

Karel Čapek

Korespondence 1

Městská knihovna v Praze

ůjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

přístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

ořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Korespondence I

Karel Čapek

Znění tohoto textu vychází z díla [Korespondence I](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Český spisovatel v roce 1993. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Text díla (Karel Čapek: Korespondence I), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 19. 1. 2018.

OBSAH

Předmluva	10
Edvardu Babákovi	11
Zdeňce Baldové.....	12
Eduardu Bassovi	13
Augustu Bayerovi	16
Boženě Benešové	17
Haně Benešové	21
Anně Bergerové.....	22
Hermíně Bergerové.....	23
Emanuelu Blattnému.....	25
Hugovi Boettingerovi	26
Františku Borovému.....	27
Františku Bořkovi Dohalskému	30
F. Brunclíkovi	33
Otokaru Březinovi	34
Miroši Čapkovi	56
Karlu Matěji Čapku Chodovi.....	57
Heleně Čapkové.....	61
Antonínu a Boženě Čapkovým	79
Josefu a Heleně Čapkovým.....	82
Janu Čarkovi	84
Františku Čebišovi.....	85
České Akademii	86
Arnoštu Dadákovi.....	88
Catharine A. Dawson Scottové	89
Jakubu Demlovi	90
Demokracii dětem	96
Janu Dosoudilovi	98
Leopoldě Dostalové	100

Jaroslavu Durychovi	104
Ferdiši Dušovi	143
Viktoru Dykovi.....	144
Paulu Egerovi	157
Miroslavu Eliášovi	158
Mirku Elplovi.....	159
The Evening News.....	160
Otokaru Fischerovi.....	162
Blaženě Fischerové	195
Josefu Fišerovi.....	196
Jindřichu Fleischnerovi	197
Jaroslavu Fošenovi	198
Jiřímu Foustkovi.....	199
Jiřímu Frejkovi	202
Rudolfu Fuchsovi	203
Františku Fuksovi.....	208
Ottovi Girgalovi.....	209
Ludmile Gregorové	210
Jiřímu Stanislavu Guthovi-Jarkovskému	211
Stanislavu Hanušovi	215
Nataše Havránkové.....	232
Arnoštu Heinrichovi	233
Ivanu Herbenovi.....	237
Janu Herbenovi	238
Karlu Hugovi Hilarovi	250
Vlastislavu Hofmanovi.....	258
Rudolfu Richardu Hofmeisterovi	267
Vladimíru Holanovi.....	270
Čenku Holasovi	271
Josefu Holečkovi.....	272
Heinrichu Hönigovi.....	273

Viktoru Hoppemu	274
Karlu Horkému	276
Janu Hrabánkovi.....	277
Karlu Hraběti.....	278
Alexi Vladimíru Hrskovi.....	279
Janu Františku Hruškovi	280
Věře Hrůzové.....	282
Miloslavu Hýskovi	407
Gilbertu Keithu Chestertonovi	421
Leoši Janáčkovi	429
Gustavu Jarošovi (Gammovi)	433
Hanuši Jelínkovi	435
Vlastě Jelínkové	452
Růženě Jesenské.....	453
Františku Ježkovi	454
Aloisu Jiráskovi.....	455
Arnoldu Jiráskovi.....	457
Josefu Jiráskovi	458
Václavu Jiříkovskému	459
Jaromíru Johnovi.....	460
Methodu Kalábovi	466
Františku Kaláčovi.....	467
Josifu Fjodoroviči Kallinikovovi.....	468
Kanceláři Prezidenta Republiky	469
O. Kappovi.....	471
Františku Kholovi	472
Bohumile Kholové	502
Břetislavu Mariovi Klikovi	504
Karlu Zdeňku Klímovi	507
Josefu Knapovi	508
Vilemu Kolačnému	510

Karlu Kolářovi	512
Jaroslavu Kolmanu Cassiovi	513
Josefě Kolmanové	514
Josefu Koptovi	515
Antonínu Kottbauerovi	520
Františku a Heleně Koželuhovým	521
V. Kryštofovi	524
Aloisu Kubíčkovi	525
Františku Kubkovi	526
Vladimíru Kučerovi	528
Jaroslavu Kvapilovi	536
Žofii Lábové	543
Františku Langrovi	544
Anně Lauermannové	549
Vladimíru Lažanskému	560
Lidovým Novinám	561
Stanislavu Lomovi	563
Janu Loužilovi	570
Karlu B. Mádlvi	571
Jiřímu Mahenovi	572
Josefu Svatopluku Macharovi	575
Marii Majerové	585
Malým Svatoňovicím	587
Manchester Guardian – vydavateli	588
Klausu Mannovi	590
Thomasu Mannovi	591
Jaroslavu Mariovi	599
Antonínu Maršálkovi	600
Bohuslavu Martinů	601
Tomáši Garriguovi Masarykovi	602
Miloslavu Matasovi	633

Vladimíru Matějkovi	634
Rudolfu Medkovi	645
Alexandru Mercereauovi	648
Sidonii Nádherné	656
Národnímu Muzeu	657
Anně Nepeřené	662
Stanislavu Kostkovi Neumannovi	699
Nezjištěným	833
Neznámým čtenářům Velké Británie	846
Arne Novákovi	849
Zdeňku Novákovi	868
Josefu Ottovi Novotnému	869
Karlu Nowaku Reismannovi	873
Ediční poznámka	874
Život a doba spisovatele Karla Čapka v datech	875
První vydání knih Karla Čapka	877

Předmluva

Spisovateli Karlu Čapkovi patří v české literatuře 20. století jedno z nejvýznamnějších míst. Jeho čtenářská obliba je veliká a neklesá ani s postupem času. Právě to byl také důvod, proč bylo jeho dílo vybráno ke zpracování do elektronické podoby v samých začátcích digitalizace v Městské knihovně v Praze.

Snaha zpřístupnit Karla Čapka co nejširší čtenářské obci vyústila v roce 2009 ve společný projekt Městské knihovny v Praze, Společnosti bratří Čapků, Památníku Karla Čapka a Českého národního korpusu, v jehož rámci se podařilo zveřejnit 53 titulů – původních děl Karla Čapka. Za projekt „Karel Čapek on-line“ získala MKP ocenění v soutěži Knihovna roku v kategorii „významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb“.

Nyní po devíti letech se k vydání souborného Čapkova díla vracíme, abychom je čtenářům předložili v redakčně nově zpracované verzi.

Přejeme vám hezké čtení.

Redakce MKP

Edvardu Babákovi

(1)

Slovutný pane profesore,

jménem redakce Lidových novin Vás prosím, abyste se zúčastnil hors concours¹ velikonoční ankety Lidových novin na téma Proč mám rád své povolání. Odpověď, pokud možno stručnou, si vyprošujeme do 14. t. m.

S projevem upřímné úcty

dr. Karel Čapek

V Praze, 8. dubna [1924]

Adresa: Praha II, Jindřišská 13

¹ Mimo soutěž. Pozn. red.

Zdeňce Baldové

(2)

Praha, 7. III. [19]35

Milostivá paní,

zpráva o smrti dr. Hilara mne zdrtila; doufal jsem jako jiní, že jeho choroba nebude ani tentokrát tak zlá. Nemohu se zbavit pomyšlení, jaká je to ztráta pro české dramatické umění; ale vím, oč nesrovnatelně těžší je to osobní ztráta pro Vás. Myslím na Vás s nejupřímnější úctou a soustrastí.

Vám hluboce oddaný

Karel Čapek

Eduardu Bassovi

(3)

26. VIII. [19]35

S úctou veškerou co novomanželé se doporučují

Karel Čapek
Olga Scheinpflugová

B. Scheinpflugová
dr. Scheinpflug
Fürth
Frant. Langer
Karel Poláček
dr. Procházková
Procházka
Karel Scheinpflug

(4)

[Interlaken] 10. VII. [19]37

Pozdrav z první třetiny výletu.

Karel Čapek
Olga Scheinpflugová
Božena Scheinpflugová
Dr. J. B. Kozák
Dr. Scheinpflug
J. Palivec

(5)

[Sobotka]

Srdečný pozdrav

K. Čapek

Pozdravuje
Fráňa Šrámek

Augustu Bayerovi

(6)

15. I. [19]30

Vážený pane profesore,

což o to, ochotu napsat článek pro Ročenku Dendrologické společnosti bych měl, ale horší je to s časem; dokončuju dvě knížky a mám do konce ledna na krku osm článků – už bych z toho kšeftu nejraději utekl.

Nehodila by se Vám do té ročenky kapitola z Výletu do Španěl Jardines, o zahradách Alcazaru, jež vyšla v Lidovkách? Knižně to vyjde až někdy zjara. Kdyby se Vám to hodilo, napište si o to mému nakladateli dr. Štorchu-Marienovi; opatří Vám i příslušné štočky.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

Boženě Benešové

(7)

V Praze, 1. 1. 1908

Milostivá paní!

První díl této eseje o ženě v *décadence* dodali jsme při osobní návštěvě slečny Wiedermannové a doufáme, že byl Vám již zaslán.

Myslíme, že není potřebí komentovati, proč tuto látku jistě dosti choulostivou zpracovali jsme formou, jež mohla by se snad zdáti příliš pastozní do rámce ženského listu; avšak jednak téma samo je pro ženskou literaturu zajímavé a příkladné, jednak logické excesivnosti nebud'ť kladeny za vinu nám; my pouze poctivě a nestranně referujeme o tom, co vidí se nám význačným pro gnozi feministních živlů v jakémkoliv umění. To, doufáme, bude pochopeno správně.

Slečna Wiedermannová vystavila nám referentskou legitimaci (– kterou právě jsme dříve žádali –), čímž bude nám umožněno příště přinášeti referáty o jednotlivých umělkyních ap.; mimoto uvažujeme, zda by nebylo na místě referovati v *Ženské revui* o divadelních kusech na pražských jevištích, pokud mají vztah k ideám Vašeho listu, – je-li to ve snaze Vaší revue a je-li referentství *Ženské revue* uznáno v pražských divadlech (– jak při vynikající kvalitě revue asi bude –), prosíme (– v případě, že byli bychom Vámi uznáni za vhodné v tom oboru pracovníky –), aby redakce nám laskavě vyjednala volný referentský lístek do divadla.

Nejblíže hodláme zaslati některé referáty a esej *Žena v bibli*.

Za zprávy dříve laskavě sdělené děkujeme a zároveň prosíme, aby nám záhy bylo odpověděno, je-li tato esej přijata a jak vyřízena jest naše žádost o divadelní referát.

S ruky políbením

bratří Čapkové

(8)

V Praze, 23. III. [19]08

Milostivá paní!

Pokládáme za svou povinnost omluviti se, že my, jimž vydána legitimace uměleckých referentů Ženské revue, neprokázali jsme se dosud tak činnými, jak by snad mohlo býti očekáváno.

Než přirozeno, že naprostý nedostatek místa, jaký v Ženské revui patrně jest, soudě dle toho, že náš příspěvek Feminismus gotiky, ač bylo nám výslovně přislíbeno, že vyjde ve 3. nebo 4. čísle Ženské revue, dosud nevyšel, nás nepříliš podněcuje, abychom referovali například o výstavě německých umělkyní, o umělecké přednášce Renáty Tyršové atd.

Vedle toho chystali jsme esej o ženě biblické, kterou takto rovněž odkládáme na dobu pozdější.

Neračte si pokládati za obtíž sdělití nám, kdy vyjde Feminismus gotiky a Žena u dekadentů.

K dalším službám zůstáváme ochotni
S ruky políbením

bratří Čapkové

Praha III, Říční ul. 11

(9)

V Praze, dne 30. dubna 1908

Milostivá paní!

Přikládáme tuto opravu s prosbou, aby vyšla v příštím čísle Ženy v umění, je-li možno; byli bychom velmi neradi, aby nám zůstala na svědomí tak hrubá chyba. – V přítomné době sbíráme materiál pro eseje o ženě v bibli, v renesanci etc., jež dovolíme si zaslati, až vyjde naše esej Žena u francouzských dekadentů, jež je látkou jistě časovější než práce právě uveřejněná, zvláště když v poslední době ve Vaší revui vyšly články obírající se francouzskou ženou. Elaborát náš nyní může býti doplňkem k oněm pracím.

K dalším službám trváme ochotni
s ruky políbením

bratří Čapkové

(10)

V Praze, 2. 5. [19]08

Milostivá paní!

Dovolujeme si především projeviti svůj dík, že naše oprava vyjde již v příštím čísle. Stran Ženy u francouzské décadence nehodláme na Vás vykonávati žádný nátlak, uznávajíce nesnáze, s jakými spojeno jest redigování revue tak omezené místem.

Co se týče referátů uměleckých, případně noticek o divadelních premiérách, pokud by měly jakýkoli vztah k Vaší revui, jsme velmi ochotni tento úkol přijmouti. Referovati o koncertech nedovoluje nám naše nedokonalá erudice hudební; avšak můžeme doporučiti Vám stále referenty, respektive referentky, lépe zasvěcené v tomto oboru.

Současně není zde v Praze prozatím žádné význačnější události umělecké, o níž bychom referovali. V každém ohledu bude nám vždy obzvláštním potěšením býti ve službách Vaší redakce.

S nejuctivějším ruky políbením

bratří Čapkové

Haně Benešové

(11)

V Praze, 2. X. [19]24

Milostivá paní,

předně bych Vám rád připomněl Váš slib, že se k nám někdy podíváte. Až se Vám to bude hodit, napište mi nebo mi to foukněte (54211).

Za druhé: právě nyní jednak sháním katalogy, jednak už budu objednávat gramofonové desky různých národů: jejich náboženské písně, vojenské marše, tance, zpěváky, pištce atd. U nás nejsou k dostání ani ty desky, ani ty katalogy; musím si to objednat. Ted' mám zatím v dosahu sovětské Rusko (s těmi různými turkmenskými národy), Turkey, Egypt, Araby, Maroko a Jugoslávii; další katalogy čekám.

Objednávám toho jedním vrzem víc, také pro pana prezidenta a některé své přátele; kdyby to zajímalo Vás nebo pana ministra (který by někdy mohl ouředně potřebovat muziku těch různých národů, když má u sebe jejich vyslance atd.), tedy bych objednal také pro Vás. V případě, že byste takový zájem měli, napište mi, prosím, – o jaké asi desky a v jakém počtu by Vám šlo.

Hlavně pak se těším, že zase uvidím Vás i pana ministra.

S políbením rukou
Vám oddaný

Karel Čapek

Anně Bergerové

(12)

V Praze, 23. 12. 1907

Milostivá paní!

Neračte vykládati mně za přílišnou dotěrnost, že osměluji se milostivé slečně Mince věnovati tyto pranepatrné dárky, abych se mohl prokázati aspoň poněkud vděčným za Vaše laskavé a roztomilé pohostinství, milostivá paní, jež mně i mému panu bratrovi bylo tak drahým, a za vlídnost milostivé slečny, jíž učinila pro mne taneční hodiny radostnými.

Věru, cítím se příliš zavázán vděčností Vám i milostivé slečně dceři, a proto toužil jsem dáti svou vděčnost najevo aspoň touto dobrou vůlí, nemohu-li ničím vhodnějším.

Vím, že tyto štědrovečerní dárečky potřebují velmi mnoho shovívavosti, a té, doufám, nebude se nedostávat ani Vám, ani milostivé slečně.

Račtež tedy tuto maličkost laskavě dodatí slečně Mince a sama přijměte uctivé blahopřání k Novému roku ode mne i od mého pana bratra.

S ruky políbením

Karel Čapek

Hermíně Bergerové

(13)

[4. 3. 1908]

K. J. Čapek

(14)

V Mnichově 7. září [1909]

S přátelskou vzpomínkou a uctivým rukypolíbením

K. J. Čapek

J. K. Čapek

Emanuelu Blattnému

(15)

[Praha] 29. V. [19]30

Vážený a milý pane,

jakápak to je otázka – máte-li psát či toho nechat. Obyčejně člověk píše proto, že musí: nemůže si dobře vybírat mezi psáním a nepsaním. Nutí-li Vás to psát, pak ovšem pište; pak Vám ani nebude tak tuze záležet na tom, tiskne-li se to nebo ne.

Jak psát, to je ovšem ještě těžší říci, protože každý člověk píše jinak; kdyby bylo nějaké obecné „jak“, pak by nebylo třeba, aby tolik lidí psalo. Nedělejte si s tím tak těžkou hlavu.

Vám oddaný

Karel Čapek

Hugovi Boettingerovi

(16)

[Praha, 17. února 1930]

Milý a vážený pane Mistře,

ta deska se přesně jmenuje:

Xu tci Bãng qu'i Phi Chung Hắt bổ tiep theo.

Tak, a je to.

Váš Karel Čapek

Františku Borovému

(17)

[Praha, 7. února 1916]

Velevážený pane,

před 14 dny donesl jsem Vám část materiálu k chystané knížce; smím snad doufat, že Vy nebo Váš pan rádce jste to již přečetli, a proto dovolím si ve středu odpoledne k Vám pro to zajít. Předně je potřeba ty prózy, které jsou nyní ve Vašich rukou, ještě na četných místech opravit a za druhé já i bratr spěcháme z důvodů, které jsem Vám už sdělil. Kdybych Vás snad nezastihl doma, prosím, abyste mi laskavě ty papíry uchystal a zároveň nechal mi několik slov vzkazu, zda byste snad s tou knížkou počítal. – Doufám, že Váš osud v nemocnici už příznivě pro Vás dopadl.

S projevem dokonalé úcty

dr. Karel Čapek

(18)

[2. března 1916]

Velectěný pane Borový,

píše nám právě paní Neumannová, že půjčku těch 60 K nám chtěla hradit z peněz, které jí má poslat advokát dr. Bartošek z Prahy (je to nějaká renta). Můžete jí tedy napsat (chcete-li těch 60 K považovat za pouhou půjčku jako paní Neumannová), aby Vám ty peníze dala od něj poukázat. Tak by aspoň ta půjčka pro Vás neznamenal žádnou nepříjemnost.

V dokonalé úctě Váš

K. Čapek

(19)

[Asi duben 1916]

Velevážený pane nakladateli,

byl jsem právě teď v tiskárně Práva lidu a tam mi sdělili, že prý Vy sám jste zastavil další sazbu naší knihy, jelikož dříve má prý být vysázena knížka jiná. Divil jsem se tomu velice jednak proto, že jste dnes sám jevil zájem o urychlené vyjití naší knížky, jednak proto, že podle pana metéra zbývá naší knihy vytisknout už jen několik sloupců. Domnívám se tedy, že jde ze strany tiskárny o nějaké nedorozumění a že jim jistě laskavě vysvětlíte, že vysázení nějaké malé čtyřarchové aktuální věci nikterak neznamená další velmi nevítaný odklad práce větší, která už čtyři měsíce leží připravena k tisku. Doufám, že lehko docílíte toho, aby tiskárna tak velická jako Právo lidu, kde mají kolik sázecích strojů, neprodleně pokračovala v sazbě naší knížky vedle oné aktuální brožury, na které Vám patrně záleží. Nechtěl a nemohl jsem ovšem vyslovovat v tiskárně nějaké přání, které by se snad křížilo s přáním Vaším; prosím Vás však snažně a naléhavě, abyste zabránil sám průtahům jistě už nemístným, když my, pokud na nás je, nezaviňujeme zdržení ani o okamžik. Nebýti toho přerušení, mohla naše věc býti dnes nebo zítra dosázena a v příštím týdnu rozlámána, obtažena a dána k cenzuře. Z rozmluvy s panem ředitelem si odnáším dojem, že závisí jen na Vašem přání, aby se na naší knížce pokračovalo, – jmenovitě když už mnoho nezbývá.

Prosím Vás tedy ještě jednou, abyste se toho laskavě ujal.

Ve veškeré úctě
Vám oddaný

K. Čapek

Františku Bořkovi Dohalskému

(20)

V Praze, 1. III. [19]21

Milý pane hrabě,

jak víte, přecházím od 1. dubna do Lidových novin. Mluvil jsem s jejich šéfredaktorem Heinrichem mj. také o Vás. LN by potřebovaly v Londýně stálého korespondenta (politického, hospodářského nebo kulturního, nebo všechno troje) za velmi slušné fixum. Šéfredaktor Heinrich velmi rád slyšel, že byste byl ochoten přispívat do LN, a žádá Vás, abyste mu sdělil, chtěl-li byste být londýnským dopisovatelem a v jakém oboru. Prosím, smluvte se s ním sám (šéfredaktor Heinrich, Brno, Česká 6) a vyžádejte si jejich hmotnou nabídku; bude jistě slušná. Myslím, že Váš úřad není inkompatibilní se zpravodajstvím; ostatně můžete psát pod jakoukoliv šifrou. Rozhodně neodmítejte. Budu se těšit i na Vaše fejetony, ač jich řídit nebudu. Poroučím se Vám s přátelským pozdravem

Váš oddaný

K. Čapek

Milý pane hrabě,

prosím Vás o velikou a důležitou službu, a sice, abyste použil svých styků ve věci velmi naléhavé:

I. Abyste poprosil pana Paula Selvera (který byl v Praze, kde jsem ho bohužel nezastihl), aby s pomocí své paměti a paměti jiných literárních lidí vypočítal anglické kusy a) opravdu literární a cenné, b) dobré a úspěšné, které v posledních letech (od začátku války nebo i dříve až do nejaktuálnějšího dneška) měly velký úspěch jevištní.

II. Abyste laskavě se stejnou prosbou se obrátil na pana prof. Chudobu, jehož adresy neznám, a popřípadě na jiné anglické lidi ze společnosti (jako je Miss X), abychom věděli bezpečně, které anglické kusy by zasluhovaly pozornosti u nás, tj. na Vinohradském divadle, jehož dramaturgem jsem se řízením temného osudu stal.

III. Abyste mi pak laskavě, a sice co nejdříve a způsobem co nejrychlejší, sdělil výsledky svého šetření, a

IV. abyste byl nakonec tak vzácně vlídný a uložil někomu, aby buď koupil (na náklad divadla) vyšlé texty, nebo opatřil (v divadle nebo v agentuře) texty kusů, které Vám po Vašem dopise sdělím, a

V. abyste konečně je nechal expedovat nejrychlejšími myslitelnými způsobem do Vinohradského divadla.

Nastoupil jsem totiž předevčírem svůj úřad, a do čtrnácti dnů musím vypracovat repertoár pro příští rok. Anglické divadlo je u nás pramálo vytěženo, a já doufám, že se tam najde několik kusů opravdu zajímavých. – Není třeba uvádět kusy Shawovy, ty známe. Ale zajímalo by mne, má-li něco Synge (krom Hrdiny západu a Studny světců, které znám), dále Chesterton (krom Magics), nové věci Klapky Jeroma, – a ostatní nové věci celkem neznám. Jistě i Váš vkus po Vašem dost dlouhém pobytu v Londýně mi poradí mnoho dobrého. Odpusťte, že

Vás obtěžuji a krom toho naléhám na rychlé vyřízení; ale je to pro divadlo a pro anglo-české styky.

Pozdravujte, prosím, pana Selvera a otažte se ho, co dělají Roboti. Právě dnes mi psal nějaký Charles Jelinek, London W. C. 1, 3 Ivanhoe House, Kenton Street, že by se na základě svých styků pokusil uvést RUR na některou scénu v Anglii. Neznám toho pána, ale snad by se pan Selver s ním mohl nějak seznat.

Ale nyní Vás hlavně prosím, milý pane hrabě, abyste se na mne nehněval a poskytl mi svou pomoc. Nedočkavě budu očekávat Vaši odpověď. Prosím o případné bližší údaje u kusů zvláště doporučeníhodných.

– Čekám také na tu zvířecí povídku jakožto milodar pro paní Felicinku, kterou dnes odpoledne navštívím ve Hvězdě.

Váš srdečně oddaný

Karel Čapek

P. S. I nějaké pořádné veselohry, frašky nebo grotesky padají pro nás velmi na váhu.

F. Brunclíkovi

(22)

Praha, 6. XII. [19]38

Milý pane doktore,

redakce LN mi poslala Váš dotaz k mému článku Jak to bylo.

Mohu Vám k němu říci, že ti, kdo překáželi akcím ve své chvíli snad užitečným, jsou skoro všichni mezi „odstavenými“; jen někteří rozhodují... dokonce mnohem víc než dřív. Ty první jmenovat by už bylo zbytečno; ty druhé jmenovat nelze. Je tu cenzura a jiné potíže.

Ostatně článek Jak to bylo byl obranný a ne útočný. Na útoky teď opravdu není čas.

Děkuji za Váš zájem a jsem Vám oddaný

Karel Čapek

Otokaru Březinovi

(23)

V Praze, dne 3. I. [19]18

Mistře,

v telegrafické odpovědi na žádost Národních listů píšete, že prozatím Vám nebylo možno vyhověti prosbě redakce. Toto „prozatím“ přijímá redakce jako slib, že může se těšiti na stat' nebo jakýkoliv příspěvek od Vás, už proto, že nikdo více než Vy není povolán promluvití dnes za myšlenku národa nebo humanity. Je toho potřebí; mnoho myslí poklesá a v mnohých je doposud třeba vzbuditi vyšší a lidštější vědomí. Je-li něco v dnešních Národních listech, co se Vám zdá hodno sympatie, pak prosíme o Vaši pomoc po této straně. Doufáme, že nám ji dnes neodepřete.

S projevem dokonalé úcty
Za redakci NL

dr. Karel Čapek

(24)

[Praha, asi květen – červen 1919]

Mistře,

znovu obracím se k Vám s prosbou nejsnažnější, neměl-li byste několik slov prózou nebo veršem k prvnímu Husovu dni v české republice, 6. července. Nejedná se přece o projev politický, nýbrž o oslavu českého náboženského člověka. Prosím tedy, jménem Národních listů, abyste nám tentokráte, když klepáme u Vás potřetí, neodepřel.

Současně dovoluji si požádati Vás, abyste kdykoliv by Vám bylo libo napsati o čemkoliv svoje slovo, nezapomněl na Národní listy, jež opětovně se domáhají té cti předložiti cokoliv od Vás svým čtenářům.

S projevem nejhlubší úcty

dr. K. Čapek

(25)

Slovutný Mistře,

jménem redakce Lidových novin Vás prosím, abyste se zúčastnil
horského concours velikonoční ankety Lidových novin na téma Proč mám
rád své povolání. Odpověď, pokud možno stručnou, si vyprošujeme do
14. t. m.

S projevem upřímné úcty

Karel Čapek

v Praze, 8. dubna [1924]

Adresa: Praha II, Jindřišská 13

Dovolím si obrátit se záhy na Vás ještě v jiné věci.

(26)

[Praha, 20. května 1924]

Slovutný a drahý Mistře,

z Brna mi píší, že dosud nedostali Váš slíbený článek – epilog. Proto dovoluji si Vám připomenout Váš slib; těším se vskutku neobyčejně na to, jak dovršíte naši anketu.

Prosím, nenechávejte nás už čekat.

V upřímné úctě Váš

K. Čapek

Drahý Mistře,

spískal jsem něco, a nyní Vás chci poprosit, abyste se proto na mne nehněval a přijal to vlídně jako projev nejsrdečnější lásky a úcty. Bylo u mne několik přátel literátů a já jsem jim vypravoval o Vás a o tom, jak s námi žijete a za nás myslíte. Přitom jsem snad mluvil o Vaší poustevně a řekl jsem asi, jak málo se staráte sám o sebe, – a zkrátka najednou tu byl návrh a kamarádi mně uložili, abych to opatřil; až Vám to doveze vlak, podívejte se na to přívětivýma očima a řekněte si, že Vám to posílají Vaši bratři spisovatelé, abyste si na ně denně vzpomněl v práci i v odpočinku a pobesedoval s nimi. To něco, co Vám v této chvíli už veze vlak, je prostě fotel k Ježíšku, měkká náruč pro drahého člověka, který myslí s námi a na nás, lenoška, aby se Vám lépe četlo v Homérovi i v dnešních lidech. Teprve nyní mne popadá tréma z toho, co jsem zavínil; hněváte-li se, že Vám posíláme vánoční nadílku, hněvejte se na mne, ale neudělejte bolest těm ostatním, kteří měli takovou radost, že Vám mohou osvědčit svou vděčnost a lásku. Vzkazují Vás pozdravovat, jsou to Fráňa Šrámek, Langer, Peroutka, Rutte, dr. Skácelík, Štorch-Marien, režisér Dostal a jiní. Někteří z nich přijedou za Vámi – už proto se na nás nesmíte zlobit; i já bych rád přijel zas někdy za Vámi, dovolíte-li mi a odpustíte-li mi, že jsem Vás přepadl takovým nadělením. Počítám s tím, že až v létě přijedete do Prahy, přijmete pohostinství pod mou střechou; těším se na to již nyní. A tak, prosím Vás, přijměte naši zásilku tak prostě, jako ji posíláme; i kdyby se Vám to snad nezdálo vhodné, řekněte si, že to přijímáte pro naši radost a že nám v té chvíli radosti a vzpomínky na Vás bylo tak, jako je člověku, který svému otci přistrkuje lenošku. Tak, už je to venku. A nyní dovolte, drahý Mistře, abych Vám poděkoval za krásné hodiny, které jste mi dal žít ve Vaší pracovně, za poučení, které jste mi poskytl, a za povzbuzení, se kterým

jsem odcházel. Byl to z nejlepších dnů mého života a já se těším, že ne-
byl poslední. Myslím na Vás denně, a budu na Vás myslet na Štědrý
večer dvojnásob, abyste nebyl sám. Nemohl byste přijet k nám? Je mi
jako synovi, který těžce nese, že ten, na koho myslí, je sám; hled'te, na
několik dnů byste snad mohl přijet už na svátky; uložím Vás u sebe,
cesta není tak hrozná, přijdou k Vám mladí lidé, zkrátka přijed'te, mů-
žete-li. Nemohu Vám ani říci, jakou bych měl radost.

Tedy prosím předně, abyste přijel, a za druhé prosím, abyste se ne-
hněval pro naši nadílku, a za třetí, abyste nezapomněl na ten článek
o živoucí řeči.

Jsem upřímně a (dovolíte-li) se synovským pozdravem Váš

Karel Čapek

Praha III, Říční 11.

(28)

V Praze, 29. XII. [19]24

Drahý Mistře,

nemaje dosud Vaší odpovědi, jsem pln úzkosti, zda se Vás přece jen nedotkla nemile naše upřímně míněná vzpomínka k Ježíšku, nebo zda došla v dobrém pořádku. Těšil jsem se, že snad i do Prahy přijedete; slibte mi alespoň, že mi uděláte tu radost a budete mým hostem, kdykoliv se příště podíváte do Prahy.

Rád bych s Vámi zase hovořil, a déle, než mi bylo možno posledně; bylo mi to velikou posilou a mám ještě mnoho na srdci, v čem bych Vás rád slyšel.

Prosím Vás, abyste nezapomínal na ony dvě úvahy, které jste mi slíbil: o živé řeči a o lidském povolání. Nechci na Vás doléhat krátkými termíny, ale prosím, abyste mi je poslal, jakmile je dokončíte. Nevíte, jak se na ně těším.

Přeji Vám mnoho zdraví do nového roku; nevím, co Vám přáti dále, neboť když jsem byl u Vás, věřil jsem, že jste šťasten.

Myslete na mne v dobrém a napište mi dvě tři přívětivá slova; nevím, co bych chtěl udělat, abyste měl ze mne radost a abych si zasloužil pohlázení, se kterým jste mne propouštěl.

Jsem s upřímnou úctou Váš

Karel Čapek

Právě došel Váš dopis. Mám velikou radost, že naše vánoční nadílka došla v pořádku, a vyřídím Váš pozdrav svým i Vaším přátelům. Doufám skutečně, že se mezi nás podíváte, a sám použiji Vašeho pozvání

k Vám, jakmile mi to bude možno. Dáváte-li nám právo vybrati si cokoliv z Vašich věcí, používám toho pro svou osobu ihned a volím ty dva články.

Váš

K Č

(29)

[Praha] 14. I. [19]25

Drahý Mistře,

píši Vám jen v rychlosti. V pátek k Vám pravděpodobně přijede roz-
tomilá Američanka, Mrs. Dorothy Thompson; vypravoval jsem jí o Vás
a chce Vás poznat. Přijela by o 3. hodině odpoledne, pak by jela (tuším
před 9. hodinou) do Znojma, kde přenocuje na cestě do Vídně. Mluví
též německy a francouzsky. Je to žurnalistka a chce psát o naší zemi.
Prosím, abyste ji, přijede-li, vlídně přijal. – Brzo budu psát víc; zatím se
těším na Vaše články a vyřizuji Vám srdečné pozdravy Vašich přátel.

Váš oddaný

Karel Čapek

(30)

[Praha] 15. I. [19]25

Drahý Mistře,

Mrs. Thompson nemůže přijet; dovolíte-li, zajede k Vám z Vídně, a pokud vím, oznámí Vám to předem. Je to velmi milá dáma. – Ještě jednou připomínám, jak velice se těším na to, co jste mi slíbil, a jsem Vás

uctivě oddaný

Karel Čapek

Drahý Mistře,

právě zakládáme v Praze českou odbočku mezinárodní spisovatel-ské organizace Penklubu. Je to vskutku mezinárodní nutnost, u nás mnohonásob potřebná pro styk s cizími spisovateli a žurnalisty, kteří přijíždějí k nám. Mám se Vás otázati jménem přípravného výboru, zda byste nepřišel (řekněme začátkem března) na první večeri našeho Penklubu jakožto čestný host, k jehož poctě by byla večere pořádána; a nejen za výbor, nýbrž i za sebe prosím, abyste naše pozvání přijal a určitě přijel. Poznáte zblízka lidi, kteří touží Vás poznat a jejichž práci sledujete; poskytl byste krásný začátek činnosti našeho klubu a mohl byste při intimní večeri pobesedovat s českými literáty všech generací a směrů, kteří by si vážili vzácné příležitosti vidět Vás ve svém středu. Má to veliký význam, abychom právě za Vaší účasti zahájili své pravidelné schůzky. Prosím Vás upřímně, abyste přijel, a ubezpečuji Vás, že bych Vás nechtěl vytrhnout z Vašeho tichého života, kdyby toho nebylo velmi zapotřebí. Doufám opravdu, že tentokráte neodmítnete, a těším se na Vás nesmírně. Prosím, jen mi brzo odpovězte – a slibte nám to.

Prosím dále, napište mi, kdy se mohu těšit na Vaše slíbené články. Také přítel Peroutka Vás žádal o článek a těší se na Vaši odpověď. Mám tisíc chutí zase si k Vám zajet; snad budu během února v Brně, a pak bych Vás jistě vyhledal.

Jsem v upřímné úctě Váš

Karel Čapek

(32)

V Praze, dne 23. března [19]25

Vážený pane!

Klub Pen (Klub poetů, esejistů a novinářů) pořádá dne 30. t. m. večeři na počest pana prezidenta Masaryka a jeho 75. narozenin. Pan prezident slíbil, že se této večeře osobně zúčastní, což ovšem jest považováno za zvláštní čest prokázanou českému spisovatelstvu. Výbor Penklubu očekává, že se čeští spisovatelé v plném počtu dostaví na večeři, na níž prezident republiky bude jejich hostem. Jménem výboru dovoluji si Vás, vážený pane, zvláště pozvati, abyste při této významné a slavnostní příležitosti nescházel mezi těmi, kdo chtějí pozdraviti prezidenta republiky ve středu českých spisovatelů.

Prosím Vás, vážený pane, abyste laskavě ohlásil svou účast obratem pošty.

S projevem dokonalé úcty:

Karel Čapek, t. č. předseda
Fr. Khol, t. č. jednatel

(33)

V Praze, dne 23. III. [19]25

Nejdražší Mistře,

obávám se, že ani tentokrát se mi nepodaří přimět Vás, abyste přijel do Prahy. Prosím Vás o to, i když snad marně; je to první příležitost, kdy pan prezident se opět hlásí k cechu spisovatelskému a přichází jako náš host mezi nás. Bylo by krásné, kdybyste při tom byl mezi námi.

Avšak nechcete-li nebo nemůžete-li, prosím Vás, abyste byl mezi námi aspoň duševně; abyste nám poslal několik řádek pozdravu, vzpomínku, stisknutí ruky pro pana prezidenta – pár řádek, které mu přečteme nebo dáme, aby viděl, že i ti nepřítomní na něho vzpomínají a těší se z jeho zdraví a vlády. Prosím Vás snažně, učiňte to; učiňte to, aby bylo vidět, že ti nejlepší jsou s ním. Aspoň několik slov napište, abyste nechyběl v kruhu nás ostatních. Těším se, že to učiníte; ale muselo by to být velmi brzo, neboť večere se má konati tohoto pondělí.

Posílám Vám Krakatit a děkuji Vám za vlídná slova, která jste o něm řekl dříve ještě, než vyšel celý. A těším se na léto, kdy ke mně, drahý Mistře, přijedete; domek už je hotov a asi do čtrnácti dní se do něho nastěhuji, těše se, že snad se moje střecha zalíbí i Vám.

V srdečné a oddané úctě Váš

K. Čapek

(34)

V Praze, 28. V. [19]25

Drahý Mistře,

nezapomeňte na svůj slib, že někdy v létě, kdykoli Vám bude libo, poctíte můj nový domov, do kterého jsem se již nastěhoval, svou delší návštěvou. Mimoto jste mi říkal, že býváte o letnicích v Praze u Mistra Bílka. Prosím, napište mi, mohu-li Vás navštívit; zvláště pak byl bych potěšen, kdybyste navštívil mne, a za tím účelem posílám Vám plánek, podle něhož byste našel ke mně cestu.

Těším se upřímně, že Vás uvidím a zejména že v létě mi způsobíte tu radost a budete mým hostem, jak dlouho se Vám bude líbit pobývat se mnou.

Jsem upřímně Váš

Karel Čapek

Královské Vinohrady, kolonie Stromka 1853

(35)

[Praha, 27. srpna 1925]

Drahý Mistře,

beztak jedu nyní s tatínkem na Šumavu, takže bych nemohl do Jaroměřic než asi v polovici září.

Těším se, že budu moci za Vámi přijet; bude-li ještě dr. Císař v Čechách, tedy s ním.

V upřímné úctě Váš

Karel Čapek

(36)

[Lenora, 8. září 1925]

Drahý Mistře,

dokončuji svou toulku po Šumavě; doufám, že se brzo podívám za Vámi.

Váš oddaný

K. Čapek

(37)

[Praha, 16. října 1925]

Drahý Mistře,

nezdrží-li mne nic nepředvídaného, přijedu do Jaroměřic tohoto čtvrtka po čtvrté hodině a zajdu ihned k Vám, abyste mi poradil, v kterém hostinci bych měl hledat nocleh. Těším se velice na Vás a na trochu hovoru s Vámi.

Vám hluboce oddaný

Karel Čapek

(38)

V Praze, dne 15. října 1928

Mistře,

v desátém výročí Československé republiky dožil jste se svých šedesátých narozenin. Čeští spisovatelé, sdružení v klubu Pen, pokládali by si za čest pozdraviti Vás ve svém středu a vysloviti Vám svou upřímnou a hlubokou úctu. Proto Vás prosíme, vzácný Mistře, abyste přijal naše pozvání a byl hostem našeho klubu při večeři, kterou pořádáme v úterý dne 4. listopadu ve Společenském klubu v Praze na Příkopech.

Nečiníme na Vás nátlaku, Mistře, znajíce dobře Vaše stanovisko v těchto věcech, jen prosíme: přijďte mezi nás; setkáte se s těmi, kdož Vás milují, Vás ctí a si váží.

Za výbor klubu Pen
v Praze

Karel Čapek
předseda

(39)

V Praze, 15. X. [19]28

Drahý Mistře,

připojuji se ještě osobně k pozvání klubu; bylo by moc krásné, kdyby klub, jehož prvním hostem byl pan prezident, mohl v tomto významném roce viděti Vás ve svém středu. Nevzdávám se naděje, že Vás vylákáme mezi nás; ale v každém případě Vás prosíme, abyste nám dovolil oslaviti Vaši šedesátku tak upřímně, jako kdybyste byl mezi námi.

Vám hluboce oddaný

Karel Čapek

(40)

[Praha] 30. X. [19]28

Drahý Mistře,

dosud nemáme Vaší odpovědi, zda se můžeme těšit v Penklubu na Vaši návštěvu dne 6. (nikoliv, jak omylem napsáno, 4. listopadu). Mladý padesátník Jakub Deml nás toho dne navštíví.

Blahopřeji Vám ke krásnému činu². Takový dobrý skutek je velká událost.

Vám hluboce oddaný

Karel Čapek

² O. Březina daroval obnos spojený s udělením státní ceny spolku Svatobor, podporujícímu české spisovatele a jejich rodiny. *Pozn. red.*

(41)

V Praze, 28. II. [19]29

Drahý a vážený Mistře,

dostal jsem z Daily News otázku k anketě, co lze soudit o možnosti příští války a o prostředcích, jak jí předejít.

Samozřejmě otázka tak závažná mě uvádí hodně do rozpaků; přitom se mi zdá, že by v té anketě odpověď z Československa měla vypadnout co možná důstojně. Proto bych raději ve své odpovědi uvedl názory osob význačnějších, než jsem sám, a obracím se s tou otázkou jednak na prezidenta, jednak na Vás, a prosím Vás snažně, abyste mi k té otázce napsal své mínění, i kdyby sebestručněji. Nebýt tak zlé zimy, dovolil bych si zajet k Vám a zeptat se Vás osobně; ale snad smím doufat, že vzhledem k významu věci se i tak doprosím Vaší pomoci.

Doufám, že jste zdrav a že mi nemáte příliš ve zlém, co jinak dělám.

Vám upřímně a hluboce oddaný

Karel Čapek

(42)

Dr. Karel Čapek
prosí o sdělení, kdy k Vám po poledni může zajít se svou sestrou Helenou.

Praha III, Říční 11

Miroši Čapkovi

(43)

Praha, 5. XII. [19]38

Milý Pane štábní kapitáne a soujmenovče,

odpusťte, že píši kratčeji než Vy, ale mám té pošty víc.
tedy jen stručně:

1. Mé knihy nemají „konec, systém, pokyn do budoucna“, protože nechci lhát; nevidím konec, neznám spasitelnou radu; musel bych si něco takového vymýšlet – a asi bych sám sebe nepřesvědčil.

2. V Hovorech jsem zapsal, co mi starý pán říkal, a ne, co jsem si já o něm myslel. Pravda, že mi toho říkal víc; bylo toho také napsáno víc, a mnohé on sám vyškrtal; k čemuž měl jako spoluautor knihy plné právo.

3. Ne, já nejsem dělán na to, abych vedl a poroučel, nýbrž měl dobrou vůli sloužit. Víím, že to nestačí, ale dělám, co poctivě dovedu. Nenařadil jsem se ve vysokých botách; dědičným zatížením jsem spíš doktor než voják.

– Měl bych snad na Váš dopis, který jsem rád četl, napsat víc – nebo nic; ale nerad bych dopis tak pěkně mužně cítěný nechal bez odpovědi.

Vám oddaný

Karel Čapek

Karlu Matěji Čapku Chodovi

(44)

V Praze, dne 16. ledna 1923

Drahý Mistře,

Váš dopis mne ukrutně překvapil; předně proto, že Kalvach Vám nebyl naprosto podoben, a za druhé, že měla-li býti něčí tvář poněkud napodobena, měl to být Svatopluk Čech, a nikoli můj nejváženější jmenovec. Také divadelní vlásenkář dostal příslušné pokyny, aby upravil plnovous podle Svatopluka Čecha. Bylo to zcela v intencích autorových. Kupodivu, také členové rodiny Ottovy shledávali, že pan Kalvach je tuze podoben zesnulému panu Ottovi, a možná, že všichni majitelé plnovousů a popřípadě členové plnovousatých rodin shledávali nějakou podobu. Ale, ujišťuji Vás ještě jednou, že nikdo v panu Kalvachovi nemínil napodobit Vaši tvář a že také všichni známí, s kterými jsem o tom mluvil, nenalezali nejmenší podoby.

Doufám, drahý pane, že není tedy nutno měniti masku nešťastného Kalvacha, už proto ne, že mladý herec Vojta potřebuje přece jen bílého plnovousu, aby mohl hrát šedesátníka, kterého Vy bohudíky svým zevnějškem ještě dávno a dávno hráti nemůžete.

Se srdečným pozdravem
Váš oddaný

Karel Čapek

(45)

V Praze, 20. XI. [19]23

Drahý pane,

je mi opravdu líto, že nám nechcete svou vzpomínku nechat. Vracím Vám ji jen a jen na Váš naléhavý rozkaz. Myslím opravdu, že jste nadměrně skrupulozní.

Vzpomínal jsem na Vás v těchto dnech, kdy jste zas dostal několik hořkých kapek. Inu, nám Čapkům není souzeno, abychom byli rozmazlováni.

Opakuji, že s lítostí a jen na Váš nátlak vracím Váš rukopis; ale dovolte, abych se těšil nadějí, že si to buď ještě rozmyslíte, nebo – když už jste jednou projevils ochotu nám něco ze svého péra dát – nahradíte nám tuto ztrátu příště, a co nejdříve, příspěvkem, který nám vždy bude drahý.

Srdečně Vás zdraví

Váš oddaný

K. Čapek

(46)

V Praze, 14. XI. [19]24

Drahý Mistře,

příložený oklep Vám poví bližší podrobnosti o podniku, k němuž Vás upřímně zvu. Můžete napsat cokoliv, článek nebo stať, můžete povídat o svých literárních zkušenostech nebo o své lásce k češtině.

V době, kdy se jiní hádají o problém tří nebo kolika generací, je velmi časové, aby pracovníci kultury dali příklad, že jediné, na čem záleží, co přechází bez přerušení z ruky do ruky, je tvořivá práce.

Vaše kniha Nejzápadnější Slovan je historií ve třech kapitolách.

Není dobře možno, aby v našem sborníku... tentokrát všech generací, scházelo Vaše jméno. O příspěvek prosím do konce listopadu. Ať žijí a vzkvétají naše staré a slavné Domažlice, nejzápadnější předhoří a pevnost Slovanstva!

V srdečné úctě

Váš oddaný

Karel Čapek

(47)

V Praze, dne 23. III. [19]25

Drahý Mistře,

dosud jste neslíbil svou účast na první večeři Penklubu; dovoluji si Vás tímto urgovat a prosím, abyste to ihned oznámil Kholovi. Jakápak by to byla večeře spisovatelů bez Vás! Mám za to, že tentokrát mají čeští spisovatelé cosi jako povinnost vyrukovat. Těším se skutečně, že aspoň při této příležitosti projevíte svou sympatii ke klubu. – Už jsem Vám jednou říkal, že každého pátku odpoledne o čtyřech vařívám dobré černé kafe pro dobré černé, plavé i šedé lidi. Nechtěl byste se někdy přijít podívat? Ale muselo by to být brzo, protože asi za 14 dní se budu stěhovat do nového, blíž k Vám, na Vinohrady.

Upřímně Vás zdraví
Váš oddaný

K. Čapek

Heleně Čapkové

(48)

[Koncem roku 1919 – začátkem roku 1920]

Milá Helenko,

udělala jsi nám opravdu radost, je to dobře napsáno; zvláště já vidím s radostí, že jsi to podstatně zlepšila proti první verzi, a řekli jsme si s Pečou docela upřímně, že dovedeš-li to takhle dál, bude to dobrá kniha. Ostatně už mám na ni skoro nakladatele. Nelichotil jsem Ti, když jsem četl první rukopis a chválil jsem Ti to; ale teď musím říci, že to je daleko lepší a skoro už docela dobré.

Naznačili jsme Ti některé malé opravy, hlavně stylistické (německý slovosled!). Nemohli jsme jít do podrobností, protože o těch by se muselo mluvit, to se nedá dobře psát; kde jsem udělal po kraji vlnitou čáru, naznačuju tím, že by se to místo dalo plastičtěji a svěžeji udělat. Konec je trochu udýchaný, je vidět, že jsi zbytečně pospíchala. Nepospíchej. Lang ist die Kunst³. Piš dál; až se po nějaké době vrátíš k prvním kapitolám, uvidíš sama, co se dá zlepšit. Podstatněji bych řekl jedno: máš tam nadbytek líčení, a sice pořád vypravovacího. To dává jistou monotonii. Vždyť můžeš chvílemi změnit způsob vypravování, odlepit se od té vzpomínkové šňůry. Třeba například takhle: „V pekárně. A teď si představte díž plnou kynoucího těsta. Je to jako...“ A tak dále, maluj to jako holandský obraz, jako něco, co se věčně, věčně stejně, typicky a krásně děje, aby vznikl chleba. Víš, udělat obraz, a ne pořád vzpomínkové vypravování. Udělat plastickou přítomnost. – Nebo jak líčíš zakládání zahrady. To by se mělo udělat košatěji, přírodněji, všechno by mělo růst před očima. Nesmíš mít pořád stejně tlustý a hladký provazec vypravování. Jak jsem ti říkal už dřív: chvíle pohody,

³ Dlouhé je umění. Pozn. red.

rozšíření, širokého vymalování; a zase úzký, rychlý tok děje; a zase subjektivní zrcadlení; skutečnost, lyrika, dnešní myšlenky se musejí pořád a pořád střídat a zastupovat. – Nebo zas něco jiného: ten začarovaný les. Udělalas jen líčení přírody, ač vzhledem k dětskému zoru máš plné právo napsat tam věci a objevy skutečně kouzelné. – To jsou, jak vidíš, jednotlivé pasáže. Celek je dobrý, už budeš tříbit jen místa. Piš klidně dál, pomalu, nemusíš to mít hotové do měsíce; přines nám pak, co budeš mít, a ten začátek také. Víc ti řeknu ústně, to víš, v psaní to člověku uniká. Jen směle a svěže; vystříhat se klišat; spojovat plastic-kou objektivnost a citovou moudrost; a pokračovat, jak jsi začala. Zno-vu Ti říkám co nejupřímněji, že jsme měli velikou radost. Pozdravuj děti.

Srdečně Tě zdraví a líbá

Karel

Budeš-li posílat tu mouku, snad by se mohly s sebou svézt nějaké ty retky.

Milá Helenko,

myslím, že to je velmi šťastná myšlenka udělat teď jen to dětství. To je věc sama o sobě nejzralejší a nejvděčnější a můžeš ji hned vydat pod svým jménem, což Ti konečně není lhostejno.

A je to podle mého upřímného mínění věc tak dobrá, že je dobře ji vydat; ovšem bude potřebovat svého zakončení, jakéhosi vyřešení, aby zůstalo aspoň něco zachováno z toho prvního „pedagogického“ plánu; myslím, že by – po té babičce atd. – měla přijít krátká kapitolka konečného rozjímání. Pošli nám to, jak to máš teď, já to dám také svému nakladateli a zkrátka dobře, uvidíme, co se dá v rychlosti udělat. Těšíme se na to, že si to definitivně přečteme. Myslím, že už nebude třeba nějakých oprav. Nepospíchej, pohrej si s tím, potěš se na věci, pokud ji můžeš ještě utvářet, a pak to už přenech nám. – Bylo nám všem upřímně líto, že jsme Tebe i děti nemohli víc užít, když jste tu byly. Vždyť to bylo velké rozčilování s tou premiérou, ještě teď nejsem docela v rovnováze; to víš, to je něco horšího než první bál. Nu, dopadlo to líp, než jsem čekal. Poslal jsem knížku a dopis Mahenovi, ale dosud neodpovídá; slyšel jsem, že se mu to jaksi nelíbí. Zatím se vyjednává s německými a anglickými agenturami a jedná se také o překlad do srbštiny; už se dává kus na Kladně, bude se hrát v Moravské Ostravě a Písku, dostal jsem žádost z Třebové a Litomyšle – zkrátka to, čemu se říká zevní úspěch, je dost značné. Teď bych tak rád si asi čtrnáct dnů odpočinul a potom měl volný čas na nové věci, které nosím v hlavě.

Naši, jak víš, mají nové trápení; to se ostatně dalo předvídat. Dostalas knížku? Poslal jsem ji také na jiná místa a nevím, došla-li v pořádku.

Jinak není nového nic. Piš nám brzo a přijed' k nám na sokolský slet.

Srdečně Tvůj

Karel

A pozdravuj děti!

(50)

[Asi duben 1920]

Milá Helenko,

ted' už to mohu dát nakladateli; je to dobré a hotové – až na tu kapitolu o začarovaném lese, kterou jsi pořád neudělala tak, jak by měla být. Pustíme se do ní s Pečou a uděláme sami jakýsi návrh, který Ti pošleme. Zatím celou kapitolu vyřadíme a ostatek dáme našemu nakladateli Štorchovi; myslím, že to rád vydá.

Jednu změnu jsi udělala v neprospěch věci; je to konec kapitoly VIII (Babička přijela), stránka 36, která začíná slovy: „...bála se, že jinak by si dítěte ani nevšiml“. Tu stránku nám posli ještě jednou se starým koncem, jak se babička modlí za dědečka.

To bylo krásnější, pravdivější a dobře napsané, to nech beze změny. Kapitola o začarovaném lese se vřadí dodatečně do rukopisu. S tím si nevíš rady, snad sama cítíš, že to je jaksi slabší než ostatní partie. Je lépe, aby ses do ní ted' nenutila, – pracuješ vůbec příliš horečně, bezoddyšně, nedáváš si čas k pomalému přetvoření. – Krásný varhaník má ještě mnoho vad, je vleklý, zbytečně podrobný a rozhovořený, ale také má dobrá místa. To by zas mohlo jít do jiného celku, takových uzavřených novel. Přemýšlej o tom, měla-li bys další látky. Ale to potřebuje ještě dalšího zrání, o tom musíme zas podrobněji pohovořit. Zatím buď spokojená, že udělala to první a že se to podařilo.

Snad z toho nějakou kapitolku vydáme tiskem, dřív než by to vyšlo knižně. Bylo by to asi v Cestě nebo v Lípě. Doufám, že nic nenamítáš. – Odpusť, že dnes nepíšu víc. To počasí se mi vrazilo do masa, „rostou“ mně obě nohy a jsem ospalý a mrzutý jako nemluvně.

Dopsal jsem zrovna ohromný filozofický článek a mimoto jsem utahán korekturami dvou svých knížek najednou, a tak se mi péro, věř mně, přímo oškliví. – Nevím a nechápu, proč sis odnesla z „nás hochů“

jakési rozladění. Vždyť jsme, holka, byli jako v horečce s tou premiérou, a kdyby byla jen ona; byli jsme oba přímo ubiti věcmi, které pořád naléhaly a musely se udělat. Vždyť toho má člověk časem po krk, já sám bych si nic nepřál víc než moci teď na měsíc vypřáhnout. Nesmíš být nerozumná a zazlívát rozptýlenost lidem opravdu enervovaným a přepnutým. Prosím Tě, poděkuj za mne pánovi za jeho milý dopis. Děti pozdravuj a buď vůči nám rozumnější.

Zatím Tě srdečně líbá a zdraví a těší se na shledání

Tvůj Karel

(51)

[Koncem dubna 1920]

Milá Helenko,

myslím, že Tě potěší zpráva, že Štorch-Marien chce ihned tvou knížku vydat v nákladu 1500 výtisků; velmi se mu líbí; kdyby přišla za 14 dní do sazby, mohla by být do měsíce hotová. Žádá jen jiné jméno než Moje pozůstalost. To jméno nech předmluvě a vymysli pro knížku jiné, míň hrobové jméno. Budeme o tom také přemýšlet. Musí to být pěkné jméno! Zítra, budeme-li mít jen trochu času, se pustíme do Začarované zahrady a hned ti ji pošleme. Rád bych otiskl kapitolu Lidé a jejich vášně v Cestě; je to dobrá reklama pro knížku.

O tom obraze, prosím Tě, už nemluv. Není to od nás všech žádná re-
vanš, ale upomínka na různé ty příjemné prázdniny atd. Pošli ten kone-
ček Mlýna a pak rychle zpracuj naši verzi Začarované zahrady, aby to
mohlo běžet do tiskárny.

Srdečně Tvůj Karel

Milá Helenko,

takové dobré kritiky, které vyšly o Tvé první knížce, Tě holt zavazují, abys podruhé dostřelila ještě výš; to v Tobě v první chvíli snad vyvolává jisté rozpaky, ale na druhé straně Ti to může dát větší odvahu. My jsme se svou první knížkou tak dobře nedopadli. Člověk ovšem nesmí na kritiky mnoho dát; ale přesto byly v nich jednohlasné věci, které Ti mohou dát bezpečnou direktivu. Všichni ocenili 1. půvab, to jistě lyrické kouzlo; 2. intimnost, to, co Arne Novák tak dobře přirovnal k Charadinovým zátiším; 3. lidskou prostotu, to neliterární a životné a lehounké, co Malé děvče má. V tom, co jsi nám poslala, jsi trochu zabrousila jinam; nedovedla jsi tak lyricky, něžně, lehounce se dotýkat věcí; příliš jsi tlačila na jejich skutečnost, nestála jsi nad nimi tak svrchovaně a odpoutaně jako nad svým dětstvím, příliš jsi chtěla vylít své srdce, postěžovat si, ulevit si. To je vše naprosto pochopitelné, ale z toho se literatura nedělá. Básník musí mít i k vlastnímu životu bájivý poměr, poměr naprosté volnosti; nesmí jej vypravovat, musí jej vytvářet. Hleď, co se týče dětství, to tu výtvarnou, bájivou práci vykonala Ti fantazie skoro bez Tvého přičinění. Tam jsi pracovala volně, protože celá věc, všechny ty vzpomínky už samy sebou byly prosyceny a osvětleny, ozářeny, posvěceny fantazií. Vytýkám Ti, že do těch posledních věcí jsi nepustila dost fantazie; byla jsi v nich příliš upřímná, příliš neobratná, příliš realistická. Tím se ztrácí kouzlo. Literatura se nežije, ale dělá, básní. A za druhé jsi neudělala z toho dost obraz, něco hodně viditelného, bohatě názorného. A za třetí nechala jsi stranou jiné kouzlo Malého děvčete, ten jasný, libozvučný humor. Víc poezie! víc básnění! víc zobrazování! víc humoru! víc svrchované hravosti! Vidíš, v těchhle dnech jsem dělal korekturu Tvé pohádky a líbila se mi opravdu moc; bude to jedna z nejpěknějších pohádek Nůše. Holka, ty bys to dovedla, ale ne-

smíš brát život těžkopádně a sentimentálně. Snad to vážne spíš na Tvém pojmání života než na Tvé teď už pohotové schopnosti literární. Nemysli na sebe, když píšeš; myslí na dojem krásy a okouzlení a skutečnosti, který máš vyvolat. Ty věčné manželské historie, ta životní zklamání a ten celý krám poctivé skutečnosti, to není to, nač dnes lidé čekají a nač čekají zejména od Tebe po Malém děvčeti; ale chtějí vidět skutečné, denní, všední a potřebné věci viděné skrze jakousi gloriolu moudrosti a světlosti; a kdyby to bylo ozářené pojednání o tom, jak se škube husa, uděláš tím víc poezie, než když nejvěrněji vypíšeš svůj život. Jen zkoušej, půjde to; vzpomeň si na Malé děvče a stejně začni dělat velké děvče a velkou ženskou a celý svět, a bude to dobré dílo. Nauč se něčemu z toho, cos udělala. Půjde to, musí to jít. Neztrácej mysl. Napiš Narození nebo Kuchyně nebo Jak se překonává pesimismus a spravuje staré prádlo – věci z ovzduší ženství (bez fádní erotiky), mateřství a nejvšednějšího lidství. A to bude něco.

Karel

(53)

[Před 18. červnem 1922]

Milá Helenko,

především odpust', že nepojedu přes Brno; mám těžký kufr, se kterým bych tuze nerad přisedal, a přes Brno bych musel přisedat čtyřikrát. Hledal jsem v jízdním řádu, je-li vůbec jaký přímý vlak z Brna do Lomnice, a není holt žádný. Byl bych se rád v Brně aspoň vyspal, neboť jedu nočním vlakem – jinak velmi pěkné přímé spojení za čtrnáct hodin, ale při tom přisedání (v Brně, Přerově, Ostravě a Žilině) je to pošestilé. – Jinak na hory se těším a těšil bych se ještě víc, kdyby – Představ si zkrátka, že jsem včera dostal od maminky lístek, že pojede do Lomnice se mnou. Psal jsem jí honem, že tam chci být sám, že musím pracovat a rozjímat, že se se mnou sejde jen při večeři atd. Myslím ovšem, že to nebude nic platno a že se mamince podaří zkazit mně ty mé krátké prázdniny. Do Němec bych nejel už proto, že tam pojedu na podzim (na Hmyz) a že přes prázdniny chci být opravdu hotov se svým kusem. Těším se, že Tě na Tatrách uvidím, – ať už hned po neděli před Tvou cestou do Němec, nebo cestou z Německa (budeš-li zpátky před 15. červencem a vydržím-li do té doby v Lomnici). Ted' odpoledne si půjdu kupovat turistickou parádu (pelerínu atd.). Uznej jen, že cesta přes Brno je příliš nepohodlná, najdi si to v jízdním řádě a uznáš sama; a vím z vlastní zkušenosti, že na menších štacích nemůže člověk počítat na nosiče, a mitgepek je zbytečně drahý. Tak buď rozumná a přijed' co nejdříve za mnou a řekni nějak jemně mamince, aby jela do těch Mariánských Lázní; myslím, že jsem ji svým psáním až dost urazil.

Srdečně Tvůj

Karel

Srpen 1926

Milá Helenko,

příložený dopis Ti poslal Peča už před týdnem sem, myslel patrně, že jsi ještě v Praze; tak Ti jej teprve teď posílám. Osvald u nás nebyl, nechal mi dnes v redakci vzkaz, zda došel ten kufr se šaty; vyříd' mu tedy, že je všecko v pořádku, že kufr došel a že napříště vždycky by mohl jít k nám přespat. Byl bych s ním rád o těch věcech mluvil. Milá Helenko, tatínkovi i mně se zdá, že všechny ty věci bereš příliš citlivě. Z toho, co jsi psala, mne nepřekvapilo nic; lituji teď, že jsem Ti hned ještě před pohřbem neřekl, co jsem si myslel, totiž asi toto: „Milá Lenčo, buď teď připravena, že to nepůjde docela hladce, že děti se tu a tam budou vymykat tvé autoritě, že Osvald bude myslet víc na své věci než na tvé, že to někdy zaskřípe, – člověče, to je docela lidské, musíš to trpělivě spolknout, jako jsi dříve musela mnoho trpělivě spolknout od muže, atd.“ – Tedy o malé Helence neříkáš nic nového, je, jaká je a musí být; Eva, odpusť mi to, je životně v právu, když nejvíc na světě hájí svého muže; a Osvald, i když snad z něho cítíš jistou netrpělivost nebo i nedbalost, se doposud po mém soudu chová nadmíru slušně. Myslel jsem dnes na to, jak by se byl v takové situaci daleko hůře, i sobečtěji, i bezohledněji choval chudák nebožtík Fanuš a i většina jinak velmi řádných mužů. Nesmíš být tak citlivá a nesmíš žádat od lidí samou dokonalost; řekni si, že Osvald i Eva i Hela jsou jako každý dvounohý a smrtelný tvor v jádře živočichové zaujatí v první řadě sebou samými, svým pohodlím a požitkem, což je vzhledem k obecnosti tohoto úkazu věc docela přirozená, kterou na nich ani nemusíš hledat. Jakmile jde o praktické zájmy, počítej s tím, že jsou a musejí být právě takoví. Ted' je tvůj poměr k nim skřípavější, protože se mezi vámi odehrávají věci velmi praktického významu; až dosud byly mezi vámi, po sprostou řečeno, jenom city a žádné peníze. Celá ta věc s pozůstalostí nemůže být jiná než nepříjemná, to už je v povaze věci, a tak ji musíš také spolknout.

nout. Nenech se tím otrávit a přivést z míry; jsi teď skutečně příliš citlivá a myslím, že si vykládáš věci hůře, než je třeba. Kdyby šlo jenom o Tvůj zájem, radil bych Ti, abys vzala, co je Tvé, a dalším nepříjemnostem uhnula z cesty; ale je to skutečně zájem rodiny, velmi vážný a i mravně důležitý zájem, aby byl vytvořen ten společný a nedotknutelný majetkový základ; mám za to, že od toho nemůžeš ustoupit, – snad by Tě to jednou příliš bolelo, žes nedržela rodinu dohromady silnějšíma rukama. Zatni zuby a vydrž; to pořádání pozůstalosti nebude trvat věčně, a jak to bude trochu skoncováno, přijed' k nám; u nás, to víš, máš vždycky ten přístav, který jsi dlužna dětem. Dělej, co děláš dosud; kontroluj pozůstalost a nenech se odstrašit nějakým tím zlozvukem ze strany dětí nebo Osvalda – věř mi, že je to lidské a že bychom snad my, kdyby nám bylo pod třicet, nejednali jinak; snad bychom byli i horší. Spolkni to, zapomínej to každého dne, chápej to, omlouvej to, směj se tomu, ale hlavně vydrž; až nebudete nuceni mluvit o penězích, budete zase všichni i s tím přírůstkem, na který se už sám těším, z nejlepších, třeba fatálně nedokonalých lidí.

Můžeš-li si udělat na několik dní prázdno, přijed' k nám; ono se o tom líp hovoří, člověk se jaksí stydí psát obyčejné věci, aby nezněly jako zvykové fráze. Až budu moci, zajedu k Tobě a třeba si na pár dní někam vyjedeme, ale teď ještě nevím, kdy mi to půjde. Kdybys mne tuze potřebovala, napiš mi, a já na den nebo na dva přijedu. A nesmíš být, holka, tak splašená a mateřsky nedůtklivá; měj trochu víc psychologického smyslu pro ty druhé, jmenovitě jsou-li mladí a – dnešní. Neboť věř, že je v tom i kousek moderní problematiky. Tak vydrž a neztrácej to nejlepší, co máš: totiž dobrou mysl. Pamatuji, že tohoto měsíce se už staneš skutečnou starou bábou, což Tě silně zavazuje k mnohé shovívavosti, rezignaci, trpělivosti a moudrosti. Tak buď moudrá. Ústně si o tom povíme stokrát víc. Zatím Tě srdečně zdravím a Evě pro příští dny strejcovsky žehnám

Karel

(A na nás ovšem počítej vždycky, to se rozumí i bez řečí.)

Milá Helenko,

včera přišel Tvůj dopis: odpovídám hned, ale nevím, dojde-li mé psaní za Tebou na tu Riviéru, protože jsi mi nedala adresu. Tedy především není mi naprosto možno odejet, mám práce až nad hlavu; za druhé to považuji za zbytečné, protože bych tam nebyl nic platen; a za třetí, i kdybych mohl, nejel bych, jelikož bych do toho vůbec nechtěl zasahovat: už proto ne, že – upřímně řečeno – máte vy obě ženské, co jste mít chtěly. Ale té kapitoly nechme.

Co se týče věci samotné, jsme všichni naprosto zajedno, Peča, Jarmila, tati i já, že se to musí nechat trochu vychladnout. Hela je hrozně nezralá, právě proto, že je intelektuálka; bere i svou zamilovanost trochu literárně a cítí se tuze zajímavá. V tom jejím „monologu“ to vrže espiitem. Kdyby se jí bránilo a vymlouvalo, vzala by si to tím víc do hlavy, a tvrdohlavá je. Dávej vážně pozor, ale buď nevážná k Helině problematice. Hlavně hled' získat času; vydrží-li Helina láska rok nebo dva, můžeš ji bez obav nechat jejímu osudu. Promluv s dr. B., řekni mu, že Hela je ještě nezralá, ať čeká a nešturmuje, aby si ušetřil tu nepříjemnost, že by se to zvirtlo. Má-li on své chyby, nebo přecenila-li Hela své city, za rok se to pozná; ať se vidí, ať si píší, ať se prokouknou v konvenčním a korektním styku. Vydrží-li tu zkoušku, nemáš proč si dávat nohu za krk. Je pravda, že on je na Helu trochu starý, ale Hela za pár let nebude žádná krasavice. Budu se o něm informovat, ovšem opatrně. Hlavní je, že Hela je pro manželství nezralá, Eva se mohla vdávat mladší, ta je pro to dělaná. S trochou rozšafnosti můžeš situaci upravit tak, aby se jejich styk dostal do oježděných kolejí známosti. Známost není tak nebezpečná jako zamilovanost. Mám silné pochyby, že Hela vydrží. Vždyť se znají sotva měsíc. A Ty se neplaš – čím budeš splašenější, tím víc si bude Hela myslet, že prožívá bůhvíjaký vzrušující ro-

mán. Zavaž je k tomu, aby se k sobě chovali tak, aby se mohli kdykoliv bez ostudy a zklamání slušně a nenápadně rozejít. A čím víc času získáš, tím lépe. Trochu jste to asi přestřelily s tím společenským rumlem a tumlem; teď odšvenkuj k solidnímu a trochu fádňejšímu životu – z Tvých minulých dopisů jsem viděl, že se těmi společenskými hloupostmi zrovna opíjíte (prosím, Ty i Hela), a nelíbilo se mi to. Zabrzdí na celé čáře; zpomal tempo ve všech směrech; drž Helu trochu zkrátka, už kvůli jejím nervům a její slaboučké konstituci. Myslím, že tyto všechny rady jsou zbytečné proto, že jsou obyčejné a že si jistě mnoho z toho říkáš sama; ale že sama nejsi dost klidná a rozvázná, abys to tak navlékla lehkou a pevnou rukou. Víš, radit je nevděčné. Drž se konvence; v konvencích jsou uloženy staré zkušenosti. Chovej se, jako by se chovala francouzská maminka: ta by jistě dovedla pokrotit příliš ohnivého nápadníka a příliš vrtohlavou dceru hladkým a salonním tlakem konvence. Budeš-li rozumná, můžeš to dát do pořádku potud, že ani jeden, ani druhý z těch dvou nenalítne samým spěchem; neboť 1. on je dost starý, aby po čase poznal, nedělá-li hloupost, a 2. Hela je tak dalece ve vývoji, že zkrátka vyroste z toho stadia zamilovanosti a začne kritizovat. Tož si nedělej tak těžkou hlavu a zasaď se o to, aby se věc hezky protáhla.

Přejeme Tobě i Hele šťastný nový rok.

Srdečně zdraví

Karel

(56)

12. července 1929

Milá Helenko,

není celkem nic nového. V Živno je to v pořádku, dal jsem příkaz, aby poslali soupis depozit atd. Osvaldovi. Řekni Osvaldovi, aby, bude-li čeho třeba, psal přímo Živno, právní oddělení. – Slečna běhá už třetí den, abychom dostali prozatím urnu domů, než se upraví ten náhrobek. Přišla kondolence od ministra Beneše, správy lázní v Trenčianských Teplicích, Syllaby atd. atd. Pomalu začínám na ty kondolence odpovídat, a dal jsem natisknout lístky za celou rodinu; budeš-li nějaké potřebovat, dám Ti. Až dosud jsem měl každého večera nějakého hosta (Adlofovy, Langeru, Vančuru, Laurinu). V pondělí nebo v úterý si udělám nějaký výlet, koncem týdne asi pojedu k Schwarczovi, v srpnu do Topolčianek. Všecko je v pořádku, je tu jen moc ticho. Kočka měla koťata. Pozdravuj Evu a děti.

Srdečně zdraví

Karel

Milá Helenko,

nemohl jsem se tentokrát stavit v Prohoři, protože mám zítra svatbu a protože potřebuji materiál pro Mloky (ani ses nezmínila, co jim říkáš) a protože teď houby nerostou. Doufám, že budeš s mou paní pěkně vycházet; to víš, od nynějška bych každé křivé slovo musel brát na sebe. Olga by si ráda koupila nebo postavila menší vilku někde v sousedství; budou dvě domácnosti, i když je to drahé; mimoto taková vilka je dnes dobré uložení peněz. Tedy kdybys o něčem věděla, porad'. Nemá švagr Venouš nějaké vilové pozemky na prodej? Snad by je neměl drahé. Ve vaší ulici jsem prohlížel dvě vilky (také po Jahnovi), ale ty nejsou šikovné, samé schody. – Vzkazují vás pozdravovat Hybnerovi a Mukařovský. – Před Karlovými Vary jsem byl tři dny u Beneše v Sezimově Ústí; hodně jsme se spřátelili. Zdá se, že si brzo u mne některého pátku sedne právem do toho křesla, ve kterém sedával starý pán. Ta změna⁴ je už asi nevyhnutelná, čeká se, že nastane během září. Inflace ani válka prý nebudou. – O tom mléce jsem už dal zprávu; dr. Lapper je vyhubavý a jako zařezaný, prý je smrtelně nemocen. – V Karlových Varech jsem dopsal druhý díl Mloků; teď bych rád v jednom rozběhu podnikl třetí díl a pak bych mohl s rukopisem na Hrádek, trochu to ještě propucovat. Ale houby by taky musely růst, a Palivec by tam taky musel být.

Nechtěl by si generál Palivec koupit originál od Liebermanna? Casirer mi posílá tři na vybranou; jsou z nejlepší Liebermannovy periody, byly dosud neprodejné a mají stát po 1200–1900 markách. Myslím, že je to okaze a že ty obrazy budou mít jednou mnohonásobnou cenu. Já si asi jeden koupím.

⁴ Míněna abdikace T. G. Masaryka. *Pozn. red.*

Škoda, že není Palivec v Praze; byl bych si ho rád vzal za svědka; tak jsem si vzal Fürtha, protože žid prý přináší štěstí. Zítra ke mně přijdou Procházkoví, aby jaksi zastupovali naši rodinu, když tu nikdo není. – Jsem spokojen, že to dopadlo, jak mělo. Jinak nevím nic nového. S Mloky jsem taky spokojen. Se svým zdravím taky. S Kulišanem budu důkladněji mluvit, až mu budu zadávat práci u sebe; to se dá líp přimáčk-
nout.

Napište mně, co je na Hrádku nového a jaký je ten první díl Mloků (bohužel plný písářských chyb až do porušení smyslu).

Srdečně zdraví

Karel

(58)

Na Strži, 18. VIII. [19]38

Milá Helenko,

opravdu jsi mně už dávno mohla napsat, jak se Ti vede se zdravím; čekám už dlouho na zprávu – jako bych si Ti o ni musel říci! Víš, že mne to zajímá víc než co jiného. Tak si sedni a řádně mi to vypiš.

Jak jste dopadli s úrodou? Tady je skoro zle, tolik dešťů bylo, že obilí ve snopech začíná vzrůstat. Měli jsme pořád lijáky, Strž byla hodně zaplavena, poškodilo nám to zahradní práce a staré stromy. Máme plný dům hostů; trvale u nás bydlí Peroutkovi, mimoto se u nás vystřídali Fürthovi, teď Frejkovi, a dojíždějí mnozí jiní. Nikdo letos nechtěl jet za hranice, tož je doma nával. Našeho Motla⁵ máme na vojně, tak jsme imobilizováni na svém gruntě. Budeme na podzim zase představovat, stavět verandu a balkon, představovat domek hajného; mimoto se dělají velké práce na zahradě a potoce, ale teď nám to už po 4 neděle zastavila povodeň. Nepíšu nic nového; předělávám jenom Hovory s TGM pro děti a prostý lid – dá to páračku, ale myslím, že se to musí udělat, aby tomu každý mohl rozumět.

Tady ve Staré Huti se usadil sochař Dvořák s Poldou Dostalovou; modeloval můj portrét, myslím, že se mu moc podařil. Žijeme tu v dobrém, s Peroutkou jsem se moc spřátelil. Taky se tu něco politicky upeklo, co snad k něčemu dobrému bude. Ale hlavně bych chtěl vědět, jak se vede Tobě a vám oběma. Tak mi to pěkně napiš. A napiš taky, co říkají a jak myslí u vás Němci. Víte-li něco pozoruhodného, napiš mi to, prosím, zvlášť jako memorandum, dám to dál a výš.

Se srdečným pozdravem a políbením

Tvůj Karel

Hodně zdraví a ztloustnutí!

Olga

⁵ Václav Motl – Čapkův šofér. *Pozn. red.*

Antonínu a Boženě Čapkovým

(59)

[Před 13. červnem 1905]

Moji drazí!

Neodepsal jsem dost dlouho, ale já věru nemohl, je teď tuze práce; příští týden bude líp, budou totiž maturity, a tož máme výlet na Zvičín ve čtvrtek. Držte palce, aby se dobře vyvedl. Já se už těším. Tož za 14 dní Peča přijede, já i babička se naň těšíme, bude nám veseleji. Pište už určitě, kdy přijedete (jen aby to bylo co nejdřív). Tož Miloška už má odbyto – a šťastně, chválabohu! Poslali jste mi všechny podlíkačky grise-tové, ty teď nenosím, až v zimě, a košile takové malinké, že je nemohu nosit – totiž ty některé. Až, mami, přijedeš z Hronova, piš, jak to tam dopadá, Růžena už nejspíš nevydrží, má – tuším – souchotiny. Psala nám, že zas stůně, a to má ještě po dítěti; je prý tuze slabá a kašle. Tož piš, jaké to asi má s tou nemocí. Tady bylo strašné sucho, až poslední dny drobet přšelo, ale málo, tuze málo; avšak přece tu zem to trochu osvěžilo. Ale slepice na vedlejším dvorku zase kdáká na déšť. Jen aby ve čtvrtek nepršelo! Možná, že budem mít ještě jeden výlet – pěšky – do okolí, asi na Chlum, nebo do Třebechovic, či na Kuňak (Kunětickou horu). Jinak ale tady nic nového není, je to už strašné. Takhle nemám věru ýbrhaupt nic co psát. A vždyť za 33 dní, tedy skoro za měsíc, budou prázdniny, tož co! Já už ty dny do prázdnin „křečovitě“ počítám a se-čítám. Jen kdybych věděl, kdy pojedete na Moravu! A co bych ještě psal – babička už dááávnno má obílenou kuchyň, karafiát, co květl, uschne – plná okna máme kytic, které nosím, – slepice kdáká ještě – bolí mě břich – a píšu hlouposti. Tatínkovi ještě jednou za mě blahopřejte a dejte mu pusu za mě, a vyříd'te mu, že moc často naň vzpomínám a že se těším na shledání. Napište mi, jak se mu líbilo blahopřání.

Vůbec – pište mi brzo, brzinko, já se vždycky tolik těším na dopis!
Zdravíme a líbáme vás my

oba Hradečtí

Mami ať dá tatimu za nás za oba na jeho svátek pusu, my ji k tomu
zplnomocňujeme.

(60)

[Před Vánoci 1921]

Drazí rodiče, a zejména Ty, churavá mami,

těšíme se velice, že Vás uhlídáme; přijed'te tohle úterý, dává se zrovna ta naše Stará historie, tak ať se jdete pobavit, jistě by se Vám líbila.

Onehdy mně říkal sochař Čapek, že má určitě (dle Roentgena) střevo na třech místech zúžené, a přece doufá, že se nemusí dát operovati. Také s tím jde k Syllabovi.

Budete mít u nás plné pohodlí.

Mám zrovna rýmu, ale jinak se mi daří dobře; toť se ví, mnoho práce pořád. Už si připravuju toho Molièra, co ho budu režovat; Peča udělal zase moc pěkné dekorace. No, a jinak není nic nového. Povezu asi 16. Evičku z Prahy do Brna, bude-li mít Helenka trpělivost, aby ji, chudáčka, nechala taky přes noc ohřát se a vyspat se; já myslím, že bude mít to svědomí.

A ten Linhart, ať nám určitě pošle ty obrazy, už se na ně moc těším.

Se srdečným pozdravem Vám všem Váš

Karel

Josefu a Heleně Čapkovým

(61)

R. 1904

Milý Pečo a Helčo!

Pečo, jásej, protože je profesor moc spokojen. Povídal – „to je ohromný pokrok od dřívějška, kdy jste mi naposled ukazoval, a já jsem věru překvapen nad tím – a zvlášť ty olejové krajinky musím pochválit, řekněte mu, ty že jsou dobré“. Zvlášť se mu líbila Sluneční Krákorecká, tu cení na první místo, pak Motiv z Havlovic, Na Popluží, Suché vrby a vůbec všechny olejové vyjma panoráma z Kobylince. Stíny prý jsou moc černé a tmavé, málo jaksi průzračné, skoro černé, kdežto by někdy stačil čistý karmín – třeba s trochou zeleně –, hněd' – atd. Zato jiné olejové krajinky se mu nesmírně líbily. Ale ve hlavách jsi prý dosud slabší; některé jsou sice dobré, ale některé jsou trochu zkresleny. Tak například Falta prý má špatné proporce (trochu ti ho počmáral), ten dědek tužkou má oči šikmo vzhledem k ose obličejové, na té modré bábě vzhledem k ose obličeje jedna strana jaksi vyráží (vidíš, ta osa obličeje atd., zvlášť pak proporce jsou věci, jichž nedbáš), ale zase Hoza kupříkladu se mu docela líbil. Výkresy prohlížel dlouho a několikrát (já mu je dal mezi hodinou) a dvakrát si je důkladně študoval. Povídal, že se v těch kresbách prozrazuje talent. Byl zkrátka spokojen. Na kreslení v přírodě máš pak přijít, říkal to. Naučí tě – plácát barvama. To se od tebe skoro ani nehne. Ale uvidíš, jak ti to bude poučné. Přijed' co nejdřív. Blok ti dělat nedám, je to zbytečné a – moc drahé. Asi na zlatku to přijde. Dám ti udělat rámeček, na ten napneš papír bílý nebo šedivý nebo plátno. Znamenitě se na tom kreslí, dáš to na koleno a je to. Barvy

si můžeš koupit Karmaňského, některé jsou dobré. Raffaeliho tužky výtečné, ale stojí celkem 10–15 zl.

Na Helču, chudáka, se dnes nedostalo, až zase příště. A chtěl jsem jí psát, třeba nemám co. Pozdravuj ji!

Iček

Janu Čarkovi

(62)

[Karlovy Vary, 20. září 1934]

Milý pane,

děkuji za Vaši ochotu a za pokyny, které jste mně laskavě napsal. Hledím je dodržet, i když není možno ve všem vyhovět skutečnosti.

S pozdravem Váš

Karel Čapek

Srdečně zdraví Váš Fürth

Františku Čebišovi

(63)

13. ledna 1934

Milý pane prokuristo,

ochutnávám v moudrých dávkách sortu, kterou jste mi poslal na vyzkoušení. Řeknu Vám, že to roudnické jest nejlepší z nejlepších vín, která u nás dozrávají: ušlechtilé, nevyrovnatelně bohaté, krásně plného těla a tajemné vůně, zkrátka hluboké a vážné víno. Nic pro větroplachy, ale pro zralé lidi, kteří dovedou ocenit zvláštní důstojnost a jemnou melancholii takového vína.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

České Akademii

(64)

V úctě podepsaný žádá o některou z výročních cen za svou knihu Boží muka, kterou přikládá. V Praze, 23. dubna 1918.

PhDr. Karel Čapek,

Praha III, Říční 11.

(65)

V Praze, 5. června 1925

Vysoce vážení pánové,

děkuji Vám upřímně za poctu, které se mi dostalo mým zvolením za člena České akademie věd a umění; prosím však, abyste zároveň s mým díkem přijali i mou rezignaci na členství ve IV. třídě České akademie.

Jsem si vědom, jak nepatrným počtem volných členských míst disponuje právě nyní literární odbor při IV. třídě České akademie. Přitom nejsou dosud jeho členy čeští spisovatelé, kterým po mém soudu náleží přednost nad jinými po jejich básnickém významu; není členem Akademie básník Petr Bezruč, není jím básník Karel Toman; není jím básník verše i prózy Fráňa Šrámek, nepočítaje tolik jiných, dílem i věkem více oprávněných, aby jim bylo nabídnuto místo po boku úzce omezeného počtu skutečných představitelů našeho literárního života. Nejsem povolán soudit, proč tomu tak není; ale pro svou osobu nemohu ubírat nejvyšší literární poctu těm, kterým před svědomím umělce a spisovatele náleží se zvláštní předností. Ukláním se těm velkým a drahým spisovatelům, kteří hodnotu člena Akademie naplnili významem svého díla, a prosím je, aby přijali ujištění mé zvláštní úcty; přeji jim i Akademii, aby se jim podařilo doplnit svůj sbor tak, aby bez mezer a bez výhrad představoval umělecký výkvět naší literatury.

V dokonalé úctě

Karel Čapek

Arnoštu Dadákovi

(66)

[18. prosince 1938]

Vážený a milý pane!

Děkuju za Vaše dopisy; vidím, že děláte, co můžete, – už to samo není zbytečné! Přibývá nás, už není tak zdušené ticho; a už se nemusíme bát, že i když náš národ se musí smiřovat s dočasnými nutnostmi, poníží sám sebe. To by bylo nejhorší.

S upřímným pozdravem
Vám oddaný

Karel Čapek

Catharine A. Dawson Scottové

(67)

21. února 1926

Milá paní Dawson Scottová,

to je velice milé: uvítáme Vás letos v květnu v Praze nesmírně rádi. Několik našich členů se zúčastní sjezdu Penu v Berlíně a doprovodí pak Vás a Mr. Galsworthyho do Prahy. O hotel a podobné věci se nestarejte. Jsem si jist, že se Vám naše stará Praha i Vaše česká penklubová rodina bude líbit.

Upřímně Váš

Karel Čapek

Jakubu Demlovi

(68)

[1920]

Vážený pane,

právě vyšel III. díl Nůše pohádek, který dostanete současně s honorářem. Schází tam pohádka slečny Kytlicové, což je věc velmi nemilá. Poslal jsem ji v červenci (ještě v rukopise, rekomandovaně) malíři Karlu Troníčkoví, aby k ní udělal obrázek. Když rukopis do měsíce nedošel zpět, urgoval jsem pana Troníčka; nebyl v Praze. Urgoval jsem opětovně na začátku podzimu. Před měsícem mi najednou pan Troníček přinesl k pohádce obrázek, a že prý pohádku už dávno poslal, a sice osobně po svém bratrovi, který mne v redakci nenašel a dal prý jednomu pánovi u vedlejšího stolu rukopis, aby mi jej odevzdal. Rozumí se, že jsem pátral všude v redakci, ale rukopis byl nezvěstný; prostě ztratil se, a proto se neobjevil ani v knize. Věc mne velice mrzí, ale nemohu si opravdu vytýkat nedostatek péče; přesto se omlouvám Vám, vážený pane, i slečně Kytlicové, za tuto ztrátu. Také pan Troníček se nechává omluvit – on opravdu měl raději rukopis vrátit rekomando než jej po někom posílat; jeho adresa je Bubeneč, U Akademie 329. Vyčinil jsem mu zle; řekl mi však, že v té době byl nemocen, a proto dal rukopis svému bratrovi. Prosím Vás, vážený pane, abyste mi sdělil, mohl-li tomu mladému malíři říci, že se na něho nehněváte, nebo abyste mu to sdělil sám; byl velmi nešťasten, že způsobil takovou nepříjemnost.

S projevem dokonalé úcty

dr. K. Čapek

(69)

Vážený a drahý pane,

jménem redakce Lidových novin Vás prosím, abyste se zúčastnil
horského concours velikonoční ankety Lidových novin na téma Proč mám
rád své povolání. Odpověď, pokud možno stručnou, si vyprošujeme do
14. t. m.

S projevem upřímné úcty

Váš Karel Čapek

V Praze, 8. dubna [1924]

Adresa: Praha II, Jindřišská 13.

(70)

V Praze, 13. IV. [19]26

Drahý pane,

nechtěl byste do Lidovek napsat takový pěkný předsletový článek o bratrství a sesterství v Sokole, nebo o hodnotě bratrství, zkrátka o tom, co jste psal a žil tak krásně? Mohl by to být i sloupek nebo besídka, báseň nebo úvaha – co Vám bude nejbližší. Těším se, že rád něco v tom směru řeknete. Rádi bychom to dostali asi začátkem května.

Což není Vás nikdy vidět v Praze? Rád bych se s Vámi setkal.

Upřímně Váš

Karel Čapek

(71)

V Praze, dne 15. října 1928
Pan Jakub Deml, Tasov na Moravě

Mistře,

dožil jste se padesáti let. My spisovatelé, sdružení v klubu Pen, rádi bychom Vám vyslovili své blahopřání ústně, a proto Vás prosíme: přijďte mezi nás. Pořádáme v úterý dne 4. listopadu o osmé hodině večerní v Společenském klubu na Příkopech slavnostní večeři a budeme šťastni, budete-li při této příležitosti naším milým, vítaným hostem. Setkáte se jen s přáteli.

Čekáme na Váš příslib a trváme Vám, Mistře,
Oddaný

Výbor klubu Pen
v Praze,

Karel Čapek
předseda

(72)

15. X. [19]28

Milý pane Demle,

pokládali bychom si opravdu za čest a zvláštní radost, kdybyste přijel mezi nás. Jistě byste nám – jak je zvykem pro přespolní hosty – dovolil, aby Vám klub hradil výlohy spojené s cestou a pobytem v Praze. A tak Vás to nebude stát nic než dobrou vůli přijít mezi přátele a volky nevolky sám připít na zdraví milého básníka Demla.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

(73)

17. XI. [19]28

Milý pane Demle,

oznámili mně, že předně dostanu (bez žádosti) několikatisícovou „podporu na další literární činnost“ a za druhé že Vaše žádost o zvýšení penze bude docela hladce vyřízena, ale že ji máte poslat do rukou přímo ministerskému radovi panu dr. Šípovi, jenž je tajemníkem ministra Hodži. Tak to tak udělejte.

Pošlete zas něco Lidovkám – něco o kytíčkách, o zahrádce, o zahradnictví nebo podobně, krom toho nějaké besedy, sloupky a co vůbec máte. Pozdravujte pana Březinu a stavte se některého pátku u nás.

Upřímně Váš

Karel Čapek

Demokracii dětem

(74)

V Praze, dne 10. prosince 1935

Vážený pane redaktore, milý pane kolego!

Nastavší zimní sezona nás nutí, aby se napjaly všechny síly, chceme-li opatřit aspoň to nejnutnější pro záchranu dětí od hladu a zimy. Protože dlouhotrvající hospodářská krize vyčerpala u strádajících vrstev poslední rezervy úspor i šatů, stoupá počet rodin a dětí vydaných všanc krajní bídě, i přes jisté známky, že se z nejhorší krize už pomalu dostáváme. Prosíme Vás tedy, abyste ve Vašem listě pomohl stravovací a ošacovací akci pro děti v těžké a hrozivé zimě 1935/36. Jistě není ani třeba, abychom apelovali na Váš cit. Abyste si udělal jasný obraz o svrchované potřebě pomoci, dovolujeme si Vám dát k dispozici rozpočtová čísla československé Péče o mládež:

V roce 1934/35 bylo živeno 288 462 dětí po 50 haléřích denně, průměrná spotřeba na dítě 22 Kč (za 44 stravovací dny), celkový náklad 6 999 252,95 Kč.

Ošaceno bylo 167 528 dětí za celkový náklad 5 683 252,95 Kč.

V roce 1935/36 jest nevyhnutelně třeba stravovat 339 489 dětí (149 303 v Čechách, 71 310 na Moravě, 18 294 ve Slezsku, 86 857 na Slovensku, 13 725 v Podkarpatsku), při denním nákladu 50 haléřů na dítě a sedmdesáti stravovacích dnech za celou zimu bude činiti úhrnný náklad 1 187 306,90 Kč; schodek, na který je nutno opatřit prostředky, činí 7 508 873,90 Kč čili 7 1 milionu Kč na tuto zimu.

Ošatit bude třeba 210 392 dětí průměrným nákladem 48 Kč na dítě, úhrnný náklad bude 10 165 896 Kč, doposud chybí 5 836 570 Kč.

Zbývá tedy opatřiti třináct a půl milionu Kč na tuto zimu, aby české, slovenské, podkarpatské a polské děti v naší republice netrpěly hladem

a zimou. (Potřebu pro děti německé udává zvlášť německá Jugendfürsorge⁶). Stačilo by odvést za každého československého obyvatele naší republiky asi 1 Kč 40 hal. Péči o mládež⁷, aby byla kryta aspoň nejhorší potřeba této těžké zimy. To snad není ideál nedosažitelný, pomohou-li noviny všech stran. Proto snažně prosíme o Vaši účast; sám jistě najdete nejlepší slova k srdci svých čtenářů. Hlavní je, aby se co nejvíc příspěvků sešlo u pokladen okresních i zemských Péčí o mládež, jež mají nejlepší evidenci akutní potřeby i aparát potřebný k účelné distribuci. Chvilé vánoční je zvláště vhodná k takové akci v souvislosti s propagací vánočních stromů republiky. Nejlépe by ovšem bylo, kdyby každé noviny mohly věnovati této veliké a krásné úloze aspoň jeden úvodník.

Tedy ještě jednou: buďte, prosím, advokátem dětí v této veliké při s hladem a bídou.

S projevem dokonalé úcty
za propagační sekci D D

Dr. Karel Čapek

Adresy zemských péčí o mládež jsou:

Zemské ústředí péče o mládež v Čechách, Praha III, Chotkova ul. 8,

Česká zemská péče o mládež na Moravě, Brno, Falkensteinerova 6,

Zemské ústredie pečlivosti o mládež na Slovensku, Bratislava, Panenská 7,

Zemská péče o mládež na Podkarpatské Rusi, Mukačevo

⁶ Jugendfürsorge – Spolek na ochranu dětí a péče o mládež v tehdejším Německu. *Pozn. red.*

⁷ Péče o mládež – dobrovolné spolky zakládáné u nás po r. 1918. *Pozn. red.*

Janu Dosoudilovi

(75)

[Před 15. listopadem 1931]

Milý pane prokuristo,

posílám Vám účet Lidovek za štočky k pohádkám a prosím, abyste jej vyrovnali. Rukopis Pohádek dodám do konce týdne, štočky též, i bratrovy obrázky, pokud nejsou hotovy ve štočcích. Hled'te s tou knížkou pospíšit, abyste chytli vánoční trh. Myslím, že s ní špatný obchod neuděláte.

Váš

K. Čapek

(76)

[Po 15. listopadu 1931]

Milý pane prokuristo,

1. posílám další pohádky. Dodám ještě jednu (Velká pohádka doktorská), až dostanu její obtah z Lidovek.

2. Ke dvěma pohádkám, a sice k Druhé loupežnické a k Tulácké, nejsou ani originály, ani štočky. Nechte tedy, prosím, udělat štočky podle obrázků v textu. Tu Loupežnickou posílám ve dvou otiscích, protože v jednom z nich (tom neopraveném) vyšly obrázky líp a budou se líp reprodukovat. Tu Tuláckou pohádku mám už jen v jediném otisku; nechte, prosím, reprodukovat z něho ty obrázky a pak dejte text do tiskárny.

Dohromady máte už texty i obrázky k devíti pohádkám. Desátou a poslední dodám příštího týdne.

Srdečně Váš

Karel Čapek

Leopoldě Dostalové

(77)

25. VIII. [19]22

Milostivá paní,

v dopise správě divadla pravíte, že to, co nazýváte útokem pana ksg. proti Vaší osobě, bylo napsáno na základě informací „člena správy“. Protože s tímtež ráno se obrátili ke správě Váš pan bratr a pan režisér Vydra, respektive obrátili se ke mně osobně, myslím, že i Vy tím členem správy myslíte mne. Nuže, prohlásil jsem oběma pánům, že jsem svému příteli panu Scheinpflugovi žádných takových informací nedal. Prostě proto ne, že bych musel vědomě lhát, kdybych o Vás a obou pánech něco takového říkal. Nicméně tuto lež mně ve svém dopise přičítáte. Milostivá paní, znáte mne bohužel příliš málo; proto se nechci nijak trpce bránit proti urážce, kterou mi tím nerozmyslně děláte. Opakuji Vám, co jsem oběma pánům řekl: pisateli fejetonu v Národních listech nedal jsem žádných informací Vás nebo obou pánů se týkajících; kdybych mu je dával, musel bych říci jen to nejlepší a nejčestnější o Vašem korektním poměru ke správě. Jsem přesvědčen, že pisatel nemínil osobně Vás a oba pány; ale je jeho věcí dokázat to, nikoli mou. Požádal jsem ho, aby dementoval, co by někdo z jeho fejetonu mohl vztahovat na Vaše osoby. Žádal jsem, aby tak učinila správa, ale správa odpověděla, že odpovídá jen za své vlastní projevy. Přeji si však, abych nebyl vůbec uváděn do souvislosti s fejetonem, na který si právem či neprávem stěžujete. Žádám od Vás, milostivá paní, abyste odvolala dopisy (správě a nevím komu ještě), ve kterých mně přičítáte nečestné jednání, totiž dávání nesprávných informací. Jste mi to, milostivá paní, prostě povinna; jinak bych musel žádat, aby snad pan Scheinpflug před Vámi nebo Vašimi svědky prohlásil, že nikdy, ani ve víceméně oficiálních,

ani čistě přátelských stycích, neřekl jsem mu o Vás, jakož i o obou pánech nic, co by se Vás jakkoli mohlo dotknouti. Současně v té věci žádám o intervenci zástupce Kruhu.

A nyní, milostivá paní, uvažte, prosím, jen to: napsal jsem pro Vás kus; ať je dobrý nebo ne, je projevem jistě velikého obdivu a vážnosti, kterou k Vám mám, a to ne pouze jako k umělkyni. Pochopíte snad, jak mne bolí a ponižuje, myslíte-li, že bych byl s to Vás u kohokoliv bezdůvodně a nespravedlivě, nevím z jaké malicherné nízkosti osočit. Uvažte, milostivá paní, že stojím přede dvěma velikými režiiemi, na které jsem se po celý rok těšil pro spolupráci s Vámi. Snad Vám tato úvaha může postačit. Nebylo důstojno Vás a nezasloužil jsem si ani já, abyste o mně vyslovila tak trapnou domněnku. Musíte to, milostivá paní, odčinit. Nevěříte-li mému ujištění, navrhněte sama prostředky, které by Vás snad přesvědčily. Podotýkám ještě výslovně a na mou čest, že ani nepřímou, prostřednictvím třetí osoby, nemám pranic společného s řádky, na něž si stěžujete; a že, jak jsem se přesvědčil, ani ta určitá třetí osoba na ně neměla vlivu.

Byl u mne právě redaktor Národní demokracie o interview. Mluvil jsem také o Vás a obou odcházejících pánech. Prosím, přečtěte si to zítra.

S projevem dokonalé úcty

Karel Čapek

Milostivá paní,

jsem velmi rád, že mezi námi je jasno. Pardon, nerozuměla jste mi jen v jednom: že od Vás vyžaduji jako Vaši povinnost, abyste odvolala svou rezignaci. Žádal jsem jenom, abyste vzala zpět svůj dopis, kterým dáváte výboru svou rezignaci a v němž píšete, že onen útok (který jistě útokem nebyl) byl inspirován členem správy. Můžete pak zajisté podati svou rezignaci s jiným zdůvodněním, je-li jakého třeba a myslíte-li, že na své rezignaci musíte trvat. Jen o tolik jsem Vás, milostivá paní, žádal.

Nakonec dovolte mi vyslovit naději, že po tom celém zbytečném rozčilení, které si opravdu příliš připouštíte, a až celý náš konflikt s Národním divadlem přejde z novinářských sloupců, kam nepatří, na místa, kde se bude rozhodovat o prospěchu našeho divadla na léta, tedy až se to vše utiší, že se sejdeme v pokojné umělecké práci. A já pro svou osobu se nevzdávám naděje, že s Vámi a snad i s panem Vydrou a Vaším panem bratrem si ještě často a často podáme ruku v uměleckém podnikání.

Jménem pana šéfa si dovoluji podotknout, že nyní snad není příčiny, abyste nehrála v Scheinpflugovu Gejízu, – dostalo se Vám přece výslovné satisfakce. Pan šéf Vás o to přímo žádá, nebo alespoň o to, abyste nám neprodleně sdělila svoje rozhodnutí.

A tu rezignaci – píší to bez nátlaku, ale upřímně – přece jen odvolejte; nemá smyslu. Promiňte, že si dovoluji Vám dávat takovou radu. Je to, smím-li tak říci, z lásky k Vám. –

S projevem dokonalé úcty

K. Čapek

(79)

[21. listopadu nebo po 21. listopadu 1922]

Milostivá paní,

doufám, že toto není poslední dík, který bude přáno mně jako autorovi Vám složit k nohám za Vaše neporovnatelné umění.

Váš oddaný

Karel Čapek

Jaroslavu Durychovi

(80)

[1919]

Milý pane doktore,

děkuji Vám za pěknou knihu, kterou jste mi laskavě věnoval. Potěšila mne velice a četl jsem ji s podivem; přineseme o ní referátek v Národních listech, a sice můj bratr by o ní rád psal. Tedy děkuji srdečně.

Vaši žádost a stížnost jsem odevzdal panu Neumannovi, který na ni rozhýbal i ministra Vrbenského, takže doufáme, že věc už je nebo bude vyřízena příznivě. Prý jste to nějak ztížil dopisy psanými způsobem poněkud neúředním. Těším se však, že dostanu od Vás brzo zprávu, že je vše v pořádku.

Dostal jsem také Váš list spisovatelům; děkuji Vám, že jste si na mne vzpomněl. Budu-li míti k tomu trochu času a místa, zaujmu k němu stanovisko, neboť s ním nesouhlasím. Totiž nemyslím, že by se měli literáti přímo hnát do politických stran; ale jsou-li v nich, je to dobře pro strany, neboť spisovatel má, nebo aspoň má míti, duši širší a neomezenější než politická strana a v tom ohledu může v ní být živým korektivem. O tom konečně se domluvíme jindy.

Srdečně Vás zdraví
Váš oddaný

K. Čapek

(81)

[Konec roku 1919 – začátek roku 1920]

Milý pane doktore,

bud'te tak hodný a napište pohádku pro děti. Chystám třetí díl Nůše pohádek a rád bych, kdybyste se účastnil také Vy. Nůše pohádek má být souhrnem české literatury i výtvarnictví pro děti; každý spisovatel má tam po jedné pohádce, každý malíř po jednom obrázku. Ale nejde mi jen o Vaše jméno, nýbrž také o to, že máte ve stylu něco svatého, čistého, co i Vaše prózy mění na jakési pohádky. Proč byste tedy nenapsal pohádku nebo povídku pro děti? Prosím, sdělte mi brzo své rozhodnutí; o rukopis prosím do konce března, abych dal dělat obrázek. Těším se upřímně, že mně neodřeknete.

Váš oddaný

K. Čapek

[Asi září 1921]

Milý pane doktore,

1. vracím z Vašich rukopisů vše, co zbylo. Myslel jsem, že pan Deml je Vámi zmocněn dát mně vše k dispozici; buďte bez starosti, do novin se to hodilo a byli jsme rádi, že to máme.

2. Udělím Vám důtku za to, že jste tutéž věc poslal současně do dvou periodických tisků; buďte ujištěn, že čtu akta, ale když jsem na dovolené, nečtu ani akt, ani Lidových novin, takže nevím, co během července a srpna v nich vyšlo. Rovněž odpovědný redaktor Šelepa byl v té době na dovolené. – Ostatně dobrá věc se může tisknout třeba desetkrát místo deseti slabých. Bohužel noviny a jejich čtenáři nejsou tohoto moudrého náhledu.

3. Jsem sice ctitelem nejskromnějšího umění, ale bohužel ani já, ani bratr nemáme ani jedinou takovou mordýřskou písničku a nevím, kde bych je mohl hledat. Pokud vím, žádná oficiální knihovna jich nearchivovala, a o nějakém amatéru nevím. Až budete v Praze, mohu Vám jednu (ale ne celou) zazpívat; umím ji po babičce.

4. Pošlete zase něco, ale ne duplikát.

Jsem srdečně Váš

K. Čapek

(83)

[Asi září – říjen 1921]

Milý pane doktore,

tedy tisk jsem dal zastavit, ale nechápu proč, Řím a Habsburkové by Vám určitě nezpůsobilo žádnou nepříjemnost. Prosím, zrušte své veto, bylo by velmi dobře věc otisknout.

Vaše drobnosti naopak byly výtečné pro noviny a nadmíru se líbily jak v redakci, tak u čtenářů. Pročež pošlete brzy zase něco podobného. Rovněž Vaše eseje (o češtině atd.) se nám tuze, tuze líbí, i doufáme, že na nás budete nadále a hodně často pamatovat.

Dopište ihned, abychom tiskli dále Řím a Habsburky. A pošlete zase něco nového, milý, dobrý pane doktore!

Váš

K. Čapek

[1921]

Milý pane,

už Mojžíšův Hospodin trestal reptáky, i střežte se, abyste nebyl potrestán. Od té doby, co jsem dostal Váš dopis, uvedl jsem „nebe i zemi“ v pohyb stran Vašeho přeložení z užhorodského Egypta; jednal jsem v Brně i v Praze, a mohu Vám sdělit toto: Podejte si žádost (o přeložení) k příslušnému úřadu a sdělte s námi, ke kterému; redakce, tj. K. Z. Klíma, vykoná potom potřebné kroky. Brněnská redakce by si přála, abyste byl přesazen do Brna, abyste měl blíže k jejímu lůnu, a měl byste tam krom toho vlivnou ochranu. Tedy povězte nám, kam chcete jít a kde putuje Vaše žádost a s jakým zdůvodněním.

Co se týče dalších žalob reptákových, dostal jsem Nejvyšší radost teprve včera od Štorcha-Mariena, a nyní se těším na volnou chvíli, kdy si ji přečtu.

Z toho snad vidíte, že jsem se nenafoukl žádnou polní trávou; ale také Vás ujišťuju, že na Vás, užhorodskou chátro, nikterak nepohlížím z výše svých časných sinekur; neboť běda, nejsou to sinekury, nýbrž sakramentské kúry, dokonce snad odtučňovací; neboť věřte, že mám práce víc, než je slušno lidské duši a správně pro její spásu.

Jsem rád, že Vás zase čtu nad a pod čarou a že Vás, křesťane, mohu tímto psaním usvědčit z hříšné nespravedlnosti.

Váš

K. Čapek

(85)

[Jindřichův Hradec] 16. VIII. [19]23

Milý pane doktore,

hřibů je sice velmi málo, ale dobré vůle pořád dost; myslím, že Váš dopis se týká Vašeho přeložení do Prahy; v té věci jsem Vám jistě nic pozitivního neslíbil, jelikož nejsem z mocných tohoto světa a nemám vlivu na pohyb takových nebeských těles, jako jste Vy. Tehdy jsem mluvil s osobami nade mne většími, a ty mně řekly, abych je na to upozornil, až to bude zralé. Nyní to rozhodně učiním, až se vrátím do Prahy, což bude už asi v deseti dnech. Je to lepší než psát. Doufám, že průtah deseti dnů Vaší věci neublíží. Na Vaše články se v Brně optám, až se vrátím; tehdy jsem jim psal, aby Vám poslali aspoň honorář. Stavte se asi 27. v redakci; to už tam jistě budu.

Srdečně Váš

K. Čapek

(86)

V Praze, 21. IX. [19]23

Milý pane doktore,

mluvil jsem o tom sborníku (stran češtiny) především s Ruttem; má o to veliký zájem a rád by to dělal, tedy se s ním můžete dát dohromady; dále s Fischerem, který má do věci také chuť a napsal by něco pro ten sborník; dále se Štorchem, který to velmi rád vydá. Tedy beze všeho už do toho můžete praštit; mám dojem, že se všude potkáte s plným pochopením. Já sám se na to upřímně těším a myslím už na to, co tam napíšu. Dejte zas o sobě vědět.

Srdečně Váš

K. Čapek

Drahý pane doktore,

bohužel jste nedomluvil s Ruttem záležitost toho sborníku, než jste odejel. Učinil jsem to já, následkem čehož jsem se nolens volens ocitl v jeho redakci. Včera byl u mne Rutte a napsali jsme náčrt dopisu, který by byl rozepsán a poslán pozvaným, na kterých se dohodneme. Podepsán by byl prostě „redakce“ a každému zvanému by byl poslán zároveň s dopisem některého z nás, který by se k zvanému obracel osobněji a přesněji by vytkl obor, ve kterém lze od řečeného zvaného něco čekat; například „napište něco o prozódii“ nebo podobně. V tom náčrtu jsme hleděli podat jen obecný nárys co možno jasný a jednoduchý. Přečtěte si to a pošlete nám jej nazpět se svými změnami a návrhy, a sice co možná brzo, protože to už máme rozpracováno. Máme slíbeny větší statě od profesora Pekaře, Arne Nováka, Fischera. Zájem je velký a pěkný, tedy jen do toho! Ať do týdne můžeme dát tu výzvu rozmnožit! Začínáme už sjednávat příspěvky v kruhu svých známých. Seznam Vám pošleme. Představujeme si široký okruh lidí, i několik herců a hudebníků. Jen odbornou vědu necháváme stranou, protože jde jen o uměleckou kvalitu řeči. Tedy v této věci Vás prosíme o urychlené vyřízení. Podmínky smluvím se Štorchem.

Dále, nezapomeňte na Plutarcha! Slíbil jste aspoň půl ústy, že napíšete životopis buď Beethovena, nebo Valdštýna. Prosím Vás, sdělte mi, koho jste si vybral a dokdy přibližně to hodláte dodat.

Jak se Vám vede a co děláte? Těším se na Váš dopis, jakož i na to, že brzo do Prahy přijedete. Pak se sejdeme s Ruttem, ale do té doby můžeme a musíme udělat mnoho práce. Záleží mi velmi na tom sborníku.

Srdečně Vás zdraví
Váš oddaný

K. Čapek

Nedostal jsem ani Panenky, ani Gotickou růži!

Milý pane doktore,

jak vidíte, nejen boží, ale i lidské mlýny melou někdy hrozně pomalu; přiložené oklepky byly psány v lednu, ale od té doby se nakladatel pan Štorch-Marien začal jaksi vzhledem k celému projektu ošívát, takže mi bylo hledati nakladatele nového, jež jsem našel v Polygrafii. Polygrafie se zavazuje vydati knihu slušně a radostně a vyplatit za každý arch a tisíc 80 K. Což jsou běžně slušné podmínky.

Posílám Vám tedy několik oklepků, abyste jednak jimi, jednak přívětivým dopisem získal ku spolupráci 1. Otokara Březinu, máte-li s ním spojení, 2. Jakuba Demla, milého kněze Páně, 3. a 4. pana Šalda a třeba i pana Götze, kteréžto dva jest však slušno upozorniti, že kniha vyjde v knihovně Přítomnosti, s níž pan Šalda vede rozhořčené klání, takže předem jest míti za to, že nevloží své nohy za práh tohoto podniku; 5. pana Horu. Prvních dvou je zapotřebí nejvyšší měrou, i užijte na ně veškerého nátlaku a třeba i násilí. Koho z mladých poetů byste radil pozvat? A dále, pomozte nám vymyslet pěkný a mnohoslibný titul na knížku, ano? Toto vše tedy vkládám na Vaše ruce, doufaje, že budete mít hojně štěstí a přinesete zdar našemu podnikání. Pokud se týče Vašeho Kvasu boleslavského, odpusťte mi pro boha živého, že jsem Vám už dávno nenapsal, abyste mi jej brzo, ale hodně brzo poslal, abych si jej s radostí a užitkem přečetl a odevzdal jej povoláním rukám toho či onoho divadla: doufám totiž, že mi věříte, že jej dám na pravé místo. Mám osobně raději Vinohradské divadlo, ale kdyby věc potřebovala většího nákladu nebo určitého obsazení, poradím Vám Národní divadlo, a chcete-li, donesu sám Váš kus dr. Hilarovi. Ale hlavně bych si přál jej přečíst.

Víte, kdo Vás má velmi, ale opravdu velice rád? Fráňa Šrámek, a vzkazuje Vám, že by Vás tuze rád poznal, až přijedete do Prahy. Tedy přijed'te brzo a já vás seznámím; poznáte v něm velmi milého a hodného člověka.

A abych Vás zahrnul hojností svých žádostí, žádám Vás, abyste zase hodně psal do Lidových novin a neoddával se jenom Rozmachu. Jak víte, vše je odpuštěno, a Arne Novák Vám tam podal kytičku z nejvoňavějších; i buďte přes svou jinakou hříšnost vděčný a spolupracujte, jako jste to činíval dříve.

Ten sborník už musíme dát vážně dohromady; prosím, dejte mi brzo zprávu, jak jste u koho pořídil.

Srdečně Vás zdraví
Váš oddaný

Karel Čapek

(89)

[Praha] 16. III. [19]24

Drahý pane,

budu v úterý (18. t. m.) v redakci asi od 7., a tuze rád Vás budu vidět: mimoto pak zvu Vás na středu (19.) odpoledne (asi ke 3. hodině) k sobě na černou kávu. Zvu také Šrámka a Rutteho. Tedy přijed'te a dostavte se určitě! Těším se na Vás.

Srdečně Váš

Karel Čapek

Praha III, Říční 11
(u mostu Legií)

(90)

[Praha, 8. dubna 1924]

Vážený a drahý pane,

jménem redakce Lidových novin Vás prosím, abyste se zúčastnil
horského concours velikonoční ankety Lidových novin na téma Proč mám
rád své povolání. Odpověď, pokud možno stručnou, si vyprošujeme do
14. t. m.

S projevem upřímné úcty

dr. Karel Čapek

V Praze, 8. dubna

Adresa: Praha II, Jindřišská 13

Budu Vám brzo psát. Už jsem to s požitkem přečetl.

Drahý pane doktore,

byl bych Vám už dávno psal; ale před deseti dny mi zemřela maminka, byl pohřeb a hned nato jsem jel do Brna uspořádat tu velikonoční anketu, včera v noci jsem se vrátil, a teď je první chvíle, kdy Vám mohu psát. Boleslavský kvas jsem přečetl, hned jak jsem jej dostal, a líbil se mi skutečně neobyčejně; je to zas jednou báseň. Ale neposlal jste mi to proto, abych to chválil jako literaturu, nýbrž chtěl jste, abych Vám něco řekl o divadelní stránce věci. Právě když jsem to četl, cítil jsem nejostřeji něco, co už dávno vím, totiž že divadlu vůbec nerozumím a že mi na něm koneckonců pramálo záleží. Věci, které se mi nejvíce líbily, se ukázaly jako „nedivadelní“, a já jsem ještě ke všemu nebyl ani pak s to uznat, že by to bylo nějakou závadou nebo nedostatkem. Proto Vám nemohu mnoho říci a ještě Vás prosím, abyste na to, co řeknu, zhola nic nedal a považoval to za neřečené. Myslím, že divadelně by se těžko nesl poslední akt, protože Bo- (Bůh mne tresce za omyl, kterého se patrně dopouštím, poněvadž v tomto okamžiku mi zhasla elektrika; i dopisuji při svíčke; přitom světlo svíčky mne živě upomíná na pomíječnost lidských hodnot a měřítek) -leslav, krásná impulzivní figura, je tu až příliš pasivní, řekl bych až trochu směšný v rukou svých zemanů, kteří si troufají víc, než je snesitelné; snad by bylo lépe, aby ta hrozná věc se vybojovala spíš v jeho duši, než aby byl jaksi znásilněn od těch hrdloře-zů. Nedovedu to přesně říci, ale tady se Boleslav jaksi scvrká. Dále mi – nevím přesně proč – jaksi vadí, že ti zemani až příliš neostyšně a naplno mluví o zabití Václavově, dokonce i před jeho matkou Draho-mírou; myslím na to, jak by dramaticky mohlo působit, kdyby – když nejsou sami s Boleslavem – mluvili v strašně jasných, ale přitom neusvědčitelných narážkách. (Ta má svíčka mi připomíná pohřeb.) Jak

vidíte, jsou to hloupě zevní věci, co Vám namítám; nezávisí na nich žádná vážná věcná hodnota. – Rád bych Vám psal víc, zejména a nejraději o tom, co se mi líbilo; ale mám dojem, jako bych Váš kus četl už před třemi léty, tolik se toho stalo za těch čtrnáct dní, a já ani nevím, jestli tam opravdu to, co si myslím, že jsem tam četl. Proto nedbejte toho, co jsem Vám psal, a napište mi, co mám s Vaším kusem učinit; mám-li jej odevzdat Hilarovi nebo Kvapilovi anebo Vám jej poslat. – Co jste napsal o svém povolání, vyjde jako sloupek nebo fejeton; hezky jste to napsal. Těším se, že zase brzo přijedete do Prahy a že se u mne stavíte; a že v té době budu už v lepší míře.

Srdečně Váš

Karel Čapek

Pište zas hodně do Lidových.

(92)

[Praha, 21. května 1924]

Milý pane doktore,

odjíždím za pár dní do Anglie na více týdnů. Váš kus jsem zatím odevzdal tak, aby byl zcela soukromě a neoficiálně dán k přečtení Kvapilovi; kdyby snad Vinohradské divadlo si na něj netroufalo, bude stejně soukromě s mým pozdravem a poučením odevzdán Hilarovi, a vyřízení Vám napíše Khol, nebudu-li do té doby taky já doma. Myslím, že mi na tento postup udělíte absoluci.

Vzpomínám si, že jste sliboval, že budete nyní pravidelněji psát do Lidových novin; jaksi jsem tu pravidelnost až dosud nemohl rozpoznat. Až se vrátím, přihlásím se zas u Vás k životu.

Srdečně zdraví

Váš K. Čapek

(93)

[Praha, 26. května 1924]

Drahý pane doktore,

zítra odjíždím do Anglie; dnes jsem slyšel, že se Kvapilovi Váš kus líbil, ale mluvit jsem s ním nemohl; urgoval jsem jen, abyste dostal brzo odpověď.

Měl jsem velikou radost ze slibu Březinova; ale pokud ho znám, musí se na něm sedět dál a ždímat, čili tlouci jako nezbedný soused. Budtež Vy tím nezbedným sousedem. Až se vrátím, vrhnu se do příprav toho sborníku; Ruttemu jsem zatím uložil pokračovat v akci. Mimoto – ale až na podzim – Vás se Šrámkem přepadnu s novým projektem. Snad Vás také bude zajímat. Zatím jsem

srdečně Váš

Karel Čapek

(94)

[Květen – červenec 1924]

Srdečný pozdrav,

Karel Čapek

(95)

[Praha, 6. srpna 1924]

Milý pane doktore,
jsem tady.

Karel Čapek

Milý pane doktore,
doufám sice, že Vás záhy uvidím, ale nicméně odpovídám na Váš dopis:

1. Stran Národního jsem urgoval u Khola, ale teď už je věc asi vyřízena; gratuluji Vám, a mám radost, že to uvidím na jevišti.

2. Šéfredaktor Heinrich Vám vzkazuje, abyste do Lidových psal, jak často chcete, vše (krom militantního katolicismu) je jim vítáno; a prosí Vás zejména, abyste v Lidových ukládal také svoje básně, jichž je velmi žízniv. K čemuž se připojuji také za sebe.

3. Josef Čapek Vám děkuje za knížku.

4. Ten sborník o češtině zas vezmu do rukou, až se vrátí Rutte z letního bytu.

5. Srdečně Vás zdravím a těším se na shledání.

6. Karel Čapek

(97)

Praha [okolo 3.] září 1924

Vážený pane redaktore,

Lidové noviny věnují soustavnou pozornost našemu revuálnímu tisku. Přejete-li si, abychom na list Vámi redigovaný Rozmach, to se ví! mohli často a co nejdříve po vyjití upozornit čtenáře, prosím, dejte jej posílati na adresu pražské redakce (Praha II, Jindřišská 13).

Zvláště bychom vítali, kdybyste nám mohl buď celý Váš časopis, nebo aspoň důležitější jeho statě posílati již v kartáčových otiscích, abychom je mohli s udáním pramene zaznamenati ještě před vyjitím.

S projevem plné úcty za redakci Lidových novin

Lidové noviny
Pražská redakce
Praha II, Jindřišská ul. 13.

Kdy přijedete do Prahy? Už opravdu chystáme tu básnickou mluvnici a máme množství návrhů k věci. Napište, kdy přijedete, abychom se sešli s Ruttem. Zatím jsem

srdečně Váš

K. Čapek

Šrámek Vás zdraví!

(98)

[Praha, 22. října 1924]

Milý pane doktore,

tak už jsem se s Ruttem velmi intenzivně obul do toho sborníku. Vyzval jsem spoustu lidí; na Vás zůstává Březina, dále mladí. Které mladé navrhuje, aby byli slyšáni? Termín na rukopisy dáváme do konce listopadu. Tedy spěšte, spěšte, nemeškejte, do díla se ihned dejte. Napište mi, kdy přijedete do Prahy, abych zrovna v té době nebyl v Brně. Velmi se těším, že Vás uvidím. Pište pěkně do Lidovek; doufám, že teď promptně platí. Mám vždycky radost, když tam něco od Vás najdu. Rozmach dosud nedostáváme.

Srdečně Váš

K. Čapek

(99)

[Praha, 4. listopadu 1924]

Milý pane,

těším se velice na Vás. Můžete-li, přijďte ke mně ve čtvrtek před 3. hodinou do bytu nebo večer k 7. hodině do redakce, abych si s Vámi popovídal, ale rozhodně přijďte ke mně do bytu v pátek po třetí hodině, kdy budou u mne lidé, s nimiž bych Vás rád seznámil. Myslím, že je také rád poznáte.

Srdečně Váš

K. Čapek

Drahý pane doktore,

předně, Lidové noviny potřebují povídek, a vy je krutě zanedbáváte; pošlete zase něco, ale brzo.

Co se Vašeho románu týče, Lidové po něm ovšem žízň a vztahují ruku, ale žádají jako každá redakce tohoto hříšného světa, aby si jej směly přečíst. Tento chtíč je oprávněný, pročez prosím, abyste jim své dílo nebo aspoň větší část poslal k přečtení, načež ihned s Vámi uzavrou smlouvu.

Dále přimlouvám se, abyste vyhověl Peroutkovi v tom, co žádá v přiloženém dopise.

Dále: urgujte ty, kteří Vám slíbili něco do našeho sborníku, zejména ovšem Březinu. Ted' už hergot to musíme dát dohromady.

To je zatím vše, a krom toho srdečné pozdravy atd.

Upřímně Váš

K. Čapek

[Prosinec 1924]

Milý pane Durychu,

Peroutka mi dal číst Váš protikomunistický článek, co tomu jako říkám; a když už tomu něco říkám, říkám to raději hned Vám. Nepohoršilo mne, že Vám je komunismus sympatický, ale to, proč Vám je, jak pravíte, sympatický. Nebo spíše je v tom, že jste nadšen jeho krvavou metodou, nějaká sublimní ironie, ale já jí nemohu rozumět. Máte asi chuť být zase mučedníkem své ironie a toužíte po tom, aby Vám lidé nadávali; je to věc gusta; ale bojím se, že tentokrát byste se odřízl od ostatních lidí víc, než byste mohl snést. Je prostě strašné a nepřipustné, aby básník se tvářil vážně při tvrzení, že mu jsou masakry po chuti; jsem přesvědčen, že to tak nemyslíte, ale při naší těžkopádnosti by každý Vašemu článku tak rozuměl. Nevím, je-li katolické souhlasit nadšeně s násilnou smrtí jiných, a dokonce bezbranných; vím jen, že to není křesťanské. Ostatně o tom přece se nebudeme přít; namáhal jsem se dešifrovat pravý smysl Vašeho článku, ale nepovedlo se mi to. Prosím Peroutku, aby Váš článek neotiskoval; nebránil bych Vám, kdybyste strkal hlavu do tlamy lví, ale nerad bych, abyste při tom říkal blasfemie.

Věřil jsem, že řeknete něco tak krásného a jemného o chudých lidech, jako jste psal nedávno v Cestě; místo toho jste mne zrovna udeřil do tváře. Víím, že máte k svému zoufalému tvrzení nějaké temné příčiny; rozhodně jste to nepsal v jasné a zralé chvíli; zachtělo se Vám pošlapat sebe sama, protože ať cokoli ve Vás je, není ve Vás bezcitnost a nelítostnost k obyčejnému člověku, kterému ubližujete ne tak tím, že byste ho nechal potlouci na té nebo oné straně barikád, ale tím, že mu říkáte do očí věci tak nelidské. Prosím Vás, napište mi, proč jste tyhle věci psal.

Přeji Vám šťastné svátky a lepší vnitřní pohodu
a jsem upřímně Váš

K. Čapek

(102)

[Praha, 7. února 1925]

Milý pane doktore,

přijedete-li skutečně 10. t. m. (v úterý) do Prahy, najdete mne jistě ráno doma, stěží odpoledne; ale přijďte pro mne večer asi o 18. do redakce a šli bychom spolu na večeři. Řekl jsem také Šrámkovi, aby přišel. Tedy udělejte si, prosím, na úterý večer volný čas. Román jsem dostal, čtu jej a velmi mne blaží.

Srdečně Váš

K. Čapek

(103)

[Asi březen – duben 1925]

Milý pane doktore,

tedy Váš román je samozřejmě přijat, máte dostat zálohu a začne to vycházet hned po Štechovi v raníku.

Článek jsem už poslal do Brna.

Srdečně Váš

K. Čapek

[Po 21. září 1925]

Milý pane doktore,

nevím sice, nemáte-li nic proti tomu, ale už se stalo: dal jsem Štědrý večer přečíst Kvapilovi, a tomu se to zalíbilo a chtěl by to dávat. Řekl jsem mu tedy, ať Vám dopíše a dohodne se s Vámi o dalším. Mně se to líbilo; člověk si nejdřív myslí, že je to naivní, ale pak vidí, že to je a má být zázrak. Hodně jemně to zahrát, odpoutat to od skutečnosti, dát tomu reálnost a bezpodmínečnost snu, a půjde to. Co děláte jinak, vrátí se z plížení Německem? Byl jsem nedávno opět u Březiny a mluvil jsem s ním také o Vás; má Vás rád. – Nehoňte pořád náš ubohý Penklub. Vždycky se do něčeho pustíte, a nevíte, oč jde. Tedy nestloukli jsme klub spisovatelů ze snobismu ani proto, abychom s rozkoší prdelkovali kolem distingovaných návštěv, nýbrž proto, že přes tu chvíli sem přijeli cizí žurnalisti, literáti, učenci atd. a bez výjimky se dostávali do německé společnosti; pak psali do cizích novin věci, které byly i lživé i pro nás škodlivé (Wells). Nebo byli tu velmi slušní lidé, a nikdo si jich nevšiml (R. Rolland, H. Mann). – Dovedete si snad představit, že nestojím o bankety a společnosti; ale jsou okolnosti, kdy je nutno žádat od sebe i od jiných jistou službu, ačkoliv by se lépe sedělo na zadku doma. Myslím, že nám přece jen není lhostejno, píše-li takový od našich Němců obulíkováný cizinec, že se v Praze nesmí mluvit jinak nežli česky, a podobné hlouposti. Mohl jste se mne zeptat dříve, než jste o tom do Rozmachu psal. Nu, nevádí; ale nerad bych, aby si moji přátelé o mně mysleli, že jsem ještě pitomější, než se pokorně přiznávám býti.

Slíbil jste mi, že mne v Praze navštívíte. Protože jsem se přestěhoval do nového kvartýru, kam je poněkud těžko trefit, posílám Vám plánek, jak to najít, s východiskem od Olšanských hřbitovů nebo od vinohradské remízy. Těším se, že Vás, jak píšete, během října uvidím. Na Vítkově kameni jsem bohužel nebyl, ani s Koptou na Dívčím kameni. Kopta je

nyní v jiném stavu, čeká se s premiérou na Národním. Necháte-li svůj kus Vinohradskému divadlu, bude premiéra, jak doufám, těsně k Vá-
nocům.

Upřímně Váš

K. Čapek

24. I. [19]26

Milý pane doktore,

náhodou jsem nečetl Vaše invektivy proti dr. Benešovi; ale mám za to, že to nebylo nic zlého a že jste tím dr. Benešovi příliš neublížil; následkem toho je jistě zbytečno podstupovat pro to nějaké ordálie. Prosím Vás, buďte tak laskav a pošlete mi vystřižené corpus delicti. Co s tím udělám, po tom Vám nic není; ale přičí se jaksí mému temperamentu, abych nedělal nic a díval se na to, jak je trápen autor Panenek. Dále, máte-li ke mně nějaké přátelštější ohledy, napište mi laskavě, před jaký soud a kde máte se dostavit. Nemařte takovými věcmi, jako jsou soudy a jiná protivenství, svůj vzácný čas; raději napište nějakou báseň. Ostatně dělejte, co chcete; jenom mi, prosím Vás, pošlete, oč Vás žádám.

Upřímně Váš

Karel Čapek

(106)

Praha, 15. III. [19]26

Milý pane doktore,

příštího pátku (19. t. m.) přijde mezi nás, obvyklé pátečníky, pan prezident Masaryk; nemohl byste se toho dne vyskytnout v Praze? Je-li Vám to možno, přijďte.

Upřímně Váš

K. Čapek

Prosím, naprosto důvěrné!

(107)

7. IV. [19]26

Milý pane doktore,

jsem rád, že to dopadlo v Brně dosti dobře, – dopadlo-li to tak, jak jsem čekal.

„Podstata a účel“ Vaší přítomnosti 19. minulého měsíce bylo jen to, že návštěva pana prezidenta neplatila osobně mně, nýbrž nám, tj. různým spisovatelům a celkem „naší generaci“. Proto jsem Vás pozval, abyste byl jeden z těch, které pan prezident navštívil. Nic jiného v tom nehledejte. Pan prezident vůbec nevěděl, kdo bude přítomen. Líbilo se mu mezi námi a minulého pátku přišel zase a seděl s námi do osmi hodin; bylo by Vás to zajímalo, protože bylo také hádání o náboženství.

Jsem upřímně Váš

Karel Čapek

Milý pane doktore,

promiňte, Vašemu dopisu vůbec nerozumím; čtu trapná slova o „zdánlivém protektorství, hře na dobrodinu, laciné zábavě na Váš účet“ – co to znamená? Co znamenají Vaše narážky na „zdánlivé džentlmenství, které lze napravit jen džentlmenstvím skutečným“? Pokud vím, ingeroval⁸ jsem na Vás v poslední době jenom ve dvou věcech:

1. Když jste měl tahačky s vojenským soudem, psal jsem panu prezidentovi, aby – je-li možno – byl dobrý český spisovatel ušetřen věcí, které mu ztrpčují život a ztěžují práci, protože nemáme spisovatelů nadbytek. Po tomto mém kroku Vám tak dalece nic není, protože Vás ničím nezavazuje a protože bych to udělal, i kdybych Vás osobně neznal. Nato se mi z vojenské kanceláře dostalo odpovědi, že věc bude na přání pana prezidenta sledována. Víc o tom nevím a ovšem po této odpovědi jsem víc nedělal. Jak to dopadlo, nevím – domníval jsem se podle Vašeho předposledního dopisu, že dobře.

2. Když pan prezident slíbil ke mně či spíše mezi nás pátečníky přijít s výslovným přáním, aby poznal naše mladé spisovatele, o které se stále zajímá, považoval jsem za slušno pozvat Vás prostě jako jednoho ze spisovatelů; psal jsem, abyste přišel, budete-li náhodou v Praze, a měl jsem zvláštní radost, když jste kvůli tomu zvlášť přijel, protože jsem myslel, že Vás tak zajímá osoba pana prezidenta. Jinak celé setkání nemělo žádný jiný smysl a vztah k nikomu z přítomných. Bylo by mi velmi líto, čekal-li jste něco více nebo podkládal-li jste tomu setkání větší důležitost. Prosím, nenuťte mne, abych si vyčítal, že jsem Vás citoval z Olomouce pro něco, co Vám snad nestálo za to. – Kde v tom všem je něco z toho, o čem tak divně píšete?

⁸ Ingerence (lat.) – zasahování. Pozn. red.

Řekněme si to nakonec hodně jasně: napsal jste mi velmi ošklivý dopis, který nevím kam zařadit. Nikdy jsem od Vás nic nechtěl; vážil jsem si Vás jako spisovatele a mé veškeré jednání s Vámi a vůči Vám spočívalo na tomto respektu. Nikdy jsem si nepřál, abyste se cítil vůči mně vázán; nikoho si nekupuju a nikomu nelichotím, nikomu nemám co předstírat ani zastírat; nejsem nic víc a nic zvláštnějšího než obyčejný slušný člověk; mohl jste to už poznat. Dělejte si, co chcete; budu s láskou číst, co napíšete, a počkám, až se Vám vykourí z hlavy, co jste mi psal a co vůbec nechápu. Do té doby budu mít svrchovaně trapný pocit, jaká je to škoda, že si my lidé navzájem tak bídne rozumíme.

Ale rád bych aspoň jedno: abyste mi docela jasně a upřímně řekl, co jste vlastně mínil svými posledními dvěma dopisy; abych aspoň věděl, jak vůbec mohlo dojít k slovům, která jste mi napsal.

Jsem upřímně Váš

Karel Čapek

(109)

V Praze, 24. X. [19]26

Milý pane doktore,

připomínal mi dr. Jar. Stránský, abych Vás zase požádal o nějaký sloupek nebo fejeton pro Lidovky. Tak to rád tímto činím.

Váš upřímně

Karel Čapek

Milý pane doktore,

pan prezident – ještě když v Praze ležel churav – mluvil o Vás a přál si Vás blíže poznat. Mám Vás pozvat, abyste v těchto dnech, můžete-li si udělat pokdy, k němu přijel sem na Topolčianky. To byste jel přes Bratislavu do Nových Zámků, kde byste přesedl na vlak do Topolčianek. Oznamte, ať už mně, nebo kanceláři pana prezidenta, zda a kterého dne byste mohl přijet. Zařídte si to snad tak, abyste mohl zůstat přes noc. Rád bych Vás upozornil, abyste tomuto pozvání pana prezidenta nepřisuzoval význam politický – ačkoliv pana prezidenta velmi zaujal Váš článek o fašismu. Pan prezident není tak výhradně interesován na politice, jak se soudí; víc ho zajímají lidé a knihy, pročez přijed'te jako básník, kterého by rád poznal.

Snad zde ještě budu, a těším se tedy, že Vás uvidím. Nebudete se snad na mne zlobit, když se pro některé věci s Vámi pohádám.

Váš oddaný

K. Čapek

(111)

V Praze, 12. VI. [19]28

Milý pane doktore,

děkuju Vám z toho srdce, že jste poskytl municí olomúckému Pozoru z 6. t. m. a pana Stříbrného tiskovině z 10/11 t. m.

Váš oddaný

Karel Čapek

(112)

V Praze, 24. XI. [19]30

Milý dr. Durychu,

to se mne jistě neptáte vážně, „co má dělat spisovatel, který z vojny do penze nemůže“. To přece víte, že bych Vám na to napsal, co tedy dělat nemá, respektive nemusí; a o takové říkání jistě nestojíte, a asi bych Vás o tom nepřesvědčil. Doufám, že to kárné řízení budete mít brzo z krku. Mrzelo mne velice, že jsem k němu dal (nechtě) podnět.

Ted' mne silně mrzela věc s Demlem; ale naštěstí bude, myslím, anulována. Chtěl bych o tom i o onom s Vámi mluvit osobně. Nemohl bych Vás vidět, až se zas podíváte do Prahy?

Srdečně Váš

Karel Čapek

(113)

Milý pane doktore,

nakvap píšu. Lidové noviny Vás prosí o něco, zejména o sloupek (a básničku) pro číslo 1. máje. Prosím, pošlete přímo do Brna.

Váš

K. Čapek

Ferdiši Dušovi

(114)

[9. 10. 1932]

Vážený pane,

rozumím, že je naprosto na Vás, jak budete Hordubala ilustrovat. Ovšem Hordubal sám (Amerikán) není folkloristická figura; spíše jeho okolí – ale na to jsem ovšem nijak nemyslel. Mám radost, že německé vydání bude vyzdobeno doprovodem českého malíře.

Vám oddaný

Karel Čapek

Viktoru Dykovi

(115)

Berlín, 22. XI. [19]10

Velectěný pane!

Račte naši Commedii⁹ uveřejniti teprve v únorovém čísle, a sice, je-li možno, celou najednou. Podotýkám, že tato hra byla napsána dříve než pantomima páně Langrova, a jen rozhodná chuť spálit ji zdržela nás od toho, doručit Vám ji již v červnu. Ale aby čtenáři nemysleli něco, co by pro nás bylo naprosto trapné, račte laskavě pod titul připsati: Psáno v červnu 1910.

Děkuji Vám za laskavou zprávu a trvám v dokonalé úctě

K. Čapek

Berlin NO, 241, I

⁹ Míneha úvodní část divadelní hry bratří Čapků *Lásky hry osudná*. Pozn. red.

V Praze, dne 9. října 1912

Velectěný pane redaktore!

Laskavým prostřednictvím pana dr. Theera dovolili jsme si poslati Vám naši poslední novelu s připojeným přáním, aby vyšla nejraději v čísle říjnovém. Přáli bychom si to jednak proto, že jsme už dlouho netiskli nikde beletrii, a jednak i proto, že bychom Vám rádi později poslali zase něco jiného, takže by pak třeba byla mezi našimi příspěvky časová mezera příliš krátká; konečně můžeme říci upřímně, že nám na této novele dosti záleží, jelikož hledali jsme v ní něco nového, co jsme dosud nemohli vysloviti.

Krátce líbí-li a hodí-li se Vám naše próza, račte nám laskavě sdělit, může-li vyjít v říjnu. Hlavně prosíme o to, aby vyšla nerozdělená (neboť nezaujme více než 5–6 stránek), a není-li to možno v čísle říjnovém, račte ji dát celou třeba do čísla listopadového, nebo jak je Vám vůbec libo. Prosili bychom také o laskavé zaslání korektury.

Vedle toho dovolujeme si obrátit se k Vám v jiné záležitosti, která nám velice leží na srdci. My, tj. vlastně ta polovička z nás, která je malířem, přesto však píšu my, rádi bychom přijali výtvarný referát a cítili bychom se velice poctěni, kdybychom směli v tomto směru dokázati své úsilí a svou nejlepší vůli právě v Lumíru, v tom případě ovšem, že by pan H. Jelínek nebyl nadále, stává se nyní redaktorem, interesován na dalším vedení rubriky výtvarné. Můžeme odkázati v tom ohledu na své výtvarné kritiky druhdy v Přehledu, v Uměleckém měsíčníku aj., a jelikož nám nyní na další soustavné kritické činnosti velice záleží, nemusíme slibovati, s jakou radostnou péčí věnovali bychom se této rubrice, ať již ve formě běžící kritické kroniky, nebo ve způsobu volných aktuálně vyvolaných, nicméně pravidelných výtvarných článků, ovšem nejraději v petitové části. – Angažovali jsme se totiž v Umě-

leckém měsíčníku jak literárně, tak kriticky jenom dočasně, a nyní přichází doba, kdy chceme přemístiti svou hlavní činnost jinam, jmenovitě na místo tak čestně nestranné, jako je Lumír.

Prosíme Vás tedy, abyste tuto naši nabídku vzal laskavě v úvahu, není-li ovšem ono místo někomu trvale zadáno. V tom případě prosíme, abyste naši žádost pokládal jen za důvěrně projevenou.

Přirozeně byli bychom poctěni a šťastni, kdybychom takto našli širší přístup do Vaší revue. Prosíme o laskavou brzkou odpověď jak stran novely, tak vzhledem k našemu nabídnutí, a trváme zatím

v dokonalé úctě

bratři Čapkové,

Praha III, Říční ul. 11.

(117)

V Praze, dne 26. října 1912

Velectěný pane redaktore!

Děkuji Vám především za laskavé a ochotné uveřejnění naší novely. Do příštího čísla rád bych Vám poslal jeden literární referátek do kroniky, jenže nevím, budete-li na to míti místa a nehodlá-li už o té knize psáti někdo jiný.

Totíž pan dr. Fischer byl by rád, kdyby o jeho právě vydané velké publikaci Heinrich von Kleist vyšel v Lumíru referát; mně pak se jeho kniha tak dalece líbí, že bylo by mně potěšením o ní psát, a proto těším se, že snad nebude závady, abych Vám nabídl řečený referát.

Prosím tedy, abyste mi ráčil sdělit, je-li snad případ, že byste s tou kritikou nemohl počítat. V případě opačném není snad nutno, abyste mi zvlášť psal, a já Vám pošlu referát včas a ne příliš obšírný.

S projevem dokonalé úcty

K. Čapek

(118)

[Praha, asi duben 1913]

Velectěný pane redaktore,

poslal jsem právě panu dr. Jelínkovi krátký článek o moderní lyrice francouzské spolu s překlady několika básní. Těším se, že článek i překlady dostane se v Lumíru laskavého přijetí. Pan Stanislav Hanuš posílá Vám překlad z Romainsa a Duhamela, které račte připojit k překladům mým. Přeložené básně mohly by vyjít nadvakrát či natřikrát. Byl bych rád, kdyby překlad z Whitmana (jehož tam je zapotřebí) a pana Hanuše překlad z Romainsa byly zařazeny hned napoprvé. Těším se, že snad Vám bude možno uveřejniti článek a část překladů v květnovém čísle, kdy ještě trvá dobrá literární sezona.

S projevem dokonalé úcty

K. Čapek

[Bílovice, srpen 1915]

Velectěný pane redaktore,

píše nám St. K. Neumann, že by velmi potřeboval půjčku 300–400 K, a není-li snad možno dosáhnouti jí v nějakém literárním fondu. Jedná se mu o založení jakés takés existence (a o možnost psáti, tedy o nějaký vlastní kout) v Segedíně, kde prý se má dostat do kancelářské služby; toto poslední by ovšem bylo velmi potěšitelné. Protože ve věcech fondů atd. nemám vůbec zkušeností, prosím Vás, velevážený pane redaktore, zda byste mi nemohl poradit, kam se obrátit, nebo zda by nějaký takový fond nebyl spíše přístupen Vám nebo některému z Vašich známých. Nevím také, nebylo-li by se v tomto případě možno dovolávat fondu pro spisovatele a žurnalisty u Ústředního spolku českých žen. – Velmi postihlo pana Neumanna, že Lidové noviny ztenčily mu důchod na polovinu; život v Uhrách je pak vůbec drahý a udržení se na bezpečnějším místě na vojně není možno bez nějakých úsluh a trochy kavalírství. Pochopitelně tedy je tu u pana Neumanna značná potřeba těch peněz. – Račte mi prominout, je-li Vám má prosba na obtíž; vskutku nemám na koho se obrátit; současně píši panu dr. Jelínkovi v téže věci. Děkuji Vám předem za všechnu laskavost a ochotu v této věci. – Přeji Vám příjemné prázdniny, pokud je to možno.

Ve veškeré úctě
Vám plně oddaný

Karel Čapek,
t. č. v Bílovicích nad Svitavou u Brna

(120)

[Praha, 16. června 1916]

Velectěný pane redaktore,

přijdete-li náhodou v úterý nebo ve středu na Karlovo náměstí, stavte se tam laskavě u nadporučíka dr. Šimka v garnizonním špitále, kancelář č. 62, I. patro, – kterému jsem Vaši návštěvu již oznámil. Je to velice hodný pán, takto asistent univerzity v Groningen, a těší se na shledání s Vámi. Nezapomeňte, prosím, toho učiniti, přijdete-li náhodou v ta místa.

Vám v úctě oddaný

K. Čapek

Vážený pane redaktore,

pan dr. Jelínek mi sděluje, že jste přeložil z Baudelaira *Moesta et errabunda* a sháníte se po překladu Vrchlického, abyste s ním porovnal překlad svůj. Ale překlad té básně ve výboru z *Květů zla* je od J. Golla, ne od Vrchlického. Některé strofy (hlavně druhá a třetí) jsou však přeloženy velmi krásně. Abych nemusel posílat celou knihu, zde je opis:

Moesta et errabunda

*Tvé srdce, Agáto, rci, někdy letí v stesku
z těch města nečistého černých, kalných vln
tam, jiné v panenském kde leží moře lesku,
ten velký oceán, jenž světla, modra pln?
Tvé srdce, Agáto, rci, někdy vzletí v stesku?*

*To moře, velké moře, kojí lidský žal!
Ký démon písni té, jež drsným hlasem zvučí,
že ukolébá nás, ký démon moc tu dal,
když bouře varhany se v průvod rozehlučí?
To moře, velké moře, kojí lidský žal!*

*Mne odvez, vagóne, mne odnes, lodi, hbitě!
Pryč odtud! z našich slz je bláto ulic těch!
– Je pravda, Agáto, když srdce zabolí tě,
že díš: Pryč z hrůzy té, pryč z bídy, bolů všech
mne odvez, vagóne, mne odnes, lodi, hbitě?*

*Ta libých vůní vlast – ó, jak je daleká,
kde v jasném azuru se láska, radost zhlíží,
kde vše, co milujem, je hodno člověka,
kde v rozkoš čistotnou se naše srdce hříží!
Ta libých vůní vlast – ó, jak je daleká!*

*Než ráji zelený, kde láska s mládím pučí,
ty písňe, polibky, ty kytice, ten ples,
ten houslí jasný tón, jenž přes pahorky zvučí,
ty vína přípitky, ty večery, ten les...
Než ráji zelený, kde láska s mládím pučí,*

*těch malých rozkoší ty ráji nevinný,
náš nářek tesklivý tě marně zase vzývá,
tam dál než k Indii a dál než do Číny!
A hlas tvůj stříbrný, ten již se neozývá,
těch malých rozkoší ty ráji nevinný.*

Bude mi vždy jen potěšením, budu-li Vám opět něčím moci poslou-
žiti. Mnoho štěstí Vám přeje

Váš oddaný

dr. Čapek

Vážený Mistře a pane senátore,

právě jsem dočetl Vaši brožuru Ad usum; nemyslím, že by Vás zvláště zajímalo, co jí říkám, ale měl jsem dojem, že mezi Vámi a panem prezidentem není dohovořeno a že by z obou stran mohlo a mělo dojít k bližší rozmluvě; vím odedávna, že by Vám pan prezident na mnohé věci rád odpověděl.

Mluvil jsem s ním – je tomu přes rok – právě o Vás; řekl mi: „Nechtěl byste pana Dyka pozvat k sobě? Přišel bych, abych se s ním setkal.“ – Tehdy jsem Vám to vzkázal po dr. Hanuši Jelínkovi; z jeho odpovědi se mi zdálo, že Vám překáží sejít se s ním právě u mne. Víím, že máte vůči mně jistou hořkost; i já mám důvod k trpkosti pro tutéž polemiku, kterou jsem nevyvolal, ale styděl bych se myslet na své osobní city, kde jde o věc významu politického, a tedy národního. Překáží-li Vám má osoba, nemusí Vám překážet můj dům; nechcete-li, nemusel byste se přitom se mnou setkat. Vidím po Vaší brožuře, že je načase, abych své pozvání opakoval a pokusil se splnit, oč jsem byl požádán. Prosím Vás jen, abyste mou osobu nepovažoval za překážku toho setkání, které, jak pevně věřím, by bylo dobrým činem aspoň pro zlepšení osobních vztahů v našem politickém životě.

Snad by Vám bylo milejší sejít se s panem prezidentem na jiném místě; ale jednak nejsem oprávněn prostředkovat setkání jinde než pod mou střechou, jednak vyšel byste panu prezidentovi vstříc, kdybyste se s ním setkal v soukromém prostředí, kam snad rád a s důvěrou dochází. Kdyby byl ode mne slyšel cokoliiv zlého a nepřátelského o Vás, nebyl by navrhl, abyste se s ním sešel u mne; považuje mne za Vašeho přítele, protože často slyšel, jak soudím o básníku Dykovi. Odmítnete-li sejít se s ním u mne, doufám bezpečně, že najdete k tomu příležitost jinou; mně ovšem bude hluboce líto, že jsem nemohl posloužit dobré věci.

Bud' te zdráv.

S poručením milostivé paní

Karel Čapek,

Královské Vinohrady, Úzká ul. 28.

V Praze, 29. VI. [19]29

Vážený Mistře a pane senátore,

oznámil jsem panu prezidentovi obsah Vašeho dopisu; pan prezident Vám na základě toho dopisu vzkazuje, že se mu hodí kterýkoliv termín, ale že by osobně dal přednost tomu, sejít se s Vámi, ještě než odjede on i Vy, dokud má věc v živé paměti a dokud mu nepřijdou jiné záležitosti; že Vám tedy bude kdykoliv k dispozici v Lánech od tohoto pondělka do čtvrtka inkluze, a že stačí, abyste zatelefonoval (dr. Schenkovi nebo dr. Ledvinovi) do Lán, kdy máte volno; pošlou pro Vás vůz. Do Prahy teď jet nemůže, proto Vás zve do Lán. Číslo telefonu je 28–345 nebo 346.

Dal-li byste přednost sejít se s ním v září, souhlasí také; ale to by Vás musel pozvat do Topolčianek, kde bude až do října. Potud vyřizují vzkaz; za sebe bych k Vašemu dopisu rád poznamenal tolik: Ovšemže vím, čím jsem Vás urazil; ale vzpomeňte si, Mistře, že to byla odpověď na Vaši injurii, která mne velmi bolela. Vy jste o mně napsal, že jsem farizej a dobrý obchodník, který si našel „styky užitečnější“ než jiní spisovatelé. Nebudu rozšlapávat, co jste tím chtěl říci; ale máte-li vůbec zájmu na tom, abyste se nedopouštěl křivdy, prosím, abyste buď dokázal, jaký užitek (krom hrubostí, které za to zakouším) mně vynesly ty mé styky, nebo laskavě uznejte, že jsem oplácel stejné stejným, odpovídaje Vám, že já za své politické názory placen nejsem. Psal jsem to proto, že každý poslanec a senátor, který podepíše reverz, je fakticky zaměstnancem strany. Nyní bych rád věděl, proč Vy jste psal, že hledám „užitečné styky“. Prosil bych Vás velice o vysvětlení; můžete mně ovšem neodpovědět, ale pak, prosím, nejste v právu považovat se za uraženého. Když už Vám jednou píši, rád bych této vzácné příležitosti užil k tomu, abych Vás požádal: snad byste mohl najít příležitost, aby-

chom si mohli několik věcí blíž vysvětlit. Nehodí-li se Vám to, pak aspoň už nebudu sám sobě vyčítat, že jsem se o to nepokusil. Poručení milostivé paní.

V dokonalé úctě

Karel Čapek

Paulu Egerovi

(124)

Praha, 22. září [19]35

Vážený a milý pane řediteli,

děkuji za Vaše laskavé pozvání. Pokusím se přijít na generálku; jsem teď sice přespříliš zaměstnán dokončením svého nového románu, ale generálku bych nesmírně rád viděl. Na premiéře se určitě neobjevím; je pro mě trýzeň být spatřen nebo se dokonce musit ukázat publiku. Prosím Vás proto, abyste mě u herců omluvil a všechny ode mne co nejsrdečněji pozdravoval.

Moje žena musí týž večer bohužel absolvovat pohostinskou hru.

S nejlepšími pozdravy Váš oddaný

Karel Čapek

Miroslavu Eliášovi

(125)

V Praze, 9. září 1926

Milý pane,

nejsem si jist, nemá-li pobouřené publikum v Holicích tak trochu pravdu. Až budete starší, seznáte, že Loupežník není figura tak skrzna-skrz sympatická. Co se týče jeho hubatosti, omlouvám ji jako jeden z následků války; rozhodně Vy ani holičtí studenti nemůžete za jeho vý-roky. Chtějí-li holičtí, aby někdo byl trestán za Loupežníkovy hanebnosti, jsem jim k službám; ale protože zrovna nemám pokdy jet do Holic, prosím je, aby si na mě došli do Prahy.

Vám oddaný

Karel Čapek

Mirku Elplovi

(126)

Praha, 12. XI. [19]35

Vážený pane,

děkuju Vám (trochu opožděně) za vlídné věnování Vaší knížky. Vzbudila ve mně chuť podívat se zas jednou tam dolů. I za ten dojem Vám děkuju.

Váš

Karel Čapek

The Evening News

(127)

[Asi 31. května 1924]

Dear sir,

žádal jste mne, abych napsal něco o dramatu nebo o divadle. Ano, řekl bych něco o této tajemné látce (matter) – (napsal jsem náhodou několik kusů, byl jsem praktický stageproducer, pokoušel jsem se skoro o vše, co s divadlem souvisí, a mohu tedy s jistou zkušeností říci, že divadlu absolutně nerozumím, což není skromnost, nýbrž veliký poznatek) – I say, napsal bych rád něco o dramatu, but I am too occupied by digesting slowly a terrible drama which occurred to me since I am in England. Včera ráno jsem seděl v Hampton-Parku pod nejkrásnějším stromem světa; myslím, že nejlepší věci v Anglii jsou stromy, a divím se mimochodem, proč Angličané nejsou druidy; tedy seděl jsem pod nejušlechtlejším stromem a cítil jsem se malým středem vesmíru. Nesmírná je hodnota života, a je to velká (big) věc být člověkem a dostat se až do Anglie; pukal jsem přímo nadšením a pýchou a nedal bych v té chvíli svůj život za celý svět. Odpoledne mne odvezli do Londýna: vlakem, tramvají, tube, busem, liftem, moving stairs a já nevím čím ještě; viděl jsem lidi, lidi, samé lidi – řekli mi, že jich je sedm a půl milionu, ale já jsem je nemohl přepočítat – a mé srdce kleslo. Viděl jsem větší část Evropy, ale nebyl jsem nikdy tak deprimován. It is a formidable human over-inflation. Můj malý střed vesmíru se ztratil; cítil jsem, že v tom množství stojí každý z nás a farthing apiece (en gros it would be still cheaper). I have had a tragic feeling of too big and too many. It degraded me to an existent nothing. Odvezli mne z Londýna rozdrceného všemi vlaky a busy a všema nohama chodců; složili mne v Surbitonu jako beztvářou morální masu and let me tranquil after my defeat. Nyní

je tichý a stříbrný den; dole v zahrádce žvatlá dítě docela tak jako u nás (říká „uah owowah whauah“, a to je angličtina, které rozumím), a před mým oknem se chvěje překrásný anglický strom. Oh, nyní stojím aspoň šilink, stříbrný šilink; není to mnoho, ale třpytí se to, zvláště když je tak krásný den. To je mé drama; jak vidíte, stojí také jen za šilink. Ale chtěl bych, aby všichni lidé Londýna měli such a little shilling-worth-happiness, i když snad necítí the tragedy of being too big and too many tak drtivě jako cizinec ztracený v jejich Babylónu. I hated them for their maddening number; nyní je prosím za odpuštění. I was unjust, as all defeated. Odpusťte, pane, že místo o dramatu mluvím o londýnském lidu; but if I am a bit of a dramatist, I cannot prefer the dramatical questions to the streets and people of London.

[Karel Čapek]

Otokaru Fischerovi

(128)

V Praze, dne 19. února [19]12

Velectěný pane doktore!

Nemoc mně dočasně brání, abych Vám přišel poděkovati osobně za pozornost, kterou mně ráčíte věnovat. Referát v řečené revui jsem beze všeho ochoten přijmouti, hlavně proto, že se aspoň dostanu pravidelně do divadla, v čemž mi doposud bránila má liknavost. Jen bych si vymíňoval to, abych nebyl vázán místem řekněme na jednu stránku; bude-li mne něco zajímat, rád bych o tom psal třeba více. Jinak chce-li mne řečená redakce za referenta, ať mně sdělí datum pravidelného dodávání a co ještě by snad bylo k vyjednání.

Třebaže se to snad na mne nesluší, dovoluji si Vám projevit svou radost nad Vaším pěkným a příkladně charakterním vystoupením stran Jiráska. To mělo větší cenu než všechna kritika, která byla o Jiráskovi psána. Ostatně domnívám se, že to byla věc nejen důslednosti, nýbrž i odhodlanosti, a to se mně na tom zdá nejkrásnější.

S projevem úcty

K. Čapek

(129)

[Praha, 10. října 1912]

Velectěný pane profesore!

S velkou radostí budu psát o Vašem Kleistovi, ať už kamkoliv. Dopíši nejprve panu redaktoru Dykovi, bude-li mít pro příští číslo dost místa. Doufám, že se mi v každém případě podaří referát umístit.

V dokonalé úctě Váš oddaný

K. Čapek

(130)

[Praha, po 10. říjnu 1912]

Velectěný pane profesore,

s velikou radostí přijdu Vás v úterý navštívit; aspoň se na chvíli zbavím samoty, ve které nyní jsem, když můj bratr odejel do Paříže. – Do Společnosti Vrchlického jsem už dopsal o bližší podmínky. – Nyní budu hledět vážně přečíst Kleistu, abych byl aspoň trochu kompetentní a dovedl psát něco rozumného o Vaší knize, na kterou se již velice těším.

S projevem dokonalé úcty Vám oddaný

K. Čapek

(131)

[Bílovice, druhá polovina července 1913]

Velevážený pane,

pozdrav Vám i milostivé paní. Už se pracuje na Almanachu, ale nezbývá na to mnoho času pro koupání atd.

Se srdečnou vzpomínkou

K. Čapek

J. Čapek

(132)

[Bílovice, 21. července 1913]

Vážený pane doktore,

přijměte pozdrav z prázdnin. Jsem velice zvědav, jaké jsou Kodíčkovy věci; nemohl bych se to dozvědět? Pan Neumann se táže, nebude-li několik exemplářů Almanachu vydáno na lepším papíře. Poručení milostivé paní.

Váš oddaný

K. Čapek

[Druhá polovina července 1913]

Velectěný pane doktore!

Děkuji za Váš laskavý dopis, jsem rád, že Kodíček dodal do Almanachu báseň tak zajímavou, jak píšete. Nyní ještě jsem zvědav, co udělá Hanuš; bylo by dobře, kdyby tam dal více věcí.

S Taussigem zní to dost komicky; nedovedu si dobře představit, jaké prózy Taussig píše. Z Neumanna snad se podaří vydobýt ještě nějakou báseň; četl-li jste ve Večerech jeho poslední báseň Vodovod, nezdála se Vám značně futuristická? O tom Neumann ovšem neví; on je i v názorech dost radikální, a jeho pozitivní poměr k modernímu umění i k moderním tendencím básnickým až překvapuje u člověka tak odrůznutého od světa a už staršího. Co se týče změn na mé básni, velmi nerad bych dal pryč to slovo „skrz“. Mně se líbí proto, že je začátkem dost zvláštním (bylo by horetní začít slovem „já“, nezdá se Vám?) a má konzonanci r a z, která tomu verši svědčí; snad se v tom mýlím, ale skutečně nevím, co bych tam dal jiného. Praví-li se, že „skrz“ je česky nesprávné, bylo by pak vůbec nesprávné jakožto předložka, jak říkal pan dr. Novák; ale tolik úzu ve slově „skrz“ tkví, že rigorozní odmítání předložky „skrz“ nemá pro živou řeč významu.

Zato jsem zcela ochoten změnit název; měl by v něm zůstat smysl ten, že báseň vyslovuje něco, co děje se ve věku mladosti. Líbil by se Vám více název: Ve dnech mladého života? Mohlo by také být: Mladý život a vedle toho mohou být názvy zcela jiného způsobu, jako Nesčetné podoby, Průhledy exaltované atd. Račte z toho vyvolit, co by se Vám zdálo dost pestré. Můj bratr plně souhlasí s tím, aby jeho prózy byly shrnuty pod název třeba Tři prózy, ale prosí, aby podtitulky, které jim už nadepsal, při tom zůstaly. – Rozumí se, že tady neděláme nic, co by stálo za řeč; trochu sportu a mnoho maření času. Račte od nás pozdra-

vovat pana dr. Theera. Přeji Vám a milostivé paní šťastnou cestu a vyřizuji pozdrav Vám a políbení ruky milostivé paní i od bratra.

Zůstávám cele Váš

Karel Čapek

(134)

[1. srpna 1913]

Velectěný pane doktore!

Posílám Vám přiloženě Neumannův fejeton o volném verši, jež byste asi jinak nečetl. – Snad už nyní je Almanach kompletní; v těchto dnech jsme opět upomenuli pana Kubištu, aby poslal článek, o který byl požádán. – Váš pan bratr mne velmi překvapil svou promocí; pořád se s tím tajil, nikdo ani o ničem nevěděl. Z celého kruhu pražských známých jsem já teď skoro jediný redaktor, krom Kodíčka. – Ukažte laskavě ten Neumannův fejeton také panu Theerovi; jistě ho potěší, jak volný verš nabývá půdy.

Poručení milostivé paní a panu dr. Theerovi.

Vám zcela oddaný

K. Čapek

(135)

[Asi Bílovice nad Svitavou, 14. srpna 1913]

Velectěný pane doktore!

Posílám Vám tedy Neumannovu báseň Dub. Zdá se mi dobrá, lepší než ta druhá, kterou poslal. Jistě je jí hodně potřebí, aby rozmnožila básně v Almanachu: když Kodíček nedal dlouhou báseň a Hanuš mi píše, že dal také jen jednu, tak je nutno si přiznat, že toho mnoho dohromady není. Bohužel, Neumannovy nejlepší věci vyšly ve Večerech; ale doufám, že i s tímto Dubem můžeme být velmi spokojeni; je to drsná, výrazná a trochu suchá báseň, kterou mám rád. – Dále posílám Vám pro potěšení Neumannův fejeton, který ukazuje, jak věrným je Neumann partyzánem modernosti a jak omládl od té doby, co je v mladé generaci. Buďte tak laskav a dejte pak ten fejeton panu dr. Theerovi, a nezhodil-li jste onen první o volném verši, dejte mi ho laskavě, až se uvidíme v Praze.

Čtu znova Dub a zdá se mi dokonce ještě lepší než Střevlíci; nebylo by dobře dát jej na první místo? Až pošlete tuto báseň panu profesoru Svobodovi, račte mu připsat, aby korektury poslal Neumannovi (Bílovice nad Svitavou u Brna). – Nového nevím nic; Hanuš mi psal, že byl zase nemocen a že se k prvnímu vrátí zase do Prahy. Rovněž my vrátíme se do Prahy začátkem září.

Přeji Vám a milostivé paní příjemný pobyt ve Švýcarech
a trvám v plné úctě Vám oddaný

K. Čapek

(136)

[Bílovice nad Svitavou, 14. srpna 1913]

Vážený pane doktore,

poslal jsem Vám dnes Neumannovu báseň Dub pro Almanach. Mluvil jsem pak s Neumannem ještě odpoledne; píše teď báseň Cirkus, kterou by nám dal, podaří-li se mu, k dispozici. Navrhuji tedy, aby ji v případě šťastného dokončení mohl dát místo Básníka, či jak se jmenuje báseň, kterou dal v druhé zásilce a kterou z dosavadních tří považuji za nejslabší. Právě od Cirkusu si Neumann slibuje mnoho; bylo by to tedy pro nás výhodou. Prosím, napište nám, kam bychom ji pak Vám mohli poslat. – K takovému vyměnění básní je jistě ještě dost času. Buďte tak laskav, a konvenuje-li Vám to, račte to pro Neumanna ještě zařídit. Bude-li Neumannův Cirkus dobrý, přimlouváme se velice za to, aby mohl být dán místo oné básně.

V plné úctě Váš oddaný

K. Č.

(137)

[Druhá polovina srpna – první polovina září 1913]

Velectěný pane doktore,

oznamuji Vám v krátkosti, že moje jednání, jak dalo se očekávat, mělo výsledek negativní. Přitom provázeno bylo okolnostmi, které mně dávají trochu zadostiučinění. – Jak víte, říkal jsem, že místu redaktora tam tuze věřit nelze, což se mi potvrdilo. O tom Vám budu vypravovat ještě ústně (i stran Vás).

Milostivé paní děkuju já i bratr, že je pro obrázky v Almanachu a že nás podporuje svým souhlasem. Těším se, že i Vy, pane doktore, přijдете na chuť tomuto návrhu, který nám tak tuze leží na srdci.

Prozatím se Vám poroučím.

V dokonalé úctě

Karel Čapek

(138)

[Praha, 18. září 1913]

Velectěný pane doktore,

v pondělí je uzávěrka Přehledu pro první číslo. Nechtěl byste požádat pana dr. Nováka, aby tam napsal (vřelou a lákavou) noticku pro Almanach, nebo nenapsal byste ji raději sám? Bylo by pro ten případ nutno zavolat do tiskárny, kolik stránek to bude mít a nač přijde jeden exemplář, aby se to mohlo oznámit. Račte podle toho určit cenu (dvojnásobná cena výrobní, přinejmenším). Je-li nutno, zavolejte si mne do knihovny, nebo naleznete mne i bratra buď na nábřeží, nebo v pátek večer v Obecním domě, nebo v sobotu večer ve Štěpáně. Myslím, že noticka by jistě měla v 1. čísle Přehledu být. Račte to rozhodnout sám. – Kartáče¹⁰ jsou už hotovy: dostal jste je?

Vám v úctě oddaný

K. Č.

¹⁰ V polygrafii otisk sazby zhotovený tlakem kartáče na zadní stranu vlhkého papíru.
Pozn. red.

[Praha, 19. září 1913]

Velevážený pane doktore,

počítal jsem právě s panem Kalábem, co bude stát Almanach, 750 exemplářů přijde něco přes 500 K (se štočky atd.), tedy exemplář = à 2 K nutně. (Bude asi 6 archů, tedy 6×16 stran tj. 96 stran).

Dále uvažovali jsme o možnosti inzerátů; ježto je kalendárium, mohly by být inzerty, strana à 40 K, za 1 arch = 640 K, z toho tisk asi 100 K, sběrateli 25 % = 160 K, tedy z archu inzerce – 380 K. To znamená, že 2 archy by zaplatily celý náklad.

Zítra, tj. v pátek ráno, snad dostanete všechny korektury. – O sběrateli bych věděl, a sice o takovém, který by snad počkal až do inkasování (takže by byl vyloučen z jeho strany švindl). Kdyby byly inzerty, bylo by záhodno zvýšiti náklad na 1000. – Rád bych se s Vámi o těchto věcech dohodl. – Kdyby byly inzerty, dělala by knížka dojem velkolepě tlustý. – Vám plně oddaný

K. Čapek

Jsem buď na nábřeží, nebo (v pátek i v sobotu večer) ve Štěpáně (tedy ne v Reprezentačním domě).

(140)

[Praha, 1. října 1913]

Velectěný pane doktore,

dopsal jsem již do Samostatnosti i do Práva lidu i Neumannovi (Lidové noviny). Čas obstaral pan Nejedlý. Může-li tiskárna určitě slíbit, že vyjdeme v pátek, bylo by nutno dát už do tohoto čísla Přehledu vřelé oznámení s několika slibnými a zásadními slovy. Nenapsal by to pan dr. Theer, když už je tady? Já to nedovedu, a netroufám si to udělat sám; u Vás jste na to aspoň dva. Takto by pak stačilo dát to přímo k Leschingerovi do čtvrtka odpoledne. Panu dr. Theerovi srdečné pozdravení. – Ostatně já ani nevím, vyjde-li Almanach skutečně, proto musíte být tak laskavi a vzít tu noticku na sebe.

Vám plně oddaný

K. Čapek

(141)

[Praha, 11. března 1914]

Velectěný pane doktore,

pan Mercereau se loučí s pražskými přáteli ve čtvrtek večer v restauraci v Obecním domě o 19 a doufá, že tam najde Vás a milostivou paní, pana dr. Theera a pana Josefa Fischera. – Těším se také, že se tam s Vámi setkám. Pan Mercereau odjede v pátek do Paříže.

Se srdečným pozdravem
Váš oddaný

K. Čapek

(142)

[Chyše koncem dubna – začátkem května 1917]

Ctěný pane doktore,

pozdravuji Vás z nového působiště, kde zatím pohansky zahálím. Krásné počasí, krásný park a vrozená lenost mne omlouvají. Pozdravujte, prosím, milostivou paní, pana dr. Theera a Hocha a celý Národ (který mi sem bohužel nedochází).

Se srdečným pozdravem

Váš

K. Čapek

(143)

[19. ledna 1920]

Příšero příšerná, napište mi do konce března
pohádku pro třetí díl Nůše!

Loupežník

(144)

[Druhá polovina června – první polovina července 1920]

Otakárku Přemyslový!

Národní divadlo (jinak hanba mu!) žádá o nějakou noticku o přepracování Loupežníka pro přírodní divadlo, nebo o přírodním divadle vzhledem k Loupežníku, nebo o poměru Loupežníka k přírodnímu divadlu, nebo o současných problémech přírodovědy, nebo o čemkoliv, co má vztah k přírodnímu divadlu v Šárce. Prostě vyřizuji. Kdybyste nechtěl, sdělte mi; řeknu Mixe.

Váš K Č

(145)

[Jaro 1920]

Otakaru Příšerovi!

V neděli 5. t. m. přesně o 4 hodinách odpoledne premiéra RUR
u Čapků. Dostavte se jistě s paní Blaženou.

K Č

(146)

[28. prosince 1920]

Milý Otakárku,

na Nový rok má být trochu lepší kulturní příloha. Napište tam něco o divadle, nějaký obecný nebo prorocký článkuček, jen mírně stranický a jinak obecně užitečný, ale jistě! Rukopis do středy večer.

Váš

K. Čapek

(147)

[21. února 1921]

Otakárku, hodináři Orloje světa, bude patrně na mně referovat o úterní premiéře? Ne-li, potřebuji ještě 1 lístek pro sebe (kraj, 1. nebo 2. balkon). Kdo bude referovat?

Váš K. Č.

(148)

[Praha, 4. července 1921]

Milý Otakárku,

nenudí-li Vás to, přijďte hromadně v úterý 9. t. m. o 4. hodině ke mně; vchod vlevo, na kafe. Není vyloučeno, že přečtu Život hmyzu. Mladí manželé jsou pryč; bude to docela primitivní, což budiž omluvou předem.

Váš K. Čapek

(149)

Na Královských Vinohradech, dne 30. IX. 1921

Pane profesore,

prosíme o laskavou zprávu, zda by Vám bylo možno a libo pro Městské divadlo do Vánoc přeložiti Shelleyovu hru Cenci za honorář 2 % tantiémy z hrubého příjmu.

S výrazem dokonalé úcty
Ředitelství Městského
divadla Královských Vinohrad
Dramaturg:

Dr. Karel Čapek

Panu prof. dr. O. Fischerovi, univerz. profesoru, v Praze-Dejvicích, 267

(150)

[Tatranská Lomnica, 23. června 1922]

Milý Otakárku,

tady je lístek pro Vás, pojídači papíru.

Kde budete letos lyrikem?

Váš K. Čapek

Srdečně zdraví Calma.

(151)

ΠΑΝΟΡΜΟΣ, 8

ΜΙΛΗ ΠΡΙΤΕΛΙ,
ΤΑ ΣΤΑΡΑ ΤΡΙΝΑΚΡΙΑ
ΣΤΟΥΙ ΖΑ ΠΟΔΙΦΑΝΟΥ.
ΙΕ ΤΟ ΤΟΥ ΤΟΥΣΕ
ΚΡΑΣΙΝ.

2-1151

ΠΟΣΔΡΑΦ
Κ. ΤΣΑΤΕΚ

Pen univ. Prof. dr. Milan Fischer,

Praha - Dejvice,
Havlíkova 68

Czechoslovakia, 43 5

(152)

V Praze a v Brně, v dubnu 1924

Děkujeme Vám srdečně za projev účasti s bolestnou ztrátou, která nás postihla.

Rodina Čapkova a Koželuhova

Karel Čapek

(153)

[Praha, 2. ledna 1925]

Milý dr. Fischere,

v neděli odpoledne (asi o 14.) bude u mne anglický divadelní kritik (z Manchester Guardianu a Saturday Review) Mr. Ivor Brown. Prosím Vás, jste-li v Praze, přijďte rozhodně také. Mimoto Vám přeji Š. a V. N. R.

Váš K. Čapek

[23. února 1925]

Milý dr. Fischere,

bylo by velmi trudné, kdyby už při prvních krocích byla naše činnost zatížena takovými nedorozuměními, jaká naznačuje Váš dopis. Tedy, aby nebylo nutno ty věci opakovat:

1. Prof. Nejedlý, jak je Vám známo, má býti vyzván nyní, stejně jako prof. Rádl, ale také jako dr. Herben a jiní, na něž se pro nedostatek pozvánek, ze zapomnětlivosti nebo proto, že se předpokládalo, že na valnou hromadu nepřijdou, nepamatovalo.

2. Není mou vinou, že se na předběžnou schůzi, na niž byl předem stanoven program zvaní, dostavili mimo mne jen tři lidé. Mám za to, že byli ještě dodnes opomenuti lidé, kteří neměli být opomenuti. Považuji výběr členstva za hlavní věc a lituji, že se mu ve výboru věnuje tak málo pozornosti.

3. Co se komunistů týče, zval jsem osobně paní Majerovou a pány Olbrachta, Horu a Vančuru; nepřišel ovšem žádný. Musím říci, že nikdo neměl námitek proti jich pozvání.

4. Z univerzitních osob, jež jste označil, byli zprvu vybráni jen ti, o nichž se předpokládalo, že na schůzi přijdou, nebo kteří předem projevili zájem o věc. Když pak se řeklo, že je nutno pozvat literární starešiny par politesse, bylo nutno pozvat i univerzitní starešiny. Jiné cenzury nebylo. Z nedostatku pozvánek byli vynecháni i přespolní.

5. Měl jste volno navrhnout na poslední schůzce kohokoliv dalšího za člena; neučinil jste to, a místo toho mluvíte o úzkoprstosti a konzervativnosti klubu. Propříště by snad bylo lépe, kdybyste přišel přímo s návrhy. Nejste přece jediný „levý“ ve výboru, a jistě najdete porozumění u paní Tilschové, paní Hennerové aj., pochybujete-li snad o mně.

6. Jak víte, byli zvaní i Němci, a žádal jsem je, aby nám navrhli další německé členy.

7. Jinak nám ovšem do politiky nic není. Ale nečiníte-li námitek proti státním subvencím, musíte spolknout i důsledek, že se tím zavazujeme v mezích literárního hodnocení mít ohled k politice státu; nikoli ovšem k politice stran.

8. Ničím by nebylo našemu klubu poslouženo hůře, než kdyby měly o něm obíhati domněnky, jakým jste Vy první dal výraz. Je to u nás těžké: K. M. Čapku Chodovi se zdá výbor příliš mladý a přehlízející staré, Vám se zdá příliš starý a konzervativní, literátům se zdá příliš univerzitní, jiným příliš ženský. Podle toho je celkem dobrý. Zvali jsme i nejkrajnější „levé“; odpusťte, když nepřišli, nepůjdeme je prositi. Až budou vyzváni ti, na něž se při prvním stu pozvánek nedostalo, prosím, jmenujte mi jediného člověka, který byl úmyslně vynechán.

Proto mne přímo zarážejí Vaše námítky. Bylo by snad dobře, abyste o nich na příští schůzce promluvil. Kdyby měl zůstat jen stín pochyby o nestrannosti Penklubu, víte, jak by se toho chopila nestoudná literární a politická demagogie. Proto prosím, aby bylo v tom ohledu učiněno zcela jasno a aby se napříště dal velmi pozor s každým možným podezíráním. Pak se to někde řekne a mají z toho prospěch jen kalivodové. Proto pozor. Rozryje-li se Penklub, nebudeme mít nic. Žádá-li se na jedné straně nestrannost až po potlačení osobních stanovisek, musí se na druhé straně žádat důvěra – také až po potlačení osobních stanovisek. Doufám, že tolik až do příští schůze postačí.

Srdečně Váš

K. Čapek

(155)

[Po 23. únoru 1925]

Milý dr. Fischere,

ale já jsem přece ani nebyl podrážděn, ani jsem nehájil sebe, nýbrž jenom náš klub, který je zároveň Vaším a ze kterého máme teprve něco udělat, Vy stejně jako já a jako ostatní členové. Víte, že jsem nechtěl vůbec být předsedou, a přijal jsem tu funkci jen proto, aby klub nebyl orientován víc „napravo“, než je žádoucí. Vyjel jsem na Vás jen proto, že už Kodíčkovi se zdál Pen „trochu konzervativní“, snad z toho důvodu, že tam jsou starší páni. Tak vidíte. – Jsem rád, že věc je vyřízena; ještě raději budu, až za půl roku se bude moci o klub soudit nejen podle incidentů, ale podle skutečné činnosti. Jen si pěkně uvědomte, že na tu činnost máte také vliv. Vašeho bratra ovšem navrhnou. Hled'te jistě přijít na příští schůzi.

Srdečně Váš

K. Čapek

(156)

[Praha, 7. VII. 1927]

Návrh:

Ba, nechci být s tím starým rozmíchán
a sem tam rád ho vidím časem.

Vždyť je to krásné, že tak velký pán
tak lidsky umí promluvit i s d'asem.

Váš

K Č

(157)

Praha, 5. září [19]35

Milý Otokare Fischere,

děkujeme Vám za Váš milý, velmi milý dopis. Přívětivé slovo, to taky zvyšuje radost ze života, i když té radosti máme teď zrovna tolik, co člověk může ještě unést.

Upřímně Vaši

Karel Čapek
Olga Scheinpflugová

(158)

Prosím Vás, Otokare Fischere, vrhněte na to pohled a dejte mi vědět, nemá-li to nějakou chybu. Velmi to spěchá, protože to do 25. t. m. musím poslat.

Váš

K. Č.

Blaženě Fischerové

(159)

Praha, 25. XI. [19]38

Milostivá paní,

ten vůz bude z bláta vytažen a snad jednou pojede po lepší cestě a hodně daleko; aspoň Vaše děti se toho dožijí. Každého bláta je jen na chvíli, a nikdy se celá země v bláto neobráť.

Věřte mi, moc často jsem si v těchto dobách vzpomněl na Otokara – a skoro se závistí. Je mu dobře, že se nedožil. Pozdravujte děti. S políbením ruky

Vám oddaný

Karel Čapek

Josefu Fišerovi

(160)

V Praze, 20. IV. [1921]

Vážený pane řediteli,

četl jsem v plzeňských novinách velmi pěkné věci o Vaší premiéře mého kusu RUR; tím spíše lituji, že jsem nemohl přijeti na premiéru, a rád bych se podíval aspoň na některou reprízu. Prosím Vás tudíž, abyste mi laskavě sdělil, kterého dne tohoto aneb příštího týdne bude ještě repríza RUR; snad mi bude možno přijet, – je-li ovšem naděje, že bych v Plzni dostal bez obtíží pokoj v hotelu.

Těším se, že mi bude možno poznati Vaše divadlo, a děkuji Vám předem za laskavou ochotu.

S projevem dokonalé úcty
Vám oddaný

Karel Čapek

Praha III, Říční 11.

Jindřichu Fleischnerovi

(161)

[Asi koncem roku 1917]

Milý pane inženýre,

rád bych referoval o Vaší knize, ale nevím, není-li už pozdě. Hlavně však, nemám jí a popaměti bych to nedovedl napsat. Stačilo by, abyste mi tu knihu jen půjčil; podívám se na ni znovu, a až budu viděti, jak asi dlouhý by vyšel můj referát, zeptám se, mohu-li to ještě napsat. Ale doufám, že to půjde. – Dále mám Vás požádat o fejeton pro Národní listy; ovšem upozorňuji, že noviny trpí nedostatkem místa a je nutno psát fejetony jen zcela krátké.

Se srdečným pozdravem

Váš K. Čapek

Jaroslavu Fošenovi

(162)

Praha, 4. února [19]37

Milý pane řediteli,

ve chvíli, kdy toto píšu, začínáte už skoro s premiérou mé Bílé nemoci; omlouvám se tedy trochu pozdě, že na ni nemohu přijít. Mám dnes večer jinou naléhavou záležitost a mimoto spoustu restů v těchto dnech musím odpracovat. Protože Vám a Vaším pánům hercům už nemohu přát, aby srazili vaz, přeju Vám aspoň dobrou kasu pro reprízy.

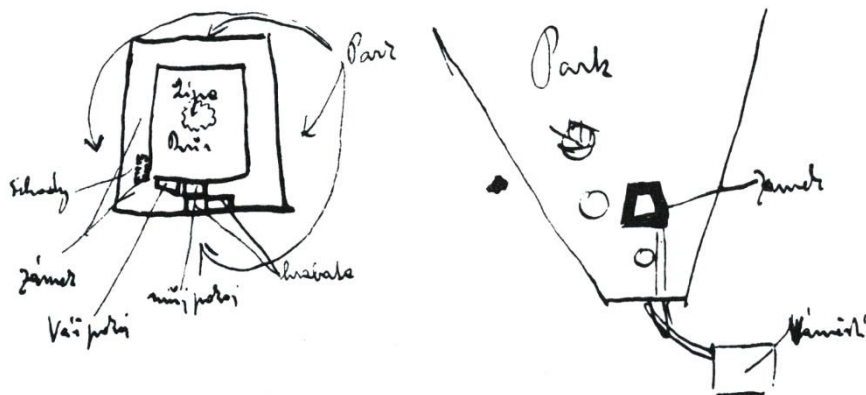
Vám oddaný

Karel Čapek

Jiřímu Foustkovi

(163)

[Začátkem května 1917]

Slavnému

Československému abstinentnímu svazu v Praze
recte¹¹ Milý Jiříčku!

Přijel jsem teprve ve středu z Chotovin a dnes je pátek; nemám tedy těch dojmů tak mnoho. K Vaším otázkám mohu zatím sdělit:

1. Vzhledem k odvodům koňů je tu jen 20letý pony Vlasta, Prokopův Emir a 2 kočároví koně. Teď už se o Vás tolik nebojím, že byste se zabil.

2. Strava dělá dojem výborný; dokrmovat se netřeba. Mléko ale dostávat nebudete. Například dnešní oběd: štika s bramborem, chřest a buchtíčky se šodó a černá káva. V tom ohledu buďte bez starosti.

3. Co se týče not, je jich tu celá knihovna, jejíž katalog jsem v rukou neměl. Klasikové zastoupeni hojně. Pan hrabě říkal, že když už s sebou

¹¹ recte (lat.) – vlastně, správně

něco chcete vzít, tož raději moderní věci; ale ne příliš moderní! umírněnost! Jeho láska je: lyrická, sentimentální hudba. Snad Novák, Suk, Rusové, mladší Francouzové. To tu schází. Mimoto je tu gramofon, Des-tinka, Caruso, Hej, Slované apod.

4. Zámek je veliký, park překrásný; zato Váš pokoj (zatím pravděpodobně vybraný) za mnoho nestojí – ale hraničí s mým. Dostal byste lepší ve 2. patře, ale ježto mají málo služebnictva, nelze jim už ztěžovat práci větším běháním. Pokoj je malý, ale na přespání stačí; pracovat budete buď v mém pokoji, nebo v parku. – Prozatím stanovený rozvrh hodin je: vstává se v 6–6¹/₂, snídaně v 7¹/₂, od 8 do 11 náleží Prokop mně a čas Vám; 11–12 Prokop jezdí, i jste volný; od 12–1 koupel, můžete být volný nebo se koupat. 1–2 oběd. Po 2. hodině klavír nebo francouzština, různé hlouposti, které Vás zaměstnají. O 4¹/₂ svačina. V 5 jede se ven v kočáře; někdy budete muset i Vy s sebou. 8¹/₂–9 večere. Potom se jde spát. Petrolej nedostanete.

5. Les je porůznu kolem, víceméně daleko, asi 1 hodiny; ale sám park je skutečný háj starých stromů. Koupel = bazén na mlýnské strouze, zřízený zvlášť pro panstvo, pěkný.

6. Jak říkám, dokrmovat se netřeba. Hraběcí úředníci jsou veskrze dobří Češi, krom zahradníka a kočího.

7. Knihovnu jsem dosud nezjistil, ale existuje.

8. ?

9. Jede se: Beroun – Rakovník – Blatno – Chyš (via Bečov) 5.53 ráno až 1.16 poledne nebo 1.43 odpoledne až 9.46 večer; nebo Praha – Plzeň – Blatno – Chyš (čas týž); nebo Praha – Lužná – Lišany – Rakovník – Blatno – Chyš, 2.23 odpoledne – 9.46 večer; nebo Praha – Žatec – Blatno – Chyš. Pište, kdy přijedete; přijdu Vám naproti.

10. Nemohu se ptát hraběte, je-li cesta hrazena, ale snad ano. Kufr pošlete napřed drahou. Vezměte si jen ruční tlumok.

11. Klavír (křídlo Förster) je ve velkém salonu v přízemí, druhý, špatný klavírek v Prokopově studovně. Billard v salonku v 1. patře.

Prosím Vás, kupte mi v Praze obyčejné plavky, 1 mýdlo, 1 pastu (kostku) Thymolin a přineste mi od bratra Meumann, Ästhetik der Ge-

genwart a Ästhetik od téhož; jsou to maličké knížky. – Těším se na Vás už velice; schází mi trochu hudby a člověk k mluvení. Budete-li chtít, pošlu Vám další informace a ostatní Vám povím ústně. Přijed'te jen co nejdříve. Těším se opravdu. Pozdravujte bratra a kamarády.

I Prokop se už na Vás těší. Máte-li svou ručnici, vemte ji s sebou.

Váš Karel Čapek

Jiřímu Frejkovi

(164)

22. IX. [19]38

Milý pane režisére,

Olga dostala v noci prudké závratě, asi následkem včerejšího rozrušování; musí zůstat ležet, a proto Vás prosím, abyste ji na dnešní zkoušku omluvil.

Vůbec přál bych si z celého srdce, aby byl Loupežník (už kvůli Boháčovi) o několik dní odložen. Je mi velmi nemilé, že jej (i mne) nutíte do repertoáru právě v tuto nejsmutnější dobu.

Se srdečným pozdravem Váš

Karel Čapek

Rudolfu Fuchsovi

(165)

10. 10. [19]16

Vážený pane,

děkuji za Váš dopis a za přiložený překlad z Křičky, který mi připadá velmi hezký. Musím Vám psát sám, protože můj bratr byl odvolán kvůli superarbitraci. – O Vámi plánované antologii z české lyriky jsem mluvil také s panem Pollakem a pak sám přemýšlel. Myslím, že by pro Vás bylo nutné, abyste zvolil určitou časovou hranici; chcete-li do ní pojmut například také Nerudovy básně, pak by také neměli chybět Vrchlický (poměrným způsobem), Sládek, Heyduk, Rudolf Mayer a jiní. Myslíl jsem, že chcete začít s historickým počátkem moderny v Čechách: tedy Machar (drobné intimní básně), Sova (e. g. První láska ze Zlomené duše), Březina, Hlaváček (nejzralejší básně ze Mstivé kantilény); pak Karásek (snad něco z Endymionu), snad Opolský (ze Světa smutných), Dyk, Toman, Šrámek, Gellner, pokud možno Holý (z Panenčiny knížky nebo Adamovské lesy); Bezruč a Neumann; z mladších: snad Mahen, Jakub Deml (drobné básně v próze ze sbírky Moji přátelé); Theer, Fischer, Wojkowicz (toho nezapomenout); z nejmladších Taussig, Hanuš, Křička, snad Weiner a Medek; víc nic. Žádáte něco ode mne; bohužel jsem žádné básně nepsal. – Zmínil jsem zde jen takové básníky, kteří mohou antologii dodat charakteristické lokální ražení; není to úplný seznam.

Co se týká pana Bílka, vím bohužel málo, co bych řekl. Bílek je zvyklý ryt své ilustrace do dřeva sám, což je při jeho technice (v tvrdém dřevě) vysoce namáhavá práce. Domníval se možná, že má dodat takové ryté ilustrace, což, pochopitelně, chce mít honorováno. – Bílek už udělal mnoho ilustrací k Březinovi; patrně Vám bezplatně zapůjčí štoč-

ky nebo aspoň přenechá reprodukční právo. Obrat'te se na něho s precizním údajem, o co se jedná, já sám pana Bílka neznám, a můj bratr tu ještě asi 10 dní nebude. O panu Bílkovi je ostatně známo, že jeho ceny nejsou nízké a že ani jeho hmotné poměry prý nejsou zvlášť skvělé.

Kdybych Vám mohl ve věci antologie být ještě nějakým způsobem nápomocen, učiním tak s velkou radostí; už ze stejného důvodu, který mě vede k tomu, s radostí pracovat na velké francouzské antologii.

S nejlepšími pozdravy

Váš Karel Čapek

(166)

[Březen – září 1917]

Vážený pane Fuchsi!

Můj bratr mi zaslal Váš korespondenční lístek, kde nám laskavě sdělujete zájem, který pojal pan Otto Pick o novely mé a mého bratra. Když už je pan Pick tak laskav, že překládá některé maličkosti od mého bratra a ode mne, pak bych byl nesmírně potěšen, kdyby kromě nebo místo starších prací mohl vybrat něco z mé nové, již vytištěné, avšak ještě nesešité knihy novel Boží muka, která obsahuje 13 většinou velmi krátkých próz. Cením tyto novely nepoměrně výš než ty starší a domnívám se, že se mi v nich podařilo alespoň něco nového. Není-li ta nová antologie ještě ukončena, tedy bych pana Picka moc prosil, aby s překlady z novel mého bratra a mých počkal tak 3 až 4 týdny, protože v té době snad již vyjde Lelio mého bratra a moje Boží muka. Není-li na to už dost času, tedy mi laskavě napište a já Vám nebo panu Pickovi ihned pošlu kompletní obtahy mé nové knihy.

Děkuji Vám za Vaši laskavost a těším se na shledanou.

Váš oddaný

Karel Čapek

Chyšě u Žlutic, zámek (via Plzeň).

(167)

[Asi koncem ledna 1918]

Milý pane Fuchs,

tady Vám posílám krátkou zprávu, kterou jsem dal do Národa o Vašem překladu z Bezruč. Jsem velmi zvědav, co budou psát o knize německé listy, když teď bude, jak píšete, dána veřejnosti. Prosím Vás, upozorněte mne pak na pozoruhodnější hlasy kritiky (jak pro, tak proti), popřípadě mi pošlete ty kritiky, které Vám přijdou do rukou a které Vám pak vrátím; rád bych z německých kritik popřípadě něco otiskl.

Současně Vám posílám dr. Herbena opis z Bezručova psaní.

S projevem přátelské úcty

Váš K. Čapek

Milý pane,

velice rád Vám v takové věci posloužím, pokud mohu: bohužel jsem s to jen málo poradit, a prosím, abyste mne a mou účast neuváděl, – nestojí to za to.

Vřele bych Vám doporučil nové Neumannovy básně ze sbírky Nové zpěvy, jež právě vyšly u Borového. Dále Jakub Deml, kterého má pan Pick. Od Wojkowicze starší básně nebo velikou báseň Strom, která vyšla v Lumíru 1912 nebo 13; to číslo Vám snad vyhledá a opatří filiálka Ottova ve Vídni I, Gluckgasse 3. Ze starých Mácha (úryvek Máje), Čelakovský (Ohlasy písní českých), Neruda, Hálek, Erben, popřípadě z Kollára začátek Slávy dcery. Nejde tu o úplnost, nýbrž o hodnotu a barvivost. Ovšem Vrchlický, ale těžko poradit, co vybrat. Z novějších Dyk, Josef Holý. Krásné věci (válečné) má Šrámek ve sbírce Splav, ale je to drahé, 15 K. Dyk má válečné, dobré básně ve sbírce Lehké a těžké kroky, politické české ve sbírce Anebo. Dále Křička, sbírka Šípkový keř (u Borového), nejlepší báseň Medynia Glogowska (válečná). Toman vydá v nejbližší době soubor svých básní, bude to krásná kniha. Snad Vám budu moci opatřit obtah, ale Toman teď stůně.

Kdybyste potřeboval ještě větší výběr, napíši Vám příště. Literárněhistorická pomůcka je jediná, Arne Novákovy Stručné dějiny literatury české.

Neškodilo by pojmout do antologie nějaký kousek z Královédvorského nebo Zelenohorského falza; literárně jsou to velmi pěkné věci. Novočeská úprava vyšla loni u Borového.

Přeji Vám srdečně zdar v novém podniku
a jsem Váš oddaný

K. Čapek

Františku Fuksovi

(169)

23. X. [19]28

Vážený pane řediteli,

omluvte mne, prosím, na zítřejší schůzi výboru; považoval bych jako (třeba jen titulární) jednatel za svou povinnost začít mluvit o tom, co považuji za morální krizi Vinohradského divadla, ale myslím, že bych zbytečně rušil uspokojení výboru nad kasovními úspěchy divadla.

Chtěl jsem Vás ještě, pane řediteli, poprosit, abyste vzal Loupežníka z repertoáru, nesplní-li svou kasovní povinnost; plní-li ji, pak se ovšem musím divit, že se s ním repertoárně nakládá jako s méněcenným kusem; jeho reprízy byly tak odkládány, ba ani v neděli dosud nepřišel na řadu, takže se mi vnucuje dojem, jako by byl repertoárně zahozen.

Děje-li se to proto, že má špatné návštěvy, pak bych jej raději na jevišti neviděl.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

Ottovi Girgalovi

(170)

13. IX. [19]27

Vážený pane nakladateli,

nemám naprosto nic proti tomu, abyste můj nedělní článek rozšířil v brožurce, dáte-li k němu poznámku Otištěno z Lidových novin. Avšak nedovedl bych jej už rozšířit ani o řádek; je-li pro Vaše účely příliš krátký, doplňte jej článkem Není ještě jiná politika?, který vyšel v Přítomnosti 6. srpna 1925 (roč. II, seš. 30) a který je stejně trvale aktuální. Pak byste mohl brožurku nazvat Dva články.

Vám v plné úctě oddaný

Karel Čapek

Ludmile Gregorové

(171)

Praha, 13. XI. [19]38

Vážená paní,

nestyd'te se za náš národ; to nízké není národ, nýbrž tisk – a ulice. Celkem je to malá revoluce, prováděná hubami; jsou to tytéž huby, které mluvily špatně i dřív, nebo mlčely, protože se bály.

Až přejde rozčilení, začne se zase třídění lidí; a ten kal, který Vás tak trápí, si sedne ke dnu; a bude o něco méně páchnout. Tedy jen trpělivost.

S pozdravem Váš

Karel Čapek

Jiřímu Stanislavu Guthovi-Jarkovskému

(172)

V Praze, dne 15. II. 1919

Vážený pane doktore,

s radostí jsme uvítali Váš fejeton, jehož naléhavost živě uznáváme. Prosíme jen, abyste nám laskavě sdělil, na kolik kapitol (zhruba) si rozpočítáváte celý cyklus. Při nedostatku papíru prosíme dále o sdělení, bylo-li by možno psáti kapitoly kratší, než byla ta první – nejvýše 4–5 sloupečků fejetonu. Je to proto, aby se vyjití nemuselo zdržeti, přijde-li více látky.

S projevem dokonalé úcty
za redakci NL

Dr. K. Čapek

(173)

Praha, dne 7. III. 1919

Pane doktore,

posílám hlasy z obecnstva – vzkazují, jak veliký zájem vzbuzují Vaše fejetony. Snad se Vám něco hodí k odpovědi.

S projevem dokonalé úcty

K. Čapek

(174)

[Po 7. března 1919]

Vážený pane,

další fejetony budeme samozřejmě vítati, jen, prosíme, ve vhodnějších lhůtách. Nahrnula se nám totiž už plná zásuvka příspěvků, které čekají na uveřejnění. Těšíme se na Vaše pokračování.

S projevem dokonalé úcty
za redakci NL

Dr. K. Čapek

Pane doktore,

navštívila mne slečna Anna Demarest-Čapková, rodilá Češka, naturalizovaná Francouzka, žijící již dlouho v Americe jako učitelka řečí na dívčí univerzitě. Ráda by seznala českou společnost, ježto snad okolnostmi bude přinucena zůstat v Čechách (kvůli své matce). Dovolil jsem si odkázat ji na Vás, že byste nejlépe ji mohl někam uvést a popřípadě jí dát pokyny. Je to distingovaná kosmopolitka, a chtěl bych od ní získat fejetony o našem životě právě z hlediska světoobčanského. Prosím Vás tedy, abyste se jí laskavě ujal, cítí se v Praze osamělá. Její nynější adresa je: Klatovy. Později adresa: Smíchov, Královská tř. 40.

S projevem dokonalé úcty

Dr. K. Čapek

„Kapitoly“ byly vynechány – jsou války, a tím trpí fejeton v první řadě.

Stanislavu Hanušovi

(176)

[1913]

Srdečné blahopřání k Novému roku

bratři Čapkové

(177)

[27. dubna 1913]

Milý pane Hanuši,

to je škoda, že nemůžete referovat o výstavě¹². Ale prosím Vás, snad Vám nebude churavost překážet, abyste mně aspoň poslal překlad z Duhamela a Romainsa. Bez těch dvou překladů nemohu existovat, tedy buďte tak laskav a pošlete mi je neprodleně. – Odveden jsem nebyl. Jakmile se trochu uvolním, přijdu Vás navštívit.

Srdečný pozdrav

Váš K. Čapek

¹² Výstava Umělecké besedy v pražském Obecním domě. *Pozn. red.*

[19. května 1913]

Milý příteli,

byl jsem velice překvapen, že Váš překlad z Romainse nevyšel s mým článkem. Neposlal jste jej příliš pozdě? Psal jsem ještě zvlášť panu Dykovi, aby Váš překlad byl rozhodně zařazen do tohoto čísla a aby byl raději odložen některý z mých překladů. Prosím Vás, přeložte ještě Duhamela a pošlete do příštího čísla, snad i já ještě něco přeložím, a mohl by být souhrnný název Moderní lyrika francouzská opakován. Sdělte mi, co o tom soudíte. – Hled'te přijít (dostal-li jste pozvání a jste-li zdrav, jak už doufám) na schůzi almanachovou k panu Arne Novákovvi. My mladí tam projedeme požadavek obrázků, dále bude se vybírat obálka z návrhů Hofmanových, které budou starší členy jistě šokovat, – zkrátka rozhodně přijďte. Zdraví Vás a rád by Vás zase viděl

Váš K. Čapek

Píšete článek pro Volné směry? Nemáte aspoň něco do kroniky? Doufám, že Váš zdravotní stav se zlepšil, – proč Vás ještě nebylo vidět? Má báseň pro Almanach bude co nevidět hotova, zbývá ještě próza.

Váš Č.

[25. května 1913]

Milý pane Hanuši,

podnik, o kterém Vám Thon psal, je ten: Neznámý dárce vypsal 100 K ceny na nejlepší českou báseň z roku 1912. Topič (v redakci F. S. Procházky) vydá všechny konkurenční básně ve zvláštní ročence, do níž tedy jste nebo budete zván. Věc velkého významu nemá, protože mladí asi ceny brát nebudou; ale neškodí nechat se znova otisknout. Páni Theer a Fischer už dávno své svolení dali; jen Neumann se ptal, je-li to ve shodě s naším Almanachem. Beze všeho tedy svolte, a je-li Vám libo, volte Šaldu, jak Vám Thon navrhoval. (Já jsem to udělal taky tak.) – V minulé schůzce byly obrázky zamítnuty a obálka od Hofmana rovněž; bude nyní jen grafická. Páni se báli, aby publikace neměla kubistický ráz, vyslovili své pochybnosti o nějaké souvislosti literatury dnešní a malířství, atd. Pro byli Neumann (dopisem) a my mladí, i Štěpán. Staníž se. K původnímu plánu, jak jsme jej my mladí mysli, nepřidává se nic, jen se ubírá. Třeba je to správné. Lhůta na dodání příspěvků během června. Snad Vám tedy zbude chvilka času na Duhamela, budete-li už zdrav, jak Vám srdečně přeji. Až opustíte svůj pelech, navštivte nás; rád bych si zajel k Vám, ale jsem pořád zaměstnáván. Neležíte snad déle, než je potřeba?

Můj bratr Vás pozdravuje; nemusíte se přemáhat s článkem do Volných směrů, ale dejte aspoň něco krátkého.

Zatímco si hovíte, píšu, až mne to mrzí; samé efemérní věci. Mnohokrát Vás zdraví a těší se na Vás

K. Čapek

(180)

[20. června 1913]

Milý pane Hanuši,

nevím, jaké honorářové minimum žádá Syndikát, – nepamatuji si to proto, že je hanebně nízké, ca 22 K za arch a tisíc. Nebudete přece uzavírat smlouvu za podmínek minimálních, které mohou platit snad pro začátečníky. Nevím, oč Vám jde, zda o verše, prózu, překlad atd. Do 4000 exemplářů bych žádal 40 K za arch a tisíc, při větším nákladu snad méně. Na podmínky Syndikátu se neohlížejte, protože stanoví jen minimum. Platí však obecně, že honorář roste dle počtu tisíců. – V časopisech slušná praxe je: za řádek prózy 20 h (u formátu Volných směrů se rozumí řádek jedné kolony), za verše 30–50 h. Podle toho si vypočtete, kolik za stránku.

Mějte se dobře, těším se, že se s Vámi někde zase sejdu.

Váš

Čapek

[12. srpna 1913]

Milý příteli,

můj bratr Vás naléhavě žádá, abyste mu ihned poslal referát o Verhaerenově Rubensovi; má ho už absolutně zapotřebí, ježto lepší poslední číslo Volných směrů, a nemůže odložit jej na později. Tedy buďte tak laskav a ihned to pošlete, je toho naprosto potřeba. Vždyť je to malá prácička, kterou můžete mít za hodinku hotovou, takže se nemusíte vymluvit na málo času apod. – Doufám, že Váš zdravotní stav je vynikající a že jste už do Almanachu své příspěvky dodal. Posílám Vám příloženě Neumannův fejeton, abyste viděl, že v něm máme dobrého straníka, věrného a radikálního modernistu, který se nebojí důsledků; jeho poslední básně ve Večerech to dokazují mnohem lépe než ty, které dal do Almanachu. Týden předtím měl Neumann v Lidových novinách fejeton, kde se plně hlásí k volnému verši; v tomto článku, který Vám posílám, je nejzajímavější místo, kde Neumann doznává, že mladá generace v něm způsobila změnu. – Přátelé, kteří mu hodili do okna futuristický manifest, jsme byli ovšem my.

Buďte tak laskav a pošlete ten fejeton potom Kodíčkoví (Praha I, Bílkova 19); je tam také jmenován a bude ho to zajímati.

Jinak není nového nic; nepracuji než ve filozofii, zanedbávám se a těším se, až zase vyvážnu z venkova. Prosím Vás, sedněte si tedy chvilku a pošlete neprodleně ten referát pro Volné směry. Mějte se co nejlépe, přeji Vám šťastný zbytek prázdnin.

Srdečně Vás pozdravuje
Váš

Karel Čapek

(182)

[30. srpna 1913]

Milý pane Hanuši,

svolal bych tedy schůzi asi na 3. nebo 4. září; prosím, hled'te rozhodně být v Praze, jde o dost důležité věci. Pan Milan Svoboda dělá rebelii (– nevím, zda sám nebo s někým) a nechce tam už mít ani ty Špálovy obrázky; když už jsme udělali ve všem krajní koncese, v tomhleťom my a jiní s námi ustoupit nechceme, i za cenu opuštění Almanachu. Doufáme, že toto Vás tak dalece tangovat bude, abyste kvůli tomu přijel do Prahy. Zatím tedy s přátelským pozdravem

Vám oddaný

K. Čapek

(183)

[18. května 1916]

Milý příteli,

přijměte od nás obou ujištění naší nejupřímnější soustrasti ve ztrátě pro Vás jistě velmi těžké. Člověk, který tak mnoho žije v rodině jako Vy, je k ní nepochybně vázán četnějšími a jemnějšími kořínky než my ostatní, synové vždycky trochu ztracení. Protože aspoň poněkud znám Váš způsob zažití věcí, bojím se, že Vás toto rodinné neštěstí přemíru zkruší a rozruší Vás v práci, kterou od Vás my očekáváme. Přál bych Vám velice a srdečně, aby naopak Vaše práce byla Vám útěchou. – Rád bych Vás brzo viděl; nevím však, mám-li Vás vyhledat u Vás nebo je-li Vám milejší podívat se trochu mezi lidi. –

V upřímném spolucítění Vám oddaní

bratři Čapkové

(184)

[Došlo 30. prosince 1916]

Srdečné blahopřání k Novému roku Antologie pospíchá; zjara má vyjít první díl. Naléhavě bychom potřebovali Baudelaira, Verlaina, Laforgua, Mallarméa. Proboha, udělejte nám něco z těch všech autorů!

bratří Čapkové

(185)

[Došlo asi 18. února 1917]

Milý příteli,

tuze rád bych Vás, chřipkou postiženého, navštívil; ale poněvadž teď nejezdí tramvaje a mně zbývají jen krátké hodinky volného času (– stal jsem se totiž vychovatelem u hraběte Lažanského a bydlím tam), musím to den po dni odkládat. Zatím Vás prosím, abyste nezapomněl na Antologii. – Dyk sedí ve Vídni ve vyšetřovací vazbě a z dlouhé chvíle překládá; ale protože Laforgue mu prý nejde, shání se po Verlainovi, který by mu jistě dost seděl. Bohužel nevím, kde pro něho Verlaina sehnat. Udělal byste dobročinný skutek, kdybyste mu poslal svého. Nemůžete-li, sdělte mi to laskavě na mou adresu. – Zas tam půjdeme, vidíte.

Srdečně Vás zdraví
Váš oddaný

K. Čapek

Adresa Dykova:
K. k. Militär-anwaltschaft
Herrn Oblt.-Auditor dr. F. Frank,
Wien VIII, Tigergasse 11
Für Herrn V. Dyk

(186)

V Praze, dne 6. VIII. 1918

Vážený pane!

Vydavatelstvo Cesty chystá k Vánocům knihu pohádek. Má na mysli skutečné pohádky pro děti jako umělecký druh vypravovatelský, který se obrací s láskou a pochopením a s pravým humorem k duši dítěte. Po přednosti jde nám o pohádky prózou.

Dovolujeme si prositi Vás o příspěvek a poznamenáváme, že kniha bude ilustrována, takže rukopis bylo by nutno zaslati redakci do polovice října t. r.

S veškerou úctou
za redakci Cesty

já sám.

Milý pane Hanuši,

na Vás v této věci bezpečně spoléhám, že neodmítnete svou účast. Je to pro Vás věc srdce a – doufám – i věc literární chuti. Hled'te, neškodilo by trochu vzkřísit u nás pohádku jako nekonečně čistý druh poezie. Myslím, že tomu dobře rozumíte a že Vám ta myšlenka nebude daleká. Počítám na Vás s nadějí nejupřímnější.

Váš

Karel Čapek

(187)

Dne 1. října [19]18

Milý pane Hanuši,

potřebuju už neprodleně Vaši pohádku. Neodkládejte déle! Pošlete to ihned! Nejvyšší čas!

Váš

K. Čapek

(188)

[Koncem roku 1921]

Srdečné blahopřání

a) k Novému roku

b) a k svazku manželskému

Vám oběma

od Karla Čapka

(189)

[Tatranská Lomnica, 26. června 1922]

Srdečný pozdrav Vám, milostivé paní i slečně kočce

K. Čapek

(190)

7. října [19]24

Drahý pane Hanuši,

už jednou jsem Vám vzkázal po milostpaní Dudince, co Vám nyní píši: Příložený oklepek Vám poví, oč jde, a já Vás tedy prosím, abyste napsal do konce listopadu své zkušenosti o češtině, rytmice, prozódii, vokální stránce češtiny nebo o čemkoliv, co jste našel ve své praxi básnické a překladatelské.

Má to být krásná a nabádavá publikace, a tedy přemozte svou rozkošnickou lenivost a pusťte se do toho.

Jsem srdečně Váš
– a s políbením ruky milostivé
paní –

Karel Čapek

(191)

V Praze, 13. VII. [19]29

Milý St. Hanuši,

jste hodný, že jste si na nás vzpomněl. To víte, bolelo to a bolí to.

Váš oddaný

Karel Čapek

(192)

6. III. [19]30

Milý Stanislave Hanuši,

článek Masaryk a hudba Vám namouduši nemohu napsat. Vím totiž o poměru pana prezidenta k hudbě jen tyto tři věci:

1. že má zvláště rád Beethovena a Smetanu,
2. ale že neméně rád má staré šumařské polky a sousedské,
3. že jeho nejmilejší písnička není Teče voda, teče, nýbrž Ach, synku, synku, doma-li jsi.

Jak uznáte, tyto znalosti na článek naprosto nestačí.

Vám srdečně oddaný

Karel Čapek

Nataše Havránkové

(193)

V Praze, 7. září 1911

Velectěná slečno,

plním svůj slib a spěchám Vás oloupiti o 12 K, jež račte laskavě zaslati, až si Vám dovolíme poslat první číslo nového fenomenálního časopisu, Uměleckého měsíčníku, o němž se prozatím dovíte více z přiloženého prospektu.

Dovolím si však ještě více těžiti z našeho napjatého poměru,¹³ i žádám, abyste k tomuto novému časopisu, v němž mám to potěšení ze všech svých sil spoluúčinkovati, zaujala laskavě čestný poměr důvěrnickví, tj., abyste ukázala náš prospekt svým ctěným známým a ptala se jich, nechtějí-li snad se státi našimi abonenty; dále abyste nám laskavě poslala adresy těch, kteří by náš list chtěli odbíratí.

Dále abyste v tomtéž smyslu dopsala o něm svým dvěma slečnám přítelkyním a řekla jim, že se s nimi smírují, jsou-li našimi abonentkami.

Dále abyste nám uvnitř Vesny získala dobré odběratelky.

Budete-li hodná a vložíte-li svou pomoc do tohoto dobrého podniku, nabízím Vám smír pro přítomnost a budoucnost. – Věřte mi, že vzpomínám rád na Teplice, a tedy i na Vás. Vyříd'te milostivé paní políbení ruky. Račte zaslati adresy odběratelů buď na administraci (Praha I, Františkovo nábř. 20, Bellevue), nebo na mne.

S uctivým pozdravem

K. Čapek, Praha III, Říční 11

¹³ Doufám, že Váš hněv se už obrátil k lepšímu, a prosím vůbec o Vaši přízeň.

Arnoštu Heinrichovi

(194)

[Asi před 21. listopadem 1926]

Milí doktorové a šéfové Heinrichu a Šelepo,

posílám přesto tuto baju, kdybyste jí snad potřebovali místo té pohádky; když ne, tedy ji schovejte na příští neděli (a neztraťte, pro Kristovy drahé rány!) nebo na jindy, buď jako baju, nebo jako ilustrovaný fejeton; toto je o pěstitelích psů, a bude následovat ještě jeden takový kousek s obrázky o psech (baja nebo fejeton).

Váš K. Č.

[Asi koncem roku 1927]

Milý pane šéfredaktore,

lituju, že jsem Vás už nezastihl v redakci. Zato jsem mluvil s Jarem a řeč se ovšem dostala i na ty věci, o kterých jste se mnou hovořil. Jaro povídá, že na Vás nechtěl nic jiného než „ingerenci na politické věci za Vašeho trvajícího šéfovství a rozhodování“, – tedy že byste mu mohl odmítat, co Vám nevyhovuje, atd. Tedy to zní docela jinak, než jak jsem se domníval. Píšu Vám to ad informandum.

Učinil jsem dále něco, co považuji za velmi schůdné pro Vás i pro Jaru. Řekl jsem mu – v ničem neporušiv diskrétnost –, že se o Vás mluvím v souvislosti s jistým důležitým politickým posláním, které by Vás nutně oddálilo od LN, ale které by Vám každý musel přát, i to, aby se to poslání povedlo. Co to je, jsem neřekl. (Jaro si dokonce myslí, že by to bylo nějaké zahraniční poslání.) Řekl jsem dále, že ani nevím, víte-li už o tom poslání, ale že se věc má rozhodnout nejdéle do půl roku; že by tedy bylo v zájmu listu, Jarově i Vašem, abyste v tom případě mohl nastoupit v to poslání bez jakékoliv roztržky. Z toho důvodu že je záhodno ten konflikt (v jehož vážnost nechce Jaro věřit, neboť upřímně odmítá představu, že byste mohl odejít ve zlém) aplanovat. Tím byste měl volné ruce pro to, co Vám dr. Bor psal, a přitom byste nezůstal viset v prázdnu, kdyby se to nesplnilo. Uvažujte, prosím, o tom – a nemluvte už nikomu o tom, že chcete z LN odejít; je toho plná Praha i Brno. Já teď říkám lidem, že to je pravda a že se máte stát ceremonářem po generálovi Hoppem, který prý jde do penze. – Jara úplně zmátlo, co jsem říkal o tom „politickém poslání“, – neboť o tom jednání s NL má už jisté tušení (věc byla naťuknuta také z jiné strany), a proto si myslí, že jde o něco jiného; nechal jsem ho ovšem při tom. Tak koukejte: pro ten svůj přestup zůstanete volný, neboť Jaro je na to vlastně připraven – a nic neriskujete; proto hleďte až na další se smluvit s Jarem na přijatelných

podmínkách (dá se s ním mluvit, rozebral jsem ho jakožto rozpolceného a nerozhodného člověka, který vůbec se nehodí na rozhodování, – to ať nechá jiným; a o Vás mluvil pěkně, teď by bylo nejlépe promluvit s ním o všem); a zůstaňte na svém fleku. Snad se na mne nebudete zlobit, že jsem v tomhle viděl dobré prozatímní řešení, kterým se nic nemůže zkazit.

Až budu někde sedět, pošlu Vám svou adresu.

Váš K. Čapek

(196)

Panu šéfredaktoru Heinrichovi!

K. Č – Co se mi líbí a nelíbí.

Líbí se mi – počasí a j. v.

Nelíbí se mi, že když udělám a ve čtvrtek večer pošlu korekturu pro nedělní číslo, někdo se s ní v Brně vytře, místo aby ji dal do tiskárny, a má beseda pak vyjde s pěti chybami rušícími smysl. Prosím vás, zakročte, aby se taková ledabylost neopakovala.

Také se mi nelíbí, že dosud nevyšel a leží v Brně velmi slušný článek ze Sovětska, který jsem na Klímovu žádost objednal. Prosím Vás, dejte to už do tisku!

A ty korektury ať v Brně provádějí! A ať mi je posílají!

Váš K. Č.

Ivanu Herbenovi

(197)

17. X. [19]27

Milý pane Ivane,

je tu ovšem pan předseda Švehla a budu s ním mluvit; v nejbližších dnech už budu v Praze a pak Vám budu referovat ústně.

Zdá se mi těžké žádat dementi, které by nebylo správné. Něco jiného je, aby dostal ten Trapl na hubu; ten už těch volovin udělal víc. Ale blíží Vám povím, až budu mít příležitost mluvit o tom s panem Švehlou a až se vrátím. Tak na mě počkejte.

Dnes mám radost z voleb; strana práce je sice slabší, nežli jsem ve skrytu duše čekal, ale zdá se mi, že neúspěch národní demokracie a fašistů je neobyčejně těžký, hlavně morálně. Toho jistě budete umět využít.

Myslím, že se mýlíte v poměru pana prezidenta k Vašemu otci. Onehdy jsem se v řeči zmínil, že Vašeho otce mrzelo to nepřijetí, a pan prezident řekl, že v tom nebyl žádný úmysl, že neměl tehdy minutu pokdy. Jindy – už předtím – říkal, že si ho chce pozvat pro ten třetí díl životopisu¹⁴, atd. Vůbec někdy říká, že nemá pokdy ani příležitost vidět své staré známé. V tom tedy si nic nevykládejte. Těším se už na redakci. Pozdravujte všechny.

Upřímně Váš

K. Čapek

¹⁴ Třetí díl biografie T. G. M. Pozn. red.

Janu Herbenovi

(198)

V Praze, dne 2. VIII. [19]18

Velevážený pane doktore!

Prosím Vás snažně, abyste přiložený dopis zaslal Mistru Bezručovi se svým osobním doporučením. Záleží mi na tom neobyčejně mnoho, aby Bezruč v té publikaci nescházel. Koho z perzekvovaných učitelů bych měl pozvat? Prosím vůbec o Vaše laskavé pokyny, aby kniha dopadla důstojně a pěkně. Zvu i jihoslovanské vězně, z žen slečnu Masarykovou a slečnu Kraiczerovou. Koho ze Slováků?

Prosím dále, abyste nezapomněl na chystanou knihu pohádek pro děti, opravdu pro děti, a i v té věci mi poradil, víte-li někoho, kdo by dovedl pro děti psát. Již mi slíbili Machar, Dyk, Toman, Neumann a jiní. Poproste za mne milostivou paní, aby něco pro tu knihu napsala. Prosil bych o adresu pana faráře Karafiáta, autora Broučků.

Konečně dovoluji si připomenouti Cestu, která by velmi ráda něco od Vás přinesla, – už je tomu dávno, co nic neměla. Ať je to cokoliv, povídka, článek nebo drobnosti.

Děkuji předem za veškerou Vaši ochotu
a trvám v dokonalé úctě

K. Čapek

(199)

V Praze, dne 2. VIII. [19]18

Mistře,

ještě zvlášť dovoluji si Vás prositi o Vaši vzpomínku do knihy, která bude obrazem rakouské Sibiře v letech 1914–17. Nebude omezena na politické strany ani na český národ; bude nejenom dějinným dokumentem, nýbrž i politickým a lidským příkladem pro příští český život.

Doufám a těším se nejupřímněji, že neodmítnete své účasti a rady na chystané knize; Vaše účast bude ctí pro vaše spolutrpitele, z jichž vzpomínek bude vystavěna tato kniha.

V hluboké úctě

K. Čapek

(200)

19. IX. [19]18

Velevážený pane redaktore!

Dovoluji si připomenouti, že rukopisu pro dětskou knihu Cesty by bylo třeba do konce t. m., aby se připravily pak i ilustrace a tisk nejdéle do listopadu. – Těšíme se, že po Vašem návratu opět ožije redakční rada Cesty. Bude teď vydáván dvakrát týdně Národ a mimoto pondělník jako náhrada za Národní listy, i bude mít Cesta více co dělat, aby si uhájila dosavadní zájem (26 000 čtenářů!).

Především však prosím uctivě o pohádku Vaši i milostivé paní.

S projevem dokonalé úcty

oddaný K. Čapek

(201)

Dne 10. X. [19]18

Velevážený pane doktore,

přijďte, prosím, na důležitou redakční schůzi v pondělí o 6. hodině večer. Vaše účast je nutná.

V dokonalé úctě

K. Čapek

(202)

Dne 17. III. [19]19

Pane redaktore,

Váš fejeton přijde na řadu až v pátek, jelikož zítra je pravidelný Guth, ve středu jubilejní článek sokolský, ve čtvrtek pravidelný referát literární. Doufám, že tentokráte prominete.

S projevem dokonalé úcty

dr. Čapek

[Asi květen 1919]

Vážený pane doktore,

prosíme Vás snažně, abyste přispěl ke kulturnímu žertu, jež chystá Nebojsa¹⁵. Prosíme přední české spisovatele, umělce, politiky atd., aby opsali větičky, které přikládám, na vložený list papíru, ovšem bez podpisu. Bezejmenné rukopisy pak předložíme grafologům, aby z nich vyčetli charakter a schopnosti. Vyjde z toho jistě mnoho žertovného, ale snad i něco vážněji zajímavého, takže celá věc bude veselý kulturní dokument. Těšíme se, že neodepřete, – již proto ne, že jste Nebojsovi už tak dávno dlužen nějaké přispění.

Současně prosím, abyste mi laskavě na kousku papíru poslal svůj podpis. Mají se už rozeslat ty památné listy redakce Národních listů s podpisy redaktorů. Protože na podpisování nemá nikdo čas, dáme dělat štočky a celý památník se bude jednoduše tisknout. Prosím v obém o laskavé brzké vyřízení.

S projevem dokonalé úcty

dr. Karel Čapek

¹⁵ Nebojsa – satirický časopis založený r. 1918 (vycházel do r. 1920). *Pozn. red.*

(204)

[Před 6. červencem 1919]

Pane doktore,

první číslo nového ročníku Cesty je už uzavřeno a rozlámáno, zítra „jede“, ve středu jde na trh; není vůbec možno vysázet Váš rukopis o Husovi, leda do čísla příštího, po neděli.

Prosím o odpověď obratem – co učinit s Vaším rukopisem. Prosím také o sdělení, kdy mně račte dát rukopis pro Literární přílohu Národních listů. Potřebuji ho co nejdříve, jelikož příloha se sází už od pondělka.

S projevem dokonalé úcty

K. Čapek

(205)

[Před 6. červencem 1919]

Pane doktore,

prosím o ten rukopis o Husovi pro zábavnou přílohu do středy, jelikož příloha se tiskne předem.

V dokonalé úctě

K. Čapek

Praha, dne 8. X. 1919

Vážený pane redaktore,

prosíme Vás, abyste na neděli 26. t. m. již pamatoval na nějaký článek s ohledem na oslavu 28. října. Prosíme Vás dále, abyste byl tak laskav a přiměl, po dobrém nebo po zlém, Mistra Machara, aby napsal několik řádek pro slavnostní číslo 28. října, třeba jen pouhý dopis, pozdrav, báseň, konečně jakoukoliv maličkost, jen aby to neslo jeho jméno. Vám se to jistotně podaří.

Prosím Vás dále, abyste opravdu nezapomenul na literární přílohu Národních listů.¹⁶

S projevem dokonalé úcty

dr. K. Čapek

¹⁶ 26. října budeme mít – sejdou-li se – vzpomínky na převrat i minulost. Neměl byste něco?

(207)

13. XI. [19]19

Vážený pane redaktore,

rád bych celou kulturní přílohu i část hlavních listů věnoval Moravě ten den, kdy bude otevřena Masarykova univerzita v Brně. Prosím Vás, abyste na to číslo pamatoval článkem (o národní povaze moravské nebo cokoliv) a připravil článek o týden předem. Požádám též Engliše, Weyra, Hýska a Folprechta. Mám požádat ještě někoho? Sdělte mi to, prosím, obratem, koho požádat hlavně pro kulturní přílohu.

S projevem dokonalé úcty

K. Čapek

(208)

[Asi 18. listopadu 1920]

Vážený pane senátore,

doslýchám se, že pozítří (v sobotu) jsou narozeniny paní prezidentové. Prosíme Vás, abyste napsal fejeton, třeba kratoučký, o její osobnosti, jak byla vězněna atd.; nikdo nemůže podat tak intimní a dokumentární obrázek jako Vy, a proto se těšíme, že neodřeknete, – byli bychom pak v ohromných rozpacích. Rukopis bylo by třeba zítra do šesti hodin večer. Stačí docela kratoučký článkuček.

S projevem dokonalé úcty

K. Čapek

(209)

V Praze, 12. VII. [19]29

Vážený a milý pane doktore,

děkuji Vám i milostivé paní za Vaši vlídnou vzpomínku.

Přeji Vám pěkné prázdniny.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

Karlu Hugovi Hilarovi

(210)

4. I. [19]22

Vážený a milý pane šéfe,

prosíme Vás ještě jednou, abyste ten náš Hmyz přivedl na světlo boží nejdéle do konce února, protože jinak bychom byli vlastně připraveni o celou sezonu, a jelikož 4. února bude jeho premiéra v Brně (ačkoliv bychom byli mnohem raději, kdyby premiéra byla v Praze) a vypadalo by zvláštně, kdyby se potom Hmyz sehrál ještě na mnoha jiných místech dříve než na Národním divadle, jemuž byl zadán nejprve, a sice na slib, že bude provozován hned na začátku sezony. Nehněvejte se proto na nás, ale chápete jistě, že nechceme býti odsunuti až na jarní čas. Těšíme se, že tyto okolnosti vezmete vřídne v úvahu.

Srdečně Vaši

bratři Čapkové

V Praze, 20. X. [19]22

Vážený pane šéfe,

v nejbližší době začnu studovat Věc Makropulos. Jak víte, psal jsem jednu z hlavních rolí přímo Vydrovi na tělo, a když se mu role líbila, slíbil jsem mu ji. I nyní pan Vydra by velmi stál o to, aby tu roli mohl vytvořit, a chápete zajisté, že rovněž mně na tom mnoho záleží. Tedy i ve svém zájmu i z lásky k Vydrovi se pokouším ještě zachránit starý plán a žádám Vás tudíž – ne jako funkcionář Vinohradského divadla, ale jako autor, se kterým jste už pracoval a s nímž se snad nezříkáte další spolupráce –, abyste v Národním divadle laskavě navrhl, aby panu Vydrovi bylo necháno na vůli vytvořit roli v mém kuse, pokud tím nebude trpět jeho činnost v Národním divadle. Považoval bych to nejen za velkou ochotu vůči sobě (– a, jak doufám, i vůči panu Vydrovi, který upřímně říká, že ho bude bolet, nebude-li mu přáno tu roli hrát –), ale také za zvláštní blahovůli k domácí dramatické produkci. Nemohu ovšem nijak naléhat; prosím Vás jen o to, abyste mi laskavě sdělil zásadní rozhodnutí co nejdříve, abych mohl v záporném případě udělat jiné dispozice.

V dokonalé úctě

Váš oddaný Karel Čapek

Vážený pane doktore!

Neměl jsem tušení, že o obsazování rolí rozhoduje pan sekční šéf Šafařovič; byl bych ho jinak poprosil, aby o rolích do Trouhadeca promluvil nejen s panem Steimarem, ale také se mnou. Svůj návrh na obsazení role slečny Rolandovy nemohu ovšem brát zpátky; nevím však, dá-li se nyní ještě něco na věci měnit, a proto prosím aspoň o to: buď abych mohl během zkoušek řečené obsazení změnit, shledám-li, že naprosto nevyhovuje mému pojetí; nebo, není-li to možno, aby v případě, že nebudu moci býti během zkoušek s hereckým obsazením spokojen, bylo mé jméno jako režiséra vynecháno na plakátech, v programech i v předběžných oznámeních.

Vidíte, ani jsem nevěděl, že paní Rydlová není v Praze; tak málo jsem divadelník. Prosím tedy, aby role paní Trestaillonové byla dána paní Naskové. Potřebuju kulatou (hodně kulatou), mírnou a blahovolnou paničku, i tedy paní Naskové, je-li to možno a není-li z vyšších důvodů už rozhodnuto jinak. Za distingovaného pána bych raději podržel pana Kohouta, protože tu roli rozšiřuje i do meziaktí a chci z ní udělati jakéhosi maître de plaisir, sekretáře Casina, aranžéra nebo něco podobného. Pokud se týče pana Váni, mám ho ovšem tuze rád; ale rolička toho policejního inspektora je daleko menší, než jste myslel, a při panu Fochtovi mi tanula na mysli jistá loutkovitá suchost. Ostatně, jak říkám, mám pana Váňu rád, a mohl bych pro něho svou představu nějak předělat.

Posílám Vám k nahlédnutí bratrův návrh dekorace. Protože celou věc pojímám jako moderní *Commedie dell'Arte* (Trouhadec je vlastně Pantalone, slečna Rolandová Colombina atd.), je mi nutně třeba jistého

výstředního kostýmování, i prosím, aby mi bylo zásadně povoleno. Obrázky dodám ve dvou dnech; ovšem že kostýmy budou hodně laciné.

Doufám, že o dalších podrobnostech budu mít příležitost pojednat s Vámi ústně; prosím jen, abyste mi laskavě během dneška ráčil dát vyřízení tohoto dopisu a abych dal svolati herce na zítřek o půl desáté na čtenou a aranžovací zkoušku do místnosti, kterou mi dáte oznámiti.

V dokonalé úctě

Váš oddaný

K. Čapek

(213)

5. II. [19]25

Drahý pane doktore,

na mou čest, tentokrát by to nešlo s režií; jednak nejsem této zimy dosti zdrav, a jednak jsem tak zavalen prací a už i unaven, že by každá nová otýpka byla pro mého osla příliš těžká.

Těším se, že Vás někdy zase uvidím. Nedráždí-li Vás kouř, prosím, nechtěl byste si někdy ke mně zajít v pátek odpoledne? Bývá u mne velmi milá mužská společnost, ve které byste se cítil doma.

Jsem srdečně Váš

K. Čapek

(214)

V Praze, 24. ledna [19]26

Vážený pane doktore,

děkuji za dopis stran toho dramaturga v Bergenu. Odevzdám to panu Kholovi, který má všechny mé i bratrovy věci na starost a opatří potřebné texty.

Děkuji Vám také co nejupřímněji za Boje proti včerejšku, které jste mi laskavě poslal. Jsme Vám ještě dlužni knížečku Jak vzniká divadelní hra, kterou pro Vás máme připravenou. Dovolíte mi, abych k ní přibalil jeden výtisk O nejbližších věcech.

Upřímně Vás pozdravuje a jsem Váš

Karel Čapek

(215)

[Po 24. lednu 1926]

Drahý pane doktore,

přeji Vám brzké úplné uzdravení – z hloubi srdce Vám přeji zdraví.
Posílám Vám dvě knížky pro ukrácení chvíle.

Upřímně Váš K. Čapek

(216)

12. IV. [19]27

Vážený a drahý pane šéfe,

ještě jednou Vám děkujeme za práci, kterou jste si dal s naším kusem; bude-li to mít úspěch, bude stejně Váš jako náš.

Nebudeme dnes v divadle, protože se nechceme nechat vláčet na jeviště a dělat pukrlata; od té doby, kdy je vyvoláván každý propadlý autor, je lépe nedělat publiku opičky. Však věc bude mít svůj běh, ať tam jsme nebo nejsme.

Tedy upřímný dík!

Vám srdečně oddaní

Čapci

Vlastislavu Hofmanovi

(217)

[Počátkem roku 1911]

Milý Hofmane,

třebaže Vaše dopisy byly adresované na Peču, chci Vám na ně taky odpovědět, aspoň na to, co jste psal a mínil o mně. Vy jste psal, že jsem v Berlíně kupoval zbytečné přátelství se Štechem, ale není to pravda. Naopak, skamarádili jsme se tam tak málo, že teď, když se Štech před týdnem k nám znova připojil, jsem já i bratr na nejlepší cestě rozohnit se s ním nadobro, řekněme pro maličkosti nebo pro názory. Také jste psal, že se učím v Berlíně velkoměstskému životu, že jsem hopsavý a vyběhaný a tak dále. Ale když se člověk vrátí z ciziny, třeba tam nebyl dlouho a není to tak moc daleko, myslí si, že mu Praha patří, a proto si hejsá jako pán. Uvidíte, že i bratr bude první čas po návratu stejně vyběhaný, třebaže se z něj ani ze mne nestane vznešený Pařížan, kterým se tady nepochybně stane Štech. – Teď už jsem tady měsíc v Paříži, a za ten měsíc jsme nepracovali vůbec ani já, ani bratr. Měli jsme dost práce s tím, vyložit si, co se s námi stalo, zatím co jsme se neviděli. Třebaže jsme vlastně o sobě nevěděli po celých pět měsíců, shledali jsme, že jsme se oba dostali k tomu samému, každý na svou pěst. A tak teď vždycky utíkáme někam do kavárny, kde bychom nenatrefili ani Štecha, ani některého jiného pařížského Čecha, a zjišťujeme, jak jsme se za těch pět měsíců jasněji zorganizovali a našli sebe samotné. To se nedá psát, jak a co teď myslíme, a nechceme přivést z Paříže hotové a elegantní úsudky a definice jako Matějček. Má-li člověk nějakou vlastní povahu v myšlení a nazírání, tak to nemůže říct a napsat, nýbrž může to ukázat vždycky jen od případu k případu v životě samotném. Proto teď nemáme žádné teorie a mínění a žádný systém, podle kterého by-

chom měřili všechny věci. Člověk musí být tak dobrým organismem, že nepotřebuje žádných systémů a teorií, aby podle nich zkoumal věci. Vždycky jsme se, jak víte, divili tomu, že ať se mluví o čemkoli, o umění, o ženských nebo o politice, Vy máte pokaždé pohotově úsudek, tak jako byste o všem už předtím uvažoval a dělal si napřed mínění, jako třeba Štech a mnoho jiných. To je proto, že jste dobrý a docela uzavřený organismus, který tím, že je postaven před nějakou jinou věc, má už svůj poměr beze všech principů a teorií, které se mohou jenom poplést a nejsou nikdy důsledné. Vy máte tu výhodu, že nevíte docela nic a není na Vás nic naroubováno; kdežto my jsme byli složeni z několika kusů, které nám jenom překážely a pletly nás. To je také hlavní chyba Štechova, že je sešroubovaný z pěti kusů, které se k sobě docela nehodí. Ale já nemám chuť psát o Štechovi a vůbec nikdy bych ho nevykládal, kdyby se Štech zrovna nevnucoval svým nápadným a překážejícím charakterem (...). Když člověk přijde z Prahy do Paříže, tak nejdříve musí pozorovat, že se Paříž s ním nesrovnává ve dvou tisíci věcech a že on sám je ve dvou tisíci věcech jiný než Paříž a francouzská kultura. Tedy potom takový český parvenu si myslí, že honem musí ty rozdíly nějak urovnat a zahladit, místo aby zrovna na těch dvou tisíci rozdílech zjistil, jaký vlastně on sám je a co tedy má chtít. To je největší prospěch z ciziny, že člověk v ní tímto způsobem objeví neúplněji sebe sama, což se mu může těžce podařit v Unionce, protože tam se musí pořád hádat o teorie a pokaždé musí mít navrch. Také si člověk v cizině nejdůrazněji řekne, že je Čech, a co to znamená, a tak dále. Naproti tomu Matějček a jiní se nechali okouzlit francouzskou lahodou, a teď, když mají něco dělat, stýská se jim po Paříži a sladké kultuře, ve které se pohodlně myslí. Rozumí se, že dr. Dvořák je také docela okouzlen zdejší kulturou a že se vrátí do Čech jako do vyhnanství; a skoro mám chuť prorokovat to i o Štechovi. Naproti tomu my hledíme tady vidět co nejvíc, ale díváme se na to tak, jako zvíře očišťává nějakou věc, aby poznalo, jestli to není nějaký nepřítel, do kterého se musí kousnout, nebo před kterým se musí utéct. Pořád se tady díváme a pořád se bráníme, ale to nestačí, člověk chce dělat, aby si dokázal, že to, co myslí, také dovede. Snad to

první čas nepůjde, ale vůle v tom už bude. Z toho všeho, milý Hofmane, snad poznáte, jak často vám dáváme za pravdu a také jak často, když o těch věcech mluvíme, si na vás vzpomeneme. Ono je prozatím zbytečné vykládat o primitivistech nebo expresionistech. Řekněme, že bychom mohli proti nim dělat nějaké námitky kritické; ale naše hlavní námitky a odpor jsou docela osobní, a člověk nemůže s primitivisty souhlasit proto, že sám je organizován jistým způsobem, a musí tedy nenávidět věci, které jsou organizované opačně. – Co se týče Artěle¹⁷, musíme se přiznat, že na něj málo vzpomínáme, že jsme rádi, že jsme teď z Prahy a nemusíme plavat v těch proudech, které právě tam vznikly. Vašemu sdružení architektů přejeme všechno dobré; ale s těmi expresionisty se dostane do Artěle a jeho listu jistý ideový a teoretický nátěr, který neodpovídá skutečnosti a českým poměrům, takže to bude stát v českém životě ne jako generace, ale jako tajemný ostrov, nebo jako nějaká sekta, nehledě k tomu, že se tam lidé dohromady nesrovnají. Filla bude opovrhovat všemi, Kubišta bude zbytečně mnoho psát, Štech všechno rozrývá zase jinak než Kubišta, Matějček bude aristokratický a vznešeně učený, a vy ostatní, vy architekti, budete stát na straně, protože mluvíte a píšete méně než ti ostatní a neděláte ze sebe proroky a hlasatele. Ostatně já myslím, že vy sám věříte nejméně tomu, že to je nějaká generace, protože expresionisti jdou nalevo, vy a Gočár napravo, Janák uprostřed a Štech dozadu a ostatní všelijak podle svého talentu. (...) ještě dnes balíme poštu. Vždyť jsem Vám ještě nikdy nepsal, a kdybych psal, měl bych dost práce, abych si u vás zlepšil kredit, protože vy jste měl vždycky o mně mínění raději horší než lepší. To bylo myslím proto, že jsem byl ze samé mladosti přemoudřelý a zbrklý; teď jsem spíš ještě mladší, ale naučil jsem se nemluvit tak mnoho a tak nezodpovědně. Praha má trochu tu chybu, že se tam příliš teoretizuje, a tak tam stojí člověk každou chvíli před nějakým problémem a musíme

¹⁷ Artěl – uměleckořemeslné družstvo, které se zabývalo navrhováním a prodejem užitných předmětů a bytovou kulturou. R. 1908 ho založili členové Spolku výtvarných umělců Mánes. *Pozn. red.*

na něj honem vymýšlet odpověď, místo aby seděl a tiše čekal, až mu něco napadne. Ale nemyslete si, že chci nějak na Prahu nadávat. Naopak těšíme se zpátky, (přijedeme asi v září), a nevydrželi bychom to v cizině déle než ten jeden rok. Jenom v Praze by nám bylo možné vážně pracovat, a celý prospěch ciziny není v tom, že by člověk přinesl do Prahy něco nového, nýbrž spíš ten, že si ujasní a uvědomí všechno, co v sobě přinesl z Prahy a ze svého zrození. – Četl-li jste v Lumíru tu komedii, napište nám, co jí říkáte. Protože známe její chyby, zdá se nám teď, že je lepší, než jsme si mysleli dřív, a rozhodně že je na jiném, lepším stanovisku než ty povídky, co předcházely. Proto napište nám jistě, co o tom soudíte; víte, že na vás dáme o mnoho víc než na Štechovy rozsudky. – Ted' už jsme spolu s Pečou odbyli zmatek a rozběhanost prvních týdnů po sejítí a těšíme se na práci. Peča prozatím víc kreslí, než maluje, a nevím ještě, co bych Vám o něm mohl psát, než to, že se teprve tady učí kreslit, což dřív neuměl buď vůbec, nebo jen dekorativně, jak asi víte. Co se týče literatury, budeme asi psát nějaké komedie, protože na komedii člověk nejlíp ukáže, dovede-li udělat člověka. V povídce jinde se dá mnoho ošvindlovat popisem, sugescí, vyličením nebo autorským mluvením, kdežto v komedii má člověk po ruce jen to, z čeho zevně pozůstává živý člověk: mluvené slovo a skutek. Například v povídce může autor o někom napovídat, že je melancholik, a každý čtenář tomu věří; ale v komedii musí ten melancholik melancholicky mluvit a dělat melancholické maličkosti, aby ho každý za melancholika uznal. Proto máme chuť psát takové věci, že to je tak konkrétní a skoro fyzické a že hlavně na tom se může ukázat talent, je-li nějaký. – Měl bych Vám ještě mnoho co psát, ale musím nechat zadní stránku pro Peču, který také chce ukázat své city k Vám. Nejezděte na jaře do Itálie, ale budete-li mít prostředky, přijed'te sem, na cestu a čtrnáctidenní pobyt Vám tu stačí 300 K neb i méně, a byl byste tu spokojen a viděl byste mnoho, protože vy umíte vidět víc než my, kteří se pořád ještě příliš mnoho zaměstnáváme svým nitrem a svou literaturou. – Mějte se dobře a pište nám brzo. Srdečně Vás zdraví

Váš Karel Čapek

Milý Hofmane!

Pořád se nemůžem dostat k tomu, abysme Vám psali. Když jsme po celý den zaměstnaní, tak pak můžeme teprv někdy v 9 hodin večeřet a pak teprve jedeme ven. Tak nám odpusťte, že se tentokráte tak dlouho neozýváme. Máme teď opravdu dost práce a zaměstnání, že z té Paříže skoro nic nemáme. Našli jsme si teď krásnou a upřímnou látku na novou hru, novou a srdečně českou, a tak se snažíme udělat z toho něco hodně pěkného a vážného, abysme něco s sebou přivezli domů. Rozvažujeme to pořád a trápíme se s tím pak ještě v noci po kavárnách a chceme se vůbec hodně přičinit, aby se vidělo, že to začínáme myslet vážně. Obsah hry je celkem velice osobní, zažitý a viděný, doba současná a dějiště je jen v Čechách a v žádné jiné zemi na světě. Ale nevykládejte o tom prosím Vás nikomu, ani Langrovi, že něco chystáme, už proto ne, že nevíme, podaří-li se nám to udělat tak dobře, jak bysme chtěli. A tak se pracuje každé dopoledne a odpoledne, když se vyválíme v Lucemburské zahradě a přečteme noviny, zase nanovo od 3. do desíti a pak večeříme a pak jdeme nejdřív do jedné kavárny poslouchat písničky a přemýšlet a pak ještě do druhé kavárny, a tak uléháme pravidelně ve 2 hodiny v noci. Ted' je to tu velice nepříjemné, že tu pobíhá samý známý, samý Čech a všichni se uhnízdili v té kavárně, co jsme bývali pravidelně. A to člověka velice vyrušuje, zajímat se najednou o cizí zájmy a tlachy, když je člověk cele naplněn vlastními věcmi, se kterými má sám po celý den dost co dělat. A těch krajanů, to je až zbytečně mnoho, a my teď tu jejich přítulnost a bavení nijak nepotřebujeme. Štech, ten tu žije dost vesele, chodí do barů a holky ho velice obtěžují o peníze. Má tu plno známých, vyhledává všechny krajany a všechny české slečinky, co tu jsou, a tahá se s tím po Paříži a po výletech. Měl jsem ho mnohem radši v Praze; když s ním člověk bydlí

v jednom domě a skoro v jednom pokoji, tak se ta jeho ceněná duševní činnost, jeho chvění a citové stavy a jeho vztahy k lidem a ke světu promění v něco jednoduššího, co si pak člověk jednou uvědomí, a pak Štech ztrácí všechnu přitažlivost a přesvědčivost. Pokud jsem ho znal v Praze, tak se někdy člověk něco od něho dověděl; dnes už není ani zdaleka tak zajímavý a nedovím se celkem nic – ne proto, že by si něco schovával, ale proto, že už je pro mne jaksi vyčerpán. Není to nijak dobře, že tím jeho pobytem v Paříži jsem měl tu nedobrou příležitost stýkat se s ním příliš zblízka. Ale jinak se s ním snášíme velice dobře a on je nanejvýše přátelský ke mně, takže bych vlastně neměl tak na něj nadávat. Ale to je všechno tím, že jsme naprosto různě založení lidé. Někdy ve mně vypukne taková zlost, taková spodní nenávist proti němu, že je takový, jaký v té chvíli právě je, a on o tom nic neví a je sám se sebou spokojený a uznává se. A jemu zas je nepochopitelný náš způsob života, a tak si asi nikdy nebudem rozumět. Ale jak říkám, on je přitom velice srdečný a přátelský, nepoměrně srdečnější než já, a nijak za to nemůže, že mám k němu skoro pudový odpor a takové tajné nepřátelství. A i když se stane, že si navzájem vynadáme, tak z toho nic rozumného nevyleze.

Ted' je tu výstava Neodvislých; nejlépe vypadal Matisse, ale ten se nějak dopálil a odnesl z výstavy 2 obrazy a nechal tam jen jeden interiér ne nijak dobrý, tuze arabeskní. Měl tam hlavu Španělky a Španělku v kroji, dvě velice malířské věci, a temperamentní Derain nevystavoval, Dongen tam měl líbivé kýče a Friesz Indolenci, Sladké nicnedělání, jako je ted' většinou obsah jeho obrazů. Má to málo barvy, je to krásně komponované, asi vyšlé z Poussina, ale má to tak málo obsahu, nic to neříká a je to jen hezké. Užitek z toho není žádný. Viděl jsem tuhle od něho u Drueta¹⁸ krásný obraz, loď zajíždějící do skalní úžiny. Jako obraz je to překrásné, výborně komponované a urovnané, ale základní vada tu stále trvá. Všechny ty dobré (skoro technické) kvality jeho obrazu jsou vyvozeny a vyhledány zase jen z obrazů. Blíží se to péknotí obrazům

¹⁸ Eugène Druet (1867–1916) – pařížský galerista. *Pozn. red.*

všelijakých starých mistrů, od kterých je to všechno dobré odkoukáno (vedle Cézanna), ale schází tomu trochu bezprostředního názoru na svět a na přírodu. Takové umění uvázne potom snadno v bezobsažnosti a mrtvosti a bude na konci skoro jakési estetické. Od Deraina jsem viděl pěkné zátiší u Kahnweilera, pěkně sestavené, vyvozené celkem z Cézanna, ale má to také to jisté věčné minus. V pochopení malířských prostředků je dokonalé; ale je pochopení malířských prostředků všechno? Když takový malíř ty malířské prostředky nejlépe pochopí, tak shledá, že je v tom mnoho půvabu, a drží se jen toho a zapomene, že obraz má mít ještě o něco víc než jen takový technický obsah. – Ono ovšem se nemá prozatím žádat víc a je dobře, že se něco dělá. Někdy si dělám výčitky, že to také nedělám a nezkouším všelijaké věci, které bych měl promyslet a přezkoušet, abych se něco naučil. Ale pak nade mnou stojí Štech a bratr, řeknou, že jdu se stádem, a já pak ztratím kuráž.

Totíž nad Pečou nijak nestojím, už proto, že jsem tak zaměstnán, že se nemohu o jiné věci dost silně zajímat. Ta komedie, ta pije krev nejvíc mně, protože nad ní musím sedět celý den. Snažíme se v ní upřímně o český obsah a české cítění, ne z nějaké teorie o tradici, národnosti atd., ale proto, že je to krásné a dá se z toho udělat mnoho živého a oživujícího. Jinak opravdu ignorujeme celou Paříž a celý ten velkoměstský a skvělý život, po jakém se u nás tolik touží, a jsme rádi jen ze své práce a ze svých privátních a jen pro nás nalezených radostí, kterých si tu pro sebe užíváme. To je všechno o našem životě tady. Štech dostal od Janáka psaní, a tak víme, co nového s Artělem nebo spíše se Skupinou¹⁹. Je to tak lépe, protože by asi Artěl nesl v představě lidí etiketu malovaných škatulek a Brunnerových hraček. Čím více budete stát o samotě, tím můžete být divočejší a smělejší, a to je dobře. My rádi vzpomínáme na Prahu, tj. hlavně na Vás, Janáka a Gočára, na Janáka proto, že je tak příjemný, na Gočára proto, že je to hodný člověk, a na Vás proto, že jste náš nejlepší kamarád, kterého bychom moc chtěli mít tady, třebaže utíkáme přede všemi známými a libujeme si jen o samotě.

¹⁹ Skupina výtvarných umělců (SVU), působila v letech 1911 až 1914. *Pozn. red.*

Zrovna se bojíme toho, že v Praze budeme napořád zataženi do příliš společenského bytí, na jaké jsme si tam zvykli, a přece je to samota, která dělá člověku nejlíp. Proto se už těšíme do Marseille nebo do Perpignanu, kam pojedeme za dva měsíce a kde člověk bude jist, že nepotká žádného Nebeského, Štecha, Kepla nebo malíře Laudu a ostatní Čechy, kterých tu je plno. – Co Vám a ostatním nejsrdečněji závidíme, to je zátíší a holky. Nemáme tu žádnou holku, především proto, že nemáme dost peněz, a za druhé proto, že neumíme dost francouzsky; už nám z toho je někdy smutno a koukáme jako hladi; bohužel nemáme dost času a skutečné prázdně, abychom začali důkladně hledat. Těšíme se, že se za ty útrapy v Praze pomstíme na první holce, která nám přijde pod ruku. – Naši rodiče jsou letos v Uhrách, v Trenčianských lázních; možná že tam zůstane na prázdniny asi 12 dní, dřív než se vrátíme do Prahy. Musím nechat ještě kus místa pro Peču, který Vám chce ještě něco psát o malování. Vždyť to, co bych Vám mohl nejupřímněji psát a co mne nejvíc zajímá a zaměstnává, by Vás pravděpodobně zajímalo méně než ostatní věci. Myslíme, že podaří-li se nám to, co teď máme v práci, že to bude docela nová věc, nečekaná od nás; není to žádný realismus, protože realismus je jenom okukování života a popisování úkazů, ale není to život sám a úkazy samy; ale není to zase žádná plošná stylizace, a není to výtažek ze žádné literatury, nejsou tam žádné literární pojmy a hotové formy. Jak říkám, snad se to nepodaří, je to pro nás těžké a nové, tady nám není platna naše hotová šikovnost a duchaplnost z dřívějšíka. Uděláme-li to dobře, bude to věc plná mladosti, vždyť mladost má být v našich věcech, a nebyla. Odpusťte, že Vám vykládám tolik o tom, co neznáte blíž a k čemu tedy nemůžete docela věřit, ale je to to jediné, co mne tady zaměstnává. Pište nám brzo, máme vždycky velkou radost z Vašeho psaní, a schováváme je pro sebe a nedáme ho ani číst Štechovi; pište, co děláte a co dělají ostatní. Pozdravujte ode mne Langra etc.

Zdraví Vás

K. Čapek

(219)

[Bílovice, druhá polovina července – první polovina srpna 1913]

Milý Hofmane,

Peča Vám všechno napsal, takže nemám ani, co bych psal. Měl byste buď Vy, nebo Chochol napsat něco pro Přehled. Pořád jste mluvil o té regulaci Vltavy, Chochol o úpravě Palackého náměstí, a nepíšete o tom nic. Takhle se Vám tam lehko dostane někdo jiný. Chochol nemá teď jistě mnoho práce, tak by to mohl udělat. – Práce, to se rozumí, příliš mnoho nenaděláme o prázdninách, a nového jsme nevymyslili nic. Do Prahy se těšíme, bude zase perný rok, ale kdyby bylo tolik úspěchu jako roku minulého, stálo by to za práci. Jen si spočítejte, kolik věcí se nám za celý minulý rok šťastně povedlo a jak nové poměry jsme si udělali. Sám Neumann psal, že v „několika měsících změnila se u nás povaha situace v umění a literatuře, díky několika mladým nebojácným mužům“. To je vyznání práce několika nás, na které můžeme být pyšní. – Poslal jsem Marinettimu Lumír, kde byla ode mne přeložena jeho báseň; za to poslal mi psaní a své knihy s věnováním a všechny manifesty, které kdy futuristé vydali, sochařské, literární, hudební atd. V Praze Vám je ukážu. – Studuji teď filozofii Durkheimovu, která by se Vám jistě líbila. Těším se na shledanou s Vámi.

Srdečně Vás zdraví

Váš

K. Čapek

Rudolfu Richardu Hofmeisterovi

(220)

[Leden 1920]

Vážený pane,

rád bych přinesl v kulturní příloze Vaše články; avšak počet rubrik je rozmnožen a od nového roku bych chtěl docílit toho, aby žádná rubrika nebyla delší než jeden sloupec. Je-li možno Vaše články rozdělit asi po sloupcích, račte mi je poslat.

S projevem dokonalé úcty

dr. K. Čapek

(221)

Dne 30. I. 1920

Vážený pane,

Z propasti věků bych velmi rád použil, ale aktuálně, jak vidíte sám, je mnoho materiálu a málo místa. Byl bych velmi rád, kdybyste mohl mít delší dobu strpení.

S projevem plné úcty

dr. Karel Čapek

(222)

[Únor – březen 1920]

Vážený pane,

bohužel není možno, aby Váš článek vyšel do měsíce; jak víte, vychází kulturní příloha jen čtrnáctidenně, a snad to 5. března bude Masarykovo číslo; při svém rozsahu by Váš článek musel nutně snést další odklad. Není možno jej vysázet a nechat potom stát, protože naše tiskárna jako všechny ostatní trpí nedostatkem olova.

Prosím Vás tudíž, abyste nám poslal článek kratší – na 1 sloupec – nebo lehko dělitelný, zpracovaný v samostatných odstavcích, a současně vracím Vám Vaši stat' k volnému použití.

S projevem dokonalé úcty

dr. K. Čapek

Vladimíru Holanovi

(223)

V Praze, 19. I. [19]33

Milý pane,

telefonoval jsem hned, jak přišel Váš dopis, dr. Schoenbaumovi stran těch nešťastných přesčasů. Řekl mi, že už je to vyřízeno, že nařídil a zařídil, abyste těch přesčasů byl zbaven, a že Vám to dnes ráno bylo oznámeno; že se to zdrželo nepřítomností ředitele Hippmanna a tou formální překážkou, že jste o to nežádal z důvodů zdravotních; neboť básnická činnost je, jak Schoenbaum uznává, důvod sice daleko vážnější, ale jaksi se nehodí do ouředních aktů. Doufám tedy, že to už bude dobré, a ředitel Schoenbaum Vám i jinak osobně vyhoví, pokud bude možno. Děkuju Vám za knížku, kterou jste mi poslal; udělala mi radost.

Srdečně Váš

Karel Čapek

Čeňku Holasovi

(224)

Na Královských Vinohradech, dne 31. XII. 1921

Velevážený pane,

s živým politováním vracím Vám Vaše roztomilé hry Rolničky a Ta naše láska z těchto důvodů:

1.) Rolničky mají primitivní jevištní skladbu; jest to spíše hra pro děti, ale přitom ovšem se dle mého názoru pro děti mnohými svými stránkami nehodí.

2.) Ta naše láska zdá se mi jevištně málo účinná a poněkud vleklá.

Přijměte, prosím, ujištění mé dokonalé úcty, s níž znamenám

dr. Karel Čapek
dramaturg

Panu Čeňku Holasovi
profesoru v. v.
v Milevsku u Tábora

Josefu Holečkovi

(225)

V Praze, 5. června [19]25

Mistru J. Holečkovi, předsedovi literárního odboru při IV. třídě České akademie věd a umění

Slovutný pane předsedo,

prosím Vás uctivě, abyste pánům členům literárního odboru České akademie ohlásil mou rezignaci na členství podle přiloženého dopisu.

S ujištěním hluboké a upřímné úcty
Vám oddaný

Karel Čapek

Heinrichu Hönigovi

(226)

Praha, 28. III. [19]35

Vážený pane doktore,

mluvil jsem v těchto dnech s panem Coudenhove-Kalergim o Panevropském hnutí. Řekl jsem mu, že považuji i za takticky správné, aby se podobné ideje a snahy propagovaly také mimo rámec Panevropské Unie; to právě, pokud mohu, činím. Že u nás je pro mezinárodní myšlení a úsilí ještě málo pochopení, plyne prostě z toho, že my Češi jsme až do války žili jen národně a měli jsme příliš málo příležitosti starat se o kontext mezinárodní. To vidíte i na tom, že zahraniční politika je u nás vůbec dosud málo populární a téměř se jí zásadně nedůvěřuje. – V koncepci Coudenhovově mně vadí, že se nesnaží o sblížení také s Ruskem a Velkou Británií. Důvody toho znám; nevím, jsou-li ty praktické motivy silnější než citové a ideové.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

Viktoru Hoppemu

(227)

V Praze, 2. II. [19]25

Vážený pane generále,

budu si pokládat za čest přijít v pátek 6. t. m. na večeri k panu prezidentovi a slečně dr. Alici Masarykové.

S projevem dokonalé úcty

dr. Karel Čapek

(228)

V Praze, 31. 3. [19]25

Pane generále,

k laskavému pozvání k večeři 3. t. m. dovoluji si sdělit, že přijdu s největší radostí.

Děkuji Vám ještě jednou co nejupřímněji za všechnu Vaši ochotnou pomoc k včerejšímu večeru a jsem

Váš oddaný

Karel Čapek

Karlu Horkému

(229)

2. VIII. [19]24

Vážený pane,

Váš dopis z 2. VI. dostal jsem teprve po návratu z Anglie. Vidím, že lhůta už vypršela; prosím, omluvte mne mou nepřítomností.

S upřímným pozdravem

Karel Čapek

Janu Hrabánkovi

(230)

30. I. [19]29

Vážený pane kolego,

prosím Vás, nedávejte mne do té komise pro reformu tiskového práva; jak víte, můj poměr k té otázce je spíše negativní, – šlo mi o veřejnou diskusi, ze které by vzešly vůbec nějaké podněty. Obávám se, že interní cesta – jen ze středu žurnalistů – už nepovede k cíli, prostě proto, že ta celá otázka se obrací proti jisté části žurnalistů samotných. Přál bych Vám sice co nejlepší úspěch, ale nemohu si pomoci: spíš bych čekal nápravu od novinářského třídění než od novinářské solidarity, která kryje ty lepší stejně jako ty horší; ale s takovými názory jistě nemohu přijít do žádného kolektivního podniku Syndikátu.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

Karlu Hraběti

(231)

Praha, 18. XII. [19]38

Milý pane,

děkuji za Vaše dopisy. Dostávám mnoho takových, je vidět, že naše národní svědomí nespí. Myslím, že se už nemusíme bát toho nejhoršího: že by se jednou naší generací pohrdalo.

S upřímným pozdravem Vám oddaný

Karel Čapek

Alexi Vladimíru Hrskovi

(232)

V Praze, 2. X. [19]18

Velevážený pane!

Dovoluji si Vám nabídnouti k ilustrování pohádku Ant. Trýba, jelikož zátiší, jak vím, je Vám předmětem blízkým. Jedná se o jeden obrázek: buď' celostránkový, v rozměrech 15×18, nebo podélný, na širší stránky (34 cm), výšky libovolné. Vzhledem k papíru je možná jen perokresba nebo štětcová černá kresba, bez sítěky. – Pohádku posílám v rukopise, jelikož není dosti olova, aby sazba mohla dlouho státi. Prosím tedy snažně, aby rukopis se neztratil; bylo by to velmi nemilé. Honorář za ilustraci dosud určen není, záleží na bližším kalkulu; nebude však nižší než jinde. Originál kresby se buď' vrátí umělci, nebo odevzdá k prodeji ve prospěch Českého srdce.

Prosím, abyste mi laskavě sdělil, vyhovuje-li Vám zaslaná pohádka. Obrázek potřeboval bych už do 14 dní.

S projevem dokonalé úcty

dr. K. Čapek

Janu Františku Hruškovi

(233)

V Praze, dne 7. VIII. 1918

Vážený pane!

Vydavatelstvo Cesty chystá k Vánocům knihu pohádek. Má na mysli skutečné pohádky pro děti jako umělecký druh vypravovatelský, který se obrací s láskou a pochopením a s pravým humorem k duši dítěte. Po přednosti jde nám o pohádky prózou.

Dovolujeme si prositi Vás o příspěvek a poznamenáváme, že kniha bude ilustrována, takže rukopis bylo by nutno zaslati redakci do polovice října t. r.

S veškerou úctou
za redakci Cesty

Karel Toman

Velevážený pane!

Obracejme se k Vám jakožto k znalci lidové duše chodské; tato znalost dává Vám do pera prostředky promluvit k dětem živě a vřele – a zároveň říci jim něco o zemi, kde žijí, a lidu, jehož jsou částí. Prosíme tedy, abyste naši žádost nezamítli.

V dokonalé úctě

dr. Karel Čapek

(234)

Dne 11. XII. [19]19

Vážený pane profesore,

sděluje mi pan Čapek Chod, že byste poslal některý kratší z Domažlických pohledů pro NL nebo pro Cestu. Prosím tedy, pošlete nám něco, rádi použijeme, jakmile se trochu uvolní místo.

S projevem plné úcty

dr. K. Čapek

Věře Hrůzové

(235)

27. 12. [19]20

Co bych Vám, Věro, vlastně napsal? Buď by toho muselo být mnoho a věci velmi, velmi podivné; nebo – to ostatní skoro nestojí za to. Včera u paní Felicinky trochu hřbitovní nálada; mluvilo se o mrtvých, pojídali se mrtví s chlebičky; celkem důstojné zakončení toho jistého duševního přejedení, které ve mně vždycky způsobují Vánoce. Myslel jsem na Vás, ale nedovedu Vás nijak vsadit do rámu Brna; nejsou-li Vaše rodinné city příliš silné, musíte se, Věro, nudit přílišným způsobem. Snad běháte po Vysoké zvěrolékařské škole a vypichujete pejskům oči. Myslím, že jste vůbec ukrutnice. Je to směšné, že jste tak daleko. A já nemohu jet na Nový rok do Brna. Není tím vinno jen to prase. Příčiny jsou dokonce vyššího druhu. To zvíře je zcela nevinné.

Rozmarný tvore, kdybyste mne dnes viděla, ohrnula byste velmi povážlivě rty. Z hlediska svého zbožiznalství byste shledala, že nejsem dost čerstvý. Máte pravdu.

Věro, myslím na jednu věc: řekla jste kdysi (19. prosince ve čtvrt na šest), že jste bídnice. A já jsem řekl, že jsem bídník. Nyní tedy myslím na to, jste-li stejně veliká bídnice jako já. Škoda že se o tom nedá psát; je to, Věro, palčivě naléhavé téma, a jakmile se vrátíte do Prahy, musíme změřit své bídnictví. Žiju na ostří nože. Musím padnout na jednu nebo na druhou stranu. Dost, dost, o tom můžeme jen mluvit.

Chtěl bych Vás vidět, amazonko, na Vašem valachu. Lítají Vám vlasy, pusku máte pootevřenu – jak Vám to sluší! Vidím Vás, jak hladíte svému koni nozdry; vidíte, je to úžasné příjemný pocit dotknout se té hebké, nervózní, nesmírně živé pokožky, nervóznější než dívčí tvář. – Hledíte, mé psaní je nejen slušné, nýbrž dokonce prázdné, což je vrchol slušnosti.

Ano, schází mi to jisté rozčilení z Vaší blízkosti. Užijte, Věro, pěkných dnů a napište mi něco víc, než já jsem napsal Vám.

Váš oddaný K Č (Praha III, Říční 11)

Vážená a bídná Věro, ve chvíli, kdy Vám toto píšu, jsem poněkud roven Vám, amazonko; jsem totiž na koni, bohužel jen obrazně, a zítra se ukáže, jsem-li také v sedle a mám-li v rukou otěže; zaměstnává mne totiž jistá aféra významu skoro životního pro mne a skoro politického pro jiné – „a big game“, jak se americky říká; ale je to záležitost čistě mužská, a proto myslím, že pro Vás nezajímavá.

Kdybyste mne tak slavnostně neujistila, že se v Brně nenudíte, hádal bych na rozměry Vaší nudy z rozsahu Vašeho velmi vzácného dopisu. Děkuji Vám za příliš dobré mínění, které máte o mé knížečce. Můj osud je bídný; zrovna ta knížka, kterou jsem považoval a považuju jen za „Nebenprodukt“, jak se tuším říká ve zbožiznalství, – má největší úspěch. A teď už dělám korektury Trapných povídek. Ta králičí plodnost musí přestat; čtyři vrhy za rok je trochu nedůstojné. Zahalím se do mlčení a odejdu na Olymp; nebo raději mezi lidi; nebo raději ještě něco jiného. Budu nějaký čas neplodný jako papež nebo jako pan Knoesl. Už z toho, že můj dopis byl tak krátký, jste mohla poznat, jak nenávidím písemnictví.

Půjdete-li náhodou v Brně Augustinskou ulicí (je to jedna z pěknějších ulic), mrkněte do přízemních oken čísla čtyři; tam jsem žil dva hrozně smutné pubertní roky, má láska se tehdy jmenovala Irma, Bůh jí odpusť, že byla tak hubená; dnes už má kupu dětí. Kromě toho jsem miloval celou Vesnu, která je v sousedství; to byl můj harém, z jakési verandičky jsem po celé dny nakukoval na dvě tři sta šestnáctiletých, sentimentálních dívčích bláznů. Panebože, už je tomu patnáct let!

Tohle předčasné jaro docela zmátlo mé instinkty. Jsem ztracen.

Tak tohohle týdne se zase triumfálně vrátíte do Prahy; doufám, že nebudu z posledních, koho tu uvidíte. Myslím, že jsem Vám v minulém dopise zapomněl přát „šťastný a veselý atakdále“. Činím dodatečně.

Nazvala jste mne velmi vlídně „přirozeným člověkem“. To je skvělé a výhodné slovo; omluví totiž každou mou klackovitost.

Přál bych si nyní být Španělem, předně proto, že ve Španělsku je přece jen krásně, a za druhé proto, že bych svůj dopis mohl bez neslušnosti zakončit slovy: „líbám Vaše nohy“.

Váš oddaný

K Č

(237)

[13. I. 1921]

Vážená Věro,

štvaný muž píše těchto pár slov ve stoje – v těchto strašných dnech nemá ani času sednout; denně 1. zkoušky, 2. asi dvě návštěvy doma, 3. aspoň jednu návštěvu venku, krom jiných věcí. Ach, kdy zase budu trochu žít!

Tak dobře, budu čekat v sobotu v šest hodin tam u toho orloje; bohužel budu mít čas stěží do sedmi. V neděli od šesti hodin byl bych v čase volnější; chcete-li schůzku přehodit na neděli, sdělte mi to honem. Neodpovíte-li, budu čekat v sobotu. Chcete-li v neděli, tedy u mostu na Žofín. K paní babušce nepřijdu; pochopte, že mám lidí až potud.

A třebaže mám 1 000+x věcí na jazyku, musím utíkat; je deset hodin a v devět jsem už měl být na zkoušce. Já bych nechtěl být, Věro, ani prezidentem, ani ministrem; jsem spíše tchoř než tygr, mám rád svůj pokoj. Tedy na shledanou atd.

Váš služebník K Č

(238)

[Před 19. I. 1921]

Vážená Věro,

mám dnes odpoledne neodkladnou poradu se Štapferem kvůli výpravě, oblekům atd. v RUR. Musím tam jít, aby se Vám nezkazila podívaná na premiéře. Prosím leže na tváři, abyste mi odpustila a určila mi písemně jiné odpoledne, krom této středy a neděle. Jsem uštván, amazonko, samými starostmi; čert vem všechno divadlo!

Váš oddaný

K. Č.

[20. I. 1921]

Vážená Věro,

Nietzsche sice praví, že „půlnoc je hluboká a hlubší, než myslil den“, – ale když člověk zrovna o půlnoci usedá, aby napsal několik dopisů, má v sobě té hloubky jaksi málo. Abych se raději držel čísel, tedy:

1. Slečna Kraffrová bude mít lístek uložen na své jméno u denní pokladny; ať se pro něj asi v pátek staví.

2. Netleskejte svýma vzácnýma ručičkami; to nechte lidem, kteří jsou mi něco dlužni, nebo kterým jsem něco dlužen já.

3. V sobotu ozdobte svou přítomností vernisáž výstavy Divých; nevím, dostanu-li se tam, – bude asi zkouška na jevišti.

4. Proboha, nezušlecht'ujte můj obraz; cítil bych se pak hodným chlapečkem, což je pocit un peu gênant²⁰.

5. Dear little miss, pan hrabě mi poslal z Londýna fejeton, ve kterém (jaksi ve skrývačce) kreslí také Vás. Až vyjde, doporučuji Vaší pozornosti.

6. Je 12 hodin, 17 minut; smí štvaný muž už skončit? Měl by vlastně teprve začít, ale – dobrou noc!

V dokonalé úctě

K Č

A ještě 7. Váš lístek na premiéru Vám včas pošlu.

²⁰ Trochu nepříjemný. Pozn. red.

[14. nebo 16. 6. 1922]

Anežko Hrůzová,

– hleďte, jak jsem se vyhnul všem přídavným jménům – odpusťte především, že odpovídám nejen pozdě, nýbrž i daleko stručněji, než by bylo Vaše milé, velmi milé psaní zasloužilo, a krom toho méně upřímně, než byste mohla čekat. Mám hrůzu z nějakých vlastních zpovědí; řeknu jen, jak je to hrozně trapná věc, že člověk musí někdy působit lidem velikou bolest, jedná-li tak, jak musí. A to mi otravuje život hlouběji, než si kdo dovede pomyslit. Prosím Vás, nebud'te nikdy nešťastná. A ti živlové, o kterých jste se zmínila, – ach ano, člověk ani nemůže dokonce být na ně hrubý. Passons dessus²¹. Tohle je tak neutěšená kapitola, že je mi mukou jen psát o tom. Nikdy se o tom, prosím Vás, nezmiňujte.

Nu budiž, v neděli jedu na Tatry, Tatranská Lomnice, hotel Lomnice, jak mi poradil pan prof. Syllaba. Doufám, že mi to bude tělesně i duševně na prospěch a krom toho že dopíšu svou komedii. Nevěřím na ten zázrak, že byste se tam objevila Vy; na takové zázraky není ještě vynalezen karburátor. Ačkoliv kdybyste věděla, jaké budu mít pěkné turistické kalhoty a svůdná lýtka, přijela byste tam, i kdyby to bylo na koštěti. Škoda že nevím, kdy je filipojakubská noc; dal bych si s Vámi, černá čarodějnice, rande.

Jsem honěn z okamžiku do okamžiku; není to už ani pěkné; kdybych měl aspoň hodinu denně, kdy bych nemusel pospíchat! A při tomhle životě se namáhám zůstat optimistou! Chtěl bych mít jeden den, jeden jediný den v roce, kdy bych od rána do večera nemusel dělat nic jiného než sakrovat na své živobyti; bože, to by se mi ulevilo!

Hleďte, je to skandál; píši Vám a přitom se dívám na hodiny, že už jako musím běžet; mám nákupy, redakci, divadlo a cestou v tramvaji

²¹ Smažme to! Pozn. red.

musím přečíst dva akty kteréhosi kusu. Bah, takhle si pokazit život! Ale prosím Vás, nelitujte mne; když mne někdo lituje, udělá se mi tak smutno, že bych se nejraději propadl do země.

A co Vy děláte v „náručí přírody“? Upřímně řečeno, neumím si Vás dobře představit v jakémisi přírodním stavu; chodíte-li lesem, jistě tam přes noc povstane promenáda, krámky se zmrzlinou a množství mláďenců hodně tiptop. A kromě toho představit si Vás, že jste v Koutě, – ne, to prostě nejde. Musíte mi nějak vymalovat Váš způsob života.

Váš nadmíru oddaný

Karel Čapek

[26. 6. 1922]

Milá Věro,

už se dlouho chystám odpovědět na Váš dopis a nosím jej s sebou (na srdci) už tak často a na takové cesty, že jsem jej – odpust'te – už dokonale propotil. Po jedné stránce se mne ten Váš dopis bolestně dotkl: jak mne neznáte! jak špatně chápete mé nejhlubší city! Copak si myslíte, že já vůbec kdy piju limonádu? Fuj! Především ani po víně nekřičím; jed, který potřebuji, neopíjím ani nerozjařuje, nýbrž dráždí. Já, prosím, chci požitky, které svědčí, exaltují, vzrušují; které se pijí z mlsnosti a ne z žízně; které vzněcují ducha a dávají mu lehkost až hříšnou; které se jmenují káva, čaj, láska a podobně. To je otázka nervů a ne břicha nebo hrdla. Proboha, nikdy přede mnou nevyslovte jméno „limonáda“.

A proto se mi také nezdá od Vás hezké, že byste někoho – ať je to kdokoliv – chtěla ulíbat k smrti. Co byste pak dělala s jeho studenou mrtvolou? Když už líbat, tož tak, jako když kočka sežere lidem biftek. Neboť především 1. je to hřích, což má v sobě neobyčejné ukojení; 2. je to nelegitimní a nezávazné; 3. kočka sežravší biftek má pak nejhlubší soustředění ve svých vlastních kočičích myšlenkách. Kočka nemyslí na biftek, ale sežere jej. Podobně nemá se myslet na líbání. Má se sežrat líbání, aby pak naše mysl byla bezuzdně volná pro své myšlenky. Věro, jediná věc v životě má cenu: volnost. A kdyby se láska a volnost vylučovaly, volím volnost. Jakož i Vám, která – snad z nedostatku lehkomyšlnějších zábav – máte chuť milovat, pravím s evangelickou důtklivostí: lepší černá křídla než růžová pouta. Víte, „vážná“ láska je ta, která váže; láska musí být nevážná, nesmírně nevážná. A já myslím, že musí být duševní směr, ve kterém velkodušnost splývá s velkou nevážností. Aha, panečku, proto jsem v náramných horách, abych uvažoval o volnosti. Jak se zdá, bídnic, Vám ani nenapadá, že byste mohla také hledat volnost na Tatrách. Víte, mám tady vzrušeně smutné pocity nekonečné

volnosti; ale potřeboval bych Vás, aby má volnost se nepotloukala jen v oblacích. Považte, chodím tu s jednou spisovatelkou (totiž jen tehdy, když nejsem sám); je to strašně anständig²², většinou koukám po houbách, ale takhle občas, řekněme dokonce velmi často, mám divokou chuť – na Vás. Snad tím nejste překvapena.

Nemáte náhodou krční katar? Tady je totiž ohromně zdravé klima na krční katar, a každý moudrý lékař, který by slyšel Váš sladký chrapt, by Vám ihned poradil tento zázračný vzduch – zázračný vzduch volnosti, Věro, volnosti –

Ostatně dělám sám poněkud chrta, abyste věděla.

Nemáte souchotiny? Bohužel asi ne; tady je totiž výborné klima pro souchotiny. Ale to by bylo pěkné, abyste neměla nějakou vysokohorskou chorobu! Mimoto poněkud píšu. To víte, zvyk.

Tak na shledanou, sladký jede, hříšný bifteku kočičí, maso krvavé a skryté.

Váš

Čapek

²² Slušný, čestný. *Pozn. red.*

(242)

14. 7. [1922]

Pozdrav z menší – větší procházky po horách, na kterých se nehřeší. U toho Zeleného plesa (verte!) jsem taky byl, což potvrdí podepsaný právní přítel. – Vracím se pozítří do Prahy.

Váš

K. Čapek

Potvrzuji, že svrchupodepsaný, mně osobně známý dr. Karel Čapek zde skutečně byl a ctnostně se choval.

Dr. Jan Löwenbach

[20. 7. 1922]

Poslyšte, dnes si celý den říkám „sakramentské ženské“; budu totiž patrně ještě dnes večer muset nafackovat jednomu chlapíkovi, který napsal velmi ošklivý a velmi pitomý anonymní dopis stran jedné ženské (kterou, prosím, vůbec neznáte – ani nehádejte). Jak k tomu takový slušný člověk jako já vůbec přijde? – A zítra ráno jedu do Brna, náhodou s bližším určením do Pražské ulice; v noci chci být zpátky. A takhle v jednom kole jsem od svého návratu z Tater; odtamtud jsem Vám dosti včas neodpověděl, ježto jsem byl ducha příliš volného, a tady z Prahy zas proto ne, že jsem ducha příliš nevolného. Mezi námi děvčaty: co za takových okolností na mně a ze mne máte?

Jsem tu nyní nápadně sám; bratr s Jarmilou na měsíc odejeli – kdy přijedete do Prahy? Nemáte nějakou neodkladnou příčinu zajet si na pár dní sem? Mohla byste si dát plombovat zuby, kupovat punčochy nebo podobně. Nebojte se, já nejsem tak poutavý, jak myslíte. Nepoutám sebe sama, natož jiné. Ale víte, je ve mně taková jistá strašlivá nedočkavost – až zatínám nehty. Mordie! Mordie! Teď bych mohl opakovat „sakramentské ženské“, ale v docela jiném a jaksi palčivějším smyslu. Vaše písmo má něco hrozně nahatého; jako by se člověk dotýkal holého těla. Pokušení.

S prací jsem hotov, už v Lomnici jsem to dopsal; ještě pár retuší a už si s tím dál nevím rady.

Začal jsem psát příliš nahoře; tolik moc toho nemohu napsat; už na mne čeká večere a pak zase někam jedu (s těmi slíbenými fackami) atd. Buďte ráda, Věro, že nejste mužským; jednak je to daleko hezčí být Věrou, a za druhé je to pohodlnější. Je to hezké, milé a voňavé být Věrou; jen by to nemělo být tak daleko, tak – tak – moc daleko.

A tedy abych přišel k hlavní věci: čekám, že sem teď přijedete. Rád bych s Vámi uzavřel jakousi smlouvu. Dnes jsem tak nepříjemně roz-

ptýlen a rozdroben, že jsem Vám neměl psát, neboť si zasloužíte hezčí psaní. Připadám si jako cestující, který chvilku čeká mezi dvěma vlaky; důležité je, co je před ním, ale krásnější je, nač vzpomíná; i sedí na svém kufříku, který ho nestydatě tlačí, rád by si pohověl v přepěkném vzpomínání, ale přitom kouká na nádražní hodiny: vlak je tu za tři minuty; ach, Věro, a mně by se tak pěkně, tak prudce, tak nedočkavě vzpomínalo! Nu, což dělat; až podruhé. Pa.

K Č

Milá Věro, je to veliká, veliká chyba, že tak dlouho, předlouho odkládáte svůj příjezd do Prahy. Mohl bych Vám mnoho říci v této kapitole, ale nechme toho. Je to hřích a chyba a já nevím co ještě.

Asi před deseti dny jsem byl v Brně a putoval jsem pěšky zrovna kolem zvířecí školy v Pražské ulici. (Abych se přiznal: stalo se to z profesionální nutnosti a ne z chvalitebné sentimentality.) Dovedete si to představit, jak jsem si ukrutně vzpomínal na – nedokončený koncert. A za půl hodiny nato jsem jel z Králova Pole do Tišnova; celou cestu jsem si pískal a zpíval Schubertův Nedokončený koncert a pořád jsem si říkal: proč to zrovna v nejlepším přestává? Proč? Můj bože, ještě kus dál! po tomhle tak nestydatě roztouženém allegru mělo by přece přijít zuřivé, radostné, tryskající presto a pak nějaké moudré a smírné andante – což já vím, co vše? Ale ne; zatracený koncert je nedokončen. A já, který bych chtěl dále hrát svůj koncert, svou přepěknou melodii, se prohrabávám prsty²³ v prázdnu; nemám tu totiž housle, housličky strašně napjatých a citlivých strun; housle leží někde v Koutě, a buď, hrome, se nějak rozladí, struny povolí, anebo na ně hraje někdo jiný. Ohavná, ohavná situace!

Máte-li rozum, či spíše nemáte-li rozum, nýbrž jiné a lepší dary ducha, rozjed'te se do Prahy, třeba jen na pár dní. Nic víc vám nechci říci, až ústně. Tedy na shledanou, rozumíte?

Váš K Č

²³ Těmi chvalně známými prsty!

[5. 8. 1922]

Milá Věro, je 4 hodiny 25 a v 5 hodin 16 jedu do Jindřichova Hradce; do té doby musím ještě spakovat, třeba jen noční košili a nějaké takové kartáčky. To znamená, že mám zrovna jenom čas políbit Vám ruku nebo obě ruce nebo raději ještě víc za milé, přemilé, strašně milé psaní a v rychlosti sdělit, že když přijedete do Prahy ve čtvrtek 10. t. m., budete tu dost brzo, abychom se mohli sejít o osmé hodině večer řekněme u můstku na Žofín. Prosím, napište mi obratem, mám-li čekat.

Bohužel nemohl jsem pod dojmem Vašeho psaní jít na houby; dokonce jsem se pokusil pokračovat v jakémsi hrozně moudrém článku, ale nešlo to, praštil jsem perem a pustil jsem svou fantazii na procházku. Byla to, ujišťuju, nesmírně krásná procházka. – Do Vašeho příjezdu bude opsán můj nový kus, takže Vám jej budu moci přinést, kdy budete chtít. – Prokrista, co všechno bych chtěl a měl napsat, ale musím už běžet! Nu, krásně se mi pojede; budu sám, a jestli Vám nebude znít v uše, ať jsem zatracený. Počítám dny a bezmála hodiny. Co chcete, člověk je blázen. – Tedy ve čtvrtek jistě.

Váš K Č

(246)

[Praha, asi mezi 5. 8. – 24. 8. 1922]

Milá Věro, jak jsem slíbil, tak se stalo: nechal jsem Vaši knížku v kapse. Nesu Vám ji, abych ji tedy nemusel balit. A mimoto, rád bych Vás ještě viděl, než... nu, než odjedete. Budu dnes doma od tří do šesti. Můžete-li se pro mne stavit, učiňte tak. A v 8 hodin budu na nábřeží u Žofína čekat pět nebo deset minut. Není-li Vám naprosto možno přijít, nenaléhám; přeju Vám šťastnou cestu a těším se, že Vás uvidím v Brně.

Váš oddaný

K. Č.

[24. 8. 1922]

Milá Věro,

mám, zajisté mám –

Ale mám toho trochu mnoho, jak chápete zajisté sama, děláte-li totiž takovou plytkou věc a čtete noviny. Stojím v plném boji – nebo počkejte, musím začít víc od začátku. Tak tedy jedné středy mne přepadla taková ohavná chabost, za kterou se podnes stydím; no a napil jsem se z něčeho zázračného a jaksi jsem zvedl hlavu; a pak téhož večera na mne přišla taková strašná energie, že jsem popadl právě nastalou mizernou situaci za nejradikálnější konec. Tedy ta středa je vším vinna, nebo ta zázračná studnice, nebo něco mužského, co se vzpamatovalo; zkrátka od toho večera jsem na koni, schůzuji, intervenuji, píši a dělám spoustu hrozně důležitých věcí, na které bohudík nevidíte, neboť byste se mi snad vysmála. Nicméně boj je boj a pro nás hloupé mužské to má jakousi sportovní hodnotu. Je to poněkud příliš zaměstnávající sport: už tři dny se chystám Vám psát, ale málem už ani doma neexistuju; včera jsem už utrhl papír z bloku a chtěl napsat „Milá Věro“, když v té chvíli pro mne přišel posel; a honem kamsi! I teď mám jedno oko (levé) ustavičně na hodinách, neboť za čtvrt hodiny musím být v redakci a za další čtvrt hodiny v divadle. A těch návštěv, co ke mně chodí! A ten vztek, co mám, když takový divadelní mužský zadek se uvelebí zrovna na místě, kde kvetly růže! Nu, co platno, válka je válka; však to dlouho nepotrvá, a buď slavně odtáhnu z divadla, nebo se tam vrátím pokryt vavříny a jinými lichotivými hloupostmi. A dost o tom a nyní bych měl psát o jiných věcech; ale protože o takových věcech obyčejně mlčím, prosím Vás snažně, abyste si je myslela sama; nemůžete si jich nikdy myslet dost ani dost horoucích. – Kdy přijedu do Brna, to dosud na chlup nevím.

Doufám, že jste ještě v Proseči. L.V.M.D.V.C.B. a V.L. etc.

Váš

K Č

Milá Věro,

už toho mám dost! už toho mám dost! Právě jsem upotil dva dlouhé anglické dopisy kvůli svým zatraceným dramatům, svou vlastní biografii a jiné ohavnosti. Už toho mám dost! copak si mám pořád kazit svůj mladý život, protože mne potkalo to neštěstí a měl jsem takzvaný „úspěch“ – věc, kterou si nezahřeju ani nastydlá kolena, kterou pořád musím s sebou tahat atd.?

Passons dessus. It is highly dull. Tři dny jsem měl na krku francouzského divadelníka, který za mnou schválně přijel. Ah, nenechal jsem ho sedět na kanapi; byl to jinak milý čahoun, ale – Lassen wir's. Celý svět se proti mně spikl. Abyste věděla, dnes jsem si najmul sekretářku; nabízel jsem tuto funkci Vám, ale vy jste dala přednost nevímjaké technické kanceláři; to je Vaše věc – moje ovšem také. Moje sekretářka umí šest jazyků; ale když si vzpomenu na jeden jediný, růžový, hbitý a plný rozkoše, hrome! Ale „nechme té kapitoly“, jak praví Moliere; já dnes chci hubovat. Zítra musím jít k panu starostovi. Mimoto dělám režii Cenci, ukázalo se najednou nutno, abych ji honem udělal; to znamená, že se před 25. září nedostanu do Brna.

A tomuhle se říká život!

Milá Věro, nelíbí se mi můj život; na mou duši, chtěl bych být aspoň čtrnáct dní děvčátkem. Chtěl bych vonět jako kytička a být zamilovaný a jít s tlukoucím srdcem na rande a mít v puse růžový a sladký jazejček a spoustu jiných neméně krásných věcí – a nebýt světu dlužen nic než svou vlastní radost, svou krásu a lásku a jiné věci, které nestojí mnoho práce. Anebo ještě raději bych chtěl čtrnáct dní (nejméně!) být s takovým děvčátkem, putovat s ním „von vorne und von hinten und auch

von allen Seiten²⁴“, jak praví hloupá německá písnička, která mne dnes pronásleduje po celý den. Chtěl bych – chtěl bych – však vy víte, koho myslím; a vy víte, že těmi všemi zuřivými a rozházenými a slepými slovy chci jenom maskovat takový nahý a strašně smutný a naléhavý křik a volání. Byl by luxus, kdybych psal upřímně, protože bychom z toho nic nezískali. Ale chtěl bych si na Vás aspoň prstem sáhnout. Když jste v Brně, jako byste ani nebyla skutečná. – Rozhodně myslím, že byste měla přijet do Prahy něco nakupovat; na dva, na tři, na čtyři dny, ne?

Tolik se vždycky těším, že Vám napíšu pěkné psaní, protože na Vás pěkně myslím; ale když začnu psát, dostanu vztek, že jste v Brně a že Vám nemohu ty pěkné věci říkat někde při večeři nebo za ještě vlídnějších podmínek. A já mám vztek, Věro. Mějte se dobře a pište, pište víc než já, neboť Váš život je lepší.

Váš

K Č

²⁴ ... zepředu a zezadu a ze všech stran. *Pozn. red.*

(249)

7. X. [1922]

Milá Věro,

jen několik slov, ale zato podstatných: budu v pondělí (9.) v Brně a budu Vás čekat o půl šesté u vchodu do Lužánek, ovšem za každého počasí. V úterý nebo spíše ve středu (podle Vašeho přání) pojedu do Teplic a po několika dnech se vrátím do Brna. Vymyslete zatím pro pondělek nějakou pěknou procházku nebo vůbec něco příjemného; dám se Vámi vést.

Váš K Č

(250)

[14. 10. 1922]

Milá Věro,

nemohu napsat datum, neboť nevím, kolikátého je. Je asi sobota, zítra se vracím do Brna a v pondělí o páté hodině (přesně) budu u Lužánek čekat, vyprosím si pěkné počasí a vůbec veškerou milost osudu a požehnání Fortuny atd. – Právě jsem dopsal třetí kapitolu. Žiju prostřed strašlivých krveprolití; čtu totiž detektivky. Je to neobyčejně posilující a uklidňující. Musím honem na poštu, pokud ji nezavrou. Tedy pa a v pondělí o páté na shledanou!

Vaše

koruna československá

[Snad 22. 10. 1922]

Milá Věro,

píšu 1. proto, že jsem vlastně už dávno měl Vám psát, 2. proto, že se mně udělalo jaksi smutno a těžko. Proč, nevím. Protože je zrovna neděle, mohu si ve svém zaměstnaném životě dopřát luxus smutnocitu; ve všední den by mně na to asi nezbyla volná chvíle. Je mi tedy smutno. Odpoledne byl u mne Fráňa Šrámek, moc milý a hodný člověk, a byl jsem s ním a se psem (neboť jsem dostal tuze krásného a moudrého huňáče teriéra, jenž slyší na jméno Honzík) na procházce. Byl pěkný den, ale byl podzim. A když jsem se vrátil, choval jsem Honzíka na klíně, neboť je to pes něžné a libé povahy, a přitom jsem tedy shledal, že mi je smutno. Nuže, je mi smutno. Od té doby, co jsem se vrátil, jsem měl mnoho naléhavé práce v divadle a jinde a napsal jsem dvě kapitoly románu; a nyní je mi smutno. Jářku, smutno je mi. Docela hloupě. Vzdychám nosem jako Honzík. Arciže bych Vám měl napsat spoustu pěkných a uctivých a srdečných věcí; arcíže jsem Vám dlužen všeliké díky a novinky a kdesi cosi. Slyšte ten dlouhý vzdech a řekněte, není-li mi jak náleží smutno. Je to solidní, melancholický a vydatný smutek; je šedý, černě pruhovaný, poněkud tuhý a vůbec mně nesluší, jak jsem shledal v zrcadle. Tak, přišel bůhví odkud a zahalil mne fádňmi záhyby. A k tomu všemu položil své fádň záhyby mezi Prahu a Brno; to jest, pustím-li své vzpomínky na procházku, nalézají všude jen ten pruhovaný smutek. Všechno vypadá smutně, i václavkový klobouček, černá hedvábná taštička, teplý hnědý kabát, dokonce i pan Arne. Ne, ne, ne, Věro, jsem fádň a protivný člověk; václavkový klobouk není smutný, nýbrž utěšený a pěkný; jen já jsem neutěšený. A přece měl jsem dnes příjemnou chvíli; hladil jsem konečky prstů přepěkné dívčí líčko; psal

jsem totiž asi hodinku kapitolu Nausikay²⁵ a docela jsem se mazlil s tím hloupým sladkým telátkem, s tou doktorovou dcerkou. Ale teď, jak výše řečeno, jsem ohavně smutný. Nu, přejde to; ale není tu nikdo, kdo by mi pofoukal bolest nebo aspoň dal do zad pořádnou ránu a řekl: Vzchop se, člověče, nebo aspoň nepiš takové hlouposti, abys někoho, kdo je má číst, uvedl v pokušení myslet si, že je na světě smutno, zatímco tomu nikterak není tak, aspoň ne pro toho, kdo bude tak neprozřetelný a bude číst až do konce tento zbytečný a černě pruhovaný dopis a právě na tomto místě se beznadějně zaplete do téhle věty, jež, jak patrně, nemá hlavy ani paty, ani břicha, zatímco daleko podstatněji a srozumitelněji lze napsati prostě toto: mám... a jinak je mi smutno, právě proto, že mám... a tak dále; to ostatní se píská, a sice nosem (velmi tenounce), jako píská Honzík, když se nechá o samotě. Tak, teď jsem to snad řekl jasněji a mohu přát dobrou noc.

K Č

²⁵ Román *Krakatit*. Pozn. red.

Milá Věro,

toto jest sedmé psaní, které dnešního večera píšu; tři do Ameriky, jedno jednomu dělníkovi, který se pouští do literatury, má cosi jako talent a potřebuje povzbuzení, a jedno poste restante do Košic, nějaké zarmoucené neznámé paní, která se ke mně obrátila o radu, má-li se rozvést se svým mužem, protože jí chodí k holkám a nadává jí, že je hubená („nemám žádná prsa“, přiznává ta nešťastnice a táže se také, má-li snad více jíst, aby byla tlustší, nebo není-li příliš smyslná, což snad prý jejího muže odpuzuje – jako bych já to mohl vědět!); a ještě jedno psaní nějakému evangelickému seniorovi. – Povážíte-li, že jsem ráno čtyři hodiny aranžoval Věc Makropulos a že jsem odpoledne napsal strašně moudrý článek pro Lidové, uznáte zajisté, že to je pilný život – a prosím, je to po celém týdnu první den, kdy mám „dost času“ napsat Vám dopis. Tak tedy to se mnou stojí. Zkrátka, víc práce, než je slušno. Přitom už celý týden jsem nepsal na Krakatitu (uvázl jsem uprostřed 12. kapitoly, akorát tam, kde to děvče má nechat ty dveře otevřené, víte? ty do svého pokoje, a jak on tam potom nejde a jak Vy jste říkala, že ona musí proto mít strašný vztek, – jste už doma?).

Musel jsem chodit na Rusy²⁶, musel jsem dělat režijní knihu na Makropulos, zkrátka musel jsem mnohem víc, než bych měl; – zkrátka, to vše není příliš dlouhé omlouvání, proč jsem (snad) tak příliš dlouho nepsal, nýbrž je mi to úlevou a jaksi pohodlíčkem takto si postěžovat na celý svět i na sebe sama, compris? – Krom této staré stížnosti není nic nového; jsem ospalý jako můj vlastní pes, a co Vám tyto řádky píšu, spím při tom a mám divný sen: zdá se mi, že nepíšu, nýbrž putuju takovou stezičkou na stráni, a dole jsou světélka, a to jsou vlastně Pisárky,

²⁶ Vystoupení Moskevského uměleckého divadla ve Vinohradském divadle. Pozn. red.

a je noc, a hvězdičky, a děje se něco náramného, ale co, to nemohu a nesmím napsat; vždyť Vy jste mi také nechtěla vypravovat ty své jisté sny, a tak já mlčím a sním (od slovesa sníti) svůj divný sen a Vám, Veverko, přeju šťastnou dobrou noc a ten samý libý sen. A pak mi něco o něm napište.

Váš oddaný K Č

(253)

[Snad 20. 11. 1922]

Tady ten lísteček. Bude-li to muset být, pokloním se směrem k Vám; ale bude ze mne jen stín člověka. Je zase půlnoc. Čas a divadlo jsou moji nepřátelé! Dobrou noc.

K. Č.

[27. 11. 1922]

Milá Věro,

děkuju za Vaši vzpomínku k premiéře; zdá se, že jste ji (totiž tu premiéru) brala vážněji než já. Já jsem totiž byl dán vepsí daleko silnějšímu a vznešenějšímu zájmu a nadto jsem podlehl nové, velmi náruživé a něžné lásce. Onen zájem byl zařizovati se. Dnes poprvé sedím ve svém novém bytě (pořád Říční 11) a tohle je vlastně první dopis, který ve svém novém, velmi rozšířeném pelechu píši. Dalo mi to hrozně práce: všechno shánět a nakupovat a stěhovat atd. Nemám to ještě hotové, ale dá se tu už bydlet. Mám tři pokoje, dva veliké a malou ložnici; nově malováno, nová kamna, nový nábytek, nové záclony, novou, ohromnou, mosaznou postel, zkrátka všechno nové, až mně samotnému je z toho luxu ouzko. Jsem ještě příliš unaven stěhováním, než abych to mohl jaksepatří popsat. Počkejte na příští psaní, které napíšu, až budu zařízen do posledního hřebíku. Teď jsem udřený jako nosič či listonoš (považte, že vedle toho byly zkoušky na Makropulos), umazaný a koneckonců šťastný, že aspoň tři čtvrtiny práce jsou odbyty. A teď o své nové lásce. Jsou to perské koberce, do kterých jsem se zbláznil; a jako někdo nemá dost peněz na tanečnici, do které se zamiloval, tak já nemám dost peněz na tuto hříšnou vášeň. Ach, co všechno bych chtěl psát o těch zářivých, lesklých, hlubokých krasavicích, ale jsem tak unaven, že stěží ovládám pravopis, natož vyšší poezii. Nic naplat, Věro, nejsem s to psát; jsem šťasten, že lidsky bydlím, ale zvířecky unaven a vyčerpán. Tož dobrou noc a příště bližší podrobnosti.

Váš

K Č

[16. 12. 1922]

Milá Věro,

zdá se mi, že jsem poněkud déle nepsal. Mám na to vícero výmluv; zajímavé je, že jsou vesměs pravdivé. Tak například 1. jak vidíte svým detektivním bystrozrakem, píšu dnes na novém papíře; tj. došly mi dopisní papíry a trvalo dobrých pět dnů, než jsem se fyzicky dostal k tomu koupit si nové; dobrá výmluva, že? 2. Stonal jsem dosti vydatně; kašlal jsem a kašlu dosud velmi energicky na vše a pár dní jsem dokonce ležel. Dobré, co? 3. Měl jsem báječné množství pracovních restů, mezi nimiž jsem se ploužil. 4. Hořela mi špatně kamna. 5. Vy jste mně také tak dlouho nepsala. 6. Můj nový byt ve mně podněcuje snivost a zádumčivost; rozhodně raději si tady vzpomínám a ledacos představuji a ledačím s se kochám, než bych to psal. 7. Jsem zamořen návštěvami; hlavně, a to vám už je k zbláznění, musím denně vyhazovat aspoň dva agenty s perskými koberci, což rozhodně nejde tak rychle, jak si snad myslíte. 8.–12. Chtěl jsem Vám napsat celý tučet důvodů, ale myslím, že by Vás to už nebavilo. – Opravdu, měl jsem několik nesmírně mrzutých týdnů; všechno se mi vzpříčilo, práce se mi vysmekla z rukou, z divadla jsem (ostatně bezvýsledně) dával výpověď a vůbec měl jsem tisíc chutí převrátit svůj život nohama vzhůru. Dály se špatné věci a mnoho mne hnětlo. Nuže, pokoj s tím! Nejsem člověk, kterému dělá požitek nechat se litovat. Jmenovitě od mladých děvčat ne. To už mám raději, když máte na mne vztek. Tak vida, řeknu si, to ona se kouše do spodního pysku, a zatíná snad i palce u nohou, a kouká zle zpod takové čupřiny, co jí obyčejně padá do čela; a jistě když má vztek, tak bledne. A i ten spodní ret, i ty palce u nohou, i ta čupřina, i ta bledost, to všechno jsou milé a hezké věci; a pohnout jimi na takovou dálku, to tak trochu je jako dotýkat se jich prstem, člověk je zrovna cítí.

Nic, nic, nic nového není ve světě. Román zůstal dosud u kapitoly 11/1 – představte si, že jsem v něm musel mnoho předělávat; studoval jsem totiž učenou knížku o třaskavinách a shledal jsem, že jsem měl o nich všechno špatně. Bože, ten svět je složitý; člověk si nemůže volně vymýšlet ani tak prostou věc, jako je chemie. Mám zase novou lásku, a sice černošské povídky; jsou takové dětské a prasácké, výsměšné a naivní, má to kus rabelaisovštiny a ani ždibet lyriky; je v nich rozkoš ze lhaní a ohromné nadšení pro mazanost a lstivost; nu, velmi zajímavá psychologie. Ostatně, jako vždy, vedu život zaměstnaný a neplodný, mařím čas, abych neměl kdy, a jaksi úmyslně obcházím ty pravé cíle, jako například i v tomto dopise, v němž jsem tak šikovně obeplul vše, čemu se říká „od srdce“. Vidíte, pořád se stydím být upřímný; v tom už mne, Věro, nenapравíte. Bručím, bručím, a to je má řeč i mé psaní; má romance začíná, když mlčím. A Vy, Vy hodně tančete a blázníte a zlobte se a užívejte.

S pozdravem nejsrdečnějším

Váš K Č

Milá Věro,

ráno mně přinesli ty chryzantémy rovnou do postele a do mne jako když hrom udeří: zapomněl jsem letos na Ježíška! Totiž ne na to, že je nějaký Štědrý večer, nýbrž na to, co to znamená. Už je to tak: budu-li jednou nesmrtelný, bude to jen proto, že zapomenou umřít. Děkuju Vám tedy za ty chryzantémy i za Váš dopis, nejen proto, že jsou ty květy tak krásné a Váš dopis ještě krásnější, nýbrž proto, že mne ta nádherná vzpomínka vyhodila z postele, mrštila mnou jednak na hlavní poštu s telegramem, ale hlavně do města, abych nakoupil dáreků pro bratra i Jarmilu, neboť jsem zapomněl i na to. Přisámboh, že to není z bezbožnosti. A tak jste mne dokonce zachránila před ostudou.

Proboha Vás prosím, kdypak je svaté Věry nebo svaté Hrůzy, nebo kdypak jsou Vaše narozeniny? Abych Vám totiž mohl ukázat, že nejsem takový pohan, abych nesvětil svátků a jiných významných dnů v roce pozdvižením mysli a obětováním bohu libých darů. Stydím se velmi: Myslím, že je to znát i na tomto psaní. Snad je na tomto psaní znát i mnoho jiného, například že jsem se přesytil rybou, že jsem dostal k Ježíšku cestovní kufr a hodiny, že je velmi, velmi pozdě v noci, že zase dělám režii Šrámk, že jsem tu dvanáctou kapitolu Krakatitu dosud nedokončil a tak dále; prosím, tyto věci čtěte mezi řádky a nyní mne nechte, abych se dostal k hlavní věci, totiž

k blahopřání,

to jest k vinšování všeho krásného k těmto svátkům, jakož i k celému Vašemu životu, který bude po nich následovat. Bože, co je krásné? Krásné jsou chryzantémy, ale krásné jsou také hvězdy, hvězdy na nebi (zejména v okolí jistých Vinohrádků); krásné jsou noci, láska je krásná a nejkrásnější je radost; krásné je vzpomínání i toužení i shledání, krásná je blízkost i dálka, někdy dokonce je krásné i utrpení. Co Vám

z toho všeho mám přát? Krásné je sedět na mezi u továrního plotu nad Královým Polem a nepřiznat si to pravé; krásné je přiznat si to; krásné jsou růže vadnoucí na polštáři právě opuštěném; nadevše krásné je, co bylo, i to, co nebylo a může ještě být a bude, krásné je, co si člověk jen vymýšlí, – proboha, vyberte si z toho všeho! Volte to nejkrásnější; volte vždycky to nejkrásnější, to podivně a ostře a trýznivě krásné. A já ve své tabákové samotě Vám to přeju tak silně, že až to bolí.

Těžká mám víčka; chtěl bych je zavřít a mučit se vzpomínáním. Těžká víčka a těžkou hlavu; těžký život a těžké úkoly; ale mé ruce jsou lehké a chtěly by se lehce dotýkat věcí nejkrásnějších. Víím, kde jsou; vidím je, dýchám je; je to ohromné. Ten „věčný kout v srdci“ se jich nezbaví, i kdyby chtěl, i kdyby se jim zoufale uhýbal. Co platno, Věro: tomuto trápení bych ujít nechtěl nikdy.

A nyní půjdu zavřít víčka, abych se na ně, na to nejkrásnější, díval. A dotýká-li se Vás něco této štědrovečerní noci, nelekejte se: jsem to já.

Váš K Č

[10. 1. 1923]

Milá Věro,

psala jste mi sice jednou, že nemám být ve špatné náladě, když Vám píšu, či respektive že mám Vám psát, když nejsem ve špatné náladě, ale tentokráte jsem zase ve špatné náladě, a sice prostě proto, že mne bolí zuby; mám totiž chronický zánět dásní, což má po latinsku zvonivý název gingilitida, ale pocit to rozhodně není zvonivý; a ježto je to případ velmi chronický, nemohu čekat, až to přejde, a proto píšu psaní, třeba trochu mrzuté. Dále mne mrzí, že jsem včera já sám zapomněl na své třiatřicáté narozeniny, čímž jsem přišel o příležitost, abych sám sobě vyčetl a vyčinil, že jsem dosud nespasil svět. Dále, co mne ještě mrzí? Že jsem se s Krakatitem nedostal dosud přes kapitolu XV, že jsem dnes celé odpoledne ztratil jakýmsi funusem, že mne dnes potkaly dvě nejen nepříjemné, ale přímo trýznivé věci, a dost: to stačí. Píše-li se mladé dívce, má se psát o věcech krásných a potěšitelných; měl bych tedy něco lhát, ale pozoroval jsem, že nejlíp člověk lže odpoledne; v noci je člověk o něco upřímnější, jmenovitě je-li sám – ve dvou není nikdy docela pravdomluvný. Je příliš pozdě, abych lhal; je třiatřicet hodin, a nebudu tedy mluvit o zářivé obloze, když je šedivá, a o luzných snech, když mne bolí zuby, že ano? Onehdy se mi o Vás zas jednou zdálo, ale v tak zvláštní souvislosti, že to ani nemohu psát; bylo to pěkné a smutné. Tak tedy Vaše zimní sezona bude hodně taneční; já mám zase tanec se Šrámkem, režuju jeho Plačícího satyra; hle, jak úspěšně lze vraždit čas. Zítra budu mít poprvé dekorace; mám tedy nač se těšit; pak se budu těšit na generální zkoušku a pak už zas na to, až to bude odbyto, a vida, člověk se přesunul přes tři neděle, ani nevěděl jak.

Ještě nevím, kdy bude premiéra Makropula v Brně; to víte, že budu hledět přijet.

Bože, jak je tu ticho! Jen hodiny tikají, a pak něco vzdychne v kamnech; péro šustí tak, že si myslím, že kdybych mohl zavřít oči, poznal bych po zvuku, co píšu. Je to škoda, člověk mluví ze sna, a nikdo ho neslyší; jak by bylo zajímavé, kdyby psal ze sna, jak by se ráno sám divil tomu, co psal a proč to psal, a jak by mne například těšilo, kdybyste mi ze sna poslala psaní, a jak by to bylo zajímavě nediskrétní atd., že? Mám teď noc co noc tak zajímavé sny – čtu teď vždycky v posteli černošské povídky a pak se mi v snách všechno tak špásově poplete – a ráno nikdy nic nevím. A teď, Věro, dobrou noc; snad se mi zase bude zdát o Vás, snad má noc bude lepší, nežli byl tenhle den.

Váš

K Č

(258)

[19. 1. 1923]

Milá Věro,

chtěl jsem samozřejmě přijet na premiéru Makropula, ale dostal jsem zrovna na pátek pozvání k večeři na Hrad. To prý se nesmí odřící, následkem čehož jsem nucen zůstat v pátek tady a přijet na první reprízu, tedy asi v neděli. Dám potom o sobě vědět a těším se ukrutně atd.

Váš oddaný

K Č

(259)

[12. 2. 1923]

Jsem v Berlíně, zítra nebo pozítří v Hamburku, asi po dvou dnech v Drážďanech. Kdybych měl víc času, podíval bych se do Ameriky.

Srdečný pozdrav

K. Č.

(260)

[15. 2. 1923]

Dříve než dokonám uběháním, posílám poslední pozdrav.

K Č

(261)

[19. 2. 1923]

Milá Věro,

na Váš bojovný výstřel odpovídám zatím (zatím, neboť dnes opravdu nejsem s to slušně psát pro rýmu a nevolnost a vážné morální utrpení), že máte snad už v rukou důkaz mého alibi (nevím už, je-li to pohlednice z Berlína nebo z Hamburku), že jsem zkrátka asi deset dní cestoval, a sice cestoval tak opravdovsky, že jsem neměl času ani spát, natož sednout si a psát. Vrátil jsem se včera večer a od té doby spím, pokud to dovolují okolnosti. Až budu mít trochu jasnější chvíli, ozvu se sám a s radostí; teď mějte se mnou strpení, jsem důkladně – spíš duševně než tělesně – rozšoupanut; jakási nervová skleslost či co. V tomto stavu se skutečně k ničemu slušnému nehodím; jdu uložit svou mrtvolu do postele a doufám v jediné, že usnu beze snů aspoň na týden a že během mého spánku nastane ostatně konec světa. Nenastane-li, pak Vám ovšem napíšu lepší psaní, než je toto.

Váš K Č

[8. 3. 1923]

Milá Věro,

ačkoliv jsem se nedočkal odpovědi, dávám o sobě zprávu, jak jsem slíbil. Není nejlepší: není mi totiž dobře, našli na mně nějaké anemické šelesty a hlavně jsem velmi na huntě nervově; zkrátka doktoři mne posílají nejmíň na čtyři neděle na jih. Chystám se tedy pomalu na cestu; chtěl jsem jet do Španělska, ale nemám dost kuráže; tedy do Itálie, snad až na Sicílii, nevím dosud, ostatně kamkoliv, kde bych byl němým poustevníkem. Samotařím, utíkám před všemi lidmi; ani dost málo nejsem veselý, naopak zlý a smutný, nepracuju, mrzím se na vše, netěším se z ničeho. Prašpatný stav; což poznáte nejlépe z toho, že ani nemohu vzít pero do ruky. Ani byste mne nepoznala. Nu což, snad se tam dole z toho vylížu. Nu, nechci raději víc o sobě psát; což, patří mi to, je to jistě trest, třebaže nevím zač, ale jistě jsem něco špatného provedl; neboť cítím k sobě velikou nenávist. – Doufám, že kdyby se Vám uráčilo dát mi o sobě zprávy, byly by utěšenější. – Chtěl jsem se rozejít do Brna, ale plno věcí mne zdrželo; teď bych se nikomu nechtěl ukázat, dokud nebudu zase ve své staré (hroší, oslí a sviňské) kůži. – Dost, Karle, dost, není s tebou řeč, a i ten inkoust zhoustl tvou kašovitou melancho-lií a nechce psát; zalez pod zem, krtku, a spi.

Poroučí se Vám prozatím Váš zcela nesnesitelný

K Č

[5. 4. 1923]

Milá Věro,

děkuji za Vaše milé psaní. Nu vidíte, já také jsem dočista zapomněl na Velikonoce, na koledu, dynovačku a jiné hezké věci; ale na rozdíl od Vás nejsem „úžasně svěží, jarní, plný přání, tuh a štěstí“, spíše naopak, ani se nemazlím se sladkými jarními dny. Nebudu Vás tedy otravovat líčením, jak se mi daří; raději nemluvit; jak jste snad četla (nebo nečetla) v novinách, vzdal jsem se divadla, tj. veřejného působení, ze „zdravotních důvodů“ z velmi nutné duševní hygieny; a má velmi už blízká cesta do Itálie je pro mne čím dál tím víc cosi jako dočasný útěk do kláštera. Zkrátka není mi duševně dobře. Na román jsem tři měsíce už ani nesáhl; vůbec nesáhl jsem, jak se mi zdá, už hezky dlouho na nic příjemného a sladkého. Ale – passons dessus! Zatím dokonale ubíjím veškeren čas myslitelně nejtěžšími režiséřskými manévry. Od devíti ráno do osmi večer si téměř nesednu; pak jsem tak bezvadně unaven, že mi zbývá jen sníst aspirin a vlézt do postele, abych neusnul v židli. Život, co? – Ale – Schwamm darüber!²⁷ Co Vám mám, proboha, o sobě napsat? I mé písmo je tak nepříjemně rozklížené, odvykl jsem psát či co, a v Itálii si ještě odvyknu mluvit. Dobře mi tak! dobře mi tak! má se žít pomaleji. Ale já si nenaříkám, a proto také nepíšu, a proto už nena-píšu nic víc než srdečný pozdrav, a na shledanou!

Váš oddaný

K. Čapek

²⁷ *Schwamm darüber!* – Zapomeňte na to! Obrát'te list! Pozn. red.

(264)

17. IV. [1923]

Milá Věro,

tedy už jsem se na tu cestu pustil, což dokládám tímto lístkem. Popisovat to nebudu, je zatím toho příliš moc; ale mám se při všech nevyhnutelných pohromách dobře.

Srdečně zdraví

K. Čapek

(265)

22. IV. [1923]

Dnes jsem strávil velmi krásné ráno na mořské pláži. Jsem pořád v přeletu, denně jinde, jako pták, který nemá hnízda. Ale je tu pěkně; a jsou aspoň okamžiky, kdy jsem dokonale šťasten. Ted' jedu do San Marina kouknout se na nejmenší stát na světě.

Srdečně zdraví

K Č

(266)

27. [4. 1923]

Kdyby tu nebylo tolik Angličanek! a tolik novomanželů! a tolik vou-
satých katolických poutnic!

Srdečně zdraví

K Č

(267)

1. V. [19]23

Ještě jsem se nezastavil; ještě se řítím skoro denně jinam, jako honěný. Ještě jsem si nesedl, ještě jsem neřekl okamžiku: „Verweile doch, du bist so schön.“²⁸

Váš oddaný

K Č

²⁸ Chvilku postůj, jsi tak krásný... (citát z Goethova Fausta). *Pozn. red.*

(268)

4. V. [19]23

Ještě nejsem dost daleko, abych se zastavil a ohlédl se nazpátek.

K. Č.

(269)

Palermo, 8. V. [19]23

Ještě toho nemám dost, ještě jedu dále; ale nic není krásnějšího než
moře a cesta po moři.

Srdečně zdraví

K Č

(270)

10. V. [19]23, Girgenti

Už nemohu dál přes moře Africké, i musím se pomalu vracet, byť toliko oklikami, jak jen mi bude možno.

Srdečně

K. Čapek

(271)

13. V. [19]23, Taormina

Už zase k severu. Už bude konec všeho. Už jsem všechno viděl,
a nejsem na tom o nic líp. Kam teď pojedu?

Srdečně

K. Čapek

(272)

16. V. [1923]

Hrozně mnoho much je tu. Prostě k nesnesení.

Váš

K. Čapek

(273)

Řím, 19. V. [19]23

Trochu se utěšuji starokřesťanstvím; následkem toho by mne dnes málem byli zamkli v katakombách u S. Agnese fuori. Naštěstí byl s sebou náš vyslanec od papežské stolice, takže se pánbůh slitoval aspoň nad ním, když už ne nade mnou.

Srdečně

K Č

(274)

Středa,?, 23

Tady bych chtěl složit své kosti.

Srdečně zdraví

K Č

(275)

26. V. [1923]

Srdečný pozdrav od Arna.

(276)

Janov, 29. V. [1923]

Už nevím kam dál; musím se tedy vrátit domů.

K. Č.

(277)

Mendola, 7. VI. [1923]

Když jsem nemohl dál, šel jsem výš; i tady je dobře býti, třeba je jen něco přes třináct set.

Srdečně zdraví

K. Č.

[23. 6. 1923]

Milá Věro,

jak vidíte, jsem zase v Praze; jestli šťastně nebo nešťastně, to nevím, a už zase sedím na Krakatitu; chudák ležel šest měsíců a hodně ztratil na třaskavé síle; dá mi dost práce, než do toho zase přijdu. Dle mínění jiných vypadám tuze dobře; sám to nevím, protože se dívám do zrcadla, jen když se holím. O Vás nevím teď docela nic; děkuji za dopis, který tu ležel na poště. Jsem zase starší; jsem totiž už potřetí strejcem. Nu a jinak, jinak... vrátil jsem se samotářštější, než jsem odejel; bota, která mne tlačila, tlačí mne dál; neklid, který mne poháněl, mne neopustil. Měl jsem krásné chvíle tam dole; byl jsem až opilý svým putovním poustevnictvím a není mi teď volno mezi lidmi.

Je možno, že se v nejbližších dnech octnu v Brně; stůně mi dost vážně maminka, tak se tam možná pojedu podívat. – Vy, která to se mnou nemyslíte špatně, porad'te mi: mám vydat v knížce ty své pitomé „listy z Itálie“? Někteří mne k tomu nabádají, jiný mne z toho zrazuje; a ač nemám zvlášť vehementní zájem na tomto světě, nerad bych si přece udělal ostudu. Tož porad'te. – Kdy pojedete na prázdniny?

Vid'te, jsem suchý a protivný. Nedivte se tomu; člověk, který se pro něco trápí, je vždycky těm druhým protivný. Já mám mnoho trápení, a dál už neřeknu ani slova. Bůhví, měl jsem (v Itálii) moc silné pokušení zmizet na čas v nějakém pěkném klášteře; bohužel nechtějí tam nezna-bohy přijímat. Ted' mám jakýs takýs klášter tady. Jsem totiž docela sám.

Těším se, že Vás – ať tady či v Brně – hodně brzo uvidím, a jsem Vás oddaný

K Č

Vzácná a vážená Věro,

psala jste mi tak samozřejmě o své budoucí svatbě, jako by se rozumělo samo sebou, že o tom už vím. Nevěděl jsem pranic; i nezbývá mi nyní než svolávat veškero požehnání nebes na Vaši hlavu i na hlavu vyvoleného, o němž jste mi zapomněla napsat, kdo jest, jaké barvy atd. Kdybych nyní psal, co vše Vám přeji, možná že bych napsal veliké hlouposti. Ale je od Vás hezké, že jste ani v omilostněném stavu zasnub nezapomněla na své jiné ctitele. Jsem zvědavý člověk: prosím Vás, jak se to vlastně stalo? Něco bližšího byste mi o tom měla napsat.

V těchto dnech jsem dvakrát projížděl Brnem, ale jen nočními vlaky; nebylo mi naprosto možno zdržet se. Byl jsem v Teplicích, kde moje matka byla na tom už naprosto bídňě; nyní se její stav potěšitelně zlepšil, takže už není bezprostředního nebezpečí.

Mé hlavě se zalíbilo už celý týden ustavičně bolet. Měl bych jet ven, ale pokud nemáme jistoty s maminkou, není to možno. Krakatit vzniká pomaleji, než by měl; budete s ním stěží spokojena, táhne se trochu a dělá si chvílemi legraci z posvátných lidských citů, jako je láska.

Jinak vyvíjím v sobě nyní veškeré ctnosti poustevníka; jsem hrozně mlčelivý a osamělý, a dokonce, já bídník, si v tom libuju. Těším se dokonce, že se příštího roku odstěhuji až bůhvíkam za Prahu, kde si stavím s bratrem domeček; tam zmizím nadobro v nějakém květinovém záhonku a jen jednou za rok vystoupí ze mne na hladinu světa bublina, drama nebo román, nad níž moudří lidé řeknou, že upadám nebo něco podobného. Až mně vykvete má první vlastní fialka, pošlu vám ji.

Nuže, nyní ještě jednou všechno požehnání, docela vážně; není mi zrovna tak dobře, abych žertoval. Doufám, že Vás přese vše brzo uvidím, a pak se toho dozvím hodně mnoho o věcech dosud mi tajných.

S nejupřímnějším pozdravem Váš oddaný

K Č

2. srpna [19]23

Milá Věro,

Váš dopis beze slov, tj. Vaše skvostná fotografie mne dohonila až zde, na dovolené, kterou tentokrát trávím mezi jihočeskými rybníky a nad stránkami Krakatitu²⁹, ve světě plném ctnosti, přepěkných pohledů a hlavně krásného nebe.

Kdybych Vám chtěl poslat něco zdaleka ne tak hezkého jako Váš obrázek, ale přece něco neskonale milého, byl by to duševní obraz toho malého rybníčku, který jsem našel dnes. Byl nesmírně modrý, kolem jen trochu rákosí a mokré louky, a to bylo všechno, a byla to veliká radost.

A abych tu krásnou modrou barvu ničím nezkazil, končím pro tentokrát tím rybníčkem a dovoluji si políbit Vám už jen některý nehet; jsem skromný, nechytím celou ruku.

Váš oddaný K. Čapek

Jindřichův Hradec (Rudolfov)

²⁹ Kapitola XXX, erotická.

Milá Věro,

už dávno jsem Vám chtěl psát; ale odkládal jsem to na slavnostní okamžik, kdy budu moci začít slovy: jsem hotov. – Jsem tedy hotov s Krakatitem, ale bohužel není to tak slavnostní pocit, jak jsem si představoval; naopak je mi nějak prázdno, jako bych byl vykuchán. Dopsal jsem to v Rudolfově, odhodlán, že se odtamtud nehnu, pokud neudělám tečku a konec; nuže, i to posléze nastalo, i vrátil jsem se do Prahy a už nic z toho všeho nemám; nic z té horečky a opilosti, radosti a lásky. Ke všemu ani nevím, je-li to dobré; já to totiž ještě vůbec nečetl a poněkud se děším toho, že teď si to musím přečíst a začít to opravovat. A zatím Vy tedy pícháte do krásného svatebního prádelka, které... po kterém mně vlastně nic nemá být, a které neuvidím, a které, a se kterým, a ve kterém, a pro něž,... a ze kterého, jak vidíte, se jaksi nemohu vyplést; proboha, zakažte mi to a řekněte mi, že... že... já nevím co; ale ať na ně už nemyslím! ať – ať – ať mi to dá pokoj! Jak můžete být tak bezbožná a psát mi takové věci? Ano, správně se má psát s návštěvy; a co Vám o mně někdo říkal, je mi naprosto fuk; ale to, to jste mi neměla psát, to je ukrutnost a výsměch a já nevím co horšího. Propána, vařte knedlíky božské jako oblaka a roštěnku a celerový salát a co chcete, přeju to ze srdce Vám i... i... zkrátka komu chcete; ale to druhé, votre linge endiablée, le voile impudique qu'une nuit un autre déchirera, ah, c'est trop pour moi; et vous, insensée, vous me parlez de ce qui n'est plus pour moi qu'un rêve furieux et impossible; eh bien, je vous hais³⁰. Píšu to francouzsky, protože česky bych to napsal daleko sprostěji, a neumím

³⁰ Vaše d'ábelské prádelko, necudný závoj, který v noci někdo jiný roztrhá, ach, to je pro mne už příliš; a Vy, pošetilá, mi ještě vyprávíte o tom, co už je pro mne pouze sen, zběsilý a neuskutečnitelný; inu, nenávidím Vás. *Pozn. red.*

francouzsky tolik, abych to dovedl říci, jak si to myslím. Přimyslete si k tomu po česku všechnu mou zuřivost a jiné pocity, které se ani nedají psát. Povím Vám to po česku, až Vás uvidím; neboť Vás velmi brzo uvidím, až povezu do Brna svůj Krakatit, ač-li Vám záleží na tom pohovořit si se mnou tak, jako to šlo dříve. To vlastně jsem Vám chtěl napsat a krom toho ještě, že na to myslím víc, než je slušno; a nežádejte na mně, abych to rozváděl. Až Vás tedy uvidím, povím Vám také něco o jisté princezně; ale to vše má ještě dost času; všechno má dost času, jenom já ne.

Zatím se co nejuctivěji doporučuji Vašemu většímu milosrdenství

Váš oddaný K Č

[25. 9. 1923]

Milá Věro,

tak jsem měl z Vašeho posledního dopisu dojem, že jsem Vás postříkal svou horkou krví; doufám, že jste to přeprala, než to uschlo, a že to pustilo. Tedy chtěl jsem Vám už dávno odpovědět, ale čekal jsem, až budu vědět přesný termín, kdy pojezu do Brna. Totiž musím tam dovézt do Lidových ten svůj nešťastný román, na kterém ještě pořád pracuji a opravuji jako mezek, a oni mi ještě nenapsali, kdy jej nutně a definitivně musejí mít; má totiž vycházet hned po tom románu, co je v raníku teď. Tak nevím dosud, kdy do Brna přijedu; rozhodně nejpozději začátkem října.

Jsem bledná vložka; tři noci po sobě jsem hodokvasil, takže jsem trochu, jak říkají motocyklisti, rozštelován. Mravně se to projevuje totální pitomostí; proto prosím, abyste mne neposuzovala podle tohoto žalostného pokusu o dopis. Já vím, co by tento dopis měl (a hlavně chtěl) obsahovat, ale neumím to dnes napsat; ale Vy také předobře víte, co by tento dopis (jakožto odpověď) měl říci. Tedy je to v něm; ne sice napsáno, ale někde mezi řádky nebo na prázdných krajích nebo v té kaňce na předchozí stránce. Je v něm všechno, co chcete slyšet; neříkám to jen proto, že jsem dnes ochraptělý. Teď si to myslím všemi živými a hroznými a pěknými slovy a vkládám to do tohoto nepopsaného rámečku:

(Rámeček je malý, protože jsem si to myslel strašně hustě.)

Aspoň to nemusím psát francouzsky; Vy mně to také nějak řekněte, ale ne v rámečku, a když mně řeknete to, co jsem tady nenapsal, budu strašně rád a lehnu si na sofa a zavru oči a budu si něco představovat a to bude tak pěkné, že už teď zavírám oči a zapomínám dopsat tento nesmyslný dopis. Tak.

Chtěl bych kolem toho prázdného rámečku ovinout girlandy nejvoňavějších květů; dnes ne, dnes nemohu. Ale vyplňte Vy ten rámeček tím, co do něho patří, a napište mi to.

Mějte se zatím dobře ve svém štěstí; vařte jako Magdaléna Dobromila, ale proboha jen nešijte, jen nešijte nic příliš tenkého a pěkného. A jakmile budu vědět datum, napíšu Vám.

Srdečně a pokorně Vás zdraví Váš oddaný

K Č

[10. 10. 1923]

Milá Věro,

litoval jsem velmi, že jsem Vás už nezastihl; ale o tom, čeho lituji, Vám tentokráte psát nechci.

Pokouším se, aby můj hlas zněl čistě a libě, mám-li Vám nyní přát – co vlastně? Jistě to nejlepší; ale jelikož dosud z vlastní zkušenosti nevím, co na světě je nejlepší, nevím, jak bych to řekl. Snad je to, co přeje Odysseus Nausikai: aby „v svornosti žili žena a muž, pro radost všechněm přátelům svým a v žal svých nepřátel“, nebo tak nějak je to. Zkrátka zamhuřte oči a řekněte si, co je to nejlepší; současně zamhouřím oči i já a budu Vám to přát tak silně, že tím snad trochu přispěju k tomu, aby se to uskutečnilo.

A Vy mně tentokrát musíte věřit, že Vám přeju to nejlepší a že proto končím své psaní tak brzo, abych své upřímné vinčování ničím nepokazil. Pán Bůh Vám všeho naděl.

Váš oddaný

Karel Čapek

(284)

[23. 10. 1923]

Milostivá paní,

(v tomto okamžiku si libuji, že jsem literát: člověk je aspoň s to napsat nejnezvyklejší a nejnemožnější věci), to se rozumí, že tam budu, a přesně.

Kdybyste nebyla v honeymoon, tedy v době, kdy veškerá lidská zvěř je šetřena, psal bych Vám o strašných skutečnostech života, například o gigantické rýmě, která mne v těchto dnech přepadla. Nedovedete si takovou ohavnost představit; ani se o to nepokoušejte. I toto psaní je zamořeno rýmou jako maremmy³¹ malárií: i odvrzte je od sebe.

Nemohu učinit nic lepší-hepší! hepší! dejž to pánbůh, zatracená rýma!, nic lepšího než odvrci toto psaní do kastlíku a spoléhat, že noc přinese úlevu.

Ruce Vám líbá

K Č

³¹ Maremmy – bažinaté naplaveniny u pobřeží Tyrhénského moře. Pozn. red.

Milostivá paní Věro,

tak už jsem zase tam, kde jsem býval: dokonale zamořen prací, utahán jako drvoštěp, uondán novou reží, zaměstnán jako agent. I toto psaní píšu v hodině, kdy rozumní a ženatí (nebo vdaní) lidé už spějí (například jsem si jist, že už spíte, ale raději na to nechci myslet: mám totiž nepříjemný dar, kterému se říká obrazotvornost). Mimoto před tímto dopisem jsem napsal čtyři jiné. Dále objevuji zvláštní zákon, že když je člověk unaven, je i pero jaksi rozskřípané. Dále – je ještě nějaké dále? Ó ano, pořád dále, pořád jaksi dál, pořád vzdáleněji. A je to divné, čím je větší vzdálenost, tím víc musí člověk obcházet a dávat pozor, aby do něčeho nenarazil nebo nešlápl nebo o něco neklopýtl. Vám se dobře píše, jelikož jste šťastna; ale já, který nejsem ani šťasten, ani nešťasten, nacházím hrozně málo, co bych psal sám o sobě. Dívám se na své písmo a nelíbí se mi; je jaksi rozvrzané a neladné – tímto písmem bych nemohl psát Krakatit a je ode mne neslušné, že jím píšu dopis, který by měl být pěkný a studený jako kytička mokrých fialek; neboť přese vše smím Vám ještě podat kytičku fialek. Co dělá Petronius? A jaká jste? Jste *o* nebo *ve*? Bože, ani nevím, které písmeno z abecedy náleží mně; budu o tom přemýšlet, až si lehnu; ale myslím, že jsem v.

V jednom z posledních dopisů jsem Vám poslal prázdný rámeček. Dnes Vám náhradou posílám vyplněný:

Přeju Vám všechno nejlepší přeju Vám všechno nejlepší
 přeju Vám všechno nejlepší přeju Vám všechno nejlepší
 přeju Vám všechno nejlepší přeju Vám

– všechno nejlepší, neboť, jak vidíte, ani rámeček nestačí na množství a mohutnost těch nejlepších věcí, které Vám – necítě se štědrostí – přeju.

Zakrátko pojedu do Brna. Kdy, ještě nevím; patrně až dokončím režii Aristofana a dostanu za ni vynadáno.

Zatím se Vám poroučí s políbením ruky

Karel Čapek

Milostivá paní,

nevím vlastně, kde jste, zda v Praze, v Brně nebo Skalici nebo v Boskovici nebo jen v mé mozkovici; píšu tedy jaksi do prázdna i poděkování, i přání. Rozumí se, že Vám přeju jen to nejlepší, ale in bianco, neboť nevím, co je to nejlepší, co lze přát mladé paní bližního svého.

Sklidil jsem své dárky a teď je venku tak překrásná měsíční noc, že by člověk brečel; chtělo by se mi jít někam na půlnoční, ale jsem jako přišit do svého pokoje; nejsem s to ani vstát z lenošky. Rád bych se podíval aspoň klíčovou dírkou, co Vám nadělil Ježíšek; ale není tu v dosahu ruky (bohužel) ta pravá klíčová dírka; musím říci, že mi schází často.

Myslil jsem, že přijedu o Vánocích do Brna a uvidím Vás; zatím z toho sešlo z důvodů redakčních. Zatím Vám tedy kladu po lístkách do klína Krakatit, začne-li totiž od zítřka vycházet. Ale nemyslete si o něm nic, dokud nebude celý; je totiž značně tlustý. Jinak nedělám nic pořádného; je to žalostné.

Nevím zhola nic, co děláte a jak žijete; slyšel jsem, že jste zas víc zkrásněla; až je mi těžko si Vás představit, zejména když nevím, v jakém rámci jste. Daleko lépe se mi to dařilo, pokud jsem si Vás mohl představovat jako bohyni Tellurii.

A tak hned se svým vánočním přáním svezu přání novoroční, poněvadž do Nového roku stěží přijedu do Brna. Přeju Vám, co si sama přejete; pokud mne se týče, nabízím Vám svou malou kytíčku hoře a laskavce, která nezvadne. Tak. A buďte zdráva.

S políbením ruky Váš

K Č

(287)

22. I. [19]24

Milostivá paní,

ne, rozhodně si to nezasloužíte; jenže já skutečně nevím, co vlastně. Jistě nemyslíte to, že jsem Vám dosud neodpověděl, neboť

1. to není tak velké neštěstí (aspoň pro Vás ne),

2. a mělo to své příčiny, a sice ty, že jsem pořád čekal na rozkaz z redakce, kdy mám jet do Brna (kde, jak známo, kromě Špilberku a Jakubské věže lze vidět také Vás), tedy že jsem čekal, abych Vám mohl napsati, že

v pátek (25. nebo kdy) přijedu do Brna a budu tam do neděle.

Chce-li mne někdo náhodou vidět, může mi napsat (na adresu dr. Koželuha, Augustinská 17), kdy, kde a jak atd. by si to přál.

A poněvadž doufám, že takové psaní v Brně dostanu, nenapíšu už víc ani slova. Tečka.

Zatím se poroučí v neskonale úctě

K. Č.

Pozdrav Petroniovi.

(288)

[24. I. 1924]

Milostpaní Věro,

píšu honem: Budu v Brně až v pondělí, a sice vinou Arne Nováka, který si umínil odcestovat. Musím ho totiž natrefit.

Člověk míní, někdo jiný mění.

Teda v pondělí a v úterý jsem v Brně jistotně.

S políbením ruky Váš

Karel Čapek

Milostivá Paní Matko Věro,

bojím se, že dnešní ekvitační kapitola Krakatitu Vás v mnohém pohorší; spěchám tedy vyvrátit zdrcující kritiku, kterou jste mi napsala; neboť, jak známo, i červ se brání. Tak tedy 1. princezna prohrála o jeden set, protože hrála proti slunci; hrála holt jen do poločasu a pak se dopálila, místo aby změnila stranu, a zahodila raketu; u tak nafoukané ženské je to možné, že? A ostatně to byla třeba jen výmluva; každá ženská lže, když se chce vymluvit. 2. Princezna opravdu ohmatávala koňův kotník klečíc na zemi; ale byl to přední kotník a ne zadní; ostatně slušně vychovaný kůň princeznu nekopne; dále byl jsem přece sám na zámku a viděl jsem ohmatávat kotníky a masírovat šlachy i na zadních nohách. – Mám takto s Krakatitem hromadu trápení; nějaký chemik mně vynadal, že měřím sílu třaskavin na sec/kg/m , a já za to nemůžu, že to tak je v knihách. A jeden tuberkulózní vojenský špitál („tuberáci“) mi napsal, že v květnu Orion na nebi nesvítí. Tak vidíte. Člověk nikdy není dost učený.

Moc Vám děkuji, že mne zvete na Tatry; ale mám naneštěstí zrovna novou režii, tentokrát na Národním divadle. Mohl bych tedy zase bédovat na svůj nešťastný život promrhávaný samou bídnou a užitečnou prací; ale to už jsem psal tolikrát, že by to nakonec vypadalo, že lžu. Tedy raději budu tvrdit, že nedělám nic, nejsem k ničemu a sedím s nohama na stole.

Máte to tam asi pěkné; ale pro samé líčení přírody nezapomeňte se mnou sdělit, co dělá Vaše zdraví.

Co mne se týče, děkuju za optání.

Člověk si dělá zásady pro své pohodlí; já ze zásady nepíšu nikdy déle než do půlnoci, a protože právě bije půlnoc (a měsíc tak přeteskne svítí na zasněžené střechy), musím zásadně skončit. Na horách člověk

nikdy nevidí, jak vypadá půlnoc, protože spí jako veverka v dutině stromoví; ale ve městě půlnoc je hodina, kdy rozumný člověk obrací myšlenky k sobě samotnému. A o sobě samotném snad už s Vámi nikdy nebudu mluvit.

Bud'te hodně zdráva.

Líbá Vám ruce

K Č

[8. 4. 1924]

Drahá milostpaní,

jistě mi už nebudete věřit, napíšu-li Vám zase, že klesám pod břemenem práce; dopis, který Vám píšu, je za dnešek (na mou čest!) jedenašedesátý, mimoto jsem sváděl bitvu s berním úřadem a dělal korektury Krakatitu; uznejte, že je to život zoufalý a horší než psí, neboť jednou jsem dělal celý den pokusy se psem a shledal jsem, že se za celý den ukropil na patnících 56 krát (to je totiž psí korespondence); ale předně ten pes to dělal s rozkoší a za druhé neměl aspoň žádné korektury.

Naprosto nemohu věřit, že by někdo na Vás mohl dělat divné a zarmoucené oči a že byste byla tak nehodná k lidem, kteří Vás mají rádi, a stonala jim; rozhodně se na Vás přijedu na Velikonoce podívat, dopřejete-li mi totiž, abych Vás viděl. Stůňte-li, je to jistě z toho, že není něco v pořádku ve Vašem světovém názoru; hola, bylo by nutno prozkoumat Vaše ledví, třebaže se zdáte být tak rozšafná a spokojená. Budu-li Vás moci vidět, sednu si, zavru oči a budu si držet u nosu štólu, aby mne nemátla vůně světskosti, tak jako pan páter ve zpovědnici; a Vy mi budete říkat „otče duchovní“ a přiznáte se mi ze všeho; a já Vám všechno za všechny lidi odpustím. Ne ne, co Vás napadá, že byste stonala; stůňou jen lidé nešikovní, nešťastní a vrtáci. Člověk může kašlat z bujnosti nebo jen tak, z rozmaru, ale z kataru se kašlat nesmí; a horečku smí mít člověk z nadšení, z lásky nebo z nedočkavosti, ale ne z kataru. Na hory jste jela proto, že je tam krásně, a šetříte se proto, že Vám to sluší, a všichni o Vás pečují proto, že jsou přitom takoví směšní a milí. Tak tomu musíte rozumět. Ale pořádný člověk a chlapík jako Vy nestůňe doopravdy.

Chcete-li, zatelefonujte mi na Zelený čtvrtek ráno (před desátou) k sestře; pak mám jakousi jury, ale odpoledne budu asi volný.

Zatím Vám líbám ruce. Váš oddaný

K Č

(291)

[3. 7. 1924]

Milostivá paní,

tahle hlava mi připomněla příjemnou příležitost vzpomenout si na Vás. V Londýně jsem si nevzpomínal na nic, protože tam se mi vůbec nelíbilo. Jedu do Skotska.

Srdečně zdraví

K. Čapek

(292)

Kyle Akin, 10. VII. [1924]

Srdečný pozdrav až... až z ostrovů Hebridských.

Karel Čapek

(293)

Keswick, 14. VII. [19]24

Už jsem zas dole, ze Skotska a z Hebrid. A zítra to půjde se mnou ještě doleji.

Srdečně zdraví

K Č

[14. 8. 1924]

Milostivá paní matko,

děkuji za dopis; už jsem se vrátil, a nemaje nic lepšího na práci, jsem zaměstnán od rána do noci; dělám totiž tři korektury najednou a mezi tím vyřizuji 300 kusů korespondence. Čert mi byl dlužen, že jsem se vůbec vracel.

Skrz ten koberec (abych se vyjádřil obchodně) by bylo nejlépe, abyste přijela do Prahy. Půjdu se s Vámi podívat po nějakých obchodech – za 10 000 může být už hodně veliký perský koberec, je-li to do jídelny; nebo 3–4 vybrané kusy, je-li to do jiného pokoje; velký koberec se totiž dává – z důvodů mně neznámých – jen do jídelny; a menší koberce jsou vždycky daleko krásnější.

Skrz to pozvání upřímně děkuju; ale zatím se odtud nemohu hnout, jelikož 1. hlídám stavbu svého domku, 2. nejsem ještě a asi jakživ nebudu hotov s těmi korekturami a korespondencí, 3. připravuji do tisku Anglické listy, 4. čekám, až dojde z Londýna můj kufr, 5. musím živit a rozptylovat bratrovu kočku, která je u mne, pokud je bratr na letním bytě, 6. pronásleduji obec pražskou kvůli kanalizaci, vodovodu, plynu, elektřině a jiným věcem, týkajícím se brzké obyvatelnosti mého domku, 7. nemohu si zrovna na další důvody vzpomenout, ale je jich ještě moc. Jsem zatím zván 1. na Šumavu, 2. na Žampach, 3. do Brna, 4. do Skalice-Boskovice, 5. do Vídně a 6. do Haagu. Ráčíte uznat, že je zatím těžko vyhovět této poptávce. 7. do Ameriky, kde už s čistě americkou překotností ohlašují, že tam pluji po lodi. – Jinak je bohužel, jak patrné, všecko při starém. V Anglii jsem se sice nenaučil anglicky, ale zato jsem načisto zapomněl francouzsky a německy; ztratil jsem 120 liber (anglických) a naučil jsem se kreslit. Nemyslíte, že bych měl nechat literatury a věnovat se malířství?

Zatím bratrova kočka hlasitě prohlašuje, že už má dost mého psaní a že ji mám chovat. Nejdřív byla trochu plachá, ale teď mne zaneprazdňuje a obtěžuje jako nějaká novomanželka. No tak počkej, hned to bude, jen pár slov. Není vyloučeno, že se zakrátko podívám do Brna; v tom případě bych se snad od vlaku k vlaku mohl stavit ve Skalici nebo Boskovici nebo kde vlastně jste. Nu, ale do té doby snad sem přijedete skrz ten koberec.

Poroučím se Vám v této naději Váš

K Č

Milostivá paní Věro,

přinucen okolnostmi musím zase jet do Brna a zase jenom na skok. Budu tam v neděli a v pondělí a zadán jsem jen v neděli (7. prosince) večer. Máte-li v těchto dvou dnech náhodou co činit v Brně, měl bych velikou radost, kdybych Vás, ať samu, nebo s panem Petroniem, mohl pozdravit. V úterý musím zase být v Praze.

No, jinak ovšem není nového nic; krásy přírody Vám líčit nemohu, neboť nemám s ní co dělat; ostatně vzpomínám si, že jste mi toho velmi málo vypravovala o Turecku. Z různých příčin horuji pro Turecko, a proto prosím, bude-li Vám možno, abyste mi o něm vypravovala. Můžete mi udat dopisem nebo telefonem do redakce nebo ke Koželuho-
vům, je-li to možno.

S políbením ruky Váš

K. Čapek

Poručení Vašemu pánu a veliteli.

Milostivá paní Věro,

děkuji Vám mockrát za Vaše poslední dva dopisy. Rád bych, aby mně tak myšlenky skákaly jako Vám – musíte s tím mít, chudáčku, mnoho práce, abyste je večer zavřela do stáje a řekla si, tak, teď jsou, holota, zamčeny a já mohu spát. A když už mluvím o tom spaní, dnes je náhodou nejdelší noc z celého roku, pročez soudím, že budete spát nejdéle z celého roku; i přeji si, aby se Vám zdály věci, které – no, Dinge, die man nicht schreibt³².

Posílám Vám tedy ty obrázky: budete-li mít někdy nějaké děti (což je jaksi špásavná představa), najdou je v nějaké staré krabici od klobouku, podíví se jim a pak je roztrhají; v té době já chudák už budu členem Akademie na znamení, že už se jinak k ničemu nehodím. Vymýšlel jsem si, co všechno pěkného bych Vám nejraději poslal k Ježíšku; a jak to už u intelektuálů bývá, pro samé myšlení a těšení jsem se nedostal k činu; a protože teď o půlnoci jsou krámy zavřeny (mohl bych se snad někam vloupat, ale jsem člověk technicky a rukodílně nešikovný), nemohu Vám poslat než své požehnání a pět minut mlčení, jehož rače použít, jak je Vám libo; co mne se týče, budu těch pět minut myslit na –

(Uplývá pět minut.)

(Ještě dvě minuty přidám.)

(Ještě chvilku.)

(Je to vlastně smutné.)

Jste neskonale štedrá; co se týče těch oslích polštářů, nejraději mi pošlete to oslí sedlo, které k nim patřilo; bude mi slušet. A nějakou tu mušli mi přineste. Ale dáváte mi něco, co mi nenáleží. Píšete mi:

³²Věci, které člověk nepíše. Pozn. red.

„Vzpomínáte si na rozkošný nápěv, který jsme spolu slyšeli: Mám, mám, zlaté vlásky mám –?“ Prosím, to musel být někdo jiný; a je-li Vaše vzpomínka na to rozkošná, pak běda mi, že na ní nemám podílu. Ha, přistihl jsem Vás; a nyní si nejsem jist, zda i v jiných rozkošných věcech, které mi píšete, si mne nakonec nepletete s někým jiným. Nevím, jak tomu přijít na kloub.

Je nechutné se na mne podívat; pořád píšu a stelu rozumy a každého rána se dívám do zrcadla, nenarostla-li mi dlouhá sněhobílá brada.

Dobře, že jste mi připomněla princeznu z Krakatitu. Stýská se mi po ní nesmírně.

A už dost, a už dost. Musím nechat místo a čas na věci, které se nepíší; a které se ani pošeptmo neříkají; které člověk někdy vypoví o nějaké fiktivní osobě, ale ne o sobě, nikdy ne o sobě samotném; nesmí je říci, protože pak by je nikdy už nemohl dát jinému do úst. To nejkrásnější žiju, abych to jednou vložil na jazyk vymyšleným figurám; a proto, víte, o tom musím mlčet.

Dejte mi vědět, kdy se vrátíte; snad zase brzo přijedu do Brna.

S políbením ruky Váš

K Č

[21. 1. 1925]

Milostivá paní Věro,

vraceje se dnes večer z práce domů, těšil jsem se, že Vám napíšu nejen psaní, ale celé velepsaní, abych si oddychl po čtrnáctidenním psaní žádostí o milost, o výmaz trestu, o místa pro nezaměstnané atd.; neboť nevím, z jakého božího hněvu dostalo se mi úkolu ujmout se různých vdov, siroteků a vězňů. Tedy vraceje se dnes domů atd.; avšak po večeři jsem se podíval na jakýsi criss-cross puzzle (to je taková ohavná šaráda zrovna příšlá z Ameriky) a řekl jsem si: jakže, že bych já, slavný Karel Čapek, tohle nerozřešil ve dvou minutách? Nuže, po dvou hodinách divého zápasu jsem se právě nyní vzdal, zničen na duchu a na těle; myslím, že tam nemá být „mýdlo“, ale cosi jiného; dále vyšlo mi slovo „kodrb“, což prý je dopravní prostředek; zdá se mi nejasně, že žádný dopravní „kodrb“ neexistuje a že tedy není vše v pořádku v mém řešení. Milostivá paní, smýšlím s Vámi neobyčejně dobře; pročez radím Vám důtklivě, abyste nikdy nedovolila svému muži řešit criss-cross puzzles; následky jsou hrozné. Stalo by se Vám, že když byste usínala, zeptal by se Vás, která ryba pozůstává ze tří písmen nebo která bohyně má zrovna uprostřed „o“. Když byste ráno od něho čekala „dobré jitro“, zeptal by se Vás najednou, které mužské jméno má druhé písmeno „a“; Vy byste ovšem řekla, že Karel, ale on by se děsně rozčilil a řekl by, že Karel se mu do jeho čtverečků nehodí a kazí mu celou hru. Pročež sřezte své rodinné štěstí a nedovolte, aby se u vás usídlila neřest řešení amerických hádanek.

Jinak není namouduši nic nového. Jsem nesmírně unaven svým marným zápasem; zdá se mi, že jste mi posledně psala něco hrozného milého, ale nemohu Vaše psaní najít a nenapadá mne nic dosti milého; vidím svět rozdělený ve čtverečkách, v každém je písmeno a dohromady to má dát „jméno zvířete“ nebo „co potřebuje kočí“. Je to nesmysl.

slná vidina. Vidím, že jsem během dnešního večera poražen podruhé; šarádu jsem nerozřešil, ale také se vzdávám úkolu napsat dopis, který by dal nějaký smysl, ať byste jej četla zleva napravo nebo shora dolů jako americký criss-cross puzzle. Prosím pokorně, budiž mi odpuštěno; podruhé snad budu méně zpitomělý, kdežto dnes se omezím na jediný mužný čin,

a sice беру Vás v duchu za ruku

a políbím ji na zápěstí

a posledním dechem se zeptám, je-li na světě nějaká „látka k čistění“, která má pět písmen a nejmenuje se „mýdlo“, přičemž první písmeno musí být „zkratka míry“. Tak.

Váš zcela

K Č

Milostivá paní Věro,

chtěl jsem vlastně psáti dopis Vaší nemocné dolní končetině, ale jaksi se mi nezdálo vhodným začít titulem „Milostivá paní Noho“ nebo „Vysoce vážená Končetino“, takže se musím vzdát úmyslu pohovořit si s řečenou Vaší tělesnou částí. Nezbyvá mi tedy než Vám blahopřáti k Vašemu znovuzrození a velmi se divit, co mohlo otrávit Vaši nohu. Nějaký had dělal asi úklady patě Vaší, jsa skryt v podobě nějakého floku v střevíci. Máte dobře, že jste potřela hlavu jeho; jen se nedat. – Zapomněl jsem Vám napsat, že před krátkým časem skončil svůj nadějný život můj kocour Vašek; byl také otráven. Kočičí Hospodin však seslal na jeho místo potulnou kočku, která podle různých známek bude mít dětičky. Nevíte, co se s tím dělá? Moje posluhovačka tvrdí, že utopit je znamená neštěstí; a já bych o neštěstí nestál, zvláště ne v zimě. – Musí to být ohromně pohodlné jednou za čas stonat, ovšem když se člověk z toho uzdraví a když to moc nebolí a když přitom může číst a nic mu není. – Pohříchu mám ještě před sebou korektury; není beznadějnější práce než odstraňovat chyby světa, i když jsou to jen tiskové chyby. Vyříd'te mé nejuctivější pozdravy chorému místu své bytosti a mějte se hodně dobře.

S políbením ruky Váš

K Č

(299)

[Snad 22. 3. 1925]

Milostivá paní Věro,

ten lumpas ani neřeší křížovky (aspoň ustavičně ne), ani není zamilován, ani šíleně nepracuje, nýbrž prodělává cyklus migrén a je zamořen spolkařstvím; v pondělí je první večere Penklubu a je jaksi tak těžké všechno zaranžovat a připravit, že Váš nehodný služebník byl do toho zoufale zapřažen a ztratí tím ještě tento celý týden. Jinak oznamuji Vám, že sluníčko mne nikterak nepřišlo políbit, ač jste mu to nařídila; budete to muset uložit osobě spolehlivější. Je neděle večer a na mne pomalu leze rýma; na klíně mi leží kočka, která právě prodělala třínedělní kurz lásky a vrátila se vychrtlá jako nit; hle, co je láska. – Je-li co dobrého v tomto světě, je to ta okolnost, že sem brzo přijedete; prosím, dejte mi vědět aspoň 3–4 dny předem, abych zrovna neměl nějaké schůze atd. Nechávám si všechno pěkné, abych Vám to mohl říci ústně; ostatně mám zrovna takovou oční migrénu, že stěží vidím na papír. Zatím konec, teď zamhouřím oči, budu hladit kočku a patrně myslet na něco útěšného. Až přijedete, prosím, hleďte si pro mne rezervovat zejména dopolední hodiny.

S políbením ruky Váš

K Č

[Před 6. 6. 1925]

Milostivá paní Věro,

pánbůhví, že už se deset dní chystám napsat Vám psaní; ale vždycky mi do toho přijde buď nějaké nutné škrábání jiné, nebo patologická lenost. Nyní však spěchám prohlásit, že na Lásky hru nepojedu. Nedo-
stal jsem ani pozvání a mimoto nestojí za to; ručím Vám za to, že to
nijak nedopadne, a nějaké vavříny zdvořilosti já skutečně nejezdím
sklízet. Nu, to opravdu není vhodná záminka, pod kterou bych vymázl
na Moravu. Myslím však, že Lidové mi velmi záhy poskytnou nutnost
jet tam; budiž bohu žalováno, že nyní jsem fatálně přivrtán k svému
psacímu stolku, neboť začínám psát jednu cosi většího.

Tedy, jak je širší veřejnosti známo, přestěhoval jsem se do nového
kvartýru, následkem čehož požívám jistých nebývalých rozkoší (jako je
zahrádka, sluneční úpal atd.), a mimoto se pokouším platit dluhy, které
mně z toho vznikly, zatím jen s úspěchem velmi částečným. Jinak je to
tu pěkné a hlavně nedobytné; není totiž možno sem proniknout, jak
jsou cesty rozkopány různou kanalizací, přípojkami, vedeními atd. To
mi také dává silnou rozkoš samoty; sem se za mnou žádná návštěva
nedostane. Všimněte si na obálce mé nové adresy; je ohromně snadno
si ji pamatovat, protože 1853 je rok narození Vrchlického, Holečka
a Terezy Novákové. Málo platno, musíte se někdy na tu krásu přijít
podívat, ovšem až cesty dovolí. Do té doby však nepochybuji, že Vás
uvidím v rámci Vašeho manželského mlýna.

S políbením ruky Váš oddaný

K Č

[16. 7. 1925]

Milostivá paní Věro,

jakpak Vám mám honem poděkovat? Ty kaktusky došly v dokonalém pořádku a vypadají velmi tučně; co se týče té širázské tašky, uvedla jste mne do smrtelných rozpaků; vrátila jste ji jejímu prvotnímu určení a naložila jste ji na osla, který nyní potřásá šedivou hlavou a marně přemýšlí, čím by se odvděčil za tak krásný náklad. Směl bych Vám za to něco poslat, řekněme obrázek, a jaký asi? Aby mohl potěšit také Vašeho pána a velitele. Velmi mi křivdíte; je sice pravda, že jsem nepsal, ale také je pravda, že jsem chtěl psát. Věřte zkušenosti literáta: nejkrásnější jsou věci, které člověk nenapíše; to platí i o dopisech. A pak, prokristapána, kdybych od Vás každý týden četl sloupek, měl bych za to, že jsem s Vámi ve velmi živém spojení. Vy máte psát častěji, protože nepíšete žádné sloupky; o Vás člověk neví, pokud nenapíšete psaní (jež je obyčejně, Vy ohavnice, psáno velmi roztaženými řádky a ne tak poctivě a hustě, jako píšu já) nebo pokud neproletíte Prahou jako meteor. Já jsem přišel na to, proč tak nerad píšu dopisy: jednak proto, že je musím po sobě přechíst, a za druhé proto, že psát je mé řemeslo, jako pro pohodného stahovat psí kůže nebo pro zubaře trhat zuby nebo pro absolventku obchodní školy napsat účet.

Vzpomínám na krásné cesty skalické; tam Vám totiž nekopou plynové vedení ani se Vám tam nesesouvá kanalizace, nežijete v zákopech a hromadách šutru a vůbec nevíte, co jsou to těžkosti života. Co dělají prasata? Jak Vám kýchají králíci? Divím se, že – jsou v takovém plodném prostředí – jste se ještě nezačala ohromně rozmnožovat. Musí to být přece nakažlivé.

Mají se kaktusy zalévat denně? Má se na ně člověk jen dívat, nebo má do nich dloubat prstem, nebo smí s nimi i mluvit?

Hlavně však mi napište, co Vám smím poslat jako slabý odlesk vděku.

S políbením ruky

K Č

Milostivá paní Věro,

já vím, co chcete říci; inu, je to hanba, že jsem tak dlouho neodpověděl. Ale počkejte, právě jsem dopsal fejeton o Vašich kaktuskách – mají se k světu a z toho pucláčku, co v něm vůbec nic nebylo, také vyrostl takový kulatý ježek s hvězdičkami a docela animálního vzhledu; jsem tím nadšen. A zítra jedu na Šumavu na houby, už jsem se chystal 14 dní, ale bránily mi různé živelní pohromy a špatný zvyk dělat literaturu. Chci Vám poslat nějaký pěkný obrázek; ale nevím, co máte ráda, chcete-li něco nahatého od Kremličky nebo něco zeleného od Špály nebo něco od Josefa Čapka – ti všichni jsou teď z dohledu, ale nevyberu nic, pokud nezvím od Vás, čeho byste se neděsila. Mám všechny špatné vlastnosti, ale nejsem nevďěčník; za ty kaktusy Vám musím udělat nějaké potěšení, neboť denně se s nimi bavím (od 9.15 do 9.25 ráno). Jinak – jinak – co se má o takovém nezajímavém tvorů, jako já jsem, psát? Così jste říkala, že přijedete do Prahy; nevěřil jsem Vám, neboť vůbec nevěřím ženským; jak vidět, měl jsem pravdu. Říkala jste krom toho, že budete působit v Čerčanech; prosím, já tam byl za jednoho krásného deštivého dne; rozumí se, že po Vás tam nebylo ani čuchu. Možná že Vás najdu na Šumavě sedět pod zvláště velkým hřibem; i vzkřiknu radostí, že jsem našel tak velký hřib. – Doufám, že nejste zamořena tyfem. – Co dělá Vaše plemenitba? Kolik čuňat a králíků s červenýma očkami jste přivedla na svět? Co mne se týče, myslím, že jsem v jiném stavu a že zase něco menšího zrodím; ale doposud nevím, bude-li to ryba, nebo rak. Zkrátka dělám, no; a doposud jsem ani neměl pokdy na pár týdnů prázdnin. Tak, to snad je všechno; přičiňte se, abych Vás zase spatřil, protože ústně toho vím jaksi víc; a mluvit, to

aspoň pro mne není zatracené řemeslo jako psát. Pozdravujte ode mne velitele.

S políbením ruky Váš

K Č

(303)

[2. 9. 1925]

Konečně jsem jel na dovolenou; následkem toho prší. Toto místo se jmenuje Krumlov.

S políbením ruky K Č

[3. 11. 1925]

Milostivá paní Věro,

tak jsem byl dva dny v Brně, ale Vy jste tam ovšem nebyla; a já místo rozumnějších a utěšenějších věcí jsem se tam staral jenom o politiku. Ve vlaku jsem mluvil s dynastií Heidlerů a dozvěděl jsem se, že i Vy se velmi vydatně zajímáte o nejnovější sport, totiž o politiku. Je to pravda? Mám za to, že to je ze sympatií k Jarovi Stránskému. Zatím ovšem není se mnou řeč, dokud nebude po volbách. Ptá-li se mne služka, má-li zastopit, odpovídám jí, že až po volbách. Bolí mne trochu jeden zub, ale spravit si jej dám až po volbách. Málem by se stalo, že i Vám bych byl psal až po volbách, ale lekl jsem se, že byste se třeba proto rozlítla a nevolila kandidátní listinu číslo 12.

A to nesmím Jarovi udělat, abych mu odradil jednu voličku a následkem toho i 1 voliče rodu mužského, nepočítáme-li ostatní čeleď.

Načisto jste zapomněla mi napsat, jaké překvapující objevy jste učinila v Paříži. Patrně žádné, protože jste tam nebyla sama. Objevitel musí být sám.

Jinak tedy, jako obyčejně, není nic nového, a jako obyčejně tonu ve všelijakých nicotných pracích a následkem toho jsem velmi mrzutý a znovu nakloněn naříkat si na života bídu. Ve volných chvílích sestavuji ze starých sloupků jakousi ničemnou knížku a po volbách ji dám vytisknout. Doufám, že sem po volbách přijedete. Rád bych zas něco psal – ovšem jen co bude po volbách. Co ještě chcete vědět, nenasytný hade? Dokud není po volbách, nevím o ničem, drahá voličko. Ale počkejte, napíši Vám kousek dopisu ve Vašem stylu:

Co děláte? Dnes byl tak šedivý den, že jsem se musel ohřívat na vzpomínkách a viděl jsem jakousi cestičku pod Černými poli. Byl na ní sníh, a když jsem přešel, zůstaly za mnou dva páry šlépějí. Není to divné?

Pište!!!

To by člověk nevěřil, jak rychle je takhle stránka popsaná. Zkuste jednou napsat dopis mým písmem; to je dílo stejné trpělivosti jako uštrikovat punčochu. Ale skutečně, nemusíte to odkládat až po volbách!

S políbením ruky a s pozdravem veleváženému panu voličovi

Váš K Č

Milostivá paní Věro,

dopsav čtyři jiné dopisy (jaký to příklad antické ctnosti!), mohu nyní přikročit k vážné povinnosti a sdělit s Vámi, že

1. dovolil jsem si poslati Vám místo Kremličky, kterého, jak se zdá, už máte, malinký a pěkný kousek Špály, v němž se mi zalíbilo, i prosím Vás na kolenou, abyste jej přijala s vlídným úsměvem;

2. ale já toho Duhamela namouduši nečtl; netvrdím sice, že nekradu, ale tentokrát musím Duhamelovi vytknout, že píše bez mého vědomí věci, které o něco později napíšu já (a dokonce hůř než on: to už je vyšší bezohlednost!);

3. počínáte být na mne velmi přísná a soudíte mne jako žabaře, jímž bohužel jsem; nicméně pošlu Vám zítra nebo pozítří (až se mi podaří utvořit pomocí balicího papíru a provázku jakýsi balíček) dva malé svazky mých pravidelných hloupostí; můžete je rozsápat nebo pohanět, jak je Vám libo; jsem připraven na vše.

4. Sluší se, abych Vám přál něco velmi krásného k Štědrému večeru; myslím, že bych Vám měl přát „dobrý sních“ nebo „Skol“ nebo něco podobně lyžařského, jelikož chcete jezdit po horách. To se divím, že Vám nestačí vozit se po mně.

5. Dnes byl u mne celý tucet studentů, kteří přišli poslouchat moudrost kanoucí z mých vousů. Chvilími jsem se rozohnil a kázal jsem jim, aby nikdy v životě nebyli nudní. Dívali se na mne poněkud s nepochopením. Prosím Vás, nezačínám snad být i já nudný?

6. Shledávám, že toho dne, kdy nejsem oholen, se mi špatně píše.

7. Ano, velmi. Ale o tom až ústně.

8. Prosím, já nevěděl, že jste ještě v Praze; řekla jste mi, že v neděli odjíždíte, a já, považuje Vás za osobu pravdomluvnou, jsem tomu prostě věřil. Když jste mi pak telefonovala, divil jsem se tak, že jsem nebyl

mocen slova; nebo spíš měl jsem na Vás jakýsi temný vztek, že jste z ničeho nic ještě v Praze. Vůbec stálo by jednou za úvahu, z jakých podivných příčin má člověk někdy vztek. Snad mne na Vás mrzelo, že jste si nedovedla vymyslet lepší záminku než RUR.

9. Chtěl jsem Vám napsat dvanáctero pěkných odstavců, ale jsem tak slabomyslný, že mi za deváté už nic nenapadá, leda věci, které se nepíší; pročez

10. přeji Vám i Vašemu konstitučnímu vládci co nejpěknější svátky,

11. líbám Vám ruce a jsem Váš

12. K. Č.

[15. 1. 1926]

Milostivá paní Věro,

právě jsem se se ctí zhostil velmi těžké povinnosti, tj. doložil jsem tu velikou křížovku z Lidovek, i spěchám splnit svou povinnost vůči Vám i Vašemu okolí; neboť mám za to, že zlobíte-li se, cítí to Vaše okolí velmi silně. Ale co Vás napadá, že bych se cítil nějak dotčen! Čím? Proč? Nonsense. Ale píšu nerad; jsou řezníci, kteří neradi jedí maso, a cukráři, kteří nevezmou do úst cukroví; a lidé, kteří po celý den hryžou do držátka, mají důvodnou nechuť k tomuto zlořečenému nástroji. Kdybyste chtěla, abych každého večera na důkaz, že na Vás vzpomínám, udeřil třikrát hlavou do podlahy, připadalo by mi to vděčnějším úkolem nežli psát dopis. Budiž Vám mravním zadostiučiněním, že v mém stojánku na dopisy jsou t. č. 43 nevyřízené písemnosti. Bůh buď se mnou!

Co dělám? Nu, píši něco; „až čas přijde, samo vyjde,“ jak říká paní Anomalie Tilschová. Jsem potěšen, že se Vám aspoň některá stránka z mých knížek trochu zalíbila. Co se týče té „vši“³³, tu jsem, jak se zdá, nasadil sám sobě do kožichu; jsem velmi nenáviděn, paní Věro; nevím, nemám-li se bát o svůj život. Čekám, že budu rozsápán zuřivými bakchantkami jako kterýsi řecký básník – zapomněl jsem už který, jelikož je velmi pozdě v noci. Pozdě v noci mám velmi špatnou paměť pro jména; zato si dovedu hrozně ostře vzpomenout na vůni nebo na hlas některého člověka. Představte si, jaká to může být posedlost. Považte, že byste o půl dvanácté v noci slyšela jasně můj hlas; Vy, která se bojíte zlodějů, byste jistě strčila hlavu pod peřinu, ale tam by bylo můj hlas slyšet ještě jasněji. Ale v tu hodinu Vy moudře spíte; bohužel nevím, v jaké poloze.

³³ Odkaz na články v Lidových novinách *Vše v kožiše a Veš bez kožichu*. Pozn. red.

Máte pravdu, raději už ten dopis nějak uzavru; zdá se, že si příliš mnoho dovoluji. Ale to je proto, že už skoro spím; pan profesor Freud by Vám vyložil, že ve snu (a snad i ve snění) si člověk odpouští jakousi mravní cenzuru a zabývá se věcmi, které mu jest v bdění potlačovati. Kdybych měl sny, byly by asi dosti zločinné; ale bohužel obvykle spím beze snů nebo se mi zdá něco tak prchavého a zmateného, že to nestačí ani na všední hřích, natož na nějaký purpurový zločin. Jsem i ve spaní příliš těkavý.

Dobrou noc; zkusím, co z této nálady bude ve snu; budu-li něco krásného vidět nebo páchat; přál bych si ještě něco zažít po tomto všedním a pilném dni. – Ale Vy, která nepijete po celý den inkoust plnými doušky, mi můžete psát opravdu častěji; buďte silnější mužstvo nežli já; dejte mi vždycky tři góly proti jednomu, tři dopisy proti jednomu.

Zatím se mějte krásně; doufám, že Vás brzo uvidím.

Váš oddaný

K Č

(307)

[30. 1. 1926]

Milostivá paní Věro,

jedu zítra (v sobotu) ráno do Brna, kde se zdržím několik dní – asi do úterka. Kdybyste se náhodou octla v Brně, prosím, zatelefonujte na mne. V pondělí snad budu u Březiny, ale ještě nic nevím, jak mi bude lze s časem nakládat. Mám tam toho tuze moc. Ale v úterý ráno bych Vás snad mohl uvidět? Nebo ještě raději hnedle v neděli, dostanete-li tenhle dopis včas?

Upřímně Váš

Karel Čapek

Čj. A, 7894.

Milostivá paní Věro!

Konstatuji s konečnou platností, že ženská neumí nic pořádně napsat. Říci, že u Vás byli loupežníci, a nepoznamenat ani, kolik Vás přitom povraždili, jak jste se s nimi potýkali, jak jste mávala kopistem nad hlavou ženouc na ně (v půvabných nedbalkách – Vy totiž, ne oni) útokem, to už je vyšší reportérská neschopnost. Měla jste aspoň napsat, že „ukradeno bylo zboží v ceně 1 200 K“, jak jsem se později dočetl v novinách (jmenuje-li se totiž Váš mlýn Mikešův). Je Vám zajisté známo, že dotyční loupežníci byli už dopadeni; jděte se pak podívat, až budou čtvrceni a naráženi na kůl.

Dále není pravda, že nepíši dosti dopisů, nýbrž naopak pravdou jest, že píšu příliš mnoho dopisů; tento je šestý během dnešního večera a celkem osmý během celého dne, a to je, prosím, neděle. Mimoto pohrdám dopisováním, neboť jsem objevil rádio a považuji tedy vyjadřování se písmem za těžkopádný přežitek. Věc s Amerikou se zatím dále nevyvinula; zato kus se blíží svému skoncování (ach, mít jej už z krku!). A na zahradě se mi už dělají pupence. To je zhruba vše, co vím nového. Měl jsem jet v březnu do Tripolisu, ale jaksi nemám v ten čas zrovna volno; musím dodělat to divadlo. Krom toho mám jet do Kačiny a do Mělníka; stává se ze mne druhý Kořenský. Posledně na nádraží v Boskovicích křísili jednoho namazaného sedláka z okolí; museli mu vypumpovat žaludek. „Škoda ty krásný slivovice,“ mínil k tomu hlídač z toho vašeho nádraží – ostatně velmi rozumný člověk; vyměňovali jsme si názory dobré půl hodiny; až nebudete mít s kým mluvit, jděte za ním.

Křivdila jste mi písíc, že nemám o čem mlčet; o čem mlčet bych měl, ale horší je, že nemám o čem psát. Mám špatný literární zvyk, že se vždycky pokouším psát o něčem; nemám-li o čem psát, nic mě nenapadá. Nebo mě napadá velmi mnoho věcí, které z vážných důvodů psát nemohu, tak jako z vážných důvodů nemohu vylupovat mlýny, i když v nich spí krásná mlynářka.

Zatím Vám líbám ruce a jsem Váš oddaný

K Č

Milostivá paní Věro,

ne, nikterak se tentokrát neletí, nýbrž sedí s veškerou trpělivostí a silou, jíž jest k sezení zapotřebí; neboť se dodělává. Zítra ráno bude totiž dopsána nová hra bratří Čapků a odpoledne už odevzdána světu, ať si s ní dělá co chce; mnoho s ní, myslím, nepořídí. To víte, že to dalo kupu práce a že jsem z toho poněkud utahaný a nervózní. Ale abych se zase jednou něčím pochlubil, tedy vězte, krásná mlynářko, že na můj poslední mužský, žvanivý, černokafový pátek přišel pan prezident Masaryk a proseděl pod mým krovem (přesněji pod stropem přízemku) celé tři hodiny. A teď si pukněte závistí, když mně se nepovedlo puknout pýchou; teď už asi nepuknu pýchou nikdy. Vedle toho ovšem nic není hodno, aby se nazývalo novým. Stůně mi druhý kaktusek, nevím, co proti mně má; rodí samé jehličky a žádný chřást. Také ta hra má víc jehliček nežli zeleného chřástu; nu, musím počkat, co Vy jí řeknete. Teď zase se dám do psaní všelikých menších a zelených věcí; ale v nejbližších dnech se rozvinu jako stolistá růže dobrým stem dopisů, na které mám odpovídat. S Vámi činím začátek, neboť jste mi vyhrožovala jakýmisi hroznými tresty, neodpovím-li Vám do 29. března, pamatuji-li se dobře. Píšete, že Vaše dopisy nečtu, neboť nikdy na ně jaksepatří neodpovídám. To není pravda; čtu je takříkajíc jako listy z nebe, ale pak je zastrčím do toho sta listů, na které mám odpovídat; i pochopte, že nemám pak odvahy je hledat v tom děsném archivu, z něhož na mne vanou výčitky svědomí, hrůza a strach, že to budu muset jednou dát do pořádku. Ten pořádek činím obvykle tím, že ve zvláště statečné chvíli vytáhnu dvacet nebo třicet nejspodnějších dopisů, z nichž některé (jako Vaše) zamкну do zásuvky a ostatní hodím do koše. Tento způsob vyřizování korespondence se doporučuje zvláště obchodníkům. Co má člověk dělat, když denně 1. nějaká dáma mu píše, že přeloží RUR do

němčiny, 2. nějaký vzdělávací spolek ho žádá, aby konal přednášku v našem městě, 3. nějaký výbor upozorňuje, že by chudák člověk měl napsat článek o sirotcích, slepcích, moravských učitelích, staropenzistech a tak dále? Myslím, že si nechám natisknout dopisy s textem: „Odpust'te, prosím, že Vaší vlídné žádosti nemohu vyhověti. V hluboké úctě Váš...“ A pak se mi stane, že takový dopis pošlu Vám, například místo odpovědi na Vaši poslední otázku „letí se?“! Považte, jaká katastrofa.

Prozatím však, jak vidíte, odpovídám zaručeně vlastnoručně. Přeji Vám, abyste byla nucena můj list číst o půlnoci, jako já jsem nucen jej o půlnoci psát.

S políbením ruky Váš vždy oddaný

K Č

[Před 13. 6. 1926]

Milostivá paní Věro,

tak vidíte, už jste v tom také; jen drápek uvízl v hlíně zahrady, a chycen je celý ptáček. Já to znám; někdy jsem chycen tak, že se třepetám celý den v zahrádce, kopu a reju, pleju a sázím, hrabu a míchám hlínu, dělám křížence a zalévám a nevím co ještě – ono to pak skoro není vidět, ale dá to páračky ažaž; a povážíte-li, že vedle zahrady ještě obsluhuji rádio, noviny, kočku, cizince, návštěvy, politiku, kaktusy a mnohé jiné závažné věci, pochopíte zajisté, že korespondence se stává víc a víc Achillovou patou mého života. Vy pak, jsouc poněkud hadem, činíte úklady této mé patě, když už jste předtím, jsouc ženou, potřela mou hlavu; najděte si ostatně ten citát v Písmě.

Proboha, nejezděte sem na slet; předně bude pršet síra, oheň a čtyřicetidenní dešť, za druhé tu bude neslušně mnoho lidí a za třetí se bojím, že budu v těch dnech mít penklubovou permanenci. V těchto dnech, prosím pěkně, tu mám pana Georga Brandesa, to jest zítra večeri, pozítří oběd a snad ještě jiné následky. A na zahrádce by tak bylo nutno vyplet smradľáky a svlačec a ptačí zob! Abyste věděla, dělám si teď ve svém alpinu sbírku pěkných kamenů; bude to jednou jako svatováclavská kaple, jenže porostlá netřesky, rozchodníky, lomikameny a drabami. A ten fašismus mi jde na nervy – mám-li v ruce lopatu, mám chuť běžet do Prahy a někoho tou lopatou vykuchat. Následkem těchto okolností jsem přestal psát nejen dopisy, nýbrž i rozumné články a vůbec literaturu; myslím, že jednou zemru jako zahradník, jenže nevím, bude-li to jako pěstitel kaktusů nebo ošetřovatel alpinek. Bože, vy máte takovou velikou zahradu, a nadto skleník! Co bych dal za skleník! Kdybych měl skleník, celý den bych množil rostlinky jako bůh plodnosti.

Ano, chystám se pořád jet do Brna, ale věřte, že jsou to jen a jen zatracené povinnosti, co mne tu pořád zdržuje. Chtěl bych se podívat na

Vás a na zahradu, abych viděl, jak to roste, a vida, záviděl. Mais passons dessus.

Prosím, neříkejte, že jsem posledně nebyl hodný; byl jsem velmi hodný a ukázněný a pochválil jsem sebe sama s hlubokým vzdechem.

A teď už, doufám, je mé psaní dlouhé dost, aby Vám stálo za odpověď.

S poručením veliteli domu líbám Vám ruce

K Č

[4. 8. 1926]

Milostivá paní Věro,

s tou Štursovou kresbou to nebude lehké, zdá se, že celou pozůstatost zakoupil stát; ale zeptám se na to slečny Pačové, až se vrátí; ta snad bude o něčem vědět. Musíte mít zatím strpení.

Byl jsem před 14 dny v Brně – ovšem jen krátce – na Koželuhově pohřbu. Koukal jsem z vlaku na Váš mlýn, ale nebyl pod vodou, ani na Vašem sadu nebylo vidět řádění rozkaceného živlu, jak se tomu v novinách říká. Co mne se týče, mám práce a starosti skutečně nad hlavu; ovšem nikoli s literaturou, nýbrž se semínky. Máčet denně nějakých 50 zasetých květináčů ve vlažné vodě, to, panečku, zabere něco času; mimoto dělat přepich (s měkkým i, prosím, neboť to znamená v zahradnické řeči přepichování čili pikírování semenáčků), koukat chvíli na každý klíček a ještě delší chvíli na každý květináč, který dosud nevyklíčil, míchat půdu, nosit květináče z půdy do kuchyně na kamna, odtamtud do oken na východní slunce a pak zase na západní slunce a topit jim v koupelně a hřát je v dlaních nebo na prsou – na to všechno ani nestačí den. Skutečně nepíšu nic a nedělám nic jiného než toto božské řemeslo pěstitelské.

Mýlíte se, volala-li jste mne marně v redakci, nezdrželo mne žádné dostaveníčko, nýbrž patrně kaktusy. Vrhł jsem se totiž na kaktusy a ještě náruživěji na jiné sukulenty, což mne občas velmi dlouho pozdrží na Fričově farmě v Košířích. Teď právě to pěstuji ze semínek; a podaří-li se mi udržet mé semenáčky přes zimu, dám Vám nějaké. Ano, začíná se mne zmocňovat jakási sběratelská a pěstitelská vášeň; Zikmund Freud to jmenuje „řitní erotika“, abyste věděla. Já už toho mám, to budete koukat; a kdybych měl takový skleník, jako máte Vy, byl bych asi ukrutně šťasten.

Jinak, chválabohu, není nic nového, až na to, že mi dnes vzešlo dvánáct klíčků bromélie; ale opuncie pořád ještě nic – jsem z toho téměř zoufalý.

Poroučí se Vám, jak pěkně jen dovede, Váš

K Č

Nenapsala jste mi svou adresu do Luhačovic; proto píši do Skalice.

(312)

[10. 9. 1926]

Milostivá paní Věro,

zrovna když jsem se rozhodl Vám psát, shledal jsem, že nemám doma ani list dopisního papíru, ba ani slušný papír konceptní. Nu, spokojte se s tímto hadříkem, můžete-li. Pozítří asi pojedu na kus dovolené – ani ještě nevím, kam vlastně. Jsem velmi otráven novinami a tím, čemu se říká politika; potřeboval bych na 3 měsíce odejet a nic nečíst – až bych se vrátil, shledal bych asi, že se vůbec nic nestalo ani nezměnilo. Mais passons dessus. Už dělám podzimní práce na zahrádce a odklízím domů kaktusky; a Vy, Vy se chystáte – Nu, pomoz Vám pánbůh, jen kuráž, paní Věro; a pak se na Vás zase přijdu podívat. To víte, že mezitím a po celý tento měsíc Vám budu držet levý palec (pravý potřebuju k psaní atd.). S chutí do toho, půl díla hotovo. Až čas přijde, samo vyjde, jak říká paní Tilschová. Ze svého vlastního fondu pak připojuji upřímné přání, abyste měla z toho hodně velikou radost. Tak mějte se pěkně a buďte hodně zdravá.

S políbením ruky Váš

K Č

(313)

[20. 9. 1926]

Srdečný pozdrav z krátké dovolené. Je tu zatím pěkně.

S přáním všeho nejlepšího

K. Čapek

(314)

[2. polovina září 1926]

Milostivá paní,

pozdrav z první části prázdnin. Ani nevím, mohu-li už gratulovat.

Karel Čapek

Dr. Pavlík

O. Štáfl

Vlasta Štáflová

Fr. Hofman

(315)

Úterý, 5. října [1926]

Dávám o sobě známku života ze samého koncečku prázdnin. Myslím, že zatím už budu mít v Praze pár slov od Vás.

Upřímně zdraví

K Č

V Praze, 16. X. [19]26

Milostivá paní Věro,

Vaše psaní se trochu zdrželo tím, že jsem se až do těchto dnů potloukal mimo Prahu. I spěchám nyní vyklopit své překypující blahopřání v první řadě ovšem matce, jak si to po právu zaslouží, pak otci, který asi zkusil skoro stejně mnoho, a konečně té malé, kterou si dovoluji uvítat v život s kloboukem až k zemi smeknutým. Budu-li hodný, doufám, že dostanu její obrázek, až bude poprvé fotografována.

Tak vidíte, dopadlo to celkem skvěle; mám upřímnou radost z Vašeho štěstí. Měl bych nyní příležitost pronést několik hlubokých myšlenek o zrození člověka, o tajemství života a podobně; ale jaksi mne nic hlubokého nenapadá, jen docela obyčejné a staré hlouposti, že to je jako v pořádku a že jste to chytli za ten pravý konec. Řka toto, mohu si otřít své stařecké oči a zamnout dojatě svrasklýma rukama. Tak dobrá. Poněvadž o sobě nemohu psát nic stejně důležitého a rovnocenného, omezují se pro tentokrát na Vaši slavnou rodinnou událost a pomlčím o věcech, které jest a bylo mi zatím dělat a které, myslím, by Vás tentokrát za mák nezajímaly.

Dejte za mne té malé pusku na chodidla (jistě to ráda děláte) a kamkoliv jinam; Vám líbám ruce a jsem Váš upřímně oddaný

K Č

Milostivá paní Věro,

zůstal-li jsem tak dlouho dlužen dopis (nikoliv odpověď, neboť odpovídám tentokrát poměrně brzo), mám na to zajisté tučet výmluv; hlavní je ta, že jsem Vám chtěl jedním vrzem blahopřát k Vánocům a k Novému roku, což bych jinak zajisté opomenul. Mimoto píší toho o sobě tolik, že už se stydím psát ještě víc. Například co Vám mohu psát o své milované Mindě? Napsal jsem o ní do Lidovek a bojím se, že se k té látce ještě vrátím; následkem toho se jí (7. pád!) nemohu chlubit v dopise, chápete? To je osud nás škrabáků; náš soukromý život je tak vykuchán, že na nás nezbyvá skrytého kouta, o kterém bychom mohli povídat mezi čtyřma očima. Je to někdy až poněkud fádňí. Ale ta Minda je opravdu velmi milá a velmi chlupatá a dělá znamenité pokroky, i co se týče čistoty; například dneska nic, rozumíte? Můj den se začíná tím, že v osm hodin vystrčím hlavu ze dveří a volám: „Tak co udělala Minda?“ – Má zřejmou nechuť k ženským; už umí štěkat a poněkud dokonce poslouchá. – Co mne se týče, ještě jsem se pachtil s Adamem, stvořitelem, a nyní dodělávám resty tohoto roku. Tohle spisovatelství je docela řádná živnost; člověk má den co den co dělat tak jako dobře zavedený krejčí, dokonce i v neděli. Ale být mladou maminkou je také taková živnost a myslím, že bychom si mohli navzájem povídat o trpělivosti a správném dodržování hodin a podobných ctnostech. Dále úplně renovujeme zahrádku, zbourali jsme ji naprosto, vytahali z ní všechen ten mrzký, studený, gumovitý jíl, který odvážíme, obrácíme naruby každou píd' země, vozíme lepší prst', rigolujeme na loket hloubky a vyhazujeme skoro všechno, co v ní bylo; mimo jiné krásy si zařídím i bazének s vodotryskem, a až to bude stříkat, puknu pýchou a Vy mně přijedete na funus, ne-li z jiného důvodu, tedy proto, že Vám tmavé šaty zajisté sluší. Vidíte, o tom jsem dosud nenapsal sloupek

(totiž o té zahradě). Ano, všimla jste si zcela správně, že o politice téměř nic nepíšu; je to patrně proto, že o ní vím poněkud více než dříve. Jen kdo ví o nějaké věci strašně málo, má odvahu poučovat o ní ostatní lidi; v tom je například podstata učitelství a učitelů. – Tak, a copak dělá miminko? Zdá se mi, že zachováváte jakýsi falešný stud; například nenapsala jste mi ani slova o princeznušce stoličce, ačkoli je to věc, která Vás zcela určitě zajímá daleko víc než mé politické články nebo cokoliv na tomto světě. Máte oplývat stoličkou, máte o ní psát básně, máte zvedat plínky k nebesům jako prapor, za kterým jdete volajíc: Hle, toto jsou mé barvy. Ale teď se na mne trochu zlobíte, ačkoliv jsem napsal čistou nebo nečistou pravdu.

Ano, protože nemohu své dopisy psát jindy než v noci, kdy už přestávají kamna hřát, je mi zima; za chvíli začnu být rozmrzelý, a proto toho raději nechám, konče co nejsrdečnějším vinčováním všeho blaha, tak jako činí poštovské knížky a kominické kalendáře.

S políbením ruky

K Č

Milostivá paní Věro,

já vím, že bych se marně omlouval a že mi beztoho nebudete věřit; ale už je to tak, mám naděláno velkolepých restů v korespondenci atd., a to nikoliv pro nějakou vážnou práci a vysoké státní záležitosti, nýbrž proto, že

dělám zahradu

s pomocí zedníků, betonářů, truhlářů i zahradníků; zahradu od gruntu, od spodiny, od hloubky zemské; následkem čehož se zčásti pletu řečným odborníkům do práce, zčásti studuji neobyčejně odborné knihy a zčásti objednávám všechno možné, z čehož mi posel veliký chaos; do toho se mi ještě narodilo 8 štěňat (matka čistokrevná airdalka, otec čistokrevný stájový pinč, potomstvo čistokrevní dobrmani). Dále stavěl jsem nádržku s vodotryskem (!), maloval v baráku a vůbec zkomplikoval si život způsobem dosud nebývalým. Nestačí-li Vám toto vysvětlení, pak mi není pomoci; nemáte patrně ponětí, jak složité jsou všechny tyto věci. Dokonce vstávám o hodinu časněji a zanedbávám veškeré své svaté povinnosti v redakci a v životě veřejném i soukromém.

Tato obšírná omluva už obsahuje všechny novinky, které jsem mohl napsat; dělal jsem den po dni jiné plány, jak bych užil toho kousku půdy, kterému z hříšné pýchy říkám zahrádka; chtěl jsem se specializovat na alpinum, potom na růže, potom na bodláky a trnité keře, potom na vždyzeleny; po celý měsíc jsem neměl v hlavě nic než tyhle problémy; až jsem se chvílemi sám děsil, jaký jsem bornýrovaný³⁴ fanatik. Uvidíte, že mne to zase omrzí a že se stejně vášnivě vrhnu na krystalografii nebo na dějiny cechů nebo na národní hospodářství. Pánbůh mi pomoz! ještě je na světě tolik věcí, ve kterých jsem doposud nediletoval!

³⁴ Houpý, omezený. Pozn. red.

Jinak tedy není se mnou skutečně nic nového, co by stálo za řeč nebo za zvláštní zájem; ale zato Vy jste mi zapomněla napsat, jak se množí a roste Vaše rodina, a co už umí povídat. Takové věci se obyčejně píší. Dále co dělá Vaše zahrada i pan Petronius a Vaše burzovní plány a já nevím co ještě; Vy jste mi dlužna více novinek nežli já Vám, ale tot' se ví, nechce se Vám psát; což je veliká hanba. Tímto šťastným obratem (obrátev výčitky proti Vám) honem končím

a líbám Vám oddaně ruce.

K Č

Milostivá paní Věro,

vím sice, že už mám s Vámi nadobro rozlitý ocet, protože jsem zrovna měsíc (na den!) neodpověděl na Váš dopis. Už se ani neomlouvám, ale jen konstatuju, že jsem neodpověděl také na jiné dopisy a činím to ve velkém teprve dnes, když už jsem spakoval kufrý k odjezdu do Paříže. Příčina, pro kterou jsem přestal dělat literaturu, vyřizovat korespondenci, holit se, platit dluhy a vůbec plnit jakékoliv povinnosti, je prostá a velmi vážná: dělal jsem na zahrádce, osazoval alpinum, jezdil po zahradnících a byl jsem prostě tak dokonale zaměstnán, že jsem všechno ostatní nechal plavat. Co se týče jiných rodinných událostí, Adam³⁵ dopadl, jak víte, u kritického lidu dosti bledě a vynesl mi lecjakou hořkost; Minda dostala prašivinu a tasemnici a musela trávit čtrnáct dní ve zvěrolékařském ústavě; události před volbou mne tuze otravovaly a nyní nakonec jsem dostal katastrofální rýmu a musím jet strašlivě nerad do Paříže, vlečen jak štěně, které je poprvé na řemínku, abych tam dělal jakéhosi oficiálně novinářského a kulturního pumprlíka. Tak, to je celkem všechno; a mám-li si tyto nepříjemné okolnosti nějak osladit, dovolte, abych Vám políbil ruku, která, jak jsem Vám vždycky říkal, je velice krásná.

Vám oddaný

K Č

³⁵ Divadelní hra *Adam Stvořitel*. Pozn. red.

(320)

[Začátek června 1927]

Srdečný pozdrav z Paříže, ze které už pomalu odjíždím, aniž jsem co viděl.

K. Čapek

Milostivá paní Věro,

neříkejte, že jsem na Vás zapomněl, neboť naopak pravda jest, že jsem zapomněl vůbec na všechno; v posledních dvou měsících jsem byl třikrát na cestách, zítra odjíždím počtvrté; dále vysázel jsem asi 300 sazenic a plel, kosil, okopával, zaléval a vůbec všemožně pěstil nejen zahradu svou, nýbrž i bratrovu, neboť týž byl nepřítomen, abych mluvil stylem policejního raportu. Dnes už jsem 6 hodin kopal, takže stěží udržím pero v ruce; a nohy mě bolí tak, že nemohu ani sedět, ani ležet. Přesto musím běžet do města, abych si koupil to a ono a obstaral lůžkový vůz na Tatry a tak dále; paní Věro, i dnes v mém dopise přijdete zkrátka; ale přes všecken naléhavý spěch nemohu opomenout vyslovit svou radost, že se Váš bratr uzdravil; jak víte, tvrdil jsem to se vší rozhodností. Prožívajíc tuto radost, nemáte zajisté mnoho smyslu pro zábavu s patronem tak roztržitým, jako jsem já; i chápu se této příležitosti a беру рога, přičemž Vám ovšem líbám obě krásné ruce.

Vám oddaný

K Č

(322)

20. VIII. [19]27

Milostivá paní,

zítra zas jedu dolů do Prahy; ale předtím Vás ještě pozdravuji.

Vám oddaný

K Č

(323)

[25. 9. 1927]

Milostivá paní,

připomínám se tímto pozdravem jakožto člověk jsoucí.

S políbením ruky

K Č

(324)

24. XI. [19]27

Milostivá paní Věro,

víte, že Vás budu tuze rád vidět, i když Vás budu tuze nerad vidět plakat, ale ono to nebude tak zlé; mám jenom předem strach, ne že byste ode mne chtěla něco velkého, ale něco docela malého, co přesto – dejme tomu – nebude v mé moci. – Prosím Vás jenom, abyste mi napsala aspoň 3 dny předem, kdy hodláte přijet, abych si udělal volno a neměl jiných návštěv; jen ať to není v pondělí (kdy mám Šrámka a Langeru) a v pátek. A to všechno ostatní už ústně, že?

S políbením rukou Váš

K. Čapek

(325)

V Praze, 2. VIII. [19]29

Milostivá paní Věro,

děkuju Vám vřele za Vaši milou účast. Jsem ještě pořád v Praze, nemám jaksí odvalu odjet; ono je ještě pořád tatínka plný dům, a kdybych teď odjel, bylo by to, jako bych přetrhával nějaký svazek. Snad se v druhé polovici srpna zase rozjedu na Slovensko, ale ještě nevím. Tak si tu pěkně samotařím – i smutek má své kouzlo. Ale raději Vám o tom nebudu mnoho povídat a o jiném ještě není se mnou zhruba řeči.

Mějte se hodně pěkně mezi svými dětmi.

S políbením ruky Váš

Karel Čapek

(326)

[2. polovina října 1929]

Pozdrav ze španělských vesnic.

Karel Čapek

(327)

V Praze, 24. II. [19]31

Drahá milostivá paní,

od čeho pochází jméno čuvač, nemám ani ponětí; ale je to fatranská a vůbec slovenská odrůda komodorů a vůbec prý moc vzácné zvíře.

Děkuju za optání, jak se mi vede; mám zrovna katastrofální rýmu, že téměř ani pro samé mokro nevidím.

S políbením ruky

Karel Čapek

Miloslavu Hýskovi

(328)

[Praha] 15. III. [19]19

Vážený pane,

raďte mne navštívit v redakci v prvních dnech příštího týdne buď ke 12. hodinám ráno, nebo kolem sedmé večer ve věci literárních referátů pro Národní listy.

S projevem dokonalé úcty

dr. Karel Čapek

(329)

[Po 15. březnu 1919]

Pane profesore,

přijďte, prosím, mám tu pro Vás knihy (Kuděje atd.). Přijďte ve středu, aby s Vámi mohl mluvit též Rutte.

Váš K. Čapek

(330)

[13. dubna 1919]

Milý pane doktore,

bud'te tak laskav, dejte mi do středy do poledne referát o Demlových Šlápějích, nejvýše na 2 1/2 – 3 sloupky fejetonu. Potřebuji nutně. Dále mám Vám něco vyřídit od pana St. K. Neumanna.

Váš

K. Čapek

(331)

[První pololetí 1919]

Milý pane doktore,

bud'te tak laskav a přineste mi do příští středy krátké referátky o překladových knihách. Bude zase úhrnná kritika. Mám tady pro Vás nového Kuděje, kterého asi rád připojíte k tamtomu. Vůbec zase si přijďte po neděli vybrat knížky.

Váš

K. Čapek

(332)

[Před 20. červencem 1919]

Pane profesore,

mám tu pro Vás řadu knih (ještě Kuděje, Sieroszewského, Sokola, Imlaufa); těším se také na Vaše slíbené referátky, a doufám tedy, že Vás ve dnech nejbližších uvidím v redakci.

Váš oddaný

K. Čapek

(333)

13. XI. [19]19

Milý pane doktore,

prosím Vás, ten článek o brněnské univerzitě mi dodejte týden předem, před slavnostním otevřením.

Nezapomenout! 8 dní?! předem!

Váš K. Čapek

(334)

Dne 10. I. [19]20

Milý pane doktore,

1. budu zase brzo potřebovat nějaký referátek, mám zase nové knihy.
2. na 22. t. m. potřebuji fejeton o Jaroslavu Vlčkovi; nepíše-li jiný Vám povědomý něco, napište mi fejeton, ale ne delší než 5 sloupečků. Spoléhám na Vás.

Váš oddaný

K. Čapek

(335)

Dne 14. II. [19]20

Milý pane profesore,

prosím Vás, stavte se u mne v redakci některého příštího dne večer,
asi o 8; mám k Vám jistou prosbu.

Váš oddaný

K. Čapek

(336)

[Před 30. březnem 1920]

Milý pane doktore,

schůzka u mne je v sobotu v 5 hodin. Dále nutně potřebuji fejeton o Sládkovičovi – Pražák je nemocen, a prosím tudíž snažně Vás, abyste napsal fejetonek na 31. t. m. (ve středu), dodal jej do úterý šesti hodin večer. Prosím, není vyhnutí, Vy si lehko opatříte nutný materiál, fejeton mít musíme, to by byla ostuda! Váš oddaný

K. Čapek

(337)

[Před 30. březnem 1920]

Pane doktore,

nepište o Sládkovičovi, poslal fejeton Pražák z Podolí.

Váš K. Čapek

(338)

[Asi květen 1920]

Milý pane profesore,

tuším 2. června je 85. výročí Heydukovo. Prosím Vás, napište k němu pěkný fejeton, kytičku pro starého pána. Prosím snažně o to (včas!) a odpověď obratem. Rukopis 2 dny předem.

Váš oddaný

K. Čapek

A kde jsou referáty?!

Milý pane profesore,

bohužel jsem shledal, že se mi mnoho z ústřížků poztrácelo; kam, to nevím. Pár kousků jsem ještě našel; vybral jsem, jak žádáte, jen ty, které jsou rozbor, ideová polemika nebo podobně. Úplné to ovšem není. Tedy:

Gino Rocca, La vita degli insetti. (Il Popolo d'Italia, 29. Agosto 22)

Margaret O'Leary, Plays From Bohemia. (o Hmyzu a RUR) (The New York Times Book Review and Magazine, 10. Sept. 22)

Władysław Mergel, Karol Czapek, autor RUR. (Kurjer Warszawski, no. 193, 22)

Dr. Hannes Sköld, titul nevím. Ročenka Var Tid, str. 121–145 (22)
(o Trapných povídkách)

Dr. Frank Crave, RUR. (The Globe and Commercial Advertiser, N. Y. 1. Sept. 22)

Vion (pseud.), O idee îndrăzneța în teatru. (Luptătorul, 31. března 22)

Fran Govékar, RUR. (Slovenski Narod 19. V. 22, 20. V., 21. V.)

Karel Capek, The Meaning of „RUR“. (The Saturday Review, Londýn, 21. July 23, str. 79)

William Repton, The Right of Way Between Two Blades of Grass. (The Freethinker, Lond., 22. July 23., str. 459 f.)

Dr. Hannes Sköld, Biologické drama. (Orig. tit. neznám.) (Stockholmos-Tidningen, 5. března)

Franz Blei, WUR. Ein Brief an Karel Čapek, (Prager Presse, 4. Apr. 23)

Edward Frank, The World We Live In. (The Czechoslovak Review, str. 325–8, roč. 23)

W. A. Darlington, The Czech Drama. (Daily Telegraph, Lond., 17. May 23)

H. P. Rabé ve zvláštním svazku Choses de Théâtre. Nemám to doma.

Emil Lengyel, Chapek Plays the Significant of Czecho-Slovakia's Own Drama. (Který list a které datum, to nevím; ale je to z Ameriky).

John Corbin, The Happy Pessimist. (New York Times, Nov. 5. 22)

R. Dyboski, článek ve Slavonic Review, letos; nemám to.

To je všechno, co jsem v šupleti krom stohu recenzí našel; ať má z toho Č. A. radost.

Srdečně Váš

K. Čapek

(340)

Milý pane doktore,

proboha, proboha, nezapomeňte na páteční literaturu!

Váš

K. Č.

Gilbertu Keithu Chestertonovi

(341)

Praha III, Říční 11, 20. září 1924

Můj milý pane Chestertone,

po dobu svého pobytu v Londýně jsem tolik doufal, že se s Vámi znova setkám; mrzí mě, že při slavnostním obědě Penklubu jsem se nemohl volně a plně těšit z Vaší přítomnosti. Doufám ale, že si jednou uděláte výlet na kontinent a přijedete do Prahy; najdete zde přemnoho oddaných čtenářů a já Vás prosím, abyste byl hostem v mém skromném domě. Prosím, napište mi, chtěl-li byste přijet příští jaro nebo později.

Vydavatel deníku Lidové noviny, jehož redakce mám tu čest být členem, a i vydavatel naší dobré revue Přítomnost si přejí nesmírně mít tu výsadu, že by pravidelně otiskovali (je-li to možné) Vaše články. Naše noviny samozřejmě nemohou platit tolik co anglické; ale kdybyste nám mohl jednoduše poslat kopii rukopisu, který byste právě zasílal nějakému anglickému časopisu, mohli bychom ji otisknout jako rukopis a zaplatit Vám podle nejvyšší sazby. Tímto způsobem by Vám nevznikaly žádné problémy a mezi svými články byste mohl lehce vybrat takové, co by zajímaly všechny čtenáře na kontinentu. Dejte mi, prosím, vědět, pokud by Vám můj návrh vyhovoval; tak rád bych zůstal v osobním kontaktu s Vámi, protože Vás opravdu velice obdivuji. Dejte mi také, prosím, vědět, zda se Vaše autorská práva pro naši zemi vztahují již na všechna Vaše díla. Můj nakladatel si to přeje vědět.

Neměl jsem to potěšení setkat se v Londýně s panem Bellocem; vyřídte mu, prosím, mé nejsrdečnější pozdravy.

Připojuji špatnou skicu napsanou v Londýně; byla otištěna
v Lidových novinách.

Velmi upřímně Váš

Karel Čapek

(342)

Praha III, Říční 11, 24. prosince 1924

Můj milý pane Chestertone,

je právě Štědrý večer; přátelé mi darovali několik Vašich knih a já Vám nemohu nepoděkovat za útěchu a posilu, kterou jsem v nich našel – tak jako vždy a mnohokrát. Bůh Vám žehnej, pane Chestertone.

Napsal jsem Vám dvakrát, aniž bych dostal odpověď; ale jest křesťanské vytrvat, a tak Vám píši znova. Prosím Vás, byl byste tak laskav a sdělil mi, zda budete moci přijet příští rok do Prahy? Náš Penklub by Vás nesmírně rád uvítal jako hosta hluboce váženého. Kdybyste přijel na jaře příštího roku, pak Vás z celého srdce prosím, abyste byl mým hostem. Jste milovníkem starých věcí – Praha je jednou z nich. Najdete zde hodně lidí, kteří Vás opravdu mají rádi a váží si Vás.

Já sám si Vás vážím jako žádného jiného spisovatele; to kvůli Vám jsem za svého pobytu v Londýně bydlel v Notting Hillu a kvůli Vám se mi tam líbilo. Nemohu věřit tomu, že bych se s Vámi již neměl znova setkat. Prosím Vás, přijed'te do Prahy.

Přeji Vám šťastný nový rok, pane Chestertone. Vy sám musíte být šťastný člověk, když obšťastňujete i své čtenáře. Jste tak dobrý člověk.

Váš oddaný

Karel Čapek

(343)

V Praze, dne 18. III. [19]25

Můj milý pane Chestertone,

psal jste mi, že byste stěží mohl přijet do Prahy letos na jaře. Ale v novinách stálo, že jste byl minulý měsíc ve Varšavě; proč proboha jste nezajel při té příležitosti do Prahy? Jaká škoda pro nás! Ted' čekáme, že nám to vynahradíte. Nuže, výbor a předseda (tj. Váš ponížený služebník) našeho Penklubu Vám píše, abyste přijel do Prahy jako náš host. Prosím, nezapomeňte mi napsat tentokrát pár slov, chtěl-li byste přijet, kdy byste nejraději přijel, kdy přijedete doopravdy, svolíte-li být mým hostem a tak podobně. Snad by Vám bylo možno přijet letos na podzim?

Bylo by to tak nádherné vidět Vás u nás, a doufáme, že nám tu radost uděláte; je to Vaše *métier*³⁶, dělat radost.

Velmi upřímně

Váš

Karel Čapek

³⁶ *métier* (franc.) – povolání

20. prosince 1927

Drahý pane Chestertone,

dovolte mi říci, že já a jiní Vaši čtenáři u nás jsme se s úžasem dočtli ve Vašem listě G. K's Weekly ze 17. prosince 27 článku Slovenský problém od pana Dudleye Heathcota. Obávám se, že Vy i Váš časopis jste byli prostě mystifikováni. V řečeném článku není skoro jednoho tvrzení, které by mezi křesťany nemělo být označeno jakožto křivé svědectví. Dovolte mi, abych Vám ukázal několik vzorků oné bezpříkladné mystifikace.

1. „... i když svého času království české vskutku existovalo.“ Nesmysl; království české nikdy nepřestalo existovat, neboť císař rakouský byl zároveň králem českým, markrabím moravským atd.

2. „... v Turčianském Sv. Martině jiný stejně prohnaný diplomat (tj. jako Masaryk v Pittsburku) přiměl některé ze svých evropských slovenských přívrženců, aby vydali podobnou deklaraci.“ Proč pan Heathcote nejmenoval toho prohnaného diplomata? Protože žádného nebylo. Martinská deklarace, jejíž den je podnes národním svátkem slovenským, vyšla spontánně ze shromáždění slovenských (a nejen slovenských) vlastenců, vůdců a poslanců všech stran, bez jakéhokoliv českého vměšování.

3. „... nehledíc k faktu, že ani američtí, ani evropští Slováci neměli nejmenšího práva mluvit jménem svého národa.“ V tomto slzavém údolí není jiných Slováků než evropští domorodci a američtí vystěhovalci; kteří jiní Slováci tedy měli právo mluvit jménem svého národa?

4. „Ozbrojeni těmito důkazy solidarity, která prý existuje mezi dvěma národy vykazujícími jen nepatrnou příbuznost, nehledíc k vágnímu poutu společného rasového svazku...“ – Špatně. Češi a Slováci jsou jeden jediný národ s dvojnásobně málo odlišnou řečí – ve skutečnosti zdaleka ne tak odlišnou, jako je například dialekt bavorský a dolnoněmecký. Ideál

politické a národní jednoty mezi Čechy a Slováky existoval po celá staletí. Hlavní zakladatelé československého státu, prezident Masaryk a zemřelý generál Štefánik, jsou sami Slováci. Slováci bojovali v naší armádě během sibiřského tažení atd.

5. „... aniž by se byl Slováků někdo dotázal na jejich přání, zatímco jejich zástupcům, které jejich vůdcové poslali v roce 1919 do Paříže, aby žádali home rule, bylo odepřeno slyšení.“ – Špatně. Slovenští vůdcové byli v roce 1919 přítomni v pražském Národním shromáždění a hlasovali pro ústavu, zatímco pár maďarizovaných arivistických Slováků v zahraničí pracovalo nikoliv pro home rule, nýbrž pro integritu Uherska. To je případ námezdního maďarského propagandisty Jehlicsky.

6. „... slovenští autonomisté se stali takovým nebezpečím pro českou hegemonii, že se Beneš rozhodl získat jejich vůdce,“ přizval je do vlády, „přičemž použil vydatně zbraní hospodářského nátlaku, v němž je mistrem“. – Špatně. Pan Beneš jako náš ministr zahraničí nemá zhola co dělat s vnitřní politikou; nikdy nevedl a ani se nepokoušel o jakákoliv vyjednávání se Slováky. Od samého počátku byli v naší vládě našeho státu slovenští ministři (z agrární a socialistické strany). Jen slovenská l'udová strana byla protivládní, jsouc – jakožto strana konzervativní – v přirozené opozici k vládám zabarveným spíše liberálně. Jakmile pan Švehla utvořil konzervativní (nebo „pravou“) vládu, dva slovenští ministři z l'udové strany vstoupili do kabinetu, přičemž jejich počet odpovídá síle jejich strany.

7. „... byl podepsán pakt mezi vůdcem Slováků a českou vládou, jímž se l'udovci zřekli veškerých nároků na nezávislý parlament“ atd. – Nesmysl. Takový pakt nebyl nikdy podepsán; toliko strana l'udová, nyní jakožto strana vládní, se pouze mlčky vzdala nároků být stranou opoziční.

8. „... tajné sdružení vlastenců, kteří uznávají Jehlicsku za svého vůdce, nejen povážlivě vzrostlo co do počtu od podepsání onoho paktu, ale hrozí nabýt na Slovensku rozhodujícího vlivu.“ – Zas jen mystifikace. Jehlicska nemá na Slovensku snad ani tucet slovenských přívrženců,

na Slovensku neexistuje žádné tajné vlastenecké sdružení – snad až na některé maďarské iredentisty, ale to je docela jiná kapitola.

9. „... Češi nejen vytvořili ústavu, při které Slováci nebyli bráni v potaz...“ – Špatně. Slováci byli řádně a plně zastoupeni v Národním shromáždění při ústavodárných pracích a zúčastnili se všech sezení. Ústava byla hlasováním přijata všemi slovenskými stranami, i ľudovou.

10. „... ale Češi si nadto zajistili, že takto vytvořená ústava smí být změněna pouze třípětinovou většinou sněmovny.“ – To je správné, ale v kterékoliv demokracii na světě smí být ústava změněna jen kvalifikovanou většinou.

11. „... nepochybný vzrůst separatistického a promaďarského hnutí, které jsem nedávno pozoroval na Slovensku...“ – To je čirá lež. Ve skutečnosti bylo možno pozorovat v posledních měsících na Slovensku ohromné a spontánní vzrušení všech slovenských stran – i autonomistických – proti výstředním maďarofilským rejdmům lorda Rothermera; mnoho set tisíc lidí protestovalo na veřejných shromážděních proti tomuto maďarskému úkladu a manifestovalo za trianonský mír. Autonomistické noviny dokonce vytýkaly Čechům, že nevystupují dosti radikálně proti této maďarské propagandě.

12. „... Slovensko je hospodářsky vykořisťováno, jako bývaly kolonie za méně osvětleného věku.“ To je strašná lež. Zeptejte se někoho, kdo znal Slovensko před jeho osvobozením a může je srovnávat s nynějším vzestupem. Já ty věci znám; býval jsem na Slovensku před válkou a během ní rok co rok – prosím, abyste se otázel pana Heathcota, činil-li totéž. Ne-li, pak není oprávněn psát o hospodářském vývoji Slovenska a vyslovovat taková tvrzení, jako že „jediným cílem Čechů je vykořisťovat a ruinit slovenský průmysl“. Jděte na Slovensko a podívejte se na tamější poměry; každý loajální cizinec pozná pouhým pohledem, co se nově vybudovalo a s jakými náklady v této zemi dříve tak zaostalé a hospodářsky zotročené.

To stačí. Obávám se, že tvrzení pana Heathcota nejsou jen omyl. Drahý pane Chestertone, bylo by poctivé, kdybyste ve svém listě napravil křivdu, která se stala naší zemí. Ale když už se to stalo, plyne

z toho ještě jedno. Že byste se měl cítit zavázán přijít sám, abyste viděl naši zemi i Slovensko na vlastní oči a sám si utvořil úsudek. Víte, že byste byl vřele vítán. Doufám, že neobtížíte svou duši nespravedlivostí vůči zemi, v níž patříte k nejoblíbenějším básníkům.

Upřímně Váš

Karel Čapek

Leoši Janáčkovi

(345)

[27. února 1923]

Slovutný Mistře,

jak jsem Vám již říkal, mám o hudbě – a zejména o Vaší – příliš vysoké mínění, než abych si ji dovedl představit spojení s konverzační, hodně nepoetickou a příliš povídkovou hrou, jako je moje Věc Makropulos. Bojím se, že Vám tane na mysli něco jiného a lepšího, než můj kus – krom oné postavy třistaleté – opravdu poskytuje.

Ale na tyto mé upřímné pochybnosti netřeba bráti zřetele; horší je, že – jak jsem se informoval u svého zástupce Fr. Khola – jsem po této stránce vázán, a sice smlouvou s americkým (a světovým) zástupcem H. Bartschem, jemuž jsem se musel dle běžných uzancí zavázat, že dílo nebude 10 let ani zfilmováno, ani zhudebněno. Myslím, že s tímto článkem smlouvy se nedá hýbat.

Ale zato, drahý Mistře, nic Vám nebrání, abyste bez ohledu na můj kus si vymyslel děj, kde by třistaletý život a jeho utrpení byly osou a středem v rámci vhodnějším, než můj kus poskytuje. Není to přece můj patent; můžete si volit za podklad Ahasvera, čarodějkou z Langrovy povídky (ve sbírce Vrahové a snílkové) a třeba i slečnu Makropulos a upravit si děj zcela nezávisle, jak také – pokud jste mi o své inspiraci vypravoval – si tu látku představujete. Nemůžete přece potřebovat dlouhého povídání o soudním procesu, o ztraceném receptu a jeho použití atd. V tom všem by můj text musel být tak dalekosáhle měněn, že už snad je výhodnější nedržet se ho a stvořit si podmínky vlastní.

Opakuji, že nepovažuji fikci věčného nebo třistaletého člověka za svůj literární majetek, a že tudíž nic Vám nestojí v cestě, abyste této fikce po mém použil.

S projevem dokonalé úcty
Váš oddaný

Karel Čapek

Drahý Mistře,

promiňte, že jsem tak dlouho neodpovídal na Váš dopis stran Věci Makropulos. Čekal jsem totiž na svého zástupce, který byl na cestách a bez něhož jsem nechtěl nic podnikat.

Tedy myslím, že americký agent (majitel světových práv) nemůže činiti námitek proti zhudebnění v jazyce českém. Je Vám tudíž volno užítí mého kusu k zhudebnění; a poněvadž sám bych se naprosto nedostal k nějakému přepracování nebo úpravě, dávám Vám právo upravit si můj text, jak budete potřebovati.

Rád bych Vám dal k zhudebnění něco lepšího než zrovna tenhle kus; ale táhne-li Vás to k němu, jistě z toho něco velkého uděláte, a já Vám k tomu z celého srdce a co nejvřeleji přeju mnoho štěstí.

V hluboké úctě Váš
upřímně oddaný

Karel Čapek

P. S. Podmínky račte dohodnout s mým zástupcem, ing. Fr. Kholem, Praha VII, Nad Rudolfovou štolou 6.

(347)

Drahý Mistře,

přeji Vám co nejsrdečněji, abyste dnešního večera sklízel opět plný a veliký úspěch. Přijdu na některou reprízu zatleskat Vašemu velkému dílu, ke kterému jsem měl tu čest dáti tak trochu podnět.

Váš upřímně oddaný

Karel Čapek

Praha 1. III. 1928

Gustavu Jarošovi (Gammovi)

(348)

Praha, dne 12. XII. 1919

Vážený pane,

jménem redakce a šéfredaktora Síse Vás prosím, abyste se účastnil ankety, jejíž text i důvody přikládáme. Těším se, že vyhovíte stejně laskavě jako ostatní k anketě pozvaní čelní a loajální odpůrcové Národní demokracie. Snad tato anketa aspoň maličko pomůže k výchově politické veřejnosti i k zlepšení novinářské úrovně; pročež doufáme, že neodepřete své účasti. Odpověď potřebujeme do 17. t. m. (středa), neboť anketa má vyjít ve svátečním čísle vánočním.

S projevem dokonalé úcty

dr. K. Čapek

(349)

[Před 17. prosincem 1919]

Slovutný pane,

prosíme znovu, abyste naši Vám již sdělenou anketu neopomenul zodpovědít do této středy (17. t. m.). Těšíme se, že když ostatní slíbili a dali svou odpověď, neodmítnete ani Vy svou vlídnou účast.

Za redakci NL
v plné úctě:

dr. Karel Čapek

Hanuši Jelínkovi

(350)

[Praha, asi duben 1913]

Velectěný pane redaktore!

Posílám Vám slíbený článek o moderní francouzské lyrice – doufám, že dojde Vás ještě včas. Napsal jsem jej raději stručně, aby se vešly překlady; bez ukázek by přece mělo málo smyslu psát o literatuře, kterou u nás málokdo zná. Domnívám se, že nebude Vám možno dát všechny ty překlady najednou; byl bych velice rád, kdyby byly uveřejněny nadvakrát, pokaždé asi 5 básní. Na první místo bylo by dobře dát jednu báseň Whitmanovu; posílám Vám dva překlady (dosud v češtině nevyšlé), abyste si z nich jeden vybral, a druhý mi račte navrátit. Krom překladů ode mne posílá právě pan Stanislav Hanuš překlad z Romainsa a snad i z Duhamela (na adresu pana Dyka, ježto náhodou neměl Vaší adresy a já jsem mu ji nemohl včas dát). Konečně doufám, že pan Kodíček dodá jeden překlad z Vildraca, pravděpodobně o něco později. Bylo by to tedy celkem asi 12 básní, vesměs krátkých, jež zčásti tištěny ve dvou kolonách vydají asi 5–6 stránek. Ježto článek je zcela krátký, doufám, že Vám má zásilka nebude dělat rozpaky co do rozsahu. –

Pořad básní, jak by měly jít za sebou, račte určit sám podle svého dobrého zdání. Jen Whitman by, trvám, mohl být na prvním místě, pak Arcos, Franck, Romaines nebo Marinetti, Mandin, Duhamel, Vildrac, nebo jak se Vám vůbec bude hodit. Článek by asi mohl básně předcházet. Co nejsnažněji bych prosil, aby mi pak byla poslána korektura článku i básní. – Domnívám se, že by vůbec bylo dobře, kdyby článek s překlady vyšel v květnovém čísle, kdy je ještě interesovaná sezona; v červnu se už nikdo o básně a básnictví nezajímá.

Můj bratr Vám vzkazuje, že nemůže sám psát referát o výstavě Mánesa, ježto tam sám vystavuje. Místo toho dá Vám referát pan Stanislav Hanuš.

Děkuji Vám, velectěný pane redaktore, za zájem o mé studium francouzské moderny; doufám, že naleznete v ní týž interes jako já.

V dokonalé úctě

Karel Čapek

(351)

[Bílovice, srpen 1915]

Velectěný pane redaktore,

prosím současně Vás i pana Dyka o radu nebo pomoc ve věci St. K. Neumanna. Pan Neumann nám totiž píše, že by naléhavě potřeboval půjčku 300–400 K; že bude přeložen do kancelářské služby v Szegedíně a že by chtěl založiti si aspoň takovou existenci, aby mohl být literárně činný; to znamená byt atd., nač ovšem prostředky pěšáka nestačí. Prosím Vás tedy snažně, zda byste o nějakém takovém fondu nevěděl a rovněž o prostředcích, jak docílit jeho pomoci. Jedná se jen o půjčku. Snad račte mít známé ve Svatoboru atd., kdežto já nemám nejmenších zkušeností o literárních dotacích. Budu Vám vděčen vřele a srdečně za všechno, co v té záležitosti uděláte. – Přeji Vám, aby Vaše narukování dobře dopadlo.

V dokonalé úctě Váš oddaný

Karel Čapek,

t. č. v Bílovicích nad Svitavou u Brna

(352)

V Praze, dne 6. června 1918

Velectěný pane doktore!

Po dohodě s panem doktorem Rašínem dovoluji si Vás požádati, abyste přeložil pro naši románovou knihovnu dílo J. H. Rosnyho *La Vague rouge*. Honorář byl by za arch 20 K a za každý tisíc 5 K, pravděpodobný náklad 5 tisíc. Překlad bychom potřebovali brzo, popřípadě po částech. Prosím o brzkou odpověď.

S projevem dokonalé úcty

Váš oddaný

K. Čapek

N. B. V případě, že by byl náklad nižší, byl by honorář pro Vás podle dohody za arch zvýšen.

Milý pane doktore,

děkuji za první kus Rosnyho. Co se týče těch tiskárenských termínů, tedy: margeuse je nakladačka, brocheuse se říká jen děvče v knihárně, minerviste je rovněž nakladačka, linotypiste = strojní sazeč. Renard je švec, ale jen v oboru tiskárenském; rovněž ševcovati, ševcárna apod. V jiných oborech je mi to neznámo. Knihovna bude zahájena asi Ignátem Herrmannem. Hviezdoslavovi jsem psal, ovšem odpověď nedostal. Pan Dyk si stěžuje na úpornou lenost.

Posílám Vám pozvání, abyste napsal pohádku pro chystanou sbírku původních pohádek, a myslím to docela vážně. Vy umíte pěkně vypravovat, a to je hlavní věc. Bylo by dobře trochu vzkřísit žánr pohádky u nás, je to přece klasický a přitom domácí druh literatury. Slíbili už Machar, Dyk, Herben, Neumann. Současně v té věci píšu Mistru Jiráskovi: prosím Vás, přimluvte se u něj, aby do té knížky napsal nějakou pověst nebo dětskou povídku, co je mu libo. Moc by nám na tom záleželo.

Další naléhavá prosba: Zařizujeme v Cestě takový nediskrétní, anekdotický koutek o veřejných literárních, divadelních, politických, univerzitních a uměleckých osobách: všelijaké prostořekosti, vtipy, aptedicta, satiry a zkrátka živé a veselé osobní doklady. Prosím Vás snažně, abyste se na takové věci rozpomenul, znáte jich jistě mnoho, a jednou z toho bude pěkná životopisná kniha o slavných českých lidech. Těším se, že mi co nejdříve laskavě a štědře pošlete pěknou řadu.

Poručení milostivé paní. Přeji Vám lepší počasí a těším se na shledanou.

Váš oddaný

Karel Čapek

(354)

V Praze, dne 17. IV. 1919

Milý pane doktore,

prosím Vás, abyste tyto dopisy dal adresátům, které jistě často vídáte.

Snad už víte, že chudák Mistr Dyk je těžko nemocen otravou krve. Ted' už je poněkud lépe, ale bylo veliké nebezpečí, a rekonvalescence potrvá prý dlouho. Leží ve vinohradské nemocnici a nálady je špatné. Dostal to od zánětu okostice následkem špatného zubu.

Jinak nového pramálo. Váš článek Z Noyonu do Soissons je už tři neděle vysázen, ale pro náramný rozsah nemohl dosud vyjít. Ted' jej schovávám pro božíhodové číslo. Prosím Vás, nemohl-li byste být tak laskav a poslati mně knížku esejí Ch. L. Philippa, která vyšla během války v Nouvelle revue française. Byl bych Vám velice zavázán. – Bratr se za čtrnáct dní žení. – Vnitřní poměry vypadají ted' drobet klidněji, těch několik skandálů udělalo patrně dobře. Potkáte-li cestovatele Friče, vyříd'te mu pozdrav a skolte ho na místě.

Pozdrav a políbení ruky paní Božence, pozdrav všem přátelům a známým.

Za ochotu předem děkuji a jsem upřímně Váš

K. Čapek

(355)

[Po 17. dubnu 1919]

Vážený pane doktore,

ta kaňka pod přiloženým dopisem je vlastnoruční podpis pana šéfa Síse. Prosíme Vás, abyste tu věc – možno-li – laskavě obstaral. Týdenní lhůta je ovšem nemožně krátká. Dykovi vede se lépe, už je z nebezpečí venku. Pošlete pro Národní listy překlady nějakých francouzských povídaček, máte-li k tomu trochu času, též Weiner, jehož laskavě pozdravujte. Pozdrav milostpaní, Mercereauovi, Clemenceauovi a všem.

Váš oddaný K. Čapek

(356)

Na Královských Vinohradech, dne 28. III. 1922

Vážený pane,

prosíme Vás, abyste nám obratem poslal od Saši Guitryho Faisons en rêve. Chceme hlavní roli nabídnouti paní Sedláčkové; bude-li souhlasiti, dovolíme si od Vás objednatí překlad s lhůtou pokud možná nejkratší. Proto prosíme o nejrychlejší zaslání a zprávu, co knížka stála; dluh svůj dovolíme si vyrovnati současně s nejbližší zásilkou tantiém za Křehotinky.

S projevem dokonalé úcty

za

Ředitelstvo Městského divadla
na Královských Vinohradech

dr. Karel Čapek

Panu

ministerskému radovi

dr. Hanuši Jelínkovi,

spisovateli,

t. č. v Paříži

Milý pane doktore, současně děkuji za všecku starost stran RUR. Snad teď ten Curtis Brown něco udělá. Chápete, jak jsem otráven tím, co se psalo o RUR.

– Prosím Vás o rychlé zaslání toho Guitryho. A současně prosím, abyste mi sdělil, nebo raději hned koupil a poslal nějaké salonní francouzské veselohry, dosud u nás nedávané, byť i starší; otvírá se nám nová možnost, a proto je rychle třeba dobrého repertoáru. Vůbec: které

kusy – ať staré či moderní, trvající asi 2 hodiny a nezaměstnávající veliký ansámbl – hry lyrické, frašky, společenské věci, dramata stará nebo nová – byste doporučil pro komorní jeviště? To zjistěte, prosím, ve své paměti, a co považujete za dobré, nejraději ihned kupte a pošlete; účet vyrovnám obratem.

Váš K. Čapek

Uctivý a srdečný pozdrav paní Božence.

(357)

19. XI. [19]24

Milý pane doktore,

musím Vám poděkovat za Váš článek v Revue de Genève: ne proto, že mne tam tolik chválíte (po té stránce mám vždycky pocit, že si to nezasloužím), ale proto, že je tak srdečně psán, málokdy jsem měl pocit tak osobního porozumění jako z Vašeho článku. A pak, neděláte ze mne žádný problém, všechno je docela prosté, a to mně je nejmilejší. Ještě jednou Vám pěkně a srdečně děkuju.

Pozdravujte milostivou paní Boženku.

Jsem upřímně Váš

Karel Čapek

(358)

Praha, 19. VII. [19]26

Milý příteli,

promiňte, že jsem neodpověděl na Vaši výzvu dříve; ale měli jsme v rodině nemoc a pohřeb (náš švagr v Brně), a to víte, že taková věc člověka zdrží. Nevím, je-li to dobře francouzsky; prosím Vás, opravte to.

Ten Rabíndranáth přijede na můj návrh až asi v září.

Doufám, že už jste zdrav. Ten slet nás namohl všechny.

Upřímně Vás a paní Boženku zdraví

Váš oddaný

Karel Čapek

(359)

5. VI. [19]28

Milý a vážený dr. Hanuši Jelínku,

posílám Vám konečně také jednu knížečku za tu Vaši bolestnou. Slíbil jste mi, že v té jedné věci vyzkoušíte půdu u Viktora Dyka. Věc sice nekvapí, ale nevíte nic?

Jsem Váš upřímně oddaný

Karel Čapek

(360)

Praha, 6. září [19]30

Milý dr. Hanuši,

posílám vám ten slíbený článkuček, ale bojím se, že je trochu dlouhý a kožený; tak to dopadá, když člověk něco dělá doopravdy. Kolem 15. pojedu ještě ven; byl jsem v srpnu na Oravě a na Tatrách. Pozdravujte paní Boženku, paní Dykovou a Viktora Dyka.

Váš

Karel Čapek

(361)

Na Strži, 4. září [19]38

Drahý Hanuši,

čtu v novinách o Vaší šedesátce; ne že bych jí věřil a ne že bych Vám k ní gratuloval; ale přeju Vám všechno dobré za to, že jste na světě a že jste náš mladý Hanuš Jelínek.

Se srdečným pozdravem a stiskem ruky Váš

Karel Čapek

Hodně zdraví!

Vaše

Olga Scheinpflugová

Karel Dvořák

B. Palkovský

J. Hýblová

Scheinpflugová Božena

F. Peroutka

M. Peroutková

(362)

[Po roce 1925]

Milý pane doktore,

vyřizovala mi Jarmila, že tu je jakýsi francouzský spisovatel, jehož jméno ovšem zapoměla, a že byste chtěl pro něho uspořádat jakýsi oběd nebo večeři, v sobotu nebo v neděli, za účasti Pen. Prosím Vás tedy, stavte se u slečny Schubertové, aby vyzvala několik osob, které by asi přišly; určete jí lokál, kde by to mohlo být, a sní se tam prostě menu. Bude-li to večeře, proved'te to, prosím Vás, beze mne; na oběd bych snad mohl přijít, ale kdyby to nemuselo být, byl bych trochu raději. Myslím, že stačí 5–6 osob; případně nemusí být všechny z Pen. Tedy prosím Vás, spojte se s Kholem a hlavně se slečnou Schubertovou a určete, koho má pozvat. Rád bych aspoň věděl, kdo je ten Francouz a co napsal.

Upřímně Váš

Karel Čapek

(363)

Vážený pane doktore,

dovoluji si Vás jménem pana profesora Kotěry pozvati na důležitou schůzi v úterý 7. prosince v 8 hodin večer v místnostech Českého klubu (Václavské náměstí 15, vedle Politiky, přes dvůr, 2. patro).

Váš oddaný

K. Čapek

(364)

Drahý pane doktore Hanuši,

málem bychom opomenuli Vám poslat novoroční pozdrav; to by svědčilo o našem lajdáctví, ale nikoliv o tom, že bychom na Vás málo vzpomínali. A tak tedy Vám trochu pozdě běžíme k Novému roku přát, abyste zas brzo přišel mezi nás všechny a viděl, že Vás máme rádi.

Upřímně Váš

Karel Čapek
a
Josef Čapek

Vlastě Jelínkové

(365)

Praha, 8. prosince [19]38

Slečna Vlasta Jelínková

Milá slečno,

prosím Vás, nepřeceňujte tak divadelní kulturu. Národ se může cítit nesmrtelným jenom tehdy, když se bude cítit mravným, když bude mít své vědomé mravní poslání; na to ovšem nestačí divadlo, i když má být součinitelem toho mravního povědomí. To musí být v politice, v hospodářství, v knize a škole, v denním životě, všude. A obráceně, vemte národu jeho mravnost, a berete mu i jeho nesmrtelnost.

Asi Vás ta odpověď neuspokojí, ale jiná není.

Váš Karel Čapek

Růženě Jesenské

(366)

Milostivá slečno,
tento balíček mám Vám odevzdati jako velmi důležitý.

V dokonalé úctě

K. Čapek

Františku Ježkovi

(367)

Praha, 7. IX. [19]35

Vážený pane poslanče,

děkujeme Vám za Vaše milé přání. Ono se řekne „rozdílné břehy“, ale lidsky se časem ocitáme ve stejných březích. Myslím totiž, že jste taky ženatý.

Upřímně Vás zdraví Váš

Karel Čapek,
Olga Scheinpflugová

Aloisu Jiráskovi

(368)

V Praze, dne 23. III. [19]25

Slovutný Mistře,

pan dr. Jelínek nám praví, že byste se stěží mohl osobně účastnit tohoto večera, kdy pan prezident bude hostem českých spisovatelů. Nicméně pokouším se o to pohnouti Vás k účasti, jež by pro nás znamenala tolik mnoho. Je-li tomu skutečně tak, že by Vám bylo těžko přijít, tedy dovoluji si Vás poprositi, abyste byl přítomen – aspoň morálně: abyste nám poslal několik slov pozdravu, jimiž byste řekl panu prezidentovi, jak se těšíme z jeho zdraví a z jeho přítomnosti mezi námi. Scházelo by mnoho, kdybyste Vy, naše hlava a náš reprezentant největší, neměl promluvit při této vzácné příležitosti. Bylo by nejkrásnější, kdybyste mohl přijít osobně a říci to; ale nemůžete-li nám tuto radost učinit, prosím, buďte s námi a mezi námi aspoň vzpomínkou.

V oddané úctě Váš

Karel Čapek

(369)

V Praze, 2. IV. [19]27

Drahý a slovutný Mistře,

dovolte, abychom Vám projevili upřímnou soustrast s těžkou bolestí, kterou jest Vám nésti.

S projevem nejhlubší úcty

bratři Čapkové

Arnoldu Jiráskovi

(370)

Praha, 22. IV. [19]37

Vážený pane profesore,

děkuji za přívětivá slova, která jste mi ve svém dopise napsal o mé
Bílé nemoci.

Vážíím si jich víc než mnohého, co se o mé hře napsalo.

S projevem upřímné úcty

Vám oddaný

Karel Čapek

Josefu Jiráskovi

(371)

Praha, 4. X. [19]35

Vážený pane profesore,

Vaše myšlenka, jak sblížit slovenské a české spisovatele, se mi líbí; předložím ji na příští schůzi Penklubu a Obce spisovatelské. V tom směru se už mělo dávno něco stát, ale na dobrou věc není nikdy pozdě. Doufám, že Vám dám po čase bližší zprávy.

Vám oddaný

Karel Čapek

Václavu Jiřikovskému

(372)

Praha, 3. prosince [19]35

Milý pane řediteli,

lituji moc, ale 6. prosince jsem už dvojnásob zadán; nehledíc k tomu, mám teď tolik práce a dozoru s přestavbou domu atd., že se nedostanu ani k psaní, natož abych někam jel.

Prosím Vás, vyříd'te milým účinkujícím na Loupežníku můj srdečný pozdrav a dík za to, že mou hru, jak čtu i slyším, tak pěkně zahráli.

S upřímným pozdravem Váš

Karel Čapek

Jaromíru Johnovi

(373)

V Praze, 29. IX. [19]24

Milý pane doktore,

posílám zatím dva články a připravuji ještě asi šest dalších, které Vám pošlu co nevidět. Můžete dávat do každého čísla jeden. Honorář mi připište laskavě k dobru v UP.

Přijedu do Brna s bratrem asi za 14 dní a budu rád, zastihnu-li tam pana ředitele Vaňka, se kterým bych rád o mnohém promluvil.

Prosím, řekněte laskavě, aby mi rezervovali tu anglickou lenošku, jakož i soupravu Wiesnerových židlí. K nim si dám udělat psací stůl vysoký 76 nebo 77 cm. O tom si promluvíme, až přijedu. Ty články budou tvořit souvislou sérii.

Zatím Vás srdečně zdraví

Váš K. Čapek

V Praze, 7. října [19]24

Milý pane doktore,

platíte-li za anketu jen 100 K a za jiný článek 300 K, nemohl byste škrtnout začátek té ankety, který se k anketě váže, a nechat ostatek jako článek? Nu, jak chcete; nechci vydělat víc než aspoň větší část toho, co nemaje peněz v UP utratím.

Rád bych však, aby se pan ředitel Vaněk nedomníval, že chci UP odříct. Chci zaplatit všechno, i provedené opravy, transport do Prahy atd., a chtěl-li mít UP ke mně zvláštní ohledy, připouštím to jen potud, pokud by z toho neměly škodu. Rád bych, aby jejich styk se mnou neznamenal pro ně ztrátu ani haléře. Prosím Vás, vyříd'te to panu řediteli. Ostatně už brzo do Brna přijedu.

Nyní ještě jedna věc. Přikládám oklepek, k němuž podotýkám, že my (tj. Durych, Rutte a já) chceme ten sborník vydat k Novému roku. Nemá zahrnout jen literární řeč, nýbrž opravdu řeč živou, tedy i lidovou. Vy máte takové zkušenosti o řeči vojáků, zedníků atd. Nechtěl byste něco o tom napsat – ne jako filolog, ale jako básník? Prosím, uvažte to, chystejte článek a povězte mi o tom, až se sejdem. Článek potřebujeme do konce listopadu.

Jsem srdečně Váš

K. Čapek

Mám poslat další články?

Milý pane doktore,

Vaše zpráva mne překvapila; netušil jsem, že ředitel Vaněk odchází. Safra, to se mne také týká; pan Vaněk slíbil mi nějaké slevy na věcech, které jsem od UP odebral a ještě odebrati hodlám, a teď se bojím, že o ty slevy přijdu. Prosím Vás, kdo teď o tom rozhoduje?

Dále rezervoval jsem si v UP to anglické křeslo a budu je už potřebovat, mělo by se ihned poslat do Prahy; dále tu kuchyni, o které mi řekl pan ředitel Vaněk, že by mě stála 1000 Kč – nevím už, které číslo ta kuchyně měla a mají-li ji v Praze. Dále fotýlek, židli a štokrle od Wiesnera. Dále psací stůl, který mi k těmto židlím měly UP udělat. Proboha, na koho se mám s tímto vším obrátit? Ty věci bych potřeboval do 10 dnů, protože se konečně budu stěhovat do nového domku. Prosím Vás proboha, poraďte mi a řekněte, aby mi poslali, co jsem v Brně objednal.

Dále je nepochybně nutno, aby se BK³⁷ zachránila, nejen pro UP, ale pro veřejný zájem. Onehdy jsem BK doporučoval pozornosti Červeného kříže (slečně dr. Alici³⁸) pro propagaci zdravého bydlení; bylo by možno vejít ve styk s Červeným křížem a trochu se orientovat na výchovu k hygieně bydlení – podpora Červeného kříže s jeho 500 000 členy by mohla už něco znamenat. Řediteli dr. Müllerovi psát nemohu, protože se s ním vůbec neznám; ale napíši dopis profesoru Englišovi, aby hleděl BK nejen udržet, nýbrž povznést. Činím to ještě dnes. Mám na mysli další články pro BK, ale jaksi se mi nedostává času.

O tom Červeném kříži uvažujte, spojení Vám mohu opatřit; dnešní můj článek v LN (Domov) tak trochu naznačuje k tomu cestu.

³⁷ B K – Bytová kultura (časopis). *Pozn. red.*

³⁸ Alice Masaryková, dcera T. G. M. *Pozn. red.*

A napište mi laskavě obratem odpověď na mé otázky a buďte tak hodný a nechte mi poslat ten anglický fotel a ten slíbený psací stůl, je-li vůbec vzat do práce a hotov.

Jsem upřímně Váš

K. Čapek

(376)

19. XII. [19]25

Milý pane doktore,

nemyslím sice, že z našeho projektu o řeči české sešlo nadobro, ale skutečně nevím, splní-li se to v dohledné době; proto bohužel uznávám Vaše důvody a vracím Vám Váš článek.

Upřímně Váš

Karel Čapek

(377)

Milý dr. Markalousi,

prosím, vraťte mi rukopis do pondělka, potřebuju jej pro knížku.

Váš

K. Čapek

Methodu Kalábovi

(378)

[Asi 25. září 1913]

Velectěný pane,

tedy inzeráty v Almanachu nebudou, ježto pan sběratel zjistil, že by k tomu nebylo dost času. Proto Almanach má vyjít už 4. října (ne jedenáctého). Račte dát zlomit archy, aby vše už bylo připraveno. Pan Brunner měl by už pospíšit s obálkou.

Vám plně oddaný

K. Čapek

Františku Kaláčovi

(379)

13. VII. [19]29

Vážený pane doktore,

děkujeme Vám za účastná slova a za pěknou vzpomínku, kterou jste uchoval na našeho otce. Co na Slovensku dělal, konal jako hodný člověk a poctivý Čech, skromně a samozřejmě jako svou povinnost. Tím víc nás těší, že ho je v dobrém a se ctí vzpomínáno; bylo mu vždy zvláštní radostí, když shledával, že nesloužil dobrým věcem nadarmo. I Vy jste mu víckrát tu radost udělal, a za to Vám nyní zvláště děkujeme.

Vám oddaný

Karel Čapek

Josifu Fjodoroviči Kallinikovovi

(380)

26. 8. [19]23

Milý pane,

děkuji za Váš přívětivý dopis. Co se týče práv překladu na moje práce, zadává je můj zástupce, pan ing. Fr. Khol (Praha VII, Nad Rudolfovou štolou 6), kterému Váš dopis současně zasílám k vyřízení. Stran RUR ani nevím, není-li právo překladu – aspoň pro Rusko samotné – už zadáno. Jednal o to svého času Berseněv. To Vám ostatně napíše pan Khol. Samozřejmě nemám praničeho proti tomu, aby úvodní studii o české literatuře napsal můj dobrý známý dr. Fischer; naopak, vítám to co nejvřeleji.

Se srdečným pozdravem
Váš oddaný

K. Čapek

Kanceláři Prezidenta Republiky

(381)

V Praze, 22. I. [19]24

Kabinetní kanceláři pana prezidenta republiky

Bude mi ctí použití laskavého pozvání na čaj 24. t. m.

S projevem nejhlubší úcty

dr. Karel Čapek

(382)

V Praze, 28. V. [19]25

P. t. Kanceláři pana prezidenta republiky

Prosím, račte tlumočiti panu prezidentovi můj nejuctivější dík za to, že mi laskavě dal poslati výstřižek anglických novin s recenzí o mé knížce.

S projevem dokonalé úcty

Karel Čapek

N. B. Prosím, račte si zaznamenati změnu mé adresy:

Královské Vinohrady

kolonie Ve stromkách 1853

O. Kappovi

(383)

V Praze, 1925

Vážený pane inženýre,

četl jsem se zájmem Vaše překlady, zejména z Krause, myšlenkově jste se originálům hodně přiblížil, ale promiňte, že Vám upřímně povím, že jste měl méně šťastnou ruku po stránce formální, která právě u Karla Krause je podstatná. Myslím, že každý pokus překládat Karla Krause musí ztroskotat; ale ostatně, – Kraus píše pro inteligentní lidi, a ti u nás znají a vždy budou znát německy tolik, aby mohli Krause číst.

Jsem s upřímným pozdravem Váš

Karel Čapek v. r.

Františku Kholovi

(384)

V Praze, 12. 7. [19]16

Velectěný pane,

prosíl bych Vás velice o laskavou informaci. Hledám totiž nějaké místo nebo vůbec nějaký zdroj stálého, třeba i malého, výdělku, doposud ovšem marně. Nevím, nebylo-li mi snad možno naléztí nějaké umístění v muzejní knihovně³⁹ nebo zemském archivu. Mé předběžné vzdělání je jenom doktorát v oboru dějin umění a estetiky; nevím sám, k čemu bych se s tím hodil a je-li vůbec na světě místo, kde by mne bylo zapotřebí. Prosím Vás tedy o laskavou radu, popřípadě o informaci, zda bych vůbec mohl mít nějakou naději ve výše jmenovaných úřadech; dále, na koho bych se měl obrátit s dotazem, kdo v tom nejspíše rozhoduje atd. Promiňte, že Vás tím obtěžuji; nevím již, kam se vrátit, a nějaké místo bych pro své živobytí velice, třebaže ne nutně okamžitě, potřeboval.

Přeji Vám klidný a příjemný pobyt v lázních a děkuji Vám předem za všechnu ochotu.

V dokonalé úctě Vám oddaný

Karel Čapek

³⁹ Knihovna Národního muzea. *Pozn. red.*

(385)

[Praha, 3. srpna 1919]

Drahý příznivče a vážený staříku,

to je asi mejlka, já Budějovice ani neznám. Co teď dopisuji a dám brzo do ruky Vám prvnímu, se jmenuje Loupežník, a nikdo o tom neví. Snad v Budějovicích slibují (a nebudou ovšem dávat) starou bratročapkovskou Lásky hru osudnou; ale nic o tom nevím. Loupežníka dopékám v srpnovém slunci – v září dozraje a bude Vám dán. Fischerovi jsem četl v lesním podrostu první akt, zeptejte se ho, co tomu říká.

Váš věrný K. Čapek

(386)

Praha, dne 11. IX. 1919

Milý a vážený pane,

tak už začínám Loupežníka opisovat a ženu to plnou parou, abych byl co nejdříve hotov. Prosím, které dny, kterou hodinu a kde je Vás možno osobně vyhledat? – Kdyby to vůbec k něčemu bylo, pak bych byl rád, aby to v zimě uvidělo (umělé) světlo světa. Proto už nechci ztrácet ani den. Bud'te zdrav a sdělte mi.

Váš velmi oddaný

K. Čapek

(387)

[Asi k Novému roku 1920]

Šťastnej a veselej novej rok a jiný vejroky

přeje

LOUPEŽNIK

(388)

[Asi začátek roku 1920]

Děkuju! Kdy mám k Vám přijít, až bude celé opsáno?

Váš K. Čapek

(389)

[Začátek roku 1920]

Milovaný pane dramaturgu,

je tam spousta chyb, prosím o nejpečlivější korekturu oklepků (i v interpunkci atd.). Nechápu, že bylo možno nadělat tolik chyb podle strojového opisu.

Prosím Vás, přemýšlejte s panem Novákem o obsazení, už bych se rád s Vámi o tom smluvil.

S architektem Feuersteinem jsem už mluvil, má do věci velkou chuť a řadu dobrých nápadů. Přinese mi náčrtky a s těmi ho pak pošlu na Vás a pana Nováka, abyste se s ním dohodli. Žádal by – v případě, že mu prokážete tu čest a svěříte výpravu – 1000 K, což jistě není přehnané.

Váš oddaný K. Čapek

Drahý pane Dramaturkhole a milý pane Režinováku,

tady posílám pravý, zaručený šárecký text⁴⁰ o třech aktech, deseti škrtech, čtrnácti vložkách a tisíci krásách.

Podotýkám že:

1. ponocného slíbil troubit a hrát pan Kolár,
2. opilce slíbil škytat pan Třebovský,
3. že za Noc by se hodila skvěle paní Nasková,
4. že k flašinetu není potřeba pana Kovařovice ani pana Ostrčila, takže rozmnožený personál nebude dělat potíží.
5. Slíbili jste mi pěknou, romantickou skálu
6. a útulnou hospodu u Beránka.
7. Na tu hlídačovu boudu, co tam stojí, dejte nápis Hostinec U Jelena, takže nebude nic scházet.

Na té louce se senem mohou holky ukázat skoro všechno. V režii Hilarově by ukázaly vůbec všechno, čímž by byl úspěch zaručen. To jen mimochodem.

Vzhledem k nejistotě výsledku chci být šlechetný, dělit se s Klubem o riziko, a dám mu to bez paušálu za 5 %, což Centrum⁴¹ vybírá jen v divadlech v menšinách. Budou-li páni herci v menšině (proti obecnstvu), pak je to v pořádku. Ale budou-li mít nad obecnstvem většinu, budou muset platit víc, že, pane Centrum?

Doufám, že budete s úpravou spokojeni. Dbal jsem o názornost, oživení a podívanou.

⁴⁰ Text *Loupežníka* upravený pro přírodní divadlo v pražské Šárce. Pozn. red.

⁴¹ Centrum – divadelní agentura. Pozn. red.

Prosím o vrácení textu, až to dáte opsat, jakož i o to, abych se směl podívat na zkoušku na místě zločinu. Musíte mi včas dát zprávu, kdy to bude.

Pane dramaturgu, dopsal jste už tomu Brnu?

Váš oddaný

[Rudolfov, před 24. červencem 1923]

Drahý staříku,

Váš dopis mne rozzuřil tak, že jsem nespál; je to ohavná věc, a musíme podniknout všechno možné, aby se napravila. Já myslím, že bychom měli:

1. depešovat Goldwynovi, že pan Selver nemá co reklamovat a že od smlouvy neodstupujeme;

2. Bartsch by měl Goldwynovi napsat asi tolik: že Selver nemá do věci co mluvit; že jsme přistoupili na Goldwynovu nabídku a následkem toho odmítli nabídky jiné a že není evropským zvykem takovýmto způsobem odrazit konkurenci a pak nechat důvěřivého kontrahenta sedět v louži; ať si to vyřídí sami s tím americkým filmovým banditou, který bez našeho vědomí vykradl naši látku; že nevíme, kdo je to a v jaké míře se to zneužití stalo; že žádáme Goldwyna, aby nyní setrval ve smlouvě, která vyšla od něho, a ne od nás. Žalovat myslím nemůžeme; Goldwyn nic nepodepsal, a čert se vyznej v amerických zákonech; mohlo by mne to ještě stát hromadu dolarů.

3. Bartsch ať ihned zahájí jednání s Universal a hledí věc dostat pod střechu, byť i za cenu nějaké ztráty. Kdoví, není-li Bartsch s někým smluven. Žádejte od něho Goldwynův list. Bartsch věc zbytečně táhl; teď ať napne všechny síly, nebo s ním přestaneme jednat.

4. Dopsat Selverovi, aby se odpovídal ze své hrozné pitomosti a odvolal u Goldwyna svůj neslýchaný zákrok.

5. Poslat ministerstvu zahraničí krobiánský dopis, že přes urgenci Syndikátu dosud neuzavřelo s Amerikou ochranu autorů; ukázat na škodu, která tím českým autorům vzniká; žádat o intervenci v Americe, zejména vůči té banditské firmě.

Snad Vás ještě něco napadne, čím se dá ta zatracená věc napravit; pokuste se o to, staříku, tady jde o něco, co stojí za práci a důmysl.

– Ballot mi píše, že francouzský dramatik Pierre Decourcelle (známé jméno) viděl v Londýně RUR a chce je přeložit; existuje-li už francouzský překlad, že by jej rád viděl, ale jinak že by byl ochoten překládat z anglického textu. „Considérez que Monsieur Pierre Decourcelle est en situation de faire jouer très vite votre pièce à Paris et dans un Théâtre classé. Je vous serais obligé de m’envoyer votre réponse et vos conditions pour que nous puissions nous mettre d’accord et préparer sans retard un contrat.“⁴²

Napíšu mu ještě dnes o RUR a naznačím mu, že by se mohl zajímat o Věc Makropulos. Vy byste mohl mu to nabídnout přímo a napsat mu, že by tento kus potřeboval snad i trochu adaptace pro francouzskou scénu, v kterémžto případě by se autor dělil s adaptorem na polovičku, a že mu opatříte text německý nebo anglický, nebo dobrého českého spolupracovníka. Konečně je tu ještě Loupežník. Není-li Jelen v Paříži, mohl by pan Pierre Decourcelle si nechat povídat obsah od Siblíka nebo Kepla. Snad byste to mohl vzít do rukou.

Dále, byl u nás inž. Levý a chtěl nárys toho libreta pro film. Přel jsem se s bratrem strašlivě a po dvou dnech a nocích byl nárys hotov, ve dvou epochách; dnes odeslán Levému, který tuším zítra už odjíždí a odevzdá dnes text ministerstvu zahraničí, tj. ministerskému radovi Hájkovi, který má opatřit peníze z veřejných fondů. Já odjíždím ve středu ráno. Prosím Vás tedy, až se vrátíte, spojte se s tím panem Hájkem, aby s Vámi sdělil, je-li věc tak dalece zralá, abychom se na letním bytě ihned pustili do detailní práce. Inž. Levý totiž říká, že by se už o zářijových manévrech letos mohly brát bojové scény. Žádáme za hotové libreto 20 000 Kč jako zálohu na 20% podíl ze zisku; dále rozejdou se celá věc bez naší viny, tj. je-li libreto vhodné, ale nebude-li přesto dále provedeno, žádáme honorář za dodaný náčrt 2000 Kč. – Tedy promluvte s tím panem Hájkem o tom, máme-li se dát do práce.

⁴² „Uvědomujete si, že pan P. D. chce velmi rychle uvést vaši hru v Paříži, a sice v prvotřídním divadle. Budu Vám vděčen, když mi pošlete odpověď a podmínky, abychom mohli dát souhlas a připravit okamžitě smlouvu.“ *Pozn. red.*

Dále, bylo by velmi nutno dát do pořádku tyhle věci: americké a anglické vydání RUR, dodání smluv a vyplacení honoráře; ať nám to nespolkne náš čilý překladatel. Rovněž smlouva na vydání Hmyzu. Absolutno dovolím přeložiti do angličtiny, ale vydati jen tehdy, bude-li nám předložena smlouva. Rovněž Trapné povídky. Autor musí ovšem dostat aspoň 50 % čistých. Udělat román z RUR nesvoluji.

Odepíšu Selverovi, aby podmínky vyjednal s Vámi. Rovněž vlastní svolení můžete dát jenom Vy.

To je snad všechno. Mějte se dobře a pozdravujte srdečně milostpaní Mílu. Moje adresa bude nyní Jindřichův Hradec, Rudolfovo, restaurace pana Zelenky.

Srdečně Váš

K. Čapek

Milý staříku,

nemám Vám vlastně co nového napsat, než že kvituji Vaše dopisy a vše, co podnikáte stran té Ameriky. Selverovi jsem už z Prahy psal, aby kabelem odvolal svou nesmyslnou reklamaci. Vy ho můžete ostřeji potáhnout k odpovědnosti. Musí to odvolat; a bude-li potom dělat ksichty, ať si jde k čertům.

S tím Levým to kouká také bledě; psal nám, že ten jistý Hájek odejel, a že tedy odevzdal libreto dr. Butterovi a panu Burgharottovi v zamíni⁴³. Ale zamíni to prý musí odevzdat k schválení ministerské radě; pomoz bůh, to bude vypadat! Prosím Vás, informujte se u Buttera; řekněte, že to je vlastně objednávka od sokolské obce a legionářů a že nám nenapadá nabízet vládě nějaké vlastenecké libreto.

Nu, to je zatím vše. Pokud nerostou houby, píšu na román. Pěkně se zotavte a zas mi napište, tentokrát něco lepšího. Pozdravujte milostpaní. Tady jsou na palubě všichni zdraví.

Srdečně Váš

K. Čapek

⁴³ Ministerstvo zahraničí. Pozn. red.

(393)

[Rudolfof, asi 9. srpna 1923]

Milý staříku,

1. píše mi Selver (i Dohalský), že Selver žádný nárok neuplatňoval, to prý je nedorozumění; prý se jen u svého přítele od Apex-společnosti informoval na podmínky prodeje filmu. Musíme tedy trvat na tom, aby kabeloval Goldwynovi. Bartschovi napište, že Selver naprosto demontuje jakýkoliv nárok.

3. Byl u mne americký žurnalista Frederik Kubr, to se ví, žid. Apex nezná; ale řekl, že by náš zástupce v Americe mohl podat skrz advokáta u soudu tzv. „injunction“, tj. žádost o zákaz prodeje a provozování filmu, pokud soud věc nevyřídí. Nejlépe informovat se na to u Bartsche.

Jinak se mám dobře, píšu pilně a kvetu všemožně. I Vy kvetěte, jakož i paní Míla.

Váš K. Čapek

(394)

[Koncem roku 1924]

Milý staříku,

1. přeji Vám a paní Míle Š. a V. N. R.,
2. posílám Vám tuto věc k vyřízení,
3. Shaw mi píše, že zahájil s Vámi jednání, a píše: „Mr. Khol žádá 15 procent. Je to obvyklé? Jsem více zvyklý na 10.“ Ale další jednání zatím nespíchá, neboť Shaw odejel na Madeiru, kde bude do února. Jeho adresa bude: Reid's Hotel, Funchal, Madeire.
4. Galsworthy nepřijede, protože je na Sicílii.
5. Přijede sem Mr. Ivor Brown, dramatický redaktor Manchester Guardianu a Saturday Review. Bude pak nutno mu opatřit lístky aj. Kdy přijede, ještě nevím.

Srdečně Váš K. Čapek

Proč jste na 8091/II pořád bez proudu?

[Před 15. únorem 1925]

(Staříku, nebylo by dobře tenhle dopis dát zredigovat ještě jiným členům komitétu, třeba telefonicky? Dovoláte se profesora Šusty, dr. Fischera, můžete to poslat profesoru Mathesiovi; to víte, na té formulaci mnoho záležití. Čas a místo valné hromady určí Jelínek. Není-li to jisté, možno zatím rozmnožit dopis a na valnou hromadu zvat extra vytukaným lístkem.)

Vážený pane, jménem přípravného komitétu dovoluji si Vás zvát za člena československé odbočky mezinárodního klubu Pen (klubu poetů, esejistů a novinářů), kterážto v Anglii vzniklá a dnes již světová organizace klade si za účel praktické a osobní sblížení spisovatelů všech národů.

Kamkoli zajedete do hlavních měst, budete jako člen klubu Pen zván na pravidelné měsíční večere spisovatelů v klubu organizovaných; a naopak cizí spisovatel, který navštíví Prahu, bude uveden jako host do kruhu československých duševních pracovníků. Na pravidelných měsíčních schůzkách československé odbočky má býti jednak utvořeno nestranné společenské prostředí, jehož se nám často citelně nedostávalo, jednak bude možno navázati bližší a přátelské styky s vynikajícími cizími hosty, jež klub Pen pozve do našeho středu. Nemůže nám býti lhostejno, do jakého prostředí se dostanou a jaké dojmy si odnesou význační hosté, jež skutečný zájem o nás vede do našeho státu.

Přikládám stanovy, jež Vás seznámí s organizací klubu, a prosím, abyste oznámil své členství prozatímnímu jednateři, panu ing. Fr. Kholovi, Praha VII, Nad Rudolfovou štolou 6, a zúčastnil se zakládající valné hromady, jež se bude konat dne... v místnostech...

S projevem úcty

[Karel Čapek]

(396)

[Před 29. dubnem 1926]

Milý staříku,

posílám Vám ten článek pro Ameriku. Nechte jej, prosím, jednou opsat a pošlete mi oklepek (s rukopisem), abych si to opravil, a napište mi také adresu, kam to mám poslat.

Upřímně Váš

K. Čapek

(397)

[Praha, 29. května 1926]

Milý staříku,

1. prosím Vás, poukažte zatím své peníze, já je pak na Vás převedu.
2. V úterý mohu přijít až po $1/2$ 7; prosím Vás, předsedejte zatím a vyříd'te účty s výborem [...]

(398)

[Před 8. srpnem 1926]

Milý staříku,

odjíždím na pár dní do Topolčianek. Zatím Vám posílám tady pár došlé korespondence – nic velkého, jak záhy uvidíte. Pozdravujte pěkně paní Mílu, Boba a ostatní obyvatele Vaší perníkové chaloupky a mějte se tam blaze.

Váš K. Čapek

Kolem 19. t. m. přijede sem slavný americký romanopisec Theodor Dreiser. Napsal jsem to slečně Jiřině, aby pak obstarala menší oběd nebo večeři. Chtěl byste tu při tom být?

V září přijede americký esejista Mencken, velmi známý. A Thákur. To už snad budete v Praze, ne?

(399)

[Praha, 16. srpna 1926]

Milý staříku,

hled'te tu být ve čtvrtek (19.), bude o jedné hodině v hôtel de Saxe oběd s Theodorem Dreiserem (Pen); je nás málo, přijed'te.

Váš K. Čapek

(400)

[Paříž, asi v 1. polovině června 1927]

Milý staříku,

srdečně Vás pozdravujem po pěkné večeri Penklubu a pomalu už se vracíme do Prahy.

Váš K. Čapek

Kamarádíčkoví srdečné pozdravení posílá znenáhla se vracející Kod'as.

(401)

[10. srpna 1927]

Milý staříku,

srdečně Vás pozdravujeme i ostatní Vaše oukleje. Máme se tu jinak dobře.

Váš K. Čapek

Milý staříku,

je tady pěkně, ale nejsou tu žádné oukleje, patrně je jim to tady vysoko.

S upřímnými pozdravy obecně Váš Josef Čapek

(402)

[Praha, 7. října 1928]

Milý staříku,

spojte se rychle telefonicky s výbory Pen a místo schůze ve středu
hled'te (je-li možno) zorganizovat členskou večeři na tento čtvrtek.
Bude tu Paul Valéry a jiní hosté kongresu pro lidové umění; dále je še-
desátka Kvapilova, 50 Jelínkova a snad bychom mohli pozvat k jeho 60.
výročí ministra Spinu; je to slavista, – rozvažte to, zda by se to nešiklo.
Ti kongresisté mají jen ve čtvrtek trochu volno, jindy to nejde. Tedy
prosím Vás, osedlejte Jiřinku a ihned nechte sezvat všechny členy ex-
pres. Myslím, že by (kdyby šlo o Spinu) převzal Šusta předsednictví.

Srdečně Váš

K. Čapek

(403)

[Červen – červenec 1929]

Milý staříku,

tady posílám tu smlouvu. Mějte se tam u toho Vašeho rybníčku hodně pěkně. Já mám těžké starosti s tatínkem; je to moc zlé.

Srdečně Vás i paní Mílu zdraví

K Č

(404)

[Štrbské pleso 2. srpna 1929]

Milý staříku,

srdečný pozdrav z prázdnin; dnes už zase jedu jinam.

Váš

Karel Čapek

(405)

[Štrbské Pleso 24. srpna 1929]

Milý staříku a stařice,

i tady se mám dobře, skoro jako na Podhrází v Ouběnicích.

Srdečně zdraví Váš

Karel Čapek

(406)

Milý staříku,

zde máte velmi spěšnou věc stran Makropula. Kabelujte tomu Hopkinsovi, myslím, že Bartsch je skutečně zástupcem všech práv na Makropula. Ať tedy to máme podle smluv v pořádku.

Mám strašnou rýmu a ležím doma.

Váš K. Čapek

(407)

Milý staříku,

tady Vám (hned po návratu z venku) posílám několik překladových
zástojů k vyřízení. Máte se dobře?

Váš K. Čapek

(408)

Milý staříku,

odpust'te, že nemohu přijet; ale jedu už pozítří na Slovensko, a následkem toho mám plné ruce co dělat. Posílám Vám 3 věci k vyřízení; ale nic důležitého. Mám radost, že jste se tak pěkně zotavil.

Váš oddaný

Karel Čapek

(409)

Milý staříku,

pošlete si k Ondrákovi do Lidovek pro ty papíry od Hopkinse. Je toho celý balík, ale já to ani neotevřel.

Srdečně Váš

[Karel Čapek]

(410)

Milý příteli,

dovolte, abych Vám projevil svou upřímně cítěnou soustrast.

Váš srdečně oddaný

Karel Čapek

Bohumile Kholové

(411)

V Praze, 23. VII. [19]29

Milostivá paní,

dejte tomu Holendrovi autorizaci na tu pohádku. Upozorněte ho, že jich vyšel celý svazek.

Jak se daří staříkovi? Dejte mi, prosím, o něm zprávu!

Váš oddaný

Karel Čapek

(412)

31. III. [19]32

Milostivá paní,

prosím Vás, dejte oklepnout tenhle článkuček a pošlete kopii laskavě (pokud možno během pátku) té Angličance z Cosmopolis (v hotelu Juliš) a článek mi pak nechte vrátit. Prosím také snažně o to holandské vydání Zahradníkovy roku.

S upřímným pozdravem Váš

Karel Čapek

Břetislavu Mariovi Klikovi

(413)

12. IV. [19]18

Velectěný pane doktore,

protože Lidové noviny pořád neposílají to číslo Večerů z Ex centro, prosím Vás velice, zda byste nám nepůjčil ze svého majetku dotyčné číslo (č. 19, 1911, 10. června), které Vám potom bude v pořádku vráceno. Račte to číslo laskavě dodat k slečně v administraci Lidových novin, kam si pro ně asi ve čtvrtek zajdeme. Děkuji Vám předem velice a jsem Váš oddaný

K. Čapek

[10. června 1918]

Velectěný pane,

vracím Vám s díky zapůjčené číslo Večerů. Byl jste velice laskav, že jste je vyhledal.

Když jsem s Vámi posledně mluvil, sdělil jste mi, že je Vám uloženo doporučiti knihy k vydání v nakladatelství pana Kočího, a ptal jste se mne, nemám-li něco pohotově. Nyní Vám sděluji, že mám připravenu k tisku (alespoň z největší části) svou dizertační práci. Její téma je O metodě estetiky; ale jak se v metodologické práci rozumí samo sebou, jsou tam diskutovány a řečeny všechny základní problémy estetiky. Zároveň každý jednotlivý problém filozofické estetiky je osvětlen historicky i ve svých aktuálních kontraverzích. Práce je plně odborná, ale zůstává přístupna všem čtenářům, neboť je přímo myšlena jako orientační úvod do moderní estetiky. Tento ráz „úvodu“ bych chtěl při definitivní redakci rozhodně zesílit.

Myšlenkově ukazují se tu rozpory a slepé uličky dosavadní filozofické estetiky; z toho plyne možnost a nutnost „nové“ estetiky – správně řečeno nejstarší estetiky vůbec, totiž kritiky, a zároveň nutnost založiti uměleckou a literární kritiku tak, aby dostala ráz objektivní a systematický. Toto založení kritiky je vlastní téma mé práce.

Tedy neodmítá-li nakladatelství pana Kočího zásadně práce, které při vší své přístupnosti, a dokonce i aktuálnosti jsou ryze vědecké, a chce-li se speciálně zajímati o práci mou, přepracoval bych ji a dal bych Vám ji přečísti (nepůjdu-li ovšem na vojnu), takže by po válce mohla vyjít. Minimální rozsah 5 archů.

Vyprošuji si brzkou Vaši odpověď a děkuji Vám za všechnu ochotu.

V dokonalé úctě

dr. K. Čapek,

Praha III, Říční 11

Karlu Zdeňku Klímovi

(415)

[23. ledna 1927]

Milý Klímo,

posílám článek druhý – snad by to byl v úterý sloupek nebo zase článek na druhé nebo některé další straně. Nemyslete si, že to je mrhání místem. Věc budí tady v Praze daleko větší zájem a rozruch, než si myslíte. Nejen já, nýbrž i druhý hlavní potrefený (víte, kdo) míní a radí: pohonit je! Dnešní článek učinil velmi dobrý dojem; uvidíme, jak se bude odpovídat. Už se z toho rozvíjí protikampaň, a sice proti tomu novinářskému lhaní a nadávání. Proto píšu tento článek druhý. Ujišťuju Vás, že budu vždycky co nejstručnější; ale tady je příležitost nejen pohonit národní demokracii, nýbrž tu nízkou žurnalistiku vůbec, což nám bude jen ke cti. Tady má „levý blok“ zas jednou společnou kauzu, zatímco pravý to má zatím rozbité tím, že agrárníci nešli s sebou. Jsem zvědav, nepřiskočí-li dodatečně na pomoc. Ostatně věc se týká i nás všech, kteří jsme při tom byli. Pamatujete si, že jste ode mne chtěl tu koledu pro Lidovky? Kdybych nebyl tak skromný autor a dal Vám ji, nebylo by došlo k tomu rámusu. Jo, šéfové mají vždycky recht. Tedy dejte mi, prosím Vás, ten článkuček v úterý kdekoliv do placu.

Srdečně zdraví

KČ

Josefu Knapovi

(416)

3. XI. [19]34

Milý pane Josefe Knape,

prosím Vás, přičiňte se, aby přiloženou poznámku Venkov otiskl. Osobně Vám nemohu neříci, že Váš článek byl hrubá křivda; můžete nesouhlasit s tím „manifestem“, ale proto byste nemusel o něm mluvit jako o „kavárenském“. A nemusel jste v hlubinách své paměti ztratit onen spisovatelský manifest pro děti; je-li snad ve Venkově málo ochoty zmiňovat se o něm, tak se, prosím, zeptejte pana předsedy Malypetra, nebyl-li to on, kdo naléhal, aby se s tím začalo; pana poslance Beraňu, nebyl-li požádán o radu a souhlas, než se tak stalo, a tak dále; je mi líto, že se musím dovolávat takových svědectví. Víím, že jste slušný muž a že učiníte, co můžete, aby ta křivda byla napravena. – Byl jste žádán, abyste se účastnil porad spisovatelů; žádám Vás o to znovu. I ten projev by byl vypadl jinak, kdyby na ty porady přišli spisovatelé, kteří nenáleží do škatulek „pravosti“ nebo „levosti“, nýbrž hlásí se do jediné party, která se jmenuje národ, stát a demokracie. Ale ani ty porady nemají tolik významu, kolik má rozum a dobrá vůle. A o tu dobrou vůli Vás prosím.

Váš

Karel Čapek

Milý pane Knape,

1. ve věci Medka s Vámi souhlasím; ale noviny, které jeho nešikovnou větu otiskly, to nemyslely jako vtip. Málo platno, projevila se tím jejich hitlerovská mentalita; další doklad těch metod je denuncování Rutteho, vyhlašování bojkotu spisovatelům projev podepsavším (Národní politika, Polední list, Národní fronta atd.) – už chybí jen to pálení knih. Bohužel projev měl pravdu.

2. Ale rád bych Vás informoval o jiné věci. Věci – aspoň z hlediska kulturního – vypadají tak, že musíme hodit levici i pravici do starého železa. Tady roste něco jiného, co bude stejně požírat sedláky jako socánky, nebudeme-li tomu čelit včas. Je tomu rok, kdy mně kladl na srdce Švehla přemýšlet, proč to tak tragicky a ostudně projela německá vzdělanost proti ulici. Jde o to, budit větší kulturní odpovědnost, ať patří k partaji kterékoliv; partají je mnoho, ale národ a stát je jeden. Naše literatura je především politicky strašlivě nezralá a neodpovědná, kulturně rozklišovaná, vůči životním realitám neobyčejně naivní. Není načase pokoušet se o změnu ducha? A jak? Doufal jsem a doufám stále, že bychom se všichni mohli poučit navzájem, ovšem s podmínkou, že se sejdeme všichni, aspoň všichni ti, kterým záleží na demokracii a udržení svobody ducha. To máte málo platné, Knape, já osobně se Vás nevzdám, jako se nevzdám katolíků, osamělců jako Rutte a tak dále. Polezu za Vámi všemi a budu vám opakovat do omrzení, že patříme do jednoho houfu; mám na to právo už proto, že jsem ze všech nejosamělejší, nejvíc bezpartijní ze všech.

Doufám, že budu mít někdy příležitost Vám ty věci říci ústně; na dopis je toho příliš mnoho.

Váš Karel Čapek

Vilemu Kolačnému

(418)

[1934]

Milý pane,

aby nebylo nedorozumění: psal jsem (a budu ještě něco psát) o kulturních věcech jenom na adresu takzvaných intelektuálů: ne proto, že by měli na kulturu monopol, ale proto, že v tom svém kulturním poslání povážlivě selhávají. Pokouším se hledat příčiny tohoto selhání, kterému se běžně říká krize intelektuálů. Nemějte mi tedy za zlé, že se ještě nadál budu držet tématu a zabývat se otázkami, čím má kultura být a co jí zůstávají dlužni zejména intelektuálové. Opravdu by mne mrzelo, kdyby se jim při čtení mých řádek „dmula prsa pýchou“. To by byl pro mne velký neúspěch.

Váš K. Č.

(419)

Praha, 2. června [19]37

Milý pane,

jistě ode mne nečekáte nějaké kázání. Říkáte, že Vám socialismus nestačí pro duši. Chápu. Socialismus tu také není proto, aby spasil Vaši duši, ale aby postupně přemáhal bídu a starost, které duši ujařmují. Svou duši si musíte spasit sám; jak, na to Vám nedám recept. Já se o to pokouším tím, že mám rád lidi a hledám k nim poměr důvěry a dobroty; snažím se o to jako spisovatel, ale myslím, že v jiném povolání, ať dělníka, nebo kohokoliv, to také musí jít...

S pozdravem

Váš Karel Čapek

Karlu Kolářovi

(420)

15. XI. [19]18

Velectěný pane,

děkujeme Vám za Váš přívětivý dopis, který projevuje tolik dobrého smýšlení a zároveň dobré vůle vůči nám, že Vám jsme tím více zavázáni.

V dokonalé úctě

Vám oddaný

dr. K. Čapek

Jaroslavu Kolmanu Cassiovi

(421)

[Kolem 25. dubna 1925]

Drahý pane Cassie,

pomozte muži, jenž se stěhuje, a napište za něho laskavě entrefilet k 1. máji. Kdyby Vám nebylo možno, prosím, napište mi lístek do škatule.

Váš K. Čapek

Josefě Kolmanové

(422)

V Praze, dne 5. května 1919

P. T.

Ježto v Národních listech znovu zavádíme nedělní zábavnou přílohu, prosíme Vás, abyste nám laskavě poslal svůj beletristický příspěvek, nejraději v době nejkratší.

V dokonalé úctě
za redakci Národních listů

K. Čapek

Josefu Koptovi

(423)

[Asi duben 1926]

Milý Kopto,

nenapsal byste pro Lidovky předsletový článek (nebo sloupek nebo fejeton) asi tak na téma Sokolové v legiích, sokolský duch a vliv v legiích – nebo něco toho druhu? Rádi bychom to měli asi tak začátkem května. Tedy napište to, a přijďte zas v pátek.

Váš

K. Čapek

(424)

[Před 15. květnem 1926]

Milý Kopto,

na příští sobotu a neděli (15. a 15. května) je pár nás pátečníků pozváno na Lány k panu prezidentovi. Jste také pozván a doufám, že pojedete. Sraz je u nás asi po 13. odpoledne v sobotu 15., kde budou čekat auta. Žádný smoking, protože není místo pro kufry.

Ostatně doufám, že do té doby Vás u nás uvidím.

Váš

Karel Čapek

(425)

[27. prosince 1926]

Milý Kopto,

tento pátek, začínající jako obvykle, se asi vyvine v silvestra. Nejste-li jinak zadán, počítejte s tím a udělejte si na to čas. Oznamte totéž, prosím, Přikrylovi.

Váš

Karel Čapek

(426)

[12. dubna 1928]

Milý Kopto,

jste-li v Praze, přineste zítra (v pátek) s sebou některou svou knihu – někomu ji pošleme s věnováním.

Váš

K. Čapek

(427)

[Asi červen 1928]

Milý Kopto,

rád bych napsal, ale nevím, co to má být. – Posílám vám opis těch článků, za které žalujeme. Časopis sám nebylo možno sehnat, jelikož byl dodatečně zabaven. Dejte ty kopie svému advokátovi, a ten ať v žalobě uvede, že originál je přiložen k žalobám za tytéž články, které podal za Čapky dr. Osvald Brázda, advokát v Brně, Na hradbách 3. – Ať se Váš advokát vůbec smluví s Brázdou, má-li jet do Přerova, tj. zda by pak útraty byly dobyté. Případně ho Brázda v Přerově zastoupí. Prosím Vás, nepromeškejte to!

Upřímně Váš

Karel Čapek

Antonínu Kottnauerovi

(428)

17. X. [19]32

Vážený pane,

že v Obecných věcech není vzadu nebo napřed obsah, za to opravdu odpovídá autor. Ptáte se, co ho k tomu přimělo. Prostě zapomněl na to jako na smrt.

Vám oddaný

Karel Čapek

Františku a Heleně Koželuhovým

(429)

[Před Vánoci 1904]

Moji milí!

Nějak mi nechce přijít do pera krásný, dojemný a pohnutendlivý začátek, abych tak kupříkladu psal: první rok z domova, první Vánoce spolu – atd. – né, nejde mně to, ať přemýšlím sebevíc (ale já nepřemýšlím vůbec), já, poeta bohem korunovaný. A marně bádám, jaký krásný a dojemný konec po tom pěkném začátku bych napsal.

Maminka už chce psát co nejdřív, a proto zatím končím, abych mohl nerušeně přemýšlet: „jak začít a jak ukončit psaní, do kterého krom přání túze šťastných Vánoc a nového roku se musí ještě vmačkat mladým manželům moc krásná prorocství do budoucna blízkého nebo dalekého: tedy prorokuju – – ale né, já to nenapíšu.“

Tedy mějte se dobře
Váš

Kluk

Moji drazí!

Jsem poslední dobou tak zaměstnán, že mi nezbývá na dopis času, až teď – za okolností ovšem poněkud nepříznivých.

Maminka, jak přijela, vykládala mi o té vaší péči o mě – mne to ovšem velice potěšilo, ale teď, v nejnovější době, se okolnosti značně změnily. Už mi není u babičky tak těsno: zbavil jsem se těch okovů, které se jmenují ohledy k babičce, a žijem tak vedle sebe, oba samostatně a k sobě skoro cize. Tak je to docela snesitelné.

Co se pak týká té nešťastné lásky – i to se změnilo. Ta první láska, ta už je u konce. A sice od 5. januaria anno 1905. A je to docela dobře. Ta má zbožňovaná Mařenka se ukázala jako docela, ba až příliš všední, mělké, ale až příliš v jistých věcech „flákané“ děvče. Jsem rád, velice rád tomu, že jsem měl tolik síly, abych udělal konec. Ted' je mi lehčeji: vždyť ta má první láska nebyla nic jiného než nepřetržitý řetěz trápení. To všechno vám jednou budu vypravovat. Poslední malér se mi stal o Vánocích: já psal „Jí“ psaní, a to padlo do rukou našich. A – a ti se ukázali v té své celé malichernosti. A fí, to se mami a babička zas ukázaly! A tati – ploval s proudem, ačkoli mi to nijak nezazlíval, že ji mám tolik rád, a – zdá se mi – mě skoro litoval. A teď už je konečně těm všem útrapám konec. Bohudíky!

Za těch okolností se mi ovšem nervy utišily. Ovšem tenkrát, kdysi, mi všechno to mé neštěstí nervy pořádně rozrušilo, ale to všechno, láska, nervóza a hádky s babičkou jsou už jen tempi passati.

Jsou okolnosti, které mi tak ten život tady činí velice sympatickým. A to je velké a krásné v poslední době hnutí ve studentstvu. Zvláště teď je mohutné probuzení v Hradci.

Abych mluvil krátce: vychází zde hektografovaný studentský měsíčník, ovšem tajný (ač je to tajemství už trochu veřejné), a seskupil se

studentský sebevzdělávací spolek, ovšem také tajný. Ten spolek má ovšem cíle krásné a ušlechtilé, ale příliš snadno se může nedobrovolně rozejít. Zvláštní, prazvláštní náhodou se stalo, že se ve výboru ocitl i kolega Čapek. Spolek je dost veliký, má na 50 členů všech ústavů, i jednoho juristu. Předsedou je jeden oktáván. Účel je všestranně vzdělávací, zejména ovšem v literatuře, politice, umění, vědách moderních aj.; není anarchistický – je to zkrátka hnutí velice sympatické, aspoň mně, a myslím, že i Tobě, doktore. Věnuji se tomu se zápalem, je to prostředí pro mne, tak já rád žiju. Takový život rušný a neplaný se mi líbí; a vědomí jakési důležitosti, vědomí, že přece člověk nežije tak všedně a bezúčelně – to mi dříve scházelo, proto mi byl Hradec těsný. Ale teď žiju tenhle život s chutí a rád.

Myslím, že do Brna asi za rok či za dva půjdu. Těším se tam, najdu tam snad takový život, jaký mám teď tady.

Doktore, ani nevíš, jaký se stal teď ze mne zase ctižádoslivec. Mně teď všechny ostatní zájmy ustoupily stranou a převládá jen ctižádosť – je to, myslím, dost zdravé. Piš mi brzo, doktore (ale ne na adresu babičky, pošli mi psaní do gymnázia, nechci, aby babička co věděla, znáš ji přece). Tedy mi brzo piš, co o tom spolku našem soudíš, popřípadě buď tak hodný a napiš nějaký pokyn. Domů o tom nepiš, nepřeuji si to, je to pochopitelné. Myslím, že ale s tím hnutím sympatizuješ. Tedy mi pošli nějaké pokyny, a piš mi co nejdřív, já už se tolik těším; Ty a Helča jste přece ti jediní, u nichž najdu pochopení takové věci, a sympatie.

Váš Karel

V. Kryštofovi

(431)

[10. prosince 1930]

Milý pane,

nemám ponětí, co byste měl přeložit do esperanta; musíte volit sám, nejraději něco z povídek (Boží muka, Trapné povídky nebo pod.).

Vám oddaný

Karel Čapek

Aloisu Kubíčkovi

(432)

V Praze, 16. [IX.] [19]08

Ctěný pane a milý příteli,

jak jsem Vám již řekl, jsem ochoten převzít umělecký referát ve Studentské revui. Prosím tedy o bližší informaci: o udání adresy, na kterou mám rukopisy zasílati, a o vymezení rozsahu, jaký smí rubrika v revui maximálně zabírat; dále žádám, aby mi byla vystavena referentská legitimace opatřená razítkem revue a podpisem redaktora. („Majitel legitimace jest uměleckým referentem Studentské revue.“) – Příští týden zašlu referát o výstavě Laudově, o němž hodlám referovati vzhledem k jeho pedagogickému významu.

S přátelským pozdravem

K. J. Čapek

Františku Kubkovi

(433)

[Praha, 19. VIII. 1925]

Milý pane doktore,

myslím, že za dosavadního stavu cest nemohu tu dámu obtěžovat sem ke mně. Je-li Vám možno, přiveďte ji laskavě tohoto čtvrtka do redakce Lidových novin po 7. hodině večer. Doufám, že Vás uvidím, a jsem Váš

K. Čapek

(434)

[Praha, 28. XII. 1926]

Milý doktore,

pátečníci se rozhodli strávit, pokud jim to domácí poměry a plány dovolí, strávit silvestra v obvyklém pátečním lokále. Čímž jste zván k účasti.

Váš K. Čapek

Vladimíru Kučerovi

(435)

V Praze, 16. III. [19]26

Vážený pane doktore,

přikládám seznam osob, které ke mně v pátek chodívají, pro případ, že by si je pan prezident přál předem vědět. Podotýkám dále, že naše ulice (tzv. Úzká) se právě štěrkuje, takže lze sice do ní zajet (byť ne zrovna dobře), ale nelze obracet. Mám za to, že nejlépe by bylo jet od Oriónu Benešovskou ulicí, pak vlevo Vlašimskou a na rohu Úzké zůstat stát; tam bude čekat můj bratr, aby pana prezidenta dovedl. Ostatně přikládám plánek. – Kdo z osob v seznamu uvedených bude přítomen, nevím, protože nikomu vzácnou návštěvu neohlašuji, podle Vašeho přání, aby pan prezident zastihl obyčejnou přátelskou besedu. Přátelé uvedení v začátku seznamu jsou hosty téměř pravidelnými.

Prosím Vás dále, vážený pane doktore, abyste mi laskavě řekl, co pan prezident odpoledne pije: zda kávu a jakou, nebo čaj, jaký a s jakými zákusky, jakou minerální vodu atd., aby nepostrádal ničeho, nač je zvyklý. Víím, že nemá rád přílišné teplo, a víím, že pije rád černou kávu, ale nevím, zda odpoledne. Proto Vás prosím o laskavé pokyny.

Prosím, abyste panu prezidentovi za mne řekl, jak velice se na jeho návštěvu těším a jak mu jsem vděčen za čest, kterou nám literátům svou návštěvou prokáže.

Děkuji Vám předem
a jsem Váš oddaný

Karel Čapek

Bude-li někdo z vás pana prezidenta provázet, bude mi ovšem upřímně a uctivě vítán.

dr. Frant. Langer, legionář a spisovatel

Fráňa Šrámek, spisovatel

Ferd. Peroutka

Jos. Kodíček, spisovatel

Josef Čapek

Josef Kopta, legionář a spisovatel

dr. Fr. Kubka, legionář a spisovatel

dr. Vl. Vančura, spisovatel

dr. M. Rutte, spisovatel

prof. Mathesisus

prof. Šusta

prof. Josef Macek

dr. L. P. Procházka, bývalý ministr

dr. Jan Herben

dr. Adlof, sokolský činovník a „mladý Slovan“ z Přítomnosti

dr. Jaroslav Durych, spisovatel

I. R. Malý, spisovatel

prof. Vorovka

docent inž. Verunáč

Vl. Rada, malíř

V. Špála, malíř

Přikryl, legionář a vydavatel Činu

prof. K. Kraus, překladatel

Karel Poláček, spisovatel

aj., – obyčejně 10–12 lidí, ne více.

(436)

V Praze, 23. III. [19]26

Vážený pane doktore,

odevzdejte, pěkně prosím, vložený dopis panu prezidentovi. Děkuji Vám za Vaši laskavost a těším se, že některého pátku se sejdeme také s Vámi.

Upřímně Váš

Karel Čapek

(437)

V Praze, 2. V. [19]26

Milý pane doktore,

prosím, pozvete laskavě písemně na ten příští víkend také inž. Příkryla (vydavatele Činu, legionáře), kterému jsem sice pozvání vyřídil ústně, ale který zatím musel narukovat. Na písemné pozvání dostane ovšem dovolenou, což ho naplní zvláštním nadšením. Jeho nynější adresa je:

Nadporučík ing. Boh. Příkryl,
t. č. Valašské Meziříčí
Pěší pluk č. 40.

Prosím pěkně, buďte tak laskav a potěšte ho svým pozváním.

Upřímně Váš

Karel Čapek

12. V. [19]26

Milý pane doktore,

pro případ, že bych Vás nedosáhl telefonem, dovoluji si připomenouti stran toho víkendu, – nestalo-li se nic, co by jej odložilo:

1. Peroutka odjíždí tuším zítra a omlouvá se, že nemůže do Lán jet.

2. Všichni ostatní, jak se zdá, pojedou, a sice:

Šrámek

dr. Langer

dr. Vančura

Kopta

dr. Kubka

inž. Přikryl

Kodíček

Poláček

dr. Adlof

a my dva

3. Všichni se sejdou v sobotu před 3. hodinou u nás, nemajíce roucha svatebního, nýbrž jen kartáček na zuby, jak jste řekl.

Těším se srdečně na shledání s Vámi
a jsem Váš

Karel Čapek

(439)

[Došlo 14. července 1926]

Milý pane doktore,

odjíždím do Brna na pohřeb našeho švagra; prosím Vás, abyste za mne urgoval u pana prezidenta ten interview – mohl by se v mnohém ohledu navázat na tu cestu po severních Čechách; a bude-li panu prezidentovi možno jej napsat, prosím Vás, abyste jej laskavě poslal přímo pražské redakci Lidových.

Jsem upřímně Váš

Karel Čapek

(440)

[Před Vánoci 1926]

Milý pane doktore,

dejte, prosím pěkně, ten dopis k tomu obrázku, který, jak doufám,
dobře došel.

Upřímně Váš

K. Čapek

(441)

V Praze, 29. I. [19]27

Drahý pane doktore,

dejte, prosím, panu prezidentovi přečíst přiložený dopis (který mi potom laskavě vrátíte) a ukažte mu tu bábovku; jíst mu ji ovšem nedávejte, protože se mi zdá být velmi těžká, a nevím ani, kdo ji dělal. Poproste pana prezidenta, aby laskavě určil, komu ji daruje (nějakým slepým nebo mrzáčkům nebo podobně). – Pan prezident je sice na podobné zásilky a dopisy zvyklý, ale v této záležitosti ho to snad potěší. Vyříd'te mu, prosím, moje uctivé poručení.

V dokonalé úctě Vám oddaný

Karel Čapek

Jaroslavu Kvapilovi

(442)

V Praze, 23. II. [19]21

Vážený pane sekční šéfe,

vypravoval jsem Vám svůj film Zlatý klíček a Vy jste byl tak laskav, že jste mi dal mnohé cenné rady. Myslím nyní na to, co by Vaše účast znamenala při provedení filmu, a tu mne napadlo poprosit Vás, zda by Vám snad nebylo možno vzít tak trochu do rukou režii mého filmu. Prosím Vás o to jako autor, který vidí mizerii českého filmu; jsou to z poloviny špatná libreta, ale z větší poloviny špatná režie, která zavinuje méněcennost našeho filmu. Byl bych opravdu šťasten, kdybyste se mé věci ujal a našel trochu volného času k spolupráci na Zlatém klíčku; nemyslím jen na Zlatý klíček, ale pro náš film by to znamenalo mnoho, kdybyste se odhodlal pomoci mu trochu na nohy. Kdybyste neměl k tomu jiných důvodů, prosím, abyste mi to prokázal jako osobní laskavost. Snad Vám smím poděkovat předem a prosím o laskavé sdělení.

V dokonalé úctě

Dr. Karel Čapek

(443)

[Asi srpen – říjen 1922]

Vážený pane sekční šéfe,

zdá se, že cenzura už udělala tu chybu a knihu opravdu zabavila. Pak už se ovšem nedá nic dělat.

Nemohl by na Čechovovu družinu⁴⁴ přispět dr. Preiss a jiní? Prosím, uvažujte i o té možnosti!

Váš K. Čapek

⁴⁴ Divadelní soubor, jehož členem byl M. A. Čechov, synovec A. P. Čechova. Hráli i v Praze. *Pozn. red.*

(444)

[Bologna] 23. IV. [1923]

Drahý pane sekční šéfe,

beru to hodně důkladně; ještě jsem se ani do Florencie nedostal. Není tu příliš drahé, ne dražší než v Praze. A je tu hezky. Už ani nevím, kde všude jsem byl; a kam ještě pojedu, to už dokonce nevím. Zítra zatím do Pistoje za Giovannem Pisanem. Pozdrav panu řediteli a milostivé paní. Srdečný pozdrav

K. Čapek

(445)

[Londýn, červen 1924]

Drahý pane šéfe,

toto píši, abych se pochlubil; neboť papír klubu Athenaeum, jenž mi nabídl pohostinství, je veliká čest. Tady byl členem Dickens, Thackeray atd. – je to opravdu náramně vznešená hospoda. – Byl jsem tu čtyřikrát v divadle; herci dobří, režie hodně zaostalá. Jeden z nejslibnějších režisérů, Mr. Basil Dean, režisér Drury Lane, největšího zdejšího divadla, by si tuze rád zahostoval v Praze, o které (– o divadle) jsem mu vypravoval divy. – Jinak jsem propadl zcela anglické pohostinnosti; denně prodávám oběd, čaj a dinner; je to nad lidské síly.

Doufám, drahý pane šéfe, že jste zdravý a že je lépe také pour vos beaux yeux. Nemám zpráv, jak se daří dr. Hilarovi.

Srdečně Vás zdraví

Váš K. Čapek

(446)

V Praze, 17. VIII. [19]25

Milý pane šéfe,

bohužel zpráva, které se Vám dostalo, není správná ani z té jedné polovice: nemám žádný kus, ba ani titul k němu ne; rozdíráte mi srdce, mluvíte-li o nových kusech, – sám bych je rád viděl. Myslím, že jiným dramatikům to jde nějak lehčeji nežli mně. Nu, což dělat; až čas přijde, samo vyjde – bohužel, jak říkám, zprávy o mém slehnutí jsou předčasné, nejsem ještě ani pořádně v jiném stavu; a kdyby mne Vaše vyzvání na místě oplodnilo, musel bych sám čekat ještě devět měsíců. Mám jen několik začátků, ale jaksi nemnoho důvěry k nim.

Mějte se mnou trpělivost; já ji mám také. Doufám ostatně, že se s Vámi zase brzo setkám.

Upřímně

Váš Karel Čapek

(447)

V Praze, 13. VII. [19]29

Drahý pane šéfe,

děkujeme Vám za milá slova účasti. Tatínkova smrt byla jen pro nás bolestí; pro něj to bylo jen tiché usnutí a vykoupení.

Přeju Vám pěkné prázdniny a plný návrat zdraví.

Vám oddaný

Karel Čapek

V Praze, 16. II. [19]33

Drahý pane sekční šéfe,

posílám panu ministru osvěty dopis tohoto znění:

„Velevážený pane ministře,

prosím, abyste přijal mou rezignaci na členství v širším poradním sboru při Národním divadle. Důvodem k tomu kroku mi je:

1. že řečený poradní sbor, nejsa nadán vůbec žádnou kompetencí, není místem, kde by se mohly účelně projednávat životní otázky českého divadla;

2. že vzhledem k tomu mám za vhodnější vést diskusi o těch otázkách v tisku;

3. pokládám pro svou osobu za naprosto inkompatibilní, abych o divadle kriticky psal, a přitom podržel (třeba jen formální a zcela bezvýznamný) poradní podíl na jeho řízení.

Děkuji za důvěru“ atd. –

Prosím také Vás, abyste jako předseda poradního sboru při Národním divadle vzal na vědomí mou rezignaci. Děkuji Vám i ostatním pánům za přátelskou atmosféru spolupráce a dobré vůle.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

Žofii Lábové

(449)

V Praze, 14. VII. [19]29

Vážená a milá slečno,

děkuji za Vaši milou vzpomínku. I náš nebožtík tatínek rád někdy vzpomněl na svůj studentský Hradec i na Vás. Jistě Vás bude zajímat, že zemřel bez utrpení.

I já mám pěknou vzpomínku na léta strávená s babičkou ve Vašem sousedství. Tím více mne potěšil a dojal Váš dopis.

S projevem dokonalé úcty

Karel Čapek

Františku Langrovi

(450)

7. III. [19]24

Milý Františku,

posílám Ti oklepaný dopis, který Ti poví poněkud pedanticky o jistém literárním podniku, k němuž Tě zvou jakožto jednoho z mála českých stylistů. Musíš tam něco napsat, z toho se nevykroutiš; nyní přemýšlej sám, co vlastně. Může to být chvalozpěv na češtinu nebo nauka o vzorné větě nebo pojednání o legionářských nadávkách, co je Ti libo; jen aby to bylo živé a aby z toho bylo cítit radost jazykové práce, víš?

Každý literát má své metody, jak zachází s řečí, syntaxí, slovníkem, rytmem; vyber cokoli ze své zkušenosti, bude to jistě stát za to. Napiš mi, na které téma máš chuť.

Milý Františku, rád bych si s Tebou někdy popovídal. Chodívám někdy se Šrámkem, a mohli bychom dát dohromady takovou menší partičku. Napiš mi, hochu, a sejdem se takhle v odpoledních hodinách.

Srdečně Tě zdraví a těší se na Tebe

Tvůj Karel (Čapek).

N. B. Prosím Tě, kde teď je St. Hanuš?

(451)

[Po 14. dubnu 1927]

Milý Františku,

tak vidíš, už jsme čtyři, kterým se druhá půlka Adamova líbí víc než první. Zas jednou nám upřeli nos mezi očima. Kod'as o tom bude psát do Tribuny, a ono by neškodilo napsat něco do Národního osvobození, kde ten Frejka byl na Adama tuze sprostý. Ale já myslím, že bys na to neměl pokdy. Ale aspoň za to Ti děkuju, žes mně spravil náladu.

Srdečně Tvůj

K. Č.

(452)

[3. září 1930]

Milý Franci,

na Oravě bylo velice krásně, škoda, že jsi nejel. Pozítří se vracíme do Prahy.

Zdraví

K. Č.

(453)

[24. srpna 1935]

Milý Franci,

před návratem domů zdravíme.

Tvůj

Karel + Olga Scheinpflugová; místo zvláštního oznámení
J. Mukařovský

(454)

14. VII. [19]36

Milý Františku,

ještě nejsme dost nahoře, a už se těším domů. Ale je to pěkná země.
Tvůj

Karel Čapek
Vaše Olga Scheinpflugová
K. Scheinpflug

Anně Lauermannové

(455)

V Praze, dne 5. 5. 1919

P. T.

Ježto v Národních listech znovu zavádíme nedělní zábavnou přílohu, prosíme Vás, abyste nám laskavě poslal⁴⁵ svůj beletristický příspěvek, nejraději v době nejkratší.

V dokonalé úctě
za redakci Národních listů

dr. K. Čapek

⁴⁵ Anna Lauermannová publikovala pod pseudonymem Felix Téver. *Pozn. red.*

3. máje [19]23

Drahá milostpaní,

právě jsem dostal Váš dopis; děkuji co nejsrdečněji. Božská Itálie začíná být bohužel trochu horká, skoro se té Sicílie bojím; zmocňuje se mne letní lenost. Dnes odpoledne odjíždím do Neapole, Řím se mi nelíbí, Řím mne otravuje. – Psal jsem Vám asi před dvěma dny; víte tedy, na čem jsem. Byl bych Vám nesmírně zavázán, kdybyste promluvila se Syllabou; je to lékař duše; ať se ujme mé strasti, ale ať se ujme také té, jež je nemocnější než já. Vyléčit ji, to je celý problém; kdyby nebylo její hrozná chorobnosti, nebylo by vůbec proč být nešťasten. Ale co mne se týče, ať pan profesor nemluví o ničem než o důvodech ve mně ležících, jež mi káží býti samotén. Klid, klid, ať mi ordinuje největší klid. Ale ovšem, cesta k řešení situace nejde přes otce; vše leží v ní, a je škoda, že dosud jste neměla příležitost na tuto stranu položit svou moudrou a hojivou ruku. Pak uvidíte sama, jak bolestné je mé postavení.

Věřte, drahá milostpaní, byl bych rád, kdybych se vůbec nemusel – třeba celý rok – vracet do Čech. Nic mne tam netáhne, ale odtud mne brzo vypudí velké horko, jež fyzicky těžko snáším. Nevím, kam se vrtnout: mám-li zůstat někde v Alpách, či jet do Francie do nějakých lázní. Nevím si prostě rady. Porad'te mi, Vy jste jediná, ke které se ve svých starostech obracím.

V Neapoli budu zas čekat od Vás dopis. Zatím Vám vřele děkuji za Vaše milé řádky, a jsem

Váš hluboce oddaný

K. Čapek

Firenze, 26. V. [19]23

Drahá milostpaní,

dnes jsem dostal Vaše dva dopisy a děkuji znovu co nejupřímněji za všechnu Vaši laskavost a účast. Současně došel jiný dopis; dojal by Vás, jako dojal mne. Můj dopis z Neapole (o kterém jsem Vám psal) byl dosti jasný; způsobil velkou bolest a zároveň obětavé rozhodnutí nemluvit už nikdy o věci, která mne tak tuze uvádí ve zmatek. Ihned jsem odpověděl psaním, v němž co nejohledněji přijímám tuto bolestnou rezignaci, a neohražuje se proti ní ani slovem. Víím ovšem, že přijde někdy zas reakce tím prudší; ale pro tuto chvíli je situace jasnější. Nyní tedy není třeba žádného zásahu; jen toho snad – potěšit ji, je-li smutná, dostat ji k tomu, aby se sama vyzpovídala, a pak ji utvrdit a posílit v jejím rozhodnutí, říci jí, že je i krásné i moudré, posílit její důvěru v život, zkrátka nalít jí trochu balzámu. Ostatně to samo o sobě je dobrý skutek.

Snad by bylo dobře zdržet se mimo Prahu; ale začaly se mi rapidně kazit zuby; římský dentista mi řekl, že jeden z nich potřebuje asi 8 návštěv, a tak dlouho bych tady v počínajících vedrech nevydržel sedět. Mimoto hlásí se různá tělesná mementa; už potřebuju odpočinek, a ten najdu jen doma. Budu tedy doma kolem 10., 27. začnou divadelní prázdniny, a asi po jejich uplynutí zahájím svoji dovolenou. Jen aby se nyní ono rozhodnutí záhy nezviklalo. Pokud na mně je, budu je živit zdálky i zblízka.

Co mé pouti se týče, Umbrie se mi líbila vlastně nejvíc ze všeho; je rozhodně nejpocitivější. Nyní ještě rychle projdu Pisu, Janov a Lombardii, neurychlí-li různé zdravotní ohledy můj návrat.

A tak ještě jednou Vám, drahá milostpaní, děkuju za všechno dobré, co jste udělala a ještě uděláte v mých starostech, a těším se na nějaké

letní odpoledne ve Hvězdě, kdy Vám budu povídat o všem, co jsem viděl a co se mi tuze líbilo.

Srdečně Vás zdraví a líbá Vám ruce

Váš oddaný K. Čapek

Drahá milostpaní,

v těchto dnech jsem byl v Teplicích; s maminkou bylo velmi zle, oboustranný zápal plic, hnisavý zánět měchýře, ochabující činnost srdce a naprostá nemožnost cokoliv sníst. Právě ve dnech naší návštěvy nastal obrat k lepšímu, zápal plic ustupuje a chuť k jídlu se lepší; nicméně akutní nebezpečí dosud trvá.

– Dnes současně s tímto posílám dopis, jež pro Vás doslovně opisuji, neboť týká se také Vás.

„Drahé děvče, tyto řádky píšu s přetěžkým srdcem. Dostal jsem právě Tvůj dopis; jsou tam slova, jež bych měl zulbat vděčností, ale jež se dotkla rány právě otevřené. Píšeš s celou svou prostou a upřímnou láskou: ‚Až se vezmeme, pojedeme atd.‘ Nuže, včera jsem Ti napsal, že byla u mne paní Téver a že jsem se dopustil jisté hlouposti; nyní se z ní musím vyzpovídat. Viděla na mně – už prý dříve, než jsem jel do Itálie – nějakou sevřenost; mluvila se mnou jako matka, o Tobě i o mně; nevím, proč jsem se nemohl zdržet a řekl jsem jí slova, která jsem předtím napsal Tobě: ‚Příroda opsala kolem mne kruh, jež nemohu překročit.‘ Pochopila to a zarazila se; pak div neplakala nad Tebou i nade mnou, neboť má Tě velmi ráda. Co mi potom řekla, je totéž, co ve svých sebežalobách říkám sám sobě: o tom, co smím a co nesmím, co jsem povinen Tobě i svému svědomí. Byla ke mně přísnější, než jsem já sám; řekla mi, že Ti kazím a zničím život a jiné hrozné věci, ve kterých má až příliš mnoho pravdy. Chtěla Ti ihned psát; prosil jsem, aby to nedělala, aby se Ti o tom vůbec nezmiňovala, že jsem to řekl. Až mne zarazilo, jak uhodla, co mne mučí: že to není nemoc těla, ale nemoc svědomí, strach, nedůvěra, útek do samoty, poustevnictví a to všecko; stejně jako Ty (a jako snad všechny jemnější ženy) nevidí v slabosti těla tak velkou překážku, ale to, co z ní roste, ta nemoc vůle, bolavé a nedůtklivé samotářství, mučivé pochybnosti, hrůza z blízkosti, žízeň po mlčení, útek ze

světa, nad tím kývala hlavou a řekla, že už ví, proč tak trpím. Řekl jsem, že jsem Ti to vše nepověděl; řekla, že Ti to musím říci, nebo že se zblázníme oba. Nebudu Ti opakovat všechno, co mi říkala; byla to krutá moudrost; vyšel jsem z toho hovoru nesmírně rozcitlivě, ale také trochu utěšen, neboť ona je první člověk, který mne docela chápe, a mluvila se mnou jako matka. Mám ji hrozně rád za těch několik dobrých slov útěchy, která mi dala, a za to, že tak dobře a s láskou mluví o Tobě. Myslím, že to je Tvůj nejlepší přítel, kterého na světě máš.

Sud' sama, udělal-li jsem hloupost tím, že jsem se v slabé chvíli vyzpovídal dobrému a moudrému člověku. Ale o jedno Tě prosím: Mluvíš-li někdy o naší budoucnosti, a odpovídám-li já na to jen věšením hlavy a mlčením, tu Ty pláčeš a zahrnuješ mne hořkými výčitkami a mučíš sebe i mne představami, jak by vše mohlo vypadat, kdybych měl více dobré vůle. Nuže, prosím Tě snažně, aby ses zeptala té vzácné paní, je-li má slabost hodna odsouzení a je-li má vůle nemužná nebo nesvědomitá. Prosím Tě snažně, jsi-li trápena pochybnostmi o mém jednání, aby ses zeptala jí, není-li nad mé síly a nad mé svědomí jednati jinak. Aspoň ta jedna zbytečná hořkost, hořkost výčitek a slz a obviňování, by mezi námi mohla ustoupit hlubšímu pochopení.

A nyní, prosím Tě, jdi na břeh moře, nech se uzpívat a ukolébat atd.“

– To je, drahá milostpaní, celý ten list, který jsem jistě povinen Vám ukázat; nevím, mohl-li jsem psát ještě otevřeněji. Hleděl jsem usnadnit Vám cestu, kdybyste chtěla do věci zasáhnout, i nechat Vám možnost vůbec mlčet, kdyby se Vám nakonec nechtělo dotknout se věcí tak bolavých, ačkoli Vy nejvíce a Vy jediná byste mohla přinést mír dvěma nešťastným lidem.

Hrozně rád bych s Vámi ještě mluvil, dříve než odjedete; prosím Vás, sdělte mi laskavě, budete-li v Praze nebo směl-li bych Vás ještě navštívit, kdy a kde.

Jsem s políbením rukou
Váš oddaný a vděčný

K. Čapek

V Praze, 11. VII. [1923]

Drahá milostpaní,

posílám Vám dva dopisy, které jsem dnes současně dostal. Poznáte z nich lépe než z jakéhokoliv líčení, jak je lidské duši v očistci. Samozřejmě, že o nich nic nevíte; rovněž Vám nebude nijak známo, že dotyčný mladý muž, který mi píše, byl v N. Mám z toho ohavný a těžký dojem, tím ošklivější, že tomu zplna nemohu věřit. Nicméně vidíte, že jsem svou trýzeň nepřeháněl. Bůh mně buď milostiv; neumím si představit, co se bude dít dál.

Odpověděl jsem dopisem, jenž je snad ještě krutější než onen, který je Vám znám. Psal jsem, že to, co se stalo v N., je strašné, ohavné a trapné; že jsem už na kraji svých sil, a že nemá-li se mi nyní dostat klidu, bude tím hůře pro oba. Že samozřejmě Vy nic neřeknete rodičům. Že to ohavné se stalo zbytečně a bez příčiny, neboť nepsal jsem nic jiného, než co jsem už dávno říkal a musím říkati, pokud mluvím pravdu. Že jsem zničen a pošlapán a že bych byl raději ve vězení, než musel se ptát sebe sama, jsem-li tímhle vinen. Že poprvé jsem s někým promluvil upřímně o své trýzni, neboť jí nesmím o ní mluvit, aby se mi nedostalo slz a scén a křečí, a tato má první úleva že se div nestala hrdelním zločinem. Že už nemohu takto dál žít. Že poroučím klid, v zájmu nás obou.

Ted' nemám ponětí, co může následovat. Nemohu a nesmím ustoupit před ničím; bylo by zbabělé, kdybych ujel před jejím návratem, ale bojím se ho hrozně. Víím, že mi nic neporadíte a snad ani nemůžete poradit: kdo vůbec by mohl? Ale aspoň mne potěšte několika slovy. Ty oba dopisy mi laskavě vraťte. Práce, klid, spánek, všechno je pryč; zbývá jí jen muka.

Jednu metodu chci zkusit: jednat autoritativně jako lékař, ordinovat klid, prostě zakázat, aby se mluvilo o jistých věcech; jinak se otočit na

patě a odejít. Myslím, že to nepůjde, ale je to už to jediné, co dovedu vymyslet. Nepůjde-li to, zmizím.

Jsem tělesně jako ubit. Je to pro mne příliš těžké.

Nehněvejte se, že Vás obtěžuji, a politujte mne.

Líbá Vám ruce

Váš oddaný KČ

Milostivá paní,

doufám, že Vás tento dopis zastihne ještě v Bohdanči. Protože ve středu ráno jedu do Jindřichova Hradce (Rudolfovo, restaurace pana Zelenky), píši Vám několik podrobností. Návrat byl klidnější, než jsem mohl čekat; byl jsem až surově zdržlivý; při nejbližší příležitosti slzy a ujišťování, že bude klid a že se nebude ode mne nic žádat, ale pod jednou podmínkou: že se budu nadále veřejně chovat jako k své známosti. To se rozumí, že to nečiním a činit nebudu. Opět tragické vyhrožování bílým práškem, slzy a výčitky, ale k větší krizi dosud nedošlo, snad proto, že se při každém výstupu hrozně rozčiluji a chytám za hlavu a běduji. Celkem se bohužel nezměnilo pranic.

K Vám nechce jít, bojí se hrozně; v Lumíru vyšla povídka Vám věnovaná, nezapomeňte se o ni zajímat. Bude třeba velmi měkkých a mateřských rukou a útěšných řečí; ale pod celou tou někdy strašně jímatou citlivostí je neústupná vůle prosadit své; ta se tak rychle nezlomí. Bude asi nutno pořád a pořád říkat, že jistým lidem je samota nevyhnutelná a úzkost ze spolužití organicky vrostlá, že takových mánií je třeba šetřit a nedávat člověku tak rozvrácenému ani slovem, ani vzdechem najevo, že by měl jednat jinak, neboť to ho stonásob rozvrací a budí v něm mučivé skrupule, že je jiným jen pro bolest; že nemá-li se takový člověk zbláznit, musí kolem sebe vidět klid a stejnou odevzdanost, k jaké se hledí a musí dopracovat sám. Odevzdanost, obětavost, klid a útěcha: to že je ten největší a nejčistší dar lásky, který lze přinést. Bože, nalézt pro to vše nějaká zlatá slova!

Jsem zase pln úzkosti; štěstí, že jedu pryč; ale nevidím pořád ještě východisko z této tísně. Nepodaří-li se něco Vám, nevím si rady. Bude

tu po celý srpen bez rodiny. Přesto bude asi těžko docílit setkání; spíše se Vám vyhne. Drahá zlatá milostpaní, pomozte mi!

Líbá Vám ruce

Váš K. Č.

(461)

5. června [19]24

Drahá milostpaní,

papír, na kterém Vám píši, je veliká vzácnost; znamená členství jednoho z nejexkluzivnějších klubů londýnských. Dostalo se mi tady velikých a krásných poct; ale zítra svlékám poctívaného člověka a stěhuji se daleko na západ k jedné paní, která je Češka. Musel bych mnoho psát, co jsem tu viděl; budu Vám o tom vypravovat, až se vrátím. Mám zatím jednu velikou prosbu: jste-li v Praze, hleďte potěšit kohosi, koho oba máme rádi a komu s mým vědomím zasadí těžkou ránu prof. Syllaba. Prosím Vás o to, má drahá milostpaní.

Jsem s políbením ruky

Váš Karel Čapek

Vladimíru Lažanskému

(462)

V Praze, 18. X. [19]18

Vysokorodý pane hrabě!

S Vaším dopisem obsahujícím munificenci tak ušlechtilou, jsem šel hned po obdržení k dr. Rašínovi, který považuje za vhodné odevzdati Váš dopis Národnímu výboru, který je jediné kompetentní posouditi, je-li takový počín, jako Váš, v přítomné době uskutečnitelný. Dr. Rašín předloží tudíž Váš dopis při nejbližším zasedání Národního výboru, kterýžto Vám sdělí sám, co vzhledem k okolnostem pokládá za vhodné. Je to zajisté věc ve svém dosahu politická, takže Národní výbor by musel býti vzat v potaz, i kdyby šlo jen o uveřejnění Vašeho svolání. V každém případě Váš návrh i Vaše munificence⁴⁶ dojdou uznání i úcty, jaké vskutku zasluhují.

Mlle Lemoine mi sdělila, že nyní jsou na zámku v Chyši všichni zdraví a že jmenovitě Prokop přerůstá už tělem svého otce. Doufám, že i jeho pokroky v učení nejsou pomalejší než ostatní vývin. Těším se rozhodně, že se s ním setkám, až zase přijede ke zkouškám.

Národní listy vyjdou již dnes večer, ale pak opět asi po deset dní nebudou moci vyjít, pokud nedostanou z vídeňské centrály přiděl papíru. – O událostech psátí je těžko, v tomto podivném státě se věci převrací přes noc vzhůru nohama, ovšem – že vždycky spíše k horšímu. Nic z toho, co se teď děje, se nemůže brátí vážně – krom velikého děje válečného.

Dovolte, vysokorodý pane hrabě, abych Vám i za svou nepatrnou osobu vyslovil vděčnost za Váš velkodušný počín národní

a trvám v dokonalé úctě

Vám oddaný Karel Čapek

⁴⁶ Štědrost. Pozn. red.

Lidovým Novinám

(463)

[První polovina listopadu 1931]

Milé Brno,

nabízím Vám tuto Pohádku doktorskou, zda (a kdykoliv) by se Vám hodila; ale jelikož chci do Vánoc vydat knihu pohádek a jelikož tato pohádka ji má uzavřít, mám Vám ji nechat jen za těchto podmínek:

1. že ji ihned dáte sázet a pak mi rukopis vrátíte,
2. že ihned dáte dělat obrázky a pak mi originálky obratem vrátíte
3. a pak si to otiskněte, kdy se Vám to bude hodit; ale rukopis a originálky bych potřeboval pro knížku do týdne.

Nehodí-li se, vraťte obratem! Prosím o odpověď!

Váš K. Č.

[2. června 1924]

Dnes jsem byl na večeři v Athenaeum Club s Galsworthym, Milnem aj., Shaw mne pozval k sobě na příští pátek, je strašně roztomilý. Zítra je oběd v Penklubu, kde bude též rumunská královna. Večer divadlo. Ve středu divadlo. Zván k Mr. SQUIROVI. A přitom nerozumím slovo anglicky. Je to děsné. Zítra poznám Chestertona a snad i Wellse. Mr. Squire pozve Belloca. Dnes jsem byl na výstavě ve Wembley. Musil jsem si koupit nejen morning suit, ale také chapeau-claque⁴⁷. Myslím, že mi peníze stačí asi tak na týden. Londýn je strašlivý. Krom toho mne trápí interviewři. Nejraději bych utek, ale je to děsně zajímavé.

[Karel Čapek]

⁴⁷ Cylindr. Pozn. red.

Stanislavu Lomovi

(465)

[První čtvrtletí roku 1920]

Vážený pane,

nechtěl byste se účastnit pohádkou nebo malou dětskou hrou třetího dílu Nůše pohádek, kam přispějí tentokráte Al. Jirásek, Herben, Šrámek, Toman a mladí poetové? Těším se upřímně, že mou prosbu nezamítnete a dáte nám něco pro děti; bude to vcelku pohádkový soubor české literatury (i malířství) pro děti.

Prosím o brzkou odpověď a o rukopis nejdéle do konce března, abych dal pak dělat obrázek.

V dokonalé úctě

Váš K. Čapek

(466)

[Duben – květen 1920]

Milý pane doktore,

poslední lhůta pro pohádku je do konce máje. Slíbil jste, jste vázán, čekám. Tedy, prosím, nezapomeňte.

Váš K. Čapek

(467)

2. 7. [19]21

Milý pane doktore,

v úterý 5. t. m. o 4. hodinách odpoledne strhne se (a bude se trhati) nový kus bratří Čapků v mém mládeneckém bytě, Praha III, Říční 11, za nepřítomnosti mladých manželů Čapkových, ale – doufám – za přítomnosti manželů Lomových. Těším se srdečně na Vás a na milostivou paní Mášu.

Váš oddaný Karel Čapek

P. S. Budou se též vymáhati příspěvky pro Svět zvířat!

(468)

Praha, 28. III. [19]35

Vážený pane řediteli,

děkuji Vám vřele za Vaši laskavou pozornost, se kterou jste mi věnoval pietní publikaci o Hilarovi.

Vám v upřímné úctě oddaný

Karel Čapek

(469)

Praha, 16. XII. [19]36

Milý a vážený pane řediteli,

děkuju za Váš dopis i za podněty v něm obsažené. Zajímaly mne velmi, tak jako jiné námitky a náměty, které jsem si přál zvědět a vzít v úvahu, pokud má hra není definitivně hotova. Vyslechl jsem toho hromadu; bojím se sice, že nakonec zůstanu při své koncepci, ale celá ta diskuse kolem Bílé nemoci mi přesto dala nejedno poučení a byla pro mne vesměs vysoce poutavá i nabádavá.

Děkuji také za zaslání smlouvy. Nemohu ji podepsat, pokud můj kus nebude do poslední tečky hotov. Prosím, mějte se mnou strpení; až rozvážím vše, co jsem slyšel, a podívám se znovu na svůj text, zadám kus divadlu – ovšem s předpokladem, že k němu divadlo nebude mít nedůvěru ani důvodné obavy, že by s ním mohlo mít malý úspěch. To-mu samozřejmě žádné divadlo nemíním vystavit.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

(470)

Praha, 29. ledna 1937

Drahý pane řediteli,

bez ohledu na to, jak dopadne dnešní premiéra Bílé nemoci, musím poděkovat Vám a ostatním uměleckým i správním vůdcům Národního divadla za všechno, co jste pro můj kus udělali. Prosím Vás, abyste můj upřímný a hluboký dík laskavě tlumočil.

Současně Vás prosím, abyste laskavě přikázal účtárně, aby autor-skou tantiému z dvanáctého představení Bílé nemoci poukázala přímo k rukoum pana vrchního režiséra Václava Vydry ve prospěch sociálních účelů Klubu sólistů. Rád bych aspoň něčím projevil svou vděčnost také hereckému tělesu Národního divadla.

S upřímným díkem za vše Vám srdečně oddaný

Karel Čapek

Drahý pane řediteli,

naskytl se mi velmi smutný případ: herečka bez angažmá, Češka, která řadu let byla angažována v Německu, náhodou – přes všecko, co se říká o jejím poslání – skutečně jemná a velmi zdrželivá, distingovaná dáma, je ne v bídě, ale přímo v hladu; jí zbytky po psech a je trpěna na nocleh u lidí, kteří mají jediný pokoj.

Umí bezvadně česky a německy slovem i písmem, píše na stroji, mohla by být herečkou (ne bez talentu, jen exteriér je trochu guvernantský), kancelářskou silou, slečnou u dětí nebo čímkoliv, co by jí vy-neslo, aby se aspoň najedla. Opakuji, je to neobyčejně slušná, jemná, spolehlivá a nešťastná starší osůbka.

Kdybyste, pane řediteli, v dosahu svého osobního vlivu mohl (třeba v Brně) pro ni najít jakékoliv zaměstnání s existenčním minimem, byl bych Vám velmi zavázán. Ta slečna si jistě zaslouží trochu lítosti a pomoci. Dejte mi tedy, prosím, vědět.

Váš K. Čapek

Janu Loužilovi

(472)

9. V. [19]27

Milý pane doktore,

raďte si beze všech okolků otisknout tu Chválu řeči české, když se Vám líbila a když tím uděláte sobě i jiným radost. Mně uděláte radost, pošlete-li mi asi pět výtisků.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

Karlu B. Mádlovi

(473)

[Koncem roku 1916 nebo začátkem roku 1917]

Velevážený pane profesore,

dodávám Vám rukopis do bytu, jelikož doufám, že to je pro Vás pohodlnější. Kdybyste snad nemohl pročísti rukopis celý, dovoluji si podotknouti, že za myšlenkově nejdůležitější pro celek knihy počítám Horu, Elegii, Odrazy a Pomoc!; neboť kniha tvoří jistý uzavřený cyklus.

S projevem dokonalé úcty

K. Čapek

Jiřímu Mahenovi

(474)

V Praze, 30. 11. 1922

Milý pane,

odpusťte, že jsem Vám tak dlouho neodepsal, byl jsem zavalen prací, a ostatně věci, na které jste se mne ptal, nebyly ještě projednány.

Tedy především: Pan Ekl musí mít strpení, je jeho chybou, že dvakrát porušil úmluvy již učiněné. Nyní jsme pro nějakou dobu kompletní.

Stran pana Jiřikovského nevíme vlastně, na čem jsme; zdá se, že se příliš rozmrzel některými nespravedlnostmi pražské kritiky. Dále: s radostí jsem četl Váš kus, doporučuji jej k provozování a odevzdávám panu šéfovi k dalšímu řízení.

Jsem se srdečným pozdravem

Váš oddaný Karel Čapek

(475)

V Praze, 18. 12. 1922

Velevážený a milý pane,

nyní, když šéf Kvapil si přečetl Váš kus a dokonale se shodl se mnou, mohu Vám sdělit bližší: Kus jakožto děj je jeden z nejpěknějších, co jste dosud napsal. Ta epická historie zběha by musila na jevišti působit opravdu silně a krásně. Ale nevíme si dobře rady s těmi alegorickými figurami. Místy se zdají zbytečnými, místy alespoň nejasnými.

Snad by se dalo s Vámi po této stránce mluvit o nějakých změnách. V tom případě bych si musil kus prostudovat ještě jednou a mluvit s Vámi osobně. Nechcete-li na svou věc již sáhnout, sdělím to šéfu Kvapilovi, aby o věci dále rozhodl. Ale opakuji ještě jednou: Ta historie je mi tak blízká a milá jako máloco. Rád bych, aby měl kus zabezpečený úspěch a aby nemátl diváka tam, kde bezprostředně mluví sám život. Přemýšlejte o tom poněkud a sdělte mi co nejdříve své mínění.

Váš srdečně oddaný

Karel Čapek

(476)

V Praze, 22. 3. 1923

Drahý pane,

ve věci Vašeho Zběha čekáme vlastně na určitější odpověď od Vás. Pan šéf je toho mínění, že věci by prospělo vypuštění nadpřirozených mocností. Já pak, jak jsem Vám řekl při Vaší návštěvě, byl bych aspoň pro podstatné zjednodušení a zprůhlednění nadpřirozených osob, které děj provázejí. Na Vás je rozhodnouti se, jak jste tehdy pro přepracovanost nemohl učiniti, jak dalece jste ochoten provést změny ve svém kuse, jež bychom, jak Vás znovu ujišťuji, velmi rádi hráli.

Prosím tedy, abyste nám předem řekl, jak daleko můžeme jít s konkrétními návrhy na změnu.

Dovolil jsem si na Vaši silnou a poetickou hru upozorniti Vítězslava Nováka, který hledá libreto pro moderní operu. Zajímá-li Vás to, zašlete mu rukopis. Velmi by ho to těšilo, a jak myslím, nekřížuje se to nijak s provedením činoherním, protože taková opera není tak brzy hotova. V té věci pište laskavě přímo jemu.

Srdečně Vám oddaný

Karel Čapek

Josefu Svatopluku Macharovi

(477)

19. IX. [19]18

Slovutný Mistře!

Dovoluji si znovu připomenouti pohádkovou knihu Cesty. Prosím tedy o rukopis do konce tohoto měsíce s udáním, kterého ilustrátora byste si pro svou pohádku přál.

Vaše rukopisy jsou uloženy zde v redakci. Těšíme se, že se opět jednou sejde redakční rada Cesty, aby promluvila o tom, čeho Cesta potřebuje. Je to aktuální proto, že nyní budou vydávány jiné, politické náhrady za Národní listy, a že je tedy dlužno dbáti, aby zájem o Cestu nepoklesl.

S projevem dokonalé úcty

K. Čapek

(478)

[Po 19. září 1918]

Slovutný Mistře!

Budu Vás v pondělí čekat o 6. hodině ve věci Cesty i v jiných důležitých záležitostech.

O pohádku prosím znovu a nejnaléhavěji. Tolik jsem se u jiných příspívatelů oháněl tím, že tam dáte i Vy, že bych se musel za to stydět, kdybych je oklamal. Nejde ostatně bezpodmínečně o pohádku, nýbrž o povídku pro děti.

Dopíšu též panu dr. Herbenovi, aby v pondělí přišel.

S projevem dokonalé úcty

dr. K. Čapek

(479)

[Druhá polovina září – prosinec 1918]

Slovutný Mistře!

Dovoluji si znovu a co nejsnažněji opakovati svou prosbu, abyste napsal a dal nám něco pro ty děti. Je už nejvyšší čas, a bez Vás to nepustím ven. Vždyť může to být i menší věc, próza nebo verše. Těším se tedy, že naši prosbu neoslyšíte.

Včera večer (v pondělí) jsme Vás čekali ve věci Nebojsy. Nějak to vážne, ač by bylo třeba pečlivé a rychlé přípravy. Prosím Vás, abyste laskavě přiložil své slovo k rychlejšímu uskutečnění.

S projevem dokonalé úcty

K. Čapek

(480)

[Před 25. prosincem 1918]

Mistře,

první prosbu tlumočím Vám za pana Síse a celou redakci: abyste pro božíhodové číslo NL dal laskavě nějakou báseň, – to jest zítra do 2 hodin odpoledne. Lhůta je šibeničně krátká, ale dolehla stejně na nás ostatní.

Druhá prosba za NL: zda byste jako důvěrný přítel prezidenta Masaryka nemohl zaznamenati (tak trochu ve formě přátelského interviewu) prezidentovy názory a myšlenky o našich věcech. Víme, že jedině Vy jste s to nalézt vhodný způsob rozmluvy s naším prezidentem.

Dovoluji si konečně poprositi za Nebojsu, aby Aliquis, kterého čtenáři už dlouho marně hledají, se prvním číslem nového ročníku opět vynořil v Nebojsovi. Jinak museli bychom se domnívat, že se Vám Nebojsa nelíbí. Rukopisu třeba jest do pátku ráno.

Dovoluji si přátí Vám pěkné a veselé svátky.

V dokonalé úctě

K. Čapek

[Asi únor 1919]

Slovutný Mistře, pane generální inspektore,

každý v Čechách ví, že máte víc práce, než by unesl kdokoliv jiný; ale tentokráte je důvod silnější než okolnosti. Jde tu o řadu věcí, jichž důležitost jistě uznáte:

1. rádi bychom, aby z čísla 7. března měl pan prezident radost; a víte sám, že Váš fejeton by mu ji udělal;

2. víte, že se veřejnosti našeptává, jako by Národní listy a Národní demokracie nemyslely dobře s panem prezidentem; záleží na tomto čísle, aby byla co nejdůrazněji a nejvřeleji vyslovena úcta k panu prezidentovi, aby zmlkly špatné jazyky;

3. záleží konečně na tom, aby se o jediné nesporné autoritě v republice řekly všem čtenářům – krom slov veřejné oslavy – lidsky pěkné, důvěrné věci, a to Vy jako dávný přítel pana prezidenta můžete učiniti nejlépe.

I kdyby důvod druhý pro Vás při Vašem úředním postavení a abstinenci od stranického života nepadal na váhu, tedy zůstávají dva veliké důvody: že je Vašeho článku zapotřebí i pro pana prezidenta i pro český národ, a ty dva důvody snad stačí, abyste unesl ještě o jednu práci více a napsal nám pěkný článek. Těším se, slovutný Mistře, že tentokráte mi dáte odpověď kladnou, – zapřísáhnu se, že Vám pak dám pokoj tak dlouho, pokud nebudete vrácen peru.

S projevem nejhlubší úcty

dr. K. Čapek

(482)

Praha, dne 26. V. 1919

Mistře,

Nebojsa by potřeboval na léto nějakou senzaci. Nehněvejte se tedy, že si dovoluji Vás poprositi o věc sice poněkud nevážnou, ale nicméně vysoce zajímavou i jako kulturní dokument. Redakce Nebojsy Vás snažně prosí, abyste opsal přiložené větičky na vložený list papíru, bez podpisu. Bezejmenný rukopis pak dáme k posouzení grafologům, ovšem bez udání, že je od Vás. Vyjdou z toho jistě věci neobyčejně žertovné, ale snad také ledacos individuálně zajímavého.

Stejným způsobem pozveme řadu předních politiků, umělců atd. Dosud všichni, kterým jsme to navrhli, nám svůj rukopis slíbili (pan Kvapil, dr. Rašín, šéf Sís, K. M. Čapek Chod atd.). Těšíme se tedy, že naši trochu bizarní prosbu neodmítnete a pošlete nám laskavě co nejdříve svůj rukopis.

S projevem dokonalé úcty

dr. K. Čapek

N. B. Text určujeme proto, aby ani slova nic neprozrazovala o autorovi rukopisu.

(483)

[Červenec 1919]

Mistře,

je Vám snad známo, že z různých příčin už po 3 měsíce je cítit odliv čtenářstva Národních listů. Tu tedy je nutno napnout se a přivést Národní listy k té výši, jakou mívaly v době své největší obliby. Prosím Vás tedy snažně jménem redakce, abyste nezklamával čtenáře, kteří se každé neděle těší na Váš fejeton, a dával nám zase pravidelně své příspěvky. Těším se, že v sobotu přijde Váš rukopis. Jmenovitě teď, v létě, kdy se redakce zčásti rozjede, kdy stůně Dyk (a bude ještě dlouho stonát, věc je ošklivá a lepší se velmi pomalu, včera byla opět operace), kdy je pryč i Červinka atd., bylo by velmi třeba Vaší účinné a laskavé pomoci.

S projevem dokonalé úcty
Vám oddaný

K. Čapek

(484)

Praha, dne 8. X. 1919

Slovutný Mistře,

Národní listy vydají na den 28. října slavnostní číslo, věnované vzpomínce na revoluční den i výhledům do budoucna. Prosíme Vás snažně, abyste pro toto jediné číslo výjimečně napsal několik řádek, třeba jen ve formě dopisu nebo interview. Myslím, že tato slavnostní a opravdu celonárodní příležitost, kdy je tak třeba říci „sursum corda⁴⁸“, Vám dovolí učiniti výjimku ze slibu, kterého litujeme.

S projevem dokonalé úcty za redakci NL

dr. Čapek

⁴⁸ Pozvedněme srdce, vzhůru srdce (v modlitbě). Pozn. red.

(485)

[Před 7. březnem 1920]

Slovutný Mistře, pane generální inspektore,

redakce Národních listů Vás prosí, zda byste tentokráte, k 70. narozeninám pana prezidenta Masaryka, nenapsal něco – báseň, osobní vzpomínku, článek, zkratka cokoliv – pro slavnostní číslo Národních listů. Jde tu o oslavu osobnosti Vám i nám tak drahé, že se domnívám, že tato příležitost zrovna volá a káže, abyste udělal výjimku ze své literární abstinence. Prosím tedy o laskavé sdělení, smíme-li se tentokráte těšit na Vaši účast.

S projevem nejhlubší úcty
za redakci NL

dr. K. Čapek

(486)

Praha, 5. září [19]35

Vážený a drahý pane doktore Machare,

děkujeme Vám za milá a jemná slova, kterými jste doprovodil naše
nejsoukromější štěstí.

Vám upřímně oddaní

Karel Čapek
Olga Scheinpflugová

Marii Majerové

(487)

[Asi začátkem roku 1934]

Madame,

to je typická intelektuálská volovinka. H. vytýká, že D D neslibuje nic, co už se „v rámci možností“ nedělá. Neví, že to, co se dělá, stačí jen na čtvrtinu potřebných dětí, jen na 4 000 dorostenců za 180 000 nezaměstnaného a nouzového dorostu? Jak se má ta činnost extenzivně rozšířit? Právě akcí D D, která k té péči chce dostat všechny velké korporace. „Není třeba nové instituce, dobře vedených institucí je dost.“ Ano, ale právě s nimi (a pro ně, a za jejich vedení!) akce D D bude pracovat a chce souřadit jejich činnost na společném plánu. D D není žádná nová instituce! – Dále: H. je proti tomu, aby se opatrovalo zaměstnání vytřídění mládeži. Kdyby pořádně četl, shledal by, že pořád opakujeme heslo: najít práci pro dorost, ale takovou, která by neubírala místo dospělým. – A tak dále. Je to absurdní. Měl si přečíst aspoň to, že D D je dělána Péčí o mládež, Červeným křížem, Volksgesundheit atd. – tedy zajisté za odborného vedení. Než položí otázku, „kdo tu akci bude provádět“, měl by se informovat o organizačním plánu, který je téměř hotov; zvěděl by také, že ta péče individuální je hlásána proto, aby se už teď udělalo aspoň něco. Za týden existence jsme ještě nemohli sebrat hromadné prostředky! Zkrátka ani Vám nemohu vypovědět, jak je ten článek protivný, neinformovaný a malicherný. – Příští týden se sejde Propagační komitét. Jistě dovolíte, abych Vás na tu schůzi pozval.

Váš oddaný

Karel Čapek

Praha, 10. ledna [19]35

Drahá milostpaní,

1. omyl je na mé straně; ta slova o Jiráskovi nebyla tedy napsána bezprostředně po jeho smrti, nýbrž až za čtyři měsíce.

2. Přesto už tehdy jsem je považoval za nešikovnost a řekl jsem to Příkrylovi hned, když to vyšlo. Byl-li tehdy Jirásek někde přeceněn, nemusela nás proto bolet hlava; to je věc literárních dějin. Dosáhlo se tím jen toho, že nejhlupejší demagogie začala křičet, že „levice nám sahá na našeho Jiráska“ – a že z toho těží dodnes.

3. Věta, že „v téhle společnosti nebudeme mluvit o otázkách decence“, platila ovšem na tu společnost, ve které vyšlo to počestné „Oral jsem, oral,“ tj. na společnost prof. Mareše a dnešního Národního sjednocení. To tedy je omyl na Vaší straně.

4. Ten „týdeníček“, přiznávám, byl užit ze zlosti na Čin; už dávno (a dříve víc) jsem mu vytýkal jeho kyselost a rozmrzelost; ale o tom Vám může říci víc Škrach, Příkryl a Vaněk, před kterými jsem se s tím netajil.

5. Nejmenoval jsem Čin a nebyl jmenován ani na druhé straně, která psala paušálně o „tisku levice“, jenž prý Jiráska napadal. Nechtěl jsem, odmítaje útoky na sebe, vystoupit výslovně proti Činu – právě proto, že dnes bych to považoval za hloupé. Na tom stanovisku bych, dovolíte-li, trval.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

N. B. Obyčejný život je knížečka; proti tomu nemohu nic namítnat.

Malým Svatoňovicím

(489)

Praha, 27. VI. [19]36

Milí krajané,

vzpomínám na Studánku rád – i když ne jako na své rodiště, ze kterého mne odstěhovali příliš brzo, tedy jako na poutní místo, kam se naše maminka chodívala modlit, na nádraží, odkud jsem prvně vyjížděl do světa – a konečně na staré městečko, kde jsem se o jedněch prázdninách učil malovat na porculáně u starého mistra, jehož jméno jsem už zapomněl.

Posílám Vám obrázek svého tatínka z doby, kdy v Malých Svatoňovicích působil, dále obrázek z jeho úpické zahrady a pak obrázek tatínka a maminky z pozdějších dob. Mimoto svou fotografii a pár knížek. Svůj rukopis nemám bohužel po ruce žádný.

Přeju Vám tam mnoho zdaru a pozdravuju Vás srdečně.

Karel Čapek

Manchester Guardian – vydavateli

(490)

[Po 8. dubnu 1938]

Dear Sir,

podepsaný autor hry *Power and Glory*⁴⁹, která měla minulého pátku svou premiéru v Savoy Theatre, nebyl už patnáct let v Londýně, a nemá tedy jasného obrazu o tom, jak se za tu dobu vyvinulo divadelní umění ve vašem drahém starém městě. Snad se na vašich divadlech stalo zvykem, že týž herec hraje současně Othella a Desdemonu a nakonec ze žárlivosti zardousí sama sebe; nebo že táž herečka hraje s úžasným úspěchem svatou Johanku a současně prince Charlie, aby během hry vsadila sama sobě korunu na hlavu a holdovala si klečíc sama před sebou. Myslím, že se asi tento zvyk velmi v Londýně rozšířil, mohu-li soudit podle toho, že v londýnské inscenaci mé hry hraje veliký herec pan Oscar Homolka současně mého pacifistického doktora i jeho protagonistu maršála. Jsa náhodou autorem hry, viděl jsem její dramatický vrchol ve scéně, kdy se vojácký diktátor setkává tváří v tvář s tvrdohlavým doktorem chudých, představitel války s představitelem míru; snad se v tom mýlím, ale hru, ve které se tito dva nesetkají jako muž s mužem, nemohu dobře pokládat za svou hru.

Je-li však filmový trik, že týž herec vystupuje současně v několika osobách na londýnské scéně spíše jen výjimkou, pak lituju, že se tato výjimečná deformace stala na hře autora cizího, a na hře, kterou londýnský divák vidí poprvé. Obávám se, že se tím snad neposloužilo snadnému pochopení toho, co jsem svou hrou chtěl říci. Nejsem si jist, nestal-li se takto smysl mé hry něčím poněkud vedlejším. Připouštím,

⁴⁹ *Power and Glory* – název pro uvedení *Bílé nemoci* v Londýně. Pozn. red.

že toto pojetí v rukou herce tak vynikajícího může zvýšit to, čemu se říká úspěch hry; avšak dopřejte autorovi právo, aby myslel víc na to, co svou hrou chtěl plně a přímo říci, než na její úspěch.

Upřímně Váš

[Karel Čapek]

Klausu Mannovi

(491)

Praha, 27. 4. [19]37

Vážený a milý pane,

velice by mne těšilo, kdybyste mě chtěl navštívit zítra, ve středu 28. tohoto měsíce, buď v 5 hodin odpoledne v mém domě (Praha, Vinohrady, Úzká 28), nebo kolem sedmé hodiny v redakci Lidových novin (Praha 1, Národní tř. 17, III. patro). Také dr. Gola bych rád znovu viděl. Prosím, přijďte určitě, kdy se Vám to bude lépe hodit.

Váš oddaný

K. Čapek

Thomasu Mannovi

(492)

Praha, 20. 3. [19]35

Vážený a milý pane Thomasi Manne,

naše dopisy se minuly; potěšilo mě, že jste se tak vážně a důkladně zabýval tou věcí, o níž jsme hovořili. S Vaším článkem souhlasím a zejména závěr nadšeně vítám. Ortegovou knihou jsem se v minulém roce v sérii článků zabýval i já – ovšem s tím rozdílem, že vinu za znetvoření kultury nepřisuzuji pouze masám, ale, a to především, intelektuálům, kteří zradili svůj úkol a povinnost. Politické (a duchovní) zesurování nevzniklo v masách, ale naopak bylo mezi ně zavlečeno profesory, novináři atd. Ale to je jen maličkost, pokud se celé věci týká, jsem zcela na Vaší straně, což můžete vidět i na mém příspěvku. Ten je sice neobratný a příliš praktický, ale vzešel ze stejných myšlenkových pochodů, jak jste vyjádřil ve svém závěru. Velice by mě potěšilo, kdybyste ve Výboru našel ještě další spolubojovníky; s mou spoluprací můžete počítat. Něco se musí dělat.

Těším se na Vás a co nejsrdečněji Vás zdravím.

Váš oddaný

Karel Čapek

Velmi vážený a milý dr. Manne,

děkuji za Vaše oba dopisy. Bylo mi (a nejen mně) velmi líto, že jste nepřišel do Nici. Mnohé mohlo být jinak, než bylo. Nejdříve Vám musím oznámit, že Váš memoár, ačkoliv neobvyklý, udělal velký dojem a citovali jej téměř všichni řečníci; bylo to prostě to nejdůležitější nebo spíš jediné důležité sdělení. Ve skutečnosti se celé jednání točilo kolem toho, jak by bylo možné odsoudit nacistické znetvoření evropského člověka, ale nikdo nenalezl odvahu, aby to přímo řekl, Francouzi byli příliš subtilní, Italové příliš opatrní, než aby mluvili politicky. Valéry jako předseda byl příliš slabý, Madariaga skeptický a duchaplný, Jules Romains terorizoval celé shromáždění a pokoušel se za každou cenu bojovat proti hitlerovskému mýtu mýtem evropským, jehož články víry by byly: jednota Evropy, jednota bílé rasy, zmenšení rasových rozdílů a jiné věci, které se dříve nazývaly ideály. Valéry věří, že moderní člověk potřebuje nejen rozum a morálku, nýbrž především ovládající, citové mýty. Angličan právem protestoval proti jednotě pouze Evropy a rovnosti kolem bílé rasy ve jménu křesťanství. Výsledek roven nule; pěkné řeči, ale žádné rozhodnutí nebo plán. Alespoň se ukázalo, že jsme si barbarizace Evropy v důsledku zblbnutí mas vědomi. V této souvislosti zapůsobilo Vaše sdělení více, než jste si mohl představit. Bez Vás to byla prohraná bitva; převahu měl Romains se svou nešťastnou ideou evropského mýtu. Takže o jednu porážku rozumu více. Strzygowski dokonce prohlásil, že intelektuálové konečně ztratili všechen vliv a že člověkem budoucnosti je jednoduchý, přírodní člověk. K čemu se tedy mají konat drahá setkání intelektuálů? Rychle jsem tam napsal a přečetl ještě jedno sdělení: že duchovní elita se musí pokusit utvářet a vést veřejné mínění, ale nikoho to nezajímalo. Moje sdělení, které Vám posílám, bylo odloženo stranou; bylo mi řečeno, že je to prý spíš

organizační návrh, se kterým se bude zabývat Coopération. Ta to samozřejmě neudělá. Milý pane Manne, něco musíme dělat; když to nejde ve Výboru, pak někde jinde a nějak jinak; ale nemůžeme a nesmíme být zděšenými diváky nebo osamělými proroky. Byl jsem v Nice hořce zklamán – ale přesto jsem si uvědomil, že toužíme zachránit evropský duch, kulturní solidaritu a svobodu; je na to ještě čas, ale musíme konečně začít organizovat duch mezinárodně. V Nice se to nestalo; ale bylo by lepší, kdybyste tam byl se svou obžalobou. Nemohli bychom to příště lépe připravit? Přeji Vám pevné zdraví – i pro příští setkání (pravděpodobně v Oxfordu).

Váš oddaný

Karel Čapek

(494)

Praha, 11. 6. [19]35

Vážený a nejmilejší pane dr. Manne,

příliš pozdě přicházím, abych Vám stiskl ruku k 60. narozeninám; zapomínám sice všechna data, ale lidi ne. Vy víte, co Vám zvláště přeji; ale musíte mít ještě trpělivost, než se to splní. A to Vám přeji také: tuto trpělivost, ne k čekání, ale k doufání. Buďte zcela zdrav.

Váš oddaný

Karel Čapek

(495)

Praha, 6. 12. [19]35

Milý a vážený pane dr. Thomasi Manne,

slyšel jsem, že zvažujete možnost stát se československým státním občanem (jak to již učinil pan Heinrich). Já přirozeně nevím, zda je to pravda; ale pro případ, že byste tento záměr měl, jsem hovořil s obcí Dobříš, která by se cítila šťastná, kdyby se Thomas Mann chtěl stát občanem jejího města.

Dobříš (což se má přibližně číst Dobrschisch nebo Dobrzisch) je pěkné staré město s krásným zámkem Colloreda Mansfelda a opravdu pěkným okolím, kde právě pro sebe a svou ženu zařizují venkovský dům. Píši to pro případ, že byste chtěl město někdy navštívit a využít přátelství mého švagra na zámku Osov. Je vzdálen jen 40 kilometrů od Prahy, uprostřed lesnaté vrchoviny.

Napište mi tedy prosím, jak to s tím je.

Váš oddaný

Karel Čapek

(496)

Praha, 3. července 1937

Můj nejlepší a vážený dr. Thomasi Manne,

omluvte, že tak pozdě odpovídám na Váš milý a laskavý dopis; udělal jste mi jím obrovskou radost. Byl jsem mezitím v Paříži na kongresu Penklubu, abych zprostředkoval pro příští rok pozvání Penklubu do Prahy. Příliš si sice kongresů necením, ale přesto se tam dalo pozorovat všelicos zajímavé, což, jak doufám, Vám budu později vyprávět.

Zítra ráno jedu do Tyrol a do Švýcarska; toto rozhodnutí padlo poněkud náhle, takže jsem Vás nemohl dříve poprosit, abyste mně určil schůzku; ale když se dostanu do blízkosti Ragazu nebo Küsnachtu, pokusím se u Vás ohlásit.

Ještě jedenkrát Vám mnohokrát děkuji za to, co jste mi napsal o mé Bílé nemoci a mých Mlocích.

S nejsrdečnějšími pozdravy pro
milostivou paní
Váš hluboce oddaný

Karel Čapek

(497)

Praha, 14. října [19]37

Vážený a nejmilejší pane doktore,

stejnou poštou zasílám Váš dopis panu prezidentovi Benešovi; doufám, že proti tomu nic nenamítáte.

Již jsem dal podnět k tomu, aby renomovaní čeští spisovatelé podali protest u ministerstva vnitra. Němečtí to mají učinit také, hlavně Svaz na ochranu německých spisovatelů v ČSR. Český syndikát spisovatelů to zřejmě udělá také.

Celá věc je jednoduše pobuřující a budeme ji mocně potírat. Děkuji Vám za Váš dopis, bude pro nás znamenat dobrou zbraň.

Kdy Vás uvidíme v Praze?

S nejlepšími pozdravy Váš oddaný

Karel Čapek

Praha, 29. října [19]37

Milý a vážený pane dr. Manne,

jak jsem Vám již psal, předal jsem Váš dopis panu prezidentu Benešovi. Ten mě potom pozval k sobě a sdělil mi, že ta věc vypadá podstatně jinak, než se zpočátku zdálo. Vykázání části německých emigrantů bylo nutné; ale jednalo se jen o tzv. nežádoucí elementy, jako například určité teroristické skupiny, komunistické agitátory, pravděpodobné agenty – provokatéry, Černou frontu ap. Abychom je mohli dostat z Prahy, bylo nezbytné prosit všechny německé emigranty. Ti, za které se zaručí nějaké demokratické, politické či kulturní organizace, pomocné výbory nebo důvěryhodní českoslovenští občané nebo kteří mohou dokázat, že nevykonávají žádnou protizákonnou politickou aktivitu, zůstanou klidně, kde teď jsou. To tedy znamená, že jen malý počet emigrantů, jejichž aktivita nebyla pro náš stát bez nebezpečí, byl odsunut z Prahy a bude žít ze státní materiální podpory na venkově. Mohu Vám jen říct, že k tomu byly velmi vážné důvody. Celá záležitost byla velmi živě prodiskutována i veřejně a všichni ji teď se zadostiučiněním pocítují jako řízenou. Musí se ovšem velmi dobře dávat pozor, aby se při tom někomu nestalo nechtěné bezpráví.

Doufám, že brzy přijedete do Prahy a dozvíte se podrobnosti o důvodech a novém provádění emigrantské otázky.

Se srdečnými pozdravy
Váš oddaný

Karel Čapek

Jaroslavu Mariovi

(499)

Praha, 31. XII. [19]37

Milý pane,

už jsem Vám dal svolení, abyste otiskli cokoliv, co jsem o zesnulém Ant. Švehlovi napsal do Lidových novin. Bohužel to číslo novin k dispozici nemám, museli byste si je vyhledat sami. Vyšlo to krátce po smrti Švehlově.

Děkuju za Vaše přání a přeju Vám rovněž šťastný Nový rok.

Upřímně Váš

Karel Čapek

Antonínu Maršálkovi

(500)

Praha, 7. XI. [19]37

Vážený pane,

souhlasím plně s Vaším názorem, že by ochrana a výživa dětí měla být stejně věcí státu jako vydržování armády. Také se mnoho lidí – v něčem i já mezi nimi – pokoušelo najít ve státní pokladně zdroje pro tento účel, doposud však s malým úspěchem. Jenom ty poštovní známky „Dětem“ (letos čistý výnos přes 1 700 000 Kč) a obilní monopol (asi 1 000 000 Kč ročně, i když rozdílných většinou skrze politické partaje) byly výsledkem těch akcí; ale snažíme se toho druhu podniky – ve své povaze polosoukromé a polostátní – ještě rozmnožit. Na nové daně toho času není pomyšlení, dokud se musí tolik a tolik miliard ročně vynakládat na obranu státu a sociální pomoc. Prostě naše starost o děti se ještě dlouho neobejde bez hodných a obětavých lidí, jako je Vaše paní a Vy; s tím se musíme smířiti a mít aspoň to uspokojení, že se ta péče přece jen zdokonaluje a rozšiřuje, i když pomalu a s potížemi.

Vám oddaný

Karel Čapek

Bohuslavu Martinů

(501)

30. 3. [19]24

Jak vidíte, do Paříže jsem se pro chřipku nedostal; lituji toho upřímně. Na divadlo, ať jakéhokoli syžetu, nemám teď ani pomyslení; zaměstnávají mne jiné úkoly a – věřil byste? – je mi bez divadla jaksí lehčeji. Nezlobte se na mne, že snad zklamávám Vaši naději.

Karel Čapek

Tomáši Garriguovi Masarykovi

(502)

V Praze, 2. prosince [19]25

Pane prezidente,

dovoluji si poslati Vám plánek dosud bezejmenných ulic, kde bydlím. Nemohu Vám ani vyslovit, jakou ctí by bylo pro mé přátele a můj domek, kdybyste některého pátku, jak jste mi tak vlídně slíbil, mezi nás přišel. Děkuji Vám, pane prezidente, za veškerou Vaši laskavost.

V hluboké úctě a oddanosti

Karel Čapek

Pane prezidente,

dovoluji si Vám ještě jednou poděkovat za čest, kterou jste prokázal nejenom mně, ale nám literátům a našim přátelům svou páteční návštěvou. Když jste odejel, byl najednou každý z nich plný toho, co by Vám chtěl říci a o čem by Vás chtěl slyšet; nezbývá nám nyní než těšit se a doufat, že snad opět někdy Vám zbude chvilka, již Vám nebude líto, abyste nám ji daroval.

Mohu říci za téměř všechny, které jste v pátek u mne viděl, že jsme byli o Vás ve svém mládí připraveni; přestal jste učit, když jsme procházeli univerzitou, a tím jsme přišli o jedinou filozofickou osobnost, která by na nás přímo a životně působila. Jak jsme si Vás přesto našli, nejenom z knih, ale i ze života, to je jiná kapitola; ale chtěl jsem Vám zároveň s naším upřímným poděkováním říci tolik, že minulého pátku jste naší generaci aspoň pro jednou vynahradil, oč jsme tehdy přišli. Prosíme Vás my všichni – není-li to neskromné –, aby to nebylo naposledy; báli bychom se jinak, že jste s námi nebyl spokojen.

S projevem uctivé oddanosti a vděčnosti

Karel Čapek

V Praze, 3. června 1926

Pane prezidente,

dovoluji si Vám předložit pět otázek na věci, o kterých, jak se domnívám, byste snad rád něco řekl. Naznačil jsem u každé otázky přibližnou oblast toho, k čemu ta otázka míří, aby se zase další otázka vázala k dané odpovědi; ale prosím pana prezidenta, aby si z předpokládaných punktů každé odpovědi volil, o čem vůbec mu je vhod promluvit, a aby jakýmkoliv způsobem zasáhl do daných otázek nebo určil si jiné, na které by raději odpovídal. Tento náčrt otázek nechce být víc než podnět, abyste si, pane prezidente, sám vybral a stanovil, o čem by nám bylo dobře Vás slyšet; a já budu docela šťasten, bude-li mi dopřáno dopomoci k tomu, aby pan prezident řekl několik slov, která půjdou ze srdce jemu a zvláště nám čtenářům.

S výrazem nejhlubší úcty a vděčnosti

Karel Čapek

V Praze, 27. VIII. [19]26

Pane prezidente,

včera jsem vložil několik řádek pro Vás do dopisu, který jsem posílal paní Revilliodové; dnes však čtu v novinách, že už odjela do Montreaux, takže můj dopis pro Vás se Vám dostane do rukou příliš pozdě. Proto dnes píšu znova, co jsem Vám chtěl říci včera.

O tom Ovsejenkovi to mělo být v LN už ve středu, ale odvolal jsem to telefonicky, protože jsem slyšel, že dr. Bouček ho chce vyhledat, aby směl jeho potvrzení užít v Kratochvílově procesu jako bomby, kterou nikdo nečeká. Je-li tomu tak, nebylo by dobře mu to zkazit; ostatně mám za to, jelikož druhá strana zatím jakžtakž dává pokoj, že lze s tím několik dní počkat. Čekám, že teď vyjde ten dopis z Paříže.

Včera se u mne (na popud Laurinův) sešli šéfredaktoři a političtí redaktoři „levého bloku“, aby se domluvili o společné linii. Dopadlo to, myslím, velmi dobře; slíbili si, že si dají navzájem pokoj, a hodlají utvořit tiskový „demokratický blok“ (tedy ne levý), který nevylučuje účast živnostníků a případně agrárníků. Nesmí se připustit, aby vznikl v národě levý blok versus pravý, už proto, že pan prezident nemůže kandidovat za žádný jednotlivý blok; nýbrž za širokou demokratickou většinu, a nadto nutno pamatovat na příští koalici „sedláků a dělníků“, jak Vy říkáte. Na tom se shodli všichni páni a smluvili se, že nutno učinit přítrž všemu skandalizování a aférismu a obrátit pozornost veřejnosti k vážnějším politickým věcem. Utvoří si denní středisko pro praktický styk redaktorů svých listů a jednou týdně se sejdou k poradám, prozatím u mne; myslím, že na tuto volbu místa měla vliv bojkovská slivovice, kterou doma přechovávám. Přítomni byli: Stivín, (Bechyně není v Praze), Hlaváč, Laurin, Skýpala, Kepka, Ripka; Klíma byl zastoupen mnou a demokratický střed vzkázal tichou solidaritu. Byl bych rád, kdyby z toho vzniklo něco trvalejšího, neboť současně někteří z pát-

kařů organizují pomalu jinou formu demokratické a pokrokové defenzivy; tu věc jsem Vám jednou naznačoval v Topolčiankách, a jak se zdá, nalézá silný a pěkný ohlas. – Věc s Venkovem se zhoršuje; včera Stříbrný umístil v jeho redakci svého Kahánka. Bylo by nejvýš načase mluvit s panem Švehlou, aby nedopustil, aby Venkov se zarajtoval do fašistického bloku. Laurin nemá rozum, myslí si, že umím čarovat; hučí do mne, abych jel za panem Švehlou a vlezl mu do duše, a ti včerejší páni mu v tom sekundují. Myslím, že je to nesmysl; pan Švehla by mne buď vůbec nepřijal, nebo by mne hnal s takovými politickými věcmi. Ale myslíte-li, pane prezidente, že by mne přímo nevyhnal a nepohrdl by člověkem, který to nechce v politice k ničemu přivést, řekněte mi jen slovo, a zkusím to. Vždycky říkáte, že by měl pana Švehlu někdo z literátů trochu poznat, aby po něm zapsal a zachoval jiné věci než politické činy; kdybyste panu Švehlovi napsal nebo vzkázal, aby mne za tímto životopisným účelem přijal, snad by to pak ochotněji udělal.

Děkuji Vám, pane prezidente, za Vaše pokyny a přeji Vám mnoho zdraví a příjemnou cestu do Martina.

Vám v upřímné úctě oddaný Karel Čapek

V Praze, 10. září [19]26

Pane prezidente,

vřelý dík za to, že jste promluvil i co jste řekl. Byl jste zajisté připraven na odpovědi, které jsme četli, – snad jste to udělal proto, aby ti jistí pustili dr. Beneše a vrhli se na Vás. Smím-li Vás, pane prezidente, o něco poprosit, je to jen toto: Hospodařte velmi úzkostlivě svou autou; pokud je možno, použijte nás ostatních – je nás tolik, kteří si nic nepřejeme snažněji než učinit něco za Vás. Měli jsme při Vašem interview jistý pocit studu: že se cítíte asi velmi sám, vrháte-li se sám do boje; a že je na nás ostatních, že se musíme víc přičinit, abyste nemusel Vy sám se tolik exponovat.

Bylo jistě dobře, že jsme v LN počkali s tím Gajdovým životopisem, až se sám zapletl do nových lží. Ted' v nich sedí.

Dovoluji si poslat kopii dopisu, který jsem v pondělí poslal panu Švehlovi. Víím, že to nemá nejmenší váhy, ale je pro člověka útěchou, dělá-li, co může.

Byl jsem dnes ráno za panem Antalem Staškem v Krči, poprosit ho, aby napsal brožuru proti klerikalismu a jeho boji s demokracií a s Vámi. Učiní to rád. Nemůže se bojovat na tři strany najednou; je nutno to brát po pořádku, na ostatní dojde později. Pozítří bude Al. Jirásek upozorněn, aby se nenechal svým nacionalismem exponovat na nepravém místě.

Zítra odjízďím na kratičkou dovolenou. Dovolím si pak oznámit Vaší kanceláři, kde budu, abyste mi kdykoliv mohl vzkázat nebo říci, čeho by snad bylo třeba. Budu vždy připraven svou dovolenou přerušit. Přeji Vám, pane prezidente, mnoho zdraví.

Vám v upřímné úctě oddaný

Karel Čapek

(507)

Tatranská Lomnice, 17. září [19]26

Pane prezidente,

jak jsem již oznámil, odejel jsem z Prahy a jsem nyní tady na Tatrách, daleko od novin, lidí i jejich řečí; nicméně co jsem tak cestou slyšel, není zrovna hezké – lidská hloupost je bez mezí; bohužel i na Moravě se už ujímají pražské manýry. Jinak nevím nic nového; píšeli Vám, je to proto, že dnes celý večer na Vás myslím, jakou asi máte radost z úspěchu pana dr. Beneše, a rád bych Vám aspoň blahopřál, jako by to byl Váš vlastní úspěch. Dalo by se z toho mnoho dobrého vytěžit. Mám tak ledacos na srdci, ale o tom až později. Upozorňuji na stanovisko „katolických intelektuálů“, citované v dnešním Národním osvobození; nevím, zda už u Vás byli; myslil jsem na tu návštěvu, když jsem psal své odpovědi Durychovi. Pan ředitel Preiss dosud nebyl v Praze; to je skoro neštěstí, že si tak dává načas, – těm mladým a slušným lidem v Národní demokracii se jaksi nedostává kuráže. Ale to už jsou věci, o kterých bych s Vámi raději hovořil, až to dovolí Váš čas; rád bych v tom směru něco dělal.

Pane prezidente, smím se ptát, jsou-li už hrozny v Topolčiankách zralé? Něco jste mi o nich říkal, když jsem měl naposledy tu radost vidět Vás.

Přeji Vám, pane prezidente, mnoho zdraví a sladký klid v tomto krásném podzimku.

Vám v nejupřímnější úctě oddaný

Karel Čapek
t. č. Tatranská Lomnice,
hotel Lomnica

Pane prezidente,

děkuji za Vaše tak vlídné pozvání. Vy víte, že přijedu rád, a těším se na to tentokrát skoro netrpělivě.

Poznávám tu právě dr. Milana Hodžu, dr. Hallu a jiné Slováky, kteří tu za Hodžou jsou. Pan Hodža mi také ledacos vypravoval o panu Švehlovi; tím raději bych si ho (jak se v Praze říká) očíhl, i kdyby se mnou ani nechtěl mluvit. Na dr. Hodžovi mne ledacos interesuje; to není slabý člověk.

Pane prezidente, protože tady na Tatrách může každou chvíli spadnout špatný čas a zima, jako tu byla včera, bojím se, že jednoho dne uteku. Dovolte mi, abych se v tom pádě uchýlil hned k Vám; myslím, že tu budu moci zůstat nejdéle do soboty, ale snad už v pátek uteku před chladnem, které mi zalézá do kostí, a před dlouhými večery, ve kterých jsem přece jen příliš sám. Prosím Vás, abyste se na mne nehněval, ohlásím-li se snad telegraficky dříve, než dostanu Vaše svolení, abych přijel.

V nejupřímnější úctě
Vám oddaný

Karel Čapek

(509)

V Praze, 14. října [19]26

Pane prezidente,

dovolte mi, abych Vám ještě jednou pěkně poděkoval za krásné dny v Topolčiankách a za všechnu Vaši laskavost; mám nač vzpomínat.

Mám radost, že už máte po starostech s vládou; je to, myslím, pocit obecné úlevy, že se to nerozbilo. Vůbec je cítit, že vzrušení minulých měsíců opadlo a že se lidem zase stýská po troše rozumu. Mluvil jsem dosud s málo lidmi, ale odevšad se mi potvrzuje ten dojem: jakýsi pocit hanby a návrat do normálních kolejí. Ten interview s P. T. přece jen udělal své dobré dílo.

Posílám trochu přepracovaný náčrtek toho projevu. I kdyby se Vám, pane prezidente, z něho nehodilo ani jedno slovo, jsem rád, že jsem si s ním mohl pohrát a formulovat v něm situaci tak, jak bych si přál ji vidět. Posílám také básničku Fráni Šrámka, protože je pěkná a protože Vám snad ušla. I když jsou to jenom verše, stojí to za to, abyste je dal na váhu proti těm jiným slovům.

Tu věc s tím průvodem 28. října jsem už vyřídil Škrachovi, který udělá vše další. Byl bych rád, pane prezidente, kdybych mohl udělat něco užitečného. Přeji Vám pěkné dny a mnoho zdraví.

Vám v hluboké úctě
oddaný

Karel Čapek

Pane prezidente,

dovolte mi říci, jakou jsem měl radost z Vašeho předposledního dopisu; zaplat' pánbůh, že to tak dopadlo a že jste se tak jasně rozhodl.

Odevzdal jsem dr. Jaroslavu Stránskému ten oklepek; říká, že ten dokument byl už otištěn celý; nebojí se procesu, ač myslí, že to prohraje, jelikož důkaz pravdy hledáním v archivech nebude asi připuštěn.

Gajda žaluje nyní Lidové noviny pro oba ty staré články, Gajda a Jugoslávie a Gajda a Francie. Protože dopisovatelé, kteří ty články napsali, nebudou ovšem jmenováni, bude odpovídat patrně prof. Váša; nevím, jak by se mohlo učinit, aby mohl nabídnout důkaz pravdy. Toho bělehradského doktora je těžko se soukromou cestou dovolat a francouzských informátorů tím hůře, že je sami neznáme. Bude velmi nepříjemné, budou-li LN odsouzeny odvolat věci, které jsou pravdivé. Co lze v takové věci činit?

Pokud vím, Heinrich dosud nepodepsal smlouvu, o níž víte, a odpírá každou odpověď dr. Stránskému i mně; prý jedná ještě na jiné straně (s dr. Hodáčem o Tribuně, což je mi poněkud nejasné). Nemohu se v tom nyní vyznat, co znamená to váhání atd.; možná, že jsou nějaké potíže na druhé straně.

V souvislosti s Tribunou bych si dovilil ještě se o něčem zmínit. Dnes mne vyhledal pan Pleschner a div si nerval vlasy; prý by raději viděl Tribunu zastavenou než vydanou lidem, kteří prý mají být povoláni do správní rady. Slyšel jsem už před několika dny, že se tam má dostat pan šéfredaktor Vraný, a nechtěl jsem tomu věřit. Pan Pleschner to potvrzuje a říkal mi ještě jiné podrobnosti, které bych nerad psal, protože do těch věcí nejsem tak dalece zasvěcen. Prý je ta změna, která se chystá, aranžována panem kancléřem; v tom případě zajisté o ní, pane prezidente, víte a s ní souhlasíte. Ovšem tato osobní změna kaž-

dého strašně překvapuje. Už dříve prý pan Bělohávek (člen správní rady) zakazoval redaktorovi Jíšemu psát se sympatií o ministru Benešovi (to jsem dnes slyšel a dávám to, jak jsem to dostal); ta změna, o které se mluví nyní, by ovšem znamenala, jak dokazují zkušenosti s Venkovem, ještě větší izolaci... řekněme Hradu. Už dříve prý někteří členové správní rady doporučovali redakci toleranci vůči fašismu atd. Prý je to přání pana ministerského předsedy, aby tam ta nová osoba přišla jako jeho důvěrník, – ale tomu přece nemohu věřit, protože pan ministerský předseda nemůže odpustit těm lidem, kteří tak psali, a nemůže je považovat za své. Odpusťte mi, pane prezidente, že Vám o tom píši; je to pro mne zmotané a bojím se jen toho, aby už ani kousek veřejného mínění nepropadl lidem, kteří jsou spoluvinni hanbou minulých měsíců. –

I v Národním osvobození se poměry nějak zhoršují – dal demonstra-
tivně výpověď Kopta, protože správní rada prý nešikovně zasahuje do
redakčních věcí. Z Národních listů chtějí utéci poslední slušní lidé (jako
redaktor Scheinpflug přesto, že se nemá kam vrtnout). Vůbec je tu
jakási krize tisku a není ještě vidět, co dobrého by se z ní dalo vyzís-
kat. – Vyřizuji ještě bratrův dík za hrozny, které opět dostal. –

Ještě jednou se vracím k tomu, s čím jsem začal: děkuju Vám, pane
prezidente, za tu dobrou zprávu, a jsem vděčen těm Němcům, které
neznám, že přišli tak včas.

Bud'te hodně zdrav, pane prezidente, a až budete mít chvilinku vol-
nou, víte, jakou radost můžete učinit mně a mým přátelům.

Váš upřímně oddaný

Karel Čapek

V Praze, 6. listopadu 1926

Pane prezidente,

teprve v noci se mi rozležela v hlavě větička, kterou jste mi řekl odcházeje: že Váš příchod nás snad vyrušil z našich hovorů. Bylo by mi, pane prezidente, opravdu hrozně líto, kdybyste si to myslel. Nemusím přece říkat, jaký je to pro nás boží svátek, když jste mezi námi; a i když snad my všichni dohromady jsme hodně nešikovní a neumíme povídat věci, které by Vás vždy zajímaly, a i když nás tam náhodou je tolik, že už se každý nedostane k řeči, máme radost aspoň z toho, že Vás smíme vidět. Prosím Vás, pane prezidente, jen o to, abyste nás nezbavoval té radosti a výsady.

Bratrova paní Jarmila a moje sestra, která tu náhodou byla, velmi litovaly, že nemohly aspoň na chvilku přivítat slečnu dr. Alici. Mám za ně poprosit, aby slečna doktor někdy navštívila náš dům; což tímto činím i za sebe.

Lidové noviny jsou od Gajdy žalovány za ten článkuček Aféra Gajdova a Francie. Protože ovšem nemám dokladů, jistě to prohrajeme.

Pane prezidente, když je před Vámi cesta přece jen tak daleká, byl bych moc rád, kdybyste mi dovolil ještě jednou Vám přát šťastnou cestu a podat Vám ruku ještě jednou. Kdybyste měl některého dne před odjezdem pět minut pokdy, dovolte mi, prosím, Vás ještě uvidět a přitom poprosit slečnu doktora, aby Vás cestou nám pěkně opatrovala.

S projevem nejupřímnější úcty a oddanosti

Karel Čapek

V Praze, 24. XI. [19]26

Pane prezidente,

četl jsem s lítostí, že odkládáte cestu do Egypta. Tolik jsem Vám přál, abyste mohl jet. Snad to je skutečně jen maličko odloženo.

Rád bych Vás, pane prezidente, předem upozornil, že Lidové noviny se chtějí pustit do té vojenské disciplinární komise, která vyšetřuje Gajdovu aféru. LN mají za to, že MNO nemá odvahy věc skoncovat; tím se to rozšlapává hůř a hůř, – vide ten Gajdův proces s Kratochvílem, kde soudci nestačila ani ta Čečkova výpověď! Zdá se, že těm druhým už otrnulo; Gajda to může ještě vyhrát v těch svých malicherných žalobách pro urážky na cti (proti Národnímu osvobození, LN atd.) a jeho tisk toho zneužije k tomu, aby nikdy nebylo pokoje. – Skutečně nikdo už nechápe, proč se ta disciplinárka tak vleče; vzniká z toho dojem, že Gajda už usvědčen nebude. Jak jsem řekl, LN se chtějí pustit do těch vojenských pánů; bůh sud', pomůže-li to.

Heinrich se minulého týdne dohodl s panem ředitelem Preissem a měl formálně navštívit dr. Kramáře. Jak tato návštěva dopadla, není známo; ale zatím začal Sís proti věci působit, a správní výbor nebyl doposud vůbec svolán. I zde vzniká domněnka, že z toho nakonec nic nebude.

Dnes čtu v novinách, že následkem změny ve správě Tribuny bude v tiskárně Tribuny tištěn vedle 28. října také Lech a nový deník Stříbrného. Čímž se bohužel potvrzuje, co jsem si Vám dovolil psát.

Těším se, pane prezidente, že mým přátelům i mně zase brzo dopřete té radosti vidět Vás.

V nejhlubší úctě Vám oddaný

Karel Čapek

V Praze, 13. prosince 1926

Pane prezidente,

mám Vás co nejuctivěji poprosit za Lidové noviny, zda byste jim něco vlídně neposkytl pro vánoční číslo. Nepředstavuji si to tentokrát jako interview ani jako cokoliv ad hoc poskytnutého, nýbrž asi v té formě, jako bych si byl zaznamenal některé Vaše projevy a názory a publikoval je nyní o své újmě. Do toho by jaksi nikomu nic nebylo. Mohl bych ovšem takto sám napsat ledacos z toho, co jste mi kdy říkal, a pak Vás poprosit o svolení, abych to mohl otisknout. Nicméně by snad bylo velmi užitečno, kdyby se tyto meditace a poznámky při veškeré své obecnosti týkaly věcí dnes palčivých, tedy dejme tomu, že byste v nich mluvil:

o svém nacionalismu,
o úřadě prezidentském,
o významu, jaký má pro nás ostatní svět (světová orientace),
o požadavcích, které kladete na osoby veřejně činné,
o „bubácích“ a jiných politických pověrách –

zkrátka o věcech, ve kterých byste mohl přímo aforisticky říci slova, kterých je nám třeba; a já bych prostě vzal na sebe, že jsem otiskl Vaše soukromé hovory.

Líbí-li se Vám, pane prezidente, tento plán, nebo není-li Vám přílišnou obtíží, dovolil bych si Vás poprosit, abyste mi buď napsal, nebo řekl témata, ze kterých byste si přál mít ten článek sestaven, a naznačil mi zhruba obsah toho, co by mělo býti řečeno. Kdybyste měl pokdy o tom se mnou promluvit, jsem Vám kdykoliv k službám. Muselo by to ovšem být během tohoto týdne, abych Vám ještě mohl ten článek předložit k schválení.

Dovídám se, že Heinrichův vstup do Národních listů je překažen nebo aspoň ohrožen následkem protestu moravských organizací; Sís už

zavádí nový režim svých důvěrníků, nálada v listě skleslá; dr. Kramář prý požádal dr. Preisse, aby se nějak se Síssem dohodl. Je-li tomu tak, bylo by možno uvažovat o té druhé alternativě, o které jste se mnou hovořil v létě; ale necítím se nijak oprávněn, abych šel říci panu dr. Preissovi své úvahy.

Těšili jsme se na Vás, pane prezidente, minulého pátku. – Redaktor Scheinost, na kterého se pamatujete, mně říkal některé zajímavé věci týkající se dr. Beneše; dovolím si Vám je říci, bude-li příležitost.

Je-li Vám, pane prezidente, žádost, se kterou se na Vás v tomto listě obracím, nějak obtížná, prosím Vás, abyste ji považoval za nevyslovenou.

Vám v upřímné úctě oddaný

Karel Čapek

(514)

V Praze, 2. III. [19]27

Pane prezidente,

dostal jsem právě dopis od Heinricha. Myslím, že je nejlépe, abych Vám ten dopis předložil tak, jak je. Nemohu se zbavit dojmu, že má právo na trpkost, kterou je z toho dopisu cítit.

Škoda toho člověka!

Nemějte mi, prosím, za zlé, že Vám jej opět připomínám, ale vím, že na něho myslíte jako na svého dávného a sympatického spolubojovníka.

Doufám, pane prezidente, že Vás ještě před Vaším odjezdem uvidím.

V úctě nejoddanější

Karel Čapek

Pane prezidente,

děkuji především, že jste si na nás při svých zastávkách vzpomněl a že vidíme aspoň na obrázku, kudy jste putoval. Snad bylo při tom cestování příliš mnoho oficiálních návštěv atd.; zdá se, že jste nemohl být pár dní na poušti, jak jste si přál, a že si vůbec tuze neodpočinete, leda až ve Švýcařích.

Bohudík, není tu zhruba nic nového; z nedostatku látky nejsou ani žádné nové skandály, politikové se vyhýbají všemu, co by vzbudilo tar-tas, o volbě se nepíše, zkrátka je to tak, jak to má pan předseda Švehla rád. Byl jsem u něho na Bílou sobotu; vypadá dobře, ale není příliš při humoru; luďáci mu nedělají dobrotu. Počal se nyní starat o osud Heinrichův a navazuje jednání o jisté redakci; nechce však nic slibovat, pokud věc nebude úplně hotova.

Z nynější vlády jediný Hodža dovede k sobě časem obrátit pozornost, a dělá to šikovně. Ten má jistě budoucnost.

Pan ministr Beneš vypadá velice dobře a zdá se veselejší než jindy; ale jak sám říká, hledí, aby teď lidé o něm vůbec nevěděli.

Klerikální noviny vesměs odvolávají, co psaly v té silvestrovské aféře; ještě bude smírčí rok se Slovákem, který patrně také skončí odvoláním.

Náš Adam Stvořitel u kritiky celkem propadl, hlavně jeho druhá část, která je náhodou lepší než ta první, kterou jsem Vám četl pod Hrušovem. Zahrádka není ještě hotova; ale až přijedete, bude v celé mladé kráse, a těšíme se, že se pak slečna doktor na ni přijde podívat.

Moc často na Vás, pane prezidente, vzpomínáme; vlastně jsme pořád s Vámi. Přejeme Vám hodně pěkné dny v Řecku a pak v Alpách. Buďte zdrav a užíjte toho krásně.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

(516)

V Praze, 7. XII. [19]27

Pane prezidente,

dovoluji si Vám předložit tento návrh na interview pro Lidovky, jak jsem Vám říkal už v Lánech. Víím, že teď máte vážnější práci, ze které nemáme práva Vás vytrhovat; ale trefil-li jsem v tom návrhu aspoň něco z toho, co byste na takové otázky asi řekl, a není-li lépe hodit ty přiložené poznámky rovnou do koše, snad by Vás nezdrželo déle než několik minut, kdybyste ten návrh jednak seškrtnal a jednak glosoval poznámkami, které bych pak textově upravil a Vám předložil. Je-li to tedy nějak možno, aniž by Vás to oloupilo o víc než o pět minut, dovoluji si Vás o to poprosit jménem Lidovek, které by neobyčejně rády měly něco od Vás na Vánoce. Ale kdyby Vás to jakkoliv obtěžovalo, prosím, abyste považoval naši prosbu za nevyslovenou.

S projevem nejhlubší úcty

Váš oddaný

Karel Čapek

(517)

V Praze, 5. června 1928

Pane prezidente,

dovolte mi, prosím, zmínit se o tom, že za Vašeho pobytu v Židlochovicích byste snadno mohl mít příležitost pozvat k sobě nebo jinak potkat Otokara Březinu (Jaroměřice); kdybyste pro něho mohl poslat auto, byla by to pro starého básníka ještě větší událost, protože dosud autem nejel. – Mám za to, že by toto setkání udělalo na mnoho lidí dobrý dojem, už proto, že Březina i politicky náleží spíše do druhého tábora. A pak, že je to svého druhu vzácný požitek, nechat ho hovořit. – Má vliv na mnoho lidí, kteří ho navštěvují; i když zatím nic nepublikuje, působí stále na řadu intelektuálů.

Přeji Vám a slečně dr. Alici šťastnou cestu; jen se nám, pane prezidento, na té Moravě moc neunavte.

S projevem oddané úcty

Karel Čapek

Pane prezidente,

tady posílám jeden náčrtek; myslím, že nestojí za mnoho, ne-li za nic, ale přece bych rád zdůraznil některé věci, které tam patrně nejsou dobře řečeny, ale snad stojí za úvahu:

1. Bylo by lépe, kdyby ten projev mohl být pokud možno stručný; bude mnoho řečí a článků, ve kterých se bude opakovat stále totéž. Nejlepší by bylo nalézt nějaké okřídlené slovo; ale to dovedete jen Vy.

2. Bylo by dobře navázat 28. říjen na dějiny od buditelů; syntéza domácího a zahraničního odboje je dána tím stoletým národním úsilím.

3. Musí se 28. říjen interpretovat jako událost nikoliv jenom národní, ale mravní; jsou-li při tom Němci, nesmí se z toho dělat záležitost jenom česká.

4. Právem se bude od Vás čekat optimismus, výzva k důvěře a radosti; skoro bych řekl, že to znamená dát spíš poselství lidské než politické.

5. Hleděl jsem od slova „stát“ dospět k slovu „domov“ – je teplejší, rodinnější, poetičtější; připomíná družnost a lásku.

6. Myslím, že je nutno klást největší váhu na budoucnost, protože to minulé desetiletí přece jen končí disonančně.

To mně tak tanulo na mysli, když jsem uvažoval, co by se dalo říci; ale jak jsem napsal včera, mohl bych uvažovat konkrétněji, kdybych znal některé punkty, ke kterým chcete promluvit. Krom toho jsem si napsal kostru k projevu obširnějšímu a diskurzivnějšímu, kdyby snad bylo třeba probrat převrat a tu první desítku let věčně a všestranně; je to jen takové lešení nebo přehledné roztržidění látky – kdyby Vám to mohlo být k nějakému užitku, zpracoval bych to ještě a poslal.

Mám napsat k 28. něco o Švehlovi; dopsal jsem paní Švehlové, že bych se chtěl s ní o tom poradit; pozvala si mne – snad při tom zvím, jak panu předsedovi je a jak žije.

Ještě jednou děkuju Vám, pane prezidento, i ostatním za krásné dny topolčianské.

Vám oddaný

Karel Čapek

Pane prezidente,

děkuju za Hovory. Prosím, abyste dovolil, abych ke kapitole O školách připojil Vaše poznámky o pohlavní výchově, které jsem vynechal při výchově dětí. Ta závěrečná kapitola (Na prahu) by získala, kdybych tam směl použít Fritze Mauthnera. Prosím o pokyn, zda byste dovolil.

Hovory jsem ještě do tisku nedal, protože jsem včera dostal dopis od pana ministra Beneše, že četl některé kapitoly a že má jisté politické obavy. Požádal jsem Škracha, aby se optal, čeho se ty obavy týkají, – mám za to, že snad některých kapitol, které jsou chystány pro druhý díl; nevím opravdu, že by v těch kapitolách o dětství a mládí bylo něco povážlivého. Nicméně samozřejmě počkám, až mi pan ministr označí své pochybnosti přesněji.

Dnes jsem celý den uvažoval o tom 28. říjnu. Je mi to těžké proto, že nevím, o čem chcete a o čem ex offio máte nebo nemáte mluvit. Zítřka si Vám dovolím poslat jeden nebo dva náčrtky – kdybych poněkud určitěji věděl, o kterých předmětech hodláte mluvit, mohl bych uvažovat konkrétněji. Mimoto záleží i na tom, bude-li Váš projev na Hradě nebo v parlamentě; v parlamentě by to bylo slavnostnější a účinnější, ale projev by musel být stručnější a jaksí okřídlenější. Hlavní bude nalézt pěkný optimismus – a nemuset říkat věci, kterých budou kolem toho dne plné noviny a řeči. Byl bych šťasten, kdybych měl nějaký kloudný nápad, ze kterého by se mohla zrodit nějaká Vaše myšlenka.

Pěkný pozdrav panu doktorovi.

Vám oddaný

Karel Čapek

V Praze, 18. října 1928

Pane prezidente,

dovoluji si Vám poslat některé ty nápady a návrhy pátečníků, o kterých jste se zmiňoval v Topolčiankách. Dostanu-li ještě nějaké, dovolím si je poslat. Mnohé z těch nápadů se opakují, některé jsou už předmětem veřejných diskusí; vcelku je vidět, že předpokládaných cest a cestiček z krize je mnoho – a některé že lze zkusit.

Myslím mnoho na Vás: máte teď perné dny. Bylo by škoda, kdyby změna osob v kabinetu nebyla zároveň změnou metod. Nesmírně se teď spoléhá na Vás, a fakt je, že Vy jediný byste mohl pány politiky přimět k lepší práci: Vás jediného se bojí. Jeden z nich (dr. Klouda) řekl, že jsou všichni v koncích a čekají jen od Vás, abyste to dal do pořádku. Těžký úkol!

Dokončuji teď poslední revizi svého románu, a pak se zase dám do Hovorů, bez ohledu na to, budete-li mít v dohledné době pokdy podívat se na ně.

Lidovky snažně prosí, aby směly uveřejnit 28. října kousek Hovorů. Máte-li, pane prezidente, vůbec chvilinku pokdy a chuti se podívat na několik stránek, tedy myslím, že by nejvhodnější (ježto poměrně uzavřený) kousek byla druhá polovina kapitoly III. (Náboženství), stránka 9–16. Ten kousek by dal nejméně práce, jelikož zůstal skoro beze změny. Ale nemáte-li na to pokdy, prosím o slovíčko vzkazu, abych to v Lidovkách vyřídil.

Děkuji Vám ještě jednou za krásné dny v Topolčiankách a přeju Vám plný úspěch a aspoň trochu upřímného uspokojení z Vašeho nynějšího vyjednávání.

Vám v upřímné úctě oddaný

Karel Čapek

V Praze, 6. září 1930

Pane prezidente,

se spisovatelem majorem dr. Jaroslavem Durychem bylo zavedeno kárné řízení, protože se ve své revui Akord na Vás jako prezidenta obrátil veřejným dopisem žádaje po Vás, abyste znovu vyložil své (eventuelně proti dřívějšímu změněné) stanovisko ke katolicismu. Podnětem k tomu kárnému řízení byla prý lokálka v Lidových novinách šifrovaná G, ve které se dr. Durychovi vytýkala beztaktnost takového apelu k hlavě státu jmenovitě ze strany aktivního důstojníka.

Onu lokálku jsem psal já, když o to požádal pan dr. Šámal a když Durychův apel nepěkně rozšlapával a ho zneužíval tisk klerikální. Ale bylo by mně ovšem krajně trapné, kdybych polemikou v novinách (jejímž účelem bylo varovat Durycha před publicistickými extraturami, jako byla svého času ona s Husovým pomníkem nebo ona s bývalým ministrem Stříbrným) způsobil Durychovi nesnáze služební nebo hmotné. Durych jako major se čtyřmi či kolika dětmi žije stále pod tlakem hmotné tísně; jako militantní katolík větrí ve všem, co se mu stane, úmyslný útisk; je do značné míry veliký neurastenický kverulant, ale ve svém způsobu muž i básník, kterého si je nutno vážit. Jsem přesvědčen, pane prezidente, že pokud záleží na Vás, neměl byste ani nejmenšího zájmu na tom, aby Durych byl kárně postižen pro svůj netaktní a nešikovný apel k Vám. Je-li nějak možno zastavit to zbytečné kárné řízení, byl by to skutek lidsky v nejvyšší míře žádoucí a mimoto politicky rozumný, neboť jinak bude Durychova případu silně zneužíváno ve skupině Dykově atd., k níž má Durych přátelské vztahy. Osobně pak bych se chtěl za dr. Durycha co nejuctivěji a nejsnažněji přimluvit už proto, že jsem dal nechtě podnět k jeho dnešnímu stíhání, ale zejména proto, že jazykem a formou a mnohými stránkami svého díla náleží mezi velké básníky, kterých máme málo.

Přikládám dopis, který mi v Durychově věci poslal dr. Jaroslav Stránský.

Paní dr. Alice mi psala, že bych letos mohl za Vámi přijet asi kolem 15. září. Prosím o laskavý pokyn, hodí-li se Vám tato doba a budete-li mít pokdy na dokončení Hovorů. Přeji Vám krásné zářijové dny

a jsem Váš v upřímné úctě oddaný

Karel Čapek

V Praze, 12. I. [19]31

Pane prezidente,

dovolte, abych Vám projevili soustrast k úmrtí Vašeho starého přítele Jakuba Všeťčky. Lidi, kteří Vás měli a mají rádi, se ovšem nečítají a nemůže jich kolem Vás ubýt; ale když jsem před krátkem profesora Všeťčku poznal, rozuměl jsem, proč i Vy jste ho měl rád. Tehdy už na něm bylo vidět dohořívání života; ale i konec, který nepřekvapí, nechává lítost.

Děkuji za Váš podnět zpracovat Metafyziku jako pokračování v Hovorech. Tím by byly Hovory nejlépe zaokrouhleny a sama Metafyzika by se dala vypracovat volněji než článkem. Myslím na formu dialogu, v některých kapitolách i sporu.

Přeju Vám krásné zimní dny uprostřed rodiny.

Vám v upřímné úctě
oddaný

Karel Čapek

(523)

V Praze, 14. prosince 1932

Pane prezidente,

současně posílám k opsání pět dalších kapitol Hovorů; z nich čtyři vznikly rozdělením a přeřaděním látky v příliš rozsáhlé kapitole Politika. Teď mám doma už jen jedinou, poslední kapitolu, kterou pošlu co nevidět.

Dlužno říci, že o ten třetí díl Hovorů je už veliký zájem. Už si jej předem objednálo na tři tisíce lidí. V Německu je I. a II. díl už vysázen a sazba čeká na díl III.; podobně je tomu s vydáním anglickým a francouzským. Také český nakladatel chce pak vydat I.–III. díl v jednom laciném svazku. Inu, bylo by z mnoha důvodů dobře, kdyby ten třetí díl mohl brzo vyjít.

Dále: Lidovky snažně prosí, kdyby směly otisknout část Hovorů ve vánočním čísle. Myslím, že by se na ten den nejlépe hodilo to, co říkáte o Ježíšovi; myslím z kapitoly III. stránku 9–16. Zdá se mi, že ty stránky jsou již hodně definitivní a že by Vám snad nedaly mnoho práce. Kdybychom to tak mohli dostat do 20. prosince!

Je pozorovat jistou politickou úlevu; je vidět, jak dělá dobře občanům, když vláda a parlament jsou schopny práce. To jistě uklidnění je dobrým znamením pro demokracii u nás.

Přeju Vám, pane prezidente, pěkné dny a mnoho uspokojení z práce.

Vám upřímně a uctivě oddaný

Karel Čapek

(524)

V Praze, 24. XII. [19]32

Pane prezidente,

zmínil jste se letos v Topolčiankách, abych Vám poslal některé z těch fotografií, jichž braním jsem Vás obtěžoval ve vhodných i nevhodných okamžicích. Posílám je teprve teď, abych Vám takto mohl něco položit pod vánoční stromeček. Posílám jich víc, abyste je – pokud Vám vyhovují – mohl rozdat svým přátelům: čímž mohu aspoň nepřímou udělat radost jiným, když už je nesnadno vymyslet nějaký dárek pro radost Vám. Řadím se se svou troškou mezi ty mnohé, kteří by Vám rádi udělali nějakou radost.

Přeju Vám, drahý pane prezidente, veselé svátky mezi svými a víc uspokojení mezi námi ostatními.

Vám v upřímné úctě oddaný

Karel Čapek

Pane prezidente,

děkuju za Váš milý dopis. Dovídám se i odjinud, že se po té chřipce zase znamenitě spravujete, chválabohu. Až budete mít víc pokdy, dojde jistě i na ty Hovory, na které čeká tolik lidí; ale zatím Vás nemíním zlobit ani skrytými urgencemi. –

Dovoluji si přiložit podání, kterým by prof. Dědina rád vzbudil Váš zájem o vlastivědnou revui, kterou chce začít vydávat. Je to v jádře dobrá myšlenka, ale bojím se, že ji prof. Dědina pohrbí svou nedočkavostí; protože nakladatelé váhají takovou revui vydávat s nedostačnou administrační přípravou, chce ji chudák pan profesor vydávat vlastním nákladem, a nechce si dát říci; jinak si ta myšlenka zasluhuje veškerého povzbuzení. – V sobotu a neděli jsem byl na obvyklých vepřových hodech u předsedy Malypetra. O politice jsem s ním mnoho nemluvil; je rozumný, střízlivý a dost optimistický, krom obav, které má z událostí zahraničních. Není si zcela jist, máte-li k němu příznivý vztah; na rozdíl od jiných by si velmi přál, abyste udržoval bližší politický styk s členy kabinetu i s ministerskou radou. Stálo by za to podebatovat s ním i o obecných věcech politických. Pěkné je, že i teď zůstal šetrným sedlákem a ve všem uchoval svůj vesnický životní sloh. Jsem přesvědčen, že by Váš bližší styk s ním byl mnohonásobně užitečný.

Až budete mít mnoho zbytečného času, dělám si naději, že Vám snad vybudě nějaká hodinka pro mne; já se přiznám, že mi to chybí. Dovoluju si Vám současně poslat svou selskou baladu Hordubal. Je to pro mne také trochu vyrovnání s tím, co mi říkalo Slovensko. – Přeju Vám, pane prezidente, plné zdraví.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

Pane prezidente,

pan sekční šéf Schieszl mi vyřídil vzkaz, abych netrval na své rezignaci na předsednictví Penklubu. Domnívám se, že jste byl o věci informován zatím jen ze strany Penklubu, který se všemožně snaží zdržet mne od řečeného kroku; prosím Vás tedy, abyste mi dovolil podat Vám vysvětlení:

1. Na Penklubu a jeho činnosti se nic nezmění, nebudu-li jeho předsedou. Zůstávám jeho členem a jako takový budu mít stejnou příležitost i povinnost stýkat se s cizími hosty jako dosud; ostatně velká část těch styků se děje mimo Penklub, literární cizinci mne vyhledávají doma nebo v redakci, – tuto službu na poli styků a propagandy v klubu i mimo něj budu konat samozřejmě ve stejné míře jako dosud. Ostatní činnost předsedy nemá valného významu, a dokonce jí zůstávám mnoho dlužen, ježto nejezdím po kongresech a vůbec se jako čert kříží vyhýbám tzv. reprezentačním povinnostem. Po stránce té jistě veřejné služby má moje rezignace dosah, upřímně řečeno, celkem nepatrný a není třeba ji přeceňovat; je mi líto, že přátelé z Penklubu ve své dobré vůli Vám přdestřeli záležitost celkem jen interní a prakticky ne tak významnou, jak se v první chvíli domnívali. Ostatně předsedkyní po mně má být paní A. M. Tilschová, takže ani v té jisté, řekněme politické, rovnováze nenastane podstatná změna.

2. Pozitivní důvody pro mou rezignaci nejsou osobní, respektive nejsou jenom osobní. Pozoruju už po léta, že se mezi mne a naše literární prostředí, zejména pak mezi mne a mladší generaci položilo jisté odcizení. Považuju mne za oficiálního představitele české literatury, a jak víte sám, oficiálnost – zejména u nás – je cosi jako kletba. Ať napíšu, nebo udělám cokoli, je to ipso facto „oficiální“ a už tím jaksi odytý. Mnoho dělá i obyčejná závist – zejména právě pro ty mé tzv.

úspěchy v cizině; stalo se zvykem nepřisuzovat je mému dílu, nýbrž právě tomu mému oficiálnímu postavení. (To je jeden z důvodů, proč se pokouším otevřít také jiným spisovatelům cestu za hranice; děkuju Vám při té příležitosti, že jste k tomu tak laskavě přispěl penězi na pořizování překladů, – věc může být užitečná.) V tom ohledu stojí proti mně všichni, starší i mladší, pravice i levice; doplácím na to tím, že v naší veřejnosti jde mé dílo víceméně do prázdna. Má rezignace na všechny literární funkce je jen část mého úsilí setřást ze sebe tu literární reprezentativnost, která mně pro domo nostra jen váže ruce. Jsem si jist, že mám-li ještě co říci, musím to říkat spíš jako frondér⁵⁰, jako spisovatel, který se rve za sebe a za svou víru; myslím, že je to i v zájmu těch pravd a té víry – filozofické i politické –, za kterými stojím. Už to, že se budu moci potýkat, stojí za mnoho – jsem ve věku, kdy nelze složit ruce v klín.

Nechci Vás, pane prezidente, víc zdržovat; bojím se, že celá věc je pro Vás malicherná. Víte, jak vysoce budu respektovat Vaše přání; prosím jen, abyste věnoval trochu pozornosti mým důvodům. Vyčkám Vaší odpovědi – stačí i telefonický vzkaz. Prosím za prominutí, že Vás tak dalece obtěžuji; ale za to mohou přátelé z Penklubu, kteří se na Vás obrátili dřív.

Říkal mi pan vyslanec, že pracujete na Hovorech; mám z toho velkou radost, protože tento svazek Hovorů přispěje v mnohém k tříbení názorů u nás. Je toho krajně třeba v politice stejně jako ve věcech kulturních.

Vám v hluboké úctě oddaný

Karel Čapek

⁵⁰ Opozičník, odbojník. *Pozn. red.*

Miloslavu Matasovi

(527)

Praha, 25. XI. [19]38

Vážený pane doktore,

promiňte, nemohl jsem Vám Váš rukopis vrátit, protože jsem zahodil obálku i s vloženým dopisem, a proto jsem neměl zpáteční adresu. Byl bych Vám dávno dříve napsal, že Vaše povídky (četl jsem ovšem jen ty opsané na stroji) nepokládám ještě za tak hotové, abych je mohl doporučit nakladateli. Vůbec s povídkami je to u nakladatelů těžké; máte-li příležitost je vydat, chopte se jí; není častá.

S pozdravem

Karel Čapek

Vladimíru Matějkovi

(528)

V Praze, 2. VIII. [19]31

Milí a drazí Matějkové,

byl bych Vám psal už dřív, ale chtěl jsem Vám poslat kopie těch fotček, a nedostal jsem se dřív k tomu; kreslil jsem totiž pořád obrázky z Holandska, pokud jsem si to trochu pamatoval.

Mám pro Vás tady připraveny taky nějaké knížky, ale nemohu je poslat; dnes je totiž neděle a v noci jedu na Slovensko; pošlu je, až se vrátím, a s nimi pošlu ještě jednou dík za moc milé chvíle, které jsem s Vámi užil.

V Ženevě jsem se moc nudil. Těším se, až bude pryč to zatracené léto a podzim, abych se zase mohl usadit v Praze.

Doufám, že věc s Lidovkami je narovnána k Vaší spokojenosti; ale zdá se mi, že tam toho moc od Vás není.

V Praze nového nic. Langer je v Bělohradě, Peroutka někde na Sázkově, mrtvá sezona, tj. příjemná doba. Zahrádka prosperuje.

Napíšu zas, až budu posílat ty knížky. Zatím Vás srdečně zdraví

Váš Karel Čapek

Jakmile přijedete do Prahy, volejte 54211.

Milý pane doktore (a paní Vlasto),

nejen, že Vám posílám nové plody ducha svého, abych Vám obnovil v paměti svou existenci, nýbrž osměluji se Vás obtěžovat i jinak. Je Vám zajisté znám dezolátní stav dnešní Evropy, který vrhá stíny i na zahrádky. Zkrátka nelze už dostat holandských cibulek, následkem jakýchsi dovozních povolení, devizových opatření a jiných toho druhu svízelnů. I táži se: Nač máme diplomacii? Není našim diplomatům možno, aby se s cynickým úsměvem vykašlali na tato opatření, jež drtí nás, obyčejné poplatníky, a poslali do své vlasti nenápadný balíček, označený magickými slovy *Coli diplomatie*⁵¹ nebo tak nějak? Nebo nemohou-li takto obcovati s osobami neúředními, smějí takové diplomatické cibulky poslat osobě úřední, jako je například můj neocenitelný švagr Palivec v zamíni?

Možná, ba pravděpodobně nemohou; v kterémžto případě vyjádří zdvořile své politování, a je to. Ale třeba taková možnost existuje, v kterémžto případě podepsaný poplatník, sténající pod břemenem daní a úředními šikanami, zkouší své štěstí, omlouvaje se za svou smělost. Prosím Vás ovšem, abyste:

1. tyto cibulky se pokusil poslat jen v tom případě, jde-li to zcela hladce, normálně a nekomplikovaně;
2. označiti mi ráčil, ve které bance zdejší máte svůj běžný účet, neboť je mi známo, co ty cibulky stojí.

Domnívám se, že to vůbec nejde, ale nedá mi to, abych neudělal tento patrně předem marný pokus odít svou zahrádku hávem jarní flóry.

⁵¹ *Colis diplomatie* (franc.) – diplomatická zásilka. Pozn. red.

A když jsem napsal slovo „háv“, nemohu už nic krásnějšího napsat, a proto končím s ujištěním přátelských vzpomínek a vzkazem srdečných uctivých pozdravů Vaší Božinové rodině.

Vám oddaný

Karel Čapek,
tuinman⁵²

⁵² Tuinman (holand.) – zahradník. *Pozn. red.*

Velectění a velemilí,

věc se má totiž tak: každé lidské konání má své rituální předpisy. Co se cibulek týče, zní předpis: během listopadu. Hledal jsem ve vší odborné literatuře, stojí-li někde psáno, že se cibulky mohou sázet také 5. prosince. Není to nikde; jen o lilích tvrdí literatura, že se mohou sázet „auch später“, ale lilie, jak známo, jsou výjimkou, protože se o nich děje zmínka v Písmu, nikoliv však o tulipánech. Tak já nevím. Vzhledem k těmto potížím jsem se rozžehnal s představou, že mi zjara pokvetou cibulky, zatlačil jsem jí oči a vsadil jsem ji do země místo tulipánů a narcissu cyclamineu; ta (představa) mně jistě zjara vyroste v plné síle. Vy jste cizinec, Vy nevíte, že prosinec bývá u nás měsíc drsný a nehostinný. Ale netrapte se pro to, nemůžete za naše klima.

Co se Lidovek týče, sděluje s Vámi Bass, 1. že po Vaší stížnosti hned nařídil administraci, aby vše dala do pořádku, 2. že táž prohlásila, že tak bylo učiněno (krom bezplatného zasílání Lidovek, což naráží na vysoké porto a jakési zásadní administrativní opatření), 3. že nebylo-li tak učiněno, máte mu (pro praeterito i eventuálně pro futuro) napsat svá dezideria, aby učinil příslušné zde místní kroky, 4. a že je – jako staří Gallové – *rerum novarum in Batavia studiosus*⁵³ čili že baží po Vašich reportážích a žádá Vás, abyste v nich horlivě pokračoval.

Co se týče toho titulu, nemínil jsem Vám jím připomenout Váš hořký osud, nýbrž vyjádřit svou vážnost k Vám a podobně.

Co se týče hoši a Dášeňky, dostane (hoša) v náležitý čas, tj. před Vá-nocemi, knížku velkého formátu, která krom nějakého říkání a kreseb bude obsahovat 32 fotografie Dášeňky, což jistě vzbudí zájem a závist tamních (s'gravenhagských⁵⁴) fotografických kruhů.

⁵³ Věcí nových, tj. novinek v Batavii dbalý, žádostivý. *Pozn. red.*

⁵⁴ S'Gravenhage, pův. název Haagu. *Pozn. red.*

Jinak Vám oznamuji velikou radost, kterou jsem měl z Vašeho dopisu, posílám Vám v téže obálce srdečné díky a toutéž poštou vyjadřuju svou naději, že Vás oba brzo uvidím, až zjara zavítáte na naše hory lyžářit (přičemž diskrétně upozorňuji, že zjara se žádné cibulky nesázejí).

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

V Praze, 24. XI. [19]32

Vážení tamní blahorodí,

vzdávám tímto nejponíženější díky za zaslané, dorazivší a již ovšem i vsazené, suchým listím a mrvou zakryté cibulky; přijdete všichni do nebe, davše více než jednu cibuličku almužnou. Jsem, jak se po sprostu říká, Vaším dlužníkem. Ukázalo se řízením božím, že zatímco jste si stěžoval, onen vzdělávací a pozoruhodný článek vyšel; z čehož je zjevno, že člověk má stále žít v naději a nemá reptat, neboť skoro vše se k dobrému obrátí.

Tady je podzim, zatímco Vy si tam oslavujete Spinozu. U nás se pilně mrví a ukládáme se pomalu k zimnímu spánku.

Abyste si nemyslil, že jste sám, kdo je občas obtěžován, obstarává mi teď berlínská legace semínka, zatímco letos zjara měla pařížská legace práci se zásilkou skleníkových kyték. Bojím se, že jednou požádám náš konzulát v Kalkutě o živého slona. Buďte rád, že tam nejste.

S pozdravem paní Vlastě a hošovi Váš vděčný a oddaný

Karel Čapek

1. Můj bratr kouří jen športky a Bass memfisky.
2. Fotografie bří Čapků nestává.

(532)

V Praze, 26. XII. [19]33

Moji milí vanhogenhoucklaanští,

bratři Čapkové Vám děkují za tabáček; rádi by Vám za to poslali něco, co rodí naše domácí půda, například nějaké to pivo, ale jsou s tím potíže dopravní a jiné, a tak musíte počkat, až k vám přiletí z domova aspoň ten povětroň na památku. Při té příležitosti Vám svrchu jmenovaní přejí šťastný a veselý Nový rok a veselé Velikonoce, ale oddávají se naději, že Vás před Velikonocemi uvidí ve svém kruhu, až zavítáte do nehostinné vlasti.

Při té příležitosti Vás prosím, abyste totéž přání a uctivý pozdrav vyřídili laancoppeským. Stav sněhu: žádný

Bližší podrobnosti: ústně

Vám oddaný a hošu pozdravující

Karel Čapek

(533)

Karlovy Vary, datum neznámo, 1934 (?)

Vaše blahorodíčko,

odpust'te, že na Vaše dva dopisy odpovídám trochu pozdě. Jsem totiž, co píšeme tyto řádky, ve svých Varech a dostal jsem Vaši poštu se značným zpožděním. Následkem těchto okolností:

1. nemám s sebou (ale ani doma) ani francouzský, ani jiný text své citace z TGM – je to v rukou prof. Rádla nebo Kozáka nebo Zd. Smetáčka nebo koho (bude už na to pro noviny pozdě, ještě to shánět a otiskovat!);

2. nemohu vyřídit Kozákovi Váš vzkaz (nemám tady jeho adresu a univerzita ještě neotevřela své brány);

3. nevím, kdo je onen –re-;

4. nevím, kdo je F. W. (Weyr?), ale zato hádám, že F. Ch. je prof. Fr. Chudoba;

5. o zdravotním stavu TGM jsem dnes slyšel, že se zlepšil, respektive že zlepšení trvá a trošičku pokračuje; ale je to sklerotický proces, a to je zlé.

6. O cibulkách ani řeči, ale zato dík za cigarety – mezi námi: prosím Vás, proč to posíláte? Budí to ve mně pocit, že jsem hezká slečna.

7. Protože utíkám pro horkou vodu (k pití, ačkoli mně nic není), končím a příště napíšu psaní méně telegrafické. Pozdravujte paní Vlastu, hošu, psa a ostatní tvorstvo boží ve svém okolí.

Srdečně

Váš K. Čapek

(534)

Praha, 9. srpna [19]35

Milý příteli a milostivá paní Vlasto,

teprve po návratu z cest jsem našel doma zprávu o úmrtí jednoho z Vašich nejbližších. Neznal jsem Vašeho starého pána, ale znám Vás oba a dovedu si představit, jak jste byli smutni. Tedy opožděně Vám projevuji aspoň svou upřímnou soustrast.

Vám srdečně oddaný

Karel Čapek

(535)

26. VIII. [19]35

P. T. odběratelům se s úctou oznamují co novomanželé:

Karel Čapek

Olga Scheinpflugová

Procházka Dr. Scheinpflug

Frant. Langer

Fürth Karel Poláček

dr. Procházková

(536)

Praha, 14. I. [19]37

Milé Matějky,

jsa zahanben Vaší pamětlivostí na různé okolky přátelské a společenské, přeju Vám už předem šťastný a veselý nový rok 1938, jakož i pěkné Velkonoce roku 1943. Píšu, abych Vás ještě včas rozžehnal s Haagem a přivítal do Prahy, kam (zajisté neochotně, ale s odevzdaností do vůle boží) přesídlíte v měsíci únoru. Zkrátka chceme oba (ona i já) prostě říci, že se na Vás těšíme, ať už s punčochami nebo bez; můžete je (ty punčochy) případně nosit v kapse až do své příští zahraňní štace.

Vám srdečně oddaní

Karel Čapek
a Olga (t. č. v biografu)

Rudolfu Medkovi

(537)

[Asi 1919]

Milý Medku,

pro Krista Ježíše, co je s tím článkem? Obratem, prosím Tě, to pošli!

Máš jménem sekčního šéfa Jaroslava Kvapila jít do ministerstva sociální péče k sekčnímu šéfovi dr. Emanuelu Schánělovi, aby Ti pomohl ve věci bytu. Udělá vše, co je v jeho moci.

Pošli článek!

Tvůj

K. Čapek

(538)

V Praze, 5. II. [19]29

Milý starý kamaráde Medku,

vzhledem k tomu, že večer 4. t. m. ohlásil, že „Medek sežere Čapka i s chlupy“, posílám Ti v přiložené obálce pro začátek pár svých ustřižených chlupů. Přijdou-li Ti k chuti, pošlu další.

Srdečně Tvůj

Karel Čapek

(539)

V Praze 7. II. [19]29

Milý Medku,

snad nezazlíš, otisknu-li svůj dopis i Tvou odpověď; je to totiž, jak myslím, dobré k tomu, aby ti páni viděli, že se my literáti nežereme i s chlupy. Myslím, že hlavně Tvá odpověď jim dá slušnou lekci.

Srdečně Tvůj

Karel Čapek

Alexandru Mercereauovi

(540)

[Před 28. březnem 1913]

Pane!

Pan dr. Arne Novák mi sděluje, že jste nyní zde a že Vás mohu navštívit. Velmi mě těší, že Vás mohu poznat, protože právě chci psát článek o Vašich Slovech před životem pro revui Přehled; bude tedy pro mě potěšením setkat se s autorem hlubokých myšlenek, kterého mám rád. Ale nejdříve mě budete muset omluvit, jelikož shledáte, že jsem velmi špatným interpretem francouzského jazyka, jehož znalost mi stačí k tomu, abych četl, ale nikoliv k tomu, abych mluvil. Snad nejvhodnější pro Vás bude, kdybychom se setkali dnes mezi druhou a třetí hodinou u Vás.

S nejpřímnějšími pozdravy

Karel Čapek

Praha, 21. IV. 1913

Drahý pane,

děkuji Vám za Váš milý dopis a všechny Vaše projevy laskavosti. Dnes jsem obdržel zásilku se statěmi o Jules Romainsovi, Duhamelovi atd. a přečetl jsem je s velkým zájmem. Dovolíte-li, abych vyjádřil svůj dojem z těchto článků, přiznávám, že se mi zdá, že se Romainsovi krivdí. Považuji ho za tvrdohlavce, který zasluhuje stejný zájem jako všichni teoretici, samozřejmě omezení a úzkoprsí; nepřijímám jeho dogma, ale беру je zcela vážně. Zajímá mě stejně jako futuristi nebo ostatní. Napsal jsem o něm, že jeho teorie vychází z Bergsona, Durkheima a Le Bona a že již Verhaeren a Whitman byli básníky unanimismu. Pokud se týče mě, nejsem ani bergsonovec, ani stoupenec současné francouzské sociologie, ale přesto si více vážím těchto filozofií a jejich vyznavačů než ducha eklekticismu; a to zejména v literatuře. Jestliže píše o současné francouzské literatuře (nebo německé, nebo anglické, jestliže mohu), není to proto, že chci objevit vrcholná díla, ale proto, abych ukázal celkový živý pohyb umění skutečně moderního, to, co chybí naší literatuře (z velké části) eklektické a pseudoklasické. Proto ukáži jednou Jandona stejně tak dobře jako Arcose, Marinettiho a Apollinaira, B[...]. Všechny italské futuristy atd., atd., a proto jsem již napsal o Vás, drahý pane, o Ghéonovi (o dramatu Chléb) a o Jules Romainsovi. Omylem se domníváte, že považuji Romainse za velkého básníka; vůbec ne, řekl bych, že je méně básníkem než kterýkoliv ze starých symbolistů. Nevidím ho jako jediného reprezentanta mladé francouzské poezie; Romainse není tak velký, abych ho označil za vůdčí postavu moderní literatury; je dělníkem a není důležitější než ostatní. Doufám, že mé hodnocení Romainse se Vám nyní bude již zdát dosti spravedlivé, přiměřené a nestranné. Byl bych šťasten, kdybych mohl realizovat to, co si

přeji: seznámit naši veřejnost co možná nejdříve s velkým okruhem moderního myšlení v současné literatuře a ukázat naší literatuře všechny nové možnosti i úpadek epigonství, bázlivého a nevýbojného.

Vím, že jste to Vy, pane, komu jsem povinnen poděkovat za to, že jsem obdržel *Reine des nations*, *Montjoie*, *La vie des lettres* a několik dalších publikací. Je to od Vás milé, že jste nezapomněl na své přátele, které jste získal během svého pobytu v Praze. Měl byste vidět Prahu, jaká je nyní, krásná a jakoby rozrostlá. Pánové Theer, Fischer, Novák, já a několik dalších připravují nyní antologii mladé české literatury, která nebude nezajímavá. Pan Kubišta opustil Prahu, stal se důstojníkem námořního dělostřelectva a chce zůstat vojákem, protože jako kubistický malíř neměl téměř z čeho žít. Můj bratr čeká na Váš článek o Matissovi, ale prosí Vás, abyste ho laskavě omluvil, jestli se tento článek objeví až v prvních měsících na podzim. Je tomu tak proto, že nyní musí vyjít číslo o mladém španělském malířství a potom povinné číslo o českém malířství; potom bude mrtvá sezona a Matisse se bude moci otisknout hned na počátku následující sezony. Můžete poslat Váš článek, kdy budete chtít.

Můj bratr Vás prosí, abyste laskavě vyřídil pánům Apollinairovi, Gleizesovi a Hourcadovi, že jejich slib poslat články pro *Volné směry* byl přijat s největší radostí, ale že je možno zajistit jejich otištění až příští podzim.

Ještě jednou Vám děkuji za Vaši laskavost. Včera jsem slyšel vyslovit Vaše jméno: jeden mladý spisovatel (ne příliš významný) uspořádal přednášku o poezii a moderním umění; Vy a pan Apollinaire jste dopadli špatně, volný verš a kubističtí malíři také; Picasso, Derain atd., Francis Jammes si odnesli palmy. Tento spisovatel mluvil jménem spolku *Skupina*, jehož orgán (*Umělecký měsíčník*) a vedoucí představitelé (Štecha a Janáka) znáte.

Vřele Vás pozdravují pánové dr. Theer, dr. Fischer, Hofman, Novotný, Chochol, Horejc atd. Také můj bratr Vás zdraví. Materiál o Romainsovi dostanete zítra nebo pozítří. Nashledanou v Praze.

Vám velmi oddaný

Karel Čapek

[Před 24. únorem 1914]

Drahý pane,

posílám Vám článek, který jsem napsal pro *La vie des lettres*. Prosím Vás, abyste ho laskavě přečetl, poznáte z něho, že naše současná poezie má příliš málo co dělat s panem Romainsem a jeho tendencemi. Špatně Vás informovali, když Vám říkali, že naši mladí jsou epigony unanimumu; nejsem s to rozhodnout, jestli to byl výraz pouhého nedorozumění nebo zlomyslnosti. Rád bych věděl, kdo Vás takovým způsobem informoval o našich mladých, snad mi to můžete říci. Mám podezření, že tímto „informátorem“ musí být buď pan Weiner, nebo pan Klein, kteří jsou právě v Paříži a které určitě znáte. Ale nechápu, proč právě oni chtějí o nás mladých mluvit špatně, – jestli to není právě proto, že jsou trochu na straně pana Šaldy, který nás nemá rád. Proto Vás ubezpečuji, že to, co Vám řekli o naší nové poezii, je zcela klamné a výslovně popírám, že Romaines a jeho skupina mají sebemenší vliv na vývoj naší poezie.

Slečna Hrdinová, které si hluboce vážím, byla tak laskavá a trpělivá a přeložila moji stat' do francouzštiny. Věřím, že její francouzština je dokonalá, ale přesto prosím, jestli tam naleznete cokoli chybného, laskavě to opravte. Nakonec Vás prosím, zda byste tuto stat' co nejdříve, jak jen budete moci, předal panu Beauduinovi a pozdravoval ho ode mne; napíši mu v příštích dnech. Nejsem zcela spokojen se svou statí, vím, že byla napsána spíše pro naše krajany než pro francouzskou veřejnost a že toho moc neříká; ale je strašně těžké mluvit o naší literatuře, kde každý dělá něco jiného a jejíž celkový vývoj je méně solidní, než jsem o něm řekl. To, co je napsáno na straně 9 dole a na straně 10, se týká pana Theera; několik slov předtím se týká pana Neumanna, nejlepšího básníka naší mládeže, který, ačkoliv je mu více než 40 let, je

duševně nejmladší a nejradikálnější. Neuváděl jsem jména, aby se u nás nemohlo říci, že vychvaluji nebo dělám reklamu svým přátelům.

Co se týče mě, zabývám se v současnosti jen filozofií. Jak jsem již [řekl], pan Šalda se domnívá, že je nucen vésti proti mně a několika mladým (panu Kodíčkovi například) ustavičnou polemiku. Mám k němu dost velkou úctu, takže se nevrhám do polemiky proti němu; neboť je zlým protivníkem, který necouvne před žádným nepřátelským prostředkem; je nespravedlivý, až je směšný. Mimoto nemá cenu vésti proti mně literární polemiku, protože literatura je pro mě jen luxusem, který si mohu dovolit jednou za rok, výhradně se zabývám věcmi, které se netýkají nikoho, a to je filozofie.

Můj bratr Vám již napsal, že se pravděpodobně kubistické výstavy zúčastní i čeští kubisté (páni Kubišta, Kubín, můj bratr, Špála, Koníček, Horejc, Beneš, architekti Chochol, Hofman), z nichž se bude moci udělat znamenitý výběr. Můj bratr a pan Hofman se snaží získat právo, aby si mohli všechny své obrazy rozmístit na výstavě sami. Výstava bude velkou událostí pro náš umělecký život, už nyní je v centru velkého zájmu, a ujist'uji Vás, že uděláte pro naši organizaci významný čin, který nebude zapomenut. Pokud se týče Vašich přednášek, první, o kubismu, se bude konat pravděpodobně během vernisáže výstavy v pavilonu Mánes; pokud se týká další nebo dalších (o literatuře), musím znát termín Vašeho pobytu v Praze. Chci se ještě definitivně dohodnout se studenty filozofické fakulty na české univerzitě, a jestliže nebudou moci (chybí peníze nutné k pronajmutí slušného místa pro přednášku), tak se spolkem Slavia nebo nakonec s revuí Scéna. Jsem velmi rozmrzen; nabízel jsem Vaši přednášku jedné politické organizaci (Klub české mládeže, kde je funkcionářem pan Procházka, který psal o Vašich Slovech před životem), ale našel jsem tam tak málo ochoty, že už s tím nepočítám; nakonec Kruh českých spisovatelů nemá vůbec žádné peníze a ani administrativu, aby mohl organizovat takovou přednášku. Během dvou týdnů Vám napíši, kdo si vezme na starost Vaši literární přednášku. Pan Kodíček (který je u mne právě na návštěvě) Vám zaručuje, že Scé-

na Vám zorganizuje přednášku, nebudou-li moci studenti. Tedy můžete s tím počítat.

Nashledanou, drahý pane; těšíme se, že Vás po mnoho dní uvidíme mezi námi.

Vám velmi oddaný

Karel Čapek

[Po 29. květnu 1914]

Drahý pane,

není toho mnoho, co bych připojil k dopisu svého bratra. V současné době jsem tak zaměstnán, že naprosto nemohu myslet na věci literární a umělecké, – které ostatně jsou u nás spíše špinavé než otravné, jak jste sám zakusil. – Velmi Vám děkuji, že jste předal můj článek panu Beauduinovi, protože bezpochyby díky Vám tento článek vyšel. Pan Arne Novák Vás prosí, abyste mu již poslal přednášku, kterou jste slíbil Přehledu. Očekává ji již netrpělivě, protože to bude ozdoba literární rubriky Přehledu. Od doby, co jste opustil Prahu, stalo se mnohé, ale málo příjemného. Skupina dělá komplot s Mánesem, mladí jsou v Mánesu již stěží tolerováni, a můj bratr opustil tento spolek, protože ho již předtím pořádně otrávil. Pánové Kodíček a Taussig se vzdali vedení Scény; nemáte důvod mít o nich dobré mínění, ale přesto je škoda, že rezignují, protože nyní je Scéna ztracena pro mladé, kteří v tomto okamžiku nemají své periodikum. – Posíláme Vám číslo takzvaného Uměleckého měsíčníku; prosíme Vás, abyste nám ho vrátil kromě karikatury, která je Vaše; chceme uchovat tuto nevhodnost (které bohužel nebudete rozumět) jako mnoho jiných, z kterých pro Vás děláme sbírku. U nás se nyní zabývají možností uspořádat quasi-Podzimní salon, který by byl nezávislý na všech nynějších spolcích. Spolek Mánes zahajuje svou každoroční výstavu, která se stává opravdovým salonem pompézní okázalosti. A stalo se ještě mnoho jiných věcí, nepříjemných pro mladé, o kterých nemluvíme, protože se mi zdá, že jsou téměř stejné ve všech zemích a ve všech dobách. – Prosím, pozdravujte ode mne pana Beauduina, lituji, že jsem se s ním osobně nepoznal.

Vám velmi oddaný

Karel Čapek

Sidonii Nádherné

(544)

7. IX. [19]34

Milostivá paní baronko,

odpusťte prosím, že na Váš přátelský dopis odpovídám tak pozdě. Byl jsem totiž mimo Prahu a nenechal jsem si posílat svou poštu. Přijel jsem do Prahy jenom na kongres filozofů a jedu dnes zase do Karlových Varů, kde zůstanu přibližně do konce tohoto měsíce. Tyto okolnosti mi znemožňují přijet nyní do Vrchotových Janovic a vyhovět tak Vašemu laskavému pozvání. Děkuji Vám upřímně, milostivá paní baronko, a prosím Vás, abyste ode mne a mého bratra upřímně pozdravovala pana Karla Krause.

S hlubokou úctou Karel Čapek

Národnímu Muzeu

(545)

Slavnému výboru Muzea Království českého

Podepsaný podal dne 3. t. m. slavnému výboru Muzea Království českého spolu s doklady žádost o konkurzem vypsané místo asistenta při historických sbírkách muzejních. V případě, že žádost jeho vyřízena bude záporně, prosí slavný výbor, aby mu dovolil od 1. února t. r. jak bezplatnému volontérovi bez nároků na plat a místo vykonávati práce v Knihovně Muzea Království českého za tím účelem, aby se žadatel vycvičil v praxi knihovnické, a za podmínek, které slavný výbor pro takový případ stanoví. Žadatel je s to žíti z vlastních prostředků.

V Praze, dne 19. ledna 1917

PhDr. Karel Čapek

Praha III, Říční ul. 11

Curriculum vitae

PhDr. Karel Čapek, narozený 1890, studoval veskrze s vyznamenáním na gymnáziích v Hradci Králové, Brně a posléze v Praze, kdež s vyznamenáním maturoval, navštěvoval univerzity v Praze, Berlíně a Paříži; zadal dizertační práci O objektivní metodě v estetice a po výborných rigorózech z dějin umění a estetiky byl 1915 promován na doktora filozofie.

Je kvalifikován v dějinách umění a prostudoval většinu umělecko-historických sbírek středoevropských; vlastní muzeální praxe nemá

a potřeboval by lhůty – případně bezplatné – k zapracování do úloh katalogizačních apod.

V oboru dějin umění vydal nákladem časopisu Styl publikaci o indickém umění (ve spolupráci), k tisku má připraveny: publikaci o umění primitivních národů (ve spolupráci) a obsáhlejší dílo z dějin a metodologie estetiky výtvarných umění; válkou jich uveřejnění je odloženo. Mimoto hojně přispíval články a referáty z oboru výtvarných umění a odborné literatury v revuích: Volné směry, Styl, Lumír, Přehled, Česká mysl, Česká revue atd. Je knižně činný i v literatuře.

(546)

Slavnému správnímu výboru Zemského muzea Království českého

Podepsaný děkuje slavnému výboru, že jeho žádost o povolení práce v knihovně muzeální nebyla dle sdělení z 23. ledna t. r. zamítnuta, nýbrž odložena. Uznávaje soukromě sdělené důvody tohoto odkladu, totiž nedostatek místa a otopu, prosí podepsaný co nejuctivěji, aby v případě kladného vyřízení jeho žádosti mu bylo povoleno nastoupiti práci až 1. září t. r.

V Praze, dne 8. [února] 1917

PhDr. Karel Čapek

Praha III, Říční ul. 11

(547)

V Chyši, 26. července 1917

Slovutný pane řediteli!

Prosím o laskavé sdělení, kdy bych měl nastoupiti službu v Knihovně Zemského muzea. V posledním hovoru ráčil jste mi říci, abych přišel 1. září; ale jelikož úřad vychovatele u pana hrabět Lažanského mne váže až do patnáctého nebo do posledního září, prosím, aby mi, je-li možno, byl povolen odklad čtrnácti dnů nebo jednoho měsíce, i prosím o laskavý pokyn v té věci.

Těším se již upřímně na práci v muzeu pod Vaším vedením a děkuji Vám poznovu za veškeru Vaši blahovůli.

V nejhlubší úctě

dr. Karel Čapek

v Chyši u Žlutic, zámek

(548)

Slavnému výboru Muzea Království českého v Praze!

Počátkem tohoto měsíce nastoupil jsem s laskavým svolením slavného výboru bezplatnou praxi v muzejní knihovně. Nyní mi nepředvídaně byla učiněna nabídka, abych vstoupil do redakce Národních listů. Poněvadž tento nový úkol vyžádá si aspoň pro první dobu zapracování všech mých sil, prosím slavný výbor, aby mi povolil pro tento čas přerušiti praxi v knihovně muzejní, jakož i vrátiti se k ní, jakmile po nabytých zkušenostech budu moci spojití obě tyto práce.

V Praze, dne 18. X. [19]17

PhDr. Karel Čapek

Anně Nepeřené

(549)

[Kolem 20. března 1905]

– V jednu chvíli zklamání (– nezáleží na tom, kdy to bylo a proč –), ve chvíli, kdy člověk se cítí dvojnásob sám, napadla mi smělá myšlénka; smělá proto, že je neobvyklá, a že snad – ó hrůza! – přičí se poněkud pravidlům naší důstojné, morální společnosti. – Ale nyní, když stojím před jejím provedením, zdá se mi přec příliš odvážná a bizarní, a já se bojím, že nebude pochopena, nebo že bude pochopena špatně. –

Pokud Vás znám (nebudu psát, co o Vás vím, znělo by to jako lichocení), znám Vás jako ženu neobyčejně vzdělanou a moderní; vím, že něco vyššího chcete a o to se snažíte, – a tím stojíte v mých očích nepoměrně vysoko nad těmi našimi všedními, nízce koketními děvčaty. Dále, pochybuji, že jste našla sdílné srdce mezi nimi, jež by dovedlo plně chápat to, čeho máte plnou duši, jež by dovedlo cítit s Vámi; že jste nenalezla bytost (já ovšem nemluvím všeobecně), s níž byste mohla meditovala a filosofovat, či jak se říká, vyměnit názory. A já vím, jak blaží mladého člověka, když může vypovědět to vše, co jím prochvívá, a když ví, že dojde pochopení. Vy ovšem žijete v kruhu Vašich drahých, kteří Vás pochopit dovedou, ale za tím kruhem jsou legiony lidí, kteří se dívají na to, co Vám je svaté, buď lhostejně, nebo s ironickým úsměchem. A právě tito lidé jsou ti, kteří znají život, tj. kteří znají lidi a jejich srdce a všechno bahno v nich a všechno bláto kolem. A říká se, že kdo chce, najde v životě filozofii a krásu a dobro, a kdo dovede hledat, i značnou dozi⁵⁵ poezie. Vidíte, tenhle život Vy neznáte a vůbec ani znát nemůžete – a přece v tom životě je jediná pravá filozofie, krása a poezie. Kdo bere krásu a poezii za cosi metafyzického, co se vymyká

⁵⁵ Doze (řec.) – dávka. Pozn. red.

z okovů života, mýlí se dle mého náhledu. A tenhle život neznáte a znát nemůžete, protože k Vám nemá přístupu, je mimo Vás. Ten život neznáte – a to je vinou ženské výchovy, která vás, ženy, ostře separuje, oddaluje od toho života.

Odpustíte té trochu dlouhé předmluvě. Vztahuje se přímo k tomu nápadu. Tedy účelem emancipování žen je jakési sblížení s tím Vám vzdáleným životem, jež žijí ohromné masy lidstva, inteligenti, dělnictvo, proletariát, a v němž, jak jsem řekl, jediné je filozofie, dobro, krása a poezie. Chcete se k němu přiblížit?

Já jsem člověk, který zná ten život, který je jeho atomem – a který v něm dovede nalézt to, co se v něm skrývá; já jsem člověk, který kdysi – dávno – blouznil ve vysokých sférách nad tím životem (jako nyní Vy), ale po mnoha bojích a hlavně po mnoha zklamáních (což čeká také Vás) dospěl k filozofii života.

A vidíte: to je můj návrh: Aby Vy seznala jste názory člověka strážlivého, který probíjí život tak jako legiony lidstva, nebo abych já přiblížil se k těm ideálním světům, jež jsem už dávno opustil, dopisujeme si. Navrhuji, abych neznán směl Vám psát a směl doufat v odpověď, abych neznán směl Vám vypovědět ty mladé meditace a sny, a směl očekávat od Vás podobnou upřímnost –

Pravda, je to příliš odvážné ode mne, a já se bojím, že i ta má iluze v jakousi ideální upřímnost mne jako ty ostatní příliš záhy zklame, a že Vy mi ani neodpovíte. Ale bylo by to tak krásné a ušlechtilé – – Blaží člověka, když najde bytost s duší spřízněnou, s níž může všechny své meditace sdělit. Věřte mi, slečno Ando, že jsem člověk, který by dovedl pochopit Vás a který by také u Vás hledal pochopení – – Neuznáte mne snad za hodna té korespondence a důvěry, protože mne neznáte (a nepřejí si, abyste mne znala), ale já Vám přísahám, že není to surový žert a že můj cíl je úplně seriózní, jak jsem jej vytkl. A věřte mi, že i té důvěry si zasluhuji –

Dalo by se to docela snadno uskutečnit: já bych Vám psal na adresu Vaši, abych Vás nekompromitoval, a Vy psala byste mně poste restante

na zdejší poštu, třeba pod známkou AB 11. Aspoň na tento dopis mi
odpovězte, prosím Vás za to.

Bylo by to tak krásné – –

Teprve teď vzpomínám, že jsem ve své fatální roztržitosti svůj poslední dopis zapomenul frankovat. A napadá mi, že jste snad to nešťastné psaní, pokládajíc to třeba za klukovskou úmyslnost, ani nepřijala. Já pokládám ten návrh, jež jsem v onom dopise učinil, za dosti důležitý, a tož dovoluji si jej opakovati.

Můj švagr, dr. Koželuha v Brně, je předním moravským politickým činitelem, a má tak přístup a vliv ve všech redakcích moravských časopisů, a tím snad se stalo, že mám slíbeno místo v redakci Moravského kraje, hned teď od prázdnin, kdy se navždycky odeberu do Brna.

A tož v této hodnosti nabízím Vám, abyste mi poslala na mou adresu do gymnázia své některé literární práce, jež bych já poslal Koželuhovi, a ten by je uveřejnil buď v Moravském kraji, nebo v jiném časopise.

Bylo by pro Vás zajisté příznivé, kdybyste tak beze všeho roztrpčení a zklamání dosáhla svého prvního vystoupení na veřejnost.

Snad mi nebudete důvěřovati – je to konečně přirozené. Ale ubezpečuji Vás, že se můžete na mne obrátiti s plnou důvěrou; za to ručím celou svou povahou.

To daleko obšírněji všechno jsem Vám vypsál v nešťastném minulém dopise.

Nebudete-li mít konečně ve mne důvěru, aspoň mi pár slov odepište, abych se zbytečně, dlouho netěšil. Ale jistě, abych pak neměl tím větší zklamání, čím déle bych čekal.

Nepokládejte tento dopis za nějaké chlubení se snad, ani za nějak otecky autoritativně adresovaný pokyn – snad víte a chápete motiv tohoto mého počínání.

A to snad také poskytuje důvod, proč byste mi plně důvěřovala.

Karel Čapek

Psáno v největším kvapu při řečtině, dne 21/3 – [19]05

Neobyčejně mne potěšila Vaše odpověď; aspoň tolik důvěry ve mne máte. Rozumím-li tak dobře dodatku „– doufám, že Vám tato odpověď dostačí –“, pokládáte další korespondování za zbytečné, ale přece píšete Vám opět, protože tu celou záležitost pokládám za důležitější, než abych ji tak krátce odbyl.

Pokud jsem vycítil z Vašeho dopisu, máte poněkud málo sebedůvěry; chcete-li opravdu proniknout, je nutno, abyste sebe samu pokládala za vrchol a všechny ostatní autory a velikány pod sebou: jediné tak se uvarujete, abyste třeba bezděčně, jen z respektu, nenapodobovala ve své tvorbě jiných. Tato sebeláska je ovšem nemorální a nízká, hraničící s arogancí, – ale je nutná.

Píšete: „Je přímo nemožností, aby někdo v mém věku byl již tak vzdělán, že by mohl s úspěchem se pokusit –“, ah, všechno je možné, ale jen na základě oné sebedůvěry: musíte jít kupředu bez ohledu na to, jak jste stará (pardon – mladá) a jak vzdělaná a jak píšete – ale jen s ohledem na svůj cíl; snad se Vám stane, že první Vaše práce potká ve veřejnosti smích, ale toho si vůbec nesmíte všimnout pro ten svůj daleký a veliký cíl, k němuž jdete. To je životní podmínka těch, kteří chtějí býtí velcí: sebedůvěra, bezohlednost, pýcha a vzdor –

Dále píšete, že se učíte: dovolte, abych Vám v tomto byl poněkud radou. Neučte se poezii a kráse tak, jak jsou formulky v proklatých školních knížkách: tyto formule jsou příliš úzké, aby se do nich dala vmačkat co nejnásilněji ta velkolepá abstrakta krásy a poezie. Tyto abstraktní pojmy nedají se vyjádřit ve figurách a tropech a stavbě rýmů atd. – to jsou nyní cetky víceméně zbytečné. Ale hledejte tyto pojmy v životě a přírodě a duši lidské. V čem záleží ta úchvatná krása moderních autorů-seveřanů, Norů a Rusů? Ta krása nedá se vyjádřit formulkou, ale je z těch knih cítit a plní člověku duši – je to ergo krása psychická, ne krása mluvy a slohu – a právě tato krása a poezie nedá se

naučit z kněh, ale lze ji vycítit z přírody i z lidí a ze všeho. Chcete-li se učit, uče se z tohoto žití přírody a lidstva. Čím krásu podáte životněji a prostěji, tím lépe. Čím méně po spisovatelsku budete psát, tím výše dojdete. Právě ti největší autoři nemají zdobený spisovatelský sloh. Ty všechny tropy a figury a ostatní ta paráda jsou už stanoviskem víceméně přežitým – a tož bych Vám radil to jediné: neučit se kráse a poezii, ale cítit ji a hledět jí porozumět.

Odpusťte mi, že se ve mně tak probouzí kritik; to já se již připravuji na své budoucí povolání. (Snad jsem Vám totiž psal, že budu mít v redakci kritickou část.)

Ale logicky vzato: buď já stojím v literatuře výše nad Vámi – a pak můžete se ke mně zcela dobře se svými pracemi obrátit o radu, buď Vy stojíte v tom umění na úrovni mojím či výše – a pak se nikterak nemusíte bát vystoupit na veřejnost.

Ovšem, je ještě jedna okolnost zde: nijak není radno důvěřovat té chásce studentů, jak já ji znám, a bylo by vskutku choulostivé lekomu důvěřovat v těch věcech intimních, a pak – dle názorů světa – se to ovšem ani „nehodí“ na mladé děvče pěstovat podobné styky s mladými pány – ale věřte mi, že já jsem v tomto krájen z jiného masa.

Slečno Ando, hle, já opětuji svůj návrh z onoho nešťastného prvního dopisu: korespondujme spolu!

Korespondujme spolu o těchto věcech pro nás tak důležitých, abychom se vzájemně mohli doplňovat a částečně snad i vzdělávat. Věřte, můžeme z toho oba velice mnoho profitovat.

Jak jsem řekl, je to nesmírně choulostivé, a společnost by třeba usoudila, že je to svrchovaně netaktní, a že se to snad nehodí ani na Vás, ani na mne. Společnost by tak jistě usoudila.

Řekla by, že slušnost káže mladým děvčatům onu zdrženlivost a upjatost vůči tomu silnému a proradnému pohlaví mužskému, nu – zkrátka, že se to nehodí a nehodí.

Ale tyto názory stávají se čím dále tím více jen okovy každé svobodnější a silnější duši, a má-li se proti nim pracovat, nesmí se nikdo báti nadávek a ran a slin.

Slečno Ando, aby mezi námi bylo jasno, mluvím docela upřímně (třeba se to zase nehodí). Opuštěte, že chci mluvit tak přímo a pravdivě. Je to skoro hřích a zločin, taková netaktní pravda, aspoň ve zracích naší čestné společnosti.

Slečno Ando, jak jste snad již vycítila ze všech mých dopisů, chovám pro Vás neomezený respekt – a snad už více než pouhý interes. Ve Vás já si jaksi zosobňuji ty ideály, jež jsem si o ženě utvořil; nevím, jste-li taková, ale věřím tomu.

Pak pochopíte ty všecy nemotorné a naivní prostředky, jichž jsem užíval, abych se s Vámi duchovně sblížil, – a pak mi je snad také odpustíte. A proto, proto chci ono korespondování, aby se tak mohly sblížit naše duše.

Vím, slečno, že Vám brání Vaše hrdost (jež je mi nadmíru sympatická) snížit se ke každému tomu ubohému studentíkovi, jenž by si snad přál s Vámi zavést známost.

Ale věřte (v tak vážné věci není to chlubením ani koketerií), že já nejsem obyčejný člověk, s jakýchž tucty shledáte se později v tanečních hodinách, kdy já tu již nebudu.

Moje lektyra tam, kde u jiných končí pohádky a začíná Verne a spol., v těch polodětských letech byla: Neruda, Dumas, Hugo – – Pod takovými vlivy se duše moje příliš předčasně a příliš neobyčejně rozvila – ovšem, že mi to také úplně zničilo nervy, že je mám teď až chorobně přepjaté, a že mne to zbavilo mládí –

Já příliš časně zestárl a duši i srdcem uzrál, a to mělo pro mne strašné následky: mé předčasné myšlení a cítění a nadšení došlo předčasně zklamání, a tak teď, kdy mi není ani šestnáct let, moje pravé mládí minulo a jsem člověk už bez ohně a bez síly a takřka bez cíle, s duší nervózně citlivou jako mimóza.

A přece byl čas, kdy i já doufal v sebe, i jiní věřili, že ze mne vyrostě něco neobyčejného, co mnoho způsobí pro lidstvo sociálně i morálně, i pro vlast.

Ale tyto naděje byly zničeny oněmi časnými bouřemi a sněhy. A přece dosud spí ve mně zbytek síly a nadšení a touhy vykonat něco velikého.

Poskytne-li mi život něco v oporu, co by živilo moji sílu a oheň, pak také snad něco velikého vykonám. Dá-li život aspoň trochu tepla a světla pro moji osobu, jež bych do sebe mohl žíznivě nasát, pak i já mohu dát světlo a teplo celým masám lidstva.

A to právě hledal jsem u Vás.

Hledal jsem ve Vás bázi, na níž bych stavěl svoje iluze, na níž bych založil svoji sílu. Od Vás čekal jsem ono teplo a světlo, abych pracoval pro svět.

Mám v sobě velké nadšení pro onu práci, mám touhu pracovat, a snad ani sil by se mi nedostávalo, – ale život mi dosud nedal onu oporu. A bez ní mi není práce možná.

Tato naděje, že naleznu tu oporu života, je už mojí poslední iluzí. Klesne-li tato, zhroutlí se moje duše-mimóza navždycky. A já se o tu iluzi tolik bojím – vždyť její ztráta znamená pro mne konec všeho.

Slečno Ando, já nejsem obyčejný člověk. Chcete-li Vy, mohu vykonat mnoho. Chcete-li Vy být mi onou oporou.

Já nechci mnoho. Já chci jen, aby si naše duše rozuměly, abych nebyl s tou svou velikou a ubohou duší sám.

Já nechci více, než abychom aspoň písemně mohli se domluvit o těch našich krásných a nám důležitých věcech – umění atd. Ani slova mimo toho bych nepsal – buďte ujištěna. Já nechci více.

Ta korespondence znamenala by mnoho pro Vás i pro mne. – – A já bych přece nebyl sám, a přece měl bych tu duševní bázi – –

Slečno Ando, chcete-li, můžete udělat mnoho pro mne, a to pro můj celý život; chcete-li, můžete být úhelným kamenem mojí práce. Chcete-li – –

Já nechci mnoho, a přece snad žádám příliš. Chcete, slečno, porušit pravidla estetiky a slušnosti – kvůli mně a mému žití?

Pravda, jsou okolnosti poněkud přítěžující pro mne: jsem příliš mladý a jsem nehezky a snad i směšný –

Slečno, když jste mi již tak daleko důvěřovala, že jste mi odepsala, snad mi budete důvěřovat i nadál. Věřte, že bych ten zvláštní poměr mezi námi zachoval – jedině pro sebe. Nic, nic by naprosto nebylo, co by Vás mohlo kompromitovat, – tož, co by bránilo? Vaše hrdost? Já jsem člověk ještě hrdější než Vy! Či antipatie? Nevím, jak bych zasloužil i tu.

Vidíte, bylo by to krásné, ušlechtilé – a užitečné pro oba.

Slečno Ando, aspoň ještě pro tentokrát mi odpovězte, prosím Vás za to snažně. A upřímně mi odpovězte.

Ale svoje rozhodnutí si dobře a dobře promyslete, přemýšlejte o tom mnoho, prosím Vás za to.

Odpusťte, že jsem jednou mluvil čistou pravdu, jak mi diktovalo srdce.

A odepište mi – – a mějte mne za omluvena.

Cítím-li správně, dotkl se Vás můj poslední dopis nemile, snad tím, že jsem dal poněkud bezohledně a netaktně najevo, že – – Vás mám nade všecko pomyšlení a nad všecku míru rád, – jestli Vám to přiznání bylo nemilé, hle, odprošuji Vás za svoje chování.

Já nevím ani, jak to přišlo, že jsem tak dalece se zapomněl: jen vím, že jsem už nemohl déle v sobě nést tíhu beznadějně lásky s nikým nesdělené, že v návalu touhy a stesku psal jsem slova, jež teď proklínám.

Odpusťte mi, slečno, moje chování: jsem takový divný člověk, přecitlivělý jako choré děcko, ubohý neurózní hoch, který snad po nějakém přepjetí duševním zešílí, s nervy chorými a slabými a s city, jichž rozum regulovat nemůže.

Odpusťte, slečno, vždyť jsem tak ubohý, jsem „diskreditovaný poeta a smutný reprezentant dnešní mládeže“: odpusťte mi jako člověku, jenž za své chování nemůže býti zodpovědným.

A přece jsem jednou nelhal, slečno; psal jsem pravdivý fakt.

Ale smutný fakt: tak málo štěstí způsobila mi dosud moje láska, že je k pláči.

Pravda, bylo štěstí, když tam dole u Adalbertina byla podobizna Vaše; tam já stával dlouho v mrazu a vánici, pln štěstí, že se přece na mne díváte – a tak pěkně. Není to dětinská naivnost a romantismus, ale je to neurózní přecitlivělost, kterou stůně celé naše století. Bylo to štěstí, ale i to štěstí mi vzali.

Bylo to štěstí, kdy obdržel jsem Vaši odpověď. Měl jsem fetiš z Vaší ruky.

Ale toho štěstí bylo příliš málo a bylo příliš problematické.

Mí bozi, je to skoro, jako by na mně leželo prokletí: jsem přece mladý jako jiní, chci žít mladě jako jiní – a – – mí bozi, to je snad prokleté, že ani nedovedu být šťastným.

Jsem vším hrozně vysílený a ubitý. Moje síla vyvrcholila v tom, že jsem se odvážil Vám říci, že Vás mám tak nesmírně rád. Ted' jsem tím vysílen a jen tolik síly mi zbývá, abych ještě nezemřel. Mně se stýská a jako nemocné dítě rád bych položil horečnou hlavu do něčího klína a vyplakal se.

Odpust'te mi to, že jsem upřímný, i to, že Vás mám rád. Nemohu za to, věřte.

Myslím, že i přesto můžeme být přáteli. Opakuji svoji prosbu, abychom si dopisovali. Ujišťuji Vás, že o těchto věcech nikdy a nikdy se už nezmíním; jen když aspoň jednou jsem si odlehčil. Pak už budu tichý a krotký –

Slečno Ando, snad by Vám nebylo velkou obětí, mně pár řádků aspoň na tento dopis poslat. Udělala byste mi velikou radost –

Tu moji zamilovanou myšlenku dopisování mi neodnímejte. Já nechci zrealizování svojí lásky, jen takovou duchovní známost – bože, vždyť by to bylo tak krásné a čisté, jako láska Danta s Beatricí – Tu myšlenku mi neodnímejte!

Odpust'te mi, odpust'te mi, slečno – přemáhati se déle bylo nad moji sílu.

– Můžete vyplněním mojí prosby mnoho pro mne vykonat, jak jsem Vám prve naznačil.

– A tak já běžím za svým štěstím, a mosty za sebou pálím a všecko vsázím na jedinou kartu: vyhraji-li, vyhraju všecko, prohraju-li, je všecko prohráno.

Odpust'te mi: připadá mi, že toto všecko konám v nesmírné horečce, v nemoci –

(553)

[Asi začátkem dubna 1905]

Minulého týdne byl jsem nemocen nervovým rozrušením, mou dost dávnou chorobou.

A v tom stavu vyvedl jsem věc, jíž bych se nikdy, nikdy nedopustil: pamatuji-li se dobře, psal jsem Vám takový dopis, v němž jsem sice (bohužel) nelhal, ale který vypadl celkem jako hloupá klukovina a do-
těrnost a nestydatost, ale bůhví, že jsem tak to nemyslí.

Poněkud se pamatuji: bylo to po strašné bezesné noci; byl jsem svrchovaně rozrušen, a časně ráno sáhl jsem po peru a vyvedl jsem ten nešťastný kousek.

Byla to svrchovaná zbrkllost, jaké jen já jsem schopen, ale zodpovědný za to být nemohu. V takovém stavu, v jakém já byl, jedná člověk bez rozumu a rozmyslu. Vždyť i moderní zloději a vrazi se šťastně vymlouvají na nervózu.

Ted' ale chápu, co vlastně jsem provedl, – a chápu, že Vás to urazilo. Stydím se velice za své jednání a mrzí mne to.

Slečno, prosím Vás, omluvte mé počínání jako čin chvilkově chorého dítěte. Nikterak nemíní se Vás nepříjemně dotknouti, a tož od-
pusťte! Můžete-li, hleďte zapomenout na můj excentrický, ztřeštěný skutek.

Za toto jedině Vás prosím.

Karel Čapek

Přece mi to nedá, odmlčet se tak dlouho, a píšu znova; snad mi odpustíte moje periodické, sdílné chvíle.

Ted', v tom dětinsky vrtkavém čase, kdy člověk radši ani nevyjde, aby ho krátký lesk slunce nezklamal, dívám se z nudy ven na žlutavé hradecké pláň, jež na horizontu jsou zakončeny úchvatnou perspektivou modrých hor; zabývám se přitom buď výkony počtářskými, totiž že právě jen sto dní budu trávit ještě v Hradci, nebo že už dva plné dny trvá mé jaro, buď skutečně vážnými meditacemi, jsem-li nějak zlý a nevěrohodný, že jsou lidé, kteří mi přese všechno asi nechtějí věřit. Ale nenašel jsem opravdu na sobě nic tak tuze zlého až na přílišnou zbrkllost a pravdomluvnost, a proto nevím, proč ti dotyční (či-li ta dotyčná) mi nevěří. Myslím Vás a naši horlivou korespondenci.

Tož ta naše korespondence; stále ještě nemohu se té svojí zamilované myšlénky zbavit. Stále zní mi hlavou, jaké by to bylo krásné. A stále ještě – bláhově snad – čekám, že přece možná k tomu dojde.

Co by Vám snad překáželo k tomu? Poznala jste mne možná za člověka jiného, než jsou ostatní, a poznala, že tuhle důvěru bych jistě nezklamal. Anebo myslíte, že bych Vám později překážel? Ah ne, já od prázdnin tiše navždycky zmizím a Vy budete chodit do tanečních hodin pro triumfy, a já jsem skromný a mlčelivý, takže by se nikdy nikdo nedozvěděl o té naší korespondenci.

Zdá se mi, že jsem Vám ani dobře neoznačil a nevyjádřil správně, co bych od Vás vzájemně čekal: takovou absolutní upřímnost, která neváhá říci nic (což ovšem by podmiňovalo jakési přátelství duševní), a pak to vzájemné doplňování se, takřka otvírání nových obzorů – oh, bylo by to krásné!

Vždyť Vy snad nemáte takové přátelství, jež by dovedlo vše úplně chápat, a ne-li to, aspoň respektovat. A tak člověk musí zůstat sám, a zatrpkne mu to a zahořkne, to, co sice chová v srdci jako své nejsvě-

tější, ale s čím je docela sám. Pravda, v takových chvílích osamělosti utíká se člověk k deníku; tam aspoň všechno vypoví a ulehčí si, třeba ovšem pochopení nedošel:

A tak ten náš styk byl by něco tak užitečného a přitom i poetického – nu, já se aspoň té myšlenky o dopisování vzdát nemohu. Proto rozmyslete si to dobře (– ale prosil bych, aby rozhodnutí bylo aspoň do sta dní, co tu budu).

Právě zmínil jsem se o deníku. Tož chci Vám něco říci: Nemohu Vám opravdu dost doporučiti, abyste si psala deník, ale deník, do něhož byste zanášela nejčistší, popřípadě nejnažší pravdu o sobě, aniž byste sama svým zrakům sebe chtěla představit s jakousi svatozáří. Pravda, ovšem, k tomu je zapotřebí veliké odvahy a síly, ale právě to vykoná mnoho.

Hle, začněte svoji literární dráhu svým deníkem. Tam můžete uložit mnoho pravdy: v pravdě pouze spočívá krása, třebaže obyčejně ne štěstí. Co je platno a co tím vykonáte, napíšete-li román třeba krásný, ale v němž nepodáte člověka tak, jak je? Člověka s jeho duší i srdcem, jež mnoho chybí a mnoho trpí, a ne vybájené reky, jací nejsou a být nemohou? A věřte, že i z Vašeho deníku vyvinul by se během doby román s pozadím možná až příliš tragickým. Vždyť četla-li jste Macharovu knihu Zde by měly kvést růže, pamatujete se jistě na místo:

– – *býti ženou,*
už to znamená trpěti,
nad její drahou zachmuřenou
už Osud vyřkl prokletí –

– a je to snad pravda.

Zase jsem se rozepsal bůhví kam; (to je má častá chyba); chtěl jsem Vám vlastně jen napsat, že bych byl tak rád, kdybychom si psali, a že bychom snad o těch věcech mohli mluvit víc v dopisování vzájemném a intimním.

Karel Čapek

Je v tom cosi otrockého a nehezkého, po všelikém výprasku ještě přijít a tomu pánu, který bil, ruce líbat – –

– ale udělejte si již o mém charakteru obraz divný a mlhavý.

Je to vlastně divná, špatná a ubohá hra, kterou hraji: ale mně padly tuze špatné karty; a konečně: ztráta z prohry je u mne vyloučena – výhra ovšem také.

A ani sám nevím, proč Vám píšu. Je v tom kdoví co, jen ne zdravé a logické uvážení – snad je to chorá kaprice člověka teď už skutečně chorého. Všelijaké fakty i problémy mně teď hrozně pobouraly a ztrhaly prsa – – a zdá se mi, že mám silnou srdeční vadu, ale to mi působí takovou pekelnou radost.

A právě ty fakty učinily ze mne všestranně ruinu. Ted', teď to jde pěkně dolů se mnou!

Anielko, věřte, to nejsou výčitky na Vás, je to jen jakási trpkost, zadrhnutá do pera.

Slečno Anielko, věřte, za tím účelem jsem nechtěl psát.

Je Vám třeba nemilá ta moje už dotěrnost; ale já Vám něco povím.

Četl jsem jednu Gorkého povídku, a v té jedno takové děvče (víte, „takové“) dávalo si psát dopisy jakoby na svého milence, jež nemělo, a opět si dávalo psát jiné, jakby od něho jí. V tomto klamu vědomém se houževnatě udržovala a v něm pouze nacházela štěstí, – ubohá žena, odkopnutá světem, nikým nemilovaná, lhala tak sama sobě krásnou lež o lásce, že má holoubka hochu, jemuž píše, a že ten hoch jí, své holubičce, odpovídá – – Jaká hrozná tragika ubohé duše!

A vidíte, popřejte i mně možnost takové krásné lži o lásce, autosugesce, abych tak časem, zřídka, napsal dopis a nalhal si, že jej píšu bytosti mojí, jež patří mně, že píšu mojí holubičce Anielce, která každé slovo s láskou a radostí přečte, – a tu lež budu si třeba až superlativovat a dám si od někoho napsat dopisy a budu si lhát, že to píše Anielka

svému holoubku Karlovi – – A možná uvěřím a budu tolik šťastný – – když v pravdě jsem štěstí nenašel.

Čili: dovolte mi, abych tak někdy – tuze zřídka – psal Vám takový krotký dopis o nejkrotší duši a srdci té svojí fiktivní holubičce Anielce – či ani to mi nedovolíte?

A ještě o něco Vás žádám: přečtěte si ještě jednou moje dopisy po pořádku od prvního do posledního; vím, že jsou ubohé a komické snad i naivní, – ale čtěte je tentokráte bez předsudku, a vycítíte z nich celou evoluci moji, a ledaco bude akcentovat mé bývalé chování, a ledaco Vám mnoho poví a vysvětlí.

Tož odpusťte tomu ubohému hochu s dobrýma, koňskýma očima, že ještě se chce udržet na scéně s posledním vypětím sil a energie.

Odpust'te, slečno, že dovoluji si dnes Vám psáti s prosbou o nepatrnou službu.

Já teď nacházím úlevu v práci; praktikuji svou dávnou zamilovanou myšlénku, totiž pracovat v té sympatické otázce ženské.

V nejnovější době mladá dívčí generace projevuje snahu po sebevzdělání: dívky čtou – a rády a se zájmem čtou, a to ne už ty smutně proslulé zamilované romány „dívčím srdcím“, ale knihy seriózní, cenné a hluboké.

Toto hnutí je mi neobyčejně sympatické; vždyť to znamená jakési vymanění se z té nízké, koketní pózy žen a přiblížení se cílům vyšším a čistším, než byly ty dřívější.

Ale myslím, že se při tom emancipačním hnutí děvčatům rozhodně nedostává nutných prostředků – knih cenných, hlubokých a moderních (– aspoň některým děvčatům –), a tak celé hnutí uvázne při prvním náběhu.

Proto já a několik lidí mně blízkých umínili jsme si do střediska generace nejmladší, dívčí měšťanky, expedovat hodně knih, cenných umělecky i morálně, které mohou značně přispět k sebevzdělání a zušlechtění.

Hodlám zavést tuto jakousi čítárnu ve velkém, takže mohu posloužit aspoň padesáti knihami. Uspořádání je co nejpohodlnější pro čtenářky, takže podle seznamu si vyberou knihu, kterou já budu expedovat po jedné mojí známé do dívčí měšťanky (či skoro lépe a bezpečnější je, aby čtenářky si pro knihy k té známé došly).

Ale já se tuze, tuze bojím, že ta má snaha nadšená bude nepochopena či chápána špatně a že já se nakonec dočkám výsměchu a fiaska. – A já za svou snahu vše spíš zasloužím než výsměch, a všecko snesu, jenom výsměch ne. A je tohle zvrtnutí mé práce snadno možné, protože

jsem čtenářkám svůj program nijak nevysvětlil po té známé, a osobně jim ho vykládat nemohu a ani nechci.

Tož obracím se s prosbou k Vám, slečno Ando, abyste mi něco málo přispěla: vidíte, vy máte známé slečny na měšťance, znáte je dobře; tedy prosím Vás, abyste jim vysvětlila mé stanovisko k věci a můj program; abyste jim řekla, že hodlám zavést knihovnu ve větším rozsahu a řádně zorganizovanou; abyste jim řekla, že když jich je v měšťance tak málo, způsobí mi radost, budou-li půjčovat naše knihy i dál, dívkám už mimo měšťanku, aby se tak málem provedlo mnoho; konečně abyste jim řekla, ať věc pojmají vážně, jako já vážně o tom smýšlím, o to hlavně, že je prosím. – Tím byste mi mou práci značně ulehčila.

Prosím Vás o to, slečno, ne kvůli svojí osobě, ale kvůli té práci, kterou podnikám, a kvůli té krásné myšlénce, kterou hýčkám a miluji. Nehled'te, prosím, na to, že jsem to já, který prosím – –

Vždyť bylo by to tak krásné, kdyby se mi to podařilo, a tak záslužné, kdyby i jen jediná čtenářka vyrostla v těch mých intencích – –

Karel Čapek

*Tož – – pozoruju – – jak tak člověk stárne,
jak pomalu už všechno přechází:
to pravé mládí, ubohé a žárné,
ty naivní a krásné úkazy – –*

*Tak nadšeně jsme tenkrát milovali
a nadšeně se hnali do boje – –
ted' rádi bychom cynicky se smáli,
ale nám dosud toho líto je.*

*A škoda je to, že se brzo ztrácí
ten naivní čas – – jak když do dáli
odletí ptáci, mladičci ti ptáci,
aby se někam k teplu toulali.*

*Ted' zbylo prázdno, prázdno – – někde v dáli
opadlé květy letí po poli – –
My bychom se tak hrozně rádi smáli,
– – ale když přitom v prsou zabolí!*

Jak člověk stárne! Dřív tak – – miloval nadšeně a věřil nadšeně a bojoval nadšeně – – ted' přece zmoudřel – – miluje-li, miluje s teskným úsměvem nad vlastní láskou a s rezignováním všeho, – – víru ztratil ve vše – – a také všeho boje se vzdal. – – Ještě schází ohradit svůj svět zdí od světů jiných, a žít šťastně – – štěstím hlemýždě v ulitě – – Jak tak člověk stárne – –

Já stárnu. Ztrácím víru v život. A chuť do boje. Nevím, miluji-li, o tom se bojím přemýšlet. Jen vím, že jsem sám, a tomu se přizpůsobuju. Vysokou zdí ohrazuji od sebe ostatní světy. Pak si vystavím svou úzkou pevnou ulitu – – a bude to velmi dobře – – – Tak, ano, tak člověk stárne.

Ba – – byl čas – ten naivní – a tu jsem byl altruista; chtěl jsem pracovat pro svět; – vytyčit nové světlo; a být velikým jsem chtěl – – Ale nejde to – stárnu. Uzavřel jsem se vůči všemu – –

Takový jsem teď ubohý a maličký. Nic není na mně velikého – – Jen ta touha bezmezná po vyšším a lepším, touha vyšínout se ještě nad velikost tohoto světa, ta touha mne činí velikým. A ta mne také tíží a ubíjí. To proto, že roste až přes hranice nebe, a snést ji je – – nad naši sílu. A otravuje mne. To proto, že život a všechno se mi zdá příliš banálním a nízkým a ubohým a hnusným. Ničím nemohu být spokojen; všechno má touha převyšuje. Žádným činem svým z minulosti až do téhle chvíle nejsem spokojen, žádnou přítomností. A tím trpím.

Ta moje touha – – monstrózní a zvláštní – Jen z té touhy vyklíčila moje představa o lásce. Ta touha mne vede stále výše morálně. Až dosáhnu toho bodu dokonalosti, že se moje touha už výše nevypne, budu bohem. Je to divné, ale je to pravda. – – Jako je pravda i to, že ta touha se vzepjala po zvrtnutí jediného mého cíle kdysi, ježž znáte – –

Ale teď budu hledět, abych se i se svojí touhou vměstnal do té úzké ulity, kterou si chci vystavit. Přistihnu třeba tu touhu, abych mohl žít žitím hlemýžďě. Beztoho mne tíží taková moje velikost. Lepší bude velikost hlemýžďí – –

A pak z té úzké klece budu skepticky zírat ven a vzpomínat na svou velikost a své efemérní cíle a své úzké ambice a budu vzpomínat na tu božskou bezmeznou touhu, z níž mi vykvetla láska, – veliká láska, – a bolest – ta ještě větší –

K. Č.

Dodatečně dedikuji Vám – již podruhé – tyhle své básně – –

Vyšly už dávno, ale teprv teď jsem dostal to číslo – – a posílám je Vám, která vlastně jste jejich původkyní.

Pravda, měl jsem kdysi jakési ambice – ale tak to všechno pomalu člověka přechází – Je mi to už docela jedno, ta sláva –, – vždyť je vlastně maličká, „hlemýždí“ –

Byl, jak sama víte, čas, kdy cítil jsem touhu po práci veliké – pro všechno lidstvo – – to mne už teď docela přešlo. Tož bych teď rád pracoval sám pro sebe, abych si vystavěl aspoň trochu pevnější bázi životní, trochu pevné štěstí – –

Byl čas, kdy jsem tak nadšeně psal ty básně, s takovou radostí a láskou, – tak rád jsem je psal, když jsem doufal, že se Vám snad budou líbit – I ta radost mne přešla. Už tak málo zbývá mi z toho času – tak jaksi jsem rozumnější, míň naivní – a ještě měkčí a pasivnější –

Tož posílám Vám zbytečky toho času – vždyť to patřilo a dosud patří jen Vám. Od Vás čerpal jsem právě sílu k tomu – za tu Vám jen musím děkovat.

Věřte, právě na ten čas vzpomínám ne se vztekem, ale s lítostí a trpkostí, pocitem, že mi bylo spácháno hrozné bezpráví, – ale vzpomínám přece rád. Vždyť já mám tak málo chvil pěknějších a veselejších, na které bych měl vzpomínat.

A konečně věřte mi, že bych z toho, co jsem Vám psal, ani jedno slovo nemohl odvolat – doposud. To znamená mnoho. –

– – Ani ta moje práce se snad nebude dařit, totiž ta knihovna. Děvčata – snad se bojí, či snad ani nemají mnoho chuti do čtení – budou asi první, jež všeho nechají – – Jen tři jsou, které budou si vypůjčovat – a to je přece trochu málo – –

Pak člověka přestává všechno těšit.

K. Č.

Velmi příjemně mne překvapilo, že Vaše slečna sestra vypůjčuje si z mojí knihovny. Tak jsem to také prvotně myslil, aby to byla akce široká mezi zdejšími ženami – a tak jedině by to bylo účelné. Krom toho dává se tím mé práci také jakési „probatum⁵⁶“. Jsem tomu rád.

Chci vám tohle psát:

Děvčata jsou neobyčejně chápavá – pokud já je znám – a vnímavá. Ale přeci v inteligenci jsou příliš pozadu, jsou tak uboze zpátečnická, jsou koketní, a někdy nízká.

A přece kdyby byl někdo, kdo by je poněkud vedl ušlechtilějšími cestami, zreformovala by se snad při své vnímavosti.

Kupříkladu, které já znám: Taková Mária Svatoňová – – je chápavá, ráda by se vzdělávala – – přitom je ale bigotní a klerikální, koketní – – a přece je v ní něco, z čeho by se dala utvořit žena jiná – – Nebo slečna Pinkavová, která čte, čte mnoho, ale do hloubky to nejde; a ta má ryzí snahu vzdělat se, takovou snahu, jakou jsem u hochů dosud nikde neviděl. Vidíte, tady se může říct, že zde by také měly kvést růže – –

Jak jsem psal, kdyby byl někdo, kdo by je jaksi vedl, vykládal jim o jakýchsi větších cílech žen než zahrávání a koketerie s hochy, obracel je k nim – – Kdyby byla žena, jež by jako učitelka tvořila z nich nové lidi, otvírala jim nové obzory – kdyby taková byla, zde by se mohlo ještě mnoho zreformovat.

Ano, na Vás tím myslím, slečno Anielko.

Tolik chtěl jsem Vám říci: Vy, jež jste tak vzdělaná, proč byste se se svou inteligencí od ostatních separovala? A Vy to nevíte, že těm děvčatům imponujete – – právě Vy byste mohla bližším stykem je učit. Já to činit nemohu – a ani nechci.

⁵⁶ Probatum (est) (lat.) – je dokázáno, je vyzkoušeno. Pozn. red.

Ještě něco: Asi od prázdnin bude zde zařízena knihovna studentská, ovšem tajná, kde by si vypůjčovaly i mladé dámy. Bylo by to veliké, rozsáhlé. Dámy by si vypůjčovaly třeba nepřímo, prostřednictvím jedné, jež by rozpůjčovala. Podnik ten by byl větší, než je můj. To jsem chtěl říci, že taková věc bude zasluhovati jakési propagandy mezi ženským světem.

Tož takhle se teď probouzí ruch ve prospěch vzdělání žen – ale zde my nejsme příliš povolání: to je úkol vzdělaných žen, aby vzájemně druhé vzdělávaly. Vidíte, i Vy byste mohla mít veliký vliv na takové dušinky prahnoucí po vzdělání – já od Vás nežádám a žádat nemohu nic, – – ale jen Vám ukazuju, kde by mohla být Vaše cesta. Víte, tady je zanedbaný úhor, tady by byla práce svatá – –

Ještě jednu žádost: Vy máte snad knihovnu hezkou a cennou – tož nemohla byste do mého seznamu zařadit také některé knihy – aby je ta děvčata mohla také číst? Vždyť by zůstaly v držení Vašem, jen že byste knihu právě žádanou buď osobně, nebo třeba po slečně Šimkové dodala čtenářkám.

Co mi odpovíte na moje otázky všechny? Snad mohla byste mi odepsat na ně; chtějte zapomenout na všechno, co bylo, – – a vždyť moje osoba třeba nesympatická ustupuje docela stranou zde, zde se jedná jen o věc – – Ale je to snad příliš velká smělost ode mne – – po tom všem, co kdysi bylo.

K. Č.

Hle, píšu zase: jsem tak sám –

Tož tady dosud jsem bydlel u svojí babicky, takové dobré, milé, ryzí stařenky – a ta se mi dnes odstěhovala – Takové je mi to teď cizí v té naší světnici s několika kusy vypůjčeného nábytku – je teď tady tak prázdno, ticho – a opravdu smutno – – Ta babička mi schází.

Pořád tak mimoděk čekám, že babička za mnou zašoulá pačkorami a řekne: „Tak, komupak to píšeš, Karlíčku?“ A pak řekne: „Svému d'oučeti, vid'?“ A dá mi – jako obyčejně – dobrou radu: „Jen si ji tuze neber do hlavy, blázinku, a nezamiluj se do ní; pak by ses trápil, a na to seš mladej – – Blázinku Karle! Blázinku Karle!“

Jednou mi zas povídala: „Milej hochu, každá by byla blázen, která by tě teď chtěla; nic z toho nekouká. Do ty doby, co se budeš moct ženit, bude ta tvá už dávno vdaná a třeba ti odchová svou dceru – –“ Je průhledné, jak se mne tohle muselo dotknout.

Když ze mne přes všecku přetvářku v posledních dobách vycítila smutek, říkala mi: „Vid', vona tě nechce – – Vona má jinýho – –“

A teď ta dobrá duše odjela, musela k mé mamince: ta má hroznou nervózu a souchotiny – – (– a já jsem ve všem po ní – vidím takhle, kam dojdu!) Tak sám jsem zbyl – tož nedivte se, že chci psát Vám – – jiná radost mi teď už tady nezbývá – –

Slečno Anielko, promiňte, že chci jednou mluvit upřímně.

Slečno Anielko, mně se po Vás stýská. Bůhví, mám Vás teď radši než kdy jindy. Takhle napsané zní to docela všedně. Ale Vy nechápete, co to znamená pro mne.

Já vím, já už od Vás nedosáhnu ničeho; ani sebemenší přízeň. Já vím, že jsem Vám strašně směšný; to proto, že jsem tak ve všem vybočil z mezí. Ba, jsem směšný, jsem nehezky a nezajímavý. A já, škaredý hoch a potrhlý poeta, dekadent, mrzák, šašek a blázen, – já, já hledám lásku – je to paradoxní a komické, ale svrchovaně tragické a hrozné.

Je to tragika taková, jako když umírající člověk chce žít a být šťasten, a ví, že umírá, věří, že tak bude, a ví, že to není možné.

Věřte, ten smutek v mých dopisech není ani fingovaný, ani to není světochol mládí – Takováhle tragika je větší než Vy, Anielko, dovedete tušit a chápat – Vy jste zdravá duší i srdcem, a já jsem mrzák, neschopný k životu – Vy to chápat nemůžete.

Hled'te, Vy jste mladá a dovedete být mladá. Vy dovedete šťastně hrát si na ředitelky penzionátu i zamilované párky. Vy dovedete to mládí užívat krásně a dobře – A já asi nikdy mladým nebyl a nebudu, protože jsem mrzák a blázen a člověk ubohý.

Já jsem něco úplně opačného Vám, jsem opačný pól světa.

Vidíte, a mám Vás rád. Ne tak, jak milují jiní, protože každý jiný doufá, že si lásku získá, ale já vím, že nezískám nic, ale také neztratím nic, nemohu.

Já si lásku představuji divně: je to taková upřímnost bez hranic, která nezatají ani nejmenší vibrace duševní; je to obapolné zbožnění, takže by jeden druhému jen ruce si opovážil líbat; je to víc než koketerie a víc než vášeň a víc než cokoliv jiného, je to dosažení vrcholu.

Ale taková láska je nemožná.

Nešťastný umělec Mánes s chorobnou touhou hledal „divé žluté růže“. Já také hledám divé žluté růže. A Mánes svoje růže nenašel a zešílel. A já nenajdu svoje růže, svou lásku, ta je na světě nemožná –

Takový jsem zdeprimovaný, neschopný k životu i ke smrti...

„na smrt jsem příliš mlád, k životu příliš stár,

žít nechci už, a zemřít nemám sil“ –

Tak žiju, a nevím proč. Copak zbývá jiného než dobíjet se cigaretou?

Hle, Anielko, tohle všechno Vy nemůžete pochopit – snad ani nevěříte – Kdybych Vám tak řekl, že teď žiju jen za tím cílem, abych zase Vám mohl psát – nevěřila byste snad – nebo se smála – Kdybych Vám psal, jak na tom lpím, jak tomu věřím a jak se těším (– ačkoli vím, že je to nemožné –), že mi jednou napíšete jen několik slovíček soustrasti, že Vám nejsem směšný ani hnusný a že chápete tu bolavou duši – Vy byste se smála a Vy byste mi to nenapsala, – a Vy jste ještě jedna

z nejlepších – – A to bolí, tenhle pocit bezpráví, jež člověk přece nijak nezaslouží. Anielko, Vy mi příliš křivdíte.

Anielko, jak já Vás mám rád. Smějte se třeba tomu a opovrhňte tím, já to nezasluhuju. Říkám Vám, že nikoho tak rád jsem neměl, – ale ne, Vy to ani nedovedete ocenit, řeklo Vám to snad víc lidí. A mně nikdo neřekl: mám tě ráda, mně to také sotva někdo řekne; řekne spíš, že jsem potrhlý a směšný a protivný. A já tak žízním po lásce – – celou duší, je to můj jediný cíl životní – –

Napadá mi jedna paradoxní věta: hlavou se plazím po zemi a nechám si po ní šlapat – – a jsou lidé, kteří mi líbají nohy. Je to divná rozdvojenost ve mně: já hledám ty své divé žluté růže – a přitom nedovedu ocenit jinou lásku, k mé osobě upnutou.

Anielko, co mi zbývá říct? Jen ještě jednou chci říci to, že Vás mám tak bez mezí rád, já, škaredý hoch, potrhlý blázen, ztřeštěnec, ateista, člověk bez dogmatu a svrchovaně ubohý – –

Ted' zvlášť v mé samotě na mne to doléhá – – Kdyby tu byla babička, řekla by: „Mhm, ty píšeš náký dlouhý psaní. Copak jí tam všechno píšeš?“ A řekla by snad: „Pozdravuj ji taky ode mne.“ A řekla by snad: „Blázinku Karle!“ Blázinku Karle!

Už tak nakrátko jsem v Hradci. A jsem rád, že přece konečně se ukončí ten nekonečný řetěz bolesti, který se vleče den za dnem. V každém dni byl nějaký moment, který mne ranil příliš, než aby ten den nějakou vzpomínku lepší zanechal. Tož odejdu, jako vypískaný herec, – a budu docela zbytečně nešťastný a roztrpčený. Ale vždyť nechám tu za sebou jedno jaro, které pro mne v mém životě nejvíc znamenalo.

Hled'te, až odejdu, – není zde nikdo, kdo by mi mohl vytknout nějakou nízkost; – to jsem chtěl a to jsem dovedl, že po mém odchodu si zachovám „štít svůj čistý“, jako stín Cyrana ve dvacátém století. Ani Vy nemůžete a nesmíte mi vytknout jedinou nízkost, a přece – –

Vid'te, pro Vás znamenal tenhle rok příliš málo; je to jen ten paměti-hodný moment, který si v životě připomenete, že jednou, dávno, měl Vás jeden hoch tak k zbláznění rád – bude to pro Vás cenný dokument mládí a krásy. A víc nic. Co to znamená pro Vás, která jdete do života s mládím a krásou, že ten moment byl pro mne nejdůležitější z mého mládí a snad i života, protože na něm vylil jsem svou sílu, a že ten dokument je příliš krvavý?

Není příčiny, vid'te, proč byste na mne myslela, až odejdu. Zbude Vám možná ten balíček dopisů, které jsem Vám psal, jestli jste je četla a schovala – Ty moje dopisy! Zdá se mi, že jsem tam psal hrozné, směšné hlouposti, – já už nevím, nevím. Já je psal v takové extázi vždycky a v opojení, v němž se myšlenky kontrolovati nemohou – já vůbec ani nemyslel, já jen cosi tak mlžně cítil a házel na papír – – Zdá se mi, že ty dopisy byly tuze ubohé – já už nevím.

Ted' už vzdal jsem se vší naděje něčeho ještě dosáhnout. Dřív – i po největších rozvratech jsem doufal, že jednou i Vy mne budete mít ráda; já myslel, že to musí být, protože tomu tak pevně věřím. Ale ted' – já

vím, že ničeho nedosáhnou, a proto také ničeho neztratím. Rezignuji docela – to je jediný prostředek, abych nezoufal. –

Nevím proč, ale tak neurčitě cítím, že jsem Vám hrozně směšný. Vy-
cítíl jsem – nevím z čeho, že i mému poslednímu dopisu jste se tak
upřímně smála. A to je to trpké, že nevím, proč to je. Pravda, sám znám
o sobě několik nepříliš lichotivých posudků, a to z úst dam: že nejsem
hezký; jako cihla červený; oči mám koňské; neumím prý se učesat; ob-
ličej mám přiblblý; jsem protivný; špatný společník; potrhlý; rapl; jsou
věci, které já sám o sobě nevím, ale které jistě na mne někdo nalezl;
a tohle, ptám se, tohle už stačí, abych byl navždycky odsouzen
k posměchu?

Možná, že příčinou toho jsou má ubohá psaní. Snad tam byly věci
hloupé – ale Vy nemyslíte na to, že jsou psány ve chvílích, kdy člověk
nemůže logicky myslet, že jsou psány v duševní zpllosti?

Čím jsem se Vám zprotivil nebo zhnusil? Víte Vy o mně nějakou
špatnost, něco, co byste mohla odsoudit? Víte něco, zač bych zasloužil
tvrdość?

Můj bože, Vy nechápete, jaká hrozná útrapa leží v nejistotě a po-
chybnosti. Když konec, tož konec – člověk musí dovést oželet všecko
v žití, ale v nejistotě je cosi horšího: stále člověk se žene do boje
a života, protože nevěří, že prohrál docela – a tak se žene k novým ra-
nám a zklamáním – vy nechápete, jak tragická je nejistota! Nikdy nena-
šel jsem jistoty, že jsem úplně zatracen od Vás, já doufal stále a opě-
tovně, – proto jsem tak trpěl k zešílení.

Vždycky jsem myslel, že nanovo dám se do toho boje; myslel jsem,
že Vám napíšu psaní, kde řeknu všecko a všecko, co ve mně vře, a že Vy
všecko to pochopíte a že mne pak budete muset mít ráda – a pak vzal
jsem pero, a co bylo ve mně tak mlhavě vyřčeno, snažil jsem se napsat,
ale vyjadřoval jsem se tak těžce a mlhovitě, že celek vypadl jako bez-
myslné blábolení. A doufal jsem nově, zoufale jsem čekal, až klesne na
mne Váš pohled, ale já čekal marně – a přece jsem se nemohl vzdát.
Teď konečně rezignuji, vím, že už je pozdě, abych něco získal. Ale ani
teď nemám jistoty v ničem, tak jen tápu v hypotézách.

A tak teď odejdu – už sotva do té doby budu moci s Vámi mluvit. Odejdu v téže nejistotě, nevěda to, co jste mi až jednou v životě říci chtěla. Budu trpět mnoho, já to vím, hrozně se mi bude stýskat a dlouho budu trpět, než docela zapomenu. Vy budete mi pouze kamennou modlou, o níž nevím ani jednoho pozitivního bodu. Nedovím se nikdy, co jste myslila o mně, a nedovím se o tom rozvratu, jež jste mi objasnit nechtěla, a nezvím, čím jsem Vám kdy byl – To je strašné, taková nejistota, – konec i odkopnutí by tak dlouho nebolelo!

Anielko, šetřete mne. Anielko, proč já se nikdy nesmím dovědět pravdu? V té nejistotě já nemohu odejít. Šetřete mne! Vy mne nesmíte odsoudit; jednou jsem hoden důvěry. Anielko, já dosud žebral za všechno s pokorou psa, ale dnes žádám. Vy nesmíte být tak krutá, když víte, jak já Vás mám rád. Odmítnete-li mou žádost, zhřešíte na mně příliš, a Vy nesmíte to udělat kvůli mé lásce. To by bylo surové a hrozné, kdybyste mi neudělala to, co mi může ušetřit mnoho boje a co Vás nestojí nic. Vždyť ničím jsem Vám se neopovážil ublížit – proč Vy byste nemohla něco udělat pro mne?

Anielko, poskytněte mi pozitivní bod, poskytněte mi jistotu. Já ji potřebuji k životu, nechtějte Vy mne předem zabít. Ne, já ani nemohu myslit, že byste mi to málo odepřela, Vy, kterou mám rád a která ví, co to pro mne bude znamenat. To by bylo něco strašného, to by křičelo proti Vám, to by rozráželo nebe. To by nebyl hřích, ale zločin.

Anielko, dejte mi jistotu, abych se tak netrápil. Buďte Vy jednou upřímná. Napište mi všechno a všechno a nezatajte mi nic, já po takovém životě dovedu vydržet i takové rány. Řekněte mi to, co až jednou v žití jste mi chtěla říci. Ale nebudete mi to moci říci pak; my už se nepotkáme snad nikdy, já budu daleko a daleko, a budu se bát, abych potkal zklamanou pohádku ze svého šestnáctého roku – pak by už bylo příliš pozdě.

– Anielko, šetřete mne, neubíjejte mne. Já si Vás odnesu do žití jako madonku, budete mi vždycky krásnou vzpomínkou. Jen jednou ale mějte se mnou útrpnost, nehleďte na to, že jsem komický a protivný. Jen

jednou, Anielko, vždyť je to posledně, co od Vás něco žádám. Jen jednou, Anielko, a naposled – a Vy byste mi to dovedla odepřít?

K. Č.

[Kolem 26. července 1905]

Tož přece, slečno Anielko, dočkal jsem se odpovědi – – Hled'te, to jsem už dávno žádal od Vás, takovou upřímnost, už tak dávno jsem o ni žebрал. Ted' je už skoro příliš pozdě, když už mne ta nejistota tolik vysála síly.

Já vám děkuji, Anielko, za upřímnost. Vždyť já jsem dávno věděl, že Vy mne ani nemůžete mít ráda – na to musí být jiné podmínky, docela jiný člověk. Ale co já jsem chtěl? Mělo to být vlastně přátelství, ano... přátelství by to bylo, a to mi mělo prohrát ten ubohý život. Vždyť já jsem více snad nežádal? Nu – nedopřál mi toho osud, Anielko; Vy nejste tím vinna.

Vy nejste vinna ničím, to já – to já – – já sám jsem se bičoval, ale ne Vy – – Vás já nikdy nesmím a nedovedu proklínat za to hrozné jaro, které jsem stěží přečkal, Vás já nesmím vinit ze svého neštěstí.

Anielko, děkuji Vám za upřímnost. Vy píšete, že Vám nejsem protivný – ani směšný... A přece – – se svou hranatou hlavou a rozčuchanou, vyjevenýma očima, s rudou tváří a negerskými rety a nahnutou šíjí atd. – působím – – jak já příliš dobře vím – – dojemem skoro trapným a ubohým – – A Vy přece dovedete mít ke mně sympatie – – a já jsem tomu rád – – Ale milovat mne – – toho byste přeci nedovedla, ne a ne – – Anielko, bozi vědí, kdybych se vrátil k Vám tak jednou krásný, elegantní, zábavný i duchaplný – –, zda byste mne mohla pak mít ráda?

Ale ne, já už ted' rezignuji; ted' už na Vás jen krásně vzpomínám.

Anielko, opětovně Vám děkuju za upřímnost. Vy nechcete, abych Vám dále psal, – – ale proč? proč? Vždyť snad tušíte, že mi to tvoří jediné světlejší chvílky, kdy se Vám mohu vypovědit, – – nu, ne, nebudu Vám už psát. Vy tomu nechcete. Snad nějaký čas snesu tu – – samotu duše. Nebudu psát – –, už ne.

Ando, jak já si teď na Vás vzpomenu – – jak teď daleko od domova mezi cizími lidmi s cizí řečí i smýšlením bydlíte, – – mně se stýská po Vás, – že ani Vy, ani Vy nemůžete žít krásně, delikátně, – lituji Vás.

Vidíte, ani jsem Vás neviděl, abych se mohl rozloučit s Vaší tvář. A bolí to, Anielko. A tady, tady je mi hrozně pusto, já hniju nečinně – – mně se takový život hnusí docela.

Co mi ještě zbývá psát? Snad chápete, Ando, dosah mé lásky, a snad chápete, co Vy jste pro mne znamenala. Nu, nevidím Vás už snad nikdy. Zachovejte mne v dobré vzpomínce, Anielko, neboť aspoň před Vámi jsem si zachoval čistý štít.

Pokládejte mne jen za ubohého blázínka, za fantastu hochu beze stínu hrdosti vůči Vám, které se pokořoval a podlézal, protože míval Vás tak neobyčejně rád. Ando, s takovou láskou se snad už nikdy nesejdete, jakou jsem Vám nabízel.

Píšu Vám to všechno proto, abyste aspoň v den Vašich jmenin na mne vzpomněla. A pak už hleďte zapomenout – já nemohu.

Ando, mně je líto, mně je hrozně líto té krásné, nedosněné pohádky, která se mi nemohla uskutečnit, – – pohádka o tom, že Vy mne taky budete mít ráda a že mi „řeknete jen: ‚Můj vítězi‘, a moji hlavu že vezmete znenadání a budete tisknout bílou útlou dlaní a budete líbat dlouze, bez mezí“, víte, jak jsem Vám psal za mlhavého počátku jara, když jsem Vám začínal věnovat tu svou ubohou krásnou lásku – –

Když jsem byl teď posledně v Hradci, chtěl jsem s Vámi ještě jednou mluvit. Ale nedošlo k tomu, a já jsem se zbytečně těšil. Já se vůbec vždycky zbytečně těším.

A zdá se mi, – že je to snad dobře, že jsme se nesešli. Vás by můj dnešní život nezajímal. Nic pěkného bych Vám říci nemohl. Neboť mám nyní časy šeredné a smutné. A mně – bůhví, jak by mně po tom hovoru zase bylo!

Nu, aspoň jsem Vás viděl. Zdá se mi, že jste se změnila. Viděl jsem teď na Vás mnoho nového. Ten Váš obraz, jak si ho tak trochu pamatuji, je snad poslední. Pochybuji, že se ještě uvidíme. Viděl jsem Vás snad posledně. A teď půjdem zase dál životem, každý svou cestou. My jsme se nesešli.

Když jsem chtěl s Vámi mluvit, chtěl jsem Vám říci to: Já (který jsem Vám nebyl ničím) jsem Vám nechal po sobě poslední památku, ty šeredné verše na stránce poslední. Vy, jež jste mi kdysi byla Anielkou a vším, Vy mi nechte také jednu památku, jež by člověka jednou příjemně upomenula na ty hezké doby, kdy byl – lepší. To jsem chtěl říci.

To je tedy má poslední žádost. Snad dovedete pochopit, co mi ji diktuje. A kvůli tomu, slečno Anielko, kvůli tomu – chcete mi to udělat? Pro Vás je to tak málo a pro mne to tolik mnoho znamená – – bůhví, slečno, nemohla byste být dobrá, kdybyste mi to odepřela!

Je to poslední žádost v posledním psaní – – slečno, jak známo, posledního dne se delinkventovi⁵⁷ dovolují poslední žádosti, a vyplní se.

Nemám více, co bych řekl. Musíte odpustit, slečno, této mé poslední hlouposti. Ted' čekám (– já bláhový čekám –) pár řádek bílé ruky – na

⁵⁷ Delinkvent – dříve užívaná podoba slova delikvent, provinilec. Pozn. red.

památku. Člověk má rád takovou vzpomínku – je to jako uschlý květ ve staré knize, kterou jsme rádi čítali, pokud květy mohly vzkvést.

A člověk nad tou památkou proběhne v duši ten celý bílý, květinový román, kde tolik miloval a dovedl milovat, kdy byl tolik nešťasten a tolik šťasten – slečno, já prosím, pošlete mi tu památku!

K. Č.

Augustinská ul. 5, příz.

Tož zase se ozývám, z té velké dálky, z veleměsta, co je mi teď pravou cizinou. Ah, nedivte se, že Vám píšu; vždyť já teď tolik musím vzpomínat na ten svůj bývalý život v Hradci, a v tom jste Vy přece znamenala příliš mnoho, než abych na Vás mohl nevzpomínati.

Ten můj bývalý život – Hled'te na něj Vy zapomenout, když já nemohu. Bylo v něm tolik mnoho hloupostí, které mi teď připadají trapné, bylo v něm příliš mnoho, čeho teď nerad vzpomínám. Vždyť Vy nejlíp víte, jaký jsem to byl hoch, – ale teď už promiňte: já byl tenkrát „unzurechnungsfähig“, byl jsem neschopný zodpovídat se za své činy. Ztřeštěně hnal jsem se do hloupých kousků, bez rozvahy řtil jsem se do zbytečných bojů, – vid'te, bylo to cosi jako křížové výpravy srdce – Z těch lidí, kteří se mi teď v Hradci smějí, Vy jediná jste oprávněná smát se mi.

Bah, je to dobře, že už ten čas přešel. Byla to má největší epopej (– třeba hloupá –) a využil jsem ji plně, třeba ne bez ran.

Ted', věřte mi, teď už jsem rozumný, totiž skoro rozumný. Změnil jsem se docela – jenže nevím, zda k svému prospěchu. Jsem teď střízlivější, chladnější a také mnohem starší. Nechal jsem za sebou celý ten bývalý život a teď, když se na něj z té velké dálky dívám, bůhví, krásy na něm nevidím.

A můj dnešní život – V tom je mnoho smutného. Stojím tady sám a sám, ve velkém, šeredném městě, v němž není pro mne ani jednoho přítele. Izoloval jsem se od světa a života a zahrabán ve své světničce, vrčím na všechny. Je to zvláštní pocit, být takhle samotářem, nemít skoro s kým mluvit a stát sám mimo všechny život, bez nějaké teplé duše přitulené – To je život, který člověka zuceluje – a také zatvrzuje.

Konečně, když už jsem všechny iluze za sebou nechal, dovedu se už takovým žitím probíjet. Nestarám se, co přijde, v přítomnosti není žád-

ná krása a v tom žití za mnou je jí příliš málo – ale přece dovedu tak žít – aspoň bez zoufání a s klidem.

Ostatně, co zbývá člověku, je-li přetížen prací na celé dny a noci, takž mu zůstává tuze málo času, aby přemýšlel sám o sobě?

Ted' prožívám ten studený život bez stýskání – vždyť mám svoji práci. Mám své knihy, o kterých chci psát, a mám nešťastné pole studentské, jež bych rád zúrodnil. Nesmějte se mi pro tu mesiášskou ideu. Vždyť na tom ubohém, zanedbaném poli je tolik bodláků a kamení, že už ten, kdo o nich řekne, vykoná velikou práci. Já tolik věřím, že ještě přijdou lidé pracovníci, kteří tu ohromnou práci, zúrodnit takový úhor, podniknou – a provedou.

Tož pracuju ted' já o té bídě a ubohosti, píšu o ní krotké studie, jež by měly bořit – a to je má práce. Věřte, je v ní pro mne veliká útěcha, je v ní moje jediné životní teplo. Když člověk pracuje s láskou a nadšením, je to jediná náhrada za štěstí.

Nu – a tak já ted' žiju: bez lásky a přátelství, bez štěstí a krásy, ale klidně. A když se ohlížím zpět, na ty minulé časy, ohlížím se ne se smíchem, ale s trpkou rozumností člověka, který zmoudřel právě těmi přešlými zkušenostmi.

Co mi zbývá ještě dodat? Nu, vzpomínám často na ten Hradec a na všecko, a vidím přece, že ty doby, co v nich bylo tak příliš málo krásy, byly snad ty nejkrásnější – Protože to byly doby mládí.

A musím doznati, že přece jen radši bych se vrátil zpátky do těch časů, do těch časů naivních a směšných, ale skutečně mladých. S láskou sleduju všecko, co mi je reminiscencí na lepší stránky mojí minulosti, – zdá se mi, že to je prohráno jakýmsi teplem.

Ale, slečno, chcete-li, pište mi; pište mi ne jako tomu nebezpečnému, bláznivému hochu v minulosti, ale jako příteli ve veliké dálce, jako člověku, jenž s láskou loví ty lepší reminiscence, jež minulost poněkud prozařují.

Pište mi, chcete-li. Snad víte ještě, co mne kdysi tak zajímávalo. Snad Vám ještě docela nevyšlo z paměti, že jste mi kdysi napsala, že se ke mně obrátíte, budete-li mne nějak potřebovati. A snad jste už dovedla zapo-

menout, jak často – dotěrně možná – jsem Vás kdysi prosíval o psaní, jen o malé psaníčko – – Ah, nechte to už, zanechte to zahrabáno!

Přece jsem ještě nedovedl tak ztupnouti, abych já nechal svou epopej bez vzpomínky. Z té ubohé minulosti, kterou teď musím zatracovat, saju ještě své jediné teplo. Chtěla byste mi tu minulost snad více prohrát?

K. Č.

Brno,
Augustinská ul. č. 3
přízemí, dv. 3.

Stanislavu Kostkovi Neumannovi

(565)

V Praze, dne 29. XII. 1912

Velectěný pane redaktore,

dovolujeme si Vás zváti do literární záležitosti, která ježto není ještě realizována, musí pro tento čas zůstat zcela mezi několika osobami.

Několik autorů vědomých určité vzájemné směrové příslušnosti hodlá na podzim roku 1914 vydat almanach moderní poezie (asi skrze nakladatele); to jest ne antologii, nýbrž ročenku, která by pak mohla vycházet pravidelně. Budou to páni dr. Theer, dr. Fischer, Wojkowicz, snad dr. Arne Novák, dále St. Hanuš, Kodíček z Přehledu a my. Jménem těchto dovolujeme si Vás zváti k účastenství na almanachu.

Je Vám snad zřejmo, že výběr, jenž určuje toto seskupení, není nahodilý. Je to především sejít se autorů zásadně neoficiálních a stojících mimo družinu Šaldovu, Moderní revui atd; dále autorů mladých, přičemž počátek je dlužno vzít u iniciátorů mladé poezie, jako jste Vy; a konečně autorů určitého duševního směru, k němuž dovolujeme si počítati Vás.

Tento směr je ovšem těžko ostře vyznačit, neboť lze jej spíše cítit. Prozatím není to žádný „ismus“; jsou to snahy o volný verš, o moderní koncepci poezie, o volnou a neklasickou krásu. Je to směr, který u Vás byl krásně a jasně vysloven v básních, jež jsme Vám upřímně chválili, jako Pytláci, Složil jsem vesla, Dubisko padlo atd., ve Vašich básních, jež mají silný a přirozený výdech uvolněného verše a svobodného ducha.

Autoři zúčastníci se almanachu podají v něm pokud možno nejzásadnější a nejosobnější své přitakání k tomuto cítěnému a vnitřnému

směru, který jistě není jednou školou nebo formulovatelným předpisem, nýbrž osobním a liberálním sejitím se lidí podobně naladěných.

Těšíme se, že naše pozvání přijmete tak upřímně, jak Vám je podáváme. Jistě Vy patříte nepoměrně více k mladé poezii než lidé mnohem mladší než Vy; zdá se nám, že almanach moderní poezie bez Vás byl by vždy neúplný. – Věc ovšem zatím nespěchá; budete-li si přát, napíšeme Vám všechny bližší podrobnosti, až celý podnik bude mít určitější ráz; máme plné naděje, že věc bude mít neobyčejný úspěch; zdá se, že o velkém mravním dosahu nelze ani pochybovat. Kdybyste byl v Praze, cítil byste, že něčeho takového je právě v přítomném okamžiku tak naléhavě zapotřebí jako nikdy v předchozích letech. Umělecký měsíčník nesplnil očekávání, že stane se novou centralizací mladé poezie; Šaldova družina usychá ve svém vlastním klasicizujícím a romantizujícím kádru a nemá lidí skutečně mladých; o Moderní revui lze říci totéž a Lumír je příliš neutrální, než aby měl potřebné pozitivní ražení. Tak nové seskupení v almanachu bude něčím překvapujícím a doufám i silným. Samy hlavní básnické osobnosti v něm mohou udělat z něj něco vzácného; avšak k tomu přistupuje ještě směrový ráz, jenž učiní z něj více než sbírku dobrých věcí.

Nyní budeme očekávatí Vaši odpověď s největší nadějí, že bude kladná. Vše další Vám pak napíšeme a budeme o tom jistě moci s Vámi mluvit v Bílovicích. Těšíme se již velice na uskutečnění tohoto almanachu a jeho dobrý výsledek. Prosíme jen, abyste zatím tuto věc nedal nikomu vědět.

S projevem dokonalé úcty

bratři Čapkové

Praha III, Říční ul. 11.

N. B. Bude snad také možnost vydat později antologii překladů z moderních básníků od více překladatelů. Podaří-li se najít na to nakladatele, zúčastnil byste se, prosím, svými překlady z Rimbauda

a Verhaerena? Ovšem tento podnik spěchá nyní ještě méně než almanach. Almanach vyjde jistě, kdežto s tou antologií je dosud málo jistoty.

B. Č.

Velevážený pane,

pánové Theer a Fischer beze všeho účastní se lyrické konkurence; proto tak činím i já, jelikož byl jsem právě nyní zván, a račte tak beze všeho učinit i Vy, ačkoliv jedná se patrně jen o knihkupecký podnik. Bylo mi dopsáno, abych jako čtvrtého člena jury volil F. X. Šaldu; jiní jsou pro Arne Nováka, myslím konečně, že na této volbě mnoho nezáleží. – Kniha G. Apollinaira *L'Enchanteur pourrissant*⁵⁸ vyšla u Kahnweilera a stojí tuším 30 fr. Zdá se mi, že vyšla ve dvojí ceně, podle papíru. Adresa Kahnweilerova: Gallerie K., Paris, Rue Vignon. Ceník jeho publikací nemáme, ale obdržíte jej přímo od něho nebo skrze knihkupce.

Vaše báseň se nám velice líbila; má krásné vlastnosti básní, které jsme Vám již chválili minulého roku. Odvážností a prudkostí formy budete jistě předčiti mnohé z pražských a mladších. Je to báseň skutečně mladistvá a neobyčejně potěšila i ostatní pány z Almanachu, kterým jsme ji na schůzce předložili. Jste žádán, abyste zaslal ještě další takové básně; pro Almanach bylo by dobře, abyste dal aspoň dvě nebo tři delší básně. My připojujeme se zvláště k žádosti ostatních pánů a prosíme Vás, abyste dal do Almanachu více básní než jen jednu; bylo by škoda, abyste tam nezaujal takového místa, jakého Vaše poezie zasluhuje. Více básní bude mít také pan Theer, kdežto my mladší budeme zastoupeni každý asi jednou lyrikou.

Na poslední schůzce byly obrázky, jak jsme předvíдали, odmítnuty. Odmítnuta byla i obálka arch. Hofmana, ježto páni literáti báli se kubistického rázu, jež by mohla knížka výtvarnickou částí obdržet. Proto zůstává pro tentokráte na obvyklé u nás nesoučinnosti různých branží

⁵⁸ Román *Zahnívající kouzelník* (1909). Pozn. red.

umění. Váš poslední dopis nás velice potěšil pěkným způsobem, kterým se stavíte vůči mladému umění; mladí členové Almanachu, páni Štěpán (hudebník), Kodíček (redaktor Scény) a Hanuš (druhdy v Moderní revui) zaujímali totéž kladné stanovisko k přibrání výtvarné části do Almanachu. Namítalo se však, že by moderní malířství svou mimořádnou nápadností oslabovalo verše a že vůbec básně nemají nic společného s obrazy atd. Krátce, věc, jež byla naší první myšlenkou (neboť mysleli jsme původně na výtvarný almanach), odpadla, nebo správněji byla odložena na příští léta existence Almanachu.

Náklad Almanachu není ještě stanoven; nakladatelství převzal pan Milan Svoboda, ale za eventuální deficit spoluručí zde přítomní pachatelé Almanachu (nikoliv přesporní, neboť ti za ni nemohou). Krom spolupracovníků, které jsme Vám uvedli, nemá býti letos přizván nikdo.

Těšíme se, že se s Vámi sejdeme v Bílovicích; do té doby snad splníte naši žádost a pošlete ještě nové básně; lhůta je během června.

Děkujeme zatím za Střevlíky a těšíme se na další.

V dokonalé úctě

bratři Čapkové

(567)

Trenčianské Teplice, 22. srpna 1913

Velevážený pane a příteli,

Váš Cirkus je rozhodně očekáván (dr. Fischer jej chválí jistě upřímně); Dub byl uvítán s velkou radostí; Fischer mi právě píše, abychom rozhodně hleděli od Vás Cirkus vymoci. Připomínáme Vám tedy Váš slib a prosíme Vás, abyste nám Cirkus poslal už na naši pražskou adresu (Praha III, Říční 11).

Prosíme Vás snažně o něj, víte, že nám na něm záleží. – Příště více.

Pozdrav bratři Čapkové

Počítáme na Cirkus zcela určitě, račte nám jej zaslat co nejdříve. Vám plně oddaní Čapci

(568)

V Praze, dne 1. září 1913

Velectěný pane a příteli!

Zdá se, že s Almanachem nastávají důležité změny. A sice, Milan Svoboda sděluje, že nebude Almanach tisknout, budou-li tam Špálovy kresby, – přesto, že bylo to usnešeno a že Svoboda nemá do toho co mluvit. My mladí dosti těžce nesem, že bylo pro tento rok nutno ustoupiti s obrázky; ale aby tam na nátlak Svobody nebylo vůbec nic výtvarného, aby to byla jen způsobná a opatrnická sbírka veršů, k tomu vůbec svolit nechceme, a proto jsme ohlásili, že bez Špálova kalendária k Almanachu nepřistupujeme, takže by tím Almanach byl vůbec zne-možněn. Proto dnes ohlašuje dr. Fischer panu Svobodovi, že trvá-li na svém justamentu, Almanach u něho vydán nebude. Zdá se, že Milan Svoboda (který asi jedná podle rady toho Béma) svůj justament neod-volá, takže stojíme pravděpodobně před nutností nalézt pro Almanach nového nakladatele.

Podle předběžné dohody s dr. Fischerem obracíme se na Vás, zda byste v této eventualitě nebyl Vy ochoten Almanach vydat, jakožto vy-davatel Června. Podmínky jsou naprosto přijatelné: Případný deficit byl by uhrazen stejným dílem všemi účastníky Almanachu; a ježto těch-to je kolem desíti, byla by kvóta na každého zcela malá, takže dohro-mady riziko pro všechny je nepatrné. – Dále domnívám se, že eventu-ální zisk byl by Váš. – Ježto je možné, že by Vám tiskárna nedala pololetní úvěr, spoluručili bychom všichni tak, abyste úvěr dostal. Zvláštní redakce nebylo by už vůbec třeba, ježto všechny vyžádané příspěvky jsou už pohromadě a pořad je určen, s Vaším Dubem nebo Cirkusem na prvním místě. Brunner je přichystán k obálce, materiál je pohotově, takže Almanach mohl by do měsíce vyjít.

Prosím Vás, abyste mi telegraficky sdělil své „ano“ nebo „ne“, protože ve středu večer v 10 hodin je schůze v kavárně Štěpán, kam bych rád přinesl návrh už hotový. Byli bychom mnohem raději, kdybyste Almanach vydal Vy než Svoboda. Vyjde-li Almanach příštím rokem znovu, ať je to s výtvarníky; a Svoboda jistě by dělal nové obtíže, rovněž nakladatel – obchodník, kdežto Vaše blahovůle dává nám naději, že by se tato morální spolupráce literátů a výtvarníků, po které toužíme, jistě uskutečnila.

Zatím jsme prohlásili i Vaším jménem, že si přejete Špálovo kalendárium; s námi je solidární Kodíček a trvám i Hanuš. Pro nás všechny bylo by skutečnou radostí, kdyby Almanach vyšel u Vás. Váš futuristický fejeton, jež jsme přátelům rozeslali, způsobil, že se cítí mnohem bližší Vám než komukoliv jinému. – Kdybyste snad ve věci Almanachu přijel do Prahy, prosíme, abyste byl naším hostem. – Děkujeme za Cirkus, líbil se nám neobyčejně; myslíme, že je nejlepší z básní, které jste nám dal, nejsytější a nejhrubší. Budeme si přát, aby byl úvodní básní Almanachu. – Prosím Vás, telegrafujte nám tedy své rozhodnutí: doufáme, že bude kladné, ježto skutečně je to bez rizika a bude to vskutku pěkná a důležitá realizace.

Se srdečným pozdravem
Vám plně oddaní

bratři Čapkové

[15. září 1913]

Velevážený příteli,

jak už víte, věci s Almanachem stojí velmi dobře. Dělnická tiskárna podala vskutku nízký rozpočet (64 K za 500 × 1 arch cicerem a s brožováním), tisknout už se začalo, takže co nevidět dostanete korektury, a začátkem měsíce Almanach vyjde. Arch. Hofman napsal pěkný a moudrý článek o moderním umění výtvarném, takže přece jen nebudou literáti stát jako extra výkvět mimo ostatní novou práci. Mohu Vám snad jménem všech mladých poděkovati za Vaše fejetony, kterými fedrujete mladou věc nejúčinněji ze všech. Získal jste si tím tolik přátelství, že malíř Nejedlý (druhdy slavíčkovec, šikovný, a nyní vášnivý kubista) hodlá Vám snad poslati obrázek s dopisem, jehož se pak prosím nelekněte; nebude asi tuze rozumný, ale je dobře myšlen. Ovšem nevím jistě, udělá-li to; ale je to hodný veliký hoch, který by se Vám osobně líbil. Mladí tady v Praze přáli by si Vás vidět; skoro nikdo z nich Vás nikdy neviděl a nedovedou si Vás představit; přijed'te někdy do Prahy, aby Vás poznali. Kodíček bude Vás žádat, abyste napsal něco do Scény, co je Vám libo; tam platí vskutku slušně. – Doufám, že četl jste již Medkův článek v Moderní revui a mou odpověď na něj v Přehledu. A nyní zase na mne podnikl Šalda náramný výpad v České kultuře, který Vás jistě bude zajímat. Skoro se zdá, že tyto dvě polemiky ukazují jakési oddělení mladých od starší generace; vždyť pro nás mladé není valného rozdílu mezi Moderní revuí a Českou kulturou. Ted' se poměry vyjasňují a Almanach vyjde zrovna včas, aby pozitivně zužitkoval to roztrěsení, které těmi srážkami nastává. Jak vidět, mezi mladými a starými ted' nastává boj (vždyť Medek patří k starým). – K Vám se Medek choval neslušně; nejdříve dolízá, a pak se spouští proti Vám, třebaže způsobem opatrným. Přesto je to drzé, a drzé je, jak chtěl všechny mladé pomlouvat a pošpinit, a to jistě neprávem; zrovna mladí po téhle strán-

ce literárních intrik jsou náramně čistí proti dřívějšíku. – Šalda, ten to proti mně nabral z docela jiné strany, vehementně, skoro příliš vášnivě, že to až překvapuje; přitom docela špatně a nesprávně karikuje mé názory a nechce vědět o tom, že zrovna můj přední umělecký interest je formální, jak jsem už kolikrát psal. Myslím, že mu odpovím daleko krutěji než Medkovi. – Je dost zvláštní, že dr. Fischer, který by přece s každým rád dobře vyšel, je teď tak odvážný a má radost z těchto konfliktů, ježto prý jen poslouží, a to způsobem co nejvýhodnějším, myšlenice Almanachu. – Zdá se, že bude nás vůbec očekávat velká práce na různých stranách. Můj bratr i já Vás prosíme, abyste laskavě napsal do 1. čísla Volných směrů slíbený článek. Je to vysoce nutné, neboť článek od Vás s Vaším krásným kladným hlediskem k modernímu výtvarnictví prospěje mladým co nejvíce. Bylo by dobře, kdybyste poslal ten článek už brzo. Jsem žádán, abych napsal článek o české literatuře do francouzské revue *La vie des lettres*; použiju té příležitosti a rozepíšu se i o českém výtvarnictví. Mimoto naskytá se mi právě příležitost k realizaci daleko důležitější, věc je ale dosud příliš nejistá, než abych o ní mohl mluvit. Krátce auspice⁵⁹ jsou teď příznivé a Váš optimismus posiluje důvěru mladých v nastávající kampaň.

Budeme Vám zase brzo psát a těšíme se, že nám dáte nějaké zprávy o sobě.

V úctě a dokonalém přátelství
Vám srdečně oddaný

K. Čapek

⁵⁹ Vyhledky do budoucnosti. Pozn. red.

[25. září 1913]

Velevážený pane a příteli,

připisuji jen tolik, že snad nebudete se mrzeti, nebude-li u Vašich básní zachován pořad chronologický, ježto 1. Vaše básně, jakož i ostatních, budou rozptýleny po celé knížce. 2. Musíte být napřed, ježto jste doyen mladé generace. 3. Střevlíci v úvodu knihy by dělali snad dojem „épater le bourgeois“⁶⁰. Doufám opravdu, že rozdělení, jak o něm psal bratr, Vám nebude proti mysli, oč Vás oba prosíme. – S nechutí četl jsem, jak Umělecký měsíčník chce Váš „futuristický fejeton“ omlouvat a zmírňovat. Ti lidé se bojí všeho mladého víc než staří; jsou neodvážní, kompromisní, hodní, dělají umírněné revolucionáře a pokrok v mezích zákona. To se mi daleko více líbí charakterní odpor vůči všemu modernímu umění vůbec než toto kompromisnictví a opírání se o rozumnou prostřednost. Zlatá střední cesta moderního umění! to nám tady nejméně schází. – S nepokojem jsme viděli, že jste minulý týden neměl fejeton; nejste snad nemocen? – Mou odpověď Šaldovi jste asi četl; bude následovat článek, ve kterém se vyrovnám se šaldovskými názory, ale i s jinými. – Navrhu dnes v Přehledu, aby Vás požádali o Besedu. Kodíček Vás už asi žádal o příspěvek. Pište nyní do Čech, je toho třeba. A vzpomeňte si na nás brzo nějakým dopisem.

Srdečně Vás pozdravuje
Vám oddaný

K. Čapek

(Po neděli Vám pošlem seznam jmen z Almanachu, abyste mohl napsat noticku.)

⁶⁰ Šokovat měšťáka. Pozn. red.

(571)

[29. září 1913]

Velevážený pane a příteli,

ježto Almanach má vyjít už tento pátek nebo nejdéle od pátku za týden, bylo by dobře, aby v Lidových novinách bylo předtím malé vřelé oznámení. Je Vám možno obstarati to? Máte-li v rukou poslední Přehled, najdete tam všechna data; pro každý případ je opakuji: cena 2 K, komise Přehledu (Praha II, Ječná 5), úprava V. H. Brunner, 4 obrázky V. Špála, básně, prózy a články: J. Čapek, K. Čapek, Ot. Fischer, Stan. Hanuš, Vlastislav Hofman, Jos. Kodíček, K. St. Neumann, Arne Novák, V. Štěpán, O. Theer, Jan z Wojkowicz. – Bylo by velmi dobře, kdyby v LN to ohlášení bylo; je už v Národních listech, Právu lidu a Přehledu, a bude ještě v Samostatnosti a Čase, – budou-li redakce ochotny. – Nevím, nebude-li Vás mrzeti, že autorské exempláře nejsou, jak jsme se na tom usnesli, proto, aby se Almanach vskutku prodával a kryl. Rozumí se ovšem, že jeden autorský exemplář bude Vám ihned poslán. Jsme ovšem trochu špinaví, jak je v našich poměrech přirozeno. – Špála Vám posílá obrázky. Těšíme se velice na Vaše psaní.

Se srdečným pozdravem
Vaši

Čapci

[3. října 1913]

Vážený náš pane a příteli!

Váš rukopis už přišel a musím Vám za něj co nejsrdečněji poděkovat. Nejdřív za to, že to mám právě v nejlepší čas a že už nemusím mít s prvním číslem starosti. Pak Vám děkuju také za to, že nám všem mluvíte ze srdce; v Čechách se pod vlivem špatných nápadů v kritice zakořenilo tolik nesmyslů o umění, umělcích atd., omyly, které právě v našich českých poměrech napáchaly mnoho zla a způsobily, že se lidé už ani nedovedou na umění přímo a správně podívat. Jsem moc rád, že mám od Vás takový článek; ten udělá u nás dobře. Už hlavně proto, že všechno umění (i to, kterému lidi ještě nemohou zvyknout) je tu položeno do prostého a přirozeného lidského dosahu a daleko od lepenkových a vyzlacených oltářů, které nastavěla estétská kritika. Moc se mi to líbilo, jak jste to napsal; je to zdravé a činné. – Také mladí Vás teď nejraději čtou a mají pro Vás tutéž přirozenou a rozumnou sympatii, kterou nacházejí ve Vašich člancích. To už teď není ta nafoukaná umělecká lechtivost a povyšování se, jako bylo dříve mezi umělci a kde přitom literáti nevěděli, co se jim má na malířství líbit, a kdy malíři nevěděli, že jsou také povinni cítit, co chce a je literatura, se kterou přítomně žili. Takhle je to přece jen radostnější pocit.

Článek dám teď sázet a korekturu dostanete na začátku příštího týdne. Honorář dám Vám poslat předem, od oka. Počítám také s tím, že budete ještě na Směry hodně pamatovat, ať už je to dopředu listu nebo do Kroniky.

Špála je hodný hoch a měl velkou radost z Vašeho psaní. Vůbec mladí Vás mají velice rádi; můžete vidět sám, jak málo je teď v Čechách literátů, ke kterým by mladí malíři mohli mít plnou důvěru a ve kterých by mohli nalézt trochu otevřenějšího citu.

[Josef Čapek]

A co se týče mne, jsem velmi rád, že rýpete ve svém článku do mánů Arne Novákových. Snad napíšu do prvního čísla Volných směrů článek proti tradicionalismu, to jest proti Novákovu článku; zdá se mi to nutné proto, aby bylo zcela jasně vidět, že my almanachovci naprosto nesouhlasíme s Novákem a nepatříme s ním dohromady. Myslím, že pan Novák tím chce zachraňovat Šaldu. Píšu teď proti Šaldovi a jako odpověď na jeho útok článek, který ho snad vyprovokuje k tomu, že odkryje svůj tradicionalismus a eklektismus. – Vůbec poměry se teď vyjasňují; posílám Vám přiloženě včerejší fejeton z Času od paní Buzkové, který je zajímavý aspoň tím, že se v něm projevuje opravdové pohnutí, které se kolem nás děje. Prosím Vás, vraťte mi příležitostně ten fejeton. – Almanach Vám pošleme hned po vyjití. Neměl by být ztotožňován s Přehledem, ježto Přehled vzal jej jen do komise, náklad je náš. Přehled dal nám podmínky vskutku ženerózní: procenta máme mu platit teprve z čistého zisku, ne z hrubého příjmu. Už se tam trousí přihlášky, myslím, že finančně dopadneme velmi dobře; o výtěžek se buď rozdělíme, nebo (což by bylo aspoň s částí zisku) uložíme jako rezervní fond pro příští Almanach. Kodíček vskutku hodlá udělat ze Scény středisko mladé literatury; ovšem upozorňuji Vás, že nyní Scéna má snad své poslední půlletí. Ale prozatím je to velmi dobré a prospěšné, užít Scény ku projevení našich názorů. Jmenovitě i proto, že má redaktora tak mladého a ne špatně známého. Mohu Vám ho srdečně doporučit. – Budeme Vám zase brzo psát a očekávat od Vás dopis.

Se srdečným pozdravem

K. Čapek

Vážený a milý pane,

doufám, že Almanach máte již v rukou a že nám brzo sdělíte, jaký na Vás dělá dojem. Je až tuze zřejmo, že by tam nepatřil dialog Novákův – s ostatními věcmi ať už se kritika namáhá, aby je dostala pod jednu střechu. Jsme celkem spokojeni. Víme, že úplná a skutečná vnitřní stejnorodost a čistota je nedosažitelná při nepatrném počtu lidí. Těším se, že i Váš dojem bude dobrý. –

Almanach se prodává čile, a to ještě ani nevyšly kritiky. Myslím, že bude brzo rozprodán a že budeme dobře kryti: celý náklad je asi 470 K, to bude uhrazeno 300 prodanými exempláři. Tak čekáme z toho profit.

Referáty nejsou ovšem dosud nikde; Dyk bude psát o Almanachu už v prvním čísle Lumíra. Těším se na to, co se bude psát, jistě víc hloupého než chytrého. Jmenovitě Šalda bude asi drtit mladé a velebit Theera, Fischera, Nováka. – Četl jste poslední Českou kulturu, první číslo nového ročníku? Je mi skoro celá věnována, je to komické. Šalda patrně se připravuje na velké hádání se mnou, ale já mu brzo zkazím radost. Proti Novákovu Podsvětí budu polemizovat ve Volných směrech. Váš poslední fejeton nás opět potěšil; škoda, že ty věci vycházejí na Moravě. Dostal jste už tuším dopis od dr. Gallase z Přehledu se žádostí, abyste přispíval do Besed nebo do Literatury Přehledu. Prosíme Vás, abyste to udělal (raději do Besed, ježto v Literatuře byste musel projít rukama dr. Nováka). Bylo by to na prospěch i Přehledu, i věcem, za které dovedete tak pěkně mluvit. Je škoda, abyste psal o literárních apod. věcech do deníku, který je poněkud odlehlý. Vedle toho v Přehledu byste byl blíž vedle nás ostatních: Almanach přece nestačí, aby byl společnou půdou nás mladých a Vás. Těším se velice, že politika nebude Vám tady překážkou a že budete Přehledu posílati časem kulturní fejjetony, jmenovitě takové, které by měly co nejživěji a nejvážněji působit. Konečně

Vy děláte politiku asi tak málo jako já, a proto skutečně nevěřím, že byste z důvodů politických nechtěl udělat věc tak dobrou. Prosíme Vás tedy o příspěvky pro Přehled.

Prosíme Vás, abyste nám brzo odpověděl a nezapomínal na své přátele ve Volných směrech, Přehledu i Scéně.

Se srdečným pozdravem
Vám vřele oddaní

bratři Čapkové

[Po 1. listopadu 1913]

Velevážený pane a příteli,

už dlouho jsme Vám nepsali o různých pražských věcech, které i Vás budou zajímat. Především Almanach jde doposud dobře na prodej, doufám dokonce, že budeme z něj mít profit, jež rozdělíme. Je to tím pěknější, že kritika (krom A. Veselého v Národních listech) doposud mu nijak zvlášť nepomohla; ne že by jej bagatelizovala, ale nedovedla v něm nalézt to, co z něj dělá událost skutečně pozoruhodnou a cennou. Měli jsme radost z Vašeho fejetonu o něm; byla to nejpříjemnější slova o něm napsaná. Zato mrzelo mne jednání Arne Nováka, který v Přehledu rozsekl Almanach na polovinu syntetickou, stylovou, krásnou (Theer, Fischer, Hanuš) a na polovinu naturalistickou, nehotovou a pustou (my a Kodíček). Minulou sobotu byl tu jakýsi banket pražských účastníků Almanachu; krom dobré večeře a mnoha pití byl jediným výsledkem přípitek na příští Almanach. Je skutečně nutno Almanach příštím rokem opakovat, ovšem nevíme dosud v jaké podobě. Rád bych, aby tam přibyl Taussig a hlavně obrázky; nevím ale, s jakým odporem se v tom setkáme. – Víte asi o polemice F. X. Šaldy proti mně. Věc je mi dost nepříjemná; kdybych mu měl odpovědět podle svého přesvědčení, musel bych mu napsat, že je pro mne kýčařem, že všechny jeho myšlenky, které znám, jsou špatné, mediokritní⁶¹, neplodné a mrtvé, a že nemá co se vnučovat do životního okruhu, ve kterém jsem já; ale víte, v tom by každý viděl jen bryslnost a temperamentnost mládence proti staršímu pánovi, ačkoli, bůhví, temperamentností jistě nehřeším. Takhle vlastně nemám Šaldovi co říct a mám se s ním hádat o nic, o hanebné kroucení argumentů, mám mu snad vracet nadávky etc. – jistě docela hloupá situace, do které ani nelze vkládat nějaké zá-

⁶¹ Prostřední, průměrný. Pozn. red.

sadní luštění otázek. Jinak Fuchs mne přetřásá ve Snaze, Horký ve Stopě atd. – mnoho zbytečných řečí vzhledem k nepatrnému profitu, jejíž mladá generace může u nás získat. Je trochu zmrazující, že když najdete někde nového básníka, je takový, jako by tu vůbec nebylo nějakého hnutí a jako by vůbec nešlo o nic nového. – Čeští kubisté snad budou pořádat výstavu v Berlíně. V zimě bude tu výstava francouzských kubistů s přednáškou A. Mercereaua, a chce tu také přednášet básník Arcos, ale v celé Praze nemohu nalézt spolek, který by jim přednášky uspořádal. Nenajdu-li nějaký spolek, obrátím se k německým studentům, ať je aspoň skandál. Bez skandálu se tu nic nepořídí. Dohromady mrzí mne víc věcí, než Vám mohu psát, a kdyby tu nebylo Vás a několika mladých, které mám rád a se kterými rád součiním, zalezl bych už docela do filozofie a nestaral se o nic. I výtvarnictví je neklidné, Nejedlý vystoupil z Mánesa, bratrovi pořád ve Volných směrech mírně, ale jistě svazují ruce, a tak není ani chvilku možno mít pokoj a sbírat své síly. – Těším se, že snad přece se odhodláte přijet na chvilku do Prahy anebo že nám aspoň brzo napíšete obšírné psaní.

Se srdečným pozdravem
Vám plně oddaný

K. Čapek

Děkuji za výstřižek z Vídeňského deníku.

[Po 21. listopadu 1913]

Vážený pane a příteli,

posíláme Vám současně časopis *Průlom*, kde je psána ošklivá a hloupá drzost proti Vám, a *Čas*, kde Vodák referuje o Almanachu způsobem podle mého mínění nejsympatičtějším z dosavadních kritik. (Páni doktoři Theer a Fischer jsou pochopitelně méně spokojeni, jmenovitě s prvním dílem Vodákovy kritiky.) Ten *Čas* račte nám pak laskavě vrátit, a *Průlom* si nechte na místo, kam patří. Do třetice pak račte si přečíst v Brně nové číslo *České kultury*, kde referuje o Almanachu básník Sova. Bude Vás snad zajímat, jak píše o mně a Kodíčkově, ale více Vás bude zajímat, jak píše o Vás, jak Vás tituluje „drahým básníkem“, ale přitom píše stále o *Votes for Women*⁶², a ne o věcech, které máte v Almanachu; cituje *Votes for Women*, aby tím diskreditoval Vaše věci v Almanachu, – způsob skutečně kuriózní, který se nedá nijak omluvit. Všimněte si dále, jak básník Sova chce odrazit Theera i Vás od Almanachu – v tom je něco, co se mně oškliví. A nikdo to neokřikne. Už těch perfidností stran Almanachu je hezká řádka. Ze všeho nejžalostnější ale jsou kritika Sovova, Fialova a Wintrova. – Charakteristická podrobnost: Byl jsem na počátku tohoto roku žádán, abych dovolil otištění své básně v *Lyrické ročence* Topičově. Zval mne písemně F. S. Procházka, věděl o tom Sova. Nyní shledávám, že jsem byl vynechán, aniž by se mně kdo omluvil. Tuším, že provedl to Šalda, kterého jsem dokonce sám volil (jakožto přece jen lepšího kritika než Sekanina e tutti quanti) do jury. – Je to, jako by byl někdo pozván ke stolu, a pak by pro něj nebylo místo. A Vy jste, nemýlím-li se, ročenku vítal. Mne v tom zaráží naprostá společenská surovost českých literátů, kterou nemaskovali dokonce ani omluvou. – Za těchto poměrů mají Theer a Fischer chuť napsati později

⁶² *Votes for Women* – báseň S. K. Neumanna. Pozn. red.

jakýsi doslov ke kritikám o Almanachu, kolektivně podepsaný, který by ukazoval mizérii a špatnou vůli kritiků Almanachu; tu chuť vzbudil hlavně Sova. Prosím, račte nám napsat, co byste soudil o tomto způsobu obrany nebo raději útoku. – Škoda, že nepíšete své fejetony v pravidelné dny. Ježto nechodíme do kavárny denně, bojíme se, že je někdy propaseme. – Vaše noticka ve Scéně vzbudila potěšení, škoda jen, že nemohla vyjít à tempo. – Jinak nevíme nic nového; výtvarné poměry v Mánesu jsou stále trudnější, a je pořád nejisto, nebudou-li mladí nuceni zase sáhnout k nějaké svépomoci. Polemiku se Šaldou jsem již ukončil, a jsem tomu rád; Šalda působí teď dojmem tak žalostným, že bych se styděl za nějakou kampaň proti němu. Vůbec poměry jsou teď tak nesolidní, že neponoukají člověka, aby se do nich nějak horlivě vkládal. Ale z vyššího stanoviska by právě teď k tomu byla chvíle trochu řídit a smejčit. Bohužel já na to nejsem a Kodíček je příliš mladý, než aby tuze nemyslel na sebe; Theer a Fischer, zasáhnou-li nějak do toho, udělají to opatrně a mírně, a Vy dobře nemůžete, když jste od toho daleko. A přece vlastně zrovna teď je chvíle, kdy by bylo na místě udělat prudký vír, ze kterého by se mohla vynořit opravdivá nová generace, přirozenější a početnější, než je celé nynější dost umělé a skrovné seskupení Almanachu. Ale zatím člověk čte u mladých (například v Časopise pokrokového studentstva), že je nutno Almanach odsoudit (slovy šaldovskými), že mládež je Šaldovi vděčná (za jeho vystoupení proti výstrelkům, proti teoriím, proti novým módám, proti mně etc...). Tak to posuďte sám, jak to vypadá. A výtvarnému umění je ještě hůř. – Těším se, že tentokrát nám skutečně odpovíte a dáte zase zprávy o sobě a že snad přijedete v lednu do Prahy na návštěvu výstavy kubistů.

Se srdečným pozdravem
Váš oddaný

K. Čapek

[Polovina prosince 1913]

Vážený pane a příteli,

prosím především, abyste mne omluvil, že neodpovím ještě okamžitě k diskusi o volném verši. Především je nyní ta stávka, a za druhé čekám ještě, neodpoví-li k diskusi dříve St. Hanuš, který se již dlouho chystá k článku o volném verši. Ostatně v každém případě hned po stávce budu o té otázce psát, aby neusnula; nevím ještě, zda do Scény nebo do Přehledu. Děkuji Vám za zájem, který máte o to, co mohu říci; mnoho nového to asi nebude. Necítím se oprávněn psát o volném verši docela technicky, formálně a programově; jak víte, dělám literaturu jen z „vedlejší možnosti“, nejsem básník, a proto se na mne nehodí psát o té věci tak volně a kladně, jako můžete Vy. – Děkuji Vám také za to, jak jste se mne ujal vůči jurorům Lyrické ročenky. Ovšem následek bude patrně ten, že bude-li někdo na Váš fejeton odpovídat, bude prostě dokazovat, jak tuze špatně píše, že je to pod úrovní Vyskočila atd. Což mi bude velice jedno; neboť svou radost jsem už měl, a sice z Vašeho přátelského a spravedlivého zakročení, jež pro mne platí nesrovnatelně víc než články, kterými mne poctívá Česká kultura. – Myslím, že Vás (jakož i mne) zamrzela Taussigova noticka ve Scéně. Je to ovšem nedopatření, věc je totiž ta: před nedávnem se Taussig pošťekal s Kodíčkem a ze zlosti a natruc (a také snad ze vzteku, že nebyl do Almanachu pozván) napsal a dal vysázet pro Scénu tu nešťastnou noticku. Kodíček ovšem hned prohlásil, že ji neotiskne, a Taussig ji vzal beze všeho zpátky. Ale tiskárna zapomněla ji rozházet, a tak se stalo, že když Kodíček odjel před vytištěním následujícího čísla do Berlína, se divnou náhodou tam ocitla. Taussiga to teď tuze mrzí a chce to snad v příštím čísle spravit, přesto věc je mrzutá a ukazuje, že se naprosto nelze na mladé lidi spolehnout, ani ne na ty nejmladší. Neboť i když Taussig tu noticku psal natruc, je charakteristické, že ji takhle napsal. Nejde mně snad

o to, že tam Almanach málo chválil, – já osobně jsem už zařízen na největší nadávání; ale největší z našich nepřátel tak Almanach nepodcenil jako Taussig. Nu, stalo se už, a Almanach se přesto prodá; ale je přesto charakteristické, jak málo poctivě se o Almanachu psalo. Nejpoctivější referát byl Vodákův a pak jeden, který jsem četl v rukopise a který nevím, zda vyjde v Moravskoslezské revui. Vyjde-li, doufám, že Vás potěší, ježto na něm poznáte, že je psán od hodného a poctivého člověka. –

Nového jinak bych věděl málo. Vaši Křídlovku jsme si schovali, pokládáme ji za velice dobrou (přes některé věci), za velice dobrou, ačkoliv jsme s tím míněním zůstali skoro sami. Nyní se těšíme na Vaše Zpěvy drátů. – Kdy vyjde Vaše kniha? Kdyby vyšla co nejdříve, přišla by a tempo, neboť naprosto není zastaralá. Nějaký úvod by však byl k ní myslím na místě, aspoň několik slov o Vašem dnešku. – Dnes je přece lyrika uprostřed zvýšeného zájmu; Vaše kniha by nemohla ani vyjít v lepší čas, než je dnes. Dnes je tak málo produktivních lyriků, že by Vaše nová kniha byla opravdu událostí. – Mám nyní psát článek o moderní české literatuře do francouzské revue La vie des lettres. Netěší mne to tuze, protože je to prekérní věc; nemohu přece stát s tělem a duší za lyrikou Almanachu, a o čem jiném psát? Pojmu to asi nějak v povšechnostech, snad i tak bude lze říci o české literatuře něco zajímavého, a přitom nebude se zdát omezena na žalostně malý počet básníků. – Jsem teď docela zaměstnán studiem filozofie; myslím, že už brzo začnou ze mne vylézat věci tak hrozně učené, že se mne zřeknete. Ale já se budu přesto na Vás těšit, že se s Vámi zase v létě sejdu. Můj bratr Vás co nejsrdečněji pozdravuje. Budu nyní čekat, že nám dáte zase zprávy o sobě,

a jsem Váš plně oddaný

K. Čapek

[Po 19. prosinci 1913]

Velevážený pane a příteli,

promiňte, že odpovídám jenom krátce; mám totiž bolení zubů, sedím zavázaný a nevím ani, jak bych si ulevil v té veliké netrpělivosti, která mne trápí. – Především musím Vám sdělit, že s velikou radostí napíši úvod k Vaší Knize lesů, přejete-li si to ode mne. Víím sice, že za to nadají mně, že si dovoluji psát úvody a orace, i Vám, že si to dáváte psát ode mne, ale přesto bych skutečně rád ten úvod napsal. Nejenom proto, že mám Vaše básně z Knihy lesů rád, nýbrž proto, že mám ještě raději Vaše nové básně. Vííte, že až k tomu sednu, budu hledět to co nejlépe napsat, jak o Vás, tak o různých jiných věcech, jako je básnění, Čechy, nové cesty, nové úkoly atd.; ale nevím, jestli to vůbec za něco stojí, co psávám v tomto smyslu. Krátce, nerozmyslíte-li si to jinak, napíši Vám úvod s opravdivou radostí. Už to bude špás, že to bude obrácený svět, kde velmi mladí píší úvody velmi zralým; ale mohu říci, že ať si Vás generace devadesátých let vindikuje jako jednoho ze svých, cítím Vás já jako jednoho z nás mladých, což mi velice usnadní můj úkol. Kdybych byl v rozpoložení aspoň trochu možnějším, napsal bych Vám, co asi tak bych sestavil do toho úvodu; zatím mi to snad odpustíte a uvěříte mé upřímné radosti z veliké pocty, kterou mi prokazujete tím, že se na mne s důvěrou obracíte.

Byl bych velice rád, kdybyste mi laskavě půjčil Vaše staré knížky; četl jsem je myslím všechny, ale tomu jsou už léta.

Mýlíte se v jednom, nezříkám se děláním veršů a jmenovitě ne proto, že bych snad byl rozladěn několika nepříjemnostmi, které mne opravdu málo žerou. Ale já skutečně nejsem básník než jen z dobré vůle a z neskromnosti; jsem tuze tlačěn k filozofii vnitřními okolnostmi, hlavně tvrdošíjností, která mne nutí dožvýkat, co jsem nakousl; jsem takový pedant, že docela z vnitřních pohnutek potřebuji nějaké plné

odbornosti. Ostatně má filozofie by byla asi estetika, a kdybych měl jen dva měsíce času, napsal bych o estetice knížku, která by Vám ukázala, že už jsem nevyléčitelně propadl Vám jistě nesnesitelné „odbornosti“. Ale i přitom snad udržím si tolik lásky a neúcty k literatuře, že se občas zase dopustím veršů stejně exemplárních a nepěkných, jako byly dosavadní.

Revui *La vie des lettres* si nepředplácejte, ten Beauduin je protivný panák, facilista, hugovec, člověk, který chce arivovat paroxystickou deklamací⁶³; ale ježto v jeho revui vycházejí zajímavé věci, napište, smím-li Vám radit, do některého fejetonu slova „*La vie des lettres*“ a „*Nicolas Beauduin*“, podškrtněte je modrou tužkou a pošlete je na adresu pana Beauduina s malým konvenčním říkáním. Pak budete dostávat celou revui zadarmo až do jejího zániku. Dostáváte ji dotud zdarma na mé upozornění; nazval jsem Vás „*collaborateur continu de Lidové noviny (le plus important journal de la Moravie)*“⁶⁴.

To, co Vám Šalda odpovídá stran *Lyrické ročenky*, mne obzvláště dojmá; píše-li, že on i Sova mají právo, aby se jim má báseň nelíbila, musím si vzpomenout, že když ta báseň vyšla, vzkázal mi Sova po svém praktikantovi dr. Thonovi, že se mu náramně líbí; týž Thon mi psal na jaře, že budu žádán do ročenky, – což nemohl přece vědět než od Sovy. Píše-li Šalda dále, že není to ze msty vůči mně, jelikož jury konala se před jeho polemikou se mnou, musím si zase vzpomenout, že ještě před rozhodnutím jury (už v červnu) Šalda na mne nadával s Fuchsem a už tenkrát chtěl proti mně něco napsat. A píše-li, že mne nebral do ročenky proto, že mám kde tisknout, mohlo mu napadnout, že v ročence jsou práce jen tištěné, tedy od autorů, kteří mají kde tisknout. Lhaní, lhaní, lhaní! A vsaďte se, že devadesát procent českých kulturních lidí nerozezná gaunerství takových polemik. Tuším, že nebudete dále polemizovat; víte, že pan Šalda se pak schová za svou nemoc a za své zásluhy, a Vy byste pak tady stál jako vrah. – Ostatně ve Francii jsou

⁶³ Vzbuzovat pozornost výbušným projevem. *Pozn. red.*

⁶⁴ Stálý spolupracovník LN (nejvýznamnějších moravských novin). *Pozn. red.*

poměry stejně ukrutné; stačilo, abych psal do Scény o Romainsovi, a můj francouzský přítel pan Mercereau mne za to zahrnuje výčtkami, které bych Vám rád dal číst; není v tom o nic méně nenávisti než třeba u nás.

Děkuji Vám za Vaše obšírné psaní a těším se, že brzo zase najdete volnou chvíli, abyste nám psal. Proč ještě nevycházejí Zpěvy drátů? – Neračte zapomenout na ty knihy (Satanova sláva etc..., Jsem rytíř..., Sen o zástupu...).

Vám plně oddaný

K. Čapek

O nakladateli ovšem naprosto nevíme,
ale budeme shánět informace.

[Leden 1914]

Vážený pane a příteli,

posílám Vám přiloženě tu předmluvu, a jsem ve veliké nejistotě, budete-li s ní spokojen. Neříkal jsem o ní nikomu, a nebude-li se Vám líbit, zůstane to mezi námi, že odpadla. Dbal jsem tuze o to, aby byla bez aplombu⁶⁵ a nijak se nevtírala, protože vím, že by Vám to nebylo milé; proto je krátká a snad trochu suchá. Uvažoval jsem o ní mnoho a hleděl jsem ji udělat tak dobře, jak jen dovedu; ale nemyslel jsem zprvu, že je to tak těžké, nesrovnatelně těžší než psát o téže knize dlouhý referát, protože tady jsou tak složité otázky taktu, skromnosti, zdrženlivosti, že opravdu nevím, rozluštil-li jsem je dobře. Pořád jsem musel mít na paměti, že kdybych se dopustil některé chyby, která tu ležela tuze nasnadě, odnesl byste si to především Vy a pak také já, ale Vám by to škodilo víc. Kdybych o Vás užil vřelejších slov, jež šly by mi ze srdce, kolik lidí dostalo by chuť odporovat jim a říkat o Vás věci nepříjemnější, než by říkali jinak! A takových nesnází bylo mnoho, myslím, že je znáte. – Dbal jsem hlavně toho, 1. znemožnit kritikům, aby se oháněli slovy „naturalismus“, „pohanský pěvec přírody“, „kladný milenec života“ a podobné věci, ze kterých by Vám i mně bylo špatně; 2. zdůraznit Vaše stálé vývojové napětí, které by jinak každý rád přehlédli; 3. vzít lidem z úst slova „naturalismus“, „impresionismus“ (– dnes se už říká „pustý impresionismus“), poezie „nesyntetická“, „hrubě přírodní“, „dojmová“ etc., – čímž by Vás rádi strčili jako retardéra za „idealistické, syntetické“ básníky jiné; 4. přiřknout Vás k mladým, ale tak, abyste tím neztrácel, aby se nemohlo mluvit o „heslech“, „programech“ etc.; 5. pokud možno nevzbudit proti Vám předsudek vykřikovanou moderností a nemírnostmi jiného druhu; 6. nutit lidi, aby Vás luštili z jistých hledisek, která jsem já

⁶⁵ L'aplomb (franc.) – sebedůvěra, rovnováha. *Pozn. red.*

nedopověděl, aby každý mohl mít radost, že přišel na něco, o čem jsem nevěděl. – Ale to neříkám proto, abych Vás naladil příznivě pro svou předmluvu, nýbrž abychom si o prázdninách (vezmete-li totiž tuto předmluvu) mohli podle vyšších kritik říci, jestli jsem vůbec aspoň jedné z těch propozicí dosáhl. Jinak ale jsem v každém okamžiku ochoten uvěřit, že ten úvod není k ničemu dobrý a že by bylo lépe netisknout ho. – Nepříjemnosti a zdržování v Mánesu jste si, vážený pane, zavinil trochu sám. Kdybyste nám byl včas řekl o svém úmyslu obrátit se na Mánes, byli bychom Vám nejen naléhavě radili být méně skromný ve věci honoráře, nýbrž také a hlavně vzít si k výzdobě buď arch. Hofmana, nebo Špálu. Neboť naši grafikové jsou nejen loudové, nýbrž pomalu nic nedovedou. Jak mi říká bratr, je Bendova úprava Zarathustry (totiž obálka) velice tristní a chudá duchem, bez kouska nápadu, jen grafické řemeslo, jehož jedinou výhodou je, že už ani není pretenciózní. Špála byl by jistě udělal veselou novou knížku, jadrnou a nápadnou, a pěkný papír a typ dovede už vybrat každý Kaláb v Grafii. A hlavně bylo by to už hotové. – Bratr odpoví Vám na Váš dopis později; popohání to stále, mluvil ondy s Novotným a bude pozítří mluvit s Bendou, aby mu dal zrychlení. Vzkazuje Vám, že bude to pravděpodobně už brzo hotovo, buďte tím ujištěn; ostatně sám se bude o to starat a dá Vám zprávy. – Minulý pátek byl jsem na recitaci Vašich a Tomanových básní. Návštěva byla opravdu velká, větší než jindy, a mezi přítomnými pozorovali jsme zvláště: Dyka, H. Jelínka, Hilberta, Theera, Arne Nováka, 5 kusů rodiny Fischerovy, prof. Drtinu, St. Hanuše, paní Buzkovou z Času, Langra, skladatele Štěpána, mladočecha Pavla, filozofa (filozofujícího) R. Procházku, též mladočecha, dr. Borovičku s paní a dr. Hocha (mladočeši) a jiné honorace, vzadu pak stála celá kupa mladých anarchistů, což Vás snad potěší. Vaše básně dopadly v recitaci lépe a úspěšněji než Tomanovy a dle úsudku jiných byly recitovány pěkně; ale abych řekl pravdu, jsem zabeđený pro tenhle druh literárního požitku, a dále si myslím, že na Vaše básně by měl přijít mužský; ženské mají málo citu pro poezii. – Zároveň posíláme Vám několik knížek moderních básní francouzských, jež Vás budou zajímat. Až si je přečte-

te, račte nám je poslat, a zase Vám pošleme jiné, které ted' máme rozpůjčené. O tom Apollinairovi vyjde ode mne referát v Přehledu, najdou-li se totiž nějakí stávkokazové k sázení. Posílám Vám také program té recitace. – Nevěřte Kodíčkově, že dělám punktace s docenty; ale prostě nejsem naladěný na radikálníčení, když je tak málo nač být rozpínavý, u mne i u ostatních mladých. Kodíček je tuze zbrklý a dělal by si nepřátele tam, kde stačí mít jen protivníky. Čekám jen, že najdu vážnější příležitost vyrovnat se s lidmi, k nimž můj poměr znáte. Dokonce tento poměr se zhoršil, ale nač ho tříštit v drobném? – Ted' bude nutno přemýšlet o příštím Almanachu. Prosím Vás, rozmyslete o něm, co se Vám zdá, a napište mi to. Hlavně je to otázka, mají-li tam být obrázky a má-li se Almanach o někoho rozšířit; napište to tak, abych to mohl předložit ostatním jako hlas člena.

Se srdečným pozdravem
Váš

Karel Čapek

Račte poslat tu předmluvu do Mánesa s přáním, aby byla zařazena dopředu, nebo mně, má-li být v něčem opravena, nebo konečně také mně, nehodí-li se vůbec k ničemu. Těším se velice na Vaše brzké psaní. Na Zpěvy drátů jste zbytečně huboval. – Četl jste, jak se Medek ke mně slušně zachoval v poslední Moderní revui?

Příležitostně pošleme Vám obraz od B. Kubišty, který si dovoluje Vám nabídnout darem; Kubišta je ted' a trvale lajtnantem pevnostních děl v Pole, protože kubismus ho neuživil. Bratr Vám pak pošle kubistický lept, až dá dělat otisky.

[Konec února nebo začátek března 1914]

Velevážený pane a příteli,

Almanach se dosud nesešel, sám s tím jaksi nespíchám; určitě jsem slyšel, že tam Arne Novák nechce jít, a sice, jak říká, proto, že jeho poznámky v Přehledu o „mladé poezii“ se nesetkaly naprosto u členů Almanachu se souhlasem. Já jsem mu totiž jednou řekl, jak velice mu zazlívám, co o tom psal. Se Šaldou se teď rozešel a mladí ho nechtějí; podle mého mínění si to svrchovaně zaslouží. Tedy stran Almanachu nemohu Vám sdělit nic určitého; vím jen, že není chuť k obrázkům, a myslím, že tady se nedocílí shody a že Almanach nevyjde. Také s Taussigem je tu kabinetní otázka; čert Taussiga ponoukal, aby napsal tu hloupost o Almanachu do Scény. Později Vám napíšu více; teď máme jiné starosti, totiž trampoty mladých v Mánesu, proti kterým se připravuje komplot. Je možno, že mladí nebudou moci vystavovati ani reprodukovati, že budou docela stlačeni od těch kýčářů jako Nechleba atd.; budou tu asi zlé boje a věc mladých je nejista, a tak pochopíte, že teď náš nejnaléhavější zájem je tady, i pro mne; víte, že patřím spíše do generace výtvarníků než literátů.

Jsem velice rád, že jste byl jakžtakž spokojen s mou předmluvou; bude mne ale mrzet, jestli si ji neodnesu v kritikách sám a budete-li Vy za ni také dostávat. Snad máte určitější zprávy než my, kdy vyjdete. Můj bratr naléhá přes tu chvíli. Korektury už snad máte? – Budete-li dále překládat z Apollinaira, nepřeložte prosím báseň Le Voyageur, protože tu už přeložil bratr do Scény. Tu přeloženou Apollinairovu básničku z Večerů pošlu Apollinairovi, kterému jsem o Vás už psal. Slyšel jsem, že Váš Cirkus je přeložen do němčiny, ale nevím od koho a zda už někde vyšel. Snad to byl Rudolf Fuchs, ale přesně to nevím. Budu to hledět vyzvědět. – Křídlovka se mně neustále líbí víc než Zpěvy drátů.

Zpěvy drátů jsou toho druhu, který se bude u nás co nejdříve dělat; bude se psát lyrika o aeroplánech, hymny na mašiny atd. Ale Křídlovka je nenapodobitelná; její novost není v syžetu, nýbrž ve způsobu udělán; rozhodně jí dávám lyrickou cenu modernosti za rok 1913, a to i před Kodíčkem a Taussigem. Taussig je vnějškový, hledí udělat chaos nebo „dynamický chaos“, je destruktivní, beztvářý, nekontrolovatelný, libovolný; sám teď říká (ovšem po dlouhých diskusích), že jeho dosavadní básně byly schválné, že schválně se chtěl odlišit co nejostřeji, jaksi dát co nejhlasitější ránu a alarm, ale teď že napíše ty pravé věci, ty přesné, formální, čisté básně, jaké například já pořád požaduji. Kdyby to tak jen udělal! pak by tu byla rázem nová poezie; ale bojím se, že Taussig to neudělá a Kodíček tím spíše ne, prostě proto, že píše své věci lehce, příliš snadno a bez skrupulí, „naschvál“ a natruc. Měl byste dát příklad jim a jiným, vycházejte od Křídlovky, která měla v jistých místech přesnost a ušlechtilost pravé moderní poezie. Některá místa Křídlovky považují za nejlepší a nejmodernější kusy naší nové poezie, za pravý příklad, který by měl oněm oběma obrátit hlavu. Onehdy mi ukazoval Kodíček báseň, která mne zklamala až bolestně; třeba se v tom mýlím, ale já vidím úkol mladé poezie naprosto jinak a jinde, především o mnoho a nedosažitelně dál. Moderní básnění neleží na dosah ruky a pozná se především podle toho, jaké nesnáze se cestou k ní musejí překonat; prosím Vás, napište mi, byla-li Křídlovka Vaší nejnesnadnější básní, – já si to o ní pořád myslím.

Přijedete do Prahy na kubistickou výstavu? Bylo by nám to neobyčejně milé a shledal byste se tu s mnoha přáteli, jež neznáte. Napište mi, budete-li chtít ještě některé francouzské knihy; vidíte, že v nich nejsou pro nás žádné mustry. Mně se osobně nejvíc líbí Arcos a Apollinaire a † Henri Franck. Bratr Vás prosí, abyste už laskavě napsal o těch moravských umělcích; už se stávka chýlí ke konci a začne se zase tisknout. – Těšíme se už tuze na prázdniny; je tu tristně, s uměním jde to od desíti k pěti, všechno se horší, blbne a nafukuje se. Pořád se zavíráme úže s několika přáteli výtvarníky, – z literátů Vy, ke kterému se cítíme nejbližší, jste pryč, a tak privatizujeme a nepřevracíme svět. –

Musel bych Vám ještě mnoho psáti o trampotách mladého umění, hlavně výtvarného, ale snad přece přijedete sem a budete se o to trochu zajímat. Těším se, že nám zase o sobě napíšete delší psaní.

Srdečně Vás pozdravuje
Váš oddaný

K. Čapek

Hlavně ta Křídlovka měla náramnou moderní odbornost v udělání; je to jediná nová česká báseň, kterou jsem četl s nesmírným technickým interese. Tady už přestává revoluce a začíná konkurence, docela bez ohledu k modernosti obsahu. A to si na ní tak tuze cením.

(580)

[Polovina března 1914]

Vážený pane a příteli,

dne 25. t. m. odjedou naši rodiče do Itálie na cesty a pak direktně do Trenčína. Ježto tedy zůstane nám k dispozici celý byt, dovolujeme si Vás pozvati, abyste nás přijel navštívit a zároveň prohlédnout si výstavu kubistů v Mánesu a výstavu Skupiny, jež obě potrvají až do konce března. Musel byste být rozhodně naším hostem, a to i u stolu; máme služku, která vaří tak dalece dobře, že byste se nemusel bát našeho mládeneckého stolu. Rozumí se, že byste byl zcela volný a že byste mohl nerušeně psát, když byste chtěl. Udělal byste tím předně velikou radost nám, a ujišťuji Vás, že byste nám nezpůsobil nejmenšího nepohodlí. Za druhé by byli rádi všichni mladí, kteří by Vás tuze chtěli znát a nemají k tomu ovšem příležitost. Za třetí uviděl byste kubistické umění v dost širokém rozsahu a dost velké úplnosti, což také stojí za to. A posléze by se Vám cesta docela hladce hradila tím, že tady by Vám nepřišlo zatěžko nalézt něco látek k fejetonům. Jistě také uvidíte rád své staré kamarády, Brunnera etc., a své nové přátele, které osobně neznáte a kteří Vás mají rádi. Prosíme Vás tedy, nerozmýšlejte se dlouho a přijměte naše pozvání; budeme Vás čekat 25. nebo 26. t. m. – v té době také odbydu svou seminární práci o pragmatismu a budu úplně volný. Uděláte nám tím velkou a upřímnou radost; už se na to těšíme, i Kodíček a ostatní doufají, že přijedete do Prahy; a přijedete-li, jistě nám nebudete chtít udělat ten zármutek, že byste nechtěl těch pár dní být u nás. Slovem, spoléháme pevně na to, že se koncem měsíce u nás sejdem. Tedy ujednáno, ne? – Domnívám se, že jste mému poslednímu dopisu poněkud nerozuměl; nemyslí jsem, že by měly moderní básně být úzkostně vyplány bez verry a bez jakési posedlosti. Co jsem mínil říci, bylo jen tolik, že každá novota se má dělat svrchovaně vážně, zod-

povědně, vědomě, – neboť jen vědomá a zodpovědná změna je vskutku odvážná. Nemám rád novoty *lehce* získané a *snadno* zdůvodněné pouhou vervou, schválností, vtipem a nebo zvůlí. Rád bych viděl v nejvzteklejší věci nejvíc zralosti a pevnosti; myslí-li člověk při nějakém pohybu na něco trvalého a definitivního, není to aspoň pohyb jenom bořivý. Proto jsem myslel, že Vám dala Křídlovka mnoho práce, tj. ne mnoho psaní, nýbrž mnoho převrácení se a *opatrného* zkoušení; cítím z ní, že jste se během psaní kolikrát lekl, je-li to dobře, a znovu to přemýšlel od začátku. Teprve pak má novota zodpovědnost, a tou stává se těžší a zrnitější a není jen raketou v nějaké bláznivé noci. Proto jsem měl na ní ten profesionální zájem. Rozhodně jsem přesvědčen, že tato tíha schází i Kodíčkovým, i Taussigovým básním a článkům, a proto s nimi nejsem spokojen a říkám jim to; kupodivu, v požadavku nesnadné poezie se mnou oba platonicky souhlasí, ale v praxi z nich báseň vyteče tak, že pak sami nevědí, proč je tam *tohle* a k čemu slouží tahle senzace atd.⁶⁶ Myslím, že nyní mi porozumíte; teoreticky tím pléduji pro poezii ještě „divočejší“, tj. extrémnější a podivnější, než jest jejich. – Řekl mi důvěrně Kodíček (což mu neračte mít za zlé, není-li Vám snad milo, že to řekl) o Vašem zaslánu proti Mánesu. Nevím, uvážil-li jste, že pak, po tom zaslánu, byste nemohl dobře reflektovat na to, aby to Mánes vydal vůbec. Potom by trvalo ještě déle, než byste mohl knihu vydat, – jmenovitě i proto, že by se těžko našel nakladatel, který by chtěl udělat zadost Vaší potřebě pěkného papíru a slušné úpravy. Mimoto vím, že je pravda, že čekají na nový typ písma. Není v tom tedy zlý úmysl ze strany Mánesa, nýbrž šlendrián, liknavost a příslovečná už nedbalost Bendova, před kterou byli bychom Vás varovali předem, kdybychom byli věděli, že se obrátíte na Mánes. Nemyslíte tedy, že by se tím zaslánem vydání knihy zdrželo ještě víc? – Hlavně těšíme se na setkání s Vámi; snad do té doby, než přijedete k nám, upraví se otázka

⁶⁶ Musím k tomuhle podotknout, že mám Kodíčka i Taussiga velice rád, rovněž jejich básně malgre tout, – ale nesouhlasím s nimi, jako Vy třeba často nesouhlasíte nebo mohl byste nesouhlasit se mnou.

Almanachu způsobem, jež bych považoval za nejlepší možný v každém ohledu, – o čemž později více. Tedy přijed'te, vždyť Vás nic nezdržuje, a uděláte tím radost nám všem a snad trochu i sobě samotnému. Pište nám brzo.

S nejsrdečnějším pozdravem

K. Čapek

[Po 15. březnu 1914]

Vážený pane a příteli,

nemohu se tentokrát dočkati Vaší odpovědi, a proto opakuji ještě jednou naše pozvání. Přijďte, kdy Vám bude libo, ale nejraději (rozhodně!) do konce tohoto měsíce po 25., pokud je ještě otevřena výstava kubistů v Mánesu i výstava Skupiny. Uděláte nám velikou radost, přijmete-li naše pozvání; dnes mluvil jsem s Kodíčkem, a velice se na Vás těší. Všichni by Vás rádi poznali. Dále bude dobře, když přitlačíte sám na vydání Knihy lesů. Arch. Novotný, na kterého jsem onehdy snažně naléhal, aby to urychlil, sliboval, že se o to postará, a říkal, že kdybyste přijel sem, bylo by možno zajednat to co nejrychleji. Konečně měl byste přijet v záležitosti Almanachu. Je tu totiž myšlenka, kterou měl nejprve Fischer a která se nám náramně líbí, takže na ni držíme bezpodmínečně: totiž že byste redakci (ne vydání) příštího Almanachu přijal Vy; že byste si vybral, koho byste chtěl, a že byste nepozval, koho by Vám nebylo libo. Za deficit by opět museli spoluručit všichni účastníci. Neznám skutečně jiné cesty, jak Almanach zachránit; absolutně trvám na tom, aby tam byly obrázky, a to ostatní na sebe nechtějí vzít; to je jedna věc, na které by se Almanach rozbil a která by se rozřešila docela hladce, kdybyste Vy měl redakci. Další taková věc je přibrání Taussiga, pro kterého rovněž jsem; Taussig se nemůže dobře do Almanachu hlásit sám, musel by být pozván; opět Vy to můžete hladce udělat, kdežto u ostatních je to těžké. Stejně tomu je se zbavením se Nováka. – V takové redakci byste ovšem musel mít plnou volnost, vybral byste to na své zodpovídání, ale jinak byste naprosto nebyl angažován finančně. Jsem přesvědčen, že je to nejlepší a vlastně jediná možná cesta; do Almanachu bez obrázků, bez Taussiga a s Novákem bych nepsal, a vystoupiti s tím jako s požadavkem by znamenalo rozehnat tu choulostivou a k sobě svázanou společnost, čili udělat konec Almanachu.

Dovedl bych sice oželet Almanachu i toho, že bych pak asi vůbec nena-psal žádnou báseň; ale přece vidím, že by Almanachu, a hlavně Almanachu ještě mladšího než loni a doplněného reprodukcemi, bylo upřímně škoda. Prosím, sdělte mi laskavě ihned své rozhodnutí, vzal-li byste to rozřešení na sebe, – a prosím Vás, abyste to v zájmu Almanachu udělal; potřeboval bych to vědět co nejdříve, abych mohl ještě před Vaším příjezdem svolat schůzku, která by Vám to rozřešení nabídla. Dále mi laskavě sdělte, chcete-li tam míti Theera, Fischera, Hanuše, abych mohl předem sondovati, jestli Vám závazně dají své básně, a hlavně kolik asi, jaká asi bude jejich ochota vůči Vám. (Myslím ostatně, že zcela uspokojivá.)

Ovšem je možné, že třeba Novák (který doposud může hlasovat) nebo Theer nebo snad někdo jiný by nebyl pro to řešení; – pak bych nechal raději Almanach padnout.

Novák měl o Almanachu referátek v Literarisches Echo. O Vás nevím více, než že jste prý naturista; Theer je mu středem Almanachu, Hanuš ušlechtilým básníkem vnitřního vývoje, kdežto já a Kodíček podléháme cizím vzorům německým a francouzským; já jsem aspoň přes tvrdost formy vážný a filozoficky vzdělaný, kdežto Kodíček je Tagesschriftsteller⁶⁷, který dělá z poezie karikaturu. Slovem, Gaunerei⁶⁸.

Tedy ještě jednou prosím Vás o dvojí: abyste k nám přijel bez okol-ků jako k přátelům, kteří Vás mají nejraději z celé české literatury a ze všech našich figur, a abyste byl ochoten zachránit Almanach. O obém račte nám dátí obratem pošty zprávu. Těším se, že odpovíte v obojím kladně. Máte u nás také uchystaný obrázek od Kubišty, který byste mohl pak odvézt s sebou, a zároveň vybrat si něco od mého bratra.

Těšíme se už na Vás velice; snad tentokrát nebudete z Prahy tak utíkat, jako když jste tu byl o sokolském sletu.

Se srdečným pozdravem

K. Čapek

⁶⁷ Žurnalista. Pozn. red.

⁶⁸ Darebáctví. Pozn. red.

[Začátek dubna 1914]

Vážený pane,

tedy ujednáno, že k nám brzo přijedete. Těšíme se už na Vás velice. Do té doby budu hledět docílit rozhodnutí o Almanachu, aby buď nebyl, nebo byl takový, jak jsem Vám naznačoval minule. – Jak pokračuje Vaše kniha v Mánesu, nevíme, neboť nemáme s Mánesem vůbec spojení. – Vaše báseň ve Scéně byla velice dobrá; zdá se, že nalézáte v tomto způsobu, jako Křídlovka nebo ta poslední věc (nebo Dub a Cirkus), své vlastní a ryze své možnosti; Vy máte schopnost obrazu jako nikdo druhý v Čechách, to jsou úžasná místa, co člověk ve Vás najde, a právě moderní forma tomu dává něco absolutního. Odpusťte, mluvím o tom nešikovně, ale ptal jste se mne na to, a tak nevolky upadám do tónu traktátu. Sám si nejsem jasný, v čem to u Vás spočívá; jsou to naprosto nenapodobitelné věci – myslím třeba na první strofu Skřivánka nebo na to místo, kde ulička je jako vor na posvátné řece atd. To jsou nezapomenutelné věci. – Brunner se na Vás tuze těší a Fischer by Vás tuze rád poznal. Pokud jsem sondoval, jste to dnes Vy, o kom mladí lidé mluví, ne Šalda a nikdo jiný; skutečně, diskuse se točí kolem Vás, a ne kolem nás, Kodíčka, Taussiga, mne atd., a také starší se Vámi zabývají nejvíce ze všech, toť se ví, kritizují etc. Vaše kniha teď vyjde zrovna včas. Jsem rád, že máte tak dobré jaro, a vždycky se těším na Vaše věci; – jinak skutečně není, o co se u nás zajímat. – Prosím, nemohl byste se v Lidových novinách zeptat, proč neuveřejňují překlady z Poea od našeho kamaráda Foustky? Těšíme se na hezký dopis od Vás a především na Vaši návštěvu.

Váš oddaný

K. Čapek

[Po 24. dubnu 1914]

Velevážený pane,

tedy s Almanachem to stojí tak: Protože nám ho asi nikdo nevydá, respektive nechceme se vázati na knihkupce, kdy se zdá, že Almanach bude kryt, bude asi vydán zase jako loni, to jest společným finančním ručením pražských členů. Na tom myslím se rozbíjí možnost, aby to vzal na sebe jeden; bude zase nutno podepisovat směnky jako loni, být taháný o zaplacení jako letos atd., což jsou nepříjemnosti, na které jsem nepomyslel, když jsem počítal na Vás. Dále se zdá, že Theer má skutečně oficiískou čest, jak jste mi psal, a že by se třeba nemohl přenést přes hloupost, pro kterou se smířovat snad ani nestojí za to. Hlavní je to: všichni jsou pro obrázky (asi dvacet nebo třicet, krásný výběr), dále pro Taussiga, a konečně pro to, aby tam nebyly literární eseje, čili aby tam nebyl Arne Novák. V tom trojím ohledu tedy by bylo vyhráno. Dále jedná se o přihrání mladých krom Taussiga, snad Langra, nebo Weinerja, nebo Kříčku. Chuť do Almanachu zase stoupá. – Byl bych rád, kdyby se takto uskutečnil, mladý, obrázkový, tlustší a divočejší a bez falešných Dantů. Mrzí mne však, že se budu muset zříci svého přání, abyste Vy byl postaven v čelo Almanachu. Bylo to mé velmi osobní přání; bylo by mi nesrovnatelně milejší, kdybychom my mladí byli postaveni za Vás než za Theera, jako jeho nepovedená škola. Přečtěte si třeba, co píše Theerův věrný vychvalovač Veselý v posledním čísle České revue a v novém čísle Květů; najdete tam nás mladé jako nečesané a hloupé žáky, kteří se u Theera naučili špatně tomu, čemu se třeba Hanuš naučil pěkně a poeticky. Vždy bych chtěl raději platit za Vašeho než za Theerova. Ale teď do toho přišly ty obtíže. Ani mne neuspokojuje, že i když nejste redaktorem Almanachu Vy, stane se tam asi to všechno, co byste udělal, kdybyste byl jeho redaktorem. Takto bude Almanach zase bez redakce jako loni, ale opravdu doufám, že omlazený; obrázky a roz-

šířením naprosto by přesahoval finanční síly jednotlivce, a na kubistické obrázky by se knihkupec nenašel. Nezbyvá tedy než spokojit se s tím, jak to je. Jste-li s tímto stavem srozuměn, napište mi laskavě, zda-li jste pro obrázky, proti esejím, pro Taussiga, a pro koho byste ještě byl a koho nebo co byste tak navrhoval. Ale račte mi to sdělit brzo, protože bude co nevidět schůzka, která to rozhodne. Pro svou osobu bych neslevil z toho, co bylo dosud výsledkem pourparlerů, – raději aby Almanach nebyl, než aby byl akademický a bez kubismu. – Je to směšné, že dávají-li lidé do něčeho peníze nebo ručení, chtějí do toho mluvit; v literárním a uměleckém světě, zdá se, není tichých společníků. Bylo by to přece jen pěknější, kdyby Almanach nesl prostě Vaše jméno, bylo by to více manifestační, jaksi agresivnější; lituji toho velice, ale mně se má přání nikdy nesplňují. – Rozhodně si račte přečíst Květy, najdete tam svého horlivého žáka, a sice Ant. Sovu; některé kusy tam Sova přímo uspořil Vám, abyste je nemusel napsat Vy. Nyní budou moci Ant. Veselý napsat, že Sova vítězně vyšel ze soutěže s Vámi. – Jsme nesmírně otravováni ze všech stran. Bratr byl vyloučen z Mánesa, že se ohradil zaslánem v Přehledu proti beztaktnosti nynější redakce Volných směrů; prý to byl jako člen povinován předložit výboru. A i zblízka je člověk otravován; budeme Vám mít mnoho co vypravovat, až k nám přijedete. Bratr už si Vás z paměti kreslí, dost Vás trefil; teď už se těší, že mu pošlete fotografii. – Básně Theerovy v Lumíru se mně zdají přímo rozladující; kde lidé berou to svědomí, tak psát o Theerovi jako A. Novák nebo Ant. Veselý! Vždyť je to slabší než nepovedené věci Sovovy. Místo aby napsal krásné rytmy, naříká si, že mu je špatný svět zastavuje a zacpává; nevím, snad tím chce Theer začít svou novou etapu, ale je to především úžasně všední, je to umění nevykoupené a nepovznešené, je to horší než realismus: je to utrpení realismem vlastního vnitřního života. – Prosím naléhavě, napište nám co nejrychleji o tom Almanachu a kdy přijedete. – Na podzim pojede bratr zase pryč a já zalezu do sebe a budu si chystat doktorát; v těch otrávených poměrech člověku nezbyvá než buď se gaunersky štířit a štvát, nebo dělat dobrotu a být

pilný, privátní a sobecký. Těšíme se zase na Vaše příští věci, už dlouho
nevyšlo nic ve verších.

Srdečně Vás pozdravuje a těší se na shledanou
Vám oddaný

Karel Čapek

[Mezi 10. až 15. květnem 1914]

Vážený pane,

velice jsem se s Vámi shodoval ve Vašem posledním dopise, co jste psal o té protivné básnické nafoukanosti; pobaví Vás, že takový sebecit jde tak daleko, že v literární přednášce postaví básníka jako nejvyšší typ člověka. Popřípadě může být básník velice nízký typ člověka; hvězdičky v básni nejsou ještě hvězdičky na límci; básník není ještě žádný člověk, teprve člověk je člověk. To by vlastně měl být úkol mladých: udělat konec takovým uměleckým pověrám a za druhé konec frázím; dnes každý Veselý a Jareš a ostatní banda řeší všechno tvůrčím činem, osobností, genialitou, a zatím métiér i morálnost umění tím jenom trpí. To k nám zavedl Šalda, a čím víc se to opakuje, tím je to horší. A to jsou stanoviska, ke kterým se v posledním týdnu hlásila „mládež“ asi na čtyřech místech najednou. Je to trochu jako v náboženství: špatná víra se opírá o zázraky; dobrá víra jenom o dobrou vůli a dobré skutky. Dnes se dělá v literatuře opravdové páterství; v kulturnějších poměrech, jako ve Francii, se zdaleka nedělají takové cavyky s uměním, které v devadesáti procentech je přece jen méněcennou živností. Opravdoví umělci tak nikdy nemluvili a tak se nehonosili uměleckou vznešeností jako kýčaři, impotenti a prdelkující kritikové. Mně a bratrovi je už vždycky zle, když čteme elože⁶⁹ na umění; tím se umění jenom škodí, tak jako hezká ženská se stane protivnou, jakmile se začne považovat za vyšší bytost. Pro umění jsou jistě lepší tvrdé poměry bez rozmazlenosti. Říkám to jen proto, že věřím, že byste se s námi denně zlobil a smál, kdybyste se musel pořád utkávat s takovým pentlením Umění, jaké se provádí kolem Šaldy, v Uměleckém měsíčníku, v Životě a mýtu, v družině Almanachu a vůbec skoro všude. – Bratr Vám už psal, že

⁶⁹ L'éloge (franc.) – chvalo zpěv, pochvala. Pozn. red.

usnešení o Almanachu dopadlo zcela dobře. – Prosím Vás, připomeňte Taussigovi, že na něho počítáme; že zdviháme parolu, aby byl Almanach revoluční tentokrát. Bohužel, Langrova „teplota“ zas ubere v něm trochu svěžího vzduchu. – Vaši Restauraci jsem ještě nečetl, protože jsem nebyl v neděli v kavárně; zato jsem dostal v pondělí Váš Den, který spolu se Skřivanem pokládám za jednu z nejlepších Vašich básní. Restauraci mi zítra přinese jeden známý, a pak Vám o ní napíše. Den je neobyčejně šťastná věc, která ukazuje, že nejmodernější věci jsou ty, které nejpřesněji a nejjasněji treffi skutečnost; to je kubistická maxima, kterou uskutečňujete Vy, ne Taussig ani nikdo jiný. – Pomalu se trochu staráme o nakladatele pro Vaši novou sbírku, která by už na podzim mohla vyjít a udělat epochu české literatury. Na sto padesát stránek už přece budete básní mít? – Jednání Bendy nebo Mánesa je už skandální; ti lidé zasluhují, ne aby se jim nadávalo, ale aby se jim pár vrazilo. Přesto, že si nejste jist, že Prahu navštívíte, doufáme, že soud nám udělá tu radost a bude Vás sem citovat. Uviděl byste více, než co Vám můžeme vypravovat; skutečně, můžete-li, přijed'te sem na několik dní, třeba se svatojánským poutníky.

Se srdečným pozdravem
Vám velmi oddaný

K. Čapek

(585)

[5. června 1914]

Velevážený pane,

víte zajisté, že Vaše kniha již vyšla; neměl jsem jí dosud v rukou, ale její zevní roucho mi připadá jaksi střízlivé a hubené; dřevoryty jsem ještě neviděl. Dovoluji se Vás zeptat, zda dovedete ocenit ten obchodně, moderně a reklamně místný kousek, abychom Váš ctěný obličej dali panu Brunnerovi pro Český svět. Pojměte to prostě jako reklamu, jako nejúčinnější inzerát, vzhledem k naprosto pokročilé sezoně, k pokročilé letní hnilobě vskutku potřebný. Čekáme od Vás pokyn. – Jak to je nyní se Scénou, víte zajisté od dr. Taussiga. Divil jsem se, když jsem našel Vaše jméno spolu se Šaldou; Vy jste se asi také divil. Později psaní. Prosím pozdrav panu Taussigovi.

Vám neupřímněji oddaný

K. Čapek

[Po 6. červnu 1914]

Velevážený pane,

velice Vám děkuji za věnování Knihy lesů, do které se chci zrovna teď večer dát. Bendova úprava se mi příliš nelíbí. – Bylo by dobře, kdybyste mohl letos na podzim vydat Nové zpěvy; máte teď neobyčejně mnoho věcí, a nejpodivnější na tom je, že jsou skoro všechny znamenité; mám je téměř všechny v kapse, protože tuze málo lidí, krom Moravanů a politiků, kteréžto oba typy se o literaturu nezajímají, čte Lidové noviny, a dráždím jimi nejraději takhle Fischera a Theera. Tedy řekli jsme paní Buzkové, její muž je sekretářem v realistické straně, a ona zatím nezávazně jednala s Dubským (totiž s firmou Grosman a Svoboda); Dubský nejdřív, že nemá na nic čas a že už nic nevydává; podruhé už se hodně zajímal a říkal, že v srpnu asi by si to chtěl přečíst. Tedy Dubský není v honoráři kavalír a knihy u něho vůbec mnoho nevynášejí; ale Grosman a Svoboda je přece jen oficiální nakladatelství a mohlo by z toho koukat trvalé nakládání. S Ottou a Vilímkem je zbytečno jednat; Topič je myslím tuze établismá⁷⁰ pro kýčáře. Pro Vás se dnes hodí, aby Vás trvale vzal nějaký oficiální nakladatel, abyste se nemusel potloukat po všelijakých ochotnících. Račte nám napsat, jestli Vám to smíme pomoci shánět. – Posíláme Vám překlad z Whitmana, protože je to krásná báseň; ve Vašem Schlafovi je citována v angličtině; prosíme, zda byste ji nemohl doporučit do Večerů, překladatel je hodný mladý hoch a chtěl by pořídit knihu překladů z Whitmana, což by bylo jen dobře. – Ten můj podpis v Přehledu se Vám nemusí nelíbit; víte, že to ode mne nebyl politický projev, protože politizování mně je dnes daleko. Podepsal-li jsem to, bylo to proto, že ten projev mířil proti všem politickým stranám a hlavně proti všem žurnálům. Nevím, čtete-li

⁷⁰ Podnik. Pozn. red.

všechny deníky, aspoň obden jako já; jistě kdybyste je četl, bylo by Vám ze všech špatně. Kdybyste je kontroloval jedny druhými, viděl byste, že lhou všechny a jsou dělány od špatných chlapů. Český politický žurnalista je hrozná kreatura, ať je z Času nebo Národních listů nebo odkudkoliv. Proto tedy jsem to svolání podepsal, a jsem rád, že jsem po něm zůstal stejně politicky nezávaný jako před ním. Tahali mne už mezi mladé mladočechy a volali mne mezi mladé realisty, ale já se těším, že tak dlouho se mi podaří zůstat mimo všechny, pokud nebudu mít naprosto vážné a pevné důvody rozhodnout se pro nějaký program. Proto tedy doufám, že naprosto mezi námi nebude politické neshody. – Nyní, když budou vycházet kritiky Vaší knihy, sdělte nám laskavě, které noviny a revue nečtete a které bychom Vám tedy měli poslat. Dále, Kodíček by rád napsal delší referát o Vaší Knize lesů do Lidových novin. Nebylo by Vám možno zeptat se, zda by redakci Lidových novin nebyl milý takový článek o jejich autoru, který v nich všechny své věci ukládá? – Taussig by měl psát lepší fejetony; možná, že si tuze neváží novinářské práce, ale měl by si víc vážit sebe sama. –

Se srdečným pozdravem
Vám oddaný

K. Čapek

Velevážený pane,

Říkal jste, že koncem srpna snad pojedete do Prahy k stání. Zveme Vás tedy znovu, abyste po ten čas byl naším hostem; víte, že nám tím uděláte velkou radost. Naši rodiče jsou opět z Prahy pryč, nyní ve Stupčicích; jsme tedy sami doma jako před prázdninami, a místa máme nazbyt. Velmi rád bych Vás opět viděl, jmenovitě proto, že náš pobyt v Bílovicích byl tak brzo přerušen. Mimoto bylo by dobře, abyste se sešel s lidmi, se kterými budete dělat časopis, – nedopadnou-li věci ve světě nějak špatně. Bylo by nejvýše třeba podrobnějších úrad a k těm úradám Vás – i když náš podnik se uskuteční třeba až za rok. Zatím by se sbíraly peněžité příspěvky a rostla by v lidech touha po časopise, kdyby byly už nějaké pevné naděje. Ostatně je možno, že válka skončí brzo a že by časopisu prospělo, kdyby vyšel ještě za znění politických fanfár, řekněme na jaře. Nezdá se, že by věci ve světě dopadly tuze špatně, a proto by bylo dobře sejít se a udělat si konkrétnější obraz našeho podniku. Chuť do toho je veliká a velké naděje. To tedy, prosím, uvažte, a nestačí-li Vám k odhodlání se navštívit Prahu radost, kterou byste nám tím udělal, snad Vás k tomu může pohnout náš plán, který nemůžeme ztratit z mysli ani v tak nepokojné chvíli.

Jinak ovšem neděje se tu nic; na literaturu a umění není čas, a nejlepší je trochu dělat, pokud člověk může. Napište nám, jak se Vám daří a nejste-li v přílišné tísní. Mohl byste snad upozornit Lidové noviny, že všechny velké žurnály v Praze i ve Vídni vycházejí s fejetony i přílohami, – to, že je válka, není ještě důvodem k tomu, aby lidé byli zblbováni malichernými zprávami, věcmi, které nestojí na výši okamžiku a jsou jen pěnou vážnějších věcí; noviny nejsou pro to, aby vojnu zmalichernovaly, a udělaly by nejlíp, kdyby nosily ty velké a důležité zprávy a přitom docela neztrácely z očí důležitost literární atd. Takhle

se ztrácí smysl pro důstojnost a rozvahu; teď se má pěstovat na veřejnosti jistá pomalost a rozšafnost, rys do hloubky a trpělivosti, a ne krmít lidi povídáním o kožených dělech Tibeťanů, o původu slova hurá a o tom, jak vídeňští židé jsou nadšeni pro boj kultury proti barbarství. To by měly Lidové noviny vědět a pěstovat jiný tón, mít fejetony jako jindy, jenže jinačí než jindy. Snad k tomu za chvíli dojdou samy, a Vám se uleví. Napište nám, jak se Vám daří a zda Vaše ryby mají pochopení pro to, že se v takové době mají obětovat.

Nejlepší by bylo, kdybyste si zajel do Prahy; trvá to sice poštovními vlaky nekonečně dlouho, a musel byste asi mít pas od policie, ale zato byste se mohl déle zdržet tady. Kdyby nebylo došlo k válce, byli by přijeli do Bílovic Hofman a Kodíček a byl by se časopis mohl přichystat u Vás. Bylo by dobře, aby došlo k úmluvám o něm, protože bude nutno dlouho předem sbírat příspěvky peněžní.

Zatím končím – raději bych s Vámi mluvil ještě o mnohých jiných věcech. Bylo mně těžko odejet tak naráz z Bílovic. – Hled'te nám tedy tu újmu nahradit tím, že nás tentokrát navštívíte Vy.

Se srdečným pozdravem
Vám oddaný

K. Čapek

[Počátek září 1914]

Velevážený pane Neumann,

chtěli jsme Vám psát už dávno, ale nebyli jsme jaksi v dobré náladě. Velmi upřímně nás potěšila možnost té nové revue, o které jste nám psal. Kdyby ten Váš nakladatel dal s sebou skutečně mluvit a nestavěl se proti modernosti toho časopisu v literární i obrazové části, bylo by nám nejlépe spomoženo, a bylo by hlavně nač se těšit, co projektovat a veť věřit. Ani docela nemohu uvěřit, že by to opravdu bylo uskutečnitelno; jednejte o tom, a my jsme při tom celým srdcem. Bylo by to dokonalé východisko, protože na privátní časopisecký podnik by bylo hned po válce sotva možno myslet. Vždyť například za Almanach musíme ještě teď doplácet, ovšem už mnoho ne. Domnívám se, že by dělalo na nakladatele dobrý dojem, kdyby se před ním rozvinul širší program, nezahrnující jenom umění a literaturu. Najít pak lidi pro to nebude ovšem snadno, ale proponovat si to je beze všeho možno. – Zkrátka magacín, Topičův sborník chytrého a moderního druhu, nic exkluzivního – to by snad nakladatele nejspíš zlávalo. Ani bych sám na něco exkluzivního neměl chuť; k tomu je potřeba dlouhého míru. Musí se vymyslet časopis, který by nebyl zbytečný vedle dosavadních obrázkových časopisů (na obrázkové stránce je důraz) ani vedle revuí, který by byl zároveň bujný, užitečný i vážný, – zkrátka dobrý a zajímavý typ, který by mohl dělat nárok na populární interes. Je to všechno těžké, ale je nutno si něco předem s chutí vymýšlet. Až budete uvažovat o jeho rázu, povězte nám to, budeme přemýšlet také a navrhopat a diskutovat, protože náš zájem je velký a nutkavý. – Žádáme teď na policii o pas, rádi bychom jeli do Španěl za starým uměním, ale myslím, že nám to nebude povoleno. Arne Novák prý dostal z vojny dispens. Brunner je

snad u lantveráků^{z1} v Inšpruku. Těšíme se velice na Vaše psaní, dříve jste nám psával víc. Měl byste se dát s rodinou očkovat, rozhodně aspoň proti neštovicím. Nebezpečí bude asi velké, a je-li u Vás špatná voda, dejte se očkovat i proti tyfu. Píšu dnes málo, protože tuze potřebuji jít do postele. Zatím Vás co nejsrdečněji pozdravuji a očekávám s nadějí, že Vaše jednání s nakladatelem nebude zcela bez výsledků.

Vám zcela oddaný

Karel Čapek

^{z1} Lantverák (z něm. landwehr) – rakouský zeměbranec. *Pozn. red.*

[Po 25. září 1914]

Velevážený pane,

posíláme Vám referát A. Veselého – snad jej už znáte; je vidět, že Veselý ví, čím je povinen Theerovi, Sovovi atd.; že na Vás vynalezl Hála (zatímco na Theera vytáhl tuším Nerudu a na Fischera Vrchlického), je ještě od něj pěkné; vždyť ve Vás mohl stejným právem nalézt Elišku Krásnohorskou nebo Františka Haise. Jak vidět, „světodějné události“ nemohou lidi polepšit – naopak. Všechna prolitá krev nemůže smýt špínu, která zaplavila svět ze žurnálů, šmoků a patriotů. A pak každý si troufá říci, že válka bude mít obrodivý význam na kulturu, umění atd. Spíš věřím, že lidé a hlavně umělci budou po válce smutní a upjatější, protože zakusili největší hanobení národů, které se kdy stalo. – Slíbili jsme Vám novinky; ale je těžko odhadnout, co je pravdy na tom, co se říká, – mnoho takových řečí se nepotvrdilo. – Nevíme, četli jste v novinách takovéhle výmluvné maličkosti: V Němcích zakázala vojenská správa, aby lidé dávali zajatým vojákům nějaké dárky; najíst prý dostanou a další účast se vůči cizím vojákům netrpí. V Bruselu bylo německým vojákům dáno nařízení, že se nemají nikomu na chodníku vyhýbat; a kdyby se jim někdo smál, toho mají zfackovat. A Bruselané se ovšem nesmějí bránit. Na tohleto by měli Dehmelové a Hauptmannové skládat oslavné básně! tohle je tedy triumf války! Když si tak člověk pomyslí, že tenhle duch by mohl u nás vládnout při jistém obratu událostí! A tak se nedivte, že člověk nemá chuť do novinek, a spíš se žere, stydí a děsí. České noviny ukázaly úroveň, jaké by nikdo nikdy nečekal; „světodějné události“ byly dobré k tomu, že pustily žida ven z žurnalisty; je to nejhlubší nízkost zbabělosti, malichernosti a nevzdělanosti; a přece právě teď, za naší národní situace, měl český tisk složit zkoušku neobyčejně důležitou. Ale aspoň to je pravda, že naši lidé jsou lepší než náš tisk; skoro bezvýjimečně byste našel v lidech najednou

velký idealismus a chuť do myšlenek, které se přece nikdy nepropagovaly a nebyly majetkem veřejnosti. To je podivné a nesmírně přesvědčující.

Těšíme se, že nám brzy budete psát, jak se Vám daří, a zda tedy přijedete do Prahy. Naši rodiče se právě vrátili, a snad i Koželuhovi se k nám nastěhují na čas války, jmenovitě nebude-li na Moravě klidno. – Sova má v posledním Zvonu básně – mnoho profitoval z Vás, a přesvědčte se, že k svému prospěchu. Snad jste se už dostal do práce? To je málo platné, poddávat se „velké chvíli“, po válce bude moc zapotřebí vážné práce, a čím hůř všechno dopadne, tím větší úkoly budou; a Váš úkol je vydat knihu básní hned na začátku nové naší historie, a bylo by dobře, aby ta kniha byla dost tlustá, jako velký prs (džbán) pro nové kojení. To se rozumí, na literární život teď nemá člověk pomyšlení, ale dělat básně není literární život, to je víc. – Chtěl bych psát mnohem víc, ale bylo by to samé nadávání, a to se špatně píše, člověk se musí při nadávání slyšet; jmenovitě na Kodíčka se zlobím, že není tak upřímný, aby řekl, že jako žid stojí na jiné mravní půdě než my, a že místo toho se domýšlí, že se chová nestranně, spravedlivě a lidsky, když nedá na žádný národ dopustit, tj. ne na ten, který by si zasloužil velký soud z hlediska národů. Bojím se, že se na tom vůbec rozejdeme, v neprospěch chystaného podniku časopiseckého.

Těším se na Váš dopis, už i proto, že přijde asi za týden, kdy už bude zase víc rozhodnuto na světě.

Se srdečným pozdravem
Vám zcela oddaní

bratři Čapkové

Vážený pane,

píši Vám několik slov, ačkoliv jsem dnes už unavený prací a je pozdě. Velice se nás dotklo, že se Vám teď daří hůře. Myslel jsem, vybírat konečně není kde, a kýčárna je všude stejná, ať je to u Maška nebo Vaška; tedy myslel jsem, že kdybyste poslal fejeton do Národní politiky, třeba označený jen písmenkami, že byste tam dostal lépe zaplaceně než kdekoliv jinde. Jindy by mi taková věc ovšem nenapadla; ale konečně v těchto válečných dobách má Politická nejlepší zprávy, dost dobré úvahy, není židovská, nosí fejetonky a ostatně Vás před nedávnem chválila; je o ní známo, že platí z českých novin nejlíp. Je pořád lepší psát neumannovské fejetonky do Politicky než třeba weinerovské fejetonky do Lidových novin. Mimoto všichni Vaši mladí přátelé z Prahy by Vás tam našli hned ráno při kafi. – Nezlobte se na mne, nelíbí-li se Vám to, co tu píšu; ale jelikož nás ubývá, měl byste se držet v dobré kondici doma, abyste zůstal zdravý a čilý. – Taussiga je škoda; zemřel úplavicí v Bielogorai v ruském zajetí, blízko haličských hranic; brzo má se mu narodit pohrobek, ke kterému chudák Taussig přišel tak říkajíc levou rukou, bez lásky a jen proto, že měl jednou dlouhou chvíli a potkal holku, kterou kdysi znal. Vaše báseň nás tuze dojala, – nikdo jí nemůže tak dobře rozumět jako my. Co nám nejvíc z Taussiga utkvělo v hlavě, to byla právě ta neděle v Bílovicích, a pak když jsme ho posledně viděli v Brně, když už jsme byli na cestě sem a on měl jet do Haliče a moc mu slušela uniforma, takže poprvé nám napadlo, jaký je vlastně fešák. A pak se nám Vaše báseň líbila tím, že je to pravdivé, že člověk na mrtvé vzpomíná v maličkostech a v těch najde nejvíc smutku. Když už tu Vaše báseň je a když tu jsou nevydané básně Taussigovy, napadlo nám to: zda by nebylo možno vydat sešitek Taussigových básní (mnoho se bohužel vybrat nedá) a k tomu přidat Vaši báseň, a Kodíček píše jednu, a i já

a bratr bychom napsali nějaké památkové verše, takže Taussig by byl uctěn adekvátní jemu věcí: kouskem moderní poezie. Snad by se nakladatel našel, protože by to bylo laciné, a skoro ve všech novinách bylo, že zahynul mladý básník Taussig, homo novus velkého talentu; to vždy vzbuzuje pozornost, a lidé by to ze zájmu kupovali. Mimoto by tam byl malý životopisek a dost. Veršované dedikace mrtvému a jeho vlastní verše, malý manifest nové poezie věnovaný tomu, s kým ubylo našich nadějí. Možné by to bylo až po válce, rozumí se. Napište nám, co o tom soudíte.

Ve Vaší básni se zase vrací něco z Křídlovky a z toho jsem měl radost. A pak je to od Vás hezké, že jste si tak silně vzpomněl na Taussiga, třebaže jste se s ním skoro jen setkal. Kodíček div neronil slzy, když to četl; je teď odveden, bude muset na vojnu, a když ještě zemřel Taussig, udělalo se mu ouzko a už nemá dramatické a povznášející pocity nad silou té strany, která vyhrává.

Ted' se nezaměstnávám ničím jiným než skládáním kožené dizertační práce. Je tak kožená, že jak jen se o ní zmíním, už to každého nudí. Raději bych psal, ale šlo by mi to těžko a nemám teď na to čas. Těšíme se velice, že nám půjčíte přečíst Vaše další nové básně, – člověk je rád, když může se na chvíli zaujmout uměním a myslet o něm; pak Vám zase budeme obšírněji psát.

Se srdečným pozdravem a přáním lepších poměrů
Vám oddaný

Karel Čapek

Velevážený pane,

chtěl bych nejprve říci, že při dnešní duševní nouzi není co pohrdat náladovou lyrikou, – na dlouhé moderní básně je teď moratorium; doufám, že to ani není pravda, že byste potlačoval v sobě možnost dělat teď náladovou lyriku. – Dále musím Vám říci, že teď jednáme o něčem, co se týče Vás. Není vyloučeno, že byste aspoň po dobu války mohl dostat jakési místo, snad v prezídiu na zdejší radnici nebo vůbec někde na zdejším městském úřadě, v jehož organizaci se nevyznáme. Znamenalo by to ovšem málo, asi 80 zl. (160 K) měsíčně, – ale je jednoduchá frekvence (od 8 do 2 hod.) a aspoň 1½ osoby se tím užijí. Prosím, napište nám co nejdříve, nepřipadá-li Vám to absurdní; myslíme, že by Vám to aspoň na dobu války ulehčilo od nejhorších starostí, a na delší dobu byste vázán nebyl. Rozumí se, že to ještě není nijak jisté; stará se o to arch. Chochol, a lidé, na které se s tím důvěrně obrátil, Vás dobře znají a mají ve vážnosti. Napište nám laskavě brzo, kdyby se Vám ten projekt nezamlouval, abychom to hned přerušili. Škoda, že Vám o tom nemůžeme psát s větší určitostí. – Ten dokument z Národní politiky připojujeme – nepřekvapil nás, protože podle světové spravedlnosti kýčaři mají přednost, aby se v tomto životě odškodnili za to, že jakmile zemrou, nemají už žádnou budoucnost. Nevím, pomyslí-li jste také na Čas, který sice platí nemnoho, ale zato má i teď fejetony a není pro Vás tak politicky nemožný jako třeba Národní listy. Abyste se nemusel sám nabízet, napište mi, a já bych to mohl slušně zprostředkovat skrz paničku od sekretáře strany. Zkrátka je to všechno tuze špatné. – Kodvodu půjdu 7. prosince, ale myslím, že to na válečnou dekoraci nedotáhnu; trápí mne ischias, a tak asi mne pošlou z cvičení domů. Taussigova smrt byla úředně v novinách teprve v neděli, „zemřel na úplavici v lazaretě v Nisku 28. srpna a pohřben tamže“. Kodíček už je

ve vojenských šatech, ale není zdaleka tak fešný jako nebožtík Taussig; naříká si na kadety Němce, Češi jsou prý slušnější – vůbec jeho názory jsou teď daleko primitivnější. Podáme Vám zprávu o tom, kteří z Vašich mladých známých tady v Praze půjdou na vojnu. Jinak studuji, ale byl bych raději, kdybych nestudoval; byl bych nejraději v kriminále, kde bych mohl kouřit a ležet. Škoda, že člověk není zařízen na zimní spánek.

Tentokrát budeme od Vás čekat odpověď brzo. Přejeme Vám velice, abyste nemusel mrznout a mohl psát a v případě potřeby prolévat slzy do kolika piv za sebou.

Vám velmi oddaný

Karel Čapek

[7. prosince 1914]

Velevážený pane,

měl byste nám aspoň sdělit, kdy bude svatba, abychom byli duchem přítomni. Bude-li už brzo, gratulujeme co nejsrdečněji; svatební dar přijmete jednou v obrázkách. – Dnes ráno mně řekli, že jsem untauglich⁷². Pustili mne, jako při posledním řádném odvodu, na to, že mám rozbitou nosní kost a následkem toho nemohu nosem dýchat; jako kluk rozbil jsem si nos o jabloň; má to nyní své výhody, že jsem nebyl tichým dítětem. O bratra nám starost potrvá do 18. prosince; ale vzhledem k tomu, že je krátkozraký, na levém oku krom toho slabozraký, astigmatický, postižený kataraktem, exoforií⁷³ a deformací čočky, nejsme beze vší naděje. Velice Vás zarmoutí, že byl odveden Váš kamarád Brunner; v něm bych si jakživ nebyl dovedl představit vojáka – nikdo myslím nemá ducha míň vojenského než on, tomu člověku se to nemělo stát. Odveden byl dále i Benda, Miloš Marten, Mirko Rutte (Havelský, psával do Moderní revue, ale teď se z něj stal sympatický člověk, na kterého jsem po smrti Taussigově v duchu počítal); dále Váš kritik Antonín Veselý, z redakce Národních listů dr. Hoch a dr. Šelepá; Fischera pustili (má platfús), zítra jde Theer, ale má křečové žíly. Největší starost máme o Špálu a Hofmana. Špála je tuberkulózní, toho by porazilo už samo cvičení; Hofman nemá zevně vady, jen velké břicho a tenké nohy, chudák stěží tomu ujde, to bude tuze ukrutný špás, vezmou-li ho. Nechlebu, Kyselu a jiné ponechali českému národu, rovněž Štursa se vrátil trvale. Brzo asi dojde na Vás, na našeho švagra atd.; o Vás si ale starosti neděláme, Vás nemohou vzít. – Psal nám Jelínek, že Lumír vycházet bude; je to opravdu dobře. – Tedy věc u prezidia jsme nechali padnout; ale ježto v prezidiu je též dr. Emler (Staropražan),

⁷² Nezpůsobilý. Pozn. red.

⁷³ Druh šilhavosti. Pozn. red.

zvěděl o tom i on a pomýšlel prý také na jakési místo u Zemského archivu, placené podle hodin; podobné místo tam zastává básník Toman. (Mimochodem: od Emlera se dozvěděl o tom také Theer, Emlerův kolega v Univerzitní knihovně, a velmi rozhodně Vás doporučil. Odpusťte nám, je-li Vám to nepříjemné; nechtěli jsme, aby se o tom někdo dozvěděl, a skrze Chochola jsme prosili o diskrétnost. Chcete-li, vyhubujte nás, ale nás alarmovalo ve Vašem předposledním psaní, že se Vám vede krajně zle. Theerovi jsem řekl, že mu za svou osobu děkuji a že toho není třeba. Ostatně mohu říci, že Theer tu jednal zřejmě jako literát, ze zájmu o literáta, a že na mne jeho zájem učinil velice dobrý dojem, nijak ne protektorský nebo – – nu, snad mi rozumíte. Píšu Vám to proto, abych Vám nezamlčoval nic, co se týká Vás nebo Vašich osobních poměrů. Tedy Theer byl velice taktní, a mrzí-li Vás tu něco, platíž to naší ukvapenosti.) Možnost toho Zemského archivu zůstává otevřená, třeba i na později, můžete se eventuálně informovat u dr. Emlera samotného, je to slušný člověk a lze mu psát do Univerzitní knihovny. Mimoto budeme dávat pozor i na jiné možnosti a v příslušný čas Vám napíšeme. – Nynější velká doba mně nijak nedala velká křídla, naopak; proto se nežinýruji za svou sobeckou radost, že jsem zachován občanskému životu, že zůstanu privátní osobou, k čemuž mám převelikou náklonnost. Ulevilo se mi a těším se na práci, hlavně na to, že se zase mohu zabývat uměním. Samo umění je statečné, a jiná statečnost a síla mně neimponuje. To tedy je ta má privátnost a občanskost. Ale přece myslím, že člověk už tak mladý z té války nevyleze, jako do ní přišel, a že už navěky mu zůstane míň rozmachů a chtivosti. Snad Vám tak bylo, když jste vyšel, víte odkud. Proto ani si nedělám programy; jsem rád, že tu jsem, a nemyslím na to, že tu něco bude. Mnoho melancholie přišlo do člověka, a je mně skoro protivné, že nakonec bude slavit triumfy síla. Mně se síla nelíbí, ani válečná, ani elektrická. Ani umění nesmí sloužit síle. Člověk má smysl sám v sobě, a ne v tom, že spolupřispívá k nějaké síle. – Proto je Skřivánek lepší než Zpěvy drátů. To je ovšem dost skromný výtěžek Velké Doby. Myslím si, že pomalu jsem anarchista; to je jen jiné jméno pro mé privátnictví, a myslím, že mu

budete dobře rozumět, v tom smyslu proti kolektivnosti. Vy to máte ve svých nejlepších věcech jako Cézanne ve svých obrazech atd. Čím je umění dnešní zralejší, tím víc toho má, v tom je jeho absolutnost: zrovna v jeho nejtišších a nejprivátnějších věcech. Pište nám brzy, těšíme se vždy velice.

Pozdravuje Vás co nejsrdečněji
Váš oddaný

K. Čapek

[18. prosince 1914]

Slyšeli jsme, že by Vám teď nestačilo ani dvanáct piv pro všechny slzy, které byste měl uronit. Ulevilo se mi velice, že bratra pustili; vždyť by se nám všichni smáli, že jeden z bratří Čapků je vojákem, a druhý ne. – S tou privátností to je nedorozumění; po válce se budu interesovat o národní politiku víc než kdy jindy, a bude mne ostřeji zasahovat než dosud, o tom není pochyby. Ale to je právě věc osobního života, osobní účasti, a ne dynamismu, vnějšnosti a strojovosti, která vězí v takzvaných velkých organizacích. Na to jsem myslel a na nic jiného; je to jen osobní reakce proti vojenskému duchu, energetismu a monumentalismu, který, jak se domnívám, utvoří velké kýčařství 20. století vedle sentimentálního, intimního, poválečného kýčařství. Bude mnoho křiku a gest, bude se mluvit kovovým hlasem a každý se bude cítit hrdinou, jelikož se kolem něj dělá Velká Doba; umění bude prsní, bude kašlat na subtilnost a starostlivou práci a bude mít vzezření, že všeho docela lehce dosahuje pouhou silou a vůlí. A stejně to bude v ostatním životě a kultuře, protože i sám život se může stát kýčařským, a bude takový kolem našich zemí, zvítězí-li Německo. Proti tomu utváření tedy právě reaguji a přeji si tu privátnost nebo vnitřnost. – Tomu vlasteneckému básníkovi řekněte, prosím Vás, aby zásilku zabezpečil, aby se neztratila; teď je na poštách hrozný nepořádek. – Ve Vás církev ztratila mnoho, jste člověk schopný víry; Vy zcela věříte v konečné vítězství, zatímco já tu pořád schnu v nejistotách; patrně jsem povahy bojácné. – Později Vám napíšeme, jak dopadly odvody jiným, a těšíme se na Vaše brzké psaní; protože je život chudší, potřebuje člověk větší těsnost styků než kdy jindy.

Se srdečným pozdravem Vám oddaný

K. Čapek

Ty katalogy a stará časopisová čísla vyhledáme; mnoho kalého tam ovšem není.

(594)

[22. prosince 1914]

Velevážený pane,

bude Vám teď psát pan dr. Borecký, abyste mu dal básně do Topičova sborníku. Nabídne Vám 16 h za řádek, ač jinak TS dává jen 10. Smím-li Vás o to žádati, neodmítněte to, jelikož teď se jedná především o to, aby zase existovala a četla se česká beletrie. Je to sice kýčárna, ale každá dobrá česká báseň má teď větší cenu, ať je kdekoliv. Ostatně není si co vybírat – rozdíly mezi tím a oním listem jsou jen stupňové. (Připomeňte si též, že TS psal nejlépe o Almanachu. Též já jsem Boreckému slíbil verše.) – Nezříkám se naděje, že brzo přijdete do Prahy, jmenovitě budou-li tu jisté existenční záruky, třebaže omezené. Nějaká půldenní práce by Vás přece literatuře neodcizovala. – Poslali bychom Vám ihned celý balík revuí, ale v nynější předvánoční době by mohl přijít nazmar. Snad až po Novém roce. – Těm Lidovým novinám jsem rád, je to přece něco; mohlo se to stát už dávno. – Bojím se, že nebudeme už asi mnoho podnikat společně s Kodíčkem. Mluví způsobem, který nám ho odcizuje nejen politicky, nýbrž i mravně. – Zatím pozdravujeme srdečně Vás i Vaši paní. Dopis bude následovati brzo.

Vám zcela oddaný

K. Čapek

[Asi 26. prosince 1914]

Velevážený pane,

prosím Vás, abyste mi do 4. ledna sdělil, zda byste se odhodlal jít do Prahy, kdyby se tu našla existenční možnost (mimo mladočechy). Jde totiž o to, že v tu dobu bude jeden činovník požádán, aby se po něčem takovém poohlédl, a kdyby se mu to podařilo, aby se mu pak nemuselo říci, že je to už zbytečné. Napíšete-li, že byste chtěl, mnoho tím neriskujete, protože možnost nějakého místa není zrovna veliká. Nevím, nebude-li Vám nyní z Lidových novin plynouti tolik, že byste na nic dalšího nereflektoval, nebo zda by se Vám nezdálo lepší mít vedle Lidových novin ještě něco, tzv. melouch. Ale předem vím, že se nedá od toho mnoho slibovat; jednak všude se omezuje počet úřednictva, jednak platy jsou mizerné. Například v Zemském archivu měl Toman 35 krejcarů za hodinu při polodenní frekvenci bez závazku být tam určitý počet hodin. Takový úřad je možný jen vedle nějakého jiného výdělku. Nevím tedy, jak se mám zachovat, a očekávám rozhodně Vaši odpověď. – Doby jsou zlé; člověk může být rád, zůstane-li mu život, a na ten mu ještě sahá bída; nebude prý ani sanitru, aby mohli střelci střílet, a mnohého nutného se bude nedostávat. Napište nám, jestli odvedli některého z Kalových synů. Divím se, že Vás dráždili polští hosté, – nás dráždí víc jejich zdejší souvěrci. – Nějak jsem zhloupl a zaschl, snad také z té války. Nikdy jsem nebyl tak tupý a tak neinteresovaný na svých vlastních věcech jako teď. Člověk se zdá veselý, při sobě, ale pak sedne k práci a je prázdný a sám sobě fádni a bez chuti; nevím, co se se mnou stane, potrvá-li to. Skoro se člověk odcizuje svým vlastním minulým dnům.

K Novému roku Vám přeji, abyste zůstal uchráněn před takovým ochromením a měl velké štěstí a plodnost v produkci, abyste tak pomáhal nám tuze brzo unaveným vrátit se zase do života našich zájmů.

Dále přeji Vám i nám, aby už byly jasnější a bezpečnější doby než ty právě minulé.

Pročítám právě Ch. L. Philippa – je to dobrá literatura, kterou bych Vám přál, abyste mohl číst; myslím, že by Vás potěšila, jako těší nás.

Vrátím-li se zase k sobě, budu Vám příště psát obšírněji.

Se srdečným pozdravem

Váš

K. Čapek

[4. ledna 1915]

Velevážený pane,

to, co Vám je na našich neodbytných otázkách a návrzích záhadné, není nic jiného než starost, aby Vás možná náhlá bída nebo jiné následky nynějšího stavu nezastihly nepřipraveného. V takovém případě by selhaly i Lidové noviny, i jiné literární zdroje příjmu. Zkrátka máme jisté obavy, a proto hledáme pro každý případ něco sebemenšího, co by Vám mohlo být dočasně pro dobu potřeby jistým subsidiem⁷⁴. Ale protože k tomu hledání je potřeba mluvit s lidmi a jmenovati jim Vás, nechceme a nebudeme nic činiti, pokud nás k tomu sám nezmocníte. Proto ty otázky, a proto nemůžeme ani Vaši dnešní odpověď považovat za definitivní, nýbrž čekáme na Vaše rozhodnutí za možných dalších životních změn. – Dále stran Boreckého a Sborníku: Vaše odpověď nám způsobila velikou radost, ačkoliv sami jsme viníky toho, že Vám pan Borecký psal; pročez, smím-li Vás prosit, odpovězte jemu způsobem milým (je to ostatně přívětivý pán) a zato vynadejte nám, že se staráme o své přátele nešikovně jako ženské. Přiznám se, že by mně to trochu stáhlo krk, kdybych měl číst Vaše básně ve Sborníku; sám bych tam nikdy nic nedal (ačkoliv jsem ze slušnosti slíbil, „že budu-li něco pro Sborník mít, dám to tam“), ledaže by se tam ocitly dříve Vaše věci, což by byl jakýsi signál ústupu a smutné poznání, že to přece nejde tak, jak bychom chtěli. Proto jste nám udělal velkou radost. Kýčářství je proti mravnosti. Kdybych měl redigovat kýčářský list jako Zlatá Praha nebo Sborník, zchlatal bych se lítostí a špatným svědomím. Vaše rozhodnutí nám šlo ze srdce, na Vás je nejpěknější to, že jste fanatik, i když to na Vás není vidět. Také já jsem fanatik, aspoň tehdy, když jsem, co bych chtěl být; ale věci mne tuze lámou, a jmenovitě naše literární bezbran-

⁷⁴ Podpora, pomoc, příspěvek. *Pozn. red.*

nost posledních měsíců mne zavedla do nedůvěry a chabosti. Však o tom jsem Vám už minule psal. – Ale v jednom se tuze mýlíte; že pro nás je válka fyziologickou nutností života národů. To je ta nejprotivnější teorie, kterou vždycky kázali židi u našeho stolu, ale my ne. Válka je nutná, pokud jsou státy, ale já naprosto nevěřím, že jsou státy nutné. Myslíme si, že jednou to bude se státy jako s církví; že zůstanou jako přežitek, který jednou byl všemohoucí, ale už nemůže sahat do lidí; zato vede matriky. Chápete, jak je mně (zcela jako Kodíčkoví!) absurdním takový ruský carismus, taková anglická kapitalistickoimperialistická horečka, která posedne lidi a udělá z nich „národ hanby“! O tom jsme přece mluvili při těch krásných žemlích, a nemusím se tedy více šířiti. Ale proto právě na mně ta válka tak hrozně sedí, že ji pokládám za nesmysl, za něco, co nemohu se sebou srovnat, a jako Vy, za trest, který lidé sami na sebe ukuli. Ostatně všechno teoretizování je teď hloupé; ačkoli snad, uvažuje-li člověk z bolesti, bez naděje a bez pýchy, má nejspíš pravdu. –

A propos, nezdržují se Vám nějak dopisy na poště? Z Vašeho psaní vyrozumívám, že jste mi odpověděl hned po obdržení mého psaní, ale já jsem Vám posledně psal, už je tomu aspoň deset dní, a dnes teprve došla Vaše odpověď. Toto psaní odesílám 4. ledna. – Lumír už vyšel s Vaší básní v čele. Působila na mne silněji než o prázdninách, jako když člověk dlouho žebrácky jí a pak sní biftek, tak ho to maso opije. Četl jsem to včera v kavárně a byla to zrovna událost a posílení. Myslím, že Vás samotného potěší srovnat ji s Theerovou básní v tomtéž Lumíru, která také jedná o putování. Víte, že jsem ledacos říkal o těch Touhách o prázdninách; ale teď jsem koukal, to je báseň, která se dá hmatat loktem a číst kolenama jako stráž, člověk po ní leze jako po skutečnosti. Vy máte dar života, proto nejste docela nic spirituální a vtipný a proto neuděláte nikdy nic dokonale a bez kazu. Z Vašich věcí je docela jiný požitek než z takzvané poezie. Člověk to čte, chytne ho to, pak se zase začne na Vás zlobit, ale pak najednou přijde na takovou věc, že by Vám odpustil všechny vady na světě a ještě si odnesl největší respekt k Vám. Tomu teda říkám „lézt po kvetoucí stráni“ (ale tím nemyslím natura-

lismus!)), kdežto Theer je cesta, a dokonce jsem měl dojem, že už trochu vyšlapaná, po které člověk může vzdělaně jít a oddávat se dojmům. Snad to všechno říká míň, než myslím, ale rád bych, abyste tomu rozuměl. – Mé básně? Po těch vždycky vzdychám, když se trochu napiju, ale to je teď málokdy; ve střízlivém stavu trochu píšu na dizertaci a namáhám se, abych se zajímal o to, co zrovna píšu; jedná to také o umění, ale nějak divně. – Přikládám Vám prospekt nové umělecké revue; konkurence pro naše plány, kterých se nevzdávám přes svůj pesimismus, to asi nebude. – Přeji Vám lepší zdraví, což je nejdůležitější i pro Vaši produkci, i pro nastávající doby. Ty revue co nejdříve pošleme. Nemáte něco nového v rukopise? – Ještě stran Lumíra: Dyk mě až mrzel, jak je papírový; toho přece není „vzhledem k vážné době“ třeba, aby se psaly takové věci; ať už si dá ten starý chlapec pokoj se zklamanými iluzemi. Jinak je Lumír dost špatný, bohužel. – Které dny budete mít v LN fejetony?

Se srdečným pozdravem
Váš oddaný

K. Čapek

Velevážený pane,

stran té nouze je věc ta, že následkem obležení našich států nastane podle mínění mnoha informovaných lidí nedostatek potravin. Z jistého pramene jsem slyšel, že pražská obchodní komora podala vládě memorandum, že zásoby u nás stačí jen do dubna; a Morava je patrně ještě vyčerpanější. Není pochyby, že vláda učiní vše, aby obyvatelstvu bylo zaručeno aspoň minimum výživy; nicméně mouka bude muset být nevyhnutelně míšena a dávky na osobu budou co možná sníženy, takže myslím, že byste tím mohl při svém nepevném zdraví a slabé konstituci trpět úhonu, a rovněž tak Soňa a paní. Z těch důvodů byste se měl aspoň trochu zásobit moukou (aspoň na 2–3 měsíce), dále uherským salámem nebo moravskými klobásy nebo vůbec masem, které vysýchá, – konečně to ví hospodář a hospodyně lépe než já. Snad to na vesnici dobře seženete. To, co Vám tu píšu, je vážné, a měl byste na to myslet v zájmu svém i rodiny. Ovšem ty zásoby je nutno dobře uložit, aby nevzaly zasvé a nekazily se (a nebrat z nich, než až by nebylo lze nic koupit). Doufám, že rozumíte mé starosti v tom ohledu, – poměry budou těžké a je dobře být připraven až do žní. Kdyby Vám dělalo potíže sehnat najednou peníze na ty nákupy, tedy máme v šupletí 50 K, které nemusíme nutně vydat a jež necháváme stranou se zvláštním zřetelem k tomu, že by se u Vás mohla dostavit potřeba. Čekali jsme s tím na dobu, až by bylo zle, ale snad je lepší mít včas zásoby doma než peníze v šupletí. Záleží tedy docela na Vás, dojdou-li ty peníze svého určení. – Ty prospekty a časopisy Vám pošleme, až dostaneme od Drtikola své fotografie, které chceme pro Vás přiložit. Bratr přiloží také dvě linolea a dopis, proto dnes nepíše. – Stran toho Theera bych se chtěl s Vámi hádat. Líbilo se Vám to snad proto, že jste na literaturu vyhladovělý. Podle mého mínění je teď Theer nakloněn spíše ke zlému než k dob-

rému; a sice, že se dostává k něčemu, co nedovedu jinak pojmenovat než stylismus. Tím myslím to, co spojuje Flauberta, Růženu Svobodovou, Theera, Langra, Šaldu, Karáska atd. Je to záliba v detailu; rozkoš vyznačit věc adjektivem, podrobností, pokochat se jedním rysem a takové rysy tkát vedle sebe, až je to dokonalé a plné. Všimněte si, že Theer v té básni vyšívá každý kus Čech z jednotlivostí, která je každá pěkná a trefená, takže z toho musí vzejít něco „dokonalého“. Ale já si myslím, že každá věc má pro básníka svou zvláštní vášeň, která se nedá adjektivně popsat a vyšít, protože není obsažena v žádné jednotlivosti. Ta vášeň pak produkuje obraz sama ze sebe, a v tom je to nejtěžší a nejlepší na poezii, že tím se udělá něco nového a věčného, solidního a skutečného, bez klišeí a atributů. Vemte si obraty jako: „chalcedon zářící mléčným světlem“, nebo „hoch s vlasy světlými jako koudel“, nebo „Babylónané odění kápí koženou“ atd.; to je styl; z toho se dá udělat celá kniha, ve které každý kousek je hezký, každá věc má na límci hvězdičku literární šarže, každý detail je názorný. Ale názorný jen z jedné strany, plošně, dekorativně jako Schlattanerovy gobelíny. Barevný, ale mozaikově. V jižních Čechách je rybník Černobýl, sosny, chlomy, šoulaví strejci a husiti; z toho se ovšem dá něco složit a zdá se, jako by nic nescházelo k úplnosti; ale jenom to projděte znova, jak se tu bezmocně, bez dimenzí přikládá rys k rysu, bez plastiky, kterou by člověk cítil vyzdvíženou a vyklenutou dokola, jako je člověk sám. O tom mne nepřesvědčíte, že to je dobře. Srovnajte s tím zrovna Transatlantik. – To byl impresionismus lepší a hlubší, spíš nošený z nitra, neskládaný z pěkných věcí, vlastně monumentálnější. Četl jsem teď Salambo, ale bylo mi z ní nedobře. Poznal jsem, jak je záhubný ideál bezezbytkové, bezmezerovité dokonalosti; to zrovna vede k tomu, že každý kousek se dělá dokonalý a literární, a to je ta chyba, o které mluvím. Cílem psaní má být věc, předmět, míněná skutečnost, a ne literární dokonalost. Vždycky u Vás cením skutečnost. – Nevím, říkám-li to vše dost jasně, nebo spíš říkám-li to, co tím myslím. Nemám animozity proti Theerovi, ale dráždí mne jen to, že je tak nesmyslně přeceňován. Je to přece jen člověk artistní, spíš amatér asi jako já, posedlý snahou dokázat si, že

píše do poslední joty dobře a opravdu básnický. Flaubertovský typ, kterému nedovedu v sobě udělat dost místa. I u ženských to bývá. Některé jsou pěkné naturelem, a jiné pořád na to myslí, aby byly pěkné, a každý pohyb a úsměv je jim podle toho osudovým úkolem, který se jim musí zvlášť podařit. Ale naturel krásy je povolání, a ne úkol.

Ještě jste se mne ptal, které míním kazy v těch Vašich Touhách. Sic mne to uvádí do rozpaků, ale zkusím říci aspoň něco. Ted' už nejde o chybu pointování, nýbrž spíše o těžkopádnost úmyslu. Pořád jste hleděl nalézt spojení, přechody a svazky, jako by to vůbec bylo nutné. Myslím tím především to svolávání dělníků po každém odstavci, stále vybízení, umělá evokace, něco nuceného, jako byste se musel postrkovat. Tím se dostává do toho snu něco násilného, jakýsi zevní pohyb vedle toho vnitřného, nesrovnatelně krásného. Takové překrásné věci jsou začátek a konec. Hamburk, loď, zčásti i Amerika; pak Tahiti, Japan, Norsko, Uganda, a jak řečeno, konec. O Brazílii a Egyptě jste nevěděl co říci, patrně jste chtěl být úplnější. Nejkrásnější to je, kde mluví sama „vášeň věcí“, jako otrava tropů, báječné řádky o gejšě a pak to severské místo, naprosto vzácné; to jsou tak krásné věci, jako konec Cirku, proto tak krásné, že už je to vlastně jen cit, který nese celou tu skutečnost. Ale tu zase vnášíte věci docela zevní, strakaté, které samy o sobě nejsou naprosto nic špatného, ale nepatří tentokrát kvěci, nehodí se ani k začátku, ani k vrcholům a zkrátka rozrývají celou báseň. Vy jste měl asi více úmyslů a chutí a udělal jste z nich jednu báseň; ale přitom se Vám musí nechat, že jste v ní ukázal, co dovedete. Představoval bych si ji, že celá se děje v hlubokých a podivných citech, jež nikde neselhávají a nezměňují; není nic, po čem byste mohl sklouznout zběžně a nedbale, protože se rozvíjíte celým životem, a ne jenom očima. Tak, jak to je, sráží se turistika, globetrotterství cesta kolem světa za osmdesát dní, se základem nesrovnatelně vážnějším, totiž se životem na světě, s prohloubením a rozvrácením života následkem trýzně a rozkoše, kterou způsobují cizí končiny. Chtěl-li jste napsat globetrottera, pak jste udělal o mnoho víc. Jak vidíte, mé námitky týkají se spíše tendence a obsahu, ale ne formy. Možná, že cítím příliš obsahově, na rozdíl od svých kama-

řádů výtvarníků. Ale zrovna obsahově mně Touhy daly víc než celý román – zrovna na rozdíl od té Theerovy básně, kde jsem nebyl a nebyl stržen do obsahu. – Těším se, že nám budete brzo psát a že v těch mých úvahách najdete aspoň něco, v čem bychom se mohli srozumět.

S nejsrdečnějším pozdravem
Váš oddaný

K. Čapek

[Po 29. lednu 1915]

Velevážený pane,

tady Vám posíláme ty staré revue – doposud jsme je ani nečetli, snad si je přečteme jednou v Bílovicích. Zároveň posíláme ty linoleové tisky a fotografie; bratr si stěžuje, že na té fotografii se nepodařil, tak to posuďte sám. Konečně posíláme i ty peníze, o kterých jsme se minule zmiňovali, a sice z té úvahy, že je nezbytně nutno mít něco doma pro nejhorší případ. Snad se Vám podaří získat za to pytel mouky; možná, že byste dostal ke koupi v bílovickém mlýně nebo u sedláků, – je už teď dost nesehnáno. Ale je to nevyhnutelné; nepodceňte v tom ohledu náš radu, a zač můžete, pořídte si mouky, selského špeku, čokolády (kakaá), hrachu, eventuálně suchého salámu, a nezačněte z těch zásob brát dříve než asi v květnu: kupovat pro domácí potřebu, pokud se prodává, a zásoby schovat na dobu, kdy už nebude mnoho k dostání. Věřte nám, že je to bezpodmínečně nutno; nebude-li rovnou nedostatek, bude aspoň dražota a velké omezování, a to by Vám zrovna neprospělo, protože nejste tuze silný. Nezlobte se, že se Vám mícháme do domácnosti; ale snad to na venkově tak není cítit, jako je cítit ve městě, co nám hrozí. Přijměte to naše vměšování co nejjednodušeji. – Vaše paní u nás nebyla, a myslím tedy, že nás ani nenavštíví. – Těšíme se už na delší psaní od Vás. Chtěli jsme Vás upozorniti, abyste básně, které teď nebudete tisknout, schoval, – mohly by Vám přijít z ruky, a to by bylo nepříjemné pro Vás i pro českou literaturu. Morava je přece jen tuze nepořádná, píše nám v ten smysl sestra z Brna. – Až dostaneme od Vás psaní, budeme Vám psátí šíře. Zatím mějte se co nejlépe a ať se Vám daří v práci. Jelci nám připomenuli mnoho příjemného a životního; ví bůh, sejdem-li se letos v Bílovicích. Zdravím Vás co nejsrdečněji.

Vám zcela oddaný

K. Čapek

Vážený pane Neumannne,

nyní tedy došlo i na Vás, a první Vaše i naše starost nyní je, jak to s Vámi dopadne. Jsem přesvědčen, že Vás neodvedou, jelikož jste slabý, máte vpadlá prsa a tenké kosti; říká se, že jste měl svého času něco s plícemi, to při odvodu udejte; mimoto přece trpíte revmatismem a srdeční nervózou – vždycky jsme Vám říkali, že Vám černá káva a kouření neslouží, a to všechno dohromady dává dokonalou nezpůsobilost, aspoň podle našeho mínění. Na některou z těch nemocí si můžete třeba přinést vysvědčení. Říká se, že i ročníky už revidované půjdou znovu k odvodu. Nyní odvedli mladého Holečka, na kterého se snad pamatujete z Mlejnu. – Naše cesta je ještě náramně nejistá, zažádali jsme o pas už skoro před čtyřmi nedělemi a dosud je naše žádost nevyřízena; zdá se tedy, že spíš nás nepustí. Z různých důvodů bych toho litoval, a nevyčítejte nám ani egoismus. I kdybychom jeli, což není pravděpodobné, vrátili bychom se rozhodně dříve, než by se Váš časopisecký podnik uskutečnil. – A nyní, vzhledem k Vaším plánům, musíme projevit mnoho úsudků a návrhů. Přemýšleli jsme o tom dlouho, jmenovitě o tom, co je možné a co ne; uvažovali jsme, jaký časopis by byl možný, a sice úspěšně možný, jednak nakladatelsky a jednak vnitřně: jaký časopis by byl potřebný, nový, působivý atd. Nyní co následuje, skládáme oba dohromady, abychom pokud možno na nic nezapomněli. Museli jsme jít na víno, abychom si zbystřili rozum. Snad se svými nápady přicházíme nečas, protože máte jiné starosti, a snad také o svých plánech jiné náhledy. Tedy postupovali jsme tak: 1. Pokud víme, redaktorské honoráře nejsou u nás takové, že by se z nich mohlo existovat. (Redaktoři Lumíra nejsou vůbec honorováni, Šalda od Grosmana-Svobody dostával za jedno číslo 40 K, což je poměrně mnoho.) Musíte tedy pomýšlet na časopis, který by se lehce redigoval, takže by Vám

zbývalo mnoho času pro vlastní vydělávání. 2. Je nutno uvážít, je-li u nás dost lidí, sil a světa pro časopis velkého moderního stylu. 3. Je-li možné za stávajících okolností utvořit časopis vysoké úrovně a nového typu, který by Vás reprezentoval a měl něco redaktorsky trvale a cenně svérázného, abyste nebyl pouhým jménem v čele lhotejného nakupení lidí, kdyby se jich našlo tolik, aby se mohli kupit. Lumír například nereprezentuje Dyka a nic dykovského nemá.

A) Magacín – je-li možný? Co byl náš sen o něm v Kinského zahradě? Magacín naší představy byl výkvět všech cizích velkých ilustrovaných časopisů; co nás na té představě těšilo, byly vzpomínky na dráždivost obrázků, které se nám nejvíce vždycky líbily: krásná londýnská herečka a za ní 60 varietních krásných lýtek, námořní regaty, vykopávky, obrazy z kolonií, zvětšené hmyzy, obrazy cizích národů, černošky, vůbec krása toho, co u nás nemáme, a poezie takových cizích věcí; mezi tím antické sochy, futuristé, podobizna básníka, ohromné fotografie nebes – zkrátka obrazy z velikého, širokého a bohatého života, shluk, ve kterém se sbíhá optika světa. Mezi tím verše, povídky, úvahy, zapadlé na hodně mnohotvárnou půdu a jí také zvláště nešené, takže jsou pak stejně lákavé a reálné jako ty ostatní věci světa. A něco takového uskutečnit u nás je naprosto nemožné; to bychom museli mít lidi, styky a kořeny v celém světě. Nezbylo by než buď vybírat obrázky z cizích revuí, což je špatné a vzhledem k reprodukčním neprospěšné, – nebo okruh a svět Světozoru nebo Zlaté Prahy; zkrátka by z toho rezultovala chudoba a nevýznamnost obrázkového materiálu a nedostatek dráždění. Nebylo by tedy možno nějak radikálně překonat naše obrázkové časopisy – leda jen chytrostí a výběrem, ale ne novostí a silou.

B) Čeho byste docílil textově? Co týká se literárních příspěvků, měl byste vždycky sebe, velice málo a řídce od nás, protože beletrie málo děláme, dále zbývá Kodíček, nepadne-li. To je naprosto málo pro časopis, který by měl mít tloušťku Květů. Přibral byste z dobré vůle Dyka, snad Stanislava Hanuše, snad Tomana a Šrámka, píšou-li něco ještě. To by ale ještě sotva stačilo a musel byste přibrat Fischera, Theera, Langra; kde by ale potom byl charakterový reliéf listu, když by to vlastně

byl druhý Lumír? Dále byly by ovšem články literární a výtvarnické, které by vždy svůj zvláštní a mladý ráz měly; ale právě tu byste počítal s úzkým počtem lidí, kteří by tento obor soustavně nesli na ramenou a kteří by tu museli pracovat tolik, že by sebe i list přetížili. O tom zkušenost z Měsíčníku i z Volných směrů. V poezii a beletrii musel byste tedy přibrat mnoho lidí, sáhnout ke kompromisům a list by ztratil všechno ostří. Vy a my s Vámi, to by snad byla určitá fronta, ale ti ostatní, kteří stejně vystupují všude, u Šaldy, v Květech, Topičově sborníku, u mladočechů, všude, kteří jsou z povahy a z opatrnosti kluzcí, ti by se i takové fronty báli a vystoupili by tu pro slávu jednou do roka, v prvním nebo v druhém čísle; co byste tiskl potom? A bez mnoha přizvaných byste list nevyplnil a dostala by se tak do listu spousta výplně, která by ani Vás, ani nás nezajímala, a není ta spousta ani ničím tak aktuálně potřebným, kvůli čemu by se musel zakládat nový list. Spočívá-li Váš program, jak se zdá, vlastně jen na několika lidech, kterým důvěřujete a s nimiž Vám není protivné být pohromadě, to by snad stačilo na zlepšení nějakého stávajícího velkého časopisu, ale nikoli na založení velkého časopisu nového. Máte k dispozici několik málo lidí, ale to není žádná generace, která by mohla založit velký list, jako to šlo jindy, kdy generace byla něco tak početného, že se mohla dokonce rozštěpit i na několik listů, na několik svodů, a stačila je plnit a specializovat. – Ted' to vědecké. Především vědátoři mají své odborné listy, kam píšou svoje nejzásadnější věci; dále, všichni vědátoři jsou majetkem stran a píšou do listů strany, takže by snad jen z milosrdenství dali nějaký populární článek, ale zásadními spolupracovníky by se nestali; nevím, jestli by se jaký vědátor dal vážně připoutat. Ostatně o takové populární a vzdělávací články my nestojíme; vzdělávání je pro učitele. Musel byste ještě nakonec zakotvit třeba u lidí druhu Havlasy a Baušeho, kteří píší kamkoliv. Pořádné věci z vědy se velice těžce shánějí. Přehled má ohromnou redakční mašinerii, je zavedenou firmou a není zrovna vybíravý, a má tam vůbec všechno; ale zkuste udělat ze čtyř čísel Přehledu jedno magazínové číslo a bude to pořád nejen tenké, nýbrž i prázdné. Když jsme mysleli na mladé vědátory, našli jsme jen Rádlu

a Beneše a o těch ani nevíme, jestli by něco dali, protože mají jinam kam psát. Rozhodně ani v literatuře, ani v odborných článcích se pořádné mužstvo pro magazín soustředit a rozehráti nedá. V Čechách je až dost pokusů o magazín: Květy, Česká kultura, Přehled, Osvěta, Topičův sborník, Česká revue, Naše doba, Pražská lidová revue, Český svět, Světozor, Rudé květy, Zlatá Praha, Týden světem: není pochyby, že si lze myslet lepší magazín než kterýkoliv z těchto, ale magazín ze zcela nových lidí, s novou souhrou, a nadto plnější, bohatší a lépe zásobený si myslit nedovedu. Tady by se vstoupilo na půdu největší konkurence při nedostatečných prostředcích; vzít pak jednotlivce odjinud by nevedlo ovšem k výsledkům podstatně novým, a ani to dobře nejde, leda na prostým honorářovým přeplacením. Ale řekněte sám: na které lidi byste měl chuť – kteří by se Vám zdáli dobrou kořistí z těch všech starých korábů? K dobrému „magacínu“ patří příspěvky od geheimráťů⁷⁵, profesorů, vůdců vědeckých expedic, ministerských sekretářů atd.; takového něco byste také nesehnal. Tedy obrázkově hrozí nebezpečí chudoby a nevýznačnosti, literárně bezcharakternosti a beztvarosti následkem kompromisu a celkové mnohosti, a v ostatním textu šustrování s populární vzdělávací tendencí; a to vše by Vás stálo tolik práce, že byste na vlastní činnost neměl skoro času, a uspokojení by Vám to asi nedalo. To by musela najednou vzniknout řada čerstvých lidí všech oborů, aby se všude dalo čile počínat a zavádět a aby se vůbec mohla stát taková koncentrace pracujících jednotek, jaká je předpokladem magacínu, jak si jej asi představujete. Uvažte tedy, zda byste za těchto jistě nepřeháněných okolností mohl vytvořit nové časopisecké dílo osobního a užitečného rázu a zrodit nový, potřebný prvek; zda máte více po ruce než několik směrnic, které byste musel nadto zasypat spoustou lhostejného a programově nezvládnutelného materiálu všech možných přizvaných lidí. – Přehled má asi 200 přispívatelů a asi desítičlennou pracující redakci, a přece jsou čísla, kde není ani jeden hutnější, spravedlivý a živný článek. – Je potřeba lidí a kapitálu. Dá-li Vám

⁷⁵ Geheimrat (něm.) – tajný rada. Pozn. red.

nakladatel sebevětší finanční možnosti (– a i to je pochybné, ježto znám firmu, se kterou jednáte), lidi Vám nedá, jmenovitě cenné lidi ne. Těch několik příspěvků, na které předem pomýšlíte, byste sehnal snadno; ale ten ostatní balast, ta výplň by Vás stála příliš mnoho shánění a bolesti, a na to byste zašel. – Naše skepse v těchto všech věcech není bezdůvodná: trápili jsme se řadu večerů, abychom získali lepší výhled. Nevyšli jsme přitom od pochybností, naopak: od největší chuti pro novou možnost práce; ale když jsme si celou tu věc hleděli představit, bylo nutno udělat si rozpočet sil a možností, a sice i našich sil, i sil našich kamarádů, se kterými budete počítati, a konečně i sil všude kolem, pokud je známe. Ubyl Taussig, jeden z nejhybnějších; Kodíčka nám oddálily špatné názory, ne sice naprosto, ale tak, že lze dělat jen vedle něj, ale ne s ním. To vše padá na váhu. Ideál magacínu, sen z Kinského zahrady, se uskutečnit nedá; zbývá buď jistý kompromis, nebo časopis na docela jiné půdě: magacín, ale nového typu, bez oněch všech nevýhod, o kterém Vám budeme dále psát zítra.

Tak teď o tom novém a nejlépe možném typu listu. – Nejdřív velice litujeme, že není možno mluvit s Vámi o té věci osobně, protože to se přece jen všechno nejlépe projedná a vyloží, ale doufáme, že se nám snad podaří dát Vám trochu představy toho, co se nám zdálo možné a co by mělo nějakou dobrou formu a účinnost. – Zlepšovat stávající typy českých listů, to, jak je vidět z předcházející bilance, ani dobře nejde; ostatně ani se nejedná o to, aby se něco, co už je, sice nedokonalé a kýčářské, nějak zlepšovalo. Jedná se hlavně o to, abychom s tím málem sil, možností a materiálů, jež máme k dispozici, mohli vytvořit účinný nástroj a cennou věc, která by měla vzhledem k ostatní konkurenci něco příkladného, vysokou úroveň, čilost, přístupnost a zároveň noblesu. Především jsme si chtěli představit, že by byl nějaký list, tak šikovný, že bychom sami takový časopis rádi viděli a četli, že bychom k němu měli respekt a že bychom tam sami tuze chtěli psát. To by byl list, který by hlavně měl charakter čistoty, nesmíšenosti, uměleckosti, aktuálnosti a břitkosti. Byl by to list, který by neměl žádný balast, žádné vyplňování za každou cenu mnoha básníky a básněmi, mnoha člán-

ky a tolika zbytečnostmi, jaké přináší teď každý list; zároveň – to je také balast – kde by se nevedlo to pilné a bezúčelné referování i o bezvýznamných věcech. Je nás málo, a je tedy nejvýš nutné, aby se uplatnily osoby a jejich práce jaksi lépe o sobě, a ne všechno roztříštěné a utopené mezi spoustou kompromisní přítěže, která ostatně ani neprospívá nijak čtenářům, kazí je a otupuje jejich zájem. Tím vším, vynecháním vší přítěže (i v obrázcích a vědě) by se list ovšem valně ztenčil a museli bychom se vzdát představy časopisu tlustě reprezentativního; zato museli bychom hledat v menších rozměrech a při čistším soustředění nové výhody, nový efekt a dráždivost. Ovšem, a to je nutné akcentovat, při vysoké úrovni podniku, mnohem vyšší a umělečtější, než mají všechny ostatní české listy. Muselo by se působit spíš lidmi a hodnotou práce než množstvím a přitom podržet velice moderní ideu šířky a jakési lidovosti magazínu. To znamená, že bychom museli dobře ukládat a výhodně uplatňovat naši práci a zároveň snažit se, aby opravdu něco poskytovala, aby zasluhovala zájmu. – Zkrátka celkový horoskop zdál se nám ukazovat asi takovýto ideál časopisu: Forma ne velká, asi jako *Bandeaux d'or* (o něco větší a širší než *Marges*); vzhled neoficiální, noblesní, čistý a jasný, jako má dobré umění ráz skromnosti a zároveň zasvěcení proti obchodnímu šmízu a oficiálním nařvanostem; papír silný, lehký (jako má *Nouvelle revue française*), obrázky na křídovém papíře (jako v *Soirées de Paris*), typografie vzdušná a ne-uniformní jako pěkné výstavy. Hygienický a světlý, prostý a zralý ráz. Kresby (dost! bude-li možno) na hrubém papíře, dobře roztroušené – výběr by byl krásný a uplatňoval by se, nebyl by utopen v textu. Svéráz obsahu by byl v tom, že by v čísle dominoval jeden autor nebo jeden obor nebo jedna otázka, aniž by to bylo přísně závazné, přičemž by se to řídilo potřebou, třeba aktuální otázkou, nebo důsažností věci, o kterou se jedná. Tím by každé číslo bylo jakousi svou monografií, takže by si je lidé pořizovali i jednotlivě. Články atd. by tedy byly celé, a ne na pokračování. Kdybychom řekli takovému hlavnímu jádru čísla X, chodilo by to třeba tak: $o_1 o_2 o_3$ (obrázky), $b_1 b_2$ (básničky), X, $k_1 k_2$ (kronika), p (polemika); nebo $o_1 o_2$, X (velké básně), $č_1 č_2$, k etc....; ale

stejně tak by bylo možno volné číslo, kde by bylo mnoho krátkých věcí, nebo číslo, kde by byla jedna dlouhá věc nebo jen jeden obor – podle možností a potřeby. Nejlepší jsou konkrétní příklady čísel, které podle fantazie uvádíme, bez ohledu na číslo první, které musí být tlustší a reprezentativní. Uvádíme jen hlavní ráz čísla; vedle toho by tam ovšem vždy byly básně neb kronika atd. – ale i na obálce by bylo číslo označeno hlavně tím obsahovým jádrem. Tedy Příklady: 1. Neumann, Básně. K tomu obrázky buď moderní (kresby, reprodukce obrazů), nebo kytička krásných čínských obrázků, přírodních nebo figurálních, – věc naprosto exkvizní⁷⁶ a harmonická, krásný svazek sám o sobě; nebo krásné obrazy krajín jako Constable, Turner, Fontainebleauští, Michel, Claude Gelée, nebo Cézannovy akvarely, nebo co by jinak bylo pěkné. Mimoto aktuální věci, menší příspěvky od jiných lidí atd. 2. Václav Špála, jeho obrazy, článek o něm, nějaký pěkný překlad. 3. Malá antologie moderní francouzské lyriky; k tomu rozhozené kytice černých lyrických kreseb v textu (buď od Čechů, nebo od Francouzů, jako Matisse) atd. 4. Článek Josefa Čapka: Vývěsní štíty českých krámů, prosté výkladní skříně, předměty a Rousseau. K tomu příslušné obrázky a jedna reprodukce Rousseaua. Vedle toho básně od Vás nebo od někoho jiného; a varia; nebo jiné číslo divošského umění. 5. In memoriam Ervína Taussiga, s jeho básněmi. 6. Karel Čapek, větší článek o realismu v literatuře (Rusové, Francouzové atd.), a třeba podobizny těch autorů; mimo to básně a varia. 7. Docent Beneš, Sociální politika, nebo docent Rádl, Biologické poznání – nebo jiný zásadní vědecký článek, který by takto tvořil skoro zvláštní publikaci, což by vědátorům bylo jistě milejší, než kdyby se ztráceli v tlustém čísle. Stejně sem patří články filozofické nebo estetické ode mne, nebo vůbec jiné vážné vědecké práce. 8. XY, výborná povídka, nebo více povídek; obrázky zvláštního výběru. 9. Hofman, Zásady moderní architektury, a obrázky k tomu. Nebo: Hofman, České dřevěné kostely, ruské stavby, slovanská architektura; nebo Hofman, Megalomanie v architektuře (empíroví, dosud neznámí

⁷⁶ Vzácný, mimořádný. Pozn. red.

umělci Le Doux, Boullée aj.), ohromné projekty, něco fantastického, 10. Pražské výstavy, s reprodukcemi ze všech spolků, bilance, kritika, zásady. 11. Václav Špála, Móda a smyslnost, s vlastními kresbami mód. 12. Čapek-Hofman, Formy umění prehistorického. 13. Chochol, Hřchy komunálního stavebnictví v Praze a sentimentalita Klubu za starou Prahu. 14. Walt Whitman, nové překlady z něj a z Troubela, podobizna a obrazy z Manhattanu a vůbec Ameriky. 15. Vaše překlady z Verhaerena, Rimbauda atd., s obrazy fauvistů (Derain aj.). 16. Jsou prázdniny, a vyjde číslo Neumann, Život ryb (jako od Maeterlincka Život včel), věda, snění, lyrika a filozofie, s fotografiemi z Bílovic, krásná voda, stromy etc., – nebo kresby J. Čapka, – nebo japonské a jiné obrázky ryb, něco ve svém způsobu jediného, věc čisté pohody a radosti. 17. Bratři Čapkové, Španělsko; dojmy ze země, z umění, lidu a vlastní duše, meditace; obrázky země a umění. 18. Byli by svého času udělali: J. Čapek nebo Hofman, Výlet do Paříže (Mnichov, Ulm, Štrasburg, Nancy, Paříž, architektura, lidé, život, srovnávání Francie a Německa, varieté). 19. Památník Alšův (ale na to už je pozdě); jubilejní a oslavná čísla, holdy umělcům. 20. Číslo důležité diskuse (jako bylo například o Dvořáka) nebo konkurence (jako na Žižkův pomník), polemika nebo protest nebo přímý výpad na něco. 21. Rok francouzských výstav (článek od Francouze, obrázky); nebo literární dopis z Francie, nebo o mladém Španělsku od Španěla, přehled s obrázky (asi osm); tak by se vědělo, co se v Paříži za celý rok důležitého stalo, a prognóza; máme tam dost známostí, které by to pro nás napsaly. 22. Moderní německé umění, s odmítavou kritikou. K tomu přeložené německé verše, prózy etc. 23. Obrázky mediánů a bláznů, zvláštní sloh. 24. Technické století: velké stavby, stroje etc. 25. René Arcos, výběr básní a článek o něm, podobizna autora, vybrané obrázky. K tomu připočtete všechno, co vnuke nápad, aktualita, okolnosti, politická situace, – toho je vždycky nejvíc; dále co dají jiní lidé, noví, z jiných oborů, co přinese vůbec život; to se předem určovat a vymýšlet nemusí, ale vidíte, že to vše je v říši možnosti a že by se každý kousek dobře uplatnil. To by jistě byl nový typ časopisu, amerikánštější nebo francouzštější, rozhodně příjemný.

Vycházel by po čtrnácti dnech až po měsíci, jak by se redaktorovi zachtělo; vždy by mohlo být kolik čísel předem uchystáno, čímž by se redaktorovi práce tuze usnadnila. Mohl by vycházet nepravidelně a v různé tloušťce, předplatné by se počítalo podle archů. Mnoho lidí neodbírá časopisy proto, že tam nalézají pro sebe jednu dvě věci mezi dvaceti, které neradi čtou; takhle by si kupovali jednotlivé číslo, které by přinášelo o málo víc než to, co je právě zajímavá, a sice lacino. To by bylo výhodné speciálně proto, že Borový, jak jsem slyšel, má značnou kolportáž a prodává věci jednotlivě. Nakladatelsky je to tedy velmi výhodné, a proto lze doufat, že by i honoráře se mohly lepší, čímž by opět stoupala možnost získání dobrých spolupracovníků. Každé číslo by se pak mohlo prodávat kolik let jako zvláštní publikace a také by se každé speciální číslo stále inzerovalo na obálce, takže by žádný z těch šlágrů neupadl v zapomenutí. Jmenovitě by se mohla dělat agenda u studentů, kteří se nemohou zpravidla předplácet, ale jeden sešit za 3 šestáky si mohou vždycky pořídit. Tenhle projekt spojuje přednosti magacínu (šířkou a populárností obsahu), letáků (aktualitou), periodické knihovny (dokončeností větších prací) a konečně dobrého časopisu, který nemusí sahat k výplním. Proti ostatním českým listům by byla už ta výhoda, že by tu nebyl balast a že by dobré věci stály čisté a celé samy pro sebe. Touto pro autory příjemnou novotou byste mohl získat více dobrých přispívatelů než za jiných okolností. Už tou čistotou by bylo docíleno na české poměry nívó velmi vysokého. Rovněž jednotlivci by se nejlépe uplatnili a mohli by rozvinout svůj názor, kterým objevují nové věci. Celá věc by měla ráz spontánnosti a radosti z práce, a ne té kulturní mechaničnosti, která nutí ostatní redakce nosit pořád všechno, a přitom nic. Hlavně je tedy mysliti na tyto výhody: čistota a nekompromisnost, uplatnění autorů, svéráz redaktora, příznivé okolnosti nakladatelské, snadné plnění a stále nová překvapení. – Bohužel, nemůžeme Vám to napsat tak dobře, jako bychom Vám to mohli vypovědít. Prosíme Vás, uvažujte o tom široce a ze všech stran; nám se opravdu tento časopis zdá nejlepší, potřebný a schopný života, spojující výhody, které jsou na naší straně, a překonávající nevýhody, kterých

bychom se absolutně nemohli jinak zbavit, neboť je nás málo a jsme v achtu⁷⁷ u mnoha lidí; jsme a musíme zůstat zvláštní minoritou českého umění, a právě z toho minoritního rázu musíme vytěžit něco dokonalého a užitečného obecně, čím by se obecnstvo dokonce pozvedlo. Nechceme přece vzdělávat lidi, chceme, aby cítili čilý život, který je v mladém umění. – Odpusťte, že tentokrát nepíšeme o Vašich básních a o jiných věcech též aktuálních. O tom všem až příště. Nikomu, ani kamarádům jsme dosud neříkali o Vašem podniku a o našich myšlenkách k němu; teď Vám je předkládáme k úvaze – nepospíchejte s odpovědí, my jsme k nim nedošli bez mnoha úvah, a tedy protřepejte je dobře, než byste je chtěl odmítnout. Tím více se budeme těšit na Vaši odpověď.

S nejsrdečnějšími pozdravy Vám oddaní

bratři Čapkové

S těmi odvody si skutečně starostí nedělejte.

Mluvil jsem dnes s Borovým, musí také k odvodu, je mu teprve 41 let; je to silný člověk a býval vojákem.

⁷⁷ Klatba. Pozn. red.

[Před 23. březnem 1915]

Nechal mi Peča málo místa a krom toho je už pozdě, tak píši jen několik slov. Prosím Vás, přijed'te nás navštívit do začátku dubna; jednak kvůli té lékařské přehlídce u našeho otce, abyste věděl, co se dá dělat; jednak proto, že nám tím uděláte radost a ani to nejmenší nepohodlí (spal byste v našem pokoji na rozkládací posteli); a posléze proto, že nemůžeme Vám všechno dost dobře napsat o tom magacínu a strašně rádi bychom Vám řekli všechno, co o něm máme na srdci. Až už bude docela založen, budeme jenom dělníky pro něj jako kdokoliv jiný; ale teď, v tom nejzajímavějším stadiu vzniku a rození, bychom tuze rádi ještě pomohli babit a rodit, stojíte-li vůbec o to. Dopisování je na to tuze těžkopádné. Snad ještě raději než Vy bychom o něm diskutovali a debatovali, a ježto je velmi možno, že letos do Bílovic nepojedeme, bylo by to nemožné, přes všechno těšení a účast. – Těšíme se tedy nadmíru, že přijedete. Doufám, že našim důvodům k té Vaší cestě zcela rozumíte. Odhodlávali jsme se, že bychom přijeli za Vámi do Bílovic, abychom všechno mohli vyložit, ale takhle to bude daleko výhodnější – zajisté se rád sejdete i s Borovým, jenž je osobně milý a měkký člověk, a zajisté také uznáváte potřebu důkladného vyšetření vzhledem k naznačeným okolnostem. – Kdybychom například přece jeli do toho Španělska (pasy dosud nemáme), nemohli bychom se už dohovorit a sdělit si své představy o té revui; a kdybychom nejeli do ciziny teď, pojedeme jistě po skončení války, takže bychom Vás a radosti z rození časopisu ani neužili. Tedy napište nám, kterého dne a kterým vlakem přijedete; snad bude pěkně a budeme v jarní Kinského zahradě dokončovat plány, které jsme začínali v podzimní zahradě. Takhle to bude nejjednodušší a nejjasnější. Věřím, že se docela shodneme ve svých představách a že nalezneme v tom, co vy budete realizovat, všechno, co si přejeme jako krásné a nové. Mnoho toho ještě musíme říci, i nové

možnosti, ale to bude nejlépe ústně. Přijed'te tedy určitě, těšíme se na Vás co nejupřímněji; beztoho potřebuji trochu vysadit ze studia, jsem už utahaný a rád bych se chytil nějaké nové naděje. Spoléhám tedy na Vaši návštěvu.

Se srdečným pozdravem Váš K. Čapek

O těch verších až příště, tohle je psaní jen tak narychlo, abyste nás mohl zpravit, kdy přijedete. Počítám najisto s Vaší návštěvou, že přijedete v nejbližších dnech.

[24. března 1915]

Velevážený pane Neumannne,

především blahopřejeme my oba Vám i Vaší paní k nastávajícímu sňatku co nejupřímněji a nejsrdečněji. Mnoho slov by tu bylo zbytečností, ale víme, že je to velkou úlevou a velkým uspokojením pro Vás i pro Vaši rodinu, a to uspokojení sdílíme s Vámi. Přejeme Vám, aby se Vám nyní zdařilo, od čeho si slibujete zpevnění své existence, a aby tento rok svatby byl pro Vás v každém ohledu rok zdaru.

Linoleum už bratr nakreslil a zítra je vyryje a snad i pošle. Bude na něm malá holčička, jak mává šátkem na pozdrav nebo na oslavu; dojem má být radostný, jarní, odpovídající nynějším krásným dnům.

Stran té lékařské prohlídky, kterou jsme Vám doporučovali, nejde zrovna o to, abyste se při odvozech vytasil s vysvědčením, – to ovšem nemívá valného smyslu, protože na vysvědčení by mohl nějaký lékař napsat, co by chtěl, – proto se na taková lejstra při odvodu nemůže vůbec nic dát. Jedná se ale o to, že není-li člověk docela zdrav – (a takový případ u Vás myslím je) a přitom nemůže buď při odvodu samotném, nebo při narukování říci, co vlastně mu schází, má pak mnoho trápení při cvičení, dělá obtíže i těm, kdo ho cvičí, a zkrátka udělá sobě i vojenským lékařům řadu nepříjemností, a sice zbytečně, jelikož pak po tom celém trápení a tahání ho nakonec pošlou domů. Je opravdu dobře znát se tělesně, abyste hnedle mohl říci, mám to a to s plícemi nebo se srdcem; to víte, při odvozech Vás nemohou tak vnitřně auskultovat; podle zevnějšíku pro Vás nadšení nebudou, jelikož máte velice tenké kosti a vpadlá prsa (na hubenosti by ani nesešlo), takže je nejvýš pravděpodobné, že budete beze všeho „ungeeignet⁷⁸“; jmenovitě pak kdybyste mohl důvodně poukázat k nějaké churavosti vnitřní, mám za

⁷⁸ Nezpůsobilý. Pozn. red.

vyloučeno, že by Vás vzali ke službě, kterou byste těžce snášel. Myslíme tedy a radíme Vám vážně, abyste se přehlídnout dal, a sice nejraději od odborníka v Praze (který může vysvědčením upozornit, kde se má stát poklep nebo poslech, protože i na tom mnoho záleží) nebo od někoho v Brně; ale udělejte to jistě, tady není ležérnost na místě, protože by Vám mohla způsobit několik těžkých neděl nebo i zhoršení Vašeho stavu, jak se stává přes dobrou vůli vojenských lékařů. Víím, že naříkáte časem na srdce, a s plícemi jste tuším (říká se to aspoň) také něco měl; rozhodně tedy to tak udělejte, řekněte si, že to děláte po vůli své rodině a nám, že to na Vás jiní chtějí. S tím zároveň opakujeme své pozvání, abyste přijel k nám, se všemi spolupůsobícími momenty, které jsme Vám uvedli minule, – tedy i kvůli té revui, o které bychom Vám tuze rádi řekli, v čem s Vámi po Vašem posledním dopisu souhlasíme a v čem ne, které obtíže a které slibné možnosti máme na mysli atd. – Kdyby Vám cesta do Prahy z nějakých důvodů nebyla příjemná a žádoucí, tedy rozhodně se dejte přehlídnout aspoň v Brně, radíme Vám to tak naléhavě, jako bychom to radili svému bratrovi. Ovšem rádi bychom Vás uviděli u nás.

Pozdrav je krásná a podařená věc; trochu si člověk musí vzpomenout na nebožtíka Taussiga, ale ještě spíše na Romainsa – je to dobře, protože literatura se děje v kontinuitě sama se sebou a člověk má chtít dělat to, co se mu líbí. To je jen tak vedle. Zrovna jsem to ale četl a chytila mne rytmika, která je jinačí, než jindy děláte; jindy máte plynulou, přehlednou, kdežto tady je rozbitá, takže teprve celý verš je jednotkou; tím se dostává zvláštní struktura třepetavosti, ráz vyjevení, něco rozryvného – tady je ten zvláštní citový dojem hodně založen na formě. Proti tomu Křídlovka je, jako když se hraje na housle (je hodně koncertní). Vůbec by se o tom mohlo formálně mnoho napsat. Rovněž báseň v Lumíru na mne působila stejně silně jako v Bílovicích, a znova mne dojímal její morálnost. Básní jako Vzpoura byste měl mít víc, celý cyklus, protějšek k cyklu na způsob Skřivana. Pozdrav považuji za hodně formálně problémovou věc – směšné je, že se jiným zrovna bude zdát třeba improvizovaná. Na začátku při každém čtení mám vždycky

pocit nejistoty, ale čím dále čtu, tím víc nalézám, že to tak musí být. Je to těžké popsat – a vůbec těžké domyslit to, když je člověk rozechvíván takovými dojmy, jako je pád Přemyslu, tolik tušený a přece tak nepředvídaný, – a zrovna na bratrovy narozeniny!

Srdečně Vás zdraví Karel Čapek

– I jestli Vás při odvodu pustí beze všeho vyšetřování – což je podle mého skutečného přesvědčení nejspíš podobné pravdě, není taková přehlídka zbytečná, protože byste si pak podle ní zařídil život. – Přijedete-li do Prahy po odbytém odvodu, jak jste psal, budeme Vás rovněž čekat.

[Po 26. březnu 1915]

Milý pane Neumanne,

příloženě Vám posíláme výpisek toho, co Arne Novák o Vás napsal ve svém Tschechischer Brief v Das literarische Echo, – potěšte se tím, odpadlý učedlníku Machara, Sovy a Březiny, opilý panteisto, poznejte se v tom nebo najděte, že „vážná a kritická doba“ neudělala naše Nováky ani vážnými, ani kritickými. Ostatně to nestojí za řeč, Arne Novák už je opravdu jen literární žurnalista a měl by si ho najmout Otto k psaní nakladatelských vašcetlí. Je to zatím jen příklad, s čím budete mít v Praze co dělat a nač v hloubi duše také počítáte. Váš Pozdrav se mi znovu líbil tím víc; Špálovi a Hofmanovi se rovněž velice líbil, a ti v tom mají dobrý cit. Kodíček jej pokládá za jednu z nejlepších Vašich věcí, už je kaprálem a snad brzo půjde jako kadet do fronty. Všichni měli, zcela jako já, dojem něčeho třepetavého a světelně lehkého – jen to troubení prý je, říkal Kodíček, vorschritswidrig⁷⁹; – doufejme však, že se ani napříště neseznámíte blíže s vojenskými předpisy a nenecháte se jimi ochudit v básních. Je to báseň stejně zbavená vší tíhy jako Skřivan – přitom myslím na čistě formální dojmy. Snad po 10. dubnu budete mít zase chuť k psaní básní. – Lituji velmi, že nechcete jeti do Prahy, pokládal bych to za nejjistější. Snad ale zajedete k nám během dubna, abyste mohl jednati s Borovým a nás potěšiti svou návštěvou. Raději to neodkládejte, ježto je možno, že v létě bude opět doprava omezena. Mnoho se věří v to, že prostřed léta válka skončí; pak byste mohl hned v září vyrukovat s prvním číslem – tedy ty věci nejsou snad ani příliš daleké. Aspoň máme nějaký cíl, ke kterému žijeme. Ted' pospíchám s doktorátem, abych byl v létě volný; ale nevím, podaří-li se mi to. Spolehejte ostatně na nás, že až uhodí potřeba, slepíme něco, jak dobře jen

⁷⁹ Proti předpisům. Pozn. red.

umíme. – Měl byste rozhodně brát hodně teplé sedací koupele a hodně sedět na teplém sedadle, hlavně na polštáři; dělal jsem to také proti ischiasu, ale ježto se mi od toho ukrutně zapalovaly hemeroidy, musel jsem toho nechat. Chcete-li se zbaviti srdeční nervózy, musíte se zříci kouření viržinek, černé kávy a alkoholu. Snad vaše inspirace tím neutrpí. – Nevím, jak to udělat, abych si u Borového vypůjčil rukopis Nových zpěvů. Těšilo by mne číst je dříve, než vyjdou, v celku, ale Borový by mi je sotva vydal. Snad tedy mám počkat, až přijedete do Prahy. – S jarem dostávám lepší naděje na konec a výsledek války – jsem tuze impresivní na slunce a věřím za světla víc než pod mrakem. Snad za měsíc už nám bude jasněji. Chvillemi se mi zdá, že Váš dosavadní optimismus nebyl upřílišněný. – Mám ještě nechat místo pro bratra. Budeme Vám zase brzo psát.

Se srdečným pozdravem Váš zcela oddaný

K. Čapek

[Po 27. dubnu 1915]

Milý pane Neumanne,

také já Vás prosím, abyste nám ihned sdělil výsledek odvodu; máme na tom veliký interest a chtěli jsme Vám už včera telegrafovat. Po šťastně odbytém odvodu nás doufám navštívíte. Naše žádost o pas šla z policie na místodržitelství, odtud na vojenské velitelství a odtud na ministerstvo zeměbrany; tedy asi nebudeme moci jet. – Onehdy jsme ochutnali u Špály toho dortu; líbilo se nám od Špály, že sám od sebe si na Vás vzpomněl, a teprve když se vrátil po Velikonocích sem, vypravoval nám to a tuze se bál, aby to telecí cestou nezesmrádlo. – Tuze rád bych četl Bohyně; snad byste mi mohl dát poslat korekturu, kterou bych zároveň při čtení překorigoval, ježto jak znám z vlastní zkušenosti, autor často přehlédne tiskové chyby, které cizím očím neujdou. Jestli jste už korekturu udělal, dostanete snad druhý obtah a ten bych snad mohl pročíst. – Nové zpěvy bych velice rád dostal do rukou dříve, než budou vysázeny, a sice proto, že jsou tam jistě některé maličkosti rušivé, jako například ten přílepek k nekrologu Taussigovu, který by mohl v definitivní edici odpadnout. Jsou to jen maličkosti, ale je nutno myslet na to, aby celkový dojem nebyl jimi rušen, jelikož Nové zpěvy mají úkol Vás etablovat proti všem Novákům, Sovům atd. Připisuji jim veliký význam, a proto Vás prosím zároveň i za ostatní: abyste je nevydával bibliofilsky v té sbírce Zlatokvět, v kůži, ve 200 výtiscích a za čtyři zlaté, nýbrž krásně vypravené (– myslil jste přece na Hofmana –), v ceně přístupné pro studenty, jako jsme bývali my, pro mladou generaci mužskou, která si Vás vyvolí, a ne pro nóbl literární společnost a bibliofilské slečinky. Nové zpěvy mají být sbírka populární, a ne rarita, už zásadně ne. O tom Vám budu později psát ještě šíře nebo mluvit s Vámi o tom, až tu budete. Odložte to na konec války raději a hleďte to, prosím Vás, vydat mimo Zlatokvět jako individuální knihu. – Vaše ozná-

mení sňatku se lidem líbilo. Ovšem jisté tiskové vady ten obrázek má, ale jeho impresionistická lehkost tím zrušena není. –

Četl jsem teď Šrámka – velmi bychom litovali, kdybyste s ním nemohl počítat pro svou revui, je to jeden z našich nejlepších lidí. Jsem zvědav na tu Vaši úvahu (ta ve Volných směrech byla velice sympatická), a pak už bych se velice těšil na Vaše nové verše – snad už nějaké máte. Nejdřív ale očekáváme zprávu o odvodu. S nejsrdečnějším pozdravem

Vám oddaný

Karel Čapek

[Po 20. srpnu 1915]

Milý pane Neumanne,

doufám, že ten poplach s marškumpanií se ukázal bezdůvodný, – vždyť jste posud neprodělal, a sotva byste mohl nadále prodělati těžký výcvik; není pochyby, že by Vám to srdce dělalo velké obtíže. Nicméně čekáme netrpělivě na další zprávy. Jsem přesvědčen, že to dobře dopadne. Přál bych Vám velice, abyste se dostal do kancelářské služby; přesto i pak budete se muset obrátit k lékaři a říci mu ty stálé obtíže, protože potřebujete léčení. – Nyní jste se asi shledal se svou rodinou, a přeji Vám krásné dny s ní. Je Vám to teď vzácné; kissaszony⁸⁰ Soňa Vám bude svítit okénkem. – Kodíček je už někde daleko v Rusku, jeho adresa je Kadet-Asp. J. Kodíček, I. R. 56, Feldpost 27. Hofman i Špála byli při prezentaci uznáni za schopné. Václav Špála: Landwehr – I. R. 12, 3. Ersatz-Comp., Nagy-Kanisza, Ungarn. Vlastislav Hofman: I. R. No 14, Linec, ale bude tam na vesnici. S ním tam bude také Brunner. – Pozitří odjíždíme z Bílovic do Prahy. Zítř ráno pošleme ty peníze od Borového, suma 100 K minus 40 K, které si od nás vzala Vaše paní na cestu, tedy 60 K. Stran těch fondů mám zatím odpověď od Hanuše Jelínka. Radí ihned podat žádost k Svatoboru (dr. Jiří Guth, Praha II, Příčnická ul.), a sice vypsát vše dle pravdy, poukázat na svou situaci a požádat, aby bylo něco ihned posláno ex praesidio, jelikož schůze výboru bude až koncem září, až se páni sejdou. To ovšem není vůbec půjčka, nýbrž dar, jak je v povinnosti a stanovách Svatoboru. Máte také dopsat přímo jemu (Jelínkovi), jelikož on pak udělá patřičné kroky u pánů výborů. Jeho adresa: PhDr. Hanuš Jelínek, Král. Vinohrady, Korunní tř. 68. – Jelikož snad nyní už jste v kanceláři, a tedy můžete se zajímat zase o českou literaturu. Bohužel co jsme z Prahy, nevíme, kde bylo refero-

⁸⁰ Kissaszony (mad'.) – slečna. Pozn. red.

váno o Bohyních. Zato Vám pošleme, co vyjde v revuích a snad ještě některých denících. Zatím se Vás tak trochu týká, co píše výtvarný referent Zvonu J. L. (ier): „Po válce... se v umění spokojíme tím, když se naši kubisté šťastně vrátí z vojny, zdrávi nejenom na těle, nýbrž – a z toho bychom se hlavně radovali – i na duchu. Stejným přáním provázíme i dočasný zánik Volných směrů, které proselytskou zaslepeností v propagování kultu Picassova, Archipenkova e tutti quanti nejvíce zmatků do důvěřivých mladých duší a do blahoslavených duchů pošetilých snobů nasely. Ještě v posledním čísle zalévá K. St. Neumann símě futurismu naučenými vodnatými frázemi sofistické pokrokovosti. Mar-ně! Símě to se trvale neujme, jako se neujaly jupes culottes⁸¹ neb zelené i fialové paruky a jinaké zbrklosti, líhnuté v potu tváří hypermoderní snahou po křiklavé jinakosti stůj co stůj.“ Atd. – Nevím, jestli jsme Vám už napsali, že padli Derain, Gleizes a Marquet. Škoda hlavně Deraina.

Z Prahy Vám budeme psát obšírněji. Ted' se ještě několikrát proběhnu po lesích a pak mne čeká ta nejhoupější práce k rigorózum. Těším se velice na příznivé zprávy o Vás. Mějte se velice dobře, a až jednou dostanete dovolenou, přijed'te se na nás podívat do Prahy, kde snad také bude Vaše rodina.

Se srdečnými a vřelými pozdravy
Váš zcela oddaný

K. Čapek

Dyk dosud nepsal, jelikož je někde na venkově, a já mu psal skrze administraci Lumíra.

⁸¹ Kalhotové sukně. Pozn. red.

V Praze, 8. září 1915

Milý pane Neumanne,

potkal jsem včera pana dr. Jelínka, dostal právě Váš dopis, a říkal, že bude dělat, co může, je-li jenom už dr. Guth z letního bytu doma. Doufám stejně s ním, že to dobře dopadne a že dostanete-li tu výpomoc od Svatobora, budete ji moci strávit někde za větrem a v pokoji. Jen prosím Vás mějte na paměti, co jsme Vám psali i vzkazovali. – Nového nevím nic; myslím, že válka potrvá ještě tak dlouho, že dojde i na nás, a spočítejte si, že to je ještě hodně dlouhá lhůta. To ovšem neznamená, že bychom byli chabí ve své naději na konečné zasloužené vítězství; ale jistě to ještě bude dlouho trvat a musíme spolykat mnoho netrpělivosti. Těch od 42 do 50 let je odváděno asi 70 %, více, než se myslelo; je to ovšem mužstvo dosud nepřebírané. Od 36 do 42 let budou prý revizní odvody v listopadu. – V literatuře se nic nového neděje. Ten referát z Času jsme dosud nemohli sehnat. Zato Vám příště pošleme referát Veselého z Národních listů, neslaný a nemastný, zrovna toho druhu, jaký se nemá psát. Jinde snad ještě referáty ani nebyly. Máte poslední dobu se svými knihami malér. – Ráno v Szegedu i Noc v Kiškundo- rožmě se nám velice líbily; jsou trochu nervóznější než básně z civilu, ale zrovna to jim dává neklidnou, dráždivou cenu; jsou náramně smutné, i když to není obsahově vysloveno; nejsou tak ovocné, zralé, spíše je v nich něco přervaného, dech zpusťování zrovna ve formě; nevím, jestli jste to chtěl, ale jistě jste to jinak nedovedl. Tuze rád bych četl více od Vás; ale věřím, že Vám není možno psát. – Kodíček je v Rusku, Hofman v Linci (Linz, 14. I. R., Einj. – Freiw. Abteilung, Neue Landwehrkaserne). O Holečkovi nemám už kolik měsíců vůbec zpráv, bůhví, kde chudák leží. Janák je rovněž ve frontě, Langer se vrátil z Bukoviny na dovolenou. Jsme teď skoro docela sami. Dal jsem Vám od dr. Poláka poslat

honorář za otištění Vaší básně o Taussigovi; ale nevím, mnoho-li Vám čeští židé poslali. Pište nám brzo, tentokrát jste dlouho nepsal. Pozdravujte ode mne Vaši paní a malou Soňu. S nejsrdečnějším pozdravem
Váš oddaný

K. Čapek

[27. října 1915]

Vážený pane Neumann,

odpusťte, že píšu jen několik slov; mám už jen několik dnů k prvnímu rigorózu a jsem docela hloupý a ustýskaný. Příležitostně Vám pošlu Českožidovský kalendář, jsou tam dvě pěkné básně po Taussigovi a Vaše In memoriam s mým nekrologem. Ani nám nepíšete, poslal-li Vám něco Svatobor. – Naše maminka nechává o něco prosit, v tom případě totiž, že by to Vaši paní neobtěžovalo a že by měla doma nějaký dobrý a pevný pytlík nebo podobný obal. V Uhrách prý se totiž dostane mouka (ne-li snad příliš drahá), kdežto tady se musí tři hodiny i déle čekat na ulici na kilo, a ještě se nedostane. Lidé čekají už od půlnoci, až se ráno otevrou krámy. Kdyby tedy Vaše paní měla potřebné věci, nemohla by snad poslat asi 10 kg pšeničné mouky? Peníze bychom pak zaslali obratem. Kdyby to dobře nešlo, tak ovšem o nic nejde. – Kdyby Vás neodvedli na jaře, vzali by Vás teď – na Brněnsku se prý odvádí velké procento. A konec ještě dlouho nebude, marná naděje: dřív se musí stát všechno, co se stát musí, aby mohl si svět oddechnout. Jen buďte trpělivý, snad se tam udržíte; a kdyby Vás ten pan hejtman vzal s sebou, bylo by to nejlepší, byl byste nejlépe schován. Měl bych ještě mnoho na srdci, jsem celý zaschlý a rád bych s Vámi zas jednou mluvil. Až se všichni přátelé zase sejdem, nebudu tomu ani věřit, že je to skutečnost. Pište nám brzo a pošlete nám nějakou báseň. Až budu mít po zkouškách, snad Vám budu moci zase já něco poslat. S pozdravem Vám i ctěné rodině

Váš zcela oddaný

K. Čapek

[30. listopadu 1915]

Milý pane Neumanne,

byli jsme nemile překvapeni Vaším posledním lístkem. Zánět rohovky je nemoc dost nepříjemná a někdy vleklá; musíte dát pozor, zhoršuje se to například pitím piva, kouřením (– hlavně přijde-li kouř do oka), koukáním do světla nebo vyjitím na vítr. Doktor Vám asi předepíše černé brejle nebo obvazek na oči. Ještě Vás musím varovat před jedním lidovým prostředkem: lidé si rádi kupují u materialistů nebo v lékárně tzv. Horstovu vodičku na oči; ta je ale jen proti obyčejnému očnímu kataru, kdežto zánět rohovky se tím silně zhorší a přitíží, jelikož je tím rohovka drážděna. Vůbec musíte se vystříhat všeho, co oči dráždí. Ovšem je to nemoc někdy dost zdoluhavá, která přes všechno léčení nebere konce. – Jinak se cítíte se zdravím dobře? Když už jste ve špitále, měl byste se u doktora přihlásit s tím srdcem, upozornit ho na ty bolesti a únavnost, kterou trpíte, atd. Použijte zcela určitě této příležitosti. – Dejte nám zase brzo o sobě vědět, a sice dopisem. Bratr Vám už vysvětlil, proč jsme chtěli jen lístky; nic vážného to nebylo. – Myslím, že teď v zimě budete zase ledačehos postrádat, a proto Vám v nejbližších dnech zase něco pošleme; litujeme jen, že nedovedeme sehnati tolik, aby se Vám živobytí vskutku trvaleji a důkladněji zpříjemnilo. – Prosím Vás dále o jednu velikou ochotu: zda byste nebyl tak laskav a nezjistil v trafikách, dostane-li se tam cigaretový tabák (mezi 14–45 kr. za balíček), a kdyby ne, tedy zda jsou tam k dostání lacinější cigarety (do 2–2,5 kr. za kus); tady není nic takového vůbec ke koupi. Kdyby v Uhrách tabák byl, poslali bychom Vám hnedle peníze a Vy byste nám snad mohl laskavě poslat dobře obalený balík kuřiva (třeba jako „prádlo“ np., aby se to cestou nepoztrácelo). – Příkladám oznámení své včerejší promoce; jedinou radost z ní mám, a sice tu, že zase nabývám volnosti k psaní. Ale jsem ještě vyčerpaný, bezduchý; nevím, jak se mi bude pracovat, ale

těším se aspoň na to, že přinejmenším měsíc budu ještě civilem a pěstovatelem civilní krásy. Už jsem byl docela nešťastný a utlačený; nehodím se na studování, ale přitom jsem takový osel, že jsem byl o mnoho pilnější, než bylo nutně zapotřebí. Velmi by se mi ve všem ulevilo, kdyby se mi práce dařila; ale teď, když mám konečně rozvázané ruce, bojím se a pozbývám kuráže, se kterou jsem se troštoval do budoucnosti. A tak ani nejsem vlastně tuze veselý, a také Váš osud mi leží na srdci. Už jsem si Vás myslel jako knihovníka v Dorožmě a těšil jsem se, že konečně povedete inteligentní život, a teď najednou ta špatná změna. Doufám pevně, že se z toho dobře vytáhnete; z velké části to záleží na Vás samotném, a v tom nic nezanedbejte. – Špála je pořád ve špitále v Siófoku; Kodíček nám dosud z fronty nepsal, ale pokud píše jiným, je živ a vede se mu obstojně. – Jsem ještě bez života a bez šťávy; zle jsem vyschl během toho pilného roku, a ani si nedovedu pomyslit, co ještě svedu, když mně scházejí skoro všechny oživující podmínky k práci. Rád bych, abyste byl už zase v takové situaci, že bych Vám mohl psát pokojně jako literát literátovi, a abyste se zase mohl zajímat o nás; kdežto dnes Vás bavit svou literaturou je ode mne přece jen trochu sobecké.

Tedy tentokrát nám dejte o sobě brzo a podrobně vědět; kdyby Vám dělalo psaní obtíže, prosíme Vaši paní, aby nás informovala o tom, co je s Vámi i s Vaší rodinou.

Se srdečným pozdravem

Váš zcela oddaný

K. Čapek

(608)

[13. prosince 1915]

Drazí přátelé,

děkujeme velice za tu zasilku. Košile schováme i s tím svrchníkem, který Pepička časem vyklepe, aby se do něj nedali moli. Pan Neumann ať se zeptá lékaře, není-li to, co má na oku, trachom; tatínek se to domnívá podle té vyrážky na víčku a podle vypalování lápisem. V případě, že to je trachom, musí dát pozor na Vás ostatní, protože trachom je nakažlivý; ať nikoho nelíbá, neutírá se týmž ručníkem, nesahá jiným do obličeje atd. Je to trapná a zdlouhavá nemoc, a to vypalování je ukrutné; není sic žádné nebezpečí pro oko, ale dejte na sebe pozor. Trachom je v Uhrách vůbec doma. – Pan Neumann by měl připomenout Borovému svou úmluvu stran té revue. Někdo totiž má chuť pokusit se u Borového o podobnou věc. Záhodno tomu předejít. – Ted' už píšu, ale zatím jen prozaické věci. Vyjde-li něco, pošlu Vám to. – Špála snad přijede o Vánocích na dovolenou. Také Kodíček v lednu přijede. Brzo Vám napíšeme delší dopis. Také peníze pošleme v nejbližších dnech.

Váš

K. Čapek

Drazí přátelé,

Vaše psaní došlo otevřené, ale doufám, že se tím nezdrželo tak, že by zatím u Vás nastaly nějaké změny. – Předně, Kodíček nepadl; dostal jsem od něj právě lístek, těší se, že v lednu dostane dovolenou a přijede do Prahy. Je teď za frontou a cvičí; ostatně v těch stranách, bůhví kde v Rusku, se teď nebojuje. Tedy můžete být o něj bez starosti.

A nyní stran Soničky: Myslíme, že by nebylo ani prospěšné, ani snadné, aby jela do Prahy. Je to přece jen malá holčička, a už cestou by se jí mohl stát nějaký malér, a Vy s ní jeti nemůžete. Takovou dobrodružnou a nejistou cestu bych jí radit nemohl, bál bych se toho velice, ačkoli chápu, že se jí v Uhrách nelíbí. Dále ani tady v Praze bych si netroufal nalézt nějakou rodinu, kde by byla tak dobře uložena, že byste mohli být o ni bez starosti. My aspoň o takové dobré penzi nevíme. Proto nám připadá její nápad neproveditelný. Máme za to, že jí nezbývá než trpělivost; ostatně je možné, že se jednoho dne najednou probudíme v míru, a pak se Soňa vrátí s celou rodinou.

S tím páně Neumannovým okem je to choulostivé. Podle toho, co píšete, nevím ani, je-li to trachom nebo zánět rohovky. Je-li to trachom, musí trpět, je to bolestné a vleklé; ať jen dá pozor, aby to nepřenesl buď na vás, nebo na své vlastní druhé oko, protože trachom je velice nakažlivý. Není-li to trachom, tedy ať dá pozor, aby ho ve špitále na Augenabteilung nedostal, tam vždycky jsou lidé s trachomem a nákaza může se stát lehko. Ostatně trachom nijak neohrožuje oko, jenom jeho léčení je trapné. V případě, že je to jen zánět rohovky, ať je pan Neumann bez starosti a nechá se pokojně léčit, však to jednou vezme konec a bude zase ze špitálu puštěn; ovšem i po propuštění ať se varuje větru, kouře, světla atd., jak už jsem Vám psal, aby se mu to nevrátilo. To je všechno, co Vám mohu napsat. Lituji pana Neumanna velice, že má

takové trápení, a přeji mu, aby se tím tak neskličoval; ať to pojímá co nejrozumněji.

Poslali jsme Vám něco peněz; není to jen od nás, nýbrž i od několika jiných, kteří mají pana Neumanna rádi. Mysleli jsme, že byste toho mohli vzhledem k nastávající zimě potřebovat. Proto to přijměte tak jaksi jako k Ježíšku. Přejeme Vám Vánoce veselejší, než jsou tyto Vás skličující dny. Pište nám brzo, abychom věděli, co je; raději vždy dříve, protože se dopisy mohou zdržeti. – Špála má krátkou dovolenou, teď právě nás přišel navštívit, a proto končím.

S přátelskými pozdravy
Váš

dr. Čapek

(610)

[9. ledna 1916]

Milý pane Neumanne,

ještě stran Vaší Soničky; nebáli jsme se toho, že byste ji umístili u nás, nýbrž celý její plán přesídlit do Prahy se nám zdál tuze riskantní. – Nedivte se, že se naše dopisy časem zkříží; všechna pošta ze Szegedu je otvírána, a tím se psaní přirozeně zdrží. – Stále jste nám jasně nenapsal, máte-li to na oku trachom nebo jen zánět rohovky; ale ani ten zánět se nesmí podceňovat, protože například skladatel Štěpán zrovna teď z něj dostal zákal. – Buďte dobré mysli. Poslední dobu jsme silně věřili v mír, protože toho byly plné noviny; teď to bohužel zase utuchlo a není bezprostřední naděje na konec. Přesto buďte klidnější, než jste, a netrapte se. Budeme brzo psát psaní.

Váš

K. Čapek

[Po 16. lednu 1916]

Milý pane Neumann,

jsem rád, že Vaše psaní znělo tentokrát poněkud lépe; čekáme, že i příště nám budete moci napsati o sobě dobré zprávy. Vyříd'te prosím paní Neumannové, že to snad nejde, vyžádat transferování toho vojáka sanitního sem do Prahy, leda by snad byl nemocný, o čemž nám nic nenapsala. – Dokonce teď nemocnice dostaly zákaz žádat o transferování. Litujeme, že v tom ohledu to stěží půjde zařídit. Dříve by to bylo spíše možno. – Kodíček na dovolenou nepřijede, protože bojuje někde v Bukovině a může prý čekat zlatou medaili. Poslední jeho psaní bylo dost sympatické. – Náš švagr dr. Koželuha má neštěstí; byl dán do Strafkompanie; je v tom nepochybně nedorozumění, ale je nesmírně těžko vysvětlit ho; právě teď žádá, aby bylo vyšetřeno, proč to je. – Hofmanovi byla dovolená prodloužena do března. – Jinak nového je málo. Bude Vás zajímat, že Borový co nejdříve vydá Šaldu, Dyka, Toma-na, Kříčku, Weinera atd.; činí se velice, bude to pěkné nakladatelství. Píšu teď nějaké povídky (jedna, celkem krátká, vyšla v prvním čísle Lumíra), a byl bych rád, kdybych se později na něj mohl obrátit, aby to vydal. Ted' vyšel Theer, v kůži a úpravě Kalábově za 10 K, a Fischer v úpravě Brunnerově za 4 K; výprava obou je uměleckoprůmyslová, bez invence a novosti. Theerova kniha se jmenuje Všemmu navzdory, ale není v tom kusa trucu, nýbrž jen trochu pohrdání tzv. všedností; vždyť jeho Neděle v restauraci je podle Theerova vlastního mínění klíčem ke knize, a je to opravdu tak: místo vzdoru je to neurastenický aristokratismus, úzkost o vlastní velikost a strach před všedností; máte tam věty jako „– ta, již nejvíc pohrdám, alkoholička-prostitutka“, nebo „bože, děkuji ti, že nejsem jako tito“; zlobil byste se tuze, a já jsem mu své mínění vzkázal. Verše jeho jsou pěkně dělány, ale jejich morálka se mi nelíbí. Vykládal bych Vám o tom více, ale Vy sám toho pocítíte dost, až

si je jednou přečtete. Theer se bojí skutečnosti; obrazně bych to řekl, že Vy jako básník jste něco jako zedník, máte na sobě plno hlíny a prachu země, a přece nejste umazaný; kdežto Theer se nemůže skutečnosti dotknout, aby se o ni nezamazal, a to mu hyzdí šaty i chování; proto jeho duch bojuje s hmotou, že vůči ní nemá samozřejmou nadřazenost pravého mužského. – Fischerova knížka Ozářená okna je méně nároková, konvenčnější, literárnější; je to celkem romantismus bez data, a tedy i bez novosti. – Mně jde práce tuze těžko, nevím, co mám vinit za svou neschopnost. – Víte, že Vaše Mašírovali jsme – nevyšlo; přesto jsem to četl. Těším se tuze na Vaše nemocniční básně v příštím Lumíru; druhá báseň v Lidových se mi velice líbila. Bude nám lépe, až vyjdou Vaše Nové zpěvy; je to pro Vás neštěstí, že už dávno nejsou vydány. – Pište nám brzo zase dlouhé psaní; posledně jste nás potěšil. Pozdravujte paní a Soničku.

Srdečně Vás zdraví
Váš

K. Čapek

[Po 6. únoru 1916]

Milý pane Neumanne,

už dlouho jsme beze zpráv o Vás a následkem toho znepokojeni, co s Vámi je. Nevíme, jste-li ještě ve špitále a jak je s očima; snad se nic nezhoršilo. Víme ale, že obvykle nepíšete, když máte příčinu být ve špatné náladě. Nebo jste snad nedostal naše poslední psaní? Psali jsme Vám asi před třemi nedělemi. – U nás nového je málo. Že teď nejste v Lumíru otištěn, snad víte a víte také proč; není to vina Lumíra. Také jste nebyl recitován onehdy na „básnické hodince spisovatelů z kruhu Lumíru“; jsou pořád jisté obtíže v cestě. Já jsem v posledním čísle Lumíra otiskl toho Mexického vojáka, kterého jsem Vám dal číst v Bílovicích těsně před vypuknutím války; snad se trochu na něj pama-tujete; zabavili mi v něm čtyři verše, jež byly elegií nad mrtvým člověkem. – Borový se činí; vydá teď básně Křičkovy, Šrámkovy, Dykovy, dále nějakého Šaldu, Chalupného, K. M. Čapka atd. atd. V posledních dnech jsme s ním jednali, zda by nám nevydal naše nejstarší věci ještě ze Stopy, Horkého týdeníku a dokonce i starší, tedy náš skutečný debut; je k tomu ochoten, nebude-li muset na vojnu; je totiž teď pořád ještě v nemocnici na pozorování. Ty naše staré věci snad ani neznáte; datují se z 1908 a 1909, tedy z doby, když jsme v aritmetickém průměru čítali každý 20 let. Snad je to tuze soukromé, vydávat je teď, když to je tak pasé; mělo se to stát dávno; ale ani teď je nemůžeme naprosto necenit – aspoň to mládí na nich zůstává. Bude ovšem nutna přiměřená předmluva. – Jinak píšu zase delší novelu a vůbec nepolevím v práci, pokud nepůjdu na vojnu. – Vám se teď těžko pracuje, a nejhorší je, když pak ani nemůžete tisknout. – Koželuha měl veliké trápení, jak jsme Vám už minule psali; byl už dán do maršky, a teď ho odvezli do Uher, do Brückenkopfu, kde je mnoho české inteligence. – Až přijde od Vás psaní, budeme Vám zase brzo psát, teď ani nevím, dojde-li od Vás naše

psaní, nejste-li snad už na jiném místě. Pozdravujte od nás rodinu a nezapomínejte na nás.

S nejsrdečnějším pozdravem

Váš K. Čapek

Ještě chci napsat: Nevím, četl-li jste druhé číslo Lumíra; Weiner tam má dost pěknou válečnou novelu Kostajník; ale myslel jsem při ní, jak by byly pěkné věci, které by psal z fronty nebožtík Taussig. Toho je mi pořád líto; zůstanou-li všichni mladí, bude pořád po Taussigovi mezera. Nikdo nový po něm nepřišel za ty dva roky. – Rád bych Vám psal potěšlivé věci z našeho širšího života, ale není jich; všechno je klášterně tiché a utlumené, nic se neděje, nic nevzniká, a tak člověk upírá oči na ten bod v budoucnosti, kdy se zase sejde se všemi kamarády, svůj a uvolněn, a bude kout plány. Nepřepíná-li Borový své finanční síly, bude moci velmi dobře si zařídit dost velikou revui; vždyť už soustředí kolem svého nakladatelství kdekoho. Držte ho při tom Vašem plánu a myslíte na něj i v nynějších smutných dobách, aby Vás pak někdo nepředběhl; je to přece jen pro nás jedna z nejlepších nadějí, a myslím na to hlavně teď, kdy například ani skoro nemám kam dát své věci a kdy je vidět, jak málo toho u nás vlastně vychází. Ale teď už musím nechat místo Pečovi.

(613)

[16. února 1916]

Velectěný pane Neumanne,

tedy přeci už došlo na to nevyhnutelné. Přejeme Vám mnoho štěstí na cestu. Jedinou útěchou pro nás a snad i pro Vás je, že jako sanitní voják budete mít relativně nejmenší riziko. Koneckonců dosud jste měl štěstí. Pište nám hodně a i my budeme Vám psát co nejčastěji; potěšíte nás velice, když na nás vzpomenete ve frontě. – To, co na nás ve svém posledním dopise žádáte, Vám rádi a závazně přislibujeme. Není ovšem vyloučeno, že i my se jednou ocitneme v takové situaci jako Vy, ale i pro ten případ buďte o své věci bez starosti. – Nevím ani, zastihne-li Vás ten lístek ještě v Szegedu. Pro každý případ přeji Vám mnoho štěstí a šťastný brzký návrat. Vaše rodina Vás přece opustí s lehčím srdcem, když tam půjdete se sanitou; je to převeliká výhoda v každém ohledu. Mějte se dobře, drahý pane Neumanne, a pište nám.

Váš

Karel Čapek

(614)

[2. března 1916]

Milý pane Neumannne,

Vaše paní nám píše, že nejste nějak zdráv. Dejte na sebe pozor, abyste si neodnesl nějaký zápal. Nového u nás není nic. Budeme Vám brzo psát obšírněji.

Srdečný pozdrav

K. Čapek

[Před prázdninami 1916]

Milý pane Neumanne,

tak naše knížka konečně vyšla a zítra Vám ji pošleme; ne tak kvůli našim věcem, které beztoho znáte a které už jsou hodně minulost, nýbrž hlavně kvůli Hofmanovým obrázkům a jeho staronovému řešení ilustrované knihy; vzpomeňte si, že jsme už dávno, když jsme uvažovali o Vašem příštím časopise, navrhovali ilustrace k textu. Napište nám, jak se Vám takový způsob líbí. Když malíři-grafikové dělají jen ornamentiku a dekorace, museli jsme si čistě malířskou úpravu nechat pořídit od architekta. – Vyšli jsme v 1200 exemplářích, honorář pro nás i Hofmana 300 K. Halt poměry. – Nenapsal jste nám, došlo-li Vás 40 K, které jsme Vám s posledním lístkem poslali. – Minulý týden jsem byl u odvodu, dva dny jsem byl ve špitále na trojím konstatýrunku, konečně po rentgenování puštěn; mám totiž revmatismus obratlových kloubů; je to neřádná nemoc, která pořád bolí a roste. Peča půjde 22. července k odvodu. Mladý Holeček, kterého jste viděl jednou, když jsme se tady v Praze vraceli z koupele, byl nyní zajat; zato Kodíček se vyznamenal, unikl zajetí, když už ho jakýsi Rus držel za rameno; snad z toho bude velká stříbrná. Špála se statečně drží v Kaniži. Já teď jsem zase nechal načas překládání a píšu detektivky. Antologie je zatím na písku; ale ne mou vinou. Biju se v prsa, že jsem nespoléhal sám na sebe a prokazoval úctu starším. – Koželuha je pořád v Komárně. Byl odveden Mahen. Nebude-li Josef odveden, budeme letos krátký čas v Bílovicích; budete nám tam scházet jako loni. Je tu v Praze jeden matematik neobyčejně podobný Vám, který chodí do téže kavárny jako my; tak nás to vždycky chytne za srdce. Jsme velice rádi, že se teď zdáte spokojen a zdrav; jen dejte na sebe pozor, a bude-li Vám čeho třeba, pište nám. Obráťte se na toho dr. Dvořáka s tím svým srdcem (vzkazuje

Vám to p. Sonnenschein). Přejeme Vám mnoho štěstí a mnoho na Vás
myslíme. Pište nám brzo, a vůbec častěji.

Co nejsrdečněji Vás zdraví

Váš K. Čapek

[Po 27. srpnu 1916]

Milý pane Neumanne,

odpust'te, že jsme Vám tak dlouho nepsali, myslím už dobré dva měsíce. Měli jsme nejprve nové odvodý a chtěli jsme psát až po nich; ale hned po nich jsme jeli do Bílovic, odkudž jsme musili dříve, než jsme chtěli, do Trenčína. Ted' jsme konečně zase v Praze a pospícháme dát o sobě a našich známých zprávy dlouho promeškané. – U odvodů Peča nebyl schopen pro své špatné oči a já pro svou novou, ostatně velice nepříjemnou nemoc, bolestnou dnu skoro všech obratlových kloubů v páteři. Tedy zase jsme se mohli vrátit k své vážnoucí a pořád dost stísnné práci. Peča maluje málo, já jsem dost překládal z francouzské poezie, že už toho mám na patnáct set veršů. Jinak antologie stojí, bohužel. Bylo by to mnohem lepší, kdybyste se jí mohl činně zúčastnit; doufám pevně, že i to se stane v nepřilíš daleké době. Ted' píši nějaké novely. Naše kniha zatím neměla velkého úspěchu; Vodák nás vyplácel trochu v Lidových novinách, bohužel ne se svou obyčejnou zajímavostí. Z bibliofilského hlediska dostal Hofman za svou úpravu v Moderní revui hubování. – V Bílovicích je pusto; jen trochu židů. Sonička vypadá zdravě a je opravdu hezká. Byli jsme ve Vašem bytě; je tam opravdu hezky, ale Vy sám jste nám tam scházel, a proto jsme si s Vaší paní Vás prohlíželi na všech starých fotografiích. Houby nerostly, a proto jsme se dali na chytání motýlů; v tom ohledu jsou Bílovice dost bohaté, a máme na ně aspoň pěknou upomínku na stěnách. V Trenčíně nás ještě zastihlo to nešťastné rumunské vypovězení války, takže jsme opouštěli Uhry téměř za tamního národního smutku. Možno, že ted' bude i na Vaší části Balkánu živěji a že budete mít i ve špitále více práce. Nepojedete snad na dovolenou po svém čtrnáctiměsíčním vojančení? – Špála je pořád ještě ohne Waffe a Hofman v Praze. Kodíček se v etapě roznemohl žaludečním a plicním katarem a je ted' v Praze ve špitále. – Ne-

vím, máte-li tam vůbec nějaké české noviny. Literárně mnoho nového není. Vyšly válečné povídky Weinerovy, pak od Šrámka svazeček básní Splav za 15 K; to bibliofilství je už nesmyslné, nemohu si takhle koupit knihy, které bych rád měl. – Březina se o Vás vyslovil komickým způsobem, který Vám teď nemohu napsat. – Konečně máme i první válečnou knihu esejí, od F. V. Krejčího; praví tam, že válka všechno přehodnotila, že udělala veliký škrt přes všechno, v co jeho, Krejčího, generace věřila: přes Tolstoj a Marxe, Whitmana a Zolu atd. Ubohá generace Krejčího! pro nás, mladou generaci, není tuším škrtuto ani jota z velikých biblí. – Vůbec uplatňuje se povážlivě mnoho nerozumů v českých kruzích; mohli bychom Vám uvést celou řadu větších válečných blbostí, jako obrodu češtiny, svéráz v kroji i literatuře, očistu písemnictví, tradici Sládkovu, všeobecnou kulturní eugeniku a nevím co ještě. Pomalu bude z Prahy nějaká Ketschenbroda. – Odilon Redon zemřel. – Peča Vám dnes nepíše, protože má rýmu, a ta mu vždycky tuze působí na mozek. – Konečně v tom, co hněte celý svět, roste ve mně i obecně důvěra, že už brzo budou ty strašné události dovršeny a naplní se celý ten veliký soud nad národy spravedlivě a snad i navěky. To víte, že my v zázemí přesto, že jsme vyňati z přímých trýzní, musíme obětovat této době všechnu možnou míru trpělivosti; a že nás udržuje jenom naděje, vždy rostoucí. – Zatím Vám tedy přejeme, abyste se měl dobře a byl pln důvěry a podíval se záhy na dovolenou domů. Brzo si hleďte na nás vzpomenout a napište nám, máte-li čeho zapotřebí. Budeme vždy hledět něco sehnat. Pište nám o sobě obšírnější psaní.

Srdečně a vřele Vás pozdravuje

Vám plně oddaný K. Čapek

[Po 11. listopadu 1916]

Milý a ctěný pane Neumanne,

jsem potěšen, že Váš život je pokojný a že můžete aspoň myslet na literaturu, jako je ten román nebo nové verše. I já se udržuji při životě literaturou; chystám už zase novou knihu povídek, zjara bych ji snad už mohl vydat, bude-li Borový chtít a nebude-li odstrašen Zářivými hlubínami. Dostali jsme za ně celkem všude; Vodák byl poměrně nejslušnější; F. V. Krejčí psal přímo rozčileně a protestoval – bůhvíproč; ty naše staré věci nemají tolik nového významu, že by musely narážet na odpor. Zato velmi pěkný a obšírný referát, či spíše článek napsal Sezima do Lumíra; dal si tu práci a sledoval nás od prvních začátků až k posledním věcem, a psal se zřejmou sympatií. Byli jsme tím potěšeni, a s tím větší chutí píšeme oba na nových věcech. – Poslal jsem Vám dnes 20 K, abyste nám mohl koupiti nějaký ten cigaretový tabák; přivezte jej s sebou, až byste jel na dovolenou, nebo kdyby nějaký laskavý voják od Vás jel domů, nebo konečně jde-li to bezpečně poslat jako balík, tedy tak nějak, jak je vám libo. Nepospícháme, protože zatím máme; ke sklonku zimy by nám ovšem s kouřením došla i literatura. – Kdybyste přijel domů na dovolenou kdykoliv, potěšil byste nás neobyčejně, kdybyste se podíval k nám, zbude-li Vám jen chvilka času; opravdu, tuze rádi bychom Vás viděli, a jsme opět sami, rodiče jsou v Trenčíně. – Dyk v těchto dnech přesídlil do Bartolomějské ulice; je ve vyšetřovací vazbě, zkrátka; proč, dobře nevím. – Nepoddávejte se žádné sklíčenosti; válka se strašně vleče, ale přece se neústupně rýsuje dobrý konec; tragédie, které pořád nově přicházejí, nás nesmějí obírat o naději, i když tu naději musíme udržovat napětím vůle. Vrchol je rozhodně překročen; a byť byl sebepomalejší pád nepřátel, dojde k němu, ať sebou zmítají urputně a statečně. Ani zjara, ani v létě nelze snad

čekat konec a mír. Nur Geduld⁸². – Ještě mnoho bych chtěl psát, ale raději budu psát brzo znovu. I Vy si na nás záhy vzpomeňte. Přeji Vám co nejvíce štěstí a klidu.

S přátelským pozdravem
Vám plně oddaný

K. Čapek

Odilon Redon zemřel. Apollinaire raněn. R. Medek z Moderní revue prohlášen zběhem. Mahen narukoval.

⁸² Jen trpělivost. *Pozn. red.*

[Před 15. únorem 1917]

Milý pane Neumann,

dlouho jsme Vám už nepsali, ale věřte, nebylo to proto, že bychom na Vás nevzpomínali. Čekali jsme vlastně, že přijedete na dovolenou a zaskočíte z Bílovic k nám, aspoň na chvilku pobesedování. Schází nám to zde v Praze stejně jako Vám v Elbasanu. – To Vaše Léto v Elbasanu je opravdu přímo zakleté (pěkná věc jinak, ale má smůlu); říkal nám včera Jelínek, že ten koneček, co se už jednou ztratil, ztratil se teď v tiskárně podruhé, takže Vás bude muset znovu prosit o ty poslední tři verše. Mohla vyjít už v prvním čísle, a takhle vyjde sotva ve čtvrtém. – Já a Peča jsme teď každý dodělali sbírku novel, já asi devět a Peča asi sedm archů, a zadali jsme je Borovému. Nevíme ještě, vydá-li je; jednak je možno, že u Borového teď rozhoduje Šalda, a pak by byl konec; nebo, za druhé, se proslýchá, že Borový je u konce s penězi; statek má už docela zadlužen, a tak se snad bude muset omezit ve vydavatelství. Byla by to škoda proto, že mladí autoři pak už nebudou mít kde vydávat. Myslím, i Vám by bylo nemilé znovu se ohlížet po nakladateli. Pravda je, že Borový vydával loni příliš mnoho a bez výběru; leckterá kniha se mu jistě nevyplatila.

Zdá se mi od Borového neloajální, že jednal o časopis nejprve s Vámi a pak, když jste odešel na vojnu, s Dykem, a nyní, když je Dyk nedobrovolně vzdálen, upekl to se Šaldou. – Hlavně škoda je, že Kmen i Naše pole předem ztěžují možnost nového poválečného časopisu. – Pravda, Vám teď jsou tyhle starosti hodně vzdáleny. Máte tam deště a bouře, zatímco my mrzneme při 15 pod nulou. Ted' už sám věřím, že se rychle blížíme ke konci; jen ty velké jarní a letní boje bude přečkati, a pak už vskutku nebude proč dále válčit a ukáže se poměr sil, který snad přivede k míru. Proto se díváme s novou nadějí, neztenčenou, chci říci, do

budoucnosti. Mám pocit, že teď už přešla doba náhod a věci se budou dít logičtěji, podle velkých nutností; ne lehce a příliš rychle, naopak budeme se ještě bát o mír a o sebe, ale konečně, rok úzkostí snad ještě vydržíme, víc ne, bůhví, že ne. Pořád tuze stůňu s tou páteří a jsem jinak pilný; ale nemohu sehnat místo ani s 50 K měsíčně, a tak mám i ty starosti, co se mnou bude. Smutno je nám všem, a děje se mnoho ošklivých věcí. Přijedete-li kdykoliv na dovolenou, čekáme Vás určitě.

S nejsrdečnějším pozdravem
Váš oddaný

K. Čapek

(619)

[2. března 1917]

Milý pane Neumanne!

Je mnoho nového: Příští týden jdeme zase k odvodu. Stal jsem se vychovatelem u hraběte Lažanského. Dali jsme se do Moderní revue. Bratřova knížka vyjde u paní Neumannové, protože Borový nás opustil. Já vyjdu u Otty a u Topiče. Šaldův Kmen už vychází. Zatím je tuze nezajímavý. Hofman se dal ke Kmeni. Poměry se tedy mění, ale ne pěkně.

Zatím srdečně zdraví

Váš

K. Čapek

[13. dubna 1917]

Milý pane Neumanne,

dávno jste nám již nepsal. Také já se Vám už déle chystám psát. Především Akademie dává jen podpory na knihy, nikoliv pomoc v tísní; a o cestovní stipendium teď žádati nemůžete. Zato pošle něco Svatobor a Podpůrný fond. Mnoho-li toho bude, nevím; ale snad aspoň zčásti Vám ulehčeno bude. Byla tu oněhdy Vaše paní, vypadá dobře a zdravě. Říkala nám, že Vás třeba mrzí, že jsme se „dali“ do Moderní revue, a tak Vám to musíme vyložit. Jde zkrátka jen o to, že Procházka vydá bratrovu knížku. Borový, od té chvíle, co je celý Šaldův, nám nic vydat nechce. Bradáč, který teď vydává knihy, měl velkou chuť nám něco vydat; ale když si bratrovu knížku přečetl, bylo mu to nějak moc divoké – zkrátka nechťel. Jinam se už obrátit nebylo lze; a je to smutné, ale přece je to faktum, že jedinému Procházkovi nebyly bratrovy věci příliš divoké. O nějaké větší spolupráci není řeči; teprve v posledním čísle Moderní revue otiskl z bratrovy knihy jednu novelu (Veš), kterou mu odmítl Lumír, protože byla pro Lumír příliš „divoká“. Prosím Vás, kam se už obrátit? Všude vládne kýč a nakladatelské ohledy; i Borový opustil své lidi nadobro, i Bradáč je bázlivý, Lumír je kompromisní (– Jelínek musel se zhádat s vydavatelem kvůli hyždím ve Vaší poslední básni –), Kočí je pod kuratelou, Otto se stěží odhodlal vydat mne, ač nejsem tak vykřičený jako bratr, a tak je nám mladým dost zle. Dá bůh, že se to po válce změní v náš prospěch.

Novinek je dost. Odvedeni jsme nebyli, ani nikdo ze známějších lidí. Dnes večer je premiéra Theerova Faethonta, ale my mezi tu nóbl společnost premiérovou nechodíme. Nechleba a Štursa se stali profesory na akademii, Kafka na Umprum; tomu to přejeme. Je výstava Mánesa, kamž zase vstoupila Skupina a vede tam svou politiku. Nejedlý a Vincenc Beneš docela zradili kubismus a vrátili se na cesty, kde se

prodává. Hofman byl vůbec vyloučen z výstavy a Špála utlačen s několika kousky do kouta odpadků; zato přibráno do Mánesa několik nových nul. Zato chtějí ti umačkaní mladí založit nový spolek a zvali nás tam; nepřistoupili jsme na to, protože duch mezi mladými není dobrý; viděl byste to, kdybyste tu byl. Celý spolek měl být pod protektorátem Šaldovým; přesto chtěli tam i Vás, i Dyka, jako patrony. Hofman se teď zahřívá pod Šaldou; v každém čísle Kmene má článek, takže to už nikoho nebaví. Mimoto vystavuje s ohromnou reklamou 30 kreseb k Dostojevskému u Štence; vyjde to knižně u Borového na přání Šaldovo. Jsou to bystré, řízné kresby, trochu facilní a nehluboké; ukazují zároveň veliký talent Hofmanův i jeho meze. – Kmen už vyvolal dost nechuti, je sprostý v kritikách a jinak fádní; pěstuje obchod s národním uměním, tradicí, Smetanou a Šaldovým románem. – Vychází nový politický týdeník Národ, kde jsem v redakční radě. Po prvním čísle byl na rozkaz z Vídně zastaven, ale teď zase smí s výstrahou vycházet. Jeho politická tendence je celkem opak ducha Národních listů; orgán mezistranový, pro všechny pokrokové a radikální živly; bylo by Vám to asi velmi sympatické. Jsem požádán, abych Vás poprosil o verše pro tento list nebo o prózu, o cokoliv; jedná se o Vaše jméno. Co nejvřeleji Vám tu prosbu doporučuji; pošlete mi něco. Je to list i v literární části převážně mladý. Byl bych Vám i osobně za verše zavázán, protože je to list mých přátel. – Ten Šaldův román, vyhoudávaný od kliky až do nebe, je nejen špatný, nýbrž hloupý; takové dětinnosti jsem dávno nečetl. Dyk mi dnes poslal lístek z Vídně, má se prý slušně a pilně veršuje. Kdy se vrátí, neví. – Ta Amerika je Jobovou zprávou a ruská revoluce druhou: konec nadějí na separátní mír. Přesto jsem si už jist se všemi lidmi, že válka už dlouho nepotrvá a že se už brzo sejdem. Nepochybujte, že nám bude veselo. Po tolika trampotách a úzkostech! Pište nám brzo obšírné psaní o sobě. Vaše paní nám říkala, že jste se posunul blíže k frontě. Přeji Vám mnoho štěstí.

Se srdečným pozdravem
Váš zcela oddaný

K. Čapek

Bratr Vás mnohokrát upřímně pozdravuje a bude Vám brzo psát.

[Po 26. dubnu 1917]

Vážený pane Neumanne,

píši Vám konečně o výsledku našeho shánění a vyjednávání. Bohužel strana, na kterou jsme nejvíce počítali, zcela selhala. Rovněž druhý výše postavený pán, na kterého jsme se obrátili, buď opravdu nemohl nic udělat, nebo se toho bojí. Třetí osoba slíbila, že se vynasnaží všemožně, ale nám zrovna ta osoba se nezdá naprosto bezpečná a tak mocná, že by z toho plynula jakákoliv záruka. Nevíme si už rady. Přijedete-li do Prahy, zkusit se to může, ale výsledek nemůžeme zaručit. Rozmyslete si to tedy a případně věc zkuste; nám Vaše návštěva bude velikou radostí v každém případě, i kdyby šlo jen o to, sejít se a pohovořit si. – Chtěl jsem Vám napsat delší psaní, ale zrovna jsem dostal dvě návštěvy po sobě a v desíti minutách musím zase odejít. Píšu Vám tedy jen v krátkosti: že bychom Vás tuze rádi viděli, a máte-li snad dovolenou dost dlouhou, že bychom Vás chtěli urvat na dva dny Vaší rodině. Nelze-li, je toho škoda; máme tak povšechně mnoho na srdci, co Vám říci o našich českých věcech, o světě, o záležitostech uměleckých atd. Dostí asi se dozvíte od svých přátel v Brně, co Vás potěší a ulehčí Vašemu srdci. Snad také si přečtete Národ a rozhodnete se, dáte-li tam nějaký příspěvek, za který jste prošen. Ani Kmen Vám není třeba komentovat – sám si o něm pomyslíte, co se patří. – Ten Národ není jistě to pravé a nejlepší, co by mohlo být; ale aspoň něco tam je, aspoň trochu boje proti tomu nejpodlejšímu a nejhanebnějšímu. A nutno říci, že tu už koná a snad ještě vykoná trochu dobré služby; Maštálka a Tobolka to už pocítily a na ostatní to čeká.

Musím už končit. Pojedu snad brzo s panstvem na venek; bohudík, dlouho ten život nepovedu, není to pro rozumné lidi. Pište nám brzo delší psaní nebo potěšte nás svým příjezdem.

Zatím Vás co nejvřeleji zdraví
Váš

K. Čapek

N. B. Nesdělil jste nám, dostal-li jste peníze ze Svatobora a z Podpůrného fondu. Došly Vás? Povoleny byly.

[Červenec–srpen 1917]

Milý pane Neumanne!

Nepsal jsem Vám už tak dlouho, že se opravdu stydím, ačkoliv v mé situaci by se asi nikomu nechtělo psát. Jsem pořád ještě v panské službě, tentokráte na zámku; a dovedete si snad představit, že v člověku se za takových okolností nahromadí tolik hořkosti a ponížení, že jakmile bych začal psát, byl by to jen nářek, a s tím nechci obtěžovat ani své přátele. Chválabohu, do dvou měsíců mi to skončí, a zase se budu cítit člověkem. Myslím si občas, že tolik asi člověk vytrpí na vojně. Ovšem ani literárně se nemohu zmoci na několik řádek. Ted' snad už co nevidět vyjde moje knížka, a těším se už opravdu na to, že Vám ji pošlu a dostanu od Vás Vaše mínění. Na této knížce mi dost záleží, jsou to skoro vesměs nové povídky napsané během války. Jsem moc zvědav, co tomu řeknete. – Vaše poslední báseň v Lumíru (– jméno mi vypadlo, ta o chlebech –) se mi líbila, je stejně silná v barvě jako Vaše bílovické věci, ale není tak harmonická, není tak cítit domovem – je to těžko říci bez fráze, ale Vy jste byl básník domova a své půdy, a je cítit, že jste z toho vytržen. – Nepsal jste mi ani slovem, jak Vás uspokojila dovolená, co jste při svém návratu našel dobrého i špatného v lidech a v našem kulturním a politickém životě. Odmítl jste jen psát do Národa. Nezval jsem Vás tam jakožto do politické strany – sám nepatřím k žádným, ani k reorganizovaným mladočechům. Šlo jen o to, abyste svým příspěvkem dal souhlas tomu jistému mezistranovému, obecnému českému radikalismu, který nemá jiného orgánu než právě Národ. Píše tam dnes Dyk (už pokolikáté), Cyrill Dušek, socialista Habrman a jiní; politická tendence je asi ta, kterou – třeba křivolace – sleduje Stránský, Kalina a ostatní nesvazoví poslanci. Chcete-li se o tom přesvědčit, nechám Vám poslat dosavadní čísla; napište mi ještě o tom.

Ten „projev spisovatelů“, o kterém jste slyšel a četl tolik řečí, vyšel také odtamtud. Chtěl jsem Vám to poslat ke spolupodepsání, ale radili mi, abych toho nechal, že by si to literáti-vojáci mohli případně odpykávat. Tehdy pak jste jel na dovolenou, a kdosi chtěl schválně jet do Brna, aby Vám to předložil; proč tak nemohl učinit, nevím.

O našem životě mohu málo psát – žiju tady v ryze německém kraji, odříznut od světa stejně jako Vy, a nemám než Národní listy, nejšerednější český orgán vedle Práva lidu. Ledaskdy se tedy těším a jindy trápím z toho, co se děje, stejně asi jako Vy v Elbasanu. Celkem je můj život takový, že bych si tu odvykl lásce k životu. – Bratrovým kresbám bylo věnováno celé jedno číslo Aktion; snad Vám to nezapomněl poslat; jestli ano, napište mi a já Vám pošlu svůj exemplář. Napište mi také, jestli byste nepotřeboval jinaké pomoci; mohl bych Vám teď nějakou maličkost poslat a udělal bych to ze srdce rád; jen proto to neposílám sám bez ptaní, že nevím, nemáte-li posud peníze z těch podpor a nepřišlo-li by Vám to později třeba více vhod. – Zítra budeme tu mít návštěvu arcibiskupa; – poznal jsem vůbec ten vyšší svět a těším se z něho ven, zbláznil bych se, kdybych měl zůstat v tom.

Tedy prosím Vás, pište mi brzo, a ne jenom lístek. Nikdy jsem neprorokoval konec války, ale teď už opravdu myslím, že do desíti měsíců bude slavný konec. Mějte se dobře a buďte ve svém trápení trpělivější, než jsem já.

Se srdečným pozdravem

Váš

Karel Čapek

(623)

[Asi říjen 1917]

Milý pane Neumann,

vyřídili jsme celou věc co možno nejrychleji; teď ten lístek předložte komandantovi špitálu a ukažte, že i s malárií Vás zde v Praze beze všeho přijmou (patrně v barákovém špitále na Vinohradech nebo v Karlíně). Velmi jsme za to zavázáni paní Fischerové. Tady v Praze by už bylo i více úlevy možno. Těšíme se, že Vás bez dalších obtíží pustí a že se s Vámi brzo sejdem.

Vaši Vám oddaní

Čapci

(624)

[Říjen 1917]

Milý pane Neumannne,

chtěl bych Vám také napsat dlouhé psaní, ale jsem teď přetížen prací; pět hodin denně pracuju a mrznu bezplatně v Zemském muzeu, a krom toho se musím připravovat na tu redakci. Těším se na Vás tuze a přivítám Vás bohdá zase svou knížkou. Děje se tu mnoho nového, a tím spíše nám tu scházíte. Nyní jistě na shledanou.

Váš oddaný

K. Čapek

[4. listopadu 1917]

Milý pane Neumannne,

chtěl jsem Vám už dávno psát, ale čekal jsem pořád, až vyjde moje knížka, abych Vám ji mohl zároveň poslat. Tuze jsem se těšil, že Vám ji budu moci už dát osobně; ale bůhví, co Vám do toho vždycky vleze. Bylo to všechno tak zařízeno, že už snad to nemohlo být lépe. Konečně snad přijedete na dovolenou, jak nám dnes říkála Vaše paní, a pak se to snad dá ještě nějak zaonačit. Těšíme se na Vás upřímně. – Jak Vám už bratr psal, jsem teď v redakci Národních listů, kde je i Dyk, i Machar. Je to rušný život bez mnoha práce, stojí mne to tak dvě tři hodiny denně, a plat je docela slušný. Duch NL se ovšem velice změnil. Literárním redaktorem je tam mladý člověk, náš přítel dr. Miroslav Rutte. Prosí Vás snažně o báseň do lepší, tzv. Literární přílohy NL; za básně platí se okrouhle až 40 h za řádek. Přimlouvám se upřímně za jeho žádost, protože NL jsou dnes velmi slušný, nestranický, městský list, který slučuje v sobě starý Čas a Samostatnost. To víte, že bych tam nešel a že by tam nešel ani Dyk a Machar, kdyby změna v duchu NL nebyla opravdu principiální. – Moje knížka byla už před vyjitím přeložena do němčiny, a teď i bratrova, sotva vyšla, byla přeložena také. Ti mladí Němci nějak velice potřebují mladé české literatury; patrně jim schází okno otevřené z Německa do světa. Ta básnická antologie, kterou jsme Vám poslali, měla veliký úspěch; sám jsem četl nedávno v Neue Rundschau kritiku, kde vyzdvihovali zejména Březinu, Vás a – nebožtíka Taussiga; to prý je (– bylo to míněno jako zvláštní chvála –) skutečně východní poezie. – Zdá se, že teď by se dalo mnoho pracovat v literatuře i umění; je žízeň po knihách i časopisech, ale není dost lidí. Bohužel ve výtvarném umění se to nechce hnout; uděláme zase brzo nějakou kampaň. Kéž byste byl do té doby zpátky v Praze! – Šalda se teď nesmírně rozpíná, dostane patrně brzo od někoho přes prsty. Dyk je milý, ale nějak ve vězení ze-

smutněl, není tak dobíravý, jako vždycky býval. Theer těžce stůně, leží ve Vinohradské nemocnici; je to jakási angína, jejíž bakterie se dostaly do jater a do krve a způsobily těžkou otravu. Minulý týden bylo to přímo alarmující, ale teď už je zřejmě lépe. – Jsem rád, že jsem vyvázl z panské služby; bylo mně tam hořko až k hrůze a jen to, že dovedu časem vidět věci také ze směšné stránky, mi krátilo chvíli. Teď už mně to připadá jako sen. – Chystá se patrně kampaň k zlepšení hmotného stavu spisovatelů; snad se ustaví i nějaká odborná organizace. Prakticky se to lepší. Národní listy platí kulturním redaktorům minimum 300 K měsíčně a 100 K válečného přídatku, příspěvatelům veršovým až 40 h za řádek, za prózu 15–20 h za řádek; Vy byste ovšem měl první taxu. Česká demokracie platila například Dykovi za fejeton 50 K.

Národ bude patrně předán družstvu Přehledu. Teď bude podzimní dobročinná výstava, tak jsme zvědaví, jestli tam bratrovi něco přijmou.

Naši rodiče jsou pořád v Uhrách, ale cítí se tam už nejisti; je možno, že je vypovědí jako nepohodlné cizince. Koželuha dostal do Nového roku dovolenou; je strašně prý tlustý a dal se na tolstojovství. – Věčná škoda, že jste na vojně; teď byste se mohl v Praze dobře uchytit. Jen aspoň tu dovolenou kdybyste dostal! Přičiňte se o to všemožně. Bojíme se, že jste v těch věcech trochu trpný. – Jsem velmi dychtiv, co řeknete o bratrově knížce a o mé; těším se velice a nedočkavě na Vaše slova. – Sonička vypadá skvěle, nemohl jsem ji ani poznat.

Zdraví Vás srdečně
Váš oddaný

K. Čapek

[5. prosince 1917]

Milý pane Neumann!

Především těšíme se už velice na Vás. S Českou demokracií to stojí, jak víte, zatím náramně nejistě, ale už se to brzo (v delegacích snad) rozřeší. Rutte se velmi už těší na Vaši prózu. Že jste ten honorář ještě nedostal, je vina účtárny; podám na to dnes Rašínovi stížnost. Slyšel jsem, že se tisknou Vaše Nové zpěvy. Je to pravda? Napište nám. – Píši-li Vám nyní o své a bratrově knize, není to proto, že bych měl přání, abyste to do Národa napsal; naopak, od Vás by nás těšilo nepoměrně víc, kdybyste napsal, co Vy v těch knížkách nacházíte, třeba s výhradami a pochybnostmi. Píšu to jen proto, že když ty knížky budete čísti podruhé, budete moci srovnati to, co je naší potřebou do nich vkládat, s tím, co v nich nalézáte Vy. – Titul Boží muka znamená rozcestí nebo křižovatky života. Lelio je jméno jedné Berliozovy symfonie, která se jmenuje též Ze života umělcova. O programu nemůžeme mluvit; obě knihy jsou subjektivní, osobní, celkem ničemu modernímu nepodobné; obě jsou válečné v tom smyslu, že vznikly pod tlakem války. Bratr Vám už psal, že hlavní jeho pramen byla vášnivá úzkost a zároveň roztoužení po životě; to je tam dobře vidět. To vězení v Záchraně je terezínský špitál. Na jedné straně největší hrůza ze všeho, beznaděj, zlo a zvrhlost; na druhé straně láska k životu, serafínství, něžnost a poezie, ale toto jen jako sen, vidina nebo vzpomínka. Z velikosti těch kontrastů symfonický dojem; také proto, že všechno je tu podáváno ne jako zevní skutečnost, nýbrž jako vnitřní život, čistě citový, který má přece jiný vzhled a sled než zevní život. Citový život nemá dějové souvislosti, spojuje nejstarší vzpomínku, přítomný cit i fantazii v jeden proud. Je to vytváření čistě poetické a má se měřit spíše jako báseň než jako povídka. – U mne to je ovšem jinak. Jak teď, hlavně po přečtení kritiky Šaldy-

vy, na mne má knížka působí. Předně úplný opak Šaldovy kritiky. Je to kniha protiintelektualistická, kniha krize a rozvratu všeho racionálního. Klíčem je třeba Elegie, pak Hora. Člověk octne se nějakou událostí vnitřní nebo zevní na rozcestí, na bodě, kde končí jeho racionální, zvykový život, mechanismus rozumu a vnitřního pohodlí; setkává se s neznámem, s něčím záhadným, jako když neví, kterou cestou se dát. To je cit strašného znepokojení a nejistoty, bolesti, stesku a tápání; ztrácí půdu pod nohama a bezradně se zastaví. A tu ozve se v něm hlas duše, první a skoro dětská orientace; žádné řešení záhady, nýbrž jen obrat do sebe, zvnitřnění. „Teprve když se setká člověk se záhadou, uvědomuje si vlastní duši.“ Všude je člověk v koncích se svou inteligencí a příčinností, a v tom stavu bezmoci se mu otevře tajemný zdroj pomoci a síly v něm samém, v citech dětství, lásky, dobra a zbožnosti (bez Boha). – To je jaksi myšlenková stavba mé knížky, ale mnoho na ní nezáleží; nemyslel jsem na ni, když jsem ji psal, a překvapuje mne teď, když ji vidím dost důsledně prováděnou. Všechny ty povídky pro mne začaly ne myšlenkou, nýbrž zážitkem; ve Šlépěji chtěl jsem vyslovit snůh, v Elegii opilost, v Hoře rychlost a pomalost; Lída má základem skutečný příběh, Čekárna je v Ústí nad Labem, Pomoc ve vesnici u Terezína, kde jsem v noci zabloudil, zkrátka všechny mé novely vznikly z dojmů, které mne zaujaly. Jednající osoby jsou jen zhuštění těch dojmů. Proto je pro mne všude realita východiskem. Moji lidé nerozumují kdekoliv o čemkoliv; prostředí a myšlenka je jediný celek. Ztracená cesta není nic více než noc; Odrazy jsou voda; Historie beze slov je slunečný den, a nic víc. Myšlenky neslouží původně k dobádání se něčeho, nýbrž jsou náladovým, lyrickým prvkem, kterým jsem chtěl vyjádřit jistý přírodní dojem. Co se mně líbí na mé knížce, je realita, která je těmi psychickými událostmi zduchovněna a nabývá magického, tajemného rázu, jaký má skutečnost třeba pro dětské oči. Šlo mně o jisté kouzlo, a protože považuji poezii vůbec za čarodějnictví, plnil jsem tím svůj jediný program. Jediné, co mne zajímá a co snad nikdo o mé knížce nenapíše, je to, jak je tu dělána skutečnost. Filozofie nebo

nefilozofie, to je hloupost; hlavní věc je umění. – Ale to myšlenkové, co v knize je, totiž to vysvobození člověka v okamžicích svobody, je – ačkoliv jsem se o to nestaral – patrně posedlost nebo osobní krize a hlavně válečná nálada. Válka vrhla člověka strašně do jeho vlastního nitra; a když byl člověk nejhůře stísněn, cítil v sobě něco neheroického ovšem, vyděšeného a smutného, ale přece svobodného a nezotročitelného, vlastní duši. Ani v tom není filozofie nebo dokonce náboženství, nýbrž slepý a neodbytný cit. – Pro mne smysl mé knížky není myšlenkový, nýbrž umělecký; záleží na udělání. – Mně vůbec nepřipadalo, že moji lidé přemýšlejí nebo hovoří, nýbrž že naříkají. – Bratrova kniha se zdá mnohým lidem šilená; to proto, že z ní čtou fakta a krajnosti, a ne to, co je podstata věci, totiž pohyb mezi těmi krajnostmi, zčeření duše. Tak i u mne je anekdota vedlejší; hlavní je pohnutí a rozcitlivění, jež uvádí v pohyb mysl mých lidí. – Oba jsme přesyceni erotikou a rádi bychom psali něco mužstějšího. – V Národě rádi přivítají Vaše literární kapitoly; ovšem nám nesmíte věnovat tolik místa, vzbudilo by to pohoršení. O Šaldovi raději nemluvte; Národ by nerad s ním polemizoval, protože po té stránce budí Šalda už zcela chorobný dojem, je vskutku trapné bojovat s ním. Nejlépe přejít přes něj jako přes fakt už známý, nepochybný a hotový, který pro mladší generaci nemá dalšího zájmu. – Vaše básně se nám velmi líbily, hlavně ta podzimní procházka z Neuberku. Na ní je vidět klid, se kterým jste ji dělal: opravdu melodická, zralá, náramně jasná v kresbě; básně z Albánie bývaly až horečné, místy přerývné, ale i v tom bylo plno života. Báseň z Neuberku už vyšla; tu ze Staré Pazové Rutte ještě schovává. – Theer je nemocen, jak se zdá, smrtelně. Toman je zaopatřen v Národních listech a pracuje pokojně a pěkně, Dyk je až příliš pohlčován politikou. Nejvíce básní, a namnoze velmi dobrých, píše Sova. Volný verš vyhrál: Šalda i Sova volnoveršují, třeba psávali proti tomu u nás. Věčná škoda, že jste tak vytržen z práce! Zrovna ve Vašich nejlepších letech! – Do Národa byste mohl ten článek dát asi začátkem ledna. Ale raději si obě ty knížky ještě přečtěte, abyste

psal zcela podle vlastního dojmu. Těšíme se na shledání, a pište nám co nejdříve.

Váš oddaný

K. Čapek

[19. prosince 1917]

Milý pane Neumanne!

1. Sdělte mi obratem, zda byste nenapsal do Národních listů, a sice do čísla v neděli před Novým rokem (29. prosince), které bude vydáno s heslem Láska k vlasti, citový, krat'ouneký článek (30–40 řádek a 5–6 slov) na téma Voják a domov. Nejraději čistě osobní, konkrétní zážitek, který by vyjádřil, čím je českému vojáku daleko od vlasti obraz a myšlenka domoviny. Podobné články budou: Vězení a domov (snad Rašín nebo Dyk), Vídeň a domov (asi Sula), Cizina a domov (snad cestovatel Frič); vedle toho: Kramář, Holeček, Jar. Vlček, Habrman (smí-li), Scheiner, Jirásek atd. Číslo bude parádní a rázu povznášejícího. Tedy v každém případě napište mi obratem. Číslo rediguji já sám. Rukopis bych musel mít nejpozději 28. prosince. Doufám, že to od Vás dostanu. Jen, prosím Vás, nepřekročte rozsah; stůněme zle na papír. Nemyslím na nějaké úvahy, nýbrž na konkrétní a vřele cítěný život.

2. Protože Národ ukrutně stál o nějakou Vaši báseň, přenechal Rutte se svolením šéfa tu báseň Okno redakci Národa, ovšem s výhradou, že jakmile by Národ dostal něco od Vás, oplatí Národním svůj dluh. Snad nemáte proti tomu námitek. Okno vyšlo už v minulém čísle a líbilo se mi náramně. Až přijedete, tak Vám to číslo Národa dám.

3. Šalda dosud pokračování nenapsal. Národ počítá s Vaší kritikou o nás v některém z prvních čísel po Novém roce. O tom pánu bohu si ještě promluvíme; myslím, že kdybyste četl Boží muka ještě jednou, nenašel byste ho tak tuze v popředí, jako mně samotnému to nebylo první věcí. Ale ovšem, jak jste správně na to slovo uhodil, šlo mi o spirituálnost, o takové duchařství, aby se hmotný svět jaksí propadl a stal se duchovou záhadou, aniž by proto byl méně lidský. To je ta magie, o které jsem psal: aby se všechno umělé, formové přetváření světa vrátilo vždycky do člověka a nikam jinam. Vždyť to je cíl i kubismu. Ani

ten Bůh tam nehraje jinou roli, než že rozšiřuje ten magický kruh, jehož začátkem i koncem je lidské srdce. – Ale ostatně na takových výkladech mnoho nezáleží; prosím Vás, napište to, jak to cítíte, jak ta věc na Vás opravdu působí; je mně tisíckrát milejší, abych se z Vaší kritiky něco dozvěděl a naučil, než abych Vás já sám přesvědčoval k náhledu, který nemáte sám od sebe.

Tak především ten článkuček pro Národní listy, o kterém musím mít odpověď obratem. Těšíme se nadmíru na shledání s Vámi a přejeme Vám srdečně pěkný Štědrý den a dlouhou dovolenou.

Váš oddaný

Karel Čapek

(628)

[7. března 1918 nebo brzy po tomto datu]

Milý pane Neumanne,

jak mi řekl prof. Syllaba, není Vám tak zle – jen prý ještě ležet máte. Chci k tomu připomenouti, abyste ležel a hlavně zůstal doma ještě několik dní, jelikož ta potvora chřipka se ráda vrací. Byli bychom Vás už dávno navštívili, ale ve čtvrtek ráno lehl náš Peča se španělkou, večer měl už 40°, ale jinak lehký případ, že jsme ani doktora nevolali. Má ještě trochu horečku a musí pár dní si poležet, a tak mám běhání za dva a nedostal jsem se k tomu, abych Vás navštívil. Zatím, jak jsem viděl v kavárně, Červen už vyšel; ale dosud jsem ho nečetl. Nu, to je zatím to nejhlavnější; těším se, že Vás už brzo uvidím, – ale před středou ještě nevylézejte z domova. – Myslím dokonce, že k Vám v pátek přišli doktoři dva; nejprve Syllaba byl (ve čtvrtek) mimo Prahu, a tedy jsem volal Semeráda; ve čtvrtek večer telefonoval Syllaba, že k Vám ráno přišel, ale to už jsem se nemohl Semeráda dovolat, abych mu odřekl. Nu což, lépe dva než žádný.

Srdečně Vás pozdravuje

Karel Čapek

Nezjištěným

(629)

[Asi 1916]

Velevážený pane,

posílám Vám konečně několik knih; z nich Moréase, kterého mám z Univerzitní knihovny vídeňské, budu záhy opět potřebovati; ostatní knihy nespíchají. Z antologie Walchovy třeba je překladů jen z těch básníků, kteří jsou v obsahu zatrženi x. Básně přeškrtnuté v obsahu nebo v textu jsou už přeloženy; to neznamená ovšem, že by nebylo možno nebo i záhodno pořídit překladu lepšího; – jde zatím o jistou ekonomii, protože je třeba mnoha překladů, aby se mohl pořídit výbor. – Od počátku míníme tam, kde je více překladů konkurujících, pořídit překlad definitivní použitím nejlepších pohotových strof. – Váš názor, že by redakce předem měla vybrati básně, které musejí být přeloženy, zastával v redakci pan redaktor Arnošt Procházka. Věc je však neproveditelná, jednak pro zmnohonásobení práce (– nemáte snad ponětí, jak těžkopádně se pracuje při pětičlenné redakci, zčásti tak zanešené vlastními pracemi, že třeba u někoho leží už tři čtvrti roku hrst překladů, do kterých měl jen nahlédnouti –), jednak z toho důvodu, že překladatelé pracující pro antologii nejsou literární řemeslníci, nýbrž lidé s literární erudicí a vkusem, nepochybně schopní vybrat sami dobré a charakteristické ukázky z toho kterého básníka. Mohu aspoň říci, že sám jsem s to překládat jen tu báseň, která mne přímo při čtení zaujme a při prvním zkusném překládání nepostaví například v samotné pointě obtíží nepřekonatelných. Řekne-li se mi pak, že jsem vybral věc příliš náhodně a z osobního gusta, nemohu ovšem nic namítat; ale nepochybně pracoval jsem svěžeji a básničtěji, než kdyby mi byl překlad přímo uložen. Vůbec domnívám se, že hlavní požadavek je básnická

hodnota překladu: zpěvnost, plynulost, náladovost, co možná nejméně šroubování, umělostí, neživých slov, otřelých obrátů a štěrku. Věrnost je vodítkem příliš samozřejmým, než aby se zvlášť zdůrazňovala. Tedy v Baudelairovi jedná se mi vždy o nádheru a sytost slova, o čisté a nenásilné rýmy atd.; přitom nekladl bych naprostou váhu na obtížný, v češtině pravidelný alexandrin (s céсурou po třetí stopě); pro sluch zní stejně rytmicky alexandrin s céсурou po šesté, sedmé, nebo s dvojí céсурou po páté a osmé slabice. – Prosíme o zaslání dalších překladů z Baudelaira, popřípadě všech, které sám považujete za uspokojivé. Doufám, že z poslaných knih se Vám některé básně zalíbí; bohužel máme tak málo literatury k dispozici, že práce tím nejvíce vázne.

S projevem dokonalé úcty

Vám oddaný K. Čapek

(630)

V Praze, dne 6. VIII. 1918

Vážený pane!

Vydavatelstvo Cesty chystá k Vánocům knihu pohádek. Má na mysli skutečné pohádky pro děti jako umělecký druh vypravovatelský, který se obrací s láskou a s pochopením a s pravým humorem k duši dítěte. Po přednosti jde nám o pohádky prózou.

Dovolujeme si prositi Vás o příspěvek a poznamenáváme, že kniha bude ilustrována, takže rukopis bylo by nutno zaslati redakci do polovice října t. r.

S veškerou úctou
za redakci Cesty

já sám

Milý pane a Mistře,

svádím Vás tímto na kariéru pro Vás trochu neobvyklou, ale myslím to docela vážně. Pro vypravěče, romanopisce a povídkáře má něco pro sebe literární úkol vypravovat docela prostě, epicky, neanalyticky a dosáhnout největší živosti při největší jednoduchosti. Jak Vás znám, s Vaším hlubokým zájmem o formu a styl, předpokládám bezpečně, že i pro Vás bude mít něco lákavého takový úkol, a proto spoléhám, že moji prosbu neodmítnete.

Váš oddaný

Karel Čapek

(631)

19. XI. [19]19

Velevážený pane,

v den slavnostního otevření Masarykovy univerzity v Brně hodlají Národní listy věnovati celou nedělní kulturní přílohu kulturní Moravě. Prosíme Vás, abyste nám napsal jakýsi dějinný přehled moravské účasti na české kultuře (vědecké atd.) Protože článků bude více, prosíme, aby ta stat' nebyla delší než 120–150 řádek. Těšíme se, že naší žádosti laskavě vyhovíte, a prosíme, abyste nám článek poslal aspoň osm dní před slavnostním dnem. S projevem dokonalé úcty

za redakci Národních listů

dr. K. Čapek

V Praze, 1. X. [19]22

Vážený pane,

odpust'te, že jsem Vám tak dlouho neodpovídal. Přečetl jsem Váš první akt hned po zaslání, ale měl jsem tolik naléhavé práce, že teprve nyní se dostávám k odpovědi.

Tedy mohu Vám sdělit, že Vaše práce mne velmi zaujala a že bych všemožně chtěl ve Vás vzbuditi důvěru a chuť k dalšímu psaní. Nemožu ovšem soudit podle poloviny kusu zcela bezpečně, ale domnívám se, že Vaše dílko je jistě hodno, aby přišlo do tisku, ale stěží se dostane na scénu. Má ještě ledacos nezralého a nešikovného. Dovolíte-li, abych Vám poradil, tedy nezačínajte hned napoprvé divadelní hrou; to je to nejtěžší, co vůbec v literatuře je. Pište a tiskněte povídky; nabudete větší jistoty a objektivnosti; věřte, že dramatik musí projít nejdůkladnějším sebeškolením, ale hlavně pište a neztrácejte důvěry; upřímně Vám pravím, že k tomu máte hlavu i srdce. Myslím, že na Vás literárně hodně působil Fráňa Šrámek. Mluvil jsem s ním o Vás a chtěl jsem mu dát přečíst Vaši hru, ale nedošlo k tomu. Tedy jen Vám přeji sebedůvěru, ale také literární sebekázeň; jsem přesvědčen, že se brzo sejdu s Vaším jménem. Ještě něco – a prosím, ať Vás to ode mne nemrzí. Sdělte mi, v jakých okolnostech žijete, jaké je Vaše předběžné vzdělání a Vaše nynější hmotné postavení. Přeptal bych se tu a tam, a snad by se našlo pro Vás něco v Praze, kde byste byl blíže ke zdrojům, ve kterých nadaný člověk jako Vy čerpá posvěcení a povzbuzení.

Jsem Váš srdečně oddaný

Karel Čapek

[1920–1930]

Dear Sir,

pročetl jsem pečlivě dokumenty, které jste mi poslal, tak jako jsem zkoumal mnohé jiné prameny, týkající se justičních poměrů v sovětské Rusi; nemohu pochybovat o svědectvích, které tam nalézám, ale neodvažuji se soudit o věcech, jež unikají mé kontrole. Nemohu-li soudit, mohu alespoň prosit; prosbou nedopustím se nespravedlivosti ani na obětech, ani na jejich pronásledovatelích. Jsem si vědom, že celý svět je poněkud spoluvinen na tom, že život člověka, že zákon a humanita váží tak málo pro představitele nového ruského absolutismu; je za námi válka, jež povraždila miliony nevinných životů, a deset nebo sto nebo tisíc nových obětí zdá se být jen novou kapkou krve v moři utrpení, kterým jsme prošli. Je načase zachránit opět víru v člověka; je načase vidět v člověku člověka a nikoliv nepřítele. Smrt není hrozná; tisíce lidí umírají denně na karcinom nebo na tuberkule, aniž bychom proto pochybovali o hodnotě života. Hrozná je jenom nespravedlivost a nenávist, jež vraždí životy bez milosrdenství a úcty k člověku. Věříte vůbec vy, kdo nařizujete nebo vykonáváte teror nad lidskými životy, v hodnotu člověka, v duši, ve vědomí, v něco podivuhodně dobrého v člověku? Nevěříte-li v to, nemáte práva vládnout nad lidmi; věříte-li v cokoli normálního a jednáte-li přesto tak, jak dotvrzují těžká a zoufalá svědectví umučených lidí, pak běda vám; neboť jste zradili člověka v jeho historické při se surovým atavismem. Říkáte, že proti vám je buržoazie světa; ale proti vám je něco většího, proti vám je svědomí světa. I svědomí je a stále více bude faktorem politickým a mezinárodním; provinili jste se na své věci, zbavili-li jste se tohoto spojení.

Avšak nemohu soudit, nýbrž prosit. Prosím za životy lidí.

[Karel Čapek]

(634)

9. III. [19]27

Vážený pane doktore,

prosím Vás, nechtějte ode mne žádný příspěvek; mám někdy až po krk toho, co musím psát, víte, že je toho až dost, a chvílemi mám až vztek na papír, který je pořád přede mnou, hlavně teď, když začíná jaro a zahrádka pod okny čeká na lidské ruce. Myslím, že se jednou strašnou přísahou zařeknu, že už nenapíšu ani slovo, hlavně budu-li muset stále tolik psát jako dosud. Doufám, že to pochopíte a omluvíte mne.

V upřímné úctě

Karel Čapek

(635)

1. X. [19]31

Milý pane,

až dosáhnete 21. roku, napište mi, že jste se mýlil; dnes už se na špatné plíce neumírá, na to jsou dobří doktoři, aby Vám v tom zabránili, a za druhé dobrá víra a vůle uzdravit se. Dnes už doktoři sami vidí, že mohou uzdravit jen toho, kdo se chce uzdravit. Tož neříkejte, že jste vyvržen ze života: život je teprve před Vámi.

Napište mi každého 1. října, jak se Vám vede.

Upřímně Váš

Karel Čapek

(636)

V Praze, 18. IX. [19]31

Vážený pane,

odjíždím právě pryč, a proto naprosto nemohu napsat článek, o který mne žádáte. Ale stojíte-li o to, otiskněte si ten článek o zednících (s uvedením Lidovek).

Vám oddaný

Karel Čapek

(637)

2. XII. [19]33

Vážený pane,

děkuju za knížku, kterou jste mi zaslal; na oplátku Vám posílám poslední knížku, která ode mne vyšla. Překvapilo mne, že jste v mém článku na obranu literatury (která ovšem není ještě u konce) našel společnou causu; zvykám si čím dál tím víc na myšlenku, že o tom nerozhoduje, co ten který spisovatel říká, nýbrž kam a do kterého kruhu náleží. Byl bych ten článek nepsal, kdyby se ozval někdo jiný. – Váš dopis byl milý.

Vám oddaný

Karel Čapek

(638)

Praha, 29. III. [19]35

Vážený pane,

3. díl Hovorů vyjde už začátkem dubna, takže Váš nápad je neproveditelný. Ale snad byste se mohl obrátit na odborového radu Vasila K. Škracha (Praha-Hrad), aby Vám vybral něco ze starých a souborně ještě nevydaných Masarykových statí. V nich by se našlo mnoho vzácného, co by čtenářům udělalo radost.

Vám oddaný

Karel Čapek

(639)

Praha, 5. III. [19]36

Milý pane doktore,

děkuju za pozvání; ale pochopte, že to nemohu udělat, vypadal bych jako oficiální oslavovatel československých prezidentů, a tím (přes svou úctu a lásku k Edvardu Benešovi) být nechci.

Ostatně myslím, že by se s tou publikací ještě mohlo počkat – aspoň šest let.

Vám přátelsky oddaný

Karel Čapek

(640)

Praha, 5. června [19]38

Vážený pane,

promiňte, že naprosto nebylo možno předložit Penklubu manifest, který jste mi poslal. Nepřipouštěl to ani jednací řád, ani nedostatek času. – Ostatně pochopíte, že tentokrát nám šlo víc o to, dělat kousek propagandy pro náš stát. Snad se to podařilo.

Vám oddaný

Karel Čapek

Neznámým čtenářům Velké Británie

(641)

[Po 21. říjnu 1938]

Dopis z Československa

Karel Čapek

Píši tento dopis neznámým čtenářům a píši jej s nemalými rozpaky. Nevím totiž, v čem ještě stojíme na společné půdě a o čem si můžeme bez námahy rozumět. Kdybych například napsal, čeho je mé srdce plno, myslím, že by britský čtenář potřásl hlavou a řekl by, že někteří lidé jsou hrozně patetičtí; asi bych ho nepřesvědčil o tom, že máme – míním já a on – společné důvody k lítosti, studu, protestu a zklamání; nebo že to, co se stalo na československé půdě, je ve veliké míře kus britského, stejně jako francouzského a evropského osudu. Poslední týdny ukázaly, že úspěšně může přesvědčovat jenom ten, kdo je silnější. Nám nebylo dovoleno přesvědčovat ani o tom, co je životním zájmem našeho lidu a státu; jak tedy můžeme někoho přesvědčovat o tom, co by bylo bývalo nebo co bude životním zájmem britského lidu nebo evropské civilizace nebo skutečného míru?

Nuže, ani já se nebudu pokoušet přesvědčovat vás, neznámý britský čtenáři, zda to, co se stalo, je dobré nebo špatné. Raději bych společně s vámi nabyt jakési jistoty o tom, co se vlastně stalo. Vskutku není to naprosto jasné; vidíme sice ostré a zřetelné linie na mapě, kterým se říká nová delimitace československého státu, ale to je jenom zevní obrys něčeho, co dosud zůstává naprosto nevysvětleno. Řečeno docela prostě – a nemá to být kritika ani obviňování, nýbrž hrdé a střízlivé konstatování historického faktu: berlínská konference za účasti Velké Británie a Francie naložila s Československem jako s poraženým a nepřátelským státem. Nikdo nám ještě nevysvětlil, proč, z jakých dů-

vodů nastala a proč byla světu zatajena tato radikální změna britského a francouzského stanoviska k Československu. Někaký takový obrat musel nastat, protože nijak jinak nelze učinit pochopitelným, jak mohli zástupci Velké Británie a Francie převzít odpovědnost za určitá rozhodnutí učiněná v Berlíně. Nejde o to, že to byla rozhodnutí nepřívznivá Československu, nýbrž o to, že to byla rozhodnutí odporující zásadám, jež Velká Británie a Francie přijaly pro řešení takzvané sudetoněmecké otázky a jejichž přijetí uložily také našemu státu pod titulem oběti pro evropský mír. Kladu otázku, kterou s hrůzou klade celý československý lid, proč byly tyto zásady zničehonic opuštěny a nahrazeny něčím, co stěží lze nazvat jinak nežli *Vae victis*⁸³.

Prosím britského čtenáře, aby věřil, že toto není žádné přepínání skutečného stavu věcí. Zásada, podle níž měly být upraveny národnostní poměry v Československu, stanovila, aby krajiny s převážnou většinou německého obyvatelstva byly postoupeny německé říši. Nyní však se souhlasem zástupců Velké Británie a Francie jsou Německu postoupeny kraje, města a vesnice, ve kterých je naprostá většina obyvatelstva českého. Rozhraničení se mělo stát podle skutečného poměru národnosti; ale za souhlasu zástupců Velké Británie a Francie dalo se rozhraničení podle statistiky staré třicet let, pořízené za rakouského režimu a neodpovídající ani tehdejší, ani dnešním poměrům. Proti samotné zásadě etnografické delimitace má na milion lidí české národnosti připadnout Německu. Podle návrhů britské a francouzské vlády mělo nové Československo zůstat státem schopným samostatného života politického a hospodářského. Nyní je mu však se souhlasem britských a francouzských zástupců vzata velká většina všeho uhlí a téměř všechny vodní síly; jeho hlavní dopravní spoje jsou přetaty a země je dopravně roztržena ve tři části. Snad se žádným poraženým a nepřátelským státem nebylo dosud naloženo tak bezohledně, s takovým nedbáním o jeho další existenci jako s Československem. Koneckonců nemůžeme mít Německu za zlé, že mu příliš nezáleží na

⁸³ Běda poraženým. Pozn. red.

osudu a životě Československa; ale nemůžeme pochopit, jaký zájem měli zástupci Velké Británie a Francie na takovém zmrzačení naší země a proč se připojili ke všemu, co mělo ochromit jeho budoucí život. Prosím Vás, pomozte nám řešit tuto otázku: měla vaše země, měla Francie skutečně nějaký zájem na tom, aby to dopadlo s Československem co nejhůř, a odkdy, proč, v jakém britském nebo francouzském zájmu se došlo k názoru, že tato malá a poměrně šťastná země musí být životně podlomena?

Arne Novákovi

(642)

V Praze, dne 18. III. [19]10

Velectěný pane!

Dovolujeme si zaslati tyto Lodi Fajáků, jež račte laskavě prohlédnouti, hodí-li se jako fejeton do Přehledu. Chtěli jsme psáti původně fejeton o anonymních listech, a také první koncept byl již hotov, ale odhodlali jsme se neposlati jej; neboť abstrahujeme-li při celé této aféře od rozhořčené morálky, obrací se veškerá ironie značně proti těm, kteří byli anonymními listy postiženi, kterážto ironie by snad byla Přehledu málo vítána a pro nás jakožto mladé lidi stojící teprve na prahu veřejného života by snad ani nebyla probabilní.

Náhradou za to vybrali jsme tento cyklus point, které pokládáme za schopné, aby sloužily jako fejeton, z těch důvodů, že se týkají interesů veřejných nebo aspoň obecných, že jsou striktní, což jest největší výhoda pro žurnalistickou beletrii, a konečně, že jsou téhož typu, jaký snad byl od nás rád čten v Horkého týdeníku a ve Stopě.

Přiznáváme se, že by pro nás bylo obtížno omeziti se výhradně na látky časové a chvilkově aktuální. Aby byla aktuální věc dobře a břitce psána, musí za ní státi určitý názor na veřejný život, a tento názor my ve všech případech nemáme a nemůžeme míti. Ovšem nikdy bychom nechtěli opomíjeti vhodných časových témat.

Že je forma značně odchýlná od obvyklých forem fejetonu, působí nám spíše radost; neboť myslíme, že žurnalistická beletrie má býti překvapující ve formách, frapantní a tékavá, ovšem, toto je pojmání pouze osobní.

Snad bychom (vinou jiných plánů) ještě opomenuli expedovati tuto zásilku přichystanou již několik dní, kdyby na nás pan V. V. Štech nenaléhal tak důrazně – abychom poslali příspěvek, že spěcháme tak učiniti.

Zároveň dovoluujeme si Vám, ctěný pane profesore, nabídnouti přiloženou malou grafickou práci (linoleový tisk), která vznikla zároveň s kritickým referátem jako reflexe z Wedekindova Erdgeista; poněvadž pak Vás onen referát tak zajímal, doufáme, že Vás bude zajímati i tato malá práce, kterou račte laskavě přijmouti.

Prosíme, abyste nám ráčil příspěvek laskavě vrátiti, není-li možno ho upotřebiti.

V dokonalé úctě

bratří Čapkové

Praha III, Říčnův ul. 11

(643)

V Praze, dne 28. října 1911

Velectěný pane profesore!

Jelikož by mne nemálo mrzelo, kdybyste mé poslední jednání s Přehledem ráčil vésti k důsledkům osobního poměru, dovoluji si předložit Vám korektivy ve dvou bodech: 1. Prosím snažně, byste ráčil uznati, že není správně mluvit o nějakém teroru z mé strany, jelikož ve svém veškerém jednání s panem redaktorem Gallasem jsem nežádal vůbec nic jiného, než aby v čísle, které přinese noticku o Uměleckém měsíčníku, nebyl uveřejněn můj referát o Patrii z důvodu taktu mně předepsaného mým poměrem k redakci Uměleckého měsíčníku a ke Skupině výtvarných umělců; ke kteréžto žádosti si mohu beze všeho přisouditi právo, tím spíše, že mé důvody k ní nebyly frivolní. 2. Prosím dále, byste můj poměr k redakci Přehledu si nevykládal jako poměr žáka k učiteli, jelikož jedná-li se o mne jako o přispívatele Přehledu, nemohu se pokládati za Vašeho žáka; doufám, že tam, kde skutečně jsem Vaším žákem, jsem doposud ani v nejmenším neporušil povinnou poslušnost, takže se těším, že ztrácije ve mně přispívatele Přehledu, nepřestanete ve mně viděti svého oddaného žáka.

Louče se nyní s Přehledem, dovoluji si projevit panu dr. Gallasovi díky za jeho dokonalé a loajální jednání vůči mně a všem ostatním svou srdečnou lítost nad tím, že mé styky s Přehledem, které mne těšily a na které jsem byl hrdý, jsou shodou okolností přetrženy.

V dokonalé úctě

Karel Čapek

V Praze, dne 30. října 1911

Velectěný pane profesore!

Děkuji Vám velice za Váš dopis, který mne potěšil jistotou, že vnitro-redakční záležitost Přehledu nezasahuje osobní poměr dvou lidí, respektive žáka a učitele. Jelikož Vy, vážený pane profesore, jste mne ráčil poctíti svými důvody, domnívám se, že by se mé jednání potom mohlo zdáti bryskní, kdybych i já necitoval důvody, jež jsem měl.

Především prosím, abyste ode mne přijal poznámky ke dvěma maličkostem. Za prvé ani já, ani redakce Měsíčníku jsme se neucházeli o jakoukoliv noticku od kohokoliv, aby se nemohlo třeba zdáti, že si objednáváme blahovolnou chválu. Naopak pan dr. Gallas mně nabídl, že Přehled přinese noticku ať od Vás, ať od někoho jiného, což jsem přirozeně s radostí přijal. Za druhé prosím opětovně, aby byla uznána nepochybná korektnost pana dr. Gallase v celé této malé záležitosti, a to korektnost jak vůči mně, tak vůči Přehledu, aspoň pokud já vím. Ujišťuji důrazně, že slova „indiskrétnost, stranickost, klep“ by byly krutou křivdou na tomto pánu; mohl bych uvést své hovory s ním, jichž byl například pan dr. Fischer náhodným svědkem a ve kterých veškero jednání pana dr. Gallase bylo dokonale čisté a hodné vší úcty.

Ale dále bych si přál podotknouti něco stran Vaší noticky a Uměleckého měsíčníku. Bylo by omylem souditi, že my mladí ve Skupině nesneseme kritického hlasu. Víme to a byli jsme na to připraveni, že na skoro žádné straně nenajdeme podpory a že dokonce málokde nalezneme dobrou vůli; tak stojíme sami, odkázáni sami na sebe a na své malé finanční prostředky; ale chceme, aby nás lidé slyšeli, neboť máme co říci, chceme se vsunouti do veřejnosti proto hlavně, že náš program je hlásavý. Kdyby se nám jednalo o to, aby bylo v Čechách o časopis více, mohli jsme sehnati volné spolupracovníky, autority nebo mladé, bez mravních závazků; ale právě naše osamocenost a exponovanost

nás nutí k tomu, abychom se považovali za sepjatý organismus kolektivní. Opravdu, není to solidarita spolková, my jistě máme větší právo na jakýsi šovinismus; formace spolku by nás tak nemohla spojit jako naše zásadní zájmy, jako to, co dosud zůstalo nejasno: společná vůle. Tedy náš časopis je pro tento čas jedinou existenční otázkou ne naší, ale našich zásadních snah a naší pravdy, ve kterou věříme: rače potom chápati, proč jsme tak citliví právě proti kritickému hlasu, který nám upírá poctivost, charakter práce a úhrnem právo na veřejné působení?

Ale je otázka, stalo-li se toto upření právem. Nechci omlouvati první číslo: je ovšem poněkud konglomerátem a je mnoho příčin, proč vypadá tak, jak právě vypadá. Řekl jsem, že náš časopis stojí uvnitř sebe v intenzivním vývoji, a snad se nám podaří přivést jej tam, kam toužíme. Omezím se jen na literaturu: je podstatně nesprávné, že literární část Měsíčníku je náhodnou aplikací bez charakteru a smyslu, částí, která by mohla býti reprodukována kdekoliv jinde; postupem času bude jasno, proč tiskneme v Uměleckém měsíčníku, čím se lišíme od ostatních listů, co chceme a jaké společenství myšlení nás pojí s těmi výtvarníky; ale najdeme pak někoho, kdo by zase nahlas řekl, jaký je náš smysl, jak společný je tento náš pohyb, jak životné jsou naše snahy sympatické a rovnoběžné se směřováním jiných umění? Rače dovolit, abych řekl s lítostí, že pak se slovo snadně pronesené stane křivdou. A stejně tak mohl bych se dotknouti jiných úsudků Vaší noticky, jež dobrovolně vzala na se riziko, že se jednou třeba stane křivdou. Co nám bude po nějaké době platno, že jeden na víru obrácený řekne „Tak jsem si tuto mládež představoval“ a sto jiných řekne „Ráche⁸⁴“, co nám to bude platno, když hned předem se nám z jedné strany ubírá existenční právo a z druhé existenční podmínky? To jest jenà propos naší nedůtklivosti, která se mohla třeba zdáti sentimentální.

Já neříkám, že by nás kritický hlas obrácený proti nám ohromoval a děsil; mluvím jen o poškození, jehož se nám dostává.

⁸⁴ Ráche (jidiš) – „zlatá mládež“. Pozn. red.

Zasadím se ve spolku o to, aby se tato záležitost polemicky nerozváděla, s důvodem, že oči, jež jsou otevřeny pro nedostatky našeho provizoria, snad nebudou příště zavřeny pro naše přednosti.

Nakonec prosím, abyste mne laskavě omluvil, že dnes (30. října) je mi fyzicky nemožno účastniti se Vašeho semináře.

V dokonalé úctě Vám oddaný

Karel Čapek

(645)

[Asi 1912–1913]

Velectěný pane profesore,

dovolte mi, abych poznamenal k vašemu ctěnému dopisu, že jsem nikterak neprotežoval referát páně Taussigův; udělal jsem jen to, co jsem považoval za svou povinnost vůči němu. Nerad bych, abyste se domníval, že jsem se třeba jen přímluvou vměšoval do Vaší literární rubriky. – Těším se, že Přehled bude už moci vycházeti, je-li to pravda, že pan Ventura v ten smysl vyjednává.

V dokonalé úctě

K. Čapek

(646)

[Praha, před 10. říjnem 1913]

Velevážený pane doktore,

raďte odpustit, že Vám posílám slíbený článek tak pozdě; byl jsem zdržen dvoudenní migrénou. Nebudete, tuším, se s ním moci úplně ztotožniti, ale doufám, že aspoň vyjasní, co míním a co ne. Je toho tím spíše potřeba, že pan Šalda se domnívá, že jsem se chtěl nějak vyhnouti jasnému expozé. Prosím snažně, můžete-li jej otisknouti ve své rubrice literární, abyste ráčil jej obratem poslati do redakce, neboť velmi by mi záleželo na tom, aby vyšel již v tomto čísle, jak je slíbeno. Nemůžete-li vzíti na se jeho otištění, prosím neméně snažně o rychlé zaslání, aby mohl být zařazen na jiné místo.

Krátkou odpověď, která je nutna na novou noticku páně Šaldovu, nemám ještě napsánu; pošlu Vám ji hned zítra, abyste do ní mohl nahlédnout. Jsem velmi nerad, že musím zase odpovídat; ale je nutno říci aspoň několik slov o tom, že prý vypisují cizí názory atd. Bude to zcela krátké.

Doufám, že máte již Almanach v ruce; působí zevně velmi sympaticky, těším se velice na to, co se bude o něm psát. Přihlášky do Přehledu přicházejí už teď, dosti četně. Ježto je nutno tento týden zaplatit asi 100 K tiskárně a já jsem pověřen vybráním jich, dovoluji si zatím dáti za Vás 10 K, abyste je nemusel zvláště posílat.

Zatím trvám v dokonalé úctě.

Vám plně oddaný K. Čapek

(647)

[Praha, před 10. říjnem 1913]

Velectěný pane doktore,

považuji za svou povinnost sdělit Vám předem odpověď na pana Šaldu.

Na poznámku, kterou pan F. X. Šalda na mne obrací v novém čísle České kultury, nemínil bych vůbec odpisovati, neboť každý už zná obvyklé způsoby páně Šaldova polemizování. Nemohu však mlčeti na příliš neskrupulózní prostředky, kterými si proti mně posloužil. Pan Šalda nemá citovat proti mně soukromý dopis, kterého jsem já nepsal, a nemá sugerovat, že já jsem mu kdy lichotil, tím spíše ne, že on sám v době, kterou uvádí, to činil (fejtonem v Národních listech ze dne 1. ledna 1912) mladým autorům, jež nyní potírá. Dále pan Šalda pokouší se vzbuditi domněnku, že přejímám své názory z cizích revuů, kde prý je již četl. Vyzývám pana Šaldu, aby beze všeho vyhýbání uvedl jména těch revuů, autorů a článků, ve kterých četl mé názory, a aby přesným citováním shodných míst nebo myšlenek v mých člancích a oněch cizích dokázal, že jeho tvrzení není pouhou pomluvou; když pronesl taková slova, vzal na se povinnost dokázati je. Konečně žádám ho, aby vůči mně plnil povinnost kritika a neztotožňoval libovolně má témata s mými názory. Se sympatií nebo s výhradami informoval jsem naši literární veřejnost o moderních směrech a zásadách, jež uvádějí v pohyb literární stav mladé Francie; ale jako pan Šalda není Flaubertem přesto, že o něm tolik píše, tak málo smí mne ztotožňovati s kterýmkoliv ze směrů, o kterých jsem kriticky referoval nepřejímaje jich, nýbrž přijímaje jejich prostou existenci. –

Mrzí mne velice, že musím takhle odpovídat; ale snad mi přiznáte, že pan Šalda kritizuje mne trochu divně; je přece jisto, že páně Šaldovy názory jsou velmi jiné než mé a že mohl by právě v tom rozdílu nalézt látku k věcné diskusi. Eventuálně mohl by mne zkritizovat, stojím-li mu

už za tolik řečí, a ztrhat mne z hlediska svých názorů; ale nemá práva dělat ze mne něco, co nejsem, futuristu, kubistu, unanimistu, naturalistu, opisovače z cizích revuí, pozéra, frazéra, epigona, manekýna mód atd. To vše konečně poslouchalo by se třeba i komicky, protože pan Šalda odporuje si přitom skoro pořád (jako i v diskusi s Vámi), ale u nás je publikum zkažené a tuze dá na skandalizování. Těším se, že ta polemika dlouho nepotrvá; bohužel, ze své strany jsem ji tentokráte uzavřít nemohl.

Shledávám, že nevrátil jsem Vám pana Mercereaua La littérature et les idées nouvelles; zapomněl jsem vrátit Vám ji, jelikož mám vlastní exemplář, a nevzal jsem Váš proto ani do ruky. Mám Vám vyřídit nový pozdrav pana Mercereaua. Nevím dosud, přijede-li do Prahy; ještě nejsou pojištěny jeho literární přednášky. Výstava v Mánesu bude jím organizována asi v lednu.

V dokonalé úctě
Vám oddaný

K. Čapek

(648)

[Praha, asi leden 1914]

Velectěný pane profesore,

dovoluji si Vám nabídnouti přiložený článkuček o Apollinairovi, jež jsem Vám dávno sliboval. Lituji, že se tak opozdil, neboť je to o knížce, která už dosti dávno vyšla. – Kdysi jste mi říkal, že mým článkům uchází zájem o autora jedince; v tomto případě jsem si hleděl ukázati, že ho jsem schopen a že mi neuchází per indigentiam⁸⁵. –

V dokonalé úctě K. Čapek

⁸⁵ Z potřeby, z nenasytlosti. *Pozn. red.*

(649)

[1918–1920]

Vážený pane profesore,

obnovujeme v Národních listech nedělní kulturní přílohu. V literární rubrice (kromě referátů) budou také články – popřípadě literární úvodníky mimo rubriku. Prosím Vás tudíž, zda byste nepřispěl článkem (v rozsahu asi 1 sloupce = 120 řádek nebo na pokračování) z oboru literatury nebo kteréhokoliv oboru národní osvěty. Těším se, že nám neodepřete, a trvám

v dokonalé úctě

dr. Karel Čapek

(650)

V Praze, 5. IX. [19]21

Drahý pane profesore,

prosím Vás jménem Vinohradského divadla o velikou službu. Pan šéf Kvapil by totiž tuze chtěl dávat znovu Faethonta. Protože na Národním divadle nebyl už tři léta dáván, je vlastně volný pro jiné jeviště; nicméně Vás prosíme jako vykonavatele poslední vůle Theerovy, abyste se otázel Národního divadla, bude-li letos Faethon znovu studován a dáván; nic více. Nepište, prosím, že by v záporném případě byl dáván jinde. Není-li v programu Národního divadla, prosíme Vás, abyste nám povolil provozování.

Těším se na setkání. Nezapomeňte, pěkně prosím, na Havlíčka pro Lidové a na svou literární splátku za Trolla.

Váš v plné úctě oddaný

Karel Čapek

(651)

[Asi listopad 1921]

Velevážený pane profesore,

právě mi říká pan Štorek, že byste měl co napsati o zesnulém B. Kubišтови. Prosím Vás tedy, abyste nám laskavě napsal stat' do Kubištova čísla Musaionu; ale protože se číslo začne sázet prvním prosincem, prosím Vás, abyste mi laskavě poslal ten článek do prvního, a těším se, že Vám to bude možno. Odpust'te, že naléhám tak narychlo; jde o to, aby se svazek nezdržel. Byl bych velmi šťasten, kdybyste Musaion poctil. Zároveň děkuji Vám vřele za věnování Českého písemnictví a za roztomilá slova, která jste mi napsal o Kritice slov.

S projevem dokonalé úcty

K. Čapek

(652)

26. XI. [19]28

Vážený a drahý pane profesore,

děkuju Vám srdečně za Vaši knížku, kterou jste mi tak laskavě poslal. Nepovažujte, prosím, ode mne za nevděk, že za to Vám spadnou na hlavu v nejbližší době dvě nebo tři mé knížky – Zahradník, povídky a Hovory. Obávám se, že Vám udělají menší radost nežli mně Vaši Nosičové.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

(653)

V Praze, 13. VII. [19]29

Milý a vážený pane profesore,

děkujeme Vám za přátelská slova účasti a za vzpomínku, kterou jste uchoval o našem tatínkovi. Připadá mně, jako by s ním umřela ta krásná a mužná generace před námi; teď je řada na nás – k práci i k smrti. Pozdrav milostivé paní.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

(654)

[1930–1931]

Milý a vážený pane profesore,

budu asi redigovat v Aventinu knihovnu esejí. Rád bych mezi prvními knížkami vydal aforismy Vymazalovy, které skoro zmizely z dosahu čtenáře. Prosím Vás, nevěděl byste někoho mezi svými žáky, kdo by edici Vymazala obstaral? Prosím snažně o Vaši radu a návrhy.

Pozdravujte paní Jiřinu. Vám oddaný

Karel Čapek

Vážený pane profesore,

vím, že máte Thomase Manna rád, a že Vám tedy nebude vadit, opravím-li Vám trochu dojem, kterým na Vás působil při své letmé návštěvě v Brně. Tady v Praze se Mann totiž naprosto nevznášel nad aktualitou politickou; na obědě v Pen mluvil tak bojovně a vyhroceně, že sám pak žádal, aby ty výroky nebyly publikovány v novinách. Když byl v Praze přede dvěma lety, měl v Pen i řeč, která byla z nejprudších a nejaktuálnějších politických invektiv, které jsem kdy slyšel; tehdy před vyslancem Kochem útočil na hnědé bandity, zdivočelé bestie a tak dále. Znímá ho i z jednání v Ženevě; vždycky jsem v něm nalézal muže silně a výrazně politicky uvědomělého, a proto i bojovného. Je to statečný muž, který ví, že svými projevy nese osobní riziko; jeho knihy mohou ještě být v Říši zakázány, a je otcem pěti dětí; tím spíše dlužno mít úctu k jeho politické přímosti. Jsem přesvědčen, že Vás tyto podrobnosti budou zajímat právě jako Mannova přítele a ctitele – i když na ně už nelze upozornit čtenáře LN.

Vám upřímně oddaný

Karel Čapek

(656)

Praha, 10. IX. [19]36

Vážený a drahý pane profesore,

dnes mi přišly do rukou poslední Demlovy Šlápěje; myslím sice, že to nečtete, ale našel byste tam krom jiných sterilností také toto: že jsem přede dvěma roky o Vás Demlovi řekl, že Lidovky smějí Demla jenom špinit.

Kdyby šlo o člověka normálního, napsal bych ovšem do Lidovek, že jsem s Jakubem Demlem už snad deset let nemluvil; a že jsem s ním byl naposledy v písemném styku, když jsem mu pomohl k abolic⁸⁶ v době, když byl žalován pro urážku prezidenta; a to už bude pět let. – Ale Demlovi samozřejmě odpovídat nelze, a proto si z ošklivého pocitu nad jeho psaním ulevuju aspoň in camera caritatis. Bože, jaký to je plaz, tenhle mrňavý páteříček!

Váš

Karel Čapek

⁸⁶ Zastavení soudního řízení cestou milosti. *Pozn. red.*

Zdeňku Novákovi

(657)

[Před 27. srpnem 1921]

Vážený pane,

děkuji za vlídné pozvání, budu však až do konce srpna na Slovensku, takže bohužel nebude mi možno se k Vám podívat. Prosím, abyste oznámili provozování Loupežníka divadelní agentuře Centrum (dramaturg Fr. Khol, Praha, Národní divadlo). Ještě jednou můj upřímný dík.

Váš oddaný

Karel Čapek

Josefu Ottovi Novotnému

(658)

[Asi začátkem roku 1921]

Milý pane redaktore,

děkuju Vám i za Vaše přívětivé přání i za Váš přepěkný referát
v Cestě.

Váš

K. Čapek

(659)

[12. ledna 1922]

Milý pane,

chcete-li, citujte z přiloženého něco pro Lidové noviny, třeba pod názvem: Švédský kritik o českém spisovateli. – Pak mi laskavě přiložený text vraťte.

Váš oddaný

K. Čapek

(660)

[Začátek dvacátých let]

Milý pane JON,

sdělte mi, co tedy je s tím Rosendorfem; nějak se k tomu nemá. Ježto se o věc zajímá také Čin, dejte mi, prosím, odpověď, máme-li čekat na pana Rosendorfa.

Váš K. Čapek

(661)

Milý pane JONe,

prosím, přineste mi, co dramatického vyšlo v češtině od Jul. Slowackého.

Váš K. Č.

(Přijďte třeba zítra o třetí hodině, dnes musím odejít.)

Karlu Nowaku Reismannovi

(662)

20. II. [19]30

Vážený pane,

Hovory už překládá pan Kamil Hoffmann, atašé československého vyslanectví v Berlíně; potřebujete-li některé kapitoly pro tisk, napište mu o ně.

Co se týče překladu do švédštiny, prosím, ať se pan překladatel obrátí na agenturu Centrum (Praha VII, Nad Rudolfovou štolou 6), která disponuje autorizací pro všechny mé knížky.

S upřímným díkem
Vám oddaný

Karel Čapek

Ediční poznámka

Při zpracování textu jsme se řídili aktuálním zněním pravidel českého pravopisu, upravili jsme interpunkci a opravili tiskové chyby. Sjednotili jsme kvantitu samohlásek (např. *milión/milion, galérie/galerie*) ve prospěch jejich krátké, dnešními pravidly preferované podoby. Respektovali jsme však stylové, morfologické a lexikální zvláštnosti původního Čapkova textu, např. jsme s ohledem na styl ponechali autorovo nejednotné používání slovesné koncovky *-ti*.

Pro snazší čtenářovu orientaci jsme dobové nebo zastaralé výrazy opatřili vysvětlivkami, umístěnými do poznámek pod čarou.

Redakce MKP

Život a doba spisovatele Karla Čapka v datech

1890

Narozen 9. ledna v Malých Svatoňovicích. Otec MUDr. Antonín Čapek (1855–1929), matka Božena, rozená Novotná (1866–1924). Sourozenci: Helena (1886–1961), provdaná Koželuhová, ovdověla, od roku 1930 provdaná Palivcová; Josef (1887–1945) ženatý od roku 1919.

1895–1901

V Úpici, kde rodina bydlí, navštěvuje obecnou školu a jednu třídu měšťanské školy.

1901–1909

Středoškolská studia začíná v Hradci Králové, posléze pokračuje v Brně, končí maturitou v Praze.

1907

Rodina se stěhuje z Úpice do Prahy.

1909–1915

Studuje na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy filozofii, estetiku, dějiny výtvarného umění, anglistiku, germanistiku a bohemistiku. (V letech 1910–1911 studuje v Berlíně a v Paříži.) V listopadu 1915 je promován na doktora filozofie.

1917

Působí jako domácí učitel Prokopa Lažanského na zámku v Chyších u Žlutic. V říjnu nastupuje do redakce Národních listů.

1921–1938

Je členem pražské redakce Lidových novin, v letech 1921–1923 pracuje v Městském divadle na Královských Vinohradech jako dramaturg a režisér.

1922

Poprvé představen prezidentu T. G. Masarykovi.

1925

Je zvolen předsedou československé odbočky Penklubu, kterou pomáhá založit. Stěhuje se s bratrem Josefem do nového domu na Vinohradech.

1931

Jmenován členem mezinárodního výboru pro duševní spolupráci Společnosti národů (stálý výbor pro literaturu a umění).

1933

Pracuje ve Výboru pro pomoc německým uprchlíkům, je místopředsedou Penklubu.

1934

Organizuje pomocnou sociální akci Demokracie dětem.

1935

Žení se s Olgou Scheinpflugovou, počátky stavebních úprav domu ve Strži, který novomanželé dostali od Václava Palivce do doživotního užívání.

1937

Účastní se světového kongresu Penklubů v Paříži.

1938

Podílí se na organizaci světového kongresu Penklubů v Praze. Opakovaně je navrhován na Nobelovu cenu za literaturu. Po mnichovské konferenci (29.–30. 9. 1938) čelí nenávistné kampani, bojuje s českým fašismem a prožívá nejtěžší období svého života. Umírá 25. prosince na zápal plic. Pohřeb na Vyšehradě se koná 29. prosince.

První vydání knih Karla Čapka

1917

- Boží muka

1918

- Pragmatismus čili Filozofie praktického života
- Krakonošova zahrada
- Nůše pohádek

1920

- Loupežník
- Kritika slov
- R.U.R.

1921

- Trapné povídky
- Ze života hmyzu (společně s Josefem Čapkem)

1922

- Lásky hra osudná (společně s Josefem Čapkem)
- Zářivé hlubiny a jiné prózy
- Továrna na absolutno
- Věc Makropulos

1923

- Italské listy

1924

- Krakatit
- Anglické listy

1925

- Jak vzniká divadelní hra a průvodce po zákulisí
- O nejbližších věcech

1927

- Adam Stvořitel
- Skandální aféra Josefa Holouška

1928

- Hovory s T. G. M. (1. díl)

1929

- Povídky z jedné kapsy
- Povídky z druhé kapsy
- Zahradníkův rok

1930

- Výlet do Španěl

1931

- Hovory s T. G. M. (2. díl)
- Marsyas čili na okraji literatury

1932

- Devatero pohádek a ještě jedna od Josefa Čapka jako přívazek
- Obrázky z Holandska
- Apokryfy
- O věcech obecných čili Zoon politikon

1933

- Dášeňka čili život štěněte
- Hordubal

1934

- Povětroň
- Obyčejný život

1935

- Hovory s T. G. M. (3. díl)
- Mlčení s T. G. Masarykem

1936

- Válka s mloky
- Cesta na sever

1937

- Bílá nemoc
- Jak se dělají noviny
- První parta

1938

- Matka
- Jak se co dělá

1939

- posmrtně: Život a dílo skladatele Foltýna (torzo románu)

Karel Čapek

Korespondence I

Edice Bratři Čapkové
Obálka Alena Kubíková
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 2. opravené vydání
Verze 1.0 z 19. 1. 2018

ISBN 978-80-7587-061-2 (epub)
ISBN 978-80-7587-062-9 (pdf)
ISBN 978-80-7587-063-6 (prc)
ISBN 978-80-7587-064-3 (html)